

မော်စီတုန်း နှင့် တရုတ်တော်လှန်ရေး
မြသန့်သင့်

သစ္စာ ဖောက်မှု ကြီး

တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီခေါင်းဆောင်သည့် အလုပ်သမားသမဂ္ဂများအဖွဲ့ချုပ်သည် ကွမ်ချောင်တွင် အလုပ်သမားများကို ကျောခိုင်းခဲ့ဘူးသည်။ ၁၉၂၇ ခု နွေဦးပေါက်တွင်လည်း ၎င်းသည် ဝူဟန်မှ အလုပ်သမားများကို ကျောခိုင်းခဲ့ပြန်သည်။ တော်လှန်ရေးအတွက် အလုပ်သမားများက စွန့်လွှတ်အနှစ်နာ ခံရမည်ဟု အဖွဲ့ချုပ်က တိုက်တွန်းသည်။ “တော်လှန်ရေးအစိုးရကို အဖက်ဖက်က ဝိုင်းခြိမ်းခြောက်နေသဖြင့်” တနေ့လျှင် ၁၃ နာရီမှ ၁၇ နာရီအထိ လုပ်ရန် အဖွဲ့ချုပ်က တောင်းဆိုသည်။ ဝလေးသူငယ် အလုပ်သမားဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းရေးကို ရွှေ့ဆိုင်းပစ်လိုက်သည်။

ဤသည်မှ “လက်ဝဲ” ကူမင်တန်အရင်းရှင်များ၏ ပီအားနှင့် အမျိုးသားအစိုးရ၏ စီးပွားရေး အကျပ်အတည်းများကြောင့် အဖွဲ့ချုပ်က တောင်းဆိုလာခြင်းဖြစ်သည်။

၁၉၂၇ ခု မေလ ၂၄ ရက်နေ့၌ ချန်ကေရှိတ်က နန်ကင်းမြို့ကို သိမ်းကာ မြို့တော်အဖြစ် ကျေညာသည်။ ချန်ကေရှိတ်သည် ရှန်ဟဲကို မတိုက်လိုသေးဘဲ တမင်ခပ်နှေးနှေးတက်နေသည်။ “နယ်ချဲ့စနစ်” ၏ မြို့တော် ရှန်ဟဲကို မသိမ်းလိုသေး။ တမင်အချိန်ဆုံထားသည်။ ၁၉၂၆ ခု အောက်တိုဘာလထဲတွင် ရှန်ဟဲရှိ အလုပ်သမား ထောင်ပေါင်း များစွာတို့က ရှန်ဟဲစစ်ဘုရင် စွန့်ချိန်ပန်းကို မကျေနပ်၍ ထကြွကြသည်။ ၁၉၂၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ချူဆင်လိုင်းခေါင်းဆောင်သည့် ရှန်ဟဲအလုပ်သမား ငါးသိန်းတို့ သပိတ်မှောက်ကြသည်။ သို့ရာတွင် လီလီစန်ခေါင်းဆောင်သည့် အလုပ်သမားအဖွဲ့ချုပ် ရှန်ဟဲဥာနခုံက

ချန်တူရှူးလမ်းစဉ်အရ “ညီညွတ်ရေး တပ်ပေါင်းစုအတွင်းက ညီညွတ်ရေး” ကို အဓိကထားရမည်ဟုဆိုကာ သပိတ်ကို ကန့်ကွက်သည်။ ထိုအချိန်တွင် ကုမင်တန် “အလုပ်သမားသမဂ္ဂ” ခေါင်းဆောင်များကလည်း ချန်ကေရှိတ်ခေါင်းဆောင်၍ ချီတက်လာမည့် “မြောက်ပိုင်းချီတက်မှု” ကြီးကို ကြိုဆိုရန် အလုပ်သမားများကို လှုံ့ဆော်နေကြသည်။

ရှန်ဟဲမြို့သိမ်းရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ဗဟိုကော်မတီက မည်သည့်ညွှန်ကြားချက်မျှ ထုတ်ပြန်ခြင်းမရှိ။ သို့ရာတွင် ချူအင်လိုင်က ကုမင်တန်နှင့် ညွှန်ပေါင်းအစိုးရ ဖွဲ့လိုက် အသင့်ဖြစ်ရန် မြို့တော် ကောင်စီနှင့် ပြည်နယ် ကောင်စီကို လှုံ့ငှက်ဖွဲ့ စည်းထားသည်။ လက်နက်ကိုင် တိုက်ပွဲအတွက် အလုပ်သမားများကို စစ်ဆင်တန်းပေးသည်။ ရှန်ကေရှိတ် မြို့စောင့်တပ်မှူးက လက်နက်ချခြင်း ချလျှင် ချူအင်လိုင်တို့ထံ မချဘဲ ချန်ကေရှိတ်ထံ လက်နက်ချရန် ပြင်သည်။ သို့ရာတွင် ချူအင်လိုင်က မြို့ကိုဦးအောင် သိမ်းပစ်လိုက်သည်။ မတ်လ ၂၀ ရက်နေ့ညနေတွင် ချူအင်လိုင်နှင့် အလုပ်သမားများက ပုလိပ်ဌာနချုပ် လက်နက်တိုက်နှင့် စာတိုက်ကို သိမ်းထားလိုက်သည်။ ဘူတာရုံကိုလည်း သိမ်းလိုက်သည်။ ထို့ကြောင့် ချန်ကေရှိတ်တပ်များမြို့ထဲမဝင်နိုင်ဘဲ ဖြစ်နေသည်။ ကွန်မြူနစ်တို့က ရှန်ဟဲကို အရင်သိမ်းမိသဖြင့် အသာစီးရသွားသည်။

အလုပ်သမားများက ရှန်ဟဲကို သုံးပတ်ကြာမျှ သိမ်းထားသည်။ နိုင်ငံခြားသားရပ်ကွက်များကိုမူ ကွန်မြူနစ်တို့က လက်ဖျားနှင့်မျှမတီ။ ကုမင်တန်နှင့် ကွန်မြူနစ်တို့ ကွဲကြဲပြိုဟွားသာ ကောလဟဋ္ဌများ ထွက်လာသည်။ သို့ရာတွင် ချန်တူရှူးက ထိုကောလဟဋ္ဌများကို ငြင်းသည်။

မတ်လတွင် ဝမ်ချိန်ဝေးသည် ရုရှားမှတဆင့် ပြင်သစ်ပြည်မှ ပြန်လာသည်။ ရုရှားအာဏာပိုင်များနှင့် ဆွေးနွေးခဲ့ရသည်။ ချန်တူရှူးက ရှန်ဟဲသို့ သွားကာ ဝမ်ချိန်ဝေးနှင့် တွေ့သည်။ ဧပြီလ ၆ ရက်နေ့တွင် ဝမ်ချိန်ဝေးနှင့် ပူးတွဲ ကျေညာချက်တရပ် ထုတ်ပြန်ကာ ဝူဟန် ကုမင်တန် အစိုးရနှင့် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီတို့ “ညီညွတ်ရေး” ပျက်ပြားမှုမရှိကြောင်း ထုတ်ဖော်ကျေညာသည်။ ကုမင်တန်-ကွန်မြူနစ် ကွဲပြားသည့် ကောလဟဋ္ဌများကို ပြစ်တင်ဝေဖန်သည်။ ဝမ်ချိန်ဝေးသည် ထိုနေ့မှာပင် ချန်ကေရှိတ်နှင့် တွေ့ဆုံသည်။ ဤသို့ဖြင့် ကုမင်တန်-ကွန်မြူနစ်ခေပြလည်ရေး၊ ညီညွတ်ရေးကို အားထုတ်ကြပြန်သည်။ သို့ရာတွင် တက်ကြွသည့်အလုပ်သမားခေါင်းဆောင်များက ကုမင်တန်-ကွန်မြူနစ် “ညီညွတ်ရေး” ကို စိတ်ပျက်နေကြပြီ။

ထိုအတောအတွင်း ချန်ကေရှိတ်၏လူများက ရှန်ဟဲက နိုင်ငံခြားသားများ၊ တရုတ်လက်ဝေခံ (ကွန်ပဏီ) အရင်းရှင်များ၊ နိုင်ငံခြားဘဏ်တိုက်ရှင်ကြီးများနှင့် ဆွေးနွေးလျက်ရှိသည်။ ၎င်းတို့က ချန်ကေရှိတ်ကို ငွေသားဒေသီလာ ၅ သန်း လက်ဆောင်ပေးကြသည်။ ဧပြီလ ၈ ရက်နေ့တွင် ချန်ကေရှိတ်သည် ၎င်း၏

မိတ်ဆွေဟောင်းများဖြစ်သော လျှို့ဝှက်ဂိုဏ်းခေါင်းဆောင်များနှင့် တွေ့ဆုံသည်။ ထို့နောက်နိုင်ငံခြား ကောင်စစ်ဝန်များနှင့် ဆွေးနွေးသည်။ နိုင်ငံခြားသား ရပ်ကွက်များမှ လက်နက်များကို ထရပ်ကားကြီးများနှင့် သယ်လာကာ လျှို့ဝှက်ဂိုဏ်းများသို့ ဝေငှသည်။ ငွေများလည်းထောက်ပံ့သည်။

ဧပြီလ ၁၂ ရက်ခန့်၌ ကွန်မြူနစ်နှင့် ကူဆင်တန်တို့ “ညီညွတ်ရေးနှင့် ချစ်ကြည်ရေးစိတ်ဓါတ်” အရ ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်ဟုဆိုသော်လည်း လက်နက်အပြည့်အစုံတပ်ဆင်ထားသည့် လျှို့ဝှက်ဂိုဏ်း လူမိုက်များက ကွန်မြူနစ်အလုပ်သမားသပိတ်တပ်သားများကို ဖမ်းဆီးသတ်ဖြတ်လိုက်ကြသည်။ ဧပြီလ ၁၄ ရက်နေ့တွင် မြို့ပြင်ဘက်၌စောင့်နေသည့် ချန်ကေရှိုတ်၏တပ်များသည် မြို့ထဲသို့ဝင်လာကာ မသက်ဘဲသမုန်သမျှကို ပစ်သတ်ကြသည်။ အလုပ်သမား ထောင်ပေါင်းများစွာ ညှင်းဆဲသတ်ဖြတ်ခဲ့ကြသည်။ နေ့စဉ်ထရပ်ကားကြီးများဖြင့် အလုပ်သမားများကို တင်ဆောင်သွားကာ ပစ်သတ်ကြသည်။ သို့ဖြင့် ၂ နှစ်လုံးလုံး စနေနေ့တိုင်း လူသတ်ပွဲကြီး ကျင်းပလျက်ရှိသည်။

လွန်ခဲ့သည့်တပတ်ခန့်က ချန်ကေရှိုတ်၏ညစားစားပွဲသို့တက်ခဲ့သည့် ချန်တူဂျူးလည်း အဖမ်းခံရတော့မလို ဖြစ်ခဲ့သေးသည်။ ရှန်ဟဲတူဗီပုန်းနေပြီးမှ မိတ်ဆွေတယောက်၏အကူအညီဖြင့် ရှန်ဟဲမြို့ပြင်သို့ထွက်လာနိုင်ခဲ့သည်။ ‘ချူအင်လီင်းမူးဆု’ ငွေထုတ်ခံထားရပြီး ရှန်ဟဲမှလက်မတင်ကလေး လွတ်ထွက်သာကာ ကွန်မြူနစ်ပါတီ ပဉ္စမကွန်ဂရက်သို့တက်ရန် ဝဟန်သို့ရောက်လာခဲ့သည်။

ဧပြီလ ၁၃ ရက်ခန့်တွင် နှုတ်ကမ်းမြို့၌ ချန်ကေရှိုတ်က အစိုးရအဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းလိုက်သည်။ ချန်ကေရှိုတ်၏အစိုးရအဖွဲ့ကို တရုတ်ပြည်၏တစ်ခုတည်းသော တရားဝင်အစိုးရအဖြစ် အနောက်နိုင်ငံများက ချက်ချင်းအသိအမှတ်ပြုလိုက်ကြသည်။ ယခုအချိန်၌ တရုတ်ပြည်တွင် ကူဆင်တန်အစိုးရအဖွဲ့နှစ်ဖွဲ့ဖြစ်နေပြီ။ တစ်ခုက နှုတ်ကမ်းက ချန်ကေရှိုတ်၏ အစိုးရဖြစ်၍ တစ်ခုက ဝဟန်က ဝမ်ချိန်ဝေး၏ အစိုးရဖြစ်သည်။ ဝဟန်ကူဆင်တန်အစိုးရသည် အကြပ်တော့နေသည်။ နိုင်ငံခြားစစ်သင်္ဘောများက ဝဟန်ကိုပိုင်း၍ ပိတ်ဆို့ထားကြသည်။ လုပ်ငန်းရှင်ကြီးများနှင့် စစ်တပ်ထဲမှအချို့ပုဂ္ဂိုလ်များက ချန်ကေရှိုတ်ကို မျှော်နေကြသည်။

ပိကင်းမြို့တွင်မူ ကွန်မြူနစ်နှင့် အလုပ်သမားသမဂ္ဂ ခေါင်းဆောင် ၆၀ ကျော်တို့ အဖမ်းခံကြရသည်။ ၎င်းတို့အထဲတွင် လီတာချီလည်းပါ၍ ဧပြီလ ၁၇ ရက်နေ့တွင် လည်မျိုညှစ်၍ အသတ်ခံခဲ့ရသည်။ ကွမ်ချောင်နှင့် ပိကင်းတွင် ဆိုဗီယက်သံရုံးများ အရှာခံရသည်။ ကွမ်ချောင်တွင် ရုရှားသံအရာရှိများနှင့် ၎င်းတို့၏ မိသားစုများ အသတ်ခံကြရသည်။ တရုတ်တပြည်လုံးတွင် လယ်သမားများ၊ အလုပ်သမားများကို မြေရှင်နှင့် စစ်ဘုရင်များက ရက်ရက်စက်စက်သတ်ဖြတ်ခဲ့ကြသည်။

ထိုအခါ၌ ချန်တူရှုးသည် ကျားရှေ့တွင် မှောက်လျက်လဲသည့် ယုန်သူငယ်လို ဆတ်ဆတ်တုန်အောင် ကြောက်နေပြီ။ ချန်တူရှုးသည် ယုန် ပဉ္စမကွန်ဂရက်ကို ပြောလေထံ၌ ကျင်းပသည်။ ပါတီဝင်ပေါင်း ၅၇,၉၆၅ အ တွက် ကိုယ်စားလှယ် ၈၀ တက်သည်။ ဝမ်ချိန်ဝေးက အထူးဧည့်သည်တော် အဖြစ် တက်သည်။ ထိုအချိန်တွင် ဝဟန်ကုမင်တန်ကလည်း ၎င်း၏ စတုတ္ထကွန်ဂ ရက်ကို ကျင်းပရန်ပြင်နေသည်။

တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ ပဉ္စမကွန်ဂရက်သည် အညံ့ခံကွန်ဂရက် ဖြစ် သည်။ ချန်တူရှုးက (ကုမင်တန်၏ခေါင်းဆောင်မှုအောက်တွင်) တော်လှန်ရေး ကိုကျယ်ပြန့်အောင်လုပ်ရမည်ဟုဆိုသည်။ ဝဟန်က “လက်ဝဲ” ကုမင်တန်နှင့်ပီကင်း ဝိမ္မာကရက်တစ်တစ်ဦးဟု နှာမည်ကြီးသော စစ်ဘုရင်ဖန်ယုဆိုင်းတို့ နှစ်ဦးပေါင်းကာ ချန်ကေရှိုတ်၏အန္တရာယ်ကို တားဆီးနိုင်လိမ့်မည်ဟု ချန်တူရှုး မျှော်လင့်သည်။ “လက်ဝဲ” ကုမင်တန်အဖို့ ယခုအချိန်တွင် ရှေးစရာတလမ်းသာ ရှိတော့သည်။ ယင်းမှာ “တရုတ်ပြည်ပေါင်းစည်းညီညွတ်ရေး” ကြွေးကြော်သံဖြင့် စစ်ဘုရင် များကိုစုစည်းကာ ချန်ကေရှိုတ်ကိုတိုက်ရန် ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် စစ်ဘုရင်များ က ဝဟန်ကဝမ်ချိန်ဝေးထက် အာဏာလည်းရှိ ငွေလည်းရှိသည့် ချန်ကေရှိုတ်ကို ထောက်ခံကြသည်။ အချို့ကလည်းမကြာခင် အာဏာပြောင်းကြသည်။ “လက်ဝဲ” ကုမင်တန်တို့အားကိုးသော ပီကင်းစစ်ဘုရင် ဖန်ယုဆိုင်းသည်လည်း ချန်ကေရှိုတ် အာဏာသို့က ကာ ကွန်မြူနစ်များနှင့် လမ်းခွဲရမည်ဟု ဝဟန် ကုမင်တန် များကို တောင်းဆိုသည်။

တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ ပဉ္စမကွန်ဂရက်က “အစစအရာရာညီညွတ်ရေးကို ဦးစားပေးရမည်” ဟု ကြွေးကြော်သံ ထုတ်လိုက်သည်။ လယ်သမား များ၏ “အလွန်အကျွံ” ဖြစ်မှုများအတွက် တာဝန်ရှိသူမှာ မော်စီတုန်း ဖြစ်သည်ဟု ဆုံးဖြတ်သည်။ မော် ကိုပြစ်တင်ဝေဖန်ကာ ကွန်ဂရက်တွင် မဲပေးခွင့်ရပုံသိမ်းလိုက် သည်။ အလုပ်သမားများကို လက်နက်ဖြုတ်ရန် မလုပ်နိုင်ရ ကောင်းသောဟု ချူအင်လိုင်းကိုလည်း ဝေဖန်သည်။ အလုပ်သမားများက ဆုပေးသောကြောင့် ချန်ကေရှိုတ် အလှူသတ်ပွဲများ ပေါ် ပေါက်လာခြင်း ဖြစ်သည်ဟုလည်း ကွန်ဂရက် က သုံးသပ်သည်။

အလုပ်သမား လယ်သမားများအား ချန်ကေရှိုတ်က ပိနှိပ်နေခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍မူ ကွန်ဂရက်က မည်သို့မျှမပြော။ ကန့်ကွက်ခြင်းလည်းမပြု။ ရှုတ်ချ ခြင်းလည်းမပြု။ “ပဉ္စမကွန်ဂရက်၏လမ်းစဉ်သည် မြေယာတော်လှန်ရေးအချိန်ကို လျော့ချခဲ့သည်။ မြေရှင်များ စစ်ဝါဒီများ၊ ပဒေသထုတ်များကို အလျော့ပေး ခဲ့သည်” ဟု ချူချူပိုင်က ပြောခဲ့သည်။

“ပါတီဟာ ချန်တူရှုးရဲ့ဩဇာအောက်မှာဘဲ ရှိနေသေးတယ်။ ချန်ကေရှိုတ် က တန်ပြန်တော်လှန်ရေးကိုစလုပ်ပြီး ရှန်ဟန်နန်းကင်းမှာ ကွန်မြူနစ်ပါတီကို

စတင်တိုက်ခိုက်ပေမဲ့ ချန်တူရှူးက ဝုဟန်ကကူမင်တန်တွေကို အလျှော့ပေးတုန်း သက်သက်ညာညာ သဘောထားတုန်းဘဲ ရှိသေးတယ်”ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။

မော်စီတုန်းက ကူမင်တန်ကိုဒူးထောက်သည့် ချန်တူရှူး၏အညံ့ခံရေး လမ်းစဉ်ကို ဆန့်ကျင်သည်။ ချန်တူရှူးက ကူမင်တန်တို့ကိုသိမ်းသွင်းရန်ကြိုးပမ်း သည်။ သို့ရာတွင် သူကြိုးပမ်းသည့်ကြားကပင် ကူမင်တန်ထဲက “လက်ဝဲ” ဆိုသူ များသည် ကွန်မြူနစ်ကိုဆန့်ကျင်သည်ထက် ဆန့်ကျင်လာကြသည်။ စကားအရာ တွင် ကွန်မြူနစ်ထက် “လက်ဝဲ” ကျသော်လည်း အလုပ်တွင်မူ ကွန်မြူနစ် ဆန့်ကျင်ရေး ဖြစ်နေသည်။ လက်ဝဲမှလက်ျာသို့ ကူးချောင်းချေ လုပ်နေကြ သည်။

“အဲဒီတုန်းက လယ်သမားလှုပ်ရှားမှုနဲ့ပတ်သက်တဲ့ပေါ်လစီကို ကျွန်တော် လုံးလုံးမကျေနပ်ဖူး။ တကယ်လို့ဒီတုန်းကဘည်းကသာ လယ်သမားတွေကိုစည်း ရုံးမိခဲ့ရင်၊ လက်နက်တပ်ပေးခဲ့ပြီး လူတန်းစားတိုက်ပွဲကို တိုက်ခဲ့ရင် တရုတ်ပြည် တဝှမ်းမှာ ဆိုဗီယက်အာဏာဟာ ခပ်စောစောကတည်းက ထူထောင်ပြီးခဲ့မှာဘဲ။ ဒါပေမဲ့ ဒါကို ချန်တူရှူးက အပြင်းအထန် ကန့်ကွက်ခဲ့ကယ်” ဟု မော်စီတုန်း ကပြောခဲ့သည်။

နောင်တွင် ချန်တူရှူးက သူ့ဤသို့လုပ်ရခြင်းမှာ ကွန်မြူနစ် အင်တာနေ ရှင်နယ်အဖွဲ့ချုပ်၏ ညွှန်ကြားချက်အရ ဖြစ်သည်ဟု ပြောခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ချန်တူရှူး၏စကားကို အတည်ပြုပေးမည့် အထောက်အထား ရှာမတွေ့။ ဤအထဲ တွင် မော်စီကို ညွှန်ကြားချက်များကလည်း အထောက်အထားကျသည်။ တရုတ် ပြည်က အခြေအနေ အသေးစိတ်ကိုလည်း မော်စီက သိသည်မဟုတ်။ “ကွန်မြူ နစ်တယောက်ရဲတဝန်က မှားနေတဲ့အမိန့်တွေကို မှားမှန်းသိရက်နဲ့လိုက်လုပ်ဖို့ မဟုတ်ဘူး။ ကိုယ့်ခေါင်းနဲ့ ကိုယ့်ဆုံးဖြတ်ဘို့ ဖြစ်တယ်” ဟု မော်က ပြောခဲ့ သည်။ မော်ကထိုပြဿနာကို သူ၏ “ဟူနန်လယ်သမား လှုပ်ရှားမှု စုံစမ်းရေးအစီ ရင်ခံစာ” တွင် အသေးစိတ်ပေါ်ပြထားသည်။ ပြဿနာက သူတန်းစားရပ်တည်မှု ပြဿနာဖြစ်သည်။ ရွေးချယ်မှုပြဿနာဖြစ်သည်။ ရှုဒေါင့် ပြဿနာဖြစ်သည်။ ချန်တူရှူးနှင့်သူ၏ဗဟိုအင်္ဂါမိတ်သည် အလုပ်သမားလယ်သမားတို့နှင့် ဆန့်ကျင် သည့်လမ်းကိုရွေးသွားခဲ့သည်။ ပစ္စည်းရှင်များ၊ နေရှင်များနှင့်စစ်ဘုရင်များနောက် သို့ လိုက်သွားခဲ့ကြသည်။ ဤသို့ဖြင့် ကိုယ်ကိုယ်ကိုဖျက်ခဲ့ကြသည်။

သစ္စာဖောက်မှု၊ သူရဲဘောကြောင်မှု၊ သတ်ဖြတ်မှုတို့လမ်းမိုးသည့်ကြောက် ဖွယ်ထိုနှစ်နေရာသီ၌ ဘိုရိုဒင်သည် ဝုဟန်တွင်ထိုင်နေသည်။ ထိုစဉ်က တရုတ်ပြည် တွင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့ရသည့် ရှုဒေါင့်မှုများအတွက် တာဝန်ရှိသူမှာ ဘိုရိုဒင်နှင့် ချန်တူရှူးတို့ ဖြစ်သည်။ ဘိုရိုဒင်က “ကျွန်တော်မှားတယ်။ တရုတ်တော်လှန်ရေး အကြောင်းကို နားမလည်ခဲ့ဘူး။...အမှားတွေအမှားကြီး ကျူးလွန်ခဲ့တယ်” ဟု ၁၉၃၉ ခုနှစ်က အင်နာလူပီစထရောင်းကို ပြောပြခဲ့သည်။

တရုတ်ပြည်က တော်လှန်ရေးသည် ကွန်မြူနစ်တော်လှန်ရေး မဖြစ်နိုင်၊ အလုပ်သမားတော်လှန်ရေး မဖြစ်နိုင်၊ မြို့နေအလုပ်သမား လူတန်းစားကခေါင်းဆောင်၍ နေရှင်ပေါက်စ လူတန်းစားနှင့် မဟာမိတ်ဖွဲ့ထားသည့် လယ်သမားတော်လှန်ရေးဖြစ်ရမည်ဟု ဘိုရိုဒင်မြင်ခဲ့ကြောင်း၊ အခြား ကွန်မြူနစ် များကလည်း မြင်ခဲ့ကြကြောင်းဖြင့် အင်နာလူဝီစထရောင်းက ဆက်ရေးသည်။ သို့ရာတွင် ဤသည်မှာ ခေါင်းထဲက သဘောတရားသာဖြစ်သည်။ ၁၉၂၆ ခုက စတာလင် တင်ခဲ့သည့်စစ်တမ်းဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ထိုစစ်တမ်းကို ဘိုရိုဒင်လက်တွေ့မလုပ်ခဲ့။ မော်တယောက်မအပ အခြားမည်သူမျှလည်း လက်တွေ့မလုပ်ခဲ့ကြ။ ပြောင်းပြန်သာ လုပ်ခဲ့ကြသည်။

ပြေလကုန်၌ ဝူဟန်က “လက်ဝဲ” ကူမင်တန်တို့လကျာဘက်သို့ ယိမ်းသွားကြပြီ။ ချန်တူရှူး ခေါင်းဆောင် သည့် ကွန်မြူနစ် ပါတီသည် ဝမ်ချိန်ဝေးကို အားထားခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ဝမ်ချိန်ဝေးသည်လည်း ချန်ကေရှိုတ်လို့ အချောင်သမားမျှသာ ဖြစ်သည်။

ကွန်မြူနစ် အင်တာနေရှင်နယ်အဖွဲ့ချုပ်မှ ကိုယ်စားလှယ်အိန္ဒိယအမျိုးသား အမ်၊ အင်၊ ရွှေ၊ ငြင်းကစကားလည်းများသည်။ စည်းကမ်းလည်းမဲ့သည်။ “ရွှေ၊ ငြင်းဟာဘိုရိုဒင်နဲ့ ချန်တူရှူးတို့ထက်တော့ လက်ဝဲကျတယ်။ ဒါပေမဲ့ လက်ဝဲကျရုံသက်သက်ဘဲ၊ စကားများလွန်းတယ်” ဟု မော်က ရွှေ၊ ငြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ပြောဘူးသည်။ မိမိတို့အရေးအောင်မြင်ရန်ကူမင်တန်တို့အား မည်သို့မည်ပုံအသုံးချရမည်ဟု တရုတ်ကွန်မြူနစ်များအား လျှို့ဝှက်ညွှန်ကြားထားသော ကွန်မြူနစ်အင်တာနေရှင်နယ်အဖွဲ့ချုပ်ကြေးနန်းတစောင်ကို ရွှေ၊ ငြင်းက ဝမ်ချိန်ဝေးထံ သွားပြသည်။ ထိုအချိန်၌ ဝမ်ချိန်ဝေးနှင့် အခြား “လက်ဝဲ” ကူမင်တန်များသည် ချန်ကေရှိုတ်နှင့်စေ့စပ်နေကြပြီ။ ဝမ်ချိန်ဝေးသည် ချန်ကေရှိုတ်အပေါ်တွင် အာဇာတကြီးသည်။ သို့ရာတွင် တဖက်ကလည်း တော်လှန်ရေး ဒီလှိုင်းကြီးကို ကြောက်နေသည်။ ထို့ကြောင့် ကြားလူတယောက်မှတဆင့် ချန်ကေရှိုတ်နှင့်စေ့စပ်သည်။ ထိုနှစ်ဦးကို စေ့စပ်ပေးသူမှာ နောင်တွင် ချန်ကေရှိုတ်၏ ယောက်ဖဖြစ်မည့် ဘုဂ်တိုက် သူဌေး တီ၊ ဗွို၊ ဆွန်း ဖြစ်သည်။ ရွှေ၊ ငြင်းက ကွန်မြူနစ် အင်တာနေရှင်နယ်အဖွဲ့ချုပ် လျှို့ဝှက်ညွှန်ကြားချက်ကို ထုတ်ပြသောအခါ ဝမ်ချိန်ဝေးသည် မြန်မြန်ဘက်ပြောင်းသွားသည်။ ကွန်မြူနစ်တို့နှင့်ခွဲါရန်အတွက် အချက်ကောင်းရှာနေသော ဝမ်ချိန်ဝေးအဖို့ အချက်ရသွားသည်။ ကွန်မြူနစ်တို့ လျှို့ဝှက်ခြေပုန်းခတ်နေသည်ဟုဆိုကာ တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီကို ရန်လုပ်လာဘော့သည်။

ကြောက်ဖွယ် ထိနှစ်နေရာသို့ တိကျပြတ်သားသည့် ခေါင်းဆောင်မှု ပေးရန်ပြတ်သားသည့် ပေါ်လစီများကို ချမှတ်ရန်၊ လယ်သမားများကို လက်နက် တပ်ဆင်ပေးရန် ကောင်ပေါင်းများစွာသော လယ်သမားအသင်းများက ကွန်မြူနစ်ပါတီကို တောင်းဆိုလာကြသည်။ ကျေးလက်တွင် လယ်သမားများအသတ်ခံနေကြရသည်။ ကျေးရွာများကို ရွှေ့ပြောင်းပစ်နေသည်။ လယ်သမားကေဒါများ ညှင်းပမ်းနှိပ်စက်ခံ၍ အသတ်ခံနေကြရသည်။ သို့ရာတွင် ကွန်မြူနစ်ပါတီ၊ အလုပ်သမားနှင့် လယ်သမား ခေါင်းဆောင်များကမူ အလုပ်သမားများနှင့် လယ်သမားများအား လက်နက်ဖြုတ်နေကြသည်။ မြေရှင်များကို ဆန့်ကျင်လျှင် ပြစ်ဒဏ်ပေးမည်ဟု လယ်သမားများကို ခြိမ်းချောက်နေကြသည်။ နောက်ဆုံးတွင် အလုပ်သမားသမဂ္ဂများအဖွဲ့ချုပ်၏ အမိန့်ဖြင့် အလုပ်သမားများ၏ လက်နက်များကို သိမ်းလိုက်သည်။ ထိုအမိန့်ကို လက်မှတ်ထိုးသူမှာ လျူရှောက်ချိန်နှင့် လီလီစန်တို့ ဖြစ်ကြသည်။ ၁၉၂၇ ခု ဇွန်လ ၂၇ ရက်နေ့၌ လျူရှောက်ချိန်က အလုပ်သမားများကို “အောင်မြင်စွာ” လက်နက်ဖြုတ်ပြီးပြီဟု အစီရင်ခံခဲ့သည်။

မေလ၌ ချန်တူဂျူးခေါင်းဆောင်မှုသည် အလုပ်သမားနှင့် လယ်သမားများကို ကျောခိုင်းစွန့်ခွာသွားခဲ့သည်။ ချန်ကေရှိတ်က ရှန်ဟဲတွင် အလုပ်သမားများကို စတင်သတ်ဖြတ်ပြီးနောက် ၂ ရက်အကြာ၌ ကျေးလက်တွင် စစ်တုရင်များက ထောင်ပေါင်းများစွာသော လယ်သမားများကို ညှင်းဆဲသတ်ဖြတ်ခဲ့သည်။ (ထိုခေတ်ထုတ် သတင်းစာများနှင့် ဟာရိုအိုက်ဆက်ရေး “တရုတ်တော်လှန်ရေး၏ အဖြစ်ဆိုး” ကို ရှု။)

လယ်သမားများက ကွန်မြူနစ်ပါတီထံ လက်နက် တောင်းကြသည်။ ကာကွယ်ရေးအဖွဲ့များ ဖွဲ့ကြသည်။ သေနတ်များကို ကောက်ကိုင်ကြသည်။ ချန်တူဂျူးက “အလွန်အကျွံ လုပ်မှုများနှင့် သူငယ်နာမကင်းသည့် အပြုအမူများ” ကို ရှောင်ကြဉ်ရန်၊ စည်းကမ်းသေဝပ်ရန်၊ လက်နက်ချရန် ဗဟိုကော်မတီ၏အမည်ဖြင့် ညွှန်ကြားချက် ထုတ်သည်။

ဤအဖြစ်အပျက်များကို မော် ဘယ်တော့မျှမမေ့။ နောင်နှစ်ပေါင်းများစွာကြာသည့်တိုင် ဤအဖြစ်အပျက်များကို ပြန်ပြောသည့်အခါ၌ မော်၏ မျက်လုံးတွင် မျက်ရည်ခဲနေတတ်သည်။ စိတ်ဓာတ်ခိုင်၍သာ တော်တော့သည်။ စိတ်ဓာတ်မကြံ့ ခိုင်လျှင် ရန်သူ့ထံ အရှုံးသော်လည်းပေးလိမ့်မည်။ သို့မဟုတ် ဤသို့သော ခေါင်းဆောင်မှုမျိုးအောက်က “ကွန်မြူနစ်ဝါဒ” ကို စိတ်နှာခြင်းသော်လည်း ဖြစ်လိမ့်မည်။ သို့ရာတွင် မော်စိတ်မပျက်။ သူနှင့် တုန်ပိဂူးသည် အခြေအနေအရပ်ရပ်ကို စုံစမ်းကာ အစီရင်ခံစာတွေ တစောင်ပြီးတစောင် ရေးသည်။ လယ်သမားများကို လက်နက်မဖြုတ်ဟု အတင်းခံနေသည်။ ထိုအခါ၌

လယ်သမားတွေကို “အလွန်အကျွံ” တွေဖြစ်ကုန်အောင် မော်က မြောက်ပေးသည်ဟု ချန်တူရှုးက စွတ်စွဲလာသည်။

၁၂၇ ခု မေလ ၂၁ ရက်နေ့ကို ချန်ရှားတွင် “မြင်းနေ့” လူသတ်ပွဲဟု လူသိများကြသည်။ ထိုနေ့၌ ကူမင်တန်ဗိုလ်ချုပ် ဆူခေဆိုင်သည် ၎င်း၏ စစ်သားများအား လက်မောင်းတွင် လက်ပတ်အဖြူပတ်ခိုင်းပြီး ဟူနန်ပြည်နယ် အလုပ်သမားသမဂ္ဂ ကျောင်းသားအဖွဲ့နှင့် လယ်သမားအဖွဲ့များကို ဝိုင်းစေသည်။ “ချန်ကေရှိတ် သက်တော်ဆုကျော် ရှည်ပါစေ” ဟု အအော်ခိုင်းကာ လက်နက်မဲ့လူများကို ပစ်သတ်ရန် အမိန့်ပေးခဲ့သည်။

မေလ ၂၇ ရက်နေ့၌ ဒေါသထွက်လျက်ရှိသော ပိုင်ရှန်းနှင့် အန်ယွမ် ကျောက်မီးသွေးတိုင်းမှ အလုပ်သမား၊ လယ်သမား နှစ်သောင်းကျော်တို့သည် ထိုလူသတ်ပွဲကို တုံ့ပြန်ရန် ချန်ရှားသို့ ချီတက်လာကြသည်။ ဤချီတက်ပွဲကို မော်က ထောက်ခံခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ကွန်မြူနစ်တို့ဦးဆောင်သည့် အလုပ်သမားသမဂ္ဂများအဖွဲ့ချုပ်နှင့် လယ်သမားအဖွဲ့ချုပ်က လက်နက်ချရန် အမိန့်ပေးခဲ့သည်။ သို့ဖြင့် ဆန္ဒပြလူထုများကို စစ်ဘုရင်များက စက်သေနတ်များဖြင့် ပစ်သတ်ခဲ့ကြသည်။ ထိုနယ်တွင် သုံးလအတွင်း လူပေါင်း ၃,၀၀၀ အသတ်ခံခဲ့ရပြီး တနှစ်အတွင်း တသိန်းကျော် အသတ်ခံခဲ့ရသည်။

နေ့စဉ် ချန်ရှားမြို့ထဲသို့ ချီတက်လာသည့် ယောက်ျား၊ မိန်းမ၊ လူငယ် လုံမငယ်များကို စစ်သားများက မြို့အနောက်တံခါးမှ သေနတ်များဖြင့် သီးပစ်ကြသည်။ ဆံပင်တိုထားသော ကျောင်းသူများကို ရှေးထုတ်၍ သတ်ကြသည်။

သို့ရာတွင် ကူမင်တန် စစ်တပ်များအားလုံးသည် တန်ပြန်တော်လှန်ရေး တပ်များမဟုတ်ကြ။ “မြောက်ပိုင်းချီတက်မှု” တုန်းက သံမဏိတံတိုင်းဟု ကျော်ကြားခဲ့သော စတုတ္ထတပ်မတော်သည် ကွန်မြူနစ်အရာရှိများ ဦးစီးသည့် စစ်တပ်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် စိတ်မချရသည့် ဤတပ်မျိုးကို ပါတီဗဟိုကော်မတီက နှိမ်ချန်သို့ ပို့ထားသည်။

ကူမင်တန်နှင့် ကွန်မြူနစ်ပါတီဗဟိုကော်မတီက ဘိုရိုဒင်ခေါင်းဆောင်သည့် “ငါးဦးကော်မတီ” တရပ် ဖွဲ့စည်းကာ ဟူနန်ပြည်နယ် အခြေအနေကို ငြိမ်သက်အောင် ထိန်းသိမ်းရန် လွှတ်လိုက်သည်။ ဘိုရိုဒင်သည် ဟူနန်နယ်ထဲတွင် မော်စီတုန်းကို လိုက်ရှာသည်။ ဤကိစ္စတွင် မော်စီတုန်းခေါင်းဆောင်နေသည့်ကို သိသဖြင့် သူ့ကိုလိုက်ရှာခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ဘိုရိုဒင်သည် မော်စီတုန်းကို တွေ့မသွားချေ။ ဟူနန်နယ်စပ်အထောက်အပံ့ စစ်ဘုရင်များက သူ့ကို ညစာစားပွဲကြီးတည်းခင်းကာ ယဉ်ကျေးစွာဖြင့် ဝှုဟန်သို့ ပြန်ပို့လိုက်ကြသည်။

ဇွန်လတွင် ဝမ်ချိန်ဝေ၏ “လက်ဝဲ” ကူမင်တန်များက ၎င်းတို့၏ မဟာမိတ် ကွန်မြူနစ်များကို စတင်ရှုတ်ချသည်။ ကွန်မြူနစ်ပါတီကို စွန့်ခွာထွက်ပြေးလာသူများအား ကောင်းစွာဆီးကြို လိုက်ခံသည်။ အလုပ်သမား၊

လယ်သမားများကို ပစ်သတ်သည်။ သိမ်းယူထားသော မြေများအားလုံးကို မြေရှင်များအား ပြန်ပေးသည်။ ချန်ရှားတွင် ကွန်ဖရင့်တရပ် ကျင်းပရန် ရောက်လာလျှင် လယ်သမား ကိုယ်စားလှယ်ဘဏ္ဍာကျော်ကို တခါတည်း အစုလိုက် အပြုံလိုက် ပစ်သတ်လိုက်သည်။ ကွန်မြူနစ်ကျောင်းများကို ပိတ်ပြီး လက်ဝဲကျောင်းဆရာများ၊ ကျောင်းသားများကို အရှင်လတ်လတ် မီးရှို့သတ်ကြသည်။

ဇွန်လ ၂၀ ရက်နေ့တွင် တရုတ် ကွန်မြူနစ်ပါတီ ဗဟိုကော်မတီက ၁၁ ချက်ပါ ကျေညာချက်တရပ် ထုတ်ပြန်သည်။ အချုပ်မှာ အလုပ်သမား၊ လယ်သမားအဖွဲ့အစည်းများ၏ အာဏာကို ကူမင်တန်လက်သို့ ထိုးအပ်ရန် ဖြစ်သည်။ သို့တိုင်အောင် ထိုအမိန့်ကို ထုတ်ပြန်ပေးသည့် ကွန်မြူနစ်အလုပ်သမား သမဂ္ဂခေါင်းဆောင်များလည်း အဖမ်းခံကြရသည်။ အချို့အသတ်ခံကြရသည်။ အဖမ်းခံရသူများထဲတွင် လျူရှောက်ချီလည်း ပါသည်။ လျူရှောက်ချီသည် အသတ်ခံရမည်စိုးသည့်အတွက် ကွန်မြူနစ်ဝါဒကို စွန့်လွှတ်ပါမည်ဟု ထောင်ထဲတွင် လက်မှတ်ထိုးခဲ့သည်။ (ထိုစဉ်က အခြေအနေရှုတ်ထွေးလျက် ရှိသဖြင့် ထိုအကြောင်းကို မသိခဲ့ကြ။ နောင်နှစ်ပေါင်း ၄၀ ကြာမှ သိကြရခြင်း ဖြစ်သည်။) ထောင်ထဲတွင် ကွန်ဖြူးရှပ်၏ ကျမ်းစာများကို ဖတ်ပြီး အစောကြီး လွတ်လာသည်။ ဤသည်မှာ လျူရှောက်ချီ၏ ပထမဆုံး “သစ္စာဖောက်မှု” ဟု ယူဆကြသည်။

နေ့စဉ်လမ်းမပေါ်တွင် လူသတ်ပွဲကြီးတွေဖြစ်နေသည်။ ကွန်မြူနစ်ပါတီ ဗဟိုကော်မတီလည်း တကွဲတပြားဖြစ်သွားသည်။ အချို့လည်း ပုန်းအောင်းနေရ၍ အချို့လည်း ရှောင်တိမ်းကြရသည်။

“မြင်းနေ့” လူသတ်ပွဲကျင်းပသည့် မေလ ၂၁ ရက်နေ့၌ မော်စီတုန်းသည် စစ်ဝါဒီများ၏အပြုအမူများကို ကန့်ကွက်သည့်အနေဖြင့် ချန်ရှားတွင် လူထုအစည်းအဝေးပွဲများ ကျင်းပရန် ပြင်ဆင်လျက်ရှိသည်။ မော်သည်ထိုနေ့က ဟူနန်ပြည်နယ်ဘုရင်ခံ ကူမင်တန်ဗိုလ်ချုပ် တန်ရှန်ချီကို သွားတွေ့သည်။ ၎င်း၏ စစ်သားများ ရမ်းကားနေသည်ကို ရပ်စဲပေးရန် တောင်းဆိုသည်။ ဤသည်မှာ အလွန်ရဲရင့်သည့် အပြုအမူဖြစ်သည်။ လက်ပြုကြီးထဲတွင် မည်သူမျှကိုယ်ကိုယ်ကို ကွန်မြူနစ်ဟုအတိအလင်းမဖော်ရကြ။ ဤတောင်းဆိုချက်မျိုးကို မတောင်းရကြ။ ထိုမျှမက မော်သည် မေလ ၂၇ ရက် လူထုချီတက်ပွဲကိုလည်း ထောက်ခံလိုက်သေးသည်။ ချန်တုရှူးသည် ဒေါသထွက်ကာ ဇက်ချွမ်သို့ ထွက်သွားရန် မော်ကို အမိန့်ပေးသည်။ မော်က ထွက်မသွား။

ဤအတွင်း ဟူနန်ပြည်နယ်ဘုရင်ခံ တန်ရှန်ချီကလည်း မော်စီတုန်းကို ဖမ်းရန် ဝါးရမ်းလှတ်လိုက်သည်။ မော်သည် ဂူဟန်သို့ ထွက်ပြေးလာရသည်။ ဇွန်လ ၁၅ ရက်နေ့တွင် ဝမ်ချိန်ဝေး၏ “လက်ဝဲ” ကူမင်တန်က ကွန်မြူနစ်တို့

ကို ကူမင်တန်ပါတီမှထုတ်လိုက်သည်။ ကွန်မြူနစ်ပါတီမှ နှုတ်ထွက်ရမည်၊ နှုတ်ထွက်ခြင်းမပြုလျှင် သေဒဏ်ဟုကျေညာသည်။ လက်မရွံ့တပ်ဖွဲ့များက မသက်သာမှုများကို ဖမ်းပြီး သတ်ပစ်လိုက်ကြသည်။

ဇူလိုင်လ ၂၇ ရက် နေ့၌ ဂူဟန်မြို့လယ်ခေါင် လမ်းမများပေါ်တွင် ကွန်မြူနစ်များကို သတ်ပစ်နေချိန်၌ “လက်” ကူမင်တန် ခေါင်းဆောင်များသည် ရုရှားသို့ပြန်သည့် ဘိုရိုဒင်ကို ဘူတားရုံသို့ လိုက်ပို့ကာ ယဉ်ကျေးစွာ နှုတ်ဆက်ကြသည်။ သို့ဖြင့် ဘိုရိုဒင်သည် တရုတ်ပြည်မှ ပြန်သွားခဲ့သည်။ (ပြန်အပို့ခံရသည်ဟုလည်း ပြောနိုင်သည်။) သို့ နောက်တွင်မူ တရုတ်တော်လှန်ရေးကြီးသည် သွေးအိုင်ထဲတွင် မြုပ်ကျန်ရစ်ခဲ့ပြီ။ ကွန်မြူနစ်ပါတီသည် မပျက်ရဲတမယ် ကျန်ရစ်ခဲ့သည်။ ဘိုရိုဒင်လည်း စိတ်ဓါတ်ကျနေပြီ။ “တော်လှန်ရေးရှုံးပြီ” ဟု ဘိုရိုဒင်က ညည်းသည်။

ကွန်မြူနစ်များနှင့် လမ်းခွဲခဲ့သည့်အတွက် မှန်ပါပေသည်။ မျိုးချစ်ပီသပါပေသည်ဟု နှစ်ကင်းတွင်ရှိသည့် ချန်ကေရှိတ် ကူမင်တန်အသိုင်းအဝိုင်းက ဂူဟန်ရှိ ဝမ်ချိန်ဝေးကူမင်တန်တခြမ်းကို ကြွေးနန်းဖြင့် လှမ်း၍ချီးကျူးသည်။ သို့ဖြင့် ကူမင်တန်နှစ်ခြမ်းသည် ပြန်ပေါင်းထုပ်မိကြသည်။ ဝမ်ချိန်ဝေးသည် ချန်ကေရှိတ်ထံမှ ငွေတွေ့အများကြီးယူကာ ဥရောပသို့ တခေါက်ပြန်ထွက်သွားပြန်သည်။

ဟူနန်တွင် မော်စီတုန်းကိုဖမ်းရန် ဝါးရမ်းထုတ်ခဲ့သော စစ်ဘုရင်ခံတန်ရှန်ချီသည် ၁၉၄၉ ခုနှစ်တွင် မော်စီနောက်လိုက်ဖြစ်လာကာ အငြိမ်းစားလစာဖြင့် ကွယ်လွန်သွားပြီ။ “လက်” ကူမင်တန်ဟု နာမည်ကြီးခဲ့သော ဝမ်ချိန်ဝေးသည် ၁၉၃၉ ခုနှစ် ဂျပန်ဝင်သောအခါ၌ ဂျပန်ရုပ်သေး အစိုးရအဖွဲ့ခေါင်းဆောင်အဖြစ် နိဂုံးချုပ်သွားခဲ့သည်။ ယနေ့တရုတ်ပြည်တွင် ဝမ်ချိန်ဝေး၏အမည်သည် သစ္စာပောက်ခြင်းဟု အနက်ထွက်နေပြီ။

ပထမ အနိစ္စခန်း။ ပထမ “လက်ဝဲ” လမ်းစဉ်

တရုတ်ပြည်တွင် ကွန်မြူနစ်ကို မရူမလှအသတ်ခံနေရချိန် ၁၉၂၇ ခု ဇူလိုင်လ လယ်၌ ကွန်မြူနစ်အင်တာနေရှင်နယ်အဖွဲ့ချုပ်က တရုတ်ပြည်တွင် လက်နက်ကိုင် ပုန်ကန်မှုများပြုလုပ်ရန် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီသို့ အကြံပေးတင်ပြ လိုက်သည်။ အခြေအနေပြောင်းပြန်ဖြစ်သွားပြီကို စတာလင်သိပြီ။ ရုရှားနှင့် တရုတ်ဆိုသည်မှာ အလုံးဝေးသည်။ အဆက်အသွယ်ကလည်း ပြတ်သည်။ ဘာသာစကားအခက်အခဲလည်းရှိသည်။ တရုတ်တော်လှန်ရေးကို ရုရှားမှနေ၍ ညွှန်ကြားရသည်ကိုစွဲသည် အန္တရာယ်များသည်။ ထို့ကြောင့်ရုရှားက “အညွှန်” မျှလောက်သာပေးသည်။ ဤအကြောင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ၁၉၃၆ ခုနှစ်တွင် မော်က အင်္ဂါစနိုးကို ပြောဘူးသည်။

“ကွန်မြူနစ်အင်တာနေရှင်နယ်ဟာ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့တခုမဟုတ်ဖူး။ အ ကြံပေးရုံကလွဲပြီး အခြားနိုင်ငံရေးအာဏာရှိတဲ့ အဖွဲ့အစည်းလဲမဟုတ်ဖူး။ တရုတ် ကွန်မြူနစ်ပါတီဟာ ကွန်မြူနစ်အင်တာနေရှင်နယ်အဖွဲ့ ချုပ်ဝင်ပါတီ တရပ်ဖြစ် တယ်ဆိုပေမဲ့ ဆိုဒီယက်တရုတ်ပြည်ကို ရုရှားကဖြစ်ဖြစ်၊ ကွန်မြူနစ်အင်တာနေရှင် နယ်ကဖြစ်ဖြစ် အုပ်ချုပ်နေတာမဟုတ်ဖူး။ ကျွန်တော်တို့ဟာ မော်ဝကိုလက်ထံကို ထိုးအပ်ဖို့အတွက် တရုတ်ပြည်ကြီးကိုလွတ်မြောက်အောင် လုပ်နေတာမဟုတ်ဖူး” ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။

တရုတ်ပြည်တွင် လက်နက်ကိုင် ပုန်ကန်ထကြွမှုများပြုလုပ်ရန် ဆိုသည့် စတာလင်၏အကြံပေးချက်သည် စင်စစ်နှောက်ကျနေသည်။ သို့ရာတွင် အချိုးနီး မပြင်။ တရုတ်ပြည်အတွက် လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲများဟာ အခြားမို့မို့သော

မော်ဒယ်ကြည့်ချက်နှင့် အကျဖြစ်နေသည်။ ချူအင်လိုင်းကလည်း ကြိုလမ်းစဉ်ကို သဘောတူသည်။ တော်လှန်ရေးစီရင်အိနေသည်။ ပါတီဖိုရမ်ဖြစ်နေသည်။ စိတ်ပျက်ခြင်း၊ အားငယ်ခြင်းတို့အထက်အထိပ်ရောက်နေသည်။ သို့ရာတွင် ကြိုအရှုံးထဲမှပင် အောင်ပွဲ၏သေနတ်ပျံဟာသစ်တရပ် ပေါ်ထွန်းလာရသည်။ “လက်” ကူမင်တန်နှင့်ကွဲပြား၍ ကွန်မြူနစ်ပါတီ မဘာများသင်းကျေညာပြီး ၁၇ ရက် အကြာတွင် ဩဂုတ်လ ၁ ရက် နှစ်ချိန်လက်နက်ကိုင် ပုန်ကန်မှုပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။

ပါတီယာယီပေါလစ်ဗျူရှိကိုလည်း ဖွဲ့လိုက်သည်။ ပေါလစ်ဗျူရှိသစ်ကို ရှုရှားမြန် ပညာတတ်အဦးဖြစ်သည့် ချူချူပိုင်က ခေါင်းဆောင်သည်။ တပ်ဦးကော်မတီတရပ်ဖွဲ့၍ ချူအင်လိုင်းက အတွင်းရေးမှူးအဖြစ် ဆောင်ရွက်သည်။ ပါတီက ကူမင်တန်နှင့် ပူးပေါင်းရေးလမ်းစဉ်ကိုလည်း ဖျက်သိမ်းလိုက်သည်။ ယခင်က မော်စီတုန်းနှင့် ချူအင်လိုင်းမှအပ တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီထဲက ပညာတတ်အများစုသည် စစ်ရေးကို ကောင်းကောင်းနားမလည်ကြ။ သူတို့အလုပ်ပဟုတ်ဟုယူဆခဲ့ကြသည်။ ယခု ကြိုသဘောထားမျိုးထား၍မရဘော။

ယခင်က ကွန်မြူနစ်ပါတီသည် ကိုယ်ပိုင်စစ်တပ်မရှိ။ ကူမင်တန်စစ်တပ်ကို အားကိုးနေရသည်။ ယခုတပ်ဦးကော်မတီဖွဲ့၍ လက်နက်ကိုင်ပုန်ကန်ထကြွမှုများကို ဆင်နွှဲလာသည့်အခါတွင် တပ်ဦးတော်ကို ဖွဲ့စည်းလာရသည်။ “လက်” ကူမင်တန်နှင့်လမ်းခွဲ၍ ကိုယ့်ဖာသာကိုယ် လက်နက်ကိုင် တော်လှန်ရေးလုပ်လာသည်တိုင် ကိုယ်ပိုင်အလံမရှိသေး။ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးကို ကူမင်တန်အလံလွှင့်၍ လုပ်နေရသေးသည်။ ကွန်မြူနစ်ပါတီကို ခေါင်းဆောင်နေကြသည့် ချူချူပိုင်နှင့် အခြားပညာတတ်များက စစ်ရေးကို နားမလည်ကြ။ ထို့ကြောင့် လက်နက်ကိုင်ပုန်ကန်မှုများကို မြို့ရောတော့ပါ တပြိုင်နက်တည်း လုပ်ရမည်ဟု ယူဆကြသည်။ သို့ဖြင့် ရှိစုမဲ့ စုလက်နက်ကိုင်အင်အားကလေးကို နေရာအနှံ့ဖြန့်ခွဲလိုက်သည့်အခါ အရှုံးနှင့်ရင်ဆိုင်ရသည်။

ကူမင်တန်စစ်တပ်ထဲက အချို့သည် ကွန်မြူနစ်ပါတီဘက်သို့ပြောင်းလာကြသည်။ ဥပမာ (သံမဏိတံတိုင်းတပ်မတော်ဟုခေါ်သည်) စတုတ္ထအုပ်စုတော်က အရာရှိများသည် ချူအင်လိုင်းလေ့ကျင့်ပေးခဲ့သည့် ဝန်ပိုင်စစ်တက္ကသိုလ်ဆင်းများဖြစ်ကြသည်။ ၁၉၂၀ ခုနှစ်က မော်စီတုန်းပြောခဲ့သည့်အတိုင်းပင် ကူမင်တန်ထဲက လူ့လတ်တန်းစားများ၊ အလယ်နှင့် အလတ်တန်းစားအရင်းရှင်များ၊ ပညာတတ်များနှင့်ကုန်သည်များသည် တော်လှန်ရေးကို ကြောက်နေကြသည်။ ၎င်းတို့သည် မြေရှင်ကြီးများနှင့်လက်ဝေခံ (ကွန်ပရာဗို) အရင်းရှင်များနေကံသို့ ပါသွားကြသည်။ ချန်ကေရှီတီနောက်သို့လိုက်သွားကြသည်။

ကူမင်တန်စစ်ဘုရင်များရှု လက်ရှိအုပ်စိုးမှုဟာ မြို့များမှာ လက်ဝေခံ (ကွန်ပရာဗို) အရင်းရှင်လူတန်းစားရှိအုပ်စိုးမှုဖြစ်ပြီး ကျေးလက်မှာ မြေရှင်ကြီး

လူတန်းစားရဲ့ အုပ်စိုးမှုဘဲ ဖြစ်နေသေးတယ်။ အလုပ်သမား လယ်သမားနဲ့အမျိုး
လား ခန့်ရှင်များအပါအဝင် အခြားသောအစိတ်အပိုင်းက ပြည်သူများဟာ
တန်ပြန်တော်လှန်ရေးအုပ်စိုးမှုအောက်မှာဘဲ ရှိနေသေးတယ်။ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွား
ရေး လွတ်မြောက်မှုဆိုလို့ မြို့ပုဒ်ကလေးတစ်ခုလောက်တောင်မှ မရှိသေးဘူး။ ဟု
မော်ကရပ်ပြောခဲ့သည်။ (“တရုတ်ပြည်တွင် ဘာကြောင့်နိုင်ငံရေးအားကနိတ်တည်တန်
နိုင်သလဲ” လက်ရွေးစင်ကုမ်း အတွဲ ၁။)

မော်၏ ဤနိုင်ငံရေးအက်ဖြတ်ချက်သည် နောက်ကာလ အတော်ကြာ
အထိ မှန်နေသည်။ ၁၉၄၉ ခု လွတ်မြောက်ရေးရပြီးသည့်အထိ မှန်သည်။

မော်က ခန့်ရှင်လူတန်းစားထဲ၌ လက်ဝဲခံ (ကွန်ပဏျီ) ခန့်ရှင်၊ အမျိုး
သား ခန့်ရှင်နှင့် ခန့်ရှင်ပေါက်စဟူ၍ ခွဲသည်။ ခန့်ရှင်လူတန်းစားကို မော် ခွဲခြမ်း
စိတ်ဖြာသည် အထူးခြားဆုံးဖြစ်သည်။ လူတန်းစားတိုင်း၌ ကာလတခုတွင်
တော်လှန်ရေးကို ယာယီ မှုဖြစ်စေ တောက်တောက်သည့်အလွှာတရပ်၊ တောဝေ
ယိမ်းယိုင်သောအလွှာတရပ်ရှိတတ်သည်ဟု မော်မြင်သည်။ မော်က “ခန့်ရှင်
လူတန်းစား” အလွှာအားလုံးကို ဗလုံးဗထွေးထေ့မပစ်။ ခန့်ရှင်လူတန်းစားအားလုံး
ကို ထေ့ထွေးသိမ်းကြူး၍ တိုက်ခိုက်ခြင်းမပြု။ ဤသို့ ထေ့ ထွေး ခြင်း မပြု ဘဲ
တည်တည်ငြိမ်ငြိမ်ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာနိုင်ခဲ့သဖြင့် လူများကို သူ့ နောက်သို့ ပါလာ
အောင် စည်းရုံးနိုင်ခဲ့သည်။ မော်က လူတန်းစားအလွှာများကို သိပ္ပံနည်းကျ
ခွဲနိုင်ခဲ့သဖြင့် မဒမ်ဆွန်ယက်ဆင်တို့လို ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးသည် ချန်ကေရှိတ်နှင့်ဝမ်ချိန်
ဝေးထံမှ လမ်းခွဲထွက်လာကာ တော်လှန်ရေးဘက်သို့ပါလာခဲ့ကြသည်။ ထိုအခါ
မှစ၍ မဒမ်ဆွန်ယက်ဆင်၊ ဟိုဆင်နန်း (ဒေါက်တာလျှောင်ချွန်ခိုင်၏ဇနီး) စသည့်
ရဲရင့်သည့် အမျိုးသား အမျိုးသမီးတို့သည် တော်လှန်သော ကုမင်တန်ပါတီကို
ကိုယ်စားပြုခဲ့ကြသည်။ မဒမ်ဆွန်ယက်ဆင်သည် သူ့ မတ် (၎င်း၏ညီမမှာ ချန်ကေ
ရှိတ်၏ ဇနီးဖြစ်သည်။) ကို ဆန့်ကျင်ခဲ့သည်။ ချန်ကေရှိတ်၏ကွန်မြူနစ်ဆန့်ကျင်
ရေးတွင် မပါဟု ငြင်းခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီသည်
ချန်ကေရှိတ်၏စစ်အာဏာရှင်စနစ်ကို ဆန့်ကျင်ခဲ့ကာ တော်လှန်သောကုမင်တန်
ပါတီနှင့် နောင်နှစ်ပေါင်းများစွာအထိ ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစု ဖွဲ့နိုင်ခဲ့ခြင်း
ဖြစ်သည်။ ထိုအကြောင်းများကြောင့် လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးလုပ်သည့်တိုင်
ကုမင်တန်အလံကို လွှင့်ထုထားခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ကုမင်တန်
အလံကို လွှင့်ထုထားခြင်းသည် လယ်သမားများကို ရှုတ်ထွေးစေသည်။ မိမိတို့အား
သတ်ဖြတ်ခဲ့သော ကုမင်တန်တို့၏အလံကို လယ်သမားများက သဘောမကျ။
ထို့ကြောင့်တော်လှန်ရေးထဲသို့ လယ်သမားများမပါဝင်ဘဲ ဖြစ်နေကြသည်။

၁၉၂၇ ခု ဇူလိုင်လ ၁၈ ရက်နေ့ ဟန်ကောတွင် ကျင်းပသည့်
တပ်ဦးကော်မတီအစည်းအဝေးက ပုန်ကန်ထကြွမှုလုပ်ရန် စီမံကိန်းကို အတည်ပြု
လိုက်သည်။ ထိုစီမံကိန်းအရ ချူအင်လိုင်က နန်းချွန်ပုန်ကန်ထကြွမှုကို ခေါင်း

ဆောင်၍ မော်စီတုန်းက ဖန်ချီမင်း၊ ပိန်ပိုင်စသည့်တို့နှင့်အတူ ကျေးလက်က ပုန်ကန် ထကြမှုများကို ခေါင်းဆောင်ရန် ဖြစ်သည်။ မြို့က ပုန်ကန်ထကြမှုက အဓိက ဖြစ်၍ ကျေးလက်က ပုန်ကန်ထကြမှုမှာ မြို့ကို အထောက်အကူပေးရုံမျှသာ ဖြစ်သည်။ လယ်သမားပုန်ကန်ထကြမှုများကို ပြုလုပ်ရန် တင်ပြခဲ့မိသည့်အတွက် “ယမ်းန့်” အမြင်ရှိသူဟု ဝေဖန်ခံခဲ့ရသော မော်ကို ၎င်း၏ဇာတိဖြစ်သည့် ဟူန်န က လယ်သမားပုန်ကန်မှုများကို ခေါင်းဆောင်ရန် ကာဝန်ပေးသည်။ ကွမ်တု၊ ဟိုပေ နယ်များက လယ်သမားလှုပ်ရှားမှုများကို ခေါင်းဆောင်ရန်အတွက်လည်း မော်ကိုပင် တာဝန်ပေးသည်။ မော်က မြို့က ပုန်ကန်ထကြမှုများထက် ကျေး လက်က ပုန်ကန်ထကြမှုများက ပို၍အရေးကြီးသည်ဟု ယူဆသော်လည်း အစည်း အဝေးက မော်၏အဆိုကို ပယ်ချလိုက်သည်။ သို့ဖြင့် ယက်ကျန် ကွန်မြူနစ် အင်အားစုများကို နှုတ်ချန်ဘက်သို့ပြောင်းရွှေ့သည်။

ဩဂုတ်လ ၇ ရက်နေ့၌ တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ ဗဟိုကော်မတီ အရေး ပေါ် အစည်းအဝေးကို ဟန်ကောတွင်ပင် ကျင်းပသည်။ ထိုအစည်းအဝေးမှာ ဆူဆူညူညူ ရုတ်ရုတ်သံသံ အစည်းအဝေးဖြစ်သည်။ ထိုအစည်းအဝေး၌ ချန်တူ ဂျူကို အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးအဖြစ်မြှောက်ချလိုက်သည်။ တင်ပိန်ရှန်းကိုလည်း ဆုံးရှုံးမှုများအတွက် အပြစ်ရှိသည်ဟု ယူဆသည်။ သူတို့နှစ်ဦးစလုံးက ကမ္ဘင်တန် တို့ကို ကျိုးနွံ လွန်းသည်။ အောက်ကျို လွန်းသည်။ ထိုအစည်းအဝေးသို့ ဗဟို ကော်မတီ ၁၁ ဦးသာ တက်နိုင်ခဲ့သည်။ ချန်တူဂျူ ကိုဖြုတ်ချ၍ ခေါင်းဆောင်မှု အပြောင်းအလဲလုပ်သည့်ကိစ္စတွင် မိမိသည် အရေးပါသည့်အခန်းမှပါခဲ့သည်ဟု နောင်တွင် မော်က အဂ္ဂါစနိုးကို ပြောပြခဲ့သည်။ ချန်တူဂျူ ၏အချောင်သမား လမ်းစဉ်ကို ဗဟိုကော်မတီက ရှုတ်ချဝေဖန်ခဲ့သည်။ ဝူဟန်ကူမင်တန်များနှင့် လည်း လုံးဝအဆက်ဖြတ်လိုက်သည်။ လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲလမ်းစဉ်ကိုလည်း ပြဋ္ဌာန်လိုက်သည်။

ချန်တူဂျူ၏ လကျာလမ်းစဉ်သည် ဤသို့ဖြင့် အဆုံးသတ်သွားခဲ့ရသော် လည်း ပါတီထဲတွင် “လက်” အချောင်သမားလမ်းစဉ်တစ်ခုပေါ်လာခဲ့သည်။ ဤအချောင်သမားလမ်းစဉ်ပေါ်ရခြင်းမှာ လကျာလမ်းစဉ်ကို ပြင်ချင်လွန်းသဖြင့် စေတနာစောသောကြောင့်လည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ ပါတီဗဟိုကော်မတီကို အသစ် ဖွဲ့စည်းသောကြောင့်လည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ ကျန်းကိုထောင်၊ လီလီစန်နှင့် လျူ ရှောက်ချီ (မကြာမီက ထောင်မှလွတ်လာသူ) တို့သည် ယခင်က ချန်တူဂျူကို ထောက်ခံခဲ့ကြသော်လည်း ယခု ချန်တူဂျူကို ဆန့်ကျင်နေကြပြီ။ ထိုစဉ်က သူတို့ သည် အလုပ်သမား၊ လယ်သမားများအား လက်နက်ဖြုတ်ချရန် ချန်တူဂျူ၏ အမိန့်ကို နှာခံခဲ့ကြသည်။

ဩဂုတ်လ ၇ ရက် အစည်းအဝေးက ချန်တူဂျူကို ဖြုတ်ချခဲ့ကာ မြို့များ ကို သိမ်းရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။ ဤ“မြို့သိမ်းရေး” အမြင်ကြောင့် နောင်တွင် မော်

ခေါင်းဆောင်သည် ကျေးလက် လယ်သမားပုန်ကန်မှုများကို ဗဟိုကော်မတီက ရွတ်ချခဲ့သည်။ အသိအမှတ်မပြုဟု ကျေညာခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ကွန်မြူနစ်တို့ နိုင်ငံရေးနှင့်စစ်ရေးအကြပ်အတည်းကို ကျော်လွှားနိုင်ခဲ့ခြင်းမှာ ထိုလယ်သမား ပုန်ကန်ထကြွမှုများကြောင့်ဖြစ်သည်။ ဆောင်းဦးကောက်ရိတ်ချိန် ပုန်ကန်မှုဟု ခေါ်သော ဤလယ်သမားပုန်ကန်မှုများသည် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီကို အသစ် မွေးဖွားပေးခဲ့သည်။ တရုတ်တော်လှန်ရေးအတွက် လမ်းသစ်ဖွင့်ပေးခဲ့သည်။

ဆောင်းဦး ကောက်ရိတ်ချိန်သည် တရုတ်ပြည်တွင် လယ်သမား လှုပ်ရှား မှုများလုပ်ရန် အသင့်လျော်ဆုံး အချိန်ဖြစ်သည်။ ထိုအချိန်၌ မြေရှင်များ က လယ်သမားများထံမှ ကောက်နှံများကို သိမ်းယူကြသည်။ သီးစားခ၊ အတိုး နှုန်းစသည်တို့အတွက် သိမ်းခြင်းဖြစ်သည်။ မြေယာသိမ်းပိုက်ထားသည့်ဒေသများ တွင် မြေရှင်နှင့် သီးစားကြားက လူ့ဘန်းစားတိုက်ပွဲသည် ပြင်းထန်စွာ ပေါ် ပေါက်တတ်သည်။ မြေရှင်များက ကိုယ်ပိုင်စစ်တပ်များ၊ သေနတ်များ၊ ကြာ ပွတ်များဖြင့် လယ်သမားတို့၏တလင်းများကို အတင်းဝင်သိမ်းကြသည်။ ခြောက် လှန့်သည့်အနေဖြင့် အချို့ကို သတ်ပစ်ကြသည်။

ဆောင်းဦးကောက်ရိတ်ချိန် ပုန်ကန်မှု ပေါ်ပေါက်လာပုံနှင့် အဆုံး သတ်သွားပုံတို့ကို ၁၉၃၆ ခုနှစ်တွင် မော်က အဂ္ဂါစနိုးအား အတိုချုပ်ပြောပြ ခဲ့ဘူးသည်။ ("တရုတ်ပြည်ပေါ်က ကြယ်နီ" ရှု။) သို့ရာတွင် နောင်ကျမှ အချက်အလက်များ ပြည့်စုံလာခဲ့သည်။ မော်သည် အန်ယွမ်သို့သွားကာ ကျောက် မီးသွေးတွင်း အလုပ်သမားများကို စည်းရုံးသည်။ အလုပ်သမား - လယ်သမား အင်အားစုတခု ဖွဲ့စည်းရန် ကြိုးစားသည်။ သူနှင့်အတူ သူ့ညီ မော်စီတန် လည်း ပါသွားသည်။ အန်ယွမ်က ကျောက်မီးသွေးတွင်း အလုပ်သမားများ သည် မော်၏တပ်များအတွက် အမာခံဖြစ်လာကြသည်။ ၎င်းတို့နှင့်အတူ ပိုင်ရှန်း နှင့် လီလင်းက လယ်သမားပြည်သူ့ စစ်များ၊ အမျိုးသားစစ်တပ်မှ အချို့သော အရာရှိများနှင့် တပ်သားများ၊ ကျောင်းသားများ၊ လယ်သမားကေဒါများသည် မော်၏ ပထမဆုံးတပ်နီတော်တပ်သားများ ဖြစ်လာခဲ့ကြသည်။

မော်၏ တပ်နီတော်သည် လူပေါင်းစုံ ရောလျက်ရှိသည်။ သူတို့နယ်တွင် မြေရှင်စစ်တပ်များ၊ စစ်ဘုရင်များ၏ စစ်တပ်များ၊ ကုမ္ပဏီတပ်စစ်တပ်များဖြင့် ဗလပူဖြစ်နေသည်။ ကွန်မြူနစ်တို့၏ တပ်များတွင် လူစုံပါသည်။ လက်နက် ကလည်းမျိုးစုံသည်။ ဘေးချွန်ပါသည်။ ဝါးရင်းတတ်ပါသည်။ လှုပ်ပါသည်။ ရိုင်ပယ်သေနတ် အနည်းငယ်ပါသည်။ ယူနိုဖောင်းမရှိ။ မော်ကိုယ်တိုင်မှူးလည်း ဖာထု တွဲပြည့် နေထော ချည်ဘောင်းဘီကို ဝတ်၍ ကောက်ရိတ်ခိုက်ကို စီးထား

ရသည်။ လည်ပင်းတွင် မျက်နှာသုတ်ပုံဝါတထည်ကို သိုင်းကာ တပ်သားများနှင့် ခြေလျင်လျှောက်သည်။ ဟူနှင့်မှ ကျန်စီဆိုထွက်၍ အခက်အခဲများကို မောက်ထွက်ကာ ပြန်ဝင်ကြသည်။ အခြားပြည်နယ်များတွင်လည်း လယ်သမားပုန်ကန်ထကြွမှုများ ပေါ်ပေါက်လာကြသည်။ သူတို့အားလုံး ချက်ချင်း ဖရိုဖရဲဖြစ်ကာ တပ်ပျက်သွားကြသည်။ မော်၏ တပ်များသာလျှင် မပြိုမပျက် ကျန်ရစ်ခဲ့သည်။

“ရှည်ကြာတဲ့ အာဏာသိမ်းတိုက်ပွဲ အစပြုပြီ” ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။ ထိုတိုက်ပွဲသည် ၂၂ နှစ်ကြာခဲ့သည်။

ပုန်ကန်ထကြွမှုကို ၁၉၂၇ ခု စက်တင်ဘာလ ၈ ရက်နေ့တွင် အစပြုသည်။ အောက်တိုဘာလတွင် ပြီးသည်။ ထိုပုန်ကန်မှုကို အောင်ပွဲဟု ယခုခေါ်မည်ဆိုလျှင် ဤသည်မှာ အခြားကြောင့် မဟုတ်နိုင်။ မော်စီတုန်း၏ “ကျေးလက်အခြေခံ၍ မြို့ကို ဝိုင်းပတ်ရေး” ဆိုသည့် တော်လှန်ရေးသေနက်ဗျူဟာသစ်တရပ်၊ စစ်တပ်အမျိုးအစားသစ်တရပ်၊ ကျေးလက်အခြေခံစခန်းသစ်တရပ် ပေါ်ထွန်းလာရေးအတွက် မော် လှမ်းလိုက်သည့် ပထမခြေလှမ်း ဖြစ်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။

မော်က သူ့တပ်များကို ပထမ အလုပ်သမား လယ်သမားတပ်မတော် ပထမတပ်မကြီးဟု အမည်ပေးသည်။ ဩဂုတ်လကတည်းက မော်က ကူမင်တန်အလံကို စွန့်လွှတ်ဘို့ အကြံပေးခဲ့သည်။ ဆောင်းဦးကောက်ရိတ်ချိန် ပုန်ကန်မှုအတွက် ကြယ်ပွင့်ထဲတွင် တူနှင့်တံငါ ထည့်ထားသည့် အလံကို သုံးသည်။ စက်တင်ဘာလ ၁၉ ရက်နေ့ကျမှ ဗဟိုကော်မတီက ကူမင်တန်အလံကို စွန့်လွှတ်ကြောင်း တရားဝင်ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။ မော် တီထွင်သည့် အလံသည် ဂျပန်ခံရေးစစ်ကာလအထိ တပ်နီတော်၏အလံ ဖြစ်ခဲ့သည်။

သူ့တပ်ထဲတွင် လူ့အမျိုးမျိုး အစားစားပါနေသဖြင့် မော်က ၎င်းတို့ကို လူတန်းစားစစ်မြစ်အလိုက် တပ်ရင်းများဖွဲ့သည်။ အလုပ်သမား လယ်သမား တပ်မတော် ပထမတပ်ရင်းကြီးတွင် အန်ယုမ်နှင့် ပိုင်ရှုန်းက ကျောက်မီးသွေးတွင်း တူးအလုပ်သမားများ ပါသည်။ ဒုတိယတပ်ရင်းကြီးတွင် လယ်သမားပြည်သူ့စစ်များပါသည်။ တတိယနှင့် စတုတ္ထတပ်ရင်းကြီးများတွင် ဝမ်ချိန်ဝေးကို ပုန်ကန်ကာ ကွန်မြူနစ်များဘက်သို့ ကူးလာခဲ့သည့် စုဟန်မြို့စောင်တပ်များပါသည်။ တပ်ရင်းကြီးများ စုပေါင်းလိုက်သည့်အခါတွင် တပ်သား ၈,၀၀၀ ရှိသည်။ ၎င်းတို့သည် ပထမတပ်မတော်၏ ပထမတပ်မကြီး ဖြစ်လာခဲ့သည်။

သို့ရာတွင် ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ ခေါင်းဆောင်မှုသစ်သည် သိပ်သည်းကျစ်လစ်ခြင်းမရှိသေး။ ထို့ကြောင့် စီမံကိန်းများပျက်ကုန်သည်။ ငွေလိုင်လထဲတွင် စတာလင်ထံမှ ကြေးနန်းတစောင်ဆောက်လာသည်။ ထိုကြေးနန်းကို (ရုရှားစာဂုဏ်ကောင်းကောင်းတတ်ဟန်မတူသည့်) ကျန်းကိုထောင်က ဘာသာပြန်သည်။ ကျန်းကိုထောင်၏ ဘာသာပြန်ချက်အရ “အခြေအနေစောင့်ကြည့်ပါ” ဟု စတာလင်က

ဆိုသည်။ သို့ရာတွင် ချူအင်လိုင်က ဤဘာသာပြန်ချက်ကို သဘောမတူ။ သူ့ဂုတ်လာရက် နှင့်ချန်ပုန်ကန်ထကြွမှုအတွက် ပြင်ဆင်မြဲ ပြင်ဆင်သည်။ ဤသို့ဖြင့်ပင်ပီတိထဲတွင်သဘောထားကွဲလာသည်။ ဤအခဏအတွင်းတွင် ဟူနန်ပြည်နယ် ပီတိကော်မတီက ကျေးလက်တွင် လယ်သမားများကို လက်နက်တပ်၍ အခြေခံစခန်းတည်ဆောက်ရမည့်အစား ချန်ရှားမြို့ကို ဝင်သိမ်းသည်။ မော်ကမြို့များကို မတိုက်ဘဲ ကျေးလက်တွင် အခြေခံစခန်းတည်ဆောက်ရန် တင်သည်။ သို့ရာတွင် ဟူနန်ပီတိကော်မတီကလက်မခံ။ ဤကဲ့လဲ့ချက်ကြောင့် ဆောင်းဦးကောက်ရိတ်ချိန်ပုန်ကန်မှုကို ဆင်နွဲနေသော မော်ဇီတပ်များသည် စစ်ကူလည်းမရ။ ထောက်ခံမှုလည်းမရ။ ရသည့်အောင်မြင်မှုကလေးကိုပင်လျှင် မသိမ်းသိမ်းနိုင်တော့။

“ဒီစစ်တပ်ကို ဟူနန်ပီတိကော်မတီ၌ ဆုံးဖြတ်ချက်အရ ဖွဲ့စည်းခဲ့တာ ဖြစ်တယ်။ ဒါပေမဲ့ ဟူနန်ကော်မတီ၌ လုပ်ငန်းစဉ်၌ ဒီစစ်တပ်ကို ဗဟိုကော်မတီက ဆန့်ကျင်ခဲ့တယ်။ ‘စောင့်ကြည့်’ ပေါ်လစီကို လိုက်နာခဲ့တယ်” ဟု မော်ကပြောခဲ့သည်။ ဤသို့ဖြင့် ဗဟိုကော်မတီ၏ မပြတ်သားမှု၊ ကျေးလက်ကိုဗဟိုပြုမည့် လော့မြို့ကိုဗဟိုပြုမည့်လော့ဟု သဘောထားကွဲမှု စသည်တို့ကြောင့် ဆောင်းဦးကောက်ရိတ်ချိန်ပုန်ကန်မှုသည် အရေးနိမ့်ခဲ့သည်။ အပြစ်အားလုံးကို မော်စီတုန်းနှင့် ချူအင်လိုင်တို့အပေါ်သို့ ပုံချခဲ့ကြသည်။

မော်သည် တိန်ယန်းသတ္တုတွင်း အလုပ်သမားများထဲတွင် တပ်သားသစ်များစည်းရုံးနေစဉ် အဖမ်းခံရသည်။ သူ့ကိုပစ်သတ်ရန် တန်ပြန်တော်လှန်ရေးစစ်ဌာနချုပ်သို့ ခေါ်သွားကြသည်။

“လယ်သမား အလုပ်သမားတွေကို စည်းရုံးနေတုန်း ကျွန်တော်ကို ကူမင်တန်နဲ့ဆက်တဲ့ မြေရှင်စစ်တပ်တွေက ဖမ်းသွားခဲ့တယ်။ သတ်ဖို့သူတို့ဋ္ဌာနချုပ်ကိုခေါ်သွားတယ်။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်တော်က ရဲဘော်တယောက်ဆီက ငွေချေးပြီး အစောင့်ကိုလာဘ်ပေးတယ်။ ဒီကောင်တွေက ကြေးစားစစ်သားတွေ မဟုတ်လား။ ပိုက်ဆံရတော့ လွတ်ချင်တာပေါ့။ ဒါပေမဲ့ ဗိုလ်ကမလွတ်ချင်ဘူး။ ဒါကြောင့် ထွက်ပြေးသွားကြီးစားပြန်တယ်။ ဋ္ဌာနချုပ်နဲ့ ကိုက် ၂၀၀ လောက်အကွာလဲထောက်ထောက် လက်ထိပ်ချွတ်ပြီး လယ်ကွင်းတွေထဲ တအားစွတ်ပြေးခဲ့တာဘဲ” ဟု မော်က ဇာတ်ကြောင်းပြန်သည်။

မော်သည် မှောင်သည်အထိ ကိုင်းတောဘေးကြားထဲ ပုန်းနေသည်။ သူ့ကို လိုက်ရှာနေသူများက သူ့အနားသို့ ထောက်လာကြသည်။ အသက်ကိုမျှ ပြင်းပြင်း မရှူငုံ့။ သို့ရာတွင် ကံအားလျော်စွာ မော်လွတ်လာခဲ့သည်။ မော်တွင်ဘိနပ်မရှိတော့။ တညလုံး မြို့နယ်များ၊ ကျောက်တုံးများကို ဖြတ်ကျော်ခဲ့ရသည်။ သူ့ခြေဆောက်များ ပေါက်ပြဲနေပြီ။ မော်သည် လယ်သမား တယောက်၏ တံတွင်းဝင်အိပ်သည်။ သူ့တွင် ငွေ ၇ ဒေါ်လာကျန်ခဲ့သေးသည်။ ထို ၇ ဒေါ်လာဖြင့်

ထီး၊ ဘိနပ်နှင့် စားစရာများဝယ်သည်။ လယ်သမားပြည်သူ့ စစ်များနှင့် ပြန်တွေ့
သည့်အခါ၌ သူ့တွင် ပိုက်ဆံအနည်းငယ်သာ ကျန်တော့သည်။

မော်သည် သူ့တပ်များနှင့် ပြန်ဆုံသည်။ ဆောင်းဦးကောက်ရိတ်ချိန်
ပုန်ကန်မှုနှင့် ပတ်သက်သည့် အချက် ၁၀ ချက်ကို ထုတ်ပြန်သည်။ ယင်းတို့မှာ
ကြေးကြော်သံသဘောမျှသာ ဖြစ်သည်။

- (၁) တန်ရှန်ချီကို ဖြုတ်ချကြ။ (၂) ဝမ်ချိန်ဝေးကို ဖြုတ်ချကြ။
- (၃) ဟူနန်ပြည်နယ်အစိုးရကို ဖြုတ်ချကြ။ (၄) ကူမင်တန်အစိုးရကို ဖြုတ်ချ
ကြ။ (၅) မြေရှင်ဆိုးများနှင့် ပဒေသဆုတ် ဆိုးများကို သုတ်သင်ကြ။
- (၆) အလုပ်သမား လယ်သမားနှင့် စစ်သားများ၏ အာဏာကို ထူထောင်ကြ။
- (၇) လယ်သမားအဖွဲ့များ၏ အာဏာရှင်စနစ်ကို ထူထောင်ကြ။ (၈) တော်လှန်
ရေးကော်မတီများ ဖွဲ့စည်းကြ။ (၉) စစ်မှန်တဲ့ တော်လှန်ရေး လယ်သမား
တော်လှန်ရေး။ (၁၀) ပုန်ကန်ထကြမှု အခွန်ရှည်ပါစေ... စသည်တို့ ဖြစ်သည်။

မော်၏စစ်တပ်ထဲတွင် အနံ့ယုတ်နှင့် ပိုင်ရှန်းက ကျောက်မီးသွေးတွင်းတူ၊
အလုပ်သမားများပါသည်။ ထို့ကြောင့် မော်၏တပ်သည် တကယ့်အလုပ်သမား-
လယ်သမား စစ်တပ်ဖြစ်သည်။ စက်တင်ဘာလ ၁၂ ရက်နေ့၌ မော်၏စစ်တပ်
သည် လီလင်းခရိုင်ကို သိမ်းပြီး ၁၅ ရက်နေ့တွင် ထိုခရိုင်မြို့ကို သိမ်းသည်။

သို့ရာတွင် မော်၏ စစ်တပ်အဖို့ ဗဟိုညွှန်ကြားချက် ဘာမျှမရှိ။ ဗဟိုက
ချန်ရှားကို သိမ်းရမည်ဟုသာ ညွှန်ကြားထားသည်။ စစ်ကူလည်းမရှိ။ မော်
စစ်တပ်တွင် ယခုအချိန်၌ လူပေါင်း ၄,၀၀၀ လောက်ရှိလာပြီ။ ကောက်ရိတ်
ပြီးချိန်ဖြစ်၍ လယ်ကွင်းထဲက ဖြတ်၍ ချိတ်ကံခြင်းမပြုနိုင်။ လယ်ကွင်းတွေထဲ
ဖြတ်လျှင် သူတို့ကိုယ် သူတို့ ပစ်ကွင်းလုပ်ပေးသကဲ့သို့ ရှိမည်။ ထို့ကြောင့်
တောင်ကြားများ၊ လျှိုများထဲက ချိတ်ကံရသည်။ လျှိုယန်းမြို့ကို ကူမင်တန်တပ်
များက ဝိုင်းပတ်၍ တိုက်သဖြင့် မော်တို့ အကျအဆုံးများစွာဖြင့် ဆုတ်ခွဲရသည်။
ထိုအထဲတွင် သူတို့ဘက်သို့ ကူးလာသော ကူမင်တန်တပ်မှူး တယောက်ကလည်း
လူဆုပေါင်းများစွာကိုခေါ်ကာ ကူမင်တန်ဘက်သို့ ပြန်ကူးသွားသည်။ မော်
တပ်တွင် စည်းကမ်းမရှိတော့။ နိုင်ငံရေး ပညာပေးမှုကလည်း နိမ့်ကျသည်။
ငတ်ပြတ်သည့်အခါတွင် လူယက်ခွင့်မပေးသဖြင့် အချို့တပ်သားများကလည်း
ပုန်ကန်ကြသည်။ စက်တင်ဘာလထဲတွင် ကူမင်တန်က မြောက်ပိုင်းဟူန်နန်ရှိ
လယ်သမား ၃၃၀,၀၀၀ ကို သတ်ပစ်ခဲ့သည်။ ကျေးလက်ကလူများ ထွက်
ပြေးကုန်ကြသည်။ ရွာတွေ ကျိုးနှင့်ဖုတ်ဖုတ်ဖြစ်ကာ စားစရာ ရှာမရတော့။
မော်၏တပ်သားတွေ ငတ်ကုန်ပြီ။ ဒဏ်ရာရသူကို ရွာများထဲတွင် ထားပစ်ခဲ့ရ
သည်။ သို့ရာတွင် လယ်သမားများက မပြုစုရကြ။ ကွန်မြူနစ်တို့ကို အကူအညီ
ပေးသူများဟု ဆိုကာ ကူမင်တန်တို့က မကြာခဏ ခေါင်းဖြတ်သတ်သဖြင့်

ကြောက်နေကြသည်။ ကျေးရွာများတွင် ကူမင်တန်သူလျှီတော့၊ သတင်းပေးသူ တွေဖြင့် တင်းကြမ်းပြည့်နေသည်။

မော်စီစစ်တပ်ထဲတွင် တရုတ်တို့၏ သမရိုးကျ စစ်ဘုရင်ဝါဒ ထွန်းကား လာသည်။ မိုလ်တော့က တပ်သားတွေကို ဆဲသည်။ ရိုက်သည်။ ဟူနန်ပြည်နယ် ကော်မတီက ညွှန်ကြားချက်တမျိုးပေး၍ ပေါလစ်ဗျူရိုက ညွှန်ကြားချက်တမျိုး ပေးနေသည်။ ဤမျှ ကသောင်းကနင်း ဖြစ်နေသည့်အခါတွင် မော်သည် သူ့ တပ်၏ ရှေးရေးကို စဉ်းစားရသည်။ သူ့တပ်ကို ဖျက်ပစ်မည်လော၊ မြို့သိမ်း တိုက်ပွဲများတိုက်ရန် တာဝန်ပေးသည့်တပ်များနှင့် ပေါင်းမည်လော။ မော် ဘာလုပ် မည်နည်း။ မော်သည် ထိုအရာများကို တခုမျှမလုပ်၊ တည်ငြိမ်စွာစဉ်းစားပြီး နောက် ဆုံးဖြတ်ချက်တခုကို ချသည်။ ဤသည်မှာ အခြားမဟုတ်။ တပ်နိုတော် ကို တည်ဆောက်ရန်ဖြစ်သည်။

ပထမဆုံး အနိစ္စခန်း တည်ဆောက်ရေးကို မော် ဘာကြောင့် ဆုံးဖြတ် သနည်း။ အခြားသူများက မြို့များကိုသိမ်းရန် ကြိုးပမ်းနေချိန်၌ မော်သည် အဘယ်ကြောင့် ကျေးလက်တွင် အခြေခံစခန်း တည်ဆောက်ရသနည်း။ ဤ ပေးခွန်းများကို ဖြေလိုလျှင် မော်၏ အတွေးအခေါ်ကို စဉ်းစားရလိမ့်မည်။ မော်က ရှေးအစဉ်အလာရှိခဲ့သည့် လယ်သမားပုန်ကန်မှုများကို ပြန်၍သုံးသပ် သည်။ လယ်သမားသူပုန်များသည် တောင်ရိုးများပေါ်သို့ တက်ကာ ပုန်း အောင်းကြသည်။ ပြည်သူတို့၏ ထောက်ခံမှုကို ယူကြသည်။ ဤအကြောင်းများ ကို လယ်သမားသူပုန် အကြောင်းရေးစားသည့် ရှေးဝတ္ထုများထဲတွင် မော် ဖတ်ဖူးသည်။ ဤသည်က တချက်ဖြစ်သည်။

နောက်တချက်မှာ သူ့နယ်အကြောင်းကို မော် ကောင်းကောင်းသိသည်။ ခြေလျင်လျှောက်ဖူးသဖြင့် နယ်ကျွမ်းသည်။ သူ့ငယ်ငယ်က သွားဘူးသည် တောင်ရိုးများကို အမှတ်ရသည်။ အောက်ခြေရုတ်သည်။ တောထူသည်။ ကမ္ဘားစောက်ကြီးတွေ လျှိုကြီးတွေ ပေါ်သည်။ ဤသို့သော နေရာမျိုးသည် နောက်က လိုက်တိုက်ရသော စစ်တပ်များအဖို့ သေတွင်းဖြစ်သည်။ မှောင်ခို ကုန်သည်များ၊ ဆားချက်သူများ သွားလေ့ရှိသည့် တောင်ကြားလမ်းများကို လည်း မော် ကောင်းကောင်းသိသည်။ ကျင်ကန်းတောင်တန်းသည် လယ်သမား သူပုန်များ ခိုအောင်းရာဖြစ်သည်ဟု မော် ကြားဘူးသည်။ ဤနေရာတဝိုက်တွင် စစ်ဘုရင်များ၏ စစ်တပ်များလည်း လာနိုင်သည် မဟုတ်။ ဤမျှ မြင့်မား၍ လူခနဲဝေးသည့် တောတောင်များထဲသို့ စစ်ဘုရင်များ၏ ဘိန်းစားစစ်သားများ လာနိုင်သည်မဟုတ်။ ဤသို့ဖြင့် ကျင်ကန်းတောင်တန်းသည် အခြေခံစခန်းတည် ဆောက်ရန် အကောင်းဆုံး အနေအထားတွင် ရှိနေသည်။ လျှိုဖြင့် မော်သည် ယခုပင်ယောင်လှန်ရေးအတွက် အရေးကြီးသော ခြေလှမ်းတခုကို လှမ်းခဲ့သည်။

စက်တင်ဘာလ ၂၀ ရက်နေ့တွင် လိကျင်း အလယ်တန်း ကျောင်း ကွက်လပ်၌ မော်၏တပ်သားများ အစည်းအဝေးကို ကျင်းပသည်။ ယခုအချိန်၌ မော်၏တပ်သားများမှာ တထောင်ကျော်ကျော်မျှသာ ကျန်တော့သည်။ တော်လှန်ရေးကို ဆက်လက်ဆင်နွှဲရန် ကျင်ကန်းတောင်ရိုးသို့ တက်၍ အခြေခံစခန်းလုပ်ရန် ထိုအစည်းအဝေးက ဆုံးဖြတ်လိုက်သည်။ ထိုအစည်းအဝေးတွင် မော်ပြောသည့် မိန့်ခွန်းသည် အလွန်အရေးကြီးသော မိန့်ခွန်းဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ထိုမိန့်ခွန်း၏ မှတ်တမ်းကို ရှာမတွေ့။ မော်မိန့်ခွန်းအဆုံး၌ “တော်လှန်ရေးလုပ်ရဲသလား၊ မလုပ်ရဲဘူးလား” ဟူသော မေးခွန်းဖြင့် အဆုံးသပ်သည်ဟုသာ သိရသည်။ သူ့တပ်သားများက “လုပ်ရဲတယ် လုပ်ရဲတယ်” ဟု အော်ကြသည်။

မော်နှင့် သူ့တပ်သားများသည် စက်တင်ဘာလ ၂၃ ရက်နေ့တွင် ကျင်ကန်းတောင်ရိုးဘက်သို့ စတင်ဆုတ်ခွာကြသည်။ “လုပ်ရဲတယ်” ဟု အော်ခွဲသူတို့အနက် အချို့သည် တော်လှန်ရေးကို သံသယရှိလာကြပြီ။ သို့ဖြင့် လူ ၂၀၀ နောက်ကြောင်းပြန်လှည့်ကြပြန်သည်။ မော်က အိမ်ပြန်လိုသူ ပြန်နိုင်ကြောင်း၊ ပြန်လိုလျှင် ခရီးစရိတ်ပင် ပေးလိုက်ဦးမည် ဖြစ်ကြောင်းဖြင့် ပြောပြသည်။ မော်၏စကားသည့် ဆန်းနေသည်။ အချို့တော်လှန်ရေးသမားများက အိမ်ပြန်ချင်သူများကို “သစ္စာဖောက်များ” အဖြစ် သတ်ပစ်လိုကြသည်။ နောက်ဆုံး၌ ညွှန်ဗွက်များ၊ ချဲ့နှယ်ပိတ်ပေါင်းများ၊ မတ်စောက်သည့် တောင်ကမ္ဘားများကို ကျော်ဖြတ်၍ တက်လိုက်လာသူပေါင်း ၈၀၀ ခန့်မျှသာ ကျန်တော့သည်။ ထမင်းချက်ရန်၊ အချမ်းဒဏ်မှ ကာကွယ်ရန် မိမိဖိုရဲကြ။ သူတို့အားလုံး ဆာလောင်မွတ်သိပ်နေကြပြီ။ ခိုက်ခိုက်တုန်နေပြီ။ မော်၏တပ်များသည် လူ့ရှိုးဆိုသည့် မြွှဲကလေးတမျိုးသို့ ရောက်ကြသည်။ အင်အားကြီးသော ကူမင်တန်တပ်များ၏ တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် တပ်နောက်ဖျားနှင့် အဆက်ပြတ်သွားသည်။ သို့ရာတွင် သူတို့သည် ကူမင်တန်တပ်များကို ဖောက်ထွက်ကာ လိန်ဟွာဆိုသည့် ခရိုင်မြို့ကလေးတမျိုးသို့ ရောက်၍ အစာ စားရသည်။ “တော်လှန်ရေးစပြု” ဟု ကျေညာခဲ့သည်။ ထိုမှတဆင့် ကျင်ကန်းတောင်တန်းပေါ်ရှိ စန်ဝမ်ဆိုသည့် ရွာကလေးတရွာသို့ ချီတက်ကြသည်။

စန်ဝမ်ရွာအနီးတွင် ချောင်းတချောင်း ရှိသည်။ ဤမှစ၍ ကျင်ကန်းတောင်ရိုးသို့ စတက်ပြီ။ တောင်ရိုးတလျှောက်တွင် လူသွားလမ်းကလေးရှိသည်။ မော်သည် စန်ဝမ်ရွာ၌နားကာ နိုင်ငံရေးသင်တန်းပေးသည်။ ဤသည်မှာ မော်က သူ့တပ်များကို နိုင်ငံရေးစစ်တပ်ဖြစ်လာရန် ပထမဆုံးကြိုးပမ်းခြင်း ဖြစ်သည်။

မော်၏ မိန့်ခွန်းက ရှည်သည်။ သူ့ တပ်သား များက ချမ်းချမ်းဖြင့် တယောက်ကိုတယောက် ပူးကပ်ထိုင်ကာ မော်၏မိန့်ခွန်းကို နားထောင်ကြသည်။ အပြင်ဘက်တွင် ဆောင်းဦးပေါက် မိုးဖွဲကလေးများ တဖျံ့ကျနေသည်။ ရာသီဥတုက အေးသည်။ ထို့ကြောင့် ဘုရား တံဆောင်းပျက်ကလေး တခုကဲ့သို့

သူတို့တတွေ ယာယီစခန်းချကြသည်။ ချမ်းလည်းချမ်းလှပြီ။ ဆာလည်းဆာလှပြီ။ သို့ရာတွင် တပ်သားတွေ စိတ်မပျက်ကြ။ မော်မိန့်ခွန်းကို ထက်သန်စွာ နားထောင်ကြသည်။ အားတက်လာကြသည်။ ရှေ့သို့ခရီးဆက်ရန် ပိုင်းဖြတ်ကြသည်။ တော်လှန်ရေးကို ဆက်လုပ်ရတော့မည်။ လုပ်မိလျှင် နောက်ဆုတ်၍မဖြစ်။

မော်သည် ဤနေရာမှ ကျင်ကန်းထောင်ထိပ် အခြေခံစခန်းတည်ခောက်သည့်နေရာသို့ ရောက်သည့်အထိ တပ်နားတိုင်း တရားဟောသည်။ ကူချင်းဆိုသည့် စခန်းသို့ရောက်သောအခါ မော်က ဆောင်းဦး ကောက်ရိတ်ချိန်ပုန်ကန်မှု ရှုံးခဲ့ရသည့်အကြောင်းကို ပြော၍သုံးသပ်သည်။ “အတိတ်ကအများတွေကို ခွဲခြမ်းစိတ်ကြည့်ရမယ်။...အတိတ်ကအနာဂါတ်ကို အကျိုးပြုစေရမယ်” ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။

“ဗဟိုကော်မတီသည် ရှေ့နောက် ညီညွတ်ခြင်းမရှိသည့် ပေါ်လစီကို ကျင့်သုံးခဲ့သည်။ ပြည်သူ့လူထု၏ လက်နက်ကိုင် ပုန်ကိုင်ထကြွမှုကို လိုလားသော်လည်းစစ်ရေးကို ဥပေက္ခာပြုခဲ့သည်” ဟု ၁၉၃၆ ခုနှစ်တွင် မော်စီတုန်းက အဂ္ဂါစနိုးကိုပြောခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ပါတီ ခေါင်းဆောင်မှု သစ်က “မြို့သိမ်းရေး” လောက်ကိုသာ အာရုံစိုက်ခြင်း၊ လယ်သမားတို့၏စွမ်းပကားကို အထင်သေးခြင်း တို့ကြောင့် သူတို့တတွေ ကျင်ကန်းတောင်တန်းသို့ ထွက်လာခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည် ဟူ၍ကား တခွန်းမျှမပြော။ အဂ္ဂါစနိုးကိုလည်းမပြော။ သူ့တပ်သားများကိုလည်းမပြော။ မော်က သူ့ အယူအဆကိုသာ သူတင်ပြသည်။ သူ့တပ်သားများကို သတ္တိမွှေးရန်၊ လက်နက်ကိုင် တိုက်ပွဲကိုစုံခြံရန်၊ မြေယာပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး လုပ်ရန်၊ မြေယာ အခြေခံစခန်းများ တည်ဆောက်ရန်၊ ကျေးလက်ကမ္ဘာကိုစိုင်းရန် မော်ကပြောသည်။ နောက်တွင် တရုတ်တော်လှန်ရေး၏ သေနင်္ဂဗျူဟာများဖြစ် လာမည့် ဤအချက်များကို မော်သည် ကျင်ကန်းတောင်ရိုးသို့အတက်တွင် ဖန်တီးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

သူတို့စတင်ဆင်နွှဲသည့် တော်လှန်ရေးသည် ယခင်ကတစ်မျှပေါ်ဘူးသေးသည့် တော်လှန်ရေးမျိုးဖြစ်သည်။ အချို့ ကမြို့များကိုသာအရေးတကြီးထားကြသည်။ သို့ရာတွင် လူအများစုသည် ကျေးလက်မှဖြစ်သဖြင့် တကယ်အရေးကြီးသည်မှာ ကျေးလက်ဒေသသာလျှင်ဖြစ်သည်။ အစားအစာကို ကျေးလက်ကစိုက်သည်။ မြွေကစားရုံသာစားတတ်သည်။ ထို့ကြောင့် လယ်သမားလူတန်းစားသည် အရေးကြီးသောလူတန်းစားဖြစ်သည်။ အသက်ဆက်ပေးသူဖြစ်သည်။ ယခုအခါ မှုစ၍ သူတို့သည် ရန်သူအခိုင်အမာစခန်းများကို သိမ်းယူခြင်းပြုတော့မည်မဟုတ်။ ကျေးလက်တွင်လှည့်လည်တော့မည်။ ကျေးလက်တွင်တည်တန်းနိုင်ခြင်းအောင်လုပ်၍ တပ်နီတော်သစ်ကို တည်ဆောက်မည်ဟု မော်က သူ့တပ်သားများကို ပြောပြသည်။ ကျန်ကားလောင်ကားပေါ်သို့တက်ရန်၊ ခေတ်သည် တရုတ်လယ်သမား သူနှင့်ပျိုမိအစရှိအလားလှယ်ကို လိုက်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ပုံမှန်အားဖြင့် ကသား အစရှိ

အလာပုံသဏ္ဍာန်ဖြစ်၍ လူမှုရေး အနှစ်သာရ၊ ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် အတွေးအခေါ် ကမူ အသစ်ဖြစ်သည်။ တောင်ရိုးများအကြားတွင် တည်ဆောက်သည့် သူတို့အခြေခံ စခန်းသည် သူတို့၏အင်အားကို ပို၍တောင်တင်းလာစေလိမ့်မည်။ တရုတ်တော် လှန်ရေးကိုပြန်၍ အသက်ဆက်ပေးလိမ့်မည်။

ဆိုရာ ဝမ်ဆိုသည့် ရွာကလေးတရွာသို့ ရောက်သည့်အခါတွင် မော်သည် ပါတီတည်ဆောက်ရေးနှင့် တပ်နီတော်တည်ဆောက်ရေးအတွက် ငြိမ်ငြိမ်းသပ် တရပ်ကို လှမ်းလိုက်သည်။ တပ်ခွဲတိုင်းတွင် ပါတီကလပ်စည်းများဖွဲ့သည်။ တပ်စု တိုင်းတွင် ပါတီအစုများဖွဲ့စည်းပေးခြင်းဖြင့် တပ်နီတော်ကို နိုင်ငံရေးအင်အားစု တစ်ခုဖြစ်အောင် တည်ဆောက်သည်။ မော်ကတပ်စုတွင် ပါတီစု၊ တပ်ခွဲနှင့်ပါတီ စိတ်နှင့် တပ်ရင်းတိုင်းတွင် ပါတီကော်မတီများ ဖွဲ့စည်းစေသည်။ ကော်မတီတွင် အဖွဲ့ဝင် ၇ ဦးမှ ၉ ဦးပါဝင်၍ သာမန် စစ်သားများချည်း ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့ အထဲတွင် ပါတီဝင် ၃ ဦးခန့်ပါတီတတ်သည်။ ပါတီဝင်သုံးဦးက တပ်သားများ အား ပညာပေးသည်။ ၎င်းတို့ကို နိုင်ငံရေးအသိနှင့်စိတ်ခါတ်ကို မြှင့်တင်ပေး သည်။ တပ်တွင်းစည်းကမ်းကို ထိန်းသိမ်းစေသည်။ လူထုလုပ်ငန်းလုပ်တတ် အောင် တပ်ကိုသင်ကြားပေးသည်။ လူထုကြားတွင် ဝါဒဖြန့်ချိရေးကို သင်ကြား ပေးသည်။ တပ်နီတော်သည် စစ်ရေးကိုရိယာတခုမျှသာမက ဝါဒဖြန့်ချိရေး၊ လှုံ့ဆော်ရေးအတွက် နိုင်ငံရေးလက်နက်တခုလည်းဖြစ်ရမည်။ မြေယာပြုပြင်ရေး နှင့်လယ်သမားတိုက်ပွဲများကို ထောက်ခံရမည်။ ပြည်သူလူထုကို ပညာပေးရမည်။ လယ်သမားများအား ၎င်းတို့အဖွဲ့များကို ဖွဲ့စည်းတတ်အောင် ခေါင်းဆောင်ရ မည်။ မြေရှင်များထံမှ အာဏာကိုသိမ်းယူနိုင်အောင် ခေါင်းဆောင်ရမည်ဟု မော်ကပြောခဲ့သည်။

မော်ကတပ်သားများ၏ သက်သာချောင်ချိရေးကို ဆောင်ရွက်ရန် တပ်ခွဲ တိုင်းတွင် “စစ်သားကော်မတီများ” “စစ်သားဆိုဗီယက်များ” ဖွဲ့စည်းပေးသည်။ အရာရှိကတပ်သားကိုရိုက်နှက်ခြင်းမပြုရ။ တပ်သားနှင့်အရာရှိ လစာအတူတူယူရ မည်။ တပ်သားများက အရာရှိများကို ဝေဖန်ခွင့်ရှိရမည်။ အချေအတင်ငြင်းခုံနှင့် ပေးရမည်။ စစ်တပ်၏စာရင်းအင်းများကို အများပြည်သူ စစ်ဆေးခွင့်ရှိရမည်ဟု မော်ကစည်းမျဉ်းရေးဆွဲသည်။ သို့ဖြင့် မော်သည် ပါတီ၏ထိန်းချုပ်မှုအောက်ရှိ တပ်နီတော်တွင်းတွင် ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ထူထောင်ခဲ့သည်။ ထို့နောက် မော်က ပထမ အလုပ်သမား လယ်သမား တပ်မတော် အတွက် ပထမ တပ်ရင်းကြီးကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ တပ်ရင်းကြီးထဲတွင် တပ်ရင်းနှစ်ရင်း (ပထမတပ်ရင်းနှင့်တတိယ တပ်ရင်း) ပါဝင်၍ တပ်ရင်းနှစ်ရင်းတွင် တပ်ခွဲ ၇ ခွဲနှင့် တပ်ဆွယ် ၂၃ ပါသည်။ တပ်ဆွယ် ၂၃မှာ သန့်ရှင်းရေးတပ်ဆွယ်နှင့် အပိုအရာရှိများတပ်ဆွယ်ဖြစ်သည်။ အရာရှိအပိုများထားခြင်းမှာ နောက်ထပ်တိုးကာသော တပ်သားများကို ဖန်တီး၍ တပ်သားများ ပေးရန် ဖြစ်သည်။

သို့ဖြင့် မော်သည် မူလကတည်းက စစ်တပ်နှင့်ပါတီကို ခွဲခွါမရအောင် ပေါင်းစပ်ထားသည်။ သို့ရာတွင် အယူဝါဒရေးကိစ္စများကို ပါတီကဦးဆောင် သည်။ တရုတ်တော်လှန်ရေးတွင် လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲသည် အဓိကဖြစ်သဖြင့် တပ်နီတော်သည် ပါတီကေဒါများအတွက် အကောင်းဆုံး လေ့ကျင့်ရေးကွင်း ဖြစ်သည်ဟု မော်က ယူဆသည်။

မော်၏တပ်နီတော်သည် ရောက်လေရာရာတွင် လူထုများနှင့်ဆွေးနွေး သည်။ စနစ်နှင့်ကျင့်ရွာများတွင် တပ်နီတော်ရောက်လာသည့်အခါ၌ ရွာသား များကကြောက်၍ ထွက်ပြေးကြသည်။ ပုန်းအောင်းကာ တပ်သားများကိုအကဲ ခတ်သည်။ မော်ကအိမ်ထဲသို့မဝင်ရ၊ မည်သည့်ပစ္စည်းမျှမယူရဟု အမိန့်ထုတ် သည်။ ဤအပြုအမူများသည် ရွာသားများအဖို့ဆန်းနေသည်။ သူတို့မြင်ဘူး သည့် စစ်သားများက လှသည်၊ မီးရှို့သည်၊ အနိုင်ကျင့်သည်။ ယခုစစ်သား များကား ဤသို့မဟုတ်။ သုံးရက်မြောက်နေ့တွင် တောင်စောင်းများပေါ်မှ အကဲခတ်နေကြသော ရွာသားများသည် ရွာဆီသို့ တဖွဲဖွဲပြန်ရောက်လာကြသည်။ မော်ကရွာသားများနှင့် စကားပြောသည်။ ရွာသို့ပြန်ရန်တိုက်တွန်းသည်။ လမ်း တွင် မြေရှင်များထံမှ သိမ်းယူခဲ့သည့် အဝတ်အထည်များနှင့် ပိုက်ဆံများကို ဝေပေးသည်။ အလန်လွင်လာသည့် ဤတပ်သည် လယ်သမားများ၏ တပ်ဖြစ် ကြောင်း၊ လယ်သမားအကျိုးကို ဆောင်သည့်တပ်ဖြစ်ကြောင်း ရှင်းပြသည်။ ရွာသားများက သဘောပေါက်လာကာ ထမင်းချက်ကျွေးကြသည်။ တချို့ တပ်ထဲသို့လိုက်လာကြသည်။

ရှင်ချူရှန်းရွာကိုလွန်လျှင် တောင်တက်တွေချည်းဖြစ်သည်။ သူ၏နာ မည်ကျော် စည်းကမ်း ၈ ချက် အနက် ၃ ချက်ကို ဤခရီးတွင် မော်ရေးခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့စွာ ဆက်ဆံရမည်။ သင့်တင့်မျှတသောဈေးနှုန်း ဖြင့် ဝယ်ရမည်။ ငှားသည့်ပစ္စည်းကို ပြန်ပေးရမည်။

သို့ရာတွင် ဤစည်းကမ်း ၃ ချက်ကို လွယ်လွယ်နှင့် ချမှတ်ခဲ့ခြင်းမဟုတ်။ အချို့အရာရှိများက မကျေမနပ်ဖြစ်ကာ မော် ကို သတ်ပစ်ရန်ပင် ကြံခဲ့ကြသေး သည်။ မော်က ထိုအရာရှိများကို မည်သို့မျှ ပြစ်ဒါဏ်မပေး။ မလိုက်နာနိုင်သူ တို့ တပ်မှ အေးအေးဆေးဆေးထွက်သွားနိုင်သည်ဟု ခွင့်ပေးသည်။ ဤသည်မှာ လည်း ယခင်ယခင်တပ်များနှင့် မတူသည့်အချက်ဖြစ်သည်။

ထိုစဉ်က မော်၏ရုပ်ပုံကို လယ်သမားကြီးများ ယခုတိုင် မှတ်မိကြသေး သည်။ မော်၏အဝတ်အစားများ စုံတ်ပြတ်နေပြီ။ လူကလည်း ပိန်လှပြီ။ ဆံပင် ကလည်း ရှည်လှပြီ။ သူတပ်သားများလည်း သူနည်းနှင့်နှင်ဖြစ်ကြသည်။ သူတို့ ယခင်အစားများတွင် သန်းကြီးမတွေ့ တွယ်ကုန်ပြီ။ လူပုံက ကြောက်စရာတော မှုန်ကြီးတွေနှင့်တူသည်။ သို့ရာတွင် ဝိတ်သဘော နူးညံ့ သိမ်မွေ့ ကြသည်။ မပေး သဲ မည်သည့်ပစ္စည်းကိုမျှမယူ။

ကျင်ကန်းတောင်တန်းသည် ကျောက်ဆောင်၊ ကျောက်ထပ်၊ ကျောက်
 လိုက်၊ ကျောက်ကမ္ဘားကြီးများဖြင့် ပြည့်နှက်နေသည်။ လျှိုမြောင်ကြီးတွေ
 ပေါ်သည်။ သဘာဝခံတပ်ကြီးသဖွယ် ဖြစ်နေသည်။ ကျန်စီနှင့် ဟုန်နန်းနယ်စင်
 တွင် ရှိသည်။ ကျင်ကန်းတောင်တန်းတဝိုက်မှမြောက် မြေဩဇာညံ့သည့် မြေနီ
 များဖြစ်သည်။ ရေလည်းမရှိ။ ထို့ကြောင့် ကောက်ပဲသီးနှံရှားသည်။ တောင်
 ရိုးတလျှောက်တွင် သင်တောကြီးတွေက ပုံးနေသည်။ တောင်ခြေတွင်လည်း ရွှေ
 နွယ်ပိုက်ပေါင်းထူသည်။ တောင်ရိုးတလျှောက်တွင် ရွှာ ၅ ရွှာ ခန့်သာရှိ၍ လူ
 ဦးရေ ၂၀၀၀ လောက်သာ ရှိသည်။ ထိုဒေသက လူများကလည်း ခေတ်နောက်
 ကျသည်။ မီးခြစ်ကိုပင် မသုံးတတ်သေး။ မီးခတ်ကျောက်ကိုသာ သုံးကြသည်။
 လူတယောက်လျှင် ခါးဝတ်မှလွဲ၍ လဲစရာမရှိ။ တအိမ်ထောင်တွင် စောင်တထည်
 လောက်သာရှိသည်။ အများအားဖြင့် တောင်အောက်က ရွာများတွင် အသင်း
 သမားအဖြစ် သွားလုပ်ကြသည်။ လူမျိုးကလည်း တရုတ်လူမျိုးမဟုတ်။ မွန်ဂို
 ကျူးကျော်မှုကြောင့် တောင်ဘက်သို့ ရွှေ့ပြောင်းလာသည့် ဟာကားလူမျိုးစု
 များဖြစ်သည်။ ဟာကားလူမျိုးစုများမှာ ထိုဒေသရှိ ဋ္ဌာနေများက ဆီကြိုလက်
 ခံခြင်းမပြုသဖြင့် လူသူမနေသည့် တေးကြိုတောင်ကြားတွင် သွား၍ အခြေချခဲ့
 ရသည်။ သူတို့ရွာများကို ဋ္ဌာနေများက ဝင်တိုက်သည့်အခါလည်း ရှိတတ်သည်။

“နယ်ခံများနှင့် အနှစ်ရာပေါင်းများစွာက မြောက်ပိုင်းက ရွှေ့ပြောင်း
 လာသည့် တနယ်သားများ (ဟာကားလူမျိုးစုများ) သည် အလွန်စိတ်ဝမ်းကွဲ
 ပြားနေကြသည်။ ဆွေစဉ်မျိုးဆက်ကရှိလာသော ရန်ဦးကြောင့် နယ်ခံများနှင့်
 တနယ်သားများသည် တခါတရံပြင်းပြင်းထန်ထန် ခိုက်ရန်ဖြစ်ပွားကြသည်။
 တောင်ပေါ်၌ နေထိုင်ကြသည့် လူမျိုးစုများသည် မြေပြန့်ဒေသတွင် နေထိုင်ကြ
 သော နယ်ခံများ၏ဖိနှိပ်မှုကို ခံကြရသည်” ဟု မော်က ရေးခဲ့သည်။ (“ကျင်ကန်း
 တောင်တန်းတိုက်ပွဲ” လက်ရွေးစင်ကျမ်း၊ အတွဲ ၁)

ဤပြဿနာသည် ကွန်မြူနစ်ပါတီထံအထိ ပါလာကာ မော်အတွက်
 ပြဿနာကြီးတရပ်ဖြစ်လာခဲ့သည်။

“အမှန်အတိုင်းဆိုရလျှင် နယ်ခံနှင့် တနယ်သားတို့၏ ဤခိုက်ရန်ဖြစ်မှု
 မျိုး သွေးစုတ်ခံအလုပ်သမားများ၊ လယ်သမားလူတန်းစားများအတွင်းသို့ရောက်
 မလာသင့်။ အထူးသဖြင့် ကွန်မြူနစ်ပါတီထံသို့ ရောက်မလာသင့်။ သို့ရာတွင်
 နှစ်ပေါင်းများစွာက ပါလာသည့် အလေအထကြောင့် ဤစိတ်ဝမ်းကွဲမှုသည်
 ရှိမြဲရှိနေသည်” ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။ (၎င်းစာတမ်း)

ကျင်ကန်းတောင်တန်းသို့ရောက်လာသည့်အခါတွင် မော်သည် သဘော
 တရာထဲတွင် ရွာမတွေ့သော အခြေအနေများကို ရွှေ့ခဲ့ရသည်။ ဤတွင် ကိုယ်
 ဖာသာကိုယ် တီထွင်လူရှိဖြင့် အခြေအနေနှင့်အညီ ကျင့်သုံးရမည်များလည်း
 ရှိသည်။

ဥပမာ ကျွန်ကန်းတောင်တန်းက ဟာကားတောပုန်းခါးပြုများကိစ္စဖြစ်သည်။ မူလက ၎င်းတို့သည် တောပုန်းမဟုတ်။ လယ်သမားများဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် တဖြည်းဖြည်းနှင့် တောပုန်းခါးပြုများ ဖြစ်သွားကြသည်။ မော်တိုရော်ကသွားသည်အချိန်၌ ကျွန်ကန်းတွင် တောပုန်းအဖွဲ့ နှစ်ဖွဲ့ရှိနေသည်။ တဖွဲ့က အလယ်တန်းကျောင်းသား ပျမ်းစပ်ဆေး ခေါင်းဆောင်သည်။ ကျန်တစ်ဖွဲ့အခြားတဖွဲ့က ကော်ပီပုံဆေး ခေါင်းဆောင်သည်။ နှစ်ဖွဲ့စလုံးလည်း အလယ်တန်းကျောင်းပေါင်း လူ ၆၀၀ရှိ၍ ခိုင်ဖယ် ၂၅၀ခန့်ရှိသည်။ မော်သည် သို့တောပုန်းနှစ်ဖွဲ့နှင့် စေ့စပ်ဆွေးနွေးခရီးလုပ်ရသည်။ သူတို့နှစ်ဖွဲ့က မော်၏ခေါင်းဆောင်မှုကို လက်ခံကြသည်။ လူပေါင်း ၈၀၀နှင့် ခိုင်ဖယ် ၈၀ သာရှိသော မော်၏တပ်နှင့် ပူးပေါင်းကြသည်။ ဤသို့ဖြင့် မော်သည် ကျွန်ကန်းတောင်တန်းတွင် ပထမဆုံးအနိစ္စဝန်းကို အခြေစိုက်မိသည်။

ထိုနှစ်ဆောင်း၌ ကျွန်ကန်းတောင်တန်းက မော်တို့တသိုက်သည် အခက်အခဲအမျိုးမျိုးနှင့် ရင်ဆိုင်ရသည်။ မော်သည် သူ့တပ်သားများကို သိမ်းသွင်းရသည်။ ရှင်းလင်းခြောင်းဖျက်ရသည်။ ပညာပေးရသည်။ စည်းကမ်းသုံးချက်ကို တင်းတင်းကြပ်ကြပ်ကိုင်ရသည်။ အရာရှိနှင့်တပ်သားတန်းတူညီမျှမှုကို အလေးပေးရသည်။ “ရန်သူ့စစ်သားများနှင့် အောက်ဘန်းအရာရှိများကို မသတ်ရ” ဟု အမိန့်ထုတ်သည်။ မော်သည် သူ့သိမ်းသွင်းရရှိသည့် လူအင်အားကို မလျော့အောင်လုပ်သည်။ လေလွင့်ပစ္စည်းမဲ့ များဖြစ်သော သူ့တောင်းစားများ၊ လယ်သမားတစ်ဖြစ်လဲတောပုန်းများကို စည်းရုံး၍ ပညာပေးသည်။ လူတန်းစားစိတ် ဓါတ်မြင်မားအောင်လုပ်ခြင်း၊ လူထုကို သိမ်းသွင်းခြင်းသည် တော်လှန်ရေးလုပ်ငန်းပင်ဖြစ်သည်ဟု သူယူဆသည်။ လူထုကိုအမိန့်ဖြင့်စည်းရုံး၍မရ။ ပြင်ပမှအရှိန်အဝါဖြင့် စည်းရုံး၍မရ။ လူထုကိုယ်တိုင်က သူ့ကိုယ်သူ့အားကိုးလာအောင်၊ ဝှန်လွတ်အနစ်နာခံလိုစိတ်ဖြစ်ပေါ်လာအောင်၊ ရည်မှန်းချက်ရှိရှိလုပ်သွားအောင် စည်းရုံးရမည်။ သို့ စည်းရုံးနိုင်မှ ပညာပေးနိုင်မှသာလျှင် ကိုယ်ကျိုးကြည့်လိုစိတ်ကို ဖျောက်နိုင်မည်။ မော်သည် သူ့တပ်သားများကို ဤအမြင်မျိုးရှိလာအောင် ပညာပေးသည်။ ဤနည်းအားဖြင့် မော်သည် တော်လှန်ရေး၏ ဆရာတဦး ဖြစ်လာခဲ့သည်။

“ပါတီပါတီကော်မတီက အလုပ်လုပ်ကို ဆန့်ကျင်သည်။ လာဟာပင်တော် အရေးရှိတဲ့ရဲဘော်တွေကြားမှာ အလုပ်လုပ်ကောင်တွေကို ပျက်စီးအရေးရှိပုံပဲရတယ်။... ကျုပ်တို့က အလုပ်လုပ်ရမယ်ဟု သင်လေ့ပြုခဲ့ရတာ။ ပါတီက ခြေကိုင်ခါးကိုင်...”

“အဲဒီတုန်းက ကျွန်တော်တို့ပါတီဟာ စစ်ရေးစစ်ရာကို အလေးမထားခဲ့ဘူး...ပါတီတွင်းမှာ အလွန်အကျွံ ဖြစ်တဲ့ဂိုဏ်းဂဏလွှမ်းတို့တိုက်ပွဲတွေသာပေါ်ခဲ့တယ်။” ပါတီတွင်းမှာ ဒီမိုကရေစီဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုကို ဖျက်သိမ်းပြီး အလွန်အကျွံ ဒီမိုကရေစီကို အားပေးခဲ့တယ်။ ...ဒါဟာ ‘လက်ဝဲ’ အလွန်အကျွံ စိတ်ဓါတ် ဖြစ်တယ်။ ဒီစိတ်ဓါတ်ကြောင့် ပါတီထဲမှာ ပရမ်းပတာ လုပ်ရပ်တွေပေါ်ခဲ့တယ်” ဟု မော်က ၁၉၂၀ နှစ်တွင် ရေးခဲ့သည်။

ပါတီတွင်းက ပထမ “လက်ဝဲ” လမ်းစဉ်သည် ၁၉၂၇ ခု ဩဂုတ်လမှ ၁၉၂၈ ခု ဇူလိုင်လအထိ သက်တမ်းရှည်ခဲ့သည်။ ပထမ “လက်ဝဲ” လမ်းစဉ်၏ ခေါင်းဆောင်မှာ ချူချူပိုင် ဖြစ်သည်။ သူက မျက်မှန်တပ်ထားသည့် လူငယ် ပညာတတ်တဦးဖြစ်သည်။ ချူချူပိုင်သည် ဩဂုတ်လ ၇ ရက် ဟန်ကော့ တွင် ကျင်းပသည့် ပါတီအစည်းအဝေး၌ ပါတီ၏အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ် ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ၁၉၀၉ ခု ကျန်စုပြည်နယ်တွင် ပဒေသရာဇ်မျိုးနွယ်မှ မွေးဖွားသည်။ လူက ကက်မြက်သော်လည်း အပြောင်းအလဲမြန်သည်။ စိတ်နောက်ကိုယ်ပါ လုပ်အတ်သည်။ အချို့ သမိုင်းဆရာများက သူ့အပြစ်ကို ဖော့ပေးသော အားဖြင့် ချူချူပိုင်အား စတာလင်၏ ကိုယ်စားလှယ်က လွှမ်းမိုးထားသည်ဟု ဆိုကြသော်လည်း တရုတ်တို့က ဤအချက်ကိုတရားဝင် လက်မခံကြ။ တရုတ်တို့က သူတို့ ပါတီလမ်းစဉ် မှားခြင်းသည် အပြင်ပယောဂများကြောင့် မဟုတ်၊ ထိုလမ်းစဉ်ကို လက်ခံကျင့်သုံးသူတို့၏ တာဝန်ဟု ယူဆကြသည်။ ချူချူပိုင်က မြို့သိမ်းရေးလမ်းစဉ်ကို တင်ခဲ့သည်။

ဆောင်းဦး ကောက်ရိတ်ချိန် ပုန်ကန်မှု ကျဆုံးခဲ့သော်လည်း မော်သည် အနိအခြေခံစခန်းကို တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့သည်။ စည်းကမ်းသေဝပ်၍ နိုင်ငံရေး အသိရှိသော စစ်တပ်ကို တည်ထောင်နိုင်ခဲ့သည်။ ပါတီကိုပြန်၍ အသက်သွင်းနိုင်ခဲ့သည်။ ပါတီမရှိဘဲ တရုတ်တော်လှန်ရေးမရှိနိုင်။ ကျင်ကန်းတောင်တန်းက အခြေခံစခန်းသည် ပါတီကို တည်တံ့အောင် ကြီးထွားအောင် လုပ်ပေးခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ကျင်ကန်းတောင်တန်းက မော်၏ ဆောင်ရွက်ချက်များကို ပါတီက အသိအမှတ်မပြုခဲ့။ မော်သည် ဗဟိုကော်မတီက ပြုတ်ခဲ့ရသည်။ ဟုနန်ပြည်နယ် ကော်မတီကလည်း ပြုတ်ခဲ့ရသည်။ သို့ရာတွင် မော်သည် ပါတီကို မစွန့်။ အယူအဆကို မစွန့်။ သူ့သေနင်ပျံဟာသည် မှန်သည်ဟု ယုံကြည်မြဲယုံကြည်ခဲ့သည်။

“တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီက ခေါင်းဆောင်သော လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲသည် အလုပ်သမား လူတန်းစား၏ ခေါင်းဆောင်မှုအောက်တွင် ဆင်နွှဲသည့် လယ်သမားစေလွှဲခြင်းသည်” ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။

တရုတ်တော်လှန်ရေးတွင် ဆောင်းဦးကောက်ရိတ်ချိန် ပုန်ကန်မှုသည် အရေးကြီး သကဲ့သို့ နန်ချန် ပုန်ကန်ထကြွမှုသည်လည်း အရေးကြီးသည်။ ဤပုန်ကန်မှုကို ချူအင်လိုင်က ခေါင်းဆောင်သည်။ ဤပုန်ကန်မှုသည် တော်လှန်သော လက် နက်ကိုင်တိုက်ပွဲကို တရားတရပ်အဖြစ် ထူထောင်ရာ၌ အရေးကြီးသော လက်တွေ့ ခြေလှမ်းတခု ဖြစ်သည်။ နန်ချန်ပုန်ကန်ထကြွမှုဖြစ်ပွားသည့် ၁၉၂၇ ခု ဩဂုတ်လ ၁ ရက်နေ့ကို တပ်နီတော် (ပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေး တပ်မတော်) ထူထောင် သည့်နေ့အဖြစ် ၁၉၃၂ ခုနှစ်တွင် ကျေညာခဲ့သည်။

ရှန်ဟဲတွင် လက်နက်ကိုင် ပုန်ကန်မှုဖြစ်ခဲ့စဉ် ချန်တူရှူးက ချူအင်လိုင်ကို အပြစ်တင်ခဲ့သည်။ ချန်ကေရှိတ်ကိုသွား၍ “ဆွ” သည်ဟု ပြောခဲ့သည်။ ချူအင် လိုင်က ချန်တူရှူး၏ ဝေဖန်ချက်ကို လက်မခံ။ ရှန်ဟဲပုန်ကန်မှုသည် မစော၊ တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီသည် စစ်သားများကို သိမ်းသွင်းရမည်၊ စစ်တပ်မရှိဘဲ တော်လှန်ရေးလုပ်၍မရ၊ နုနယ်သည့် ကွန်မြူနစ်ပါတီသည် စစ်တပ်မရှိဘဲ သီးခြား လွတ်လပ်သော ပါတီတရပ် မဖြစ်နိုင်ဟု ချူအင်လိုင်က ယူဆသည်။ ထို့ ကြောင့် ချူအင်လိုင်၏ အယူအဆသည် မော်နှင့်တူသည်။ ချူအင်လိုင်သည် ခပ်စောစောက မြို့သိမ်းရေးပေါ်လစီကို လက်ခံခဲ့သော်လည်း ၁၉၂၉ ခုနှစ်တွင် ထိုလမ်းစဉ်များကို ပြင်လာခဲ့သည်။

တပ်ဦးကော်မတီက လက်နက်ကိုင် ပုန်ကန်မှုလုပ်ရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ရာ ထို ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ချူအင်လိုင်က လက်ခံခဲ့သည်။ ချူအင်လိုင်သည် နန်ချန်သို့ လျှို့ဝှက်ထောက်လှမ်းကာ ကျန်စုဟိုတယ်တွင် တည်းခိုသည်။ ထိုနောက် ချူတေး နှင့် အဆက်အသွယ်လုပ်သည်။ သူတို့နှစ်ယောက် ခေါင်းဆောင်၍ နန်ချန်မြို့ကို သိမ်းရန် အစီအစဉ်ဆွဲကြသည်။

ချူတေးက ဇက်ချမ်ပြည်နယ်က စစ်ဘုရင်ကလေးတဦးဖြစ်သည်။ သူ သည် မိန်းမလိုက်စားခြင်း၊ ဘိန်းရှူခြင်းစသည့်အပျော်အပါးကို စွန့်၍ ဂျာမနီ သို့ ထွက်သွားခဲ့သည်။ ဂျာမနီတွင် ချူအင်လိုင်နှင့်တွေ့ကာ ၁၉၂၂ ခုနှစ်တွင် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီသို့ ဝင်ခဲ့သည်။ ၁၉၂၆ ခု တရုတ်ပြည်သို့ ပြန်ရောက် သည့်အခါတွင် မြောက်ပိုင်းချီတက်မှုထဲသို့ ပါဝင်ရန် စစ်ဘုရင်များကို စည်းရုံး ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် မအောင်မြင်ခဲ့။ ဤတွင် ချူတေးသည် နန်ချန်သို့ ထွက်လာ ကာ ကူမင်တန်အောက်တွင် လုံခြုံရေးအရာရှိအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

ပုန်ကန်ထကြွမှုလုပ်ရန် နန်ချန်ကို ရွေးခဲ့ခြင်းမှာ အကြောင်းတွေ အများ ကြီးရှိသည်။ နန်ချန်က စစ်ရေးစစ်ရာအရ အချက်အချာကျသည်။ အနီးအနား တွင် ကွန်မြူနစ်လိုလားသည့် ဗိုလ်ချုပ်ငယ်တင်းနှင့် ဗိုလ်ချုပ်ဟိုလင့်တို့၏ တပ် များရှိသည်။ ပြီးထဲတွင် ကွန်မြူနစ်လိုလားသော ကူမင်တန်သံမဏိတပ်တိုင်း တပ်

ဖွဲ့များရှိသည်။ ဤမျှမက ပြည်သူ့လုံခြုံရေးအရာရှိ ချုပ်လုပ်နေသည့် ချူတေးလည်းရှိသည်။ ချူတေးက ဇက်ချွမ်ပြည်နယ်သားပီပီ ပျော်ပျော်နေတတ်သည်။ ကောင်းပြောကောင်းသည်။ ထို့ကြောင့် ချူတေးသည် အရာရှိများထံတွင်လူချစ်လူခင်ပေါ်သည်။

ဇူလိုင်လ ၂၆ရက်နေ့တွင် လီလီစမ်း၊ ဆူခတလီနှင့် ပြင်သစ်ပြည်လေ့လာရေးအဖွဲ့ကျောင်းသား နိုယွန်ချန်လိုလည်း နန်ချန် သို့ရောက်လာကြသည်။ ကူမင်တန် သံမဏိတံတိုင်းတပ်များသည် မြို့ပြင်ဘက်တွင် တပ်စိုထားကြသည်။ သူတို့ထဲက အချို့သည် အရပ်ဝတ်အရပ်စားဖြင့် မြို့ထဲသို့ တစ်စိစိဝင်လာခဲ့ကြသည်။ ပုန်ကန်မှုလုပ်ရန် အဆင်သင့်ဖြစ်နေပြီ။ ဇူလိုင်လ ၃၀ ရက်နေ့တွင် စတာလင်၏ ကြေးနန်းကိုကိုင်လျက် ကျန်းကိုထောင် နန်ချန်သို့ရောက်လာသည်။ ကြေးနန်းက ပုန်ကန်မှုမပြုလုပ်ရန်ဖြစ်သည်။ ချူအင်လိုင်က ဤဆုံးဖြတ်ချက်ကို လက်မခံ။ ဤသို့ဖြင့် ချူအင်လိုင်သည် ပါတီဗဟိုကော်မီတီအမိန့်ကို "မိဆန်" လိုက်သည်။

ဩဂုတ်လ ၁ ရက်နေ့၌ ကွန်မြူနစ်များသည် နန်ချန်ကို သိမ်းကာ နန်ချန်မြို့စောင့် ကူမင်တန်တပ်များကို လက်နက်ဖြုတ်လိုက်သည်။ ဩဂုတ်လ ၂ ရက်နေ့တွင် မြို့လယ်ခေါင်၌ လူထုအစည်းအဝေးကြီးတရပ်ခေါ်ကာ ကူမင်တန်ဗဟိုတော်လှန်ရေးကော်မီတီဖွဲ့စည်းကြောင်းကျေညာသည်။ ထိုကော်မီတီထဲတွင် တန်ပြန်တော်လှန်ရေးဘက်သို့ ကူးပြောင်းခြင်းမပြုသော ချန်ဖုကျေးနှင့် မဒမ်ဆွန်ယက်ဆင်စသည့် ကူမင်တန်ခေါင်းဆောင် အများအပြားပါဝင်သည်။

သို့ရာတွင် ချန်ကေရှိုတ်ကရေလမ်း၊ မီးရထားလမ်းမှနေ၍ နန်ချန်သို့တပ်ကူများပို့သည်။ ဩဂုတ်လ ၃ ရက်နေ့တွင် ကွန်မြူနစ်တို့နန်ချန်မှ စတင်ဆုတ်ခွါ၍ ၅ ရက်နေ့တွင် မြို့ကိုစွန့်ခွာရသည်။ တော်လှန်သော ကူမင်တန်တပ်များနှင့် ကွန်မြူနစ်တပ်များသည် တောင်ဘက်သို့ဖောက်ထွက်ကာ တိုက်၍ဆုတ်ခွါကြသည်။ ထိုးစစ်အတိုင်း တပ်မှထွက်ပြေးမှုများ၊ သစ္စာဖောက်မှုများ၊ ဘက်ပြောင်းမှုများပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် အမာခံတပ်များကမူ ကြံ့ကြံ့ခံကျန်ရန်ခဲ့ကြသည်။ မြေရှင်ဆိုးများကို သတ်ခြင်း၊ မြေပေါင်စာချုပ်များကို မီးရှို့ခြင်း၊ မြေယာဝေခြမ်းရေးလုပ်ခြင်းစသည့် တော်လှန်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်များကို လုပ်ခဲ့ကြသည်။

နန်ချန်ပုန်ကန်မှုအရေးနိမ့်ခြင်းမှာ မြို့နေလူတန်းစား တခုတည်းကိုသာ အားကိုးခဲ့၍ဖြစ်သည်ဟု နောင်တွင် ချူတေးက သူ၏မိတ်ဆွေ အမေဂိုကန်စာရေးဆရာမကြီး အဂ္ဂနိုစမက်ဒ်လေသို့ ပြောပြခဲ့သည်။ သူပုန်များသည် ကျေးလက်ကို ဝါဒဖြန့်ခဲ့ကြ။ မြေယာတော်လှန်ရေးကို ပလုပ်ခဲ့ကြ။ ပြည်နယ်များတွင်ပေါ်ပေါက်နေသော လယ်သမားချွန်များကို ထောက်ခံခြင်းမပြုခဲ့ကြ။

“လယ်သမားပုန်ကန်မှုတွေကို ကူညီဖို့ လက်နက်ကိုင်အင်အားကို အသုံးပြုတဲ့ လူတာ မော်စီတုန်းတယောက်ဘဲ ရှိတယ်” ဟု ချူတေးက ပြောခဲ့သည်။

သို့ရာတွင် ဤသည်မှာ နောက်မှ ပြန်လှန်သုံးသပ်ရခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုစဉ်ကမူ ချူတေးနှင့် ချူအင်လိုင်းတို့သည် နန်ချန်မှ ဆုတ်ခွာကာ အစာခရောခေါင်းပါး၍ ဖွတ်ဖွတ်ခကြနေသည့် တောင်ပိုင်းကျေးလက်သို့ ဆုတ်ခွာခဲ့ကြရသည်။ စက်ဘင်ဘာ ၂၃ ရက်နေ့လောက်တွင် ဖူကျွန်ပြည်နယ်က သင်္ဘောဆိပ်မြို့တမြို့ဖြစ်သည့် ဆွာတောင်သို့ ရောက်ကြသည်။ ချူအင်လိုင်းသည် အဖျားတက်နေသည့်ကြားက ရွှေတန်းသို့သွားကာ တပ်များကို ကွပ်ကဲသည်။ ရန်သူ ကူမင်တန်အင်အားက များသဖြင့် လူဖုန်နှင့် ဟေဖုန်း ဒေသများသို့ ဆုတ်ခွာခဲ့ကြရပြန်သည်။ ထိုဒေသများတွင် ရောင်ဖြူဖိနှိပ်မှု ပြင်းထန်သည်။ သူတို့တပ်များ စားစရာ မရှိတော့။ ချူအင်လိုင်းသည် သေလုမြောပါးဖြစ်နေသော်လည်း သူ့တပ်များကို သူမစုန်။ သေတော့မည့်ဆဲဆဲတွင် သူ့ရဲဘော်များက ချူအင်လိုင်းကို ဟောင်ကောင်သို့ ခိုးထုတ်၍ ဆေးကုပေးကြရသည်။ ကျန်တပ်များကမူ အစုကလေးများခွဲကာ တောင်ပေါ်ရွာများသို့ ဆုတ်ခွာ ပုန်းအောင်း ကြသည်။ ချူအင်လိုင်းသည် ဟောင်ကောင်တွင် နှစ်ပတ်ကြာ ဆေးကုပြီးနောက် နာလှန်ကောင်းကောင်းမထသေးမှီ ရှန်ဟဲသို့ပြန်လာကာ ရှန်ဟဲပုန်ကန်ထကြမှုကို ခေါင်းဆောင်ပြန်သည်။ သို့ရာတွင် ရှန်ဟဲက အလုပ်သမားများမှာ ဖိနှိပ်မှုအောက်တွင် ပြားပြားလပ်နေကြပြီ။ တမြို့လုံး ကူမင်တန်သူလျှိုတွေ သတင်းပေးတွေ ပြည့်နေသည်။ ကူမင်တန်သူလျှို မရှိသည့်လမ်းဟူ၍ မရှိ။ ချောင်ကြို ချောင်ကြားက လမ်းကျဉ်းကလေးတွေမကျန် လမ်းတကာတွင် ကူမင်တန်သူလျှိုတွေ ပြည့်နေသည်။ ကူမင်တန်အစိုးရက ချူအင်လိုင်းကို ဖမ်းမိလျှင် ဆုငွေပေးမည်ဟု အမိန့်ထုတ်သည်။ ချူအင်လိုင်းသည် ၁၉၂၀ ခု ဇန်နဝါရီလတွင် ရုရှားသို့ ထွက်ခွာသွားခဲ့သည်။ လအနည်းငယ်အတွင်း ပြန်ရောက်လာကာ ရှန်ဟဲတွင် မြေအောက်လုပ်ငန်းများကို ဆက်လုပ်ပြန်သည်။

၁၉၂၀-၂၉ ခုနှစ်၌ ချူအင်လိုင်းသည် မြို့သိမ်းခရေးသေနင်ဗျူဟာကို စွန့်လွှတ်လိုက်သည်။ အခြားသောခေါင်းဆောင်များကဲ့သို့ချူအင်လိုင်းသည်လည်း မော်နှင့်နီးစပ်လာခဲ့သည်။ ထိုနှစ်များအတွင်း မော်အဖို့ အခွင့်သာသည့် အချက်တရပ်မှာ သူ့ အယူအဆများကို ရိုးသား၍ ဦးဆွေးဆဲမြေ့ လုပ်မည့်သူများက လက်ခံလာခြင်းဖြစ်သည်။ ချူတေးကဇက်ချွမ်ပြည်နယ် စစ်ဘုရင်ဘဝက ကွန်မြူနစ်ဖြစ်လာသူ ဖြစ်ပြီး မော်ထက် အသက်ကြီးသည်။ ချူအင်လိုင်းက ထက်မြက်သည့် ကျောင်းသားဘဝကလာ၍ စည်းရုံးရေးမှူးကောင်းတယောက် ဖြစ်သည်။ သတ္တိရှိသည်။ နှစ်လိုဘွယ်ကောင်းသည်။ အကင်းပါးသည်။ ပျော်ပျော်နေတတ်သည့် ဇက်ချွမ်ပြည်နယ်သား ချန်ယိသည်လည်း ကျောင်းသားက ကွန်မြူနစ်ဖြစ်လာသည်။ ဝမ်ပို စစ်တက္ကသိုလ် ကျောင်းဆင်း လင်းပြောင်လည်း နန်ချန်

ပုန်ကန်မှုတွင် ပါဝင်လာခဲ့သည်။ သတ္တိရှိ၍ စစ်မှန်ရေးရာတွင် ကျွမ်းကျင်သော ဂျင်ပေရိုလည်း ကွန်မြူနစ်ဖြစ်လာသည်။ အရည်အချင်းလည်းရှိ သူရသတ္တိနှင့် လည်း ပြည့်စုံသည့် လူတော်များသည် မော်ရှာပွေးတွဲရှိခဲ့သည့် တော်လှန်ရေး လမ်းကြောင်းကို လိုက်လာခဲ့ကြသည်။

နောင်၌အချို့သည် ကျဆုံးခဲ့၍ အချို့သည် မလိုက်နိုင်ဘဲ ဖြစ်ခဲ့ကြကာ အချောင်သမားများ ဖြစ်သွားခဲ့ကြသော်လည်း ထိုစဉ်ကမူ သူတို့သည် တော်လှန် ရေးဘီးကြီးကို အတူတွန်းခဲ့ကြသည်။

၁၉၂၇-၂၈ ခုနှစ်က ကျင်ကန်းတောင်တန်းမှ ဆောင်းရာသီသည် အလွန် ပြင်းထန်သည်။ မော်တိုလူသိုက်သည် ပြင်းထန်သည့်ဆောင်းကို ကြုံကြုံခံကာ အသက်ရှင်ရပ်တည်နိုင်အောင် ကြိုးစားရသည်။ အကြီးဆုံးပြဿနာမှာ အစား အစာနှင့် အဝတ်အထည်ဖြစ်သည်။ တောပုန်းများကဲ့သို့ ကျေးရွာများကို ဝင်လှ မည်ဆိုလျှင် ရနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် မော်က ဤအပြုအမူမျိုးကို တင်းကြပ်စွာ တားမြစ်ထားသည်။ မော်၏ စစ်တပ်သည် စစ်ရေးစစ်ရာများကိုလည်း ဆောင် ရွက်သည်။ လူထုတွင် တာဝန်မတက်စေရန် ကုန်လည်းထုတ်လုပ်သည်။ ဤသို့ဖြင့် အမျိုးအစားသစ်ဖြစ်သော စစ်တပ်ပေါ်ထွန်းလာခဲ့သည်။

မော်နှင့် သူညီနှစ်ယောက်၊ မွေးစားညီမတေးယောက်လည်း ကျင်ကန်း တောင်တန်းသို့ လိုက်လာခဲ့ကြသည်။ သူတို့ သုံးယောက်စလုံးသည် ဆောင်းဦး ကောက်ရိတ်ချိန်ပုန်ကန်မှုတွင်လည်း ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။ နိုဝင်ဘာလထဲ၌ တပ်နီ တော်သည် ကြာလင်းခရိုင်ကို ဝင်တိုက်ကာ ခရိုင်မြို့ကို သိမ်းလိုက်သည်။ မြေရှင် ဆိုးများကိုသတ်၍ ရိက္ခာများ၊ သီးနှံများကို ဆင်းရဲလယ်သမားများသို့ ဝေပန် သည်။ မြေယာဝေခြမ်းရေးလုပ်ကာ အလံနီကို မြို့ပေါ်သို့ လှင့်ထူလိုက်သည်။ ဒီဇင်ဘာလတွင် နင်ကန်းခရိုင်က လွန်ရှိုးမြို့ကို သိမ်းလိုက်ပြန်သည်။ အနီအုပ်စိုး သော ဒေသများတွင် ဒေသန္တရပြည်သူ့အစိုးရကို ဖွဲ့စည်းလိုက်သည်။

သို့ဖြင့် ကျင်ကန်းတောင်ခြေက ခရိုင်ခြောက်ခုသည် တပ်နီတော် ပထမ တပ်ရင်းကြီး ဖျောက်လာသည်ကို မြင်ကြရသည်။ မော်က ကြာလင်းခရိုင်တွင် ဖြစ်ခဲ့သည့် အဖြစ်အပျက်အတွက် သူ့တပ်သားများကို ဝေဖန်သည်။ ထိုစဉ်က တပ်သားများသည် ကောင်းစွာ စည်းကမ်းမရှိကြသေး။ အချို့က လူသတ်ကြ သည်။ သူတို့သတ်သည့်အထဲတွင် မြေရှင်ဆိုးများ၊ ချမ်းသာလယ်သမားများနှင့် အလယ်အလတ် လယ်သမားများလည်း ပါကြသည်။ ငတ်ပြတ်နေသည့် သူ့ တပ်သားများကို လူယက်ခြင်း မပြုရန်၊ သတ်ဖြတ်ခြင်း မပြုရန်၊ သူတို့ကိုယ်ပိုင် သုံးဘို့ ပည်သည့်ပစ္စည်းမျှ မယူရန်၊ ရသယုကို တပ်မှူးထံအပ်ရန်၊ ဆင်းရဲလယ်သ

မားများကို ဝေပေးရန် စသည်တို့ကို မော် ကြီးစား၍ ကွပ်ညှပ်သေးသော်လည်း အခက်အခဲတွေ့ရသည်။ အချို့ ဆင်းရဲလယ်သမားများက သူတို့ကို ဝေငှပေးသည့် ပစ္စည်းများကို မယူရဲကြ။ ညတွင်မြေရှင်အိမ်သွားကာ လက်သိပ်ထိုး၍ ပြန်ပေးကြသည်။

၁၉၂၁ ခု ဖေဖော်ဝါရီလတွင် တပ်နီတော်သည် နှင်ကန်း၊ ယွမ်ရှင်၊ ကြာလင်း၊ ရှူချွန်နှင့် လိမ်ဟွာခရိုင်များတွင် မြေယာတော်လှန်ရေးကို တဆင့် တက်၍ လုပ်ဆောင်သည်။ လယ်သမားအဖွဲ့များ ဖွဲ့သည်။ ကွန်မြူနစ်ပါတီ ကော်မတီများ ထူထောင်သည်။ ဤသို့ဖြင့် တပ်နီတော်အတွက် ရိက္ခာများနှင့် လူအင်အားများကို စူးဆောင်းနိုင်ခဲ့သည်။ ဆင်းရဲလယ်သမားများသည် သူတို့ အကျိုးကို ကာကွယ်၍ သူတို့နေထိုင်မှုကို ဖြေရှင်းပေးသည့် အင်အားသစ်ခန့်ကံ သို့ လိုက်လာကြသည်။

မြေရှင်များက ထွက်ပြေးကြသည်။ အလွန်ဆိုးသော မြေရှင်များကို လူထုရှေ့တွင် ကွပ်မျက်ပစ်သည်။ သို့ရာတွင် အင်အားသစ်သည် တောင်တင်းခြင်းမရှိသေး။ ချိန်နဲ့နေသေးသည်။ လယ်သမားများသည် အင်အားသစ်များကို ယုံကြည်ခြင်းမရှိသေး။ ကူမင်တန်တပ်တွေ ပြန်လာပြီး သူတို့အား တုံ့ပြန်လက်စားချေလိမ့်ဦးမည်ဟု ထင်နေကြသည်။ မော်က ပြည်သူ့စစ်များနှင့် ရောင်းနီကင်းတပ်များဖွဲ့သည်။ ဤသည်မှာ လယ်သမားများကို ကာကွယ်ရန်ဖြစ်သည်။ တောင်ပေါ်က စခန်းတွင် ကေဒါများနှင့် စစ်သားများအတွက် နိုင်ငံရေး သင်တန်းနှင့် စစ်သင်တန်းများဖွင့်သည်။ ခက်သည်က အချို့လယ်သမားများ၊ စစ်သားများမှာ သေစာ ရှင်စာကိုပင် မတတ်ကြ။ ဤတွင် သူတို့ကို အခြေခံစာတတ်အောင် သင်ရပြန်သည်။ သို့ရာတွင် စက္ကူမရှိ၊ ခဲတန်မရှိ၊ ကျောင်းသုံးစာအုပ်မရှိ။ မြေကြီးပေါ်တွင် တုတ်ချောင်းဖြင့် ခြစ်၍ စာသင်ကြရသည်။

ကျင်ကန်းတောင်တန်းတဝိုက်က မော်နေခဲ့သည့်ရွာများ၊ မော်ထိုင်ခဲ့သည့်ကျောက်တုံးများ၊ မော်စိုက်ခဲ့သည့်သစ်ပင်များသည် တရုတ်တော်လှန်ရေး၏ သမိုင်းတွင် ဒဏ္ဍာရီဖြစ်နေသည်။ မော်သည် ရန်သူပတ်လည် ဝိုင်းနေသည့် ကျင်ကန်းတောင်တန်းပေါ်တွင် ပြည်သူ့တို့နှင့်တသွေးတည်း တသားတည်း ဖြစ်နေသည်။ စိတ်ချင်းဆက်မိနေသည်။ တောင်ကြားမှန်သမျှ၊ လျှိုမြောင်မှန်သမျှ ကိုသိနေသော တောင်ပေါ်သား လူမျိုးစုများသည် သူ့ဆက်သားများဖြစ်နေကြသည်။ သူ့ တပ်များအတွက် ခံစားထမ်းပေးသူများဖြစ်လာကြသည်။ သတင်းထောက်လှမ်းပေးသူများဖြစ်လာကြသည်။ စစ်တပ်တပ်အတွက် ဆားသည်မရှိ မဖြစ်သော အရာဖြစ်သည်။ မော်၏တပ်များတွင်လည်း ဆားလိုနေသည်။ မော်သည် ဤလူမျိုးစုများအား ကိုယ်တက်ပါလာအောင် တနှစ်လောက် အချိန်ယူစဉ်းရုံးရသည်။

ထိုနှစ်က တရုတ်တပြည်လုံးတွင် ချန်ကေရှိတ်က လူသတ်ပွဲကြီးများ ခြိတ်ခြိမ်းခဲ့မှုကြွင်းပေသည်။ ကွန်မြူနစ်များဖရိဖရဲဖြစ်ကုန်ကြသည်။ သို့ရာတွင်ကျင်ကန်းတောင်တန်းပေါ်က မော်ဇာတပ်များက အုပ်စည်းမပျက်ရှိသည်။ သူတို့ဖာသာသူတို့ စိုက်ပျိုးစားကြသည်။ စစ်တိုက်ကြသည်။ ၁၉၂၇ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် စစ်ဘုရင်တဦးခေါင်းဆောင်သည့် တပ်တပ် ကျင်ကန်းတောင်တန်းပေါ်သို့ ပထမဆုံးတက်လာသည်။ ထိုတပ်သည် တပ်လုံးပြုတ်သွားသည်။ နှင်ကန်းမြို့ကို ဆက်လက်သိမ်းထားနိုင်သည်။ ဤတွင် တပ်သားများ စိတ်ဝါတတ်လာကာ လယ်သမားများကလည်း ယုံကြည်မှုရှိလာကြသည်။

ဖေဖော်ဝါရီလလောက်တွင်မူ မော်တပ်များသည် စည်းကမ်းဆေးဝပ်လာကြပြီ။ မြေပြန့်သို့ ဆင်းကာ ကောက်စိုက်ပျိုးနှုတ်စသည့် အလုပ်များတွင် လယ်သမားများကို ကူကြသည်။ သူတို့ကိုယ်ပိုင် လယ်မြေသစ်များ တီကြသည်။ ဤသို့ဖြင့် စစ်ဘပ်သည် ကိုယ်ရိက္ခာကို ကိုယ်ရှာစားသည်။ ဤသည်မှာ အလုပ်သမား-လယ်သမားစစ်တပ်နှင့် ပတ်သက်သည့် မော်စီတုန်းအမြင်ဖြစ်သည်။ အလုပ်သမား-လယ်သမားစစ်တပ်သည် စီးပွားရေးအရ ဖူလုံအောင် ကိုယ့်ဖာသာလုပ်ရသည်။ လူထုကို ဝန်မတက်စေရ။ မော်က စစ်သားများကို ထင်းခုတ်စေသည်။ အိမ်ဆောက်စေသည်။ ဟင်းသီးဟင်းရွက်စိုက်စေသည်။ တောထဲမှဘယဆေးပင်များကိုရှာကာ ကိုယ်ပိုင်ဆေးရုံထူထောင်သည်။ ၁၉၂၇ ခုနှစ်တွင် ဧကီကာ နော်မန်ဖူးဆိုသည့် မက်သဒစ်ဘာသာဝင် ဆရာဝန်တဦးရောက်လာသည်။ အဲဒါတွင် ခေးသင်တန်းများကိုလည်း ဖွင့်လှစ်သည်။ ဒီဇင်ဘာလတွင် ခေးသင်တန်းဆင်းပြီး “ဆရာဝန်” ၁၆ ယောက်ရှိလာပြီ။ “ဆရာဝန်” များသည် လယ်သမားများနှင့် အတူနေရမည်၊ ၎င်းတို့၏ကျန်းမာရေးကိုလည်းစောင့်ရှောက်ရမည်ဟု မော်က ညွှန်ကြားသည်။

ထိုနှစ်ဆောင်းတွင်းတခုလုံး မော်သည် ရှန်ဟဲတွင်ရှိသော မြေအောက်ပေါလစ်ဗျူရှိနှင့် လုံးဝ အဆက်အသွယ်ပြတ်နေသည်။ နောက်နှစ် ဖေဖော်ဝါရီလထဲ၌ သူ ကျင်ကန်းတောင်တန်းအခြေခံစခန်းကို စစ်ဘုရင်တဦးက ဒုတိယအကြိမ် ညှပ်တိုက်ပြန်သည်။ ထိုအခါကျမှ သူ “အမှား” များကြောင့် သူ့ကို ဗဟိုကော်မတီက ထုတ်ပစ်လိုက်ကြောင်းသိရသည်။ ဆောင်းဦးကောက်ရိတ်ချိန် ပုန်ကန်မှုကစ၍ မော်လုပ်ခဲ့သမျှသည် အမှားတွေချည်းဖြစ်သည်ဟု ဗဟိုကော်မတီက ဝေဖန်သည်။

၁၉၂၇ ခု နိုဝင်ဘာလတွင် ကျင်းပခဲ့သည့် ဗဟိုကော်မတီစုံညီအစည်းအဝေးက မော်ကို ထုတ်ပစ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ မော်ရောက်နေသည့် အခြေအ

နေကိုမျှ စာနာခြင်းမရှိ။ ဗဟိုကော်မတီက မော်ကို ရှုတ်ချဝေဖန်သည်။ နန်ချန်ပုန်ကန်မှုကို ခေါင်းဆောင်ခဲ့သည့် ချူအင်လိုင်းကိုလည်း အပြင်းအထန်ဝေဖန်သည်။ ဗဟိုကော်မတီက “တော်လှန်ရေးဒီရေမြင့်” တခုသို့ရောက်နေပြီဟု ကျေညာသည်။ စင်စစ်တွင်မူ တော်လှန်ရေးဒီရေသည် အကြီးအကျယ် ကျဆင်းနေသည်။

ထိုအချိန်က မော်သည် ပါတီခေါင်းဆောင်မှုကို ရဘို့မပြောနှင့်၊ ဗဟိုကော်မတီက အထုတ်ခံထားရသည့်အချိန်ဖြစ်သည်။ သူ့အလုပ် သူ့ဝါဒမှန်သမျှကို ပါတီခေါင်းဆောင်မှုက ရှုတ်ချဝေဖန်ခံနေရသည့် အချိန်ဖြစ်သည်။ ရုန်ဟဲက ပေါလစ်ဗျူရီအမြင်၌ မော်သည် အများများကို ဆက်တိုက်ကျူးလွန်နေသူ၊ အလယ်အလတ် လယ်သမားများနှင့် မြေရှင်ကလေးများအပေါ်တွင် သက်ညှာစွာ ဆက်ဆံသဖြင့် “လက်ျာတိမ်းနေသူ”၊ အကုန်သတ် အကုန်မီးရှို့သည့် လမ်းစဉ်ကို မလိုက်နာသူဟု စွဲချက်တင်ခဲ့သည်။ ဗဟိုကလားသည် ညွှန်ကြားချက်များကိုသာ မော်လိုက်နာမိခဲ့လျှင် တပ်နီတော်ဟူ၍လည်းရှိမည်မဟုတ်။ အနီအခြေခံစခန်းဟူ၍လည်းရှိမည်မဟုတ်။ တော်လှန်ရေးသည်လည်း ထိုထက်ရှည်ကြာလိမ့်မည်။ သို့ရာတွင် ကံအားလျော်စွာ မော်သည် ဗဟိုနှင့်အဆက်ပြတ်သည့် တောင်တန်းပေါ်တွင် ရောက်နေသည်။ အဆက်အသွယ်ခက်ခဲသည်။ ထို့ကြောင့် တရုတ်ပြည်၏လယ်တွေအခြေအနေကို ကိုယ့်ဖာသာသုံးသပ်၍ ဒီဋ္ဌဓမ္မကျသည့် မူများပေါ်တွင် သူ့တပ်ကို သူ တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့သည်။ သူ့အား ဗဟိုကော်မတီမှ ထုတ်ဖယ်ထားကြောင်းကြားရသည့်အခါတွင် မော်သည် တုန်လှုပ်ဟန်လည်းမပြု။ အချို့သူများကဲ့သို့ ပါတီကို ဆန့်ကျင်၍လည်းမသွား။ ယုံကြည်ချက်လည်းမပြောင်း။ အခါတိုင်းကဲ့သို့ပင် စည်းရုံးမြဲ၊ တပ်များကို လေ့ကျင့်ပေးမြဲ၊ လယ်သမားများနှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမြဲ၊ ညညတွင် စာပေများကို ရေးမြဲသာဖြစ်သည်။ မော်သည် ကျင်ကန်းတောင်တန်းသို့ လာတော့မည့် ကုမင်တန်နှင့် စစ်ဘုရင်များ၏ ထိုးစစ်ကို တန်ပြန်ထိုးစစ်ဆင်ရန် ပြင်လျက်ရှိသည်။

ကျယ်ပြန့်သည့် အခြေခံရှိသော အဖွဲ့အစည်းများတည်ဆောက်ခြင်း၊ လူသတ်အကြမ်းဖက်မှုများကို ရှောင်ရှားခြင်းစသည်တို့သည် တော်လှန်ရေးနှင့်ဆန့်ကျင်သည့် လုပ်ငန်းများမဟုတ်။ တော်လှန်ရေးကို သယ်ဆောင်ရန်အတွက်လိုအပ်သည့် လုပ်ငန်းများဖြစ်သည်။ ဤသည်မှာ “ခန့်ရှင်များအားလုံးကိုသတ်၊ ချမ်းသာနှင့် အလယ်အလတ် လယ်သမားအားလုံးကိုသတ်” ဟူသော အတွေ့တွေအတွင်းရေးမှူးချူချူပိုင်၏ လမ်းစဉ်နှင့်ဆန့်ကျင်သည့် မော်၏လုပ်ရပ်ဖြစ်သည်။ လီနှင့်ဝါဒ လမ်းစဉ်ဖြစ်သည်။ ကျင်ကန်းတောင်တန်းတွင် မော်ချမှတ်ခဲ့သည့် လမ်းစဉ်သည် “အလယ်အလတ်” ကျသည်။ မြေရှင်ကြီးများမှအပ အခြားမည်သူ့ကိုမျှ လက်ဖျားနှင့်မသိ။ ဤကိစ္စတွင်ပင် မိမိသည် မြေရှင်ဆိုးများနှင့်

မြေရှင်ကြီးလတ်ငယ်တို့ကို ကွဲကွဲပြားပြားမခွဲခွဲကု မော်က နောင်တွင် သူ့ ကိုသူ ဝေဖန်ရေးလုပ်သည်။ မော်သည် လူကန်းစားတရပ်ကို သုတ်သင်ရှင်းလင်းဆွဲစိမ်းပွားရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအရသာ လုပ်ခဲ့သည်။ ကိုယ်ထိလက်ရောက်ကျူးလွန် သတ်ဖြတ်ခြင်းမျိုးတို့ကို မလုပ်ခဲ့။ ဤသည်ကို မော်မနှစ်သက်။ ဤသို့လုပ်ခြင်း ကြောင့်ပင်လျှင် မော်သည် ထိုခေတ်တွင် ထူးခြားသည့် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်ဖြစ် လာခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ဗဟိုကော်မတီက မော်၏လမ်းစဉ်ကို မကျေနပ်။ “အကုန် ရှို့၊ အကုန်သတ်” ရေးကို စိတ်စောနေသည်။ ဤသို့ဖြင့်ကျေးလက်တွင် လူများစု ကို စည်းရုံးရမည့်အစား ဆန့်ကျင်ဘက်သို့ရောက်အောင် ပို့ခဲ့သည်။

လယ်သမားလူတန်းစားကို ပညာပေးရမည်၊ မြေယာတော်လှန်ရေး လူ တန်းစားတိုက်ပွဲထဲ၌ ကိုယ်ကိုယ်ကိုလည်း ပညာပေးရမည်၊ ထိုဖြစ်စဉ်ထဲ၌ တက် တက်ကြွကြွပါဝင်ခြင်းဖြင့် ကိုယ်ကိုယ်ကို ပညာပေးရမည်ဟု မော်က ယူဆ သည်။ အခြားခရိုင်များတွင်လည်း လယ်သမားပြောကံကျားများဖြင့်ကာ ပြည်သူ့ ကောင်စီများ ထူထောင်ရမည်ဟု ဆော်သြသည်။ သို့ရာတွင် မော်၏လမ်းစဉ်ကို ဗဟိုကော်မတီက လက်မခံ။ ၁၉၂၇ ခု ဒီဇင်ဘာလ၌ ဗဟိုကော်မတီက ကျေး လက်တွင် “ပိုရှိုမီးရှို့ကာ ပိုရှိုလူသတ်ရမည်”ဟု ညွှန်ကြားခဲ့သည်။ ချူချူပိုင် “လက်ငဲ့” လမ်းစဉ်အရ မြို့ကြီးများတွင် ကူမင်တန် အလုပ်သမားခေါင်းဆောင် များကို ချောင်းမြောင်းသတ်ဖြတ်ခြင်းများ၊ ဘက်များကို ဝင်စီးခြင်းများ၊ ယုလိပ်ဌာနများကို ဝင်တိုက်ခြင်းများဖြစ်ခဲ့သည်။

တော်လှန်ရေးပါတီတရပ်နှင့် တော်လှန်ရေးစစ်တပ်တပ် တည်ဆောက်ရေး အ တွက် ကျေးလက်ကို အခြေခံရမည်ဟူသော မော်၏လမ်းစဉ်သည် တရုတ်ပြည် ၏သမိုင်းကို ပြောင်းခဲ့သည်။ မော်က သူ့လမ်းစဉ်ကို ကြီးကြီးကျယ်ကျယ် စီမံ ကိန်းကြီးများ ရေးဆွဲမထား။ လက်တွေ့လုပ်ကြည့်သည်။ စမ်းသပ်ကြည့်သည်။ ကျင်ကန်းတောင်တန်းက စခန်းသည် စမ်းသပ်ကွက်ဖြစ်သည်။ ဤစမ်းသပ်ကွက် အောင်ခဲ့ခြင်းမှာ မော်က ဗဟိုကော်မတီ၏ ညွှန်ကြားချက်များကို ငြင်းဆန် ကာ တရုတ်ပြည်၏ လက်တွေ့အစစ်အမှန်များကို နားလည်ခဲ့သောကြောင့်ဖြစ် သည်။

မော်နှင့်ပထမဆုံးတွေ့ပုံကို အဂ္ဂါစနိုးက စာရေးသူအား ဤသို့ပြန်ပြော ဘူးသည်။

“ကျွန်တော်တို့ပြန်လာတော့ မှောင်နေပြီ။ ကျွန်တော် စကားပြန်က ကျွန်တော်ဘိအနားက ဖြတ်လျှောက်သွားတဲ့ လူတယောက်ကို လက်ညှိုးထိုးပြ တယ်။ မော်စီတုန်းဘဲလို့လဲ သူကပြောတယ်။ မော်စီတုန်းဟာ သူ့ လိုကိုယ့်လို

လူတယောက်ပါဘဲ။ သူ့မှာ ဒီပြင်လူတွေထက် ထူးခြားတဲ့ သွင်ပြင်လက္ခဏာ မရှိပါဘူး။ မော်ကသုနေတဲ့ဂူကို တယောက်တည်း လမ်းလျှောက်ပြန်လာတယ်။ နောက်မကြာခင်မှာ ကျွန်တော်သူနဲ့တွေ့တယ်။ မော်ဟာမြင်မြင်ချင်း အထင်ကြီး စရာကောင်းတဲ့လူတယောက်ဆိုတာ မဟုတ်ပါဘူး။ မော်ကအရပ်ရှည်ရှည် ပိန်ပိန် ရယ်။ စကားကခပ်နည်းနည်း။ သူ့များပြောသမျှကို စိတ်ရှည်လက်ရှည် နား ထောင်တယ်။ အဲ သူနဲ့စကားပြောရင်းပြောရင်းနဲ့ကျမှ တဖြည်းဖြည်းအထင်ကြီး စရာကောင်းလာတာ။ အင်တော် ကျွမ်းကျင်ပါးနပ်တဲ့လူ ဗဟုသုတဉာဏ်အမြော် အမြင်ရှိတဲ့လူဆိုတာ စကားပြောရင်းနဲ့မှသိလာတာ။ မော်ဟာ ပညာဗဟုသုတနဲ့ ကိုယ်ပိုင်အတွေးအခေါ်တွေကို သိမှီ့စရာဉာဏ်တိုက်ကြီးတခုဘဲ။ လွတ်လွတ်လပ်လပ် တွေးတတ်တယ်။ ဟန်ဆောင်မှု လုံးဝမရှိဘူး။

“မော်နဲ့စကားပြောဘူးတဲ့လူတိုင်း ဒီလူဟာ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေးသုခမိန်ကြံ တဦးဆိုတာ သိလာရတယ်။ သူ့ အကြောင်းကို ပြန်စဉ်းစားမိလာရတယ်။ အဆင်မဲ့ ရဲ့ အခက်အခဲဆုံး အခြေအနေတွေကို ကျော်လွှားခဲ့ရတဲ့လူပါလားဆိုတာ စဉ်းစား ရင်း သဘောပေါက်လာတယ်။ ဒီတုန်းက သူ့ ယုံကြည်ချက်အတွက် မျှော်လင့် စရာတစ်ခုမှမရှိဘူး။ ဒါပေမဲ့ စကားပြောလာတော့မှ ဒီလူဟာ တရုတ်ပြည်ရှိ အခြေအနေအစစ်အမှန်ကို တကယ်နားလည်တဲ့လူဆိုတာ သိလာတယ်။ သူ့စခရ တုန်းက သူ့ ဘက်မှာတယောက်ထဲရှိတယ်။ ဒါပေမဲ့ နောက်ကျတော့ သူ့ ဘက် ထောက်လာခဲ့ကြတယ်။ ကျွန်တော်သာ တရုတ်တယောက်ဖြစ်ခဲ့ရင် ကျွန်တော်လဲ သူ့ဘက်ထောက်ခဲ့မှာဘဲ။ သူ့နဲ့စကားပြောပြီးရင် သူ့မြင်သလိုမြင်လာပြီး သူ့ နောက်ကိုလိုက်ကြမှာဘဲ။ ဒီ ပြင်ခြားလမ်းမရှိဘူး။”

အဂ္ဂါစခန်းက မော် ကိုတွေ့ခဲ့သည်မှာ ၁၉၃၆ ခုနှစ်ကျမှဖြစ်သည်။ သို့ရာ တွင်ထိုမတိုင်မှီ ကျင်ကန်းတောင်တန်းပေါ်ကတည်းက မော်၏စိတ်ရှည်မှု၊ မော်၏ ရဲရင့်မှုတို့သည် အရောင်ဖြာထွက်နေပြီ။ ထိုစဉ်ကတည်းက သူ့မြင်သလိုမြင်ခဲ့၍ သူ့ နောက် လိုက်ခဲ့သူတွေရှိနေပြီ။ သူ့ တွင် လေ့လာစရာတွေ ပညာယူစရာတွေ အများကြီးရှိသေးသည်ဟု မော်ကိုယ်တိုင်က ပြောခဲ့သော်လည်း ကျင်ကန်းတောင် ပေါ်က မော်စီတုန်းသည် အခြားတော်လှန်ရေးသမားများထက် အရှည်ကြိုမြင်ခဲ့ သည်။

၁၉၂၀ ခုနှစ်တုန်းက တန်ပြန်တော်လှန်ရေးသည် အလွန်အင်အားကြီး သည်။ တော်လှန်ရေးအင်အားစုများက အားနည်းသည်။ ပြန်ကျနေသည်။ မြို့များ တွင် ကွန်မြူနစ်အလုပ်လမ်းမား သမဂ္ဂများသည် အစိတ်စိတ်အမှားမှ ကွဲနေသည်။ ကျေးလက်တွင် လယ်သမားများသည် ပြားပြားဝပ်နေကြရသည်။ သို့ရာတွင် တော်လှန်ရေးအတွက် “ခြေလျင်” တပ်ကိုစည်းရုံးလိုလျှင် ကျေးလက်မှသာရနိုင် သည်။ တော်လှန်ရေးအတွက် ကြည်လင်ပြတ်သားသော နိုင်ငံရေးလမ်းစဉ်ရှိသို့ လိုသည်။ ဤသို့မည်သို့နိုင်ရေးအတွက်လည်း ကျေးလက်တွင် အခြေခံစခန်း

အခိုင်အမာရှိတို့လိုသည်။ သို့ဖြစ်လျှင် ကျေးလက်အခြေခံစခန်းသည် မည်သည့် လက္ခဏာချက်များ ရှိရမည်နည်း။

ကျေးလက်အခြေခံစခန်း၌ နိုင်ငံရေးအာဏာစက်တရပ် ရှိရမည်။ ထိုအာဏာစက် တည်တန့်အောင် အထောက်အကူ ပေးမည့် လူအား၊ စီးပွားရေး အင်အား၊ ပထဝီအနေအထားရှိရမည်။ အဓိကအားဖြင့် လက်နက်ကိုင်အင်အား ရှိရမည်။ တတ်နိုင်သမျှ ကိုယ်ခံခြံထောက်ပေါ်တွင် ကိုယ် ရပ်နိုင်အောင်ကြိုးစားရမည်။ နယ်မြေကို ကာကွယ်ရေး စွမ်းအားနှင့် တိုးချဲ့ရေးစွမ်းအားများ ရှိရမည်။ တပ်ကိုတိုးချဲ့ရန်နှင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးစေရန် လိုသောက်သော လူဦးရေရှိရမည်။ ခေါင်းဆောင်မှုကေဒါများရှိရမည်။ ပညာရေးနှင့် စစ်ရေးလေ့ကျင့်မှုဌာနများ ရှိရမည်။ ဤအရာအားလုံးကိုရရန် လူထုအခြေခံရှိရမည်။ ကျေးလက်ကလက်နက် ကိုင်အင်အားသည် နယ်သိမ်းရေးစစ်တပ်မျိုးမဖြစ်စေရ။ ရေထဲတွင်နေသည့် ငါးပမာ ပြည်သူလူထု၏ စစ်တပ်ဖြစ်ရမည်။

လယ်သမားလူတန်းစားသည် အားနည်းသော ကွန်မြူနစ်ပါတီအတွက် လက်နက်ကိုင်အင်အားကို ခိုင်မာအောင်လုပ်ရန်၊ တိုးချဲ့ရန် အလွန်ကောင်းသော ရေခဲမြေခံဖြစ်သည်။ ကျင်ကန်းတောင်တန်းတွင် မော်နေခဲ့ရသည့်ထိုကာလများ သည် တရုတ်တော်လှန်ရေး၏ ပြဿနာများကို စိစစ်ခြင်း၊ ဖြေရှင်းခြင်းတို့အတွက် အချိန်ကောင်း ဖြစ်သည်။ မော်သည် “တရုတ်ပြည်တွင် နိုင်ငံရေး အာဏာနိဘာ့ကြောင့်တည်တန့်နိုင်သလ” ဆိုသည့် ဆောင်းပါးကို ၁၉၂၈ ခု အောက်တိုဘာလ၌ ကျင်ကန်းတောင်တန်း အခြေခံစခန်းက ဟိုပင်ဆိုသည့်ရွာကလေးတရွာတွင် ရေးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုဆောင်းပါး၌ မော်က ပြည်တွင်းနိုင်ငံရေးအခြေအနေကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာပြသည်။ ရန်သူတပ်များ ဝိုင်းနေသည့်တိုင် အနိစခန်း တည်တန့်နိုင်သည့်အကြောင်းများကို သရုပ်ခွဲပြသည်။ ၁၉၂၈ ခု နိုဝင်ဘာလတွင်ရေးသည့် “ကျင်ကန်းတောင်တန်းတိုက်ပွဲ” ဟူသည့် စစ်တမ်း၌ မော်က ကျင်ကန်းတောင်တန်းဒေသမှ လုပ်ငန်းများနှင့်တိုက်ပွဲများ၊ ရပ်တည်ရေးနှင့် တိုးချဲ့ရေးပေါ်လစီများကို ဆွေးနွေးပြသည်။

တရုတ်ပြည်သည် ဘက်စုံဆိုရှယ်လစ် တော်လှန်ရေးအဆင့်သို့ မရောက်သေး၊ ဓနရှင်ဒီမိုကရေစီ တော်လှန်ရေးအဆင့်တွင် ရှိသေးသည်ဟု မော်ကရေးခဲ့သည်။ ဤအဆင့်ကို အလုပ်သမား လူတန်းစား၏ ခေါင်းဆောင်မှုဖြင့်သာ ပြီးမြောက်အောင်လုပ်နိုင်လိမ့်မည်။ သို့ရာတွင် နည်းနာမှာ အသစ်ဖြစ်ရလိမ့်မည်။ ဆွန်ယက်ဆင်ချမှတ်ခဲ့သည့် ဓနရှင်ဒီမိုကရေစီ တော်လှန်ရေး၏ ရည်မှန်းချက်များကို ချန်ကေရှိတ်က သစ္စာဖောက်သွားခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ကုမင်တန် အားလုံး ချန်ကေရှိတ်နောက်သို့ ပါသွားကြသည်မဟုတ်။ ထို့ကြောင့် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီဟိုကော်မတီက ချမှတ်ခဲ့သည့် “လက်ဝဲ” အလွန်အကျွံလမ်းစဉ်သည် အခြေအနေနှင့်မကိုက်ညီ။ မဟုတ်မီ၊ ထိုလမ်းစဉ်သည် ပါတီနှင့်တပ်ကို လူထုနှင့်

ကင်းကွာစေသည်။ အလွန်တရာ အင်အားကြီးမားသည့် မဟာမိတ်တစ်ဖွဲ့ဖြစ် သည့် နေရှင်ပေါက်စလူတန်းစားနှင့် ကင်းကွာစေသည်။ အမျိုးသားနေရှင် လူတန်းစား၏ အစိတ်အပိုင်းတပိုင်းနှင့်လည်း ကင်းကွာစေသည်ဟု မော် ရေးခဲ့ သည်။

ကျင်ကန်းတောင်တန်းကာလတွင် ရေးခဲ့သည့် ဤစစ်တမ်းနှစ်စောင်စလုံး တွင် မော်စီတုန်း သေနင်ပျူဟာ၏အဓိကရည်ရွယ်ချက်ကို အထင်အရှားတွေ့နိုင် သည်။ မော်က အမျိုးသား တော်လှန်ရေးနှင့် ဆိုရှယ်လစ် တော်လှန်ရေးတို့၏ ဆက်သွယ်မှုကို အဆင့်များဖြင့်ပြသည်။ လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲနှင့် ပြည်သူ့ တပ်မ တော်တရပ်ကိုတည်ထောင်ဘို့လိုအပ်သလို ခေါင်းဆောင်မှုကိုလည်း ထူထောင်ရန် လိုသည်။ “ပြည်သူ့ တပ်မတော်တရပ်မရှိလျှင် ပြည်သူ့တွင် ဘာမျှမရှိ” ဟုမော်က ကောက်ချက် ချခဲ့သည်။ သို့ဖြစ်လျှင် ထိုပြည်သူ့ တပ်မတော်ကို မည်သို့မည်ပုံ တည်ဆောက်မည်နည်း။

“၁၉၂၇ ခု အရေးခိုမိမှုဟာ နေရှင်ပေါက်စလူတန်းစားနဲ့ အမျိုးသား နေရှင်လူတန်းစား အတွက် ထိုးနှက် ချက်ကြီး တရပ် ဖြစ်တယ်။ အဿာလက်ရှိ မြေရှင်ကြီးလူတန်းစားနဲ့ နေရှင်ကြီးလူတန်းစားရဲ့ ဖေါက်ပြန်တဲ့ ပေါ်လစီများရဲ့ ကန့်သတ်ခြင်းခံနေရတဲ့အတွက် အမျိုးသားနေရှင်လူတန်းစားဟာ ဘယ်တုန်းကမှ အာဏာမရခဲ့ဘူး” ဟု မော်ကပြောခဲ့သည်။ ဤသည်မှာ မော်ကပြည်သူ့အများ စုကိုသိမ်းသွင်းရန်၊ အလားအလာနည်းသော အမျိုးသား နေရှင် လူတန်းစားထဲ မှပင် မဟာမိတ်များကိုပဲ ထုတ်ရန်၊ ဤသို့ဖြင့် ညီညွတ်ရေး တပ်ပေါင်းစုတရပ် ထူထောင်ရန် အစပျိုးခြင်းဖြစ်သည်။ အမျိုးသားနေရှင်လူတန်းစားသည် “တွေ့ဝေ ယိမ်းယိုင်” သည်။ ၎င်းနှင့် မဟာမိတ်ဖွဲ့ရေးသည် ယာယီမျှသာဖြစ်သည် ။ သို့တိုင် အောင် ထိုလူတန်းစားကိုလိုအပ်သည်။ ၎င်းသည်အသုံးကျသည်။ ဤသို့ဖြင့် မော် သည် ရန်သူ့ဂိုဏ်းထဲကအစုများကို စစ်ထုတ်ခွဲခြားပြီးနောက် ရန်သူ၊ မိတ်ဆွေ၊ ကြားစသဖြင့် ခွဲပစ်သည်။

“အင်အားအတော်အတန်ကောင်းတဲ့ တပ်နီတော်တရပ်တည်ရှိရေးဟာနိုင်ငံ ရေးအာဏာနီတည်တန်ရေးအတွက် လိုအပ်တဲ့ အခြေအနေတရပ်ဖြစ်တယ်” ဟု မော်က ပြောသည်။ မော်သည် ကွန်မြူနစ်အာဏာ ထူထောင်ရေးအတွက် တပ်နီတော်တရပ်ဖွဲ့ဖြစ်မည်ဆိုသည်ကို ထိုနှစ်များအတွင်း ထပ်တလဲလဲပြောခဲ့ သည်။ သို့ရာတွင် စစ်တပ်သည် ပါတီ၏လက်အောက်ခံဖြစ်ရမည်။ ပါတီနှင့်ပါ တီနိုင်ငံရေး၏အမိန့်ကိုနာခံရမည်။

“ဒါကြောင့် နိုင်ငံရေးအာဏာနီကိုကြာရှည်တည်တန့်ခေ့ခရင် ကွန်မြူ နစ်ပါတီဟာ အားကောင်းရမယ် လမ်းစဉ်မှန်ရမယ်” ဟု မော်က ပြောသည်။

ပါတီကို လူတုအခြေခံပေါ်တွင် တည်ဆောက်ရေးသည် အာဏာသိမ်း ရေးသေနင်ပျူဟာ၏ အခြေခံလုပ်ငန်းဖြစ်သည်။ ဤလုပ်ငန်းကို ကျင်ကန်း

တောင်တန်းတွင် တပ်နီတော်က လုပ်ခဲ့သည်။ ပါတီကိုပုခက်လွှဲပေးခဲ့သူပြုစု ကျေးမွေးသူ၊ ကြီးပြင်းအောင်မွေးခဲ့သူမှာ တပ်နီတော်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင်တပ် နီတော်တည်ရှိရသည်မှာလည်း ပါတီကြောင့်ဖြစ်သည်။ သို့ဖြင့်၎င်းတို့နှစ်ခုစလုံး သည် ပြည်သူ၏ကျေးမွေးမှုကြောင့် တည်နေနိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ တပ်နီတော် ကြောင့် ပါတီ၏မြေယာတော်လှန်ရေးပေါ်လစီများကို အယောင်အထည်ပေါ် နိုင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် တော်လှန်တော်လှူထုများ၏ထောက်ခံမှုမရှိလျှင် ၎င်းတို့နှစ်ခုစလုံးလည်းမရှိနိုင်။ ဤသို့ဖြင့် လူထုပါတီ၊တပ်နီတော်သုံးပွင့်ဆိုင် တည်ဆောက်ရေးသည် မော်စီတုန်းစည်းရုံးရေးမှု၏အခြေခံဖြစ်လာသည်။ အနှစ် လေးဆယ်လုံးလုံး ဤအခြေခံမူများကို ကျင့်သုံးခဲ့သည်။

တရုတ်ပြည်၏အခြေအနေများကို သဘောတရားရေးအရ ဤသို့ခွဲခြမ်း စိတ်ဖြာပြောဆိုရန် မော်က ရန်သူ၏အားနည်းချက်ကို အမြဲတမ်းအခွင့်ကောင်း ယူရမည်၊စစ်ဘုရင်အခြင်းခြင်းပဋိပက္ခများ၊ ချန်ကေရှိတ်နှင့်စစ်ဘုရင်များ၏ကြား ကပဋိပက္ခများကိုအသုံးချရမည်ဟု ယူဆသည်။ အနှိမ်အခြေခံစခန်းများတည် ဆောက်ရေးနှင့်တည်တန့်ရေးတို့သည် ထူးခြားဆန်းသစ်နေသည်။

“ဒီလိုအခြေခံစခန်းမျိုးတွေဟာ (ဥပမာပန္နအမေရိကတို့လို)နယ်ချဲ့တိုင်း ပြည်တွေနယ်ချဲ့အုပ်စိုးမှုအောက်မှာ တိုက်ရိုက်ကျရောက်နေတဲ့ တိုင်းပြည်တွေမှာ မပေါ်ပေါက်နိုင်ဘူး”ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။ ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုမညီညာ သည့်ကိရိယာတိုင်း-ပဒေသထုတ်တိုင်းနိုင်ငံအဖြစ် အစိတ်စိတ်အပိုင်းပိုင်းဖြစ်နေ သည့် တရုတ်ပြည်လိုတိုင်းပြည်မျိုးတွင်သာ အဓိကအားဖြင့်ပေါ်ပေါက်နိုင်သည်။

ပါတီ၏ခေါင်းဆောင်မှုသာမန်ကန်မည်ဆိုလျှင် ကုမင်တန်နှင့်စစ်ဘုရင်တို့ အကြားတွင်ကွဲပြားမှုများ၊ စစ်ပွဲများရှိနေသရွေ့ အလုပ်သမား လယ်သမားတို့၏ လက်နက်ကိုင်အုပ်စိုးမှု တည်တန့်နေနိုင်သည်ဟု မော်က ကောက်ချက်ချသည်။

ကျင့်တန်းတောင်တန်းကာလ၌ မော်သည် ပြဿနာများစွာနှင့် နှမမ်းလုံး ခဲ့ရသည်။ ထိုပြဿနာများသည် ပုံစံသစ်ဖြစ်သော တရုတ်တော်လှန်ရေးအတွက် အရေးကြီးသည်။ လယ်သမားလူတန်းစား၏အရေးကြီးပုံ၊ ကျေးလက်အခြေခံစ ခန်းများတည်ဆောက်ရေးအရေးကြီးပုံ၊ ကျေးလက်ကိုအခြေခံ၍မြို့ကိုပိုင်းပတ်ရေး သေနင်ပျူဟာ၏အရေးကြီးပုံ၊ တပ်နီတော်တည်ဆောက်ရေးအရေးကြီးပုံ စသည် တို့သည် တရုတ်တော်လှန်ရေး၏ ပုံစံသစ်များဖြစ်သည်။ ထိုအရာအားလုံးသည် မော်၏ ဖန်တီးချက်များသာဖြစ်ကြသည်။

အာဏာနီတည်တန့်ခိုင်မြဲရေးနှင့် ပြည်လုံးဆိုင်ရာ တပ်နီတော်တခု တည် ဆောက်ရေးအတွက် ကျေးလက်တွင် မြေယာတော်လှန်ရေးကို အဓိကထား၍ လုပ်ရမည်။ ဤသို့ မြေယာတော်လှန်ရေးကို အလေးပေးခြင်းဖြင့် စစ်ရေးသိပ္ပံ ပုံညာသစ်တရပ် ပေါ်ထွန်းလာခဲ့သည်။ ထိုစစ်ရေးသိပ္ပံပုံညာသည် တော်လှန် သော ပြည်သူ့ စစ်ပွဲ၏ သေနင်ပျူဟာနှင့် နည်းပရိယာယ်များ ဖြစ်သည်။

၁၉၂၈ ခု ဖေဖော်ဝါရီလနှင့် မတ်လဆန်းတွင် ကျင်ကန်း တောင်တန်းက ဆောင်းရာသီသည် အလွန်ဆိုးသည်။ မိုးကလည်း ရွာသေးသည်။ အဝတ်အထည် မပြည့်မစုံ။ အစားအသောက် ချို့ချို့ငဲ့ငဲ့ဖြင့်နေရသည့် မော်စီ တပ်သားများ သည် ဆောင်း၏ဒဏ်ကို အလူးအလဲခံကြရသည်။ ထိုနှစ်ဆောင်း၌ မော်သည် ဟူနန်ပြည်နယ်ပါတီ အထူးခက်မတီကလွတ်လိုက်သော ဟိုတင်ယင်းနှင့်တွေ့ ဆို သည်။ ဟူနန်ပြည်နယ်ပါတီ အထူးကော်မတီဆိုသည့်မှာ ဟူနန်တောင်ပိုင်းတွင် လက်နက်ကိုင်ပုန်ကန်မှုလုပ်ရန် ပါတီဗဟိုခေတ်မတီ နိုင်ငံဘာစုံညီအစည်းအဝေး က ဖွဲ့စည်းပေးလိုက်သည့် အဖွဲ့ဖြစ်သည်။ ဟိုတင်ယင်းက ပါတီဗဟိုခေတ်မတီ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ကိုယူလာသည်။ (မော်ကိုဗဟိုခေတ်မတီကထုတ်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက် ကိုလည်း သူပင်ယူလာသည်ဟုယူဆရသည်။) ဗဟိုကော်မတီက တရုတ်ပြည်တွင် တော်လှန်ရေး “ဒီရေမြိုင်သစ်” တစ်ခုသို့ ဖျော်ဖြေပြု မိမိ၏ လက်နက်ကိုင် တပ်ဖြင့် တောင်ပိုင်းဟူနန်ပြည်နယ်တွင် တော်လှန်ရေးလုပ်ရမည်ဟု ညွှန်ကြား သည်။ မော်က တရုတ်ပြည်တွင် “ဒီရေမြိုင်သစ်” သို့ ဖျော်ဖြေပြုဆိုခြင်းကို လက်မခံ။ ယခုအချိန်သည် စစ်ရေးလွှပ်ရွားမှုကို လုပ်ရန် အချိန်မသင့်သေး။

“လက်ျာသွေဖီရေး ဝင်နေပြီလို့ ကျွန်တော်တို့ကို ဟိုတင်ယင်းက စွတ်စွဲ တယ်။ လူသတ်တာ မီးရှို့တာ နဲ့တယ်လို့ အပြစ်တင်တယ်။ ဓနရှင်ပေါက်စ လူတန်းစားကို ပစ္စည်းမဲ့ လူတန်းစားအဖြစ် ပြောင်းမပစ်နိုင်ကောင်းလားလို့လဲ အပြစ်တင်တယ်” ဟု မော်က ရေးခဲ့သည်။

ဟိုတင်ယင်းက ဗဟိုကော်မတီ၏အမိန့်ဖြင့် ထပ်၍ ကော်မတီကို ဖျက် ပစ်လိုက်သည်။ ဤသည်မှာ တပ်နီတော်တွင် မော်၏ ခေါင်းဆောင်မှုကို ဖယ်ရှား လိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ တောင်ပိုင်းဟူနန်နယ်ထဲသို့ ဝင်ကာ အင်အားကြီးမားသည့် စစ်ဘုရင်များ၏ တပ်များကို ဝင်တိုက်ရမည်ဟု အမိန့်ပေးသည်။ ဤတိုက်ပွဲတွင် သူတို့ရှုံးခဲ့သည်။ ရန်သူတပ်များက ဤနယ်မြေထဲသို့ ဝင်လာကာ တလခန့် တပ် စွဲထားသည်။ သို့ဖြင့် မော် ကျားကုတ် ကျားခဲ တည်ဆောက်ခဲ့ရသည့် ကျင်ကန်း တောင်တန်းအခြေခံစခန်းသည် တဲတဲကလေးမျှသာ ကျန်တော့သည်။ ဟိုတင် ယင်းက တပ်များကို ကိုင်လိုက်သဖြင့် မော် ဘာမျှသြဇာမရှိတော့။ ဟိုတင် ယင်းက “အကုန်လု အကုန်သတ် အကုန်မီးရှို့” ပေါ်လစီကို ကျင့်သုံးသည်။ အလတ်တန်း လယ်သမားများနှင့် မြေရှင်ကလေးများကို ဆန့်ကျင်သည်။ ၎င်း တို့က ပြန်၍ ဆန့်ကျင်သဖြင့် ဟူနန်တောင်ပိုင်းတွင် သူတို့ အရေးနိမ့်ခဲ့ရသည်။

ဟူနန်တောင်ပိုင်းက ပြန်လာသည့်အခါ သူတို့တပ်သား အများအပြား လည်း ဆုံးရှုံးခဲ့ရသည်။ ဟိုတင်ယင်းက မကျေနပ်။ ဟူနန်တောင်ပိုင်းတွင် တပ် စွဲထားသည့် ရန်သူတပ်များကို သိုးစင်တရပ် ဆင်လိုသည်။ မော်က လူ့အား၊

လက်နက်အားနှင့် ဆေးဝါးပစ္စည်းစုလိုသည်။ ထို့ကြောင့် လယ်သမားများကို စည်းရုံးသည်။ တပ်များကို ကတုတ်ကျင်းများ တူးစေသည်။ ထိုအခိုက်တွင် မော်အတွက် အားတက်စရာတကွက် တွေ့လာသည်။ ဤသည်မှာ အခြား မဟုတ်။ ကျင်ကန်းတောင်တန်းသို့ ချူတေး ထောက်လာခြင်း ဖြစ်သည်။

၁၉၂၇ ခုနှစ် နန်းချန်ပုန်ကန်မှု အရေးခိုင်းသည့်အခါတွင် ချူတေးသည် တောင်ဘက်သို့ဆုတ်ကာ ဖူကျန်နယ်ထဲသို့ ဝင်သွားခဲ့သည်။ လူဦးရေထူထပ်၍ စားနပ်ရိက္ခာပေါသည့် ဆွာတောင်မြို့ကို သိမ်းသည်။ သို့ရာတွင် ဆွာတောင်ကို ကြာကြာသိမ်းမထားဘဲ ဆုတ်လာခဲ့ကြသည်။ ချူတေးက နောက်ချန် နေရစ်ကာ ပြောက်ကျားစစ်ဆင်ရေး လုပ် ကျန်ရစ်ခဲ့သည်။ ကွန်မြူနစ်များသည် ဆွာတောင်၊ နန်းချန်နှင့် ကွမ်ချောင်တို့ကို သိမ်းရန် ကြိုးစားခဲ့သော်လည်း မအောင်မြင်ခဲ့။ အရှုံးသာ အဖတ်တင်ခဲ့သည်။

ချူတေးသည် ဟူနန်တောင်ပိုင်းသို့ဝင်ကာ ဟို တင်ယင်း၊ မော်စီတုန်းတို့ ဇီတပ်များနှင့်အတူဝင်တိုက်သည်။ ဤတွင် မော်စီတုန်း၏ညီ မော်စီတန်ကိုတွေ့ခဲ့ သည်။ ထိုစဉ်က မော်စီတန်သည် ဟူနန်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်းတွင် ဆက်သားလုပ် ငန်းကို လုပ်နေရသည်။ (မော်ဇီမွေးစားညီမသည်လည်း တိန်ယန်းတွင် ဆက် သားလုပ်နေရင်း ၁၉၂၉ ခုနှစ်တွင် ကူမင်တန်တို့ သတ်ဖြတ်ခြင်းခံခဲ့ရသည်။)

ချူတေး၏တပ်များ အားကုန်နေပြီ။ သူတို့တွင် အခြေခံစခန်းလည်း တည်ဆောက်ပြီးသားမရှိ။ လှည့်လည်ပြောက်ကျားများအဖြစ် စခန်းသွားနေရ သည်။ ချူတေး၏တပ်များ၌ အကျအဆုံးများနေသည်။ ချူတေးအဖို့ သူ့တပ် ကို သူထိန်းရန်မှာ မော်ရှီရာ ကျင်ကန်းတောင်တန်းသို့ ဆုတ်ခွါသည့် နည်းတ နည်းသာ ကျန်တော့သည်။ မော်ဇီအခြေခံစခန်းလေး တည်ဆောက်ပြီးရှိနေ၍ သာ ခိုစရာရခြင်းဖြစ်သည်။ သို့မဟုတ်လျှင် ချူတေးတပ်များအဖို့ ခြေချစရာပင် ရှိတော့မည်မဟုတ်။

ကျင်ကန်းတောင်တန်းသို့ ချူတေးထောက်လာခြင်းမှာ အကြောင်းနှစ် ချက်ကြောင့်ဖြစ်သည်။ တချက်က မော်စီတုန်းက သူ့ညီ မော်စီတန်ကိုလွှတ်ကာ ချူတေးကို လိုက်လာရန်ခေါ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။ နောက်တချက်က ချူ တေး၏စစ်ရေးအခြေအနေကလည်း ဆိုးနေသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ပြေလကုန်၌ ချူတေးသည် ကျင်ကန်းတောင်ခြေသို့ ထောက်လာသည်။ ထိုအချိန်က ကျင် ကန်းတောင်တန်းရှိ မော်ဇီတပ်များကို ကူမင်တန်နှင့် စစ်ဘုရင်တို့ ပူးပေါင်း ထားသည့်တပ်များက ထိုးစစ်ထိုးနေချိန်ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့က ကျင်ကန်းတောင် တန်းကို လေးဘက်လေးတန်မှိုင်းပိတ်ကာ တောင်ရိုးပေါ်သို့တက်၍ ထိုးကြ သည်။ အင်အားကလည်း အဆ ၂၀ များသည်။ ချူတေးသည် ကျင်ကန်း တောင်တန်းပေါ်က မော်ထံသို့ သွားရန်ဖြစ်သော်လည်း တောင်ခြေတွင်ပိုင်းရုံ ထားသည့် ရန်သူ့စစ်ကြောင်းကို မထိုးဖောက်နိုင်။ ဤတွင်မော်သည် တပ်ရင်း

နှစ်တပ်ဖြင့် တောင်ပေါ်မှဆင်းလာကာ ရန်သူတပ်ကို ဇွတ်ဝင်တိုက်သည်။ ဤနည်းဖြင့် ချူတေး၏တပ်များ တောင်ရိုးပေါ်သို့တက်လာနိုင်အောင် လွှမ်းရှင်းပေးခဲ့ရသည်။

မော်နှင့် ချူတေးတို့ ချောင်းရိုးကလေးတခု၏ကမ္ဘားတွင် တွေ့ကြသည်။ မော်က ချူတေးကို အားရဝမ်းသာ ပွေ့ပက်နှုတ်ဆက်သည်။ ဤအချိန်မှစ၍ ၎င်းတို့ နှစ်ဦး၏ ပူးတွဲဆောင်ရွက်မှုသည် ဒဏ္ဍာရီတရပ်သဖွယ် ဖြစ်လာခဲ့သည်။ အနှစ်လေးဆယ်တလျှောက်လုံး သူတို့သည် သေမင်းကို အတုရင်ဆိုင်ခဲ့ကြသည်။ အခက်အခဲများကိုအတူကျော်လွှားခဲ့ကြသည်။ သို့တိုင်အောင် သူတို့နှစ်ဦးကြား၌ သဘောကွဲလွဲချက်များ မရှိမဟုတ်။ ရှိတန်သလောက်ရှိသည်။ သို့ရာတွင် ချူတေးသည် အာဏာကို မက်မောသူမဟုတ် အကောက်ဥက္ကဋ္ဌသူမဟုတ်ဆိုသည်မှာ ကား သေချာသည်။ ချူတေးက ဇွတ်တရွတ်လုပ်တတ်သည်။ ချွတ်ယွင်းချက်များ ရှိတန်သလောက်ရှိသည်။ သို့တိုင်အောင် သူသည် မော်၏ သစ္စာရှိသော မိတ်ဆွေဖြစ်သည်။ မော်သည် ချူတေးနှင့် ဘယ်တော့မျှလမ်းခွဲမည်မဟုတ်။ သူ့ကို ဘယ်တော့မျှ မေ့မည်မဟုတ်။

ကျင်ကန်းတောင်တန်းသို့ ရောက်ကာစက မော်နှင့် ချူတေးတို့ သဘောကွဲကြသည်ဟု အဆိုရှိသည်။ မော်၏လမ်းစဉ်ကိုတိုက်ရန် ချူတေးကို ဗဟိုကော်မတီက ညွှန်ကြားထားသည်။ သို့ရာတွင် မော်၏ရိုးသားမှု၊ ပျော့ပြောင်းမှု၊ စိတ်ရှည်မှု၊ ရန်သူ တပ်များကြားမှ သူတို့ကို ကျင်ကန်းတောင်တန်းပေါ်အရောက် ခေါ်ဆောင်လာခဲ့သော မော်၏ စွန့်လွှတ်အနစ်နာခံမှုနှင့် ရဲရင့်မှုတို့ကို မြင်သော အခါ၌ ချူတေးသည် မော်ကိုဆန့်ကျင်နိုင်သည့်အား မရှိတော့။ ဆန့်ကျင်လိုစိတ်မရှိတော့။ မော်ဘက်သို့ပါသွားပြီ။ သူတို့နှစ်ဦးပေါင်းမိသည့်အတွက် ချက်ချင်းရလိုက်သည့် ရလဒ်မှာ ကျင်ကန်းတောင်ရိုးကို ဝိုင်းထားသည့် ရန်သူများကို အပြတ်ဖြုတ်နိုင်လိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ မော်နှင့်ချူတေးတို့သည် ၁၉၂၀ခု မေလ ၂၀ ရက်နေ့၌ မော်ပင်းတွင် ကွန်ဖရင့်တရပ်ကို ကျင်းပခဲ့ကြသည်။

ထိုကွန်ဖရင့်ကို နယ်စပ်ဒေသ ပထမကွန်ဂရက်ဟု ခေါ်ခဲ့ကြသည်။ ထိုအချိန်က မော်ကို ဗဟိုကော်မတီက ထုတ်ပစ်ထားသည် ဆိုသည့် သတင်းကို လူတိုင်း သိနေ ကြသော် လည်း မော်၏ ခေါင်းဆောင် မှုကို လက်ခံ ကြသည်။ ကွန်ဖရင့်က တရုတ်တော်လှန်ရေး၏သမိုင်းကို ပြန်လည်သုံးသပ်သည်။ မော်က တရုတ်တော်လှန်ရေးသည် မြေယာတော်လှန်ရေးအဆင့်သို့ ရောက်နေပြီဟုဆိုကာ တရုတ်တော်လှန်ရေးစစ်ပွဲ၏ လက္ခဏာငါးချက်ကိုတင်ပြသည်။ ဤလက္ခဏာချက်ငါးချက်သည် တရုတ်ပြည်တော်လှန်ရေး၏ နိုင်ငံရေးနှင့်စစ်ရေးဆေးနစ်ဗျူဟာကို ပြဋ္ဌာန်းသည်။ ဤငါးချက်ကိုမသိလျှင် တရုတ်တော်လှန်ရေးကို နားလည်နိုင်မည် မဟုတ်။

မော်က တံရုတ်တော်လှန်ရေးတွင် စစ်ရေးလှုပ်ရှားမှုနှင့်နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ မြေယာခပေါ်လစီများကို တခြားစီခွဲထား၍မရဟု မြင်သည်။

“နယ်စပ်ဒေသတွေကတိုက်ပွဲဟာ စစ်ရေးတိုက်ပွဲဖြစ်တဲ့အတွက် ပါတီနဲ့ လူထုများဟာ စစ်အခြေခံပေါ်မှာ ရပ်တည်ရမယ်” ဟု မော်က ရေးခဲ့သည်။ စတာလင်ကလည်း တရုတ်ခတော်လှန်ရေး၏ ထူးခြားချက်သည် လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးက လက်နက်ကိုင် တန်ပြန်ဘော်လှန်ရေးကို တိုက်ရခြင်းဖြစ်သည်ဟု ပြောခဲ့သည်။ ဤသို့ဖြင့် ပါတီနှင့်စစ်တပ်သည် ခွဲခြားမရသောအရာများ ဖြစ်လာကြသည်။

မော်တင်ပြသည့် လက္ခဏာချက် ၅ ချက်မှာ အောက်ပါတို့ဖြစ်သည်။

(၁) တရုတ်ပြည်သည် တော်လှန်ရေး တိုးတက်မှု မညီညာသည့် ပဒေသဆိုင်ရာတိုင်း ကိုလိုနီတိုင်း တိုင်းပြည်ကြီးဖြစ်သည်။ မြို့ကြီးများတွင် အလုပ်သမားအနည်းငယ်ရှိ၍ ကျေးလက်တွင် ကျယ်ပြန့်သည့် လယ်သမားထုကြီးရှိသည့် တိုင်းပြည်ဖြစ်သည်။

(၂) တရုတ်ပြည်သည်ကျယ်ပြန့်၍ သယ်တောရင်းမြစ် ပစ္စည်းအင်အားပေါများသည့် တိုင်းပြည်ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် လူအင်အား ပေါများသည့် တိုင်းပြည်ဖြစ်သည်။ လူထုများသည် တော်လှန်ရေးတွင် သူတို့တတ်နိုင်သမျှကို လှုပ်ခွဲကြသည်။ သို့ရာတွင် (ချန်တူရှူးခေါင်းဆောင်သည့်) တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီသည် လမ်းစဉ်အမှားကို စွဲကိုင်ခဲ့သည်။ ယခုအလုပ်သမား၊ လယ်သမား၊ စစ်သားများ၏တပ်နီတော်ကို ပွဲစည်းပြီးပြီ။ ထိုစစ်တပ်သည် ပြည်သူ့ တပ်မတော်ဖြစ်၍ တော်လှန်ရေးအတွက် အထူးအရေးကြီးသည်။ သို့ရာတွင် ထိုစစ်တပ်ကို ပါတီကထိန်းချုပ်ရမည်။ “ကျွန်တော်တို့ရှိမူက ပါတီကသေနတ်ကို အဓိနိပေးတဲ့ မူဖြစ်တယ်။ သေနတ်ကပါတီကို အဓိနိပေးတဲ့မူပျိုး ဘယ်တော့မှမဖြစ်စေရ”ဟု မှော်ကပြောခဲ့သည်။

(၃) ကူမင်တန် အစိုးရသည် ယခုအချိန်တွင် အားကောင်းနေသေးသည်။ သို့ရာတွင် သူ့အထဲတွင် အကွဲကွဲဖြစ်နေသည်။ ဤကွဲပြားမှုများကို တော်လှန်ရေးသမားများက အသုံးချရမည်။ ယခုအချိန်၌ ကူမင်တန်ကို အလုံးအရင်း ထိုးစစ်ဆင်ရေးမှာ အန္တရာယ်ကြီးသည်။ မဖြစ်နိုင်သေး။ ချူချူပိုင်၏ စစ်ရေးလမ်းစဉ်သည် စွန့်စားရေးဝါဒ၊ မိုက်ရှူးရဲဝါဒဖြစ်သည်။

(၄) တော်လှန်ရေးသည် ပေါလစ်ဗျူရိုက သုံးသပ်သလို “ဒီရေမြင့်သစ်” သို့ရောက်နေပြီဆိုသည်မှာမမှန်။ အမှန်က ဒီရေကျသည်။ ယခုအချိန်တွင် အခြေခံစခန်းများ တည်ဆောက်ရမည်၊ လူထုကိုပညာပေးရမည်၊ တော်လှန်ရေးအင်အားစုများကို မွေးမြူရမည်၊ ဒီမိုကရေစီချုပ်ကိုင်မှုကိုအခြေခံ၍ ပါတီကို ပြန်လည်တည်ဆောက်ရမည်၊ ထိုစစ်ကြီးများ ဆင်နွှဲအချိန်မဟုတ်။ လက်ရှိ သေနတ်ဗျူဟာနှင့် နည်းပရိယာယ်ကိုခံစစ်ပေါ်တွင် အခြေခံဆွဲရမည်။ စစ်ရေး

စွန့်စားရေး ဝါဒမရှိစေရ။ ရိက္ခာ၊ အဝတ်အထည်နှင့် လက်နက်များရှားပါးနေသည်။ ထို့ကြောင့် စစ်ရေးနည်းပရိယာယ်သည် အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ရမည်။

- ရန်သူတက်လျှင် ကိုယ်ကဆုတ်ရမည်။
- ရန်သူရပ်လျှင် ကိုယ်ကနှောင့်ယှက်ရမည်။
- ရန်သူဆုတ်လျှင် ကိုယ်ကတိုက်ရမည်။
- ရန်သူဒုးပြေးလျှင် ကိုယ်ကလိုက်ရမည်။

ဤသည်တို့မှာ ပြောက်ကျားစစ်ပရိယာယ်များဖြစ်သည်။ တော်လှန်သော ပြည်သူ့စစ်ပွဲ၏ စံတော်ဝင် သင်ကြားချက်များ ဖြစ်သည်။

(၅) အာဏာနီနှင့် အခြေခံစခန်းများ တည်တံ့လိုလျှင် မြေယာတော်လှန်ရေးကို အဓိကထားလုပ်ရမည်။ ထို့ကြောင့် ပါတီနှင့်စစ်တပ်ကို တည်ဆောက်လိုလျှင် မြေယာပြုပြင်ရေးကို အဓိကထားလုပ်ရမည်။ သို့မှသာ လယ်သမားများက ထောက်ခံကြလိမ့်မည်။ သို့မှသာ လူထုအဖွဲ့အစည်းများကို တည်ဆောက်နိုင်မည်။ သို့မှသာ တပ်သားသစ်များရမည်။ ခေါင်းဆောင်သစ်များကို လူထုထံမှ မွေးထုတ်နိုင်မည်။

တပ်သားသစ်များကို မြေယာတော်လှန်ရေးအတွင်းမှ ရနိုင်မှုသာလျှင်၊ တပ်မှူးများနှင့် အရာရှိများ၊ လူထုများနှင့် တသားတည်းဖြစ်မှသာလျှင် တော်လှန်သောစစ်တပ်ကို တိုးချဲ့နိုင်မည်ဟု မော်က ရေးခဲ့သည်။

မော်ပင်ကွန်ဖရင့်က တပ်နီတော် စည်းကမ်း သုံးရပ်နှင့် သတိပြုဘွယ် ရှစ်ချက်ကိုလည်း ချမှတ်လိုက်သည်။

စည်းကမ်းသုံးချက်။

- (၁) အမိန့်ကိုနာခံရမည်။
- (၂) လူထုထံမှအပ်တချောင်း၊ အပ်ချည်တမျှင်မျှမယူရ။
- (၃) သိမ်းယူသောပစ္စည်းများကို ဆိုင်ရာသို့အပ်ရမည်။

သတိပြုဘွယ် ၈ ချက်။

- (၁) စကားပြောလျှင် ယဉ်ကျေးစွာ ပြောရမည်။
- (၂) ဈေးဝယ်လျှင် တန်ရာတန်တိုး လေးရမည်။
- (၃) ငှားယူသောပစ္စည်းကို ပြန်ပေးရမည်။
- (၄) ပျက်စီးသွားသော ပစ္စည်းများအကွက် လျော်ကြေးပေးရမည်။
- (၅) ရိုက်နှက်ဆဲဆိုခြင်း မပြုရ။
- (၆) စပါးသီးနှံများကို မဖျက်စီးရ။

- (၇) အမျိုးသမီးများကို အသရေပျက်အောင် မလုပ်ရ။
- (၈) သို့ပန်းများကို မညှင်းဆဲရ။

ဤအချက်များကို တပ်နိုတော်သားတိုင်း အလွတ်ကျက်ရသည်။ သိချင်း အဖြစ်ဆိုရသည်။

ကျင်ကန်းတောင်တန်း အခြေခံစခန်းကို အခိုင်အမာတည်ဆောက်ရန်၊ တောင်ရိုးပတ်လည်၌ ခရိုင်ခြောက်ခုကို ပြန်၍သိမ်းရန်တို့ကိုလည်း မော်ပင်းကွန် ဖရင့်က ဆုံးဖြတ်သည်။ အလယ် အလတ် လယ်သမားများနှင့်ကွန်သည်ကလေး များကို သက်ညှာစွာစဉ်းစားရေးဆိုသည့် မော်စီတုန်း၏ ပေါ်လစီကိုလည်း (ဗဟို ကော်မတီက လက်မခံသေးသည့်တိုင်) ကွန်ဖရင့်က လက်ခံအတည်ပြုသည်။ သို့ဖြင့် မော်ပင်းကွန်ဖရင့်သည် မော် လုပ်ငန်းစဉ်ကို ချမှတ်အတည်ပြုခဲ့သည်။ လယ်သမားပြည်သူ့ စစ်များနှင့် ရောင်နီတပ်ဖွဲ့များဖွဲ့စည်းရန် ဆုံးဖြတ်သည်။ ဤအတွေ့အကြုံမှတစ်ဆင့် မော်သည် စစ်ပွဲတွင် “ရွှေလျားမှု” သဘောတရားကို ချမှတ်ခဲ့သည်။ ရွှေလျားလျက်ရှိသည့် တော်လှန်ရေး အခြေခံစခန်းတခုက အုပ်ချုပ်ထားသည့် နယ်မြေတခုသည် အချိန်အခါကိုလိုက်၍ ကျယ်လာသည်လည်းရှိသည်။ ကျုံ့သွားသည်လည်းရှိသည်။ ထိုစစ်လာလျှင် နယ်မြေကျုံ့သွားသည်။ ထိုစစ်ကို တွန်းလှန်လိုက်နိုင်လျှင် နယ်မြေကျယ်လာသည်။ သို့ရာတွင် အဓိကကျသောအရာမှာ နယ်မြေမဟုတ်။ လူထုသာဖြစ်သည်။ လူထုကို စည်းရုံးပြီးသား ဖြစ်လျှင် စည်းရုံးနိုင်လျှင် ဆုံးရှုံးသည့်နယ်မြေကို ပြန်သိမ်းနိုင်သည်။ ဤသည်မှာ မော်၏ ရွှေလျားမှု သဘောတရား ဖြစ်သည်။

ကျင်ကန်းတောင်တန်းပေါ်တွင် တော်လှန်ရေးတပ်သားပေါင်း ၄၀၀၀ ရှိနေပြီ။ ထိုတပ်များကို အလုပ်သမား-လယ်သမား စတုတ္ထတပ်နိုတော်ဟု ပြန်ဖွဲ့ကာ ချူတေးကို စစ်သေနာပတိချုပ်အဖြစ် ရွေးချယ်လိုက်သည်။ မော်စီကွန်းက ထိုတပ်နိုတော်တွင် ပါတီကိုယ်စားလှယ်ဖြစ်သည်။ ၁၉၂၈ ခုနှစ်ကုန်တွင် ချူတေးကဲ့သို့ အပိုင်းခံခဲ့ရသည့်တပ်အချို့လည်း ကျင်ကန်းတောင်တန်းသို့ တက်လာကာ သူတို့နှင့်လာ၍ပေါင်းကြသည်။

ထိုနှစ်နှောင်းပေါက်၌ သူတို့ အခြေအနေကောင်းနေသည်။ လက်နက်အပိုများ၊ တပ်သားသစ်များ၊ အောင်ပွဲများရသဖြင့် တပ်သားတို့ စိတ်ခါတ်တက်ကြကြသည်။ အခြေခံစခန်းတွင် လူအင်အားကောင်းသဖြင့် ကတုတ်များတူးကြခံတပ်များ ဆောက်ကြသည်။ မြေပြန့်မုဆန်များကို တောင်ပေါ်သို့ သယ်ကြသည်။ ချူတေးသည် သူ့ တပ်သားများနှင့်အတူ ကန်ထမ်းသည်။ (ချူတေးဆန်ထမ်းသည့်ထမ်းပိုးကို ပြတိုက်တွင်ပြထားသည်။) ဆေးဘက်နှင့်ပညာရေးဘက်တွင်လည်း အလုပ်သမားများ တိုးလာသည်။ မော်က တပ်ထဲတွင်လည်းကောင်း၊ လယ်သမားများ ကြားတွင် လည်းကောင်း နိုင်ငံရေး လုပ်ငန်းများ လုပ်သည်။

နိုင်ငံရေးဌာနသည် “စစ်တပ်ထဲက လုပ်ငန်းအားလုံး၏ အသက်သွေးကြောဖြစ်သည်” ဟု မော်က အလေးတင်သည်။ အန်ယွမ်ကျောက်မီးသွေးတွင်းက အလုပ်သမားများအား နိုင်ငံရေးအရ ရွှေတန်းထောက်အောင် လေ့ကျင့်ပေးကာ ၎င်းတို့ကို နိုင်ငံရေးမှူးအဖြစ် ခန့်အပ်သည်။ ပါတီ-စစ်တပ် ပူးတွဲကော်မတီများဖွဲ့ကာ နိုင်ငံရေးအရ လေ့ကျင့်ရေးကို ဦးစားပေးသည်။ တပ်သားသစ်များဘဲတွင်လည်း “ဝပ်မတော်သားကော်မတီ” များကိုဖွဲ့သည်။ “တပ်သားတိုင်းစစ်တိုက်ပြီး တပ်သားတိုင်း နိုင်ငံရေးလုပ်ငန်းလုပ်ရမယ်။ ဒီနည်းအားဖြင့် စစ်စိတ်ခါတိုက် ပျောက်အောင်လုပ်ရမယ်” ဟု မော်က ပြောသည်။

“တပ်သားများအား နိုင်ငံခြားကျူးကျော်မှုသမိုင်းနှင့် တရုတ်တော်လှန်ရေးသမိုင်းကို သင်ကြားပေးသည်။ လူထုခေါင်းဆောင်မှုနှင့် စည်းရုံးမှုနည်းနာများကို သင်ကြားပေးသည်။ ရန်သူတပ်များထဲတွင် ဝါဒဖြန့်ချိခြင်း၊ သီချင်းဆိုခြင်း၊ လူထုထဲတွင် စကားပြောခြင်းတို့ကိုလည်း တတ်အောင် သင်ပေးသည်။ လေ့ကျင့်သင်ကြားရေးတပ်ဆွယ်တခုကို အခိုင်မာဆုံး စိတ်အချရဆုံး ကျောက်မီးသွေးကွင်းတူးသမားများ ပါဝင်၍ဖွဲ့စည်းစေသည်။ (ထိုအထဲတွင် နောင်၌ သံအမတ်ကြီးဖြစ်လာမည့် ကင်ပြောင်လည်းပါသည်။) အရေးအဖတ်ကို အရာရှိများက တပ်သားများအား သင်ပေးရသည်။ စက္ကူနှင့်ခဲတန်မရှိ၊ မြေကြီးပေါ်တွင် တုတ်ခချင်းဖြင့် ခြစ်၍သင်ပေးရခြင်းဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ပညာသင်ကြားရေး၌ အထိထောက်ဆုံးနည်းလမ်းမှာ ကွန်ဖရင့်များ၊ ငြင်းခုံမှုများဖြစ်သည်။ ကွန်ဖရင့်များ၌ အရာရှိနှင့်တပ်သားဟူ၍ ခွဲခြားခြင်းမရှိတော့။ တပ်သားတိုင်း လွတ်လပ်စွာ စကားပြောခွင့် ပေးထားသည်။ တိုက်ပွဲစဉ်များနှင့် တိုက်ပွဲများအကြောင်းကို အသေးစိတ်ဝေဖန်ကြသည်။ ဆွေးနွေးကြသည်။ ထိုမျှမက တပ်မှူးတပ်သားတို့၏ အခွင့်အထိုင်တို့ကိုလည်း တဦးချင်းဝေဖန်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်” ဟု အဂ္ဂနိဗမန်ဒီလေက ရေးခဲ့သည်။

ဤသို့ဖြင့် စကားမပြောတတ်သော လယ်သမားသည် စကားပြောတတ်လာသည်။ တော်လှန်ရေးတပ်ထဲတွင် ကိုယ်တာဝန်ကို နားလည်လာသည်။

မော်သည် တပ်နိုတော်ကိုသာမက ရောင်နီတပ်ဖွဲ့များကိုလည်း ဂရုတစိုက် လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးသည်။ ရောင်နီတပ်ဖွဲ့များမှာ အများအားဖြင့် လယ်သမားများဖြစ်ကြသည်။ လယ်ထွန်ရင်း ကောက်စိုက်ရင်း ကင်းစောင့်ပေးကြသည်။ ၎င်းတို့၏ကျေးဇူးကြောင့် ကျင်ကန်းတောင်တန်းသို့ ထိုးစစ်လာတော့မည်ဆိုသောအခါတွင် မလားခင်အစောကြီးကတည်းက ကြိုသိနေကြသည်။ ကျေးရွာတိုင်းတွင် ဖွဲ့စည်းထားသည့် ဌာနေပြည်သူ့ စစ်များကလည်း တပ်နိုတော်ကို အားပြည့်ပေးသည်။ တပ်သားသစ်များ ပြည့်ပေးသည်။ ဤသို့ဖြင့် မော်သည် ပါတီ၊ စစ်တပ်နှင့် ပြည်သူ့လူထုတို့ တသားတည်းခွဲ၍ မရသော ကွင်းဆက်များဖြစ်ကြောင်း တပ်သားများကို သင်ကြားပေးသည်။ မော်က အဖွဲ့များတွင် ပြည်သူ့

ကိုယ်စားလှယ်များ ပါရမည်ဟု ယူဆသည်။ ခရိုင်များတွင် ဖွဲ့သည့်ပြည်သူ့
ကောင်စီ ပြည်သူ့ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့များ၌ ပါတီဝင်မဟုတ်သော ပြည်သူများ
ပါဝင်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံတရားကို အသေးစိတ်ရေးဆွဲသည်။

သို့ရာတွင် မော်စီတုန်း၏လမ်းစဉ်နှင့် ဗဟိုကော်မတီလမ်းစဉ်တို့၏ တိုက်ပွဲ
သည် မဆုံးပေး။ မော်သည် (၁၉၂၀ ခု ဇူလိုင် -ဇူလိုင်) တစ်တင်ဘာအထိ ကျင်းပ
သည့်) ဆဋ္ဌမဗဟိုကော်မတီ အစည်းအဝေးထိ အထုတ်ခံထားရသည်။ ဗဟိုကော်
မတီနှင့် ဟူန်နိုပြည်နယ်ပါတီ အထူးကော်မတီက ညွှန်ကြားချက်များကြောင့်
မော် တည်ဆောက်ထားခဲ့သမျှကလေးသည် ခဏမျှသာခံလိုက်သည်။

ထို့နောက်တွင်မူ မော်သည် သူ့ဘဝတွင် အရေးကြီးဆုံး ပြဿနာ
များကို ရင်ဆိုင်ခဲ့ရသည်။ တော်လှန်ရေးကို ပျက်စီးစေမည့် ဗဟိုကော်မတီ၏
ဆုံးဖြတ်ချက်များကို လိုက်နာမည်လော၊ ပါတီစည်းကမ်းကို ဖောက်ဖျက်ကာ
ထိုဆုံးဖြတ်ချက်များကို ဆန့်ကျင်မည်လော၊ ဤပြဿနာနှစ်ရပ်သည် သူ့ ရင်ထဲ
တွင် ပင်ပန်းစွာဖြစ်နေကြသည်။ လမ်းစဉ်မှားနှင့် လမ်းစဉ်မှန်သည် ဝိရောဓိဖြစ်နေ
ကြသည်။ ဤပဋိပက္ခကို ရှောင်ရှားရန် မော်သည် ထိုပြဿနာများမှ အဖိုးတန်
သော သင်ခန်းစာကို ထုတ်ယူသည်။ စိတ်ရှည်အောင် လေ့ကျင့်ယူသည်။ သူ့
ရည်ရွယ်ချက်ကို တပြားသားမှ အလျော့မပေးဘဲ ဆုပ်ကိုင်ထားသည် ဤအ
ရာများသည် တော်လှန်ရေးသမားတယောက်၏နိုင်ငံရေးလေ့ကျင့်မှုတွင် မရှိမဖြစ်
သော အရာများ ဖြစ်သည်။ တပြိုင်နက်တည်းမှာပင် မော်သည် အာဏာသိမ်း
ရေးအတွက် သူ၏ရေရှည်လမ်းစဉ်ကို ရေးဆွဲသည်။ သဘောတရားကို ဘက်
ပေါင်းစုံမှ အသေးစိတ် အကောင်အထည် ဖော်ပြသည်။ ထိုစဉ်က သူ့ပြောခဲ့၊
လုပ်ခဲ့ရေးခဲ့သမျှသည် အသေးအဖွဲ့ ကလေးမျှသာဖြစ်စေကာမူ အလွန်အရေး
ကြီးသည်။ ငှားအိပ်သော ကောက်ရိုးအိပ်ယာကို ပိုင်ရှင်ထံပြန်ပေးရေးကိစ္စ
တွင် ရွာတရွာသိမ်းသည့်ကိစ္စလိုပင် အရေးတကြီးထားသည်။ ဤနည်းဖြင့် ကျင်
ကန်းတောင်တန်းပေါ်မှ ကြီးထွားလာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

“၁၉၂၀ ခု ပြေလယ်မှာ ကျွန်တော်တို့တပ်တွေ (ချူတေး ခေါင်းဆောင်
သည့် စတုတ္ထတပ်မတော်) ချောက်သွားတဲ့အခါကျတော့ လူသတ်တာ၊ မီးရှို့
တာတွေ သိပ်မရှိတော့ဘူး။ ဒါပေမယ့် မြို့ကအလတ်တန်းစား ကုန်သည်
တွေကို ဖျက်သိမ်းပစ်တာ၊ မြေရှင်ကလေးများနဲ့ ချမ်းသာလယ်သမားများထံ
ရံပုံငွေ အတင်းထည့်ခိုင်းတာမျိုးတွေတော့ ရှိနေသေးတယ်။ ဒါဟာ လက်ဝဲ
အလွန်အကျွံ ဝါဒဖြစ်တယ်။ နေရှင်ပေါက်စ လူတန်းစားကို တိုက်ခိုက်တဲ့
လက်ဝဲ အလွန်အကျွံ ဝါဒဟာ သူတို့ကို မြေရှင်တွေဘတ်ဆက်အောင် မောင်း

ပို့သလို ပြစ်နေတယ်။ ဒီလိုနဲ့ နေ့ရှင်ပေါက်စ လူတန်းစားဟာ လက်မောင်းမှာ လက်ပတ်ဖြူပတ်ပြီး ကျွန်တော်တို့ကို ဆန့်ကျင်ခဲ့တယ်” ဟု မော်က ရေးခဲ့သည်။

၁၉၂၀ ခု မော်ပင်းကွန်ဖရင့်သည် လူထုဆန့်ကျင်ရေး ပေါ်လစီအချို့ကို ဖျက်သိမ်းခဲ့သည်။ လူထုအား ကွန်မြူနစ်ဝါဒ ဆန့်ကျင်အောင်လုပ်သည့် လမ်းစဉ်အချို့ကို ပြင်ခဲ့သည်။

“နည်းပရိယာယ်တွေကို ပြင်နိုင်တဲ့အတွက် ကျွန်တော်တို့မှာ စစ်ရေးအောင်ပွဲသစ်တွေကို ရခဲ့တယ်။ လွတ်လပ်တဲ့ပြည်သူ့အုပ်စိုးမှုကို တိုးချဲ့နိုင်ခဲ့တယ်။ ရန်သူဟာ ကျွန်တော်တို့ထက် အင်အားကြီးသည့်တိုင် ကျွန်တော်တို့ကို မဖျက်ဆီးနိုင်ခဲ့တဲ့အပြင် ကျွန်တော်တို့ ဩဇာကြီးလာမှုကို မတားနိုင်ခဲ့ဘူး” ဟု မော်က ရေးခဲ့သည်။

ထိုအတောအတွင်း ဟူနန်ပြည်နယ်ပါတီ အထူးကော်မတီ၏ ညွှန်ကြားချက်တရပ် ခေတ်ထံ ရောက်လာသည်။ ထိုညွှန်ကြားချက်က ကျင်ကန်းတောင်တန်း အခြေခံစခန်းတွင် တပ်သားအနည်းငယ်သာချန်၍ ဟူနန်တောင်ပိုင်းကို အလုံးအရင်းနှင့် ဝင်တိုက်ရန် ညွှန်ကြားသည်။ “ကျင်ကန်းတောင်တန်းပေါ်တွင် မတ်ဝါဒမရှိနိုင်” ဟု ထိုညွှန်ကြားချက်က ဆိုသည်။ “ကျင်ကန်းတောင်တန်းပေါ်မှာ ဘုယ်လိုမတ်ဝါဒမျိုး ပေါ်ထွန်းနိုင်မှာလဲ” ဟု မေးသည်။ မော်က ကျင်ကန်းစခန်းတွင် ပါတီ စစ်တပ် ကွန်ဖရင့်တခုခေါ်ကာ “အချက် ၇ ချက်” စာတမ်းကို တင်သည်။ အခြေခံစခန်းကို စွန့်လွှတ်ခြင်း၊ ဟူနန်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်းဝင်တိုက်ခြင်းသည် မှားသည်။ အန္တရာယ်များသည်။ ယခုလောလောဆယ်တွင် ထိုးစစ်တိုက်စစ်ဆင်နှုတ်ရန် မလို။ ပါတီ၊ စစ်တပ်နှင့် လူထုကို ခိုင်မာသိပ်သည်းအောင် တည်ဆောက်ရမည်ဟု စီမံစာ ရပ်သည်။

သို့ရာတွင် မော်၏အဆို ရှုံးသွားသည်။ ဟူနန်တောင်ပိုင်းကို ဝင်တိုက်ကြသည့်အခါတွင် အကျအဆုံးများစွာဖြင့် ဆုတ်ခဲ့ရသည်။ ဟူနန်တောင်ပိုင်းကို ဝင်တိုက်ခဲ့ပြီးနောက် စာရင်းချုပ်လိုက်သောအခါ တပ်သား၊ လက်နက်၊ အကျအဆုံး ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် အရှုံးထွက်နေသည်။ သိမ်းထားသော နယ်မြေများ လက်လွှတ်ကုန်သည်။ ဟူနန်အထူးကော်မတီ၏ လက်ဝဲအလွန်အကျွံလမ်းစဉ်ကြောင့် ကုန်သည်များ၊ ဈေးသည်များ၊ အလယ်အလတ် လယ်သမားများက တပ်နီတော်ကို ဆန့်ကျင်လာကြသည်။

မော်သည် တပ်ကြွင်းတပ်ကျန်များကို ပြန်စုသည်။ ဟူနန်တောင်ပိုင်းတွင် မဂ္ဂမလှခံနေရသော တပ်များနောက်သို့ အကူလိုက်သွားကာ ၎င်းတို့ပြန်ဆုတ်လာနိုင်အောင် လမ်းရှင်းတိုက်ပွဲများ တိုက်ပေးရသည်။ ဩဂုတ်လထဲတွင် ပြန်ရောက်၍ နှစ်ရက်အကြာတွင် ကွန်ဖရင့်တရပ် ကျင်းပသည်။ တပ်သားများ စိတ်ဓာတ်ကျနေကြပြီ။ အမိန့်ကို မနာခံကြတော့။ အမတ် ၂၉ တပ်ရင်းက အိမ်ပြန်ချင်

သည်။ တပ်မှူးတယောက်ရန်သူဘက်သို့ ကူးသွားသည်။ မော်က တပ်သားများ၊ တပ်မှူးများနှင့် ဆွေးနွေးသည်။ ငြင်းခုံသည်။ အရေးနိမ့်ရသည့် အကြောင်းများကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာပြသည်။ သို့ဖြင့် မော်သည် တပ်သားများကို ကျင်ကန်းတောင်တန်းပေါ်သို့ ပြန်ခေါ်လာနိုင်ခဲ့သည်။

ကျင်ကန်း တောင်တန်းပေါ်တွင် အခြေခံစခန်း မရှိဘော့ဟု ဆိုသည့် အခါ၌ ဟူနန်နှင့် ကျန်စိနယ်မှ ကူမင်တန်တပ်များက ကျင်ကန်းတောင်တန်းကို ဝင်တိုက်ကြသည်။ သို့ရာတွင် တောင်တန်းပေါ်တွင် ကျန်ရစ်ခဲ့သည့် တပ်ရင်းတရင်းမျှသာရှိသော တပ်များက ရန်သူ့တပ်များကို အောင်မြင်စွာ တွန်းလှန်လိုက်ကြသည်။

ဤတိုက်ပွဲမှာ နာမည်ကျော် ဟုန်ယန်ချီ တိုက်ပွဲဖြစ်သည်။ မော်က ဤတိုက်ပွဲအကြောင်းကို ဤသို့ ကဗျာပေသည်။

တောင်ခြေမှာ ငါတို့ အောင်လံတွေရှိတယ်
တောင်ထိပ်မှာတော့ တိုက်စည်တိုက်မောင်းသံတွေ ညံစိလို
ရန်သူထောင်ပေါင်းများစွာ ဝိုင်းပေမယ့်
ငါတို့ ကြံ့ကြံ့ရပ်နိုင်တယ်
ငါတို့ကို ကာကွယ်တဲ့ တံတိုင်းကြီးလဲရှိတယ်
ပိုင်းဖြတ်တဲ့ သံဓဋ္ဌာန်ဟာ ငါတို့ရဲ့ ခံတပ်ဘဲ
ဟုန်ယန်ချီက သေနတ်သံများဟာ မိုးချုန်းသံလို မြည်တီးတော့
ရန်သူတွေဟာ ညအမှောင်ထဲမှာ မွှေးမှိုန်ပျောက်ကွယ်
သွားရတယ်

ယခင်က တောပုန်းများဖြစ်ခဲ့၍ နောင်တွင် တပ်နီတော်သို့ ဝင်လာခဲ့ကြသည့် ယွမ်ဝန်စွေနှင့် ဝမ်ဖိုတို့က ကျင်ကန်းတောင်တန်းအခြေခံစခန်းကို ခုခံကာကွယ်ကြသည်။ သူတို့ကို နယ်ခံပြည်သူများက ကူညီကြသည်။ တောင်ကြားလမ်းတွင် ကျင်းများ တူးထားကြသည်။ ညောင်များထောင်ကြသည်။ သစ်သားအမြောက်ဟောင်းကြီးတလက်ကို ဒလစပ်ပစ်ဖောက်၍ ညာသံပေး တိုက်ကြသည်။ မော်သည် ကျင်ကန်းတောင်တန်းက အောင်ပွဲအတွက် ဂုဏ်ယူသည်။ ဟာကားလူမျိုးစု အမျိုးသား အမျိုးသမီးများ၏ သူရသတ္တိကို ချီးကျူးသည်။ သူတို့ပြန်ရောက်သောအခါ အစကပြန်၍ အသစ်တည်ဆောက်ယူရသည်။ အခြေခံစခန်းဒေသများတွင် တပ်များက လူထုစည်းများကို လှူခဲ့ကြသည်။ မီးရိုးခွဲကြသည်။ ထို့ကြောင့် လူထုကလည်း တပ်နီတော်ကို ဆန့်ကျင်ကြသည်။

ထိုနှစ် ဆောင်းဦးပေါက်၌ မော်တို တပ်များတွင် ရိက္ခာမရှိ။ အကြပ်အတည်းပြိုကြီးလာသည်။ လက်ဝဲအလွန်အကျွံလမ်းစဉ်သည် လူထုနှင့်ကင်းကွာနေသည်။ အဓိပ္ပာယ်မရှိသော တိုက်ပွဲများကို တိုက်ခဲ့ရသဖြင့် လူအင်အားဖြုန်းတီးသည်။ တောင်ခြေက အခြေခံစခန်းများကို ရန်သူက ထိုးစစ်ဆင်နေသည်။ ထို့ကြောင့် အခြေခံစခန်းများတွင် ဘာမျှမရှိ။ ဆေးဝါးလက်နက်၊ အဝတ်အထည်၊ အစာအာဟာရ မပြည့်မီဖြစ်နေသည်။ တပ်သားများတွင် စားစရာလည်းမရှိ။ ဝတ်စရာလည်းမရှိ ဖြစ်နေသည်။ ညတွင်ချမ်းလွန်းသဖြင့် စစ်ရေးပြလျှင် ညကျမှ ပြရသည်။ ဤနည်းဖြင့် နွေးအောင်လုပ်ရသည်။

“ရန်သူကို ဘယ်လိုတိုက်မလဲဆိုတဲ့ ပြဿနာဟာ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ နေ့စဉ်ပြဿနာဖြစ်တယ်။ တပ်နီတော်မှာ အလုပ်သမား လယ်သမားများသာမက လေလွင့်ပစ္စည်းမဲ့ များပါ ပါဝင်တယ်။ နေ့စဉ်နဲ့အမျှ ရန်သူ့ရဲ့ အတိုက်ကို ခံနေရတော့ လေလွင့်ပစ္စည်းမဲ့ တွေထဲကတောင် တပ်သားသစ်စုလို့မရအောင် ဖြစ်နေတယ်” ဟု မော်က ရေးခဲ့သည်။

တပ်နီတော်ထဲတွင် ဆီ၊ ဆား၊ ထင်း၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက်တို့ကို အညီအမျှ ဝေပေးသည်။ တပ်ခွဲ တပ်ရင်းတိုင်းတွင် တပ်သားဧကန်တပ်များရှိသည်။ ပါတီကော်မတီကို တပ်ခွဲတိုင်းတွင် ပွဲစည်းပေးထားသည်။ သို့ရာတွင် ၎င်းတို့လည်း ပြဿနာကို ပြေလည်အောင် မရှင်းနိုင်။ နှင်းခဲနေသည့် ရာသီဥတုထဲတွင် အဝတ်ပါးပါးကလေးနှစ်ထပ်သာ ဝတ်နိုင်ကြသည်။ တပ်မှူးမှ ထမ်းချက်အထိ တနေ့လျှင် ထမ်းလွတ် စရိတ် ၅ ဆင့်စီသာရကြသည်။ တိုက်ပွဲများကြောင့် ဒဏ်ရာရသူတွေ ပုံနေသည်။ အရာရှိရော တပ်သားပါ အစာအဟာရ ချို့တဲ့၍ ရောဂါထူးပြောကြသည်။ ဤအထဲတွင် သုံးပန်းများလည်း ပါသည်။ တပ်နီတော်ထဲတွင် နေရသည်မှာ ကူမင်တန်တပ်များထဲတွင် နေရသည်ထက် ဆင်းရဲသော်လည်း စိတ်ဓာတ်အရ လွတ်မြောက်သွားကြသည်။ “တပ်နီတော်ဟာ သုံးပန်းတွေကို အရည်ကျိုပြီး ပိုသွင်းပေးတဲ့ အရည်ကျိုရုံကြီးဖြစ်တယ်” ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။ တရုတ်တပ်နီတော်က လက်နက်မရှိ ပစ္စည်းမရှိသည့်ကြားထဲက တိုက်ပွဲများကို နိုင်အောင်တိုက်နိုင်ခဲ့ခြင်းမှာ ပါတီ၏ ဦးဆောင်မှုသာမက တပ်တွင်း ဗီဇိကရေစိုကို ကျင့်သုံးနိုင်ခဲ့သောကြောင့်လည်း ဖြစ်သည်။

အခြေခံစခန်းတည်ဆောက်ရာဒေသများ၌ မြေယာ၏ ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းကို အချို့နေရာများတွင် ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းကို မြေရှင်များက ပိုင်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုဒေသများ၌ မြေယာဝေခြမ်းရေးလုပ်လျှင် လူများစုက ထောက်ခံမည်မှာ သေချာသည်။ သို့ရာတွင် ကြားလူတန်းစားများအတွက် ပြဿနာရှိသည်။ ကြားလူတန်းစားဆိုသည်မှာ မြေရှင်ကြီး၊ မြေရှင်လတ်နှင့် ချမ်းသာလယ်သမားများကြားက အလွှာဖြစ်သည်။ လက်ဝဲလမ်းစဉ်၏ မြေယာအားလုံး သိမ်းရေးပေါ်လစီကြောင့် ကြားလူတန်းစားသည် တပ်နီတော်ကို ဆန့်ကျင်လာသည်။

သို့ဖြင့် အခက်အခဲများ ပေါ်ပေါက်လာသည်။ မြေပိုင်ရှင်ကလေးများနှင့် ချမ်းသာလယ်သမားများသည် ကုမ္ပဏီတန်တိုက် ထွက်ခွာကာ ကုမ္ပဏီတန်တိုက်ကို ပြန်ခေါ်လာကြသည်။ ရက်စက်မှုများကို ကျူးလွန်ကြသည်။

“အခက်အခဲဆုံးပြဿနာကတော့ ကြားလူတန်းစားကို စည်းရုံးရေး ပြဿနာဖြစ်တယ်။ ဒီလူတန်းစားဟာ မြေရှင်ကြီးတွေနောက်ကို ပါသွားကြ တယ်။ ဆင်းရဲလယ်သမားဟာ အထီးကျန်ဖြစ်ကျန်ရစ်ခဲ့ရတယ်။ ဒါဟာလေး နှက်တဲ့ ပြဿနာအရပ်ဖြစ်တယ်” ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။

မော်က ရုတ်တရက် ချက်ချင်း အစည်းအဝေးတွေခေါ်ပြီး ဆုံးဖြတ် ချက်များချရုံဖြင့် လူထုများကို နိုင်ငံရေးအရ လေ့ကျင့်ပေးနိုင်မည်မဟုတ်ဟု ထောက်ပြသည်။

“ပါတီထဲမှာ အချောင်ဝါဒလွှမ်းမိုးနေတဲ့အတွက် တက်ကြွတဲ့ဘော်လရှီ ဗစ်ပါတီတရပ်တည်ဆောက်ရေးဟာ ပိုပြီးခက်ခဲနေတယ်” ဟုလည်း မော်က ရေး ခဲ့သည်။

စက်တင်ဘာလထဲ၌ မော်က ကျင်ကန်းတောင်မှပါတီကို ပြန်လည်ဖွဲ့ စည်းရန်တင်ပြသည်။ ပါတီဝင်စာရင်းကို ပြန်လည်စိစစ်ရန် တောင်းဆိုသည်။ ဤသည်မှာ အနိစခန်းတွင် ပထမဆုံးပြုလုပ်သော မော်၏ “လုပ်ဟန်ပြင်ရေး” လှုပ်ရှားမှုဖြစ်သည်။ အခြေခံစခန်းကို စွန့်လွှတ်ခဲ့ရလျှင် ဆက်လက်လှုပ်ရှားနိုင် ရန်အတွက် မြေအောက်ကလောင်စည်းများကိုလည်း ဖွဲ့သည်။

ကျင်ကန်းတောင်တန်းနယ်မြေ ပါတီ ဒုတိယကွန်ဖရင့်ကို ၁၉၂၈ ခု အောက်တိုဘာလတွင် ကျင်းပသည်။ ထိုကွန်ဖရင့်က မနှစ်ကမ္ဘာမှားခဲ့သည့် အမှား များကို ပြန်၍သုံးသပ်ကာ မိမိတို့၏ လုပ်ငန်းများနှင့် ပတ်သက်၍ ဗဟိုကော်မတီ သို့ အစီရင်ခံစာပို့ သည်။ ဗဟို၏ အမှားများကို ထောက်ပြသည်။ ဟုန်နီတောင် ပိုင်းတွင် တပ်သားများ ဆုံးရှုံးခဲ့ရသည့်အတွက် ဗဟိုကော်မတီကို ဝေဖန်သည်။

မော်စီတုန်းက စစ်တပ်ကို နိုင်ငံရေး သဘောတရား သွတ်သွင်းရန် အလေးအနက်တောင်းဆိုသည်။ စစ်တပ်ထဲတွင် တပ်သား ၃ ယောက်လျှင် တယောက်ကျ ပါတီဝင်ဖြစ်အောင် စည်းရုံးရမည်ဟု မှန်းသည်။ (ယခုဤအ တိုင်း ဖြစ်နေပြီ။ အလယ် အလတ် လယ်သမား၊ ကုန်သည်ကလေးများနှင့် လက်မှုပညာသည်များ စသည့် ကြားလူတန်းစား၏ အခန်းကို ရှင်းလင်းပြကာ ၎င်းတို့အားလုံးကို “မြေရှင်များ ချမ်းသာလယ်သမားများ” ဟု ဧရာထွေး သတ်မှတ်၍ သတ်ပစ်သည့် လက်ခံအလွန်အကျွံ လမ်းစဉ်ကို မော်က ဆန့်ကျင် သည်။ ကွန်ဖရင့်က “အလယ် အလတ်နှင့် အသေးစား ကုန်သည်ကလေးများ အား အရမ်းကနဲဆတ်မြတ်ခြင်းကို တားဆီးရေး၊ ၎င်းတို့အကျိုးကိုကာကွယ် ရေး”အတွက်ဆုံးဖြတ်ချက်တရပ် ချမှတ်သည်။ ဤလမ်းစဉ်သည် နောင်နှစ်ပေါင်း

များစွာ မော်ကျင့်သုံးခဲ့သည့် လူသတ်ဝါဒဆန့်ကျင်ရေး၊ လက်ဝဲအလွန်အကျွံ ဝါဒ ဆန့်ကျင်ရေးလမ်းစဉ်၏ အစ ဖြစ်သည်။

ယခင်က ချမှတ်ထားသည့် မြေယာဝေခြမ်းရေးပေါ်လစီက ပြင်းထန် လွန်းသည်။ မြေယာအားလုံးကို အကုန်သိမ်း၊ အကုန်ဝေရမည်ဟု ပြဋ္ဌာန်း သည်။ ထိုမြေယာလမ်းစဉ်၏အမှားကို နှစ်ကုန်မှမြင်လာသည်။ ထို့ကြောင့် ၁၉၂၉ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် မြေယာလမ်းစဉ်သစ်ကို ချမှတ်သည်။ လိုလမ်းစဉ်အရ သံသိကပိုင်မြေများနှင့် ခြေရှင်ကြီးများ၏ မြေများကိုသာ သိမ်းယူဝေခြမ်းပျက် ဖြစ်သည်။ မြို့ငယ်များက ကုန်သည်များ၏အကျိုးကို ကာကွယ်မည်ဟုလည်း သုံး ဖြတ်သည်။ သို့ရာတွင် မော်စီလမ်းစဉ်ကို ဟုန်နုပြည်နယ်ကော်မတီကလည်း လက်မခံ။ ချူချူပိုင်ရေးရာတွင် အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးအဖြစ် ဆက်ခံသူဖြစ် လာမည့် ကျွန်ုပ်ပြည်နယ် အနီခရီးခေါင်းဆောင် လီလီစန်ကလည်း လက်မခံ။ လီလီစန်က မော်စီလမ်းစဉ်ကို “ရိုင်ဖယ်လှုပ်ရှားမှု” “ခေတ်နောက်ပြန်ဆုံးဝါဒ” “လယ်သမားစိတ်ခါတ်” “ဒေသစွဲဝါဒ” “ပြောက်ကျားစစ်ဝါဒ” “တော ပုန်းနှင့် လေလွင့်ပစ္စည်းမဲ့များကို အားကိုးရှာသည့်ဝါဒ” ဟုဆဲရေးခဲ့သည်။ သို့ ရာတွင် မော်စီကို ရှိ ကွန်မြူနစ်အင်တာနေရှင်နယ်အဖွဲ့ချုပ်ကမူ မော်စီလမ်းစဉ် ကို ထောက်ခံခဲ့သည်။

စက်တင်ဘာလမှ နိုဝင်ဘာလအထိ ကျင်ကန်းတောင်တန်းကို ရန်သူ များက ပိုက်စိပ်တိုက်၍ စစ်ဆင်ရေးလုပ်နေသည်။ အောက်တိုဘာလထဲတွင် ကွန် မြူနစ်လိုလားသူ ကူမင်တန်တပ်များ ကျင်ကန်းတောင်ရိုးပေါ်သို့ တက်လာကာ မော်စီနှင့်လာရှီပူးပေါင်းကြသည်။ ထိုတပ်များ၏ခေါင်းဆောင်က ပိန်တေ ဟူ၍ဖြစ်သည်။ သူနှင့်အတူ တပ်သား ၈၀၀၀ ပါလာသည်။ ပိန်တေဟူ၍ ဝိုင် သည် မူလက ကူမင်တန်အရာရှိတဦးဖြစ်၍ ၁၉၂၈ ခုနှစ်တွင် ကူမင်တန်ကို ပုန် ကန်ကာ ကွန်မြူနစ်ပါတီနှင့်ဆက်သွယ်ခဲ့သည်။ ပိန်တေဟူ၍ကိုလည်း ချူ တေးကဲ့သို့ပင် ဟုန်နုနယ်တွင် ပုန်ကန်ထကြွမှုလုပ်ရန် ပါတီဗဟိုကော်မတီက ညွှန် ကြားခဲ့သည်။ ထိုညွှန်ကြားချက်အတိုင်း ပုန်ကန်သည်၌ အရေးနိမ့်၍ ကျင်ကန်း တောင်တန်းပေါ်သို့ တက်လာခဲ့ရခြင်းဖြစ်သည်။ လူသစ်များထောက်ထားသည်က ကောင်းတော့ကောင်းသည်။ သို့ရာတွင် ဆောင်းရောက်ပြီဖြစ်သဖြင့် ပြဿနာ တိုးလာသည်။ အဝက်အထည် ရိက္ခာလုံလုံလောက်လောက်မရှိ။ “မျှစ်စားပြီး တော်လှန်ရေးလုပ်မယ်”ဟု တပ်သားများက အော်ကြသည်။ သို့ရာတွင် မျှစ်ပင် လုံလောက်အောင်မရ။

ဒီဇင်ဘာလဆန်း၌ ရန်သူက တပ်ရင်းကြီး ၁၈ ရင်းဖြင့် ကျင်ကန်းတောင် တန်းကို ထိုးသည်။ တိုက်ကြီးများပြင်းပွားသည်။ ရေခဲစပြုပြီ။ တပ်သားများ လည်း တော်ပြတ်နေကြပြီ။ “မျှစ်စားပြီး တော်လှန်ရေးလုပ်မယ်”ဟုပင် မအော် နိုင်ကြပေ။ ထိုတွင် မော်စီက အားပြုခေါ်ဆိုပြီး ကျင်ကန်းတောင်ကို ခုန်ကာ လှည့်

လည်ပြောက်ကျားစစ်ဆင်ရန် တိုက်တွန်းကြသည်။ မော်က လက်မခံ။ အခြေခံစခန်းကို မစွန့်နိုင်။

“အရင်တုန်းကလဲ အခြေခံစခန်းမှာ ကျွန်တော်တို့ကြုံကြုံခံခဲ့ကြတယ်။ ခုလဲကြုံကြုံခံမယ်။ နိုင်ငံရေးအာဏာနီကို တည်ဆောက်ပြီး တိုးချဲ့တို့ကိစ္စဟာ လိုလဲလိုအပ်တယ်။ မှန်လဲမှန်တယ်”ဟု မော်က ရေးခဲ့သည်။ ဟုန်နီပြည်နယ် ပါတီသို့ ဆေးဝါးရိက္ခာများ ထောက်ပံ့ရန်တောင်းသည်။ သို့ရာတွင် ဘာမျှ ထောက်မလော။

၁၉၂၉ ခု ဇူလိုင်လ ၄ ရက်နေ့တွင် နှင်ကန်း၌ အစည်းအဝေး တရပ်ကျင်းပကာ ဆိုးဖြတ်ချက်တရပ်ချသည်။ ထိုဆိုးဖြတ်ချက်အရ မော်နှင့် ချူတေးက တပ်သား ၄၀၀၀ ဖြင့် စခန်းသစ်တခုဖွင့်မည်။ ပိန်တေဟွိုင်က ကျင်ကန်းတောင်တန်းတွင် တပ်သား ၅၀၀၀နှင့် နေရစ်ခဲ့မည်။ မော်က “လှည့်လည်ပြောက်ကျားဝါဒ”ကို အနိုင်တိုက်ကာ စခန်းသစ်တခုဖွင့်ရန် ကျင်ကန်းတောင်တန်းမှခါခဲ့သည်။

ရှေ့ပြေးကင်းတပ်အချို့မှအပကျန်တပ်သားများအားလုံးကိုယမ်းတောင် အနည်းငယ်သာထုတ်ပေးသည်။ လက်နက်အများစုကို ကျင်ကန်းတောင်တန်းတွင် ထားခဲ့သည်။ ဤအတောအတွင်း ကျင်ကန်းတောင်တန်းပေါ်တွင် ပိန်တေဟွိုင်နှင့် မော်စည်းရုံးခဲ့သည့်ဟာကား တောပုန်းခားပြလောင်း ပါတီခေါင်းဆောင် နှစ်ဦးဖြစ်သူ ဟွန် ယွမ်နှင့်သဘောကွဲကြသည်။ ၎င်းတို့နှစ်ဦးကို ပိန်တေဟွိုင်က သတ်ပစ်ခဲ့သည်ဟု အဆိုရှိသည်။ (သို့ရာတွင် ယခုအထိမူ အထောက်အထား များမရသေး။) မကြာမှီ ရန်သူထိုးစစ်ဝင်လာသဖြင့် ကျင်ကန်းတောင်တန်းက စခန်းကိုရှေ့ခံရသည်။ ထိုအချိန်၌ မော်တို့လည်း မရှိတော့ပြီ။ ပိန်တေဟွိုင်သည် မော်စည်းရုံးခဲ့သည့် မြေအောက်ကလပ်စည်းများ၊ လယ်သမားပြည်သူ့စစ်များကိုထား၍ ဆုတ်ခွါခဲ့ရသည်။ ၁၉၂၉ ခုနှစ်၌ကား ကျင်ကန်းတောင်တန်းတွင် မော်တည်ဆောက်ခဲ့သော အခြေခံစခန်းသည် မပြုတ်ရုံတမယ်မျှသာ ကျန်ကော့သည်။ ၁၉၃၇ ခုနှစ်ကျမှ ချန်ယီပြန်ထောက်လာကာ အခြေခံစခန်းကို အသစ်ပြန်ဆောက်ရသည်။

ကျင်ကန်းတောင်တန်းမှ မော်နှင့်ချူတေးတို့ ထွက်လာခဲ့ကြသည့်အခါ၌ မော်သည် ယခင်က မော်နှင့်မတူတော့ပြီ။ ဝိတ်အားထက်သန်သည့် ကျောင်းသား လူငယ်တဦးမဟုတ်တော့ပြီ။ အထွေအကြုံ၊ တာဝန်၊ ခေါင်းဆောင်မှုစသည်တို့ဖြင့် ရင့်ကျက်လာသည့် ခေါင်းဆောင်တယောက် ဖြစ်လာခဲ့ပြီ။ ကျင်ကန်းမှ ထွက်လာသောအခါ၌ မော်သည် ဆရာ၊ သဘောတရားရေးသမား၊ အုပ်ချုပ်ရေးသမားတယောက် ဖြစ်လာခဲ့ပြီ။

သူတို့တပ်သည် တောင်တက်သို့ထွက်လာခဲ့ကြသည်။ သူတို့ဘာလုပ်ရမည်နည်းဟု တပ်သားများက မော်ကိုမေးလည်းမမေးကြ။ မေးစရာလည်းမလို။ သူတို့

ခရီးသည် အခြေခံခန်းသစ်တခုနှင့်တူ တော်လှန်ရေးကိုပျံ့နှံ့အောင်လုပ်ဘို့ ခရီးဖြစ်ကြောင်းကို သိကြပြီးဖြစ်သည်။

မော်က ကျွန်တန်းတောင်တန်းမှ ဆုတ်ခွါခဲ့ရသော်လည်း စိတ်မပျက်။ တရုတ်တော်လှန်ရေးဒီရေကြီး မကြာခင်တက်လာတော့မည်ဟု ကြိုမြင်သည်။ ဤသည်နှင့်ပတ်သက်၍ သူက ဤသို့ရေးခဲ့သည်။

“တော်လှန်ရေးဒီရေကြီး မကြာခင်တက်လာတော့မယ်လို့ ပြောတဲ့အခါ မှာ ‘မကြာခင်’ ဆိုတဲ့စကားလုံးကို ဘယ်လိုအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်မလဲ။ ...မတ်ဝါဒီများဟာ ဗေဒင်ဆရာမဟုတ်ဖူး။ နောင်ဘယ်လိုဖြစ်လို့ ဘယ်လိုပြောင်းလဲမယ်ဆိုတာကို ယေဘုယျ ဦးတည်ချက် လောက်ဘဲ ပြောသင့်တယ်။ ယေဘုယျ ဦးတည်ချက် လောက်ဘဲ ပြောနိုင်တယ်။ ဘယ်နေ့ ဘယ်ရက် ဘာဖြစ်မယ်လို့ တတစ်ချပြောလဲ မပြောသင့် ပြောလဲမပြောနိုင်ဘူး။

“ဒါပေမဲ့ ကျွန်တော်ပြောတဲ့ တရုတ်ပြည်မှာ တော်လှန်ရေးဒီရေကြီး မကြာခင် တက်လာတော့မယ်ဆိုတာဟာ ‘တိုက်ကောင်းတက်လာလိမ့်မယ်’ လို့ လူတချို့ ပြောကြသလို အဓိပ္ပာယ်မျိုး လုံးဝမပါ။ မြင်ရုံသာမြင်ပြီး လှမ်းလို့မရတဲ့အရာမျိုး မဟုတ်ဖူး။

“ကျွန်တော်ဆိုလိုတဲ့ အဓိပ္ပာယ်က ‘ပင်လယ်ကမ်းနဖူးပေါ်ကကြည့်ရင် ရွက်တိုင်ထိပ်ဖျားကို လှမ်းမြင်နေရပြီဖြစ်တဲ့ သင်္ဘောလို

“တောင်ထိပ်ကနေပြီး အရှေ့အရပ်ကိုမြှင့်ကြည့်ရင် ထိန်ထိန်ညီးတဲ့ ရောင်ခြည်တွေ ပြာထွက်လာတာကို မြင်နေရပြီဖြစ်တဲ့ ထွန်းပေါ်လာတော့မဲ့ တက်သစ်စ နေဝန်းကြီးလို

“အမိဝမ်းထဲမှာ ရင်မှလာပြီ လှုပ်လှုပ်ရွရွနဲ့ဖွားတော့မဲ့ သားငယ်လို အရာမျိုးသာဖြစ်တယ်”

မော်စီတုန်း နှင့် လီလီစန်။ ဒုတိယ “လက်ဝဲ” လမ်းစဉ်

တရုတ်တော်လှန်ရေး၏ သမိုင်းတလျှောက်၌ လမ်းစဉ်အမှန်အတွက် မော်စီကဲ့သို့ ရသောတိုက်ပွဲများ၊ ကြုံတွေ့ရသော အခက်အခဲ များသည် မရည်မတွက်နိုင်အောင်များသည်။ ရဲဘော်များ၊ လှုပ်ဘော် ကိုင်ဘက် များ၏ ခုခံတိုက်ခိုက်မှုများကိုလည်း တွေ့ခဲ့ရသည်။ မော်ကို အဘယ့်ကြောင့် ခုခံဆန့်ကျင်ကြသနည်း။ မတ်ဝါဒစကားဖြင့်ပြောလျှင် “လူတန်းစားရပ်တည်မှု”ကြောင့်ဟု တခွန်းတည်းပြောရုံဖြင့်လုံလောက်သည်။ သို့ရာတွင်သာမန်လူပြိုင်းများကမူ ဤစကားကိုသဘောပေါက်လွယ်ကြမည်မဟုတ်။ ထိုစကားလုံးတွင် လက်စားချေခြင်းနှင့် ခွင့်လွှတ်ခြင်း၊ ချစ်ခြင်းနှင့်မုန်းခြင်း၊ သစ္စာရှိခြင်းနှင့် သစ္စာမဲ့ခြင်း၊ ရိုးမြှောင်ခြင်းနှင့် ကောက်ကျစ်ခြင်း စသည့်လူ့သဘာဝ လူ့စရိုက်တို့ကို မတွေ့နိုင်။ တော်လှန်ရေးတရပ်တွင် ပါဝင်သူတို့၏ ပုဂ္ဂလိက ခံစားချက်တွေကိုသာ ရေးနေရလျှင် တော်လှန်ရေးတုန်းက အဖြစ်အပျက်တိုင်းသည် ဂရိပြဇာတ်တပုဒ်ကို ဖတ်ရသည့်နယ်ရှိလိမ့်မည်။ မှန်သည်။ ပါတီဝင် တယောက်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ခံစားချက်တွေကင်မဲ့ သွားကြသည်မဟုတ်။ သို့ရာတွင် ပါတီဝင်သည်ခံစားချက်ကို နိုင်ငံရေးစကားလုံးဖြင့်သာ ဖော်ပြတတ်သည်။ ထို့ကြောင့် တော်လှန်ရေးတွင်ပါဝင်ခဲ့ကြသည့် လူပုဂ္ဂိုလ်များ၏ စိတ္တဗေဒကို ဤနေရာတွင် အသေးစိတ် သရုပ်ဖော်ခဲ့ချင်။ လီလီစန်သည် မော်စီတုန်းကို အဘယ်ကြောင့် မနှစ်သက်ခဲ့ကြောင်း၊ သူ့ကိုနှစ်ခြိုက်သည့် အဘယ်ကြောင့် ရင်းနှီးသည့် မိတ်ဆွေများ ဖြစ်မလာခဲ့ကြောင်းကိုမူ တနေ့တွင် ရီရီလီစန်မည်။

လီလီစန်သည် မော်စီတုန်းအပေါ်တွင် ပုဂ္ဂိုလ်ရေး အာသာတရှိခဲ့သည်။ သူတို့နှစ်ဦး၏ ဆက်ဆံရေးသည် နိုင်ငံရေးတိုက်ပွဲ သက်သက်မျှမဟုတ်။ မော်ကမူ သူ့ရန်သူတို့ တိုက်ဆွဲ မည်သည့်အခါမျှ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအာသာတမထား။ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးလက်စားချေမှုမရှိ။ မော်သည် အချိန်နှင့်သမိုင်း၏ ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုကို ယုံကြည်သည်။ သူ့ရန်သူများသည် သူ၏ပေးဆောင်ချက်နှင့် သူ့တို့ဘက်ကို သူတို့ မဖုံးနိုင်ကြဘဲ ကျဆုံးသွားခဲ့ရသည်ချည်း ဖြစ်သည်။ သူတို့သမိုင်းကို သူတို့ ရေးသွားခဲ့ကြသည်ချည်း ဖြစ်သည်။ သို့ဆိုသဖြင့် မော်သည် သီးခံတတ်သူ၊ ခန္တီပါရမီဖြစ်ဆည်းတတ်သူဟု ဆိုလိုခြင်းမဟုတ်။ မော်တွင် သူ့ရန်သူများ၏ဘာဝီရုပ်ကို သူတို့ဖာသာသူတို့ ပွင့်ကျအောင်လုပ်တတ်သည့် အရည်အချင်းတမျိုးရှိသည်။ သူ့ရန်သူများ၏ မျက်နှာဖုံးကိုဖွင့်ချကာ ဖာဝီရုပ်အမှန်ကို ပြတတ်သည်။ ပရိသတ်ရှေ့တွင် ထိုလူကိုကဲ့ရဲ့စရာ ရုတ်ချစရာဖြစ်အောင် လုပ်နိုင်စွမ်းရှိသည်။ ထိုအခါတွင် ပရိသတ်က သူ၏ဘာဝီရုပ်ကို မြင်ကြရသည်။ ဤမျှဆိုလျှင် တော်လောက်ပြီ။ မိမိရန်သူကိုသတ်ဖို့မလို။ အသက်ရှင်လျက် မျက်နှာဖုံးပွင့်ကျကာ တဖြည်းဖြည်း လူထု၏ဝိုင်းပယ်ခြင်းခံရသည်က ပို၍ကောင်းသည်ဟု မော်ထင်သည်။ မော်၏ ဤသဘောထားကိုလီလီစန်၏ကိစ္စတွင်တွေ့နိုင်သည်။ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးကြီးမြင့်လိုသောဆန္ဒကြောင့် တော်လှန်ရေးထဲပါလာပြီး ထိုဆန္ဒကြောင့် ကျဆုံးသွားသည့် လူတယောက်အကြောင်းကို လီလီစန်၏ အဖြစ်အပျက်တွင် တွေ့နိုင်သည်။

၁၉၂၇ ခုနှစ် ဆောင်းတွင်းက မော်နှင့်ချူတေးတို့ ကျန်စီးပြည်နယ် တောထဲတွင် အရုတ်ရုတ်ပြတ်ပြတ် ရုန်းကန်တိုက်ခိုက်နေချိန်၌ ရှန်ဟိုတွင်ရှိသည့် ဗဟိုကော်မတီတွင် လီလီစန် အာဏာရနေသည်။

ဤတွင် လီလီစန် အာဏာရလာပုံကို နောက်ကြောင်းပြန်ဆိုလိုလားသည်။ ချူချူပိုင်၏ ပထမ“လက်ပဲ” လမ်းစဉ်အမှားများကြောင့် တရုတ်တော်လှန်ရေး ဒီဂရီသည် ကျဆင်းနေသည်။ ဤသည်ကို မော်စီကီရှိ ကွန်မြူနစ် အင်တာနေရှင် ထမ္မံချုပ်ကလည်း သိသည်။ ဤကိစ္စနှင့် ပတ်သက်၍ ၁၉၂၈ ခု မတ်လတွင် စောလင်က လေ့လာစုံစမ်းမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့စေခဲ့သည်။ ထိုနှစ်ဇွန်လတွင် ချူချူပိုင် ပေါ့လစ်မျူရီအဖွဲ့ဝင်သုံးဦးဖြစ်သည့် ချူချူပိုင်၊ ချူအင်လိုင်နှင့် လီလီစန်တို့ မော်စီကီသို့ ထွက်သွားကြကာ တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ ဆဋ္ဌမကွန်ဂရက်ကို ကျင်းပခဲ့သည်။

ထိုကွန်ဂရက်သို့ ကိုယ်စားလှယ် ၁၀၀ ကျော် တက်ရောက်လာကြသည် ဟု အဆိုရှိသည်။ ထိုအထဲတွင် ချူချူရောက်ချိ၊ ကျားကိုထောင်၊ ဆေယင်၊ ချူအင်လိုင်၊ ဆေဟိုစင်တို့သည် တက်ရောက်ကြသည်။ မော်နှင့် ချူတေးတို့ နှစ်ဦးကမူ မတက်ရောက်နိုင်ကြ။ ကျွန်ုပ်တို့အထောက်အပံ့ပေး ဘယ်လို မတ် ၀၁၃ မျိုး ထွန်းကားခဲ့သော ဟု လီလီစန်က မော်စီကီပြန်ရယ် ပြခဲ့သည်။

ဆဋ္ဌမက္ခန္ဓဂရက်က နေရှင်ဒီမိုကရေစီ တော်လှန်ရေးကို အပြီးသတ်ဆင်နွှဲ ရန်အတွက်နည်းလမ်းမှာ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး တခုတည်းသာ ရှိသည်ဟု ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် “တရုတ်ပြည်တွင် တော်လှန်ရေး ဒီရေမြင့်သစ် တရပ် ပေါ်ထွန်းနေပြီ” ဆိုသော ချူချူပိုင်၏ ကောက်ချက်ကိုမူ ချေဖျက်လိုက်သည်။ ထိုအချိန်က တော်လှန်ရေး ဒီရေမြင့်သစ် လုံးဝမရှိ။

သို့ရာတွင် ကွန်ဂရက်၌ သဘောထား ကွဲပြားကြသည်။ ပထမလမ်းစဉ်မှာ ကျေးလက်တွင် အခြေခံစခန်းတည်ဆောက်၍ ရေရှည်တိုက်ပွဲ ဆင်ရမည်ဆိုသည့် မော်၏အယူအဆဖြစ်သည်။ ဒုတိယလမ်းစဉ်မှာ မြို့ကြီးများနှင့် ကျေးလက်ဒေသ တွင် လက်နက်ကိုင် ပုန်ကန်ထကြွမှုများ ဆက်လုပ်ရမည်ဆိုသည့် ချူချူပိုင်၏ လမ်းစဉ် ဖြစ်သည်။ ထိုလမ်းစဉ်ကို ကွန်ဂရက်က ချေဖျက်လိုက်သည် ဆိုသော် လည်း ထိုလမ်းစဉ်ကို ဆက်လက်ခွဲကိုင်ကြသူ များအပြား ရှိနေသေးသည်။ ဤအသွယ်တွင် တတိယ လမ်းစဉ် တရပ် ပေါ်လာ သည်။ ယင်း မှာ ကျေးလက်အခြေခံစခန်းများကို အသုံးပြုကာ မြို့ကြီးများကိုသိမ်းရန်ဆို သည့် လီလီစန်၏ လမ်းစဉ်ဖြစ်သည်။

ဆဋ္ဌမက္ခန္ဓဂရက်တရပ်လုံးကို ခြုံကြည့်လျှင် ၎င်း၏လမ်းစဉ်သည် အခြေခံ အားဖြင့် မှန်သည်ဟု မော်ကယူဆသည်။ ထိုကွန်ဂရက်က တရုတ်တော်လှန်ရေး သည် နေရှင်ဒီမိုကရေစီတော်လှန်ရေးဟု ဖြစ်သည်ဟု ဆက်အသိအမှတ်ပြုသည်။ လက်ရှိနိုင်ငံရေးအခြေအနေသည် တော်လှန်ရေးဒီရေမြင့်သစ်နှစ်ရပ်၏ ကြားကာ လ ဖြစ်သည်ဟု အက်ဖြတ်သည်။ တရုတ်တော်လှန်ရေး ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုသည် ညီညာခြင်းမရှိဟု ကောက်ချက်ချသည်။ စစ်ရေးစွန့်စားရေးဝါဒ၊ ဆင်ကန်းတော တိုးဝါဒ၊ အမိန့်ပေးဝါဒကို ရှုတ်ချသည်။ ထိုဝါဒများသည် လူထုနှင့် ကင်း ကွာစေသည်ဟု ယူဆသည်။

သို့ရာတွင် ဆဋ္ဌမက္ခန္ဓဂရက်၌ ချွတ်ယွင်းချက်များလည်းရှိသည်။ မြို့ကြီး များ၌ လူ့လတ်တန်းစားနှင့် နေရှင်ပေါက်စ စသည့်ကြားလူတန်းစားများ၏ နှစ်ခု လက္ခဏာကို ကွန်ဂရက်က ရှင်းလင်းဖွင့်ဆိုခြင်းမပြုခဲ့။ ကျေးလက်အခြေခံစခန်း ၏ အရေးကြီးပုံကို အလေးအနက်မထားခဲ့။ ဤသည်တို့မှာ ၁၉၄၅ ခုနှစ် တွင် ကျင်းပသည့် ဆဋ္ဌမက္ခန္ဓဂရက်တွင် မော်က ဆဋ္ဌမက္ခန္ဓဂရက်ကို ပြန်လှန် သုံးသပ်ချက်များဖြစ်သည်။

ဤချွတ်ယွင်းချက်များကြောင့် ၁၉၂၇ ဩဂုတ်လ ၇ ရက် အစည်းအ ဝေးနောက်ပိုင်းတွင် တည်ရှိခဲ့သည့် “လက်ဝဲ” အယူအဆအကြွင်းအကျန်များကို မချေဖျက်နိုင်။ သို့ဖြင့် လီလီစန်၏ ဒုတိယ “လက်ဝဲ” သွေဖီရေးပေါ်လာခဲ့ရ သည်။

ဆဋ္ဌမက္ခန္ဓဂရက်ကို ပေါ်လစ်ဗျူရီသစ်ကို ဖွဲ့စည်းကာ စင်ချွန်ဖေ ကို အထွေထွေအကွင်းရေးမှူးအဖြစ် ရွေးကောက်ခဲ့သည်။ စင်ချွန်ဖေက အလုပ်သမား

လူတန်းစားမှလာသည့် ကွန်မြူနစ်တယောက်ဖြစ်၍ ဂူဟန်အလုပ်သမားလှုပ်ရှားမှုများကို ဦးဆောင်ခဲ့ဘူးသည်။ သို့ရာတွင် ပါတီကို တကယ်ကြီးကိုင်သူမှာ ဝါဒဖြန့်ချိရေးကိုကိုင်သည့် လီလီစန်ဖြစ်သည်။ ချူအင်လိုင်းက လူထုအဖွဲ့အစည်းများ တာဝန်ခံဖြစ်၍ လျှို့ဝှက်ချီက အလုပ်သမားသမဂ္ဂတာဝန်ခံဖြစ်သည်။

လီလီစန်က မော်ထက် ၆ နှစ်ပိုသေးသည်။ မော်လီပီ ဘုန်းနန်းကဖြစ်၍ သူ့အဖေက ကျောင်းဆရာဖြစ်သည်။ ၁၉၁၉ ခုနှစ်တွင် လီလီစန်သည်အလုပ်နှင့် လေ့လာရေးအဖွဲ့ဝင်တယောက်အဖြစ် ပြင်သစ်ပြည်သို့ ရောက်သွားကာ ဆေဟိုစင်၊ ချူအင်လိုင်းစသူတို့နှင့် ရောသည့်။ ၁၉၂၁ ခုနှစ်တွင် ပွဲစည်းသည့် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ ပြင်သစ်ပြည်နယ်နှင့် ဝင်ရောက်၍ တရုတ်ပြည်သို့ပြန်လာခဲ့သည်။ ၁၉၂၂ ခုနှစ်တွင် အန်ယွမ်ကျောက်မီးသွေးတိုင်း အလုပ်သမားစည်းရုံးရေးတာဝန်ခံ ဖြစ်လာကာ အလုပ်သမားကလပ် ညွှန်ကြားရေးမှူးအဖြစ် ဆောင်ရွက်သည်။ ထိုအချိန်တွင် မော်က ဟုန်နီပါတီ ကော်မတီအတွင်းရေးမှူးနှင့် ဟုန်နီပြည်နယ်အလုပ်သမားအဖွဲ့ချုပ် ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်နေပြီ။ အန်ယွမ်ကျောက်မီးသွေးတိုင်း သပိတ်ပေါ်လာသည့်အခါ သပိတ်တိုက်ပွဲလမ်းစဉ်နှင့် ပတ်သက်၍ လီလီစန်နှင့် မော်တို့ သဘောထားကွဲကြသည်။ လီလီစန်က လျှို့ဝှက်ချီလမ်းစဉ်ကို ထောက်ခံသည်။ လီလီစန်သည် ပါတီထိပ်တန်း ခေါင်းဆောင်ပိုင်းတွင် အရေးပါသူ တဦးဖြစ်လာသည်။ စကားပြောအလွန်ကောင်းသည်။ ထိုစဉ်က ဂူဟန်ရှိ ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစုတွင် ထင်ရှားသည့် ခေါင်းဆောင်တဦးဖြစ်သည်။ နန်ချန်ပုန်ကန်မှုတွင် ထကြွပါဝင်ခဲ့ပြီးနောက် ရှန်ဟဲသို့ရောက်လာသည်။ ထိုနောက် ဆဋ္ဌမကွန်ဂရက်သို့ ဘက်ရန် မော်စီကိုသို့ ထွက်သွားခဲ့သည်။

ကွန်မြူနစ်အင်တာနေရှင်နယ်တွင် မော်က နာမည်ကြီးနေသည်။ ဤတွင် လီလီစန်က မော်ကိုသိကွေးချသည်။ မော်သည် “လယ်သမားစိတ်ဝါဒ” မပြောကသူဟု လီလီစန်ကဆိုသည်။ လယ်သမားစိတ်ဝါဒ၏အန္တရာယ်ကိုမတိုက်နိုင်လျှင် တော်လှန်ရေးလုံးဝ အရေးမရှိကာ ပါတီလည်း သေသွားလိမ့်မည်ဟု ၁၉၂၀ ခု စက်တင်ဘာလထဲတွင် ကွန်မြူနစ် အင်တာနေရှင်နယ်က ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်မှာ လီလီစန် လက်ချက်ဖြစ်သည်။ မော်စီကိုမှ ပြန်ရောက်လာသောအခါ လီလီစန်က ပါတီခေါင်းဆောင်မှုအဖွဲ့ အလုပ်သမားလူတန်းစားလက်မှ လယ်သမား လူတန်းစားလက်သို့ ရှေ့ပြောင်းမည့်အန္တရာယ် ရှိနေပြီဟု ဆိုခဲ့သည်။ ဤသည်မှာ မော်ကိုတိုက်ရန် အရေးကြီးခြင်းဖြစ်သည်။

ကျေးလက်အခြေခံ စခန်းများ တည်ဆောက်ခြင်းသည် အလုပ်သမားလူတန်းစားအတွက် အန္တရာယ်ရှိသည့် လမ်းစဉ်က ယူဆသည်။ မော်ကလည်း အလုပ်သမား လူတန်းစားအတွက် လယ်သမားလူတန်းစား၏ ပါဝင်မှုအပေါ် မှီခိုနေသည့် လမ်းစဉ်ကို လှန်လှည့် ဆိုက်လစ် တော်

လှန်ရေးအကြံကလေးတွင် လုပ်ရမည့်အလုပ်ဖြစ်သည်ဟု ယူဆသည်။ တရုတ်ပြည်တွင် အလုပ်သမားက ၄ သန်းသာရှိ၍ လယ်သမားက သန်း ၅၀၀ ရှိသည်။ ဤသည်မှာ ၁ ဘုန်းပင်မပြည့်။ ကျင်ကန်းတောင်တန်းက တပ်သား ၄၀၀၀ ရှိသည့် သူ့တပ်ထဲတွင် အလုပ်သမားဦးရေသည် ၁၄ ဘုန်းသာရှိသည်။ ထို့ကြောင့် မော်က သူ့တပ်ထဲသို့ အန်ယွမ်ကအလုပ်သမားများကို ပို့ပေးရန် ဟု နှိပ်ပတ် ကော်မတီသို့ မကြာခဏ ကောင်းသည်။ သူ့ကိုယ်တိုင်လည်း အန်ယွမ် သို့သွားကာ အလုပ်သမားများကို စည်းရုံးသည်။ လယ်သမား တပ်သားသစ်များကို ခေါင်းဆောင်ရန် အလုပ်သမားများကို စည်းရုံးသည်။ အစီစဉ်က လက်နက်ရုံများ၊ အလုပ်ရုံများတွင်လည်း လယ်သမားများကို အလုပ်သမားများဖြစ်အောင် လေ့ကျင့်ပေးသည်။ သို့ရာတွင် လီလီစန်ကမူ လယ်သမားသည် အလုပ်သမားနှင့် တခြားစီဖြစ်သည်။ ပစ္စည်းမဲ့ လူ့ဘုန်းစား ခေါင်းဆောင်မှုအတွက် အန္တရာယ်ဖြစ်သည်ဟု ယူဆသည်။

တရုတ်ပြည်သို့ ရောက်ရောက်ခြင်း လီလီစန်သည် “လယ်သမားစိတ်ဝါတ်”ကို ဝေဖန်ရှုတ်ချသည်။ ပါတီထဲတွင် လယ်သမားဦးရေသည် ၇၀ မှ ၈၀ ဘုန်းထိ ဖြစ်နေသည်။ လယ်သမားသည် ဆိုရှယ်လစ်စနစ်နှင့် ပတ်သက်၍ မှန်ကန်သော အမြင်ကိုမရနိုင်၊ ၎င်းသည် နေရှင် ပေါက်လူ့ဘုန်းစားဖြစ်သည့် အတွက် စည်းရုံးရေးတွင်အားနည်းသည်ဟု လီလီစန်က ပြောသည်။ မော်နှင့်ချို့တေးတို့ ကျင်ကန်းတောင်တန်းမှ ထွက်ခွာစဉ်၌ လီလီစန်က “လယ်သမားစိတ်ဝါတ်” ဆိုသည်ကို ချိန်ကိုက်၍ တိုက်ခိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ သူ တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် တပ်နီတော်ထံတွင် မလိုလားအပ်သည့် အကျိုးသက်ရောက်မှုများ ပေါ်ပေါက်လာကာ မော်၏သိက္ခာ ကျခဲ့သည်။

လီလီစန်က ၁၉၂၂ ခုနှစ်ကတည်းက တရုတ်ပြည် ကွန်မြူနစ် အလုပ်သမားအဖွဲ့များတွင် အရေးပါခဲ့သူဖြစ်သည်။ အလုပ်သမားသမဂ္ဂ ခေါင်းဆောင်တဦးအနေဖြင့် သူသည် ပါတီလုပ်ငန်းကို မြှို့ကြီးများတွင်သာ လုပ်တတ်သူဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် မော်စကိုမှ ရှန်ဟဲသို့ သူပြန်ရောက်လာသည့်အခါ၌ ချန်ကေရှိုတ်၏ ဖိနှိပ်ဆတ်ဖြတ်မှုကြောင့် အလုပ်သမားများ ပြားပြားဝပ်နေကြပြီ။ အလုပ်သမား ကွန်မြူနစ် အများအပြား ဆတ်ခံကြရပြီးပြီ။ သူ့မျှော်မှန်းထားသည့် တရုတ်ပြည်လုံးဆိုင်ရာ လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲကြီး၏ ရှေ့ပြေးအဖြစ် အလုပ်သမားသပိတ်များကို လှုံ့ဆော်သည့်အခါတွင် လီလီစန်သည် အလုပ်သမား ၄၀၀၀ သာ စည်းရုံး၍ရသည်။ ၁၉၂၇ ခု နှစ်က ပါတီဝင်ပေါင်း ၅၈၀၀၀ ရှိသည့်အနက် ၆၀ ဘုန်းခန့်က အလုပ်သမားများဖြစ်သည်။ ၁၉၂၇ ခုနှစ်ကုန်ကာနီးတွင် ပါတီဝင် ၁၀၀၀၀ မျှသာကျန်၍ ၁၉၂၈ ခုနှစ်တွင် ၄၀၀၀၀ အဘိတက်လာသည်။ သို့ရာတွင် အလုပ်သမားမှာ ၁၀ ဘုန်းမျှသာရှိသည်။ ၁၉၃၀ ခု

နှစ်တွင် ပါတီဝင် ၁၂၂၃၁၈ ခုသည်အနက် အလုပ်သမားက ၈ ဘုန်းမျှသာရှိသည်။

မော်နှင့် ချူတေးသည် တပ်သား ၄၀၀၀ ဖြင့် ကျင်ကန်းတောင်တန်း မှ တောင်ဘက်သို့ထွက်လာခဲ့ကြသည်။ ကြမ်းတမ်းသည့် ဆောင်းရာသီကိုခံကြရသည်။ တောတောင်များကိုကျော်ရသည်။ မော်၏စီမံကိန်းမှာ ကျန်စီနယ်ထဲတွင် ပြောက်ကျားတပ်ဖွဲ့များကို အခြေခံကာ တောင်ပိုင်းတွင် အခြေခံစခန်းတခု တည်ဆောက်ရန်ဖြစ်သည်။

ကျင်ကန်းတောင်ရိုးက ထွက်လာသည့်အချိန်၌ တပ်သားများတွင်အဝတ်တစုံ၊ ထမင်းခြောက်တပေါင်စီနှင့် ကျည်ဆံအနည်းငယ်စီသာ ပါခဲ့ကြသည်။ ရေခဲနေသော တောင်များကို ကျော်ကြရသည်။ ညတွင်ချိုတက်၍ နေ့တွင်ပုန်းအောင်းကြရသည်။ မြေရှင်များ၏တပ်များကို ဝင်၍တိုက်ခဲ့ကြသည်။ သူတို့အကြောင်းကို သိသည့်လယ်သမားများက သူတို့ကို အကူအညီပေးကြသည်။ ခရိုင်များတွင် မြေရှင်ဆန်ကျင်ရေးလှုပ်ရှားမှုများကို ပြန်၍ပေါ်ထုတ်ကြသော်လည်း ရန်သူတို့၏ တိုက်ခိုက်မှုကို နေ့စဉ်နှင့်အမျှကြုံတွေ့နေရသည်။ အင်အားကြီးသော ရန်သူတပ်များကဝိုင်း၍တိုက်ကြသည်။ နှင်းခဲနေပြီ။ သူတို့ဆုတ်ရလမ်းတွင် ဒါက်ရာရသတို့၏ သွေးကွက်ကြီးတွေက ရန်သူကိုလမ်းပြနေသကဲ့သို့ ရှိသည်။ အစာရေစာငတ်ပြတ်၍ တိုက်ရသည့်အခါမျိုးလည်းရှိသည်။ ကိုယ်တွင်ချည်ထည်ပါးပါးလေး တထည်စီ ဝတ်ထားကြသဖြင့် ပျားနာသူတွေလည်း ဒုန့်ဒေးဖြစ်သည်။ အဝတ်များတွင် ဆန်းကြီးမတွေ့တယ်နေပြီ။ ရိုင်ဖယ်ဆေးတံရှိသူက တဝက်မျှမရှိ။ အအေးခါတ်ကြောင့် သေကျန်ရစ်ခဲ့သူတွေလည်း အများအပြားရှိသည်။ ဆေးဝါးမရှိ။ ထင်းမရှိ။ ဆန်မရှိ။ သို့ရာတွင် တော်လှန်ရေးရင့်မာနေသည့် ဒေသများဖြစ်သည့်အတွက် တပ်သားသစ်များရသည်။ မော်ကပိန်ချုံးနေပြီ။ ဆံပင်ကပခုံးပေါ်ရောက်နေပြီ။ မော်သည် တပ်သားများလို ကောက်ရိုးဖိနပ်စီးသည်။ သုံးခွစ်လုပ်ဟန်ကိုလိုက်နာသည်။ ရောက်ရုန်းတွင်နေစဉ်က မော်သည် ကောက်ရိုးဖိနပ်ထိုးခဲ့ဘူးသည်။ ယခုလည်းသူ့ကိုယ်တိုင်ထိုး စီးသည်။ သို့ရာတွင် ကောက်ရိုးမရှိ။ တပ်သား ၄၀၀၀ အနက် ၁၀၀ မှာ အမျိုးသမီးများဖြစ်ကြသည်။ တခါတရံတွင် ချိုင့်ကြီးများကို နှင်းခဲများဖုံးနေတတ်သည်။ ရေခဲလို အေးစက်နေသောလေက တောင်ကြားများတွင် တရွှံ့ရွှံ့ အော်မြည်နေသည်။ ကျောက်ဆောင်ကြီးများကို အကာအကွယ်ယူ၍ အိပ်ကြရသည်။ တခါတရံတွင် အစာမစားရ။ ရွာစဉ်မတွေ့ရဘဲ နှစ်ရက်သုံးရက်လျှောက်ကြရသည်။ သူတို့ကို စေတနာရှိသည့် လယ်သမားရွာများတွေ့တတ်သော်လည်း လယ်သမားများကိုယ်တိုင် ကျွေးစရာမရှိ။ မဝရေစာမားနေကြရသည်။ နောက်ဆုံး၌ သူတို့သည်သတ္တုထွက်သည့် တာယုမြို့ကို ရောက်ကြသည်။ တာယုက ချမ်းသာသည်။ ဤတွင် သူတို့အများစုကိုလုပ်မိကြသည်။ တခြားမဟုတ်၊ တာယုတွင် ကြာကြာစခန်း

ချလိုက်မိခြင်းဖြစ်သည်။ သို့ဖြင့် ရန်သူကို အချိန်ပေးသလို ဖြစ်သွားကာ တပ်သား ဘုရားများစွာ ကျဆုံးခဲ့ကြရသည်။ ထိုမှစ၍ မော်သည် မြို့ငယ်များကို ရှောင်ကွင်းသည်။ မြို့များကိုကွင်း၍ ချီတက်သည်။ တပ်နားလျှင်လည်း ကျေးလက်များတွင်သာနားသည်။ နောက် ၁၅ ရက်တွင် သူတို့သည် စုန်ယီတောင်ကြားတွင် တိုက်ပြေး ပြေးခဲ့ကြရသည်။ ရန်သူတို့သည် နောက်တကြိမ် အတိုက်ခံရပြန်သည်။ ရန်သူသည် သူတို့တပ်ကို ထိုးဖောက်နေသည်။ ထိုရန်သူတပ်များကို ခါချပစ်ခဲ့ပြီး လွတ်လွတ်ကျွတ်ကျွတ် ဆုတ်ခိုင်းလိုသည်။ ထို့ကြောင့် ဖူကျန်ထဲသို့ဆုတ်သည်။ ထိုမှတစ်ဖန် ကျန်ငါးနှစ်ထဲသို့ ပြန်ဝင်သည်။ သို့ရာတွင် ရန်သူနှင့်လုံးလုံးမလွတ်သေး။ မော်က ရန်သူ့လက်မှလွတ်အောင် ရုန်းထွက်ချင်သည်။ ထို့ကြောင့် ရန်သူတပ်ချီလာခဲ့ရာ တာပို တီသို့ နောက်ပြန်ဆုတ်၍ဝင်သည်။ ဤနေရာက မြေပြင်အနေအထားကောင်းသည်။ သူတို့အတွက် အခွင့်သာသည်။ ဤတွင်ရန်သူကို အပြတ်ခါချပစ်ခဲ့ဘို့ ဆုံးဖြတ်သည်။ မော်နှင့် ချူတေးတို့သည် တိုက်ပွဲစဉ် စီမံကိန်းများ ဆွဲကြသည်။

“ကျန်တော်တို့ တပ်ခဲတွဟာ တိုက်ပွဲမတိုက်ခင် တိုက်ပွဲစီမံကိန်းတွေကို အသေးစိတ် အကြေအလည် ဆွေးနွေးကြတယ်။ ရန်သူကို ချေမှုန်းဘို့၊ ရန်သူကို တိုက်ရင်း သေဘို့ သင်္ဃိဋ္ဌာန်ချကြတယ်” ဟု ၎င်းတို့အထဲမှ တယောက်က ပြောသည်။

တာပိုတီသည် တောင်ကြားရိလယ်ကွင်းတောင်က မြို့တံမြို့ဖြစ်သည်။ ဘေးတွင် တောင်တွေပတ်ပတ်လည် ဝိုင်းနေပြီး ယွီချင်းမြို့မှ မိုင် ၅၀ ခန့်ဝေးသည်။ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၀ ရက်နေ့၌ မော်နှင့်ချူတေးသည် တိုက်ပွဲစီမံကိန်းကို ရေးဆွဲကြသည်။ သူတို့တပ်များကို တောင်ကုန်းများပေါ်တွင် တပ်စုဖျက်ထားကြသည်။ ညနေဘက်တွင် နှင်းကျစပြုသည့်အခါ၌ တေတ္တ တပ်မတော်တပ်ရင်းကြီးတရင်းက ကုမင်တန်တပ်များကို ချိုင့်ဝှမ်းထဲပါလာအောင် မြှားခေါ်လာခဲ့သည်။ မွန်းတည့်ချိန်မှစ၍ဖြစ်သောတိုက်ပွဲသည် တညလုံးကြာသည်။

“ရန်သူက မြေပြင်အနေအထားကို မသိတော့ ကျည်ဆံတွေ အလကား ဖြုန်းသလိုဖြစ်နေတယ်” ဟု ပြောကြသည်။ လင်းပြောင်က တပ်တပ်ဖြင့် ရန်သူ့ နောက်ပိုင်းကို ဝင်တိုက်သည်။ ရန်သူ ၇၀၀၀ အနက် ၅၀၀၀ ကို သုံးပန်းရလိုက်ပြီး အမြောက်အလက် ၈၀၀ ရလိုက်သည်။ ဤတိုက်ပွဲသည် ကျင်ကန်းတောင်တန်းတိုက်ပွဲပြီးသည့်နောက် ပထမဆုံး အောင်ပွဲရသည့်တိုက်ပွဲ ဖြစ်သည်။ အခြေခံစခန်းသစ်တရပ် ဖွင့်ရန်အတွက် အဆုံးအဖြတ် ပေးသော တိုက်ပွဲလည်း ဖြစ်သည်။

ထို့နောက် ကျန်ရိုးပြည်နယ် အလယ်ပိုင်းက နှင်းကျမြို့ကို ဝင်တိုက်၍ ၃ ရက်သိမ်းထားသည်။ တပ်နား၍ မြေငှမ်းများ၏ ခြံကွေးများကို သိမ်းကြသည်။ ထောင်များကိုဖွင့်၍ အကျဉ်းသားများကို လွှတ်ကြသည်။ ထိုမှတစ်ဖန်

တန်ကူသို့ ချီတက်လာခဲ့ကြသည်။ ထိုစဉ်က တန်ကူမြို့ကို ဝှမ့်ပိုစစ်တက္ကသိုလ် ကျောင်းဆင်း ကုန်မြို့နယ်တစ်ခုဖြစ်သူ ဆင်းဝန်း ခေါင်းဆောင်သည့်တပ်များက သိမ်းထားကြသည်။ တာပိုးတိမ်မထွက်မှီ မော်က သူ့ ထုံးစံအတိုင်း ယူချင်း မြို့ကစားတိုက်သို့ သဘင်းစာများယူ၍ ဖတ်စုကလေးတစ်ခုကို လွတ်လိုက်သည်။ ထိုစဉ်က ယူချင်းမြို့စောင့် ကူပိုင်ကိုင်ဆောင်ခေါင်းကူပိုင် တပ်အတွက် ညစာစားပွဲကြီးကျင်းပရန်ပြင်နေသည်။ တာပိုး သဘားယူသည့်ဟပ်စုက မြို့စောင့်တပ်ကို လက်နက်ဖြုတ်ကာ တမြို့လုံးကို သိမ်းခံခဲ့ရသည်။

မော်တို့တပ်က နောက်ထပ်တိုက်မည့် မှီမာ တန်ကူနှင့် ၂၅ မိုင်ဝေးသည့် ဆင်ကူမြို့ဖြစ်သည်။ ဆင်ကူက လူချမ်းသာ မြေရှင်တွေ ပေါ့သည်။ ဆင်ကူကို အလွယ်တကူရရှိ ၎င်းကို “ဆိုဗီယက်” ဒေသသို့ သွတ်သွင်းလိုက်သည်။ စင်စစ်သူတို့ “ဆိုဗီယက်” ဒေသသည် တကဲအခြေခံစခန်း မဟုတ်ကြောင်းကို မော်နှင့် ချူတေး နှစ်ယောက်လုံးသိကြသည်။ သူတို့အခြေခံစခန်းတွင် မြေယာဘော်လှန်ရေးမလုပ်ရသေး။ သို့ရာတွင် ထိုဒေသက တောင်တန်းကြီးများရှိသည်။ တောင်တန်းများပတ်လည်တွင် မြေပြန့်လွင်ပြင်တွေရှိသည်။ မြို့တွေရွာတွေရှိသည်။ လူဦးရေထူထပ်သည်။ မြေဩဇာကောင်းသည်။ နေဦးသို့ရောက်လျှင် ဝါးတောများ၊ ထင်းရှူးတောများနှင့်သာယာသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုဒေသသည် ကျင်ကန်းတောင် တောင်ရိုးထက် ကောင်းသည်။ ဆင်ကူကိုသိမ်းပြီးနောက် သူတို့တပ်နားကြသည်။ ရေချိုးကြသည်။ ရေချိုးရသည်မှာကြာပြီ။ ကိုယ်မှားနန်းကြီးမများကို စစ်ဆင်ရေး လုပ်ကြရသည်။ စစ်သင်တန်းဆင်းခြင်း၊ လေ့ကျင့်ခြင်း၊ စာသင်ခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ကြသည်။ ထိုဒေသတွင်ကျင်းပသည့် တပ်နီတော်အစည်းအဝေး၌ မော်စီတုန်းက မိန့်ခွန်းတခု ပြောသည်။ ထိုမိန့်ခွန်း၌ မော်က စိတ်မပျက်ကြဘူး၊ အားမငယ်ကြဘူး၊ မျှော်လင့်ချက်ထားကြဘူးတို့ကို တွန်းသည်။ တောက်ပသောမနက်ဖြန်ကိုကြို၍ ပြောသည်။

“မီးပွားကလေးက တောမီးကြီးဖြစ်လာနိုင်တယ်။ ကျွန်တော်တို့ဟာ ဒီနေ့အင်အားနည်းပြီး သေးငယ်နေသေးပေမဲ့ ကျွန်တော်တို့ရဲ့အနာဂါတ်မှာ အတိုင်းအဆမရှိဘူး” ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။ သူက တော်လှန်ရေး၏ယေဘုယျ သေနင်ပျူဟာနှင့် နည်းပရိယာယ်များကို ရှင်းပြသည်။ ကျေးလက်အခြေခံစခန်းများ တည်ဆောက်ဘို့လိုအပ်ပုံကို အလေးတင် ပြောပြသည်။ သို့ဖြင့် တပ်နီတော်ခွန်အားပြည့်လာကာ အရှေ့ဘက်သို့ချီခံပြီးနောက် ဖုကျန်နယ်စပ်က မြို့ကြီးတမြို့ဖြစ်သည့် ချန်ကင်းမြို့ (တင်ကျိုမြို့) ကို သိမ်းလိုက်သည်။ မြို့စောင့်တပ်ကို အပြင်ထွက်လာ အောင်မြင် ၁၉၅၂ ခု ဩဂုတ်လ ၁၅ ရက်နေ့တွင် ဝင်သိမ်း လိုက်ကြသည်။ မြို့စောင့်တပ်နှင့် လက်နက်ခဲယမ်းစီးကုန်ဆုံး အခြေခံစာများကို သိမ်းခဲ့ကြသည်။ တပ်နီ မြို့ကိုသိမ်းပိုင်းသည် အဆုံးအမ ဖြစ်ခဲ့ပြီးပင် ဖြစ်သည်။ နောင်တွင် ဝါးဒေသသည် အခြေခံစခန်း အဖြစ် အသုံးပြုခဲ့သည်။ မြို့ကိုသိမ်းပြီး

မကြာမှီရှုန်ဟဲမှ ဆက်သားတဦး ရောက်လာသည်။ သူနှင့်အတူ ကွန်မြူနစ်အင်တာ
 နေရှင်နယ်ခြောက်ကြိမ်မြောက်ကွန်ဂရက် ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် အစီရင်ခံစာများ
 ပါလာသည်။ တပြိုင်နက်တည်းမှာပင် အင်္ကျီအနားထဲတွင် ထည့်ယူလာသည့် စာတ
 စောင်လည်းပါလာသည်။ လယ်သမားဆက်သားတဦးလည်း ရောက်လာသည်။
 လယ်သမားဆက်သားမှာ ပိန်တေ့ဟူ၍ ဝိုင်ထံမှ ဖြစ်သည်။ ထိုစာ၌ ကျင်ကန်း
 တောင်ရိုးအခြေခံစခန်းကို စွန့်လွှတ်ခဲ့ရပြီ ဖြစ်ကြောင်း၊ ယခုအချိန်တွင် တင်ကျို
 မြို့မှ သုံးရက်ခရီးကွာတနေရာတွင် ရောက်နေပြီဖြစ်ကြောင်းဖြင့် ပိန်တေ့ဟူ၍ ဝိုင်၏
 စာတွင် ဖော်ပြထားသည်။ ထို့ကြောင့် မော်နှင့် ချူတေးသည် ပြေလဲထဲတွင်
 တင်ကျိုမှ တောင်ပိုင်းကျန်စီပြည်နယ်သို့ ချီတက်လာကြသည်။ ပိန်တေ့ဟူ၍ ဝိုင်
 ၏တပ်နှင့် ပေါင်းရန်ဖြစ်သည်။ လမ်းတလျှောက်တွင် တော်လှန်ရေးကော်မတီ
 များ လူထုအဖွဲ့အစည်းများကို ဖွဲ့စည်းခဲ့ကြသည်။

ဤတိုက်ပွဲစဉ်၌ မော်စီတုန်းသည် သူ၏ “ကျေးလက်က မြို့ကိုဝိုင်းရေး”
 နည်းနာကို စတင်၍ အကောင်အထည် ဖော်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် လီလီစန်က
 သူ့ကို “လယ်သမားစိတ်ဓာတ်” ရှိသူဟု ပုတ်ခတ်တိုက်ခိုက်သဖြင့် အခက်အခဲ
 အများကြီး တွေ့ရသည်။ ပါတီထဲတွင် မော်လမ်းစဉ်ကို ထောက်ခံမည့်သူဆို၍
 များများစားစားမရှိ။ အနည်းစုသာ ရှိသည်။ လယ်သမားများကမူ မော်ကို
 ထောက်ခံကြသည်။ လယ်သမားထဲမှ တပ်နီတော်အတွက် တပ်သားသစ်များရ
 သည်။ သို့ရာတွင် သူတို့၌လက်နက်မရှိ။ လယ်သမားများက တပ်နီတော်ဒဏ်ရာ
 ရသူများကို ပြုစုစောင့်ရှောက်ကြသော်လည်း သူတို့တွင် တပ်နီတော်ကို ကျွေး
 မွေးအိုမပြောနှင့် သူတို့ကိုယ်တိုင်ပင် စားစရာမရှိ။

မေလတွင် မော်သည် တာပိုးတီသို့ ပြန်လာခဲ့သည်။ တာပိုးတီမြို့သိမ်းပွဲ
 နှစ်လည်အောင်ပွဲသို့ တက်ရန်လာခြင်း ဖြစ်သည်။ လယ်သမားများက သူ့တပ်
 သားများအား ရိက္ခာအားအဖြစ် လှူသော ပိုက်ဆံများကို ပြည်သူများသို့ ပြန်ဝေ
 ပေးပစ်သည်။ မြေရှင်များထံက သိမ်းယူရသော အဝတ်အထည်များကိုလည်း
 ပြည်သူလူထုသို့ ဝေငှပေးပစ်သည်။ ၁၉၃၃ ခုနှစ်တွင် မော်က တာပိုးတီ
 အကြောင်းကို ဤသို့ ကဗျာစပ်ဖူးသည်။

မိုးရွာပြီးတဲ့နောက် နေထောင်ပြန်လာတယ်
 တောင်တွေနဲ့ တောင်ခြေလျှိုကြားဟာ မှိုင်းပြာပြာထဲမှာ
 အရည်ပျော်သွားကြတယ်
 ဒီနှစ် တိုက်ပွဲတွေက ပြင်းထန်တယ်
 ရွာတံတိုင်းတွေမှာ ကျည်ဆံပေါက်တွေဟာ
 အမာရွတ်ထင်နေသေးတယ်
 တောင်ကြားမှာ ကျည်ဆံပေါက်ရာတွေ ဆင်ယင်ထားပုံက
 ပိုပြီး ချစ်စရာကောင်းတယ်

မော်တိုတပ်သည် ယှဉ်ချင်းသို့ဆောက်ကာ ပိန်တေ့ဟူ၍ ဝင်၏တပ်နှင့် ပေါင်း မိကြသည်။ ပိန်တေ့ဟူ၍သည် ကျင်ကန်းတောင်တန်းပေါ်တွင် မော်သိမ်းသွင်း ခဲ့သည့် ဟာကားတောပုန်းခားပြဟောင်းများဖြစ်သော ယွမ်တို့နှင့် ပင်ပက္ခဖြစ် ကာ အချင်းချင်း တိုက်ကြသည်။ ဤတွင် ရန်သူက ဤကြားထဲသို့ သပ်လျှို၍ ဝင်တိုက်သဖြင့် ကျင်ကန်းတောင်တန်းကို ပိန်တေ့ဟူ၍ လက်လွှတ်ခဲ့ရခြင်း ဖြစ်သည်။

၁၉၂၉ ခုမေလတွင် ယှဉ်ချင်းမြို့ကို သိမ်းလိုက်ကြသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ ယှဉ်ချင်းသည် အခြေခံစခန်း၏ မြို့တော် ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ဗဟိုအခြေခံစခန်း သို့မဟုတ် ကျန်စု-ဖူကျန် နယ်စပ်ဒေသဟု အမည်တွင်ခဲ့သည်။

ယခုအချိန်တွင် အန်ယွမ်နှင့် ပိုင်ရှန်းကျောက်မီးသွေးတွင်း အလုပ်သမားများကို တပ်နီတော်ထဲတွင် အင်ဂျင်နီယာတပ်ဖွဲ့များအဖြစ် ဖွဲ့စည်းလိုက်သည်။ လက်နက်ရုံ၊ ဆေးရုံများ၊ ကျောင်းများနှင့်တကွ စစ်တက္ကသိုလ် တခုကိုပင် ဖွင့်နိုင်နေပြီ။ ယှဉ်ချင်းအခြေခံစခန်းသည် ကျင်ကန်းတောင်တန်းထက် ပို၍ ကြွယ်ဝသည်။ မြေ ဩဇာလည်းကောင်းသည်။ လက်မှုပညာနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးလည်း ဖြစ် ထွန်းသည်။ ရေပေါသည်။ သံဖြူမိုင်းများရှိသဖြင့် ဝင်ငွေလည်းကောင်းသည်။ သို့ရာတွင် အခြေခံစခန်းကို ခိုင်မာအောင်လုပ်ဖို့ကမူ လယ်သမားအပေါ်တွင် မှီခိုနေရသေးသည်။ ဒေသကာကွယ်ရေးအတွက် ပြည်သူ့စစ်များနှင့် ရောင်းနီ တပ်ဖွဲ့များကို ဖွဲ့စည်းရာတွင်လည်း လယ်သမားကို အားကိုးနေရသည်။ ဤ အခြေအနေတွင် တပ်နီတော်ကို မည်သို့ဖွဲ့စည်းမည်နည်း၊ တပ်နီတော်ကို မည်သို့ အသုံးပြုမည်နည်း ဆိုသည်ကိုစွဲနှင့် ပတ်သက်၍ မော်စီတုန်းနှင့် လီလီစန်တို့ သဘောကွဲကြသည်။ သို့ရာတွင် ဤသဘောကွဲမှုသည် စစ်ရေးကိစ္စသက်သက်မျှ သာမက တော်လှန်ရေးနှင့် ပတ်သက်သည့် သေနင်္ဂဗျူဟာဆိုင်ရာကွဲလွဲချက်ကြီး တရပ်ဖြစ်လာခဲ့သည်။

ပြေလတွင် လီလီစန်၏ညွှန်ကြားချက်သစ်များ မော်စီတုန်းထံသို့ ရောက် လာခဲ့သည်။ ထိုညွှန်ကြားချက်၌ မြို့ကြီးများက နိုင်ငံရေးလုပ်ငန်းကို ဇောက်ချ လုပ်ကိုင်ရမည်၊ မြို့များတွင် အလုပ်သမားများကို စည်းရုံးရမည်၊ ကျေးလက်ကို အရေးပေးခြင်းသည် “လယ်သမားစိတ်ဓာတ်” ဖြစ်သည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။ မြို့များတွင် ပါတီပြန်လည်တည်ဆောက်ရေးနှင့် အလုပ်သမားလူတန်းစား ခေါင်း ဆောင်မှုကို ထူထောင်ရန်အတွက် မော်နှင့် ချူတေးတို့အား ကျေးလက်တွင် အခြေခံစခန်း တည်ဆောက်ရန်စီမံကိန်းကို စွန့်လွှတ်လိုက်ရန် တိုက်တွန်းထား သည်။ တပ်နီတော်ကို ပြောက်ကျားတပ်ရက်လေးအဖြစ် ဖြန့်ခွဲရန် ညွှန်ကြား

သည်။ လီလီစန်က မော်နှင့် ချူတေးကို ရှန်ဟဲသို့လာရန် ခေါ်သည်။ အလုပ်
သမားစည်းရုံးရေးလုပ်ငန်းလုပ်ရမည်ဟု ဆိုသည်။ မြေယာပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးနှင့်
မြေယာဝေခြမ်းရေးကို ခေတ္တရပ်ဆိုင်းထားရမည်။ လယ်သမားများက မြေယာ
ဝေခြမ်းရေးလုပ်ရန် အဆင်သင့်မဖြစ်သေးဟုလည်း လီလီစန်က ညွှန်ကြားသည်။

အဓိပ္ပာယ်က မော်နှင့် ချူတေးတို့ လုပ်ခဲ့သမျှ အလကားဟု ဆိုခြင်းဖြစ်
သည်။ သူတို့ တည်ဆောက်ခဲ့သည့် အခြေခံစခန်းတွေကို ဖျက်သိမ်းပစ်ကြက
ပြောခြင်းဖြစ်သည်။ ဆင်ကူတွင်ရှိစဉ် မော်က ၁၉၂၉ ခု ပြေလမြေယာပြုပြင်
ပြောင်းလဲရေးဥပဒေကြမ်းတရပ်ကို ဆွဲခဲ့သည်။ မြေယာတိုက်ပွဲတစ်ခုနှင့်အတူအကျိုး
တွင် အခြေခံရေးဆွဲခဲ့သည်။ ၁၉၂၀ ခု ပြေလ မြေယာဥပဒေ၌ အမှားအယွင်း
များရှိခဲ့သည်ဟု မော်က သုံးသပ်သည်။ ဥပမာ ထိုမြေယာ ဥပဒေထဲတွင်
လယ်သမား စီးပွားရေးကဏ္ဍ၌ အလယ်အလတ်တန်းစား လယ်သမားကို ထည့်
သွင်းတွက်ချက်ခြင်းမပြုခဲ့။ မော်သည် ထိုဥပဒေကို ပြင်လိုက်သည်။ အခြေခံ
စခန်းသစ်ကို နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးအရ ခိုင်မြဲရေးမှာ ထိုဥပဒေပေါ်တွင် အမှီ
ယစွာပြုနေသည်။ ပျော့ပြောင်း၍ ဒီဂရီမေ့ကျသော မြေယာတော်လှန်ရေးတရပ်
မရှိဘဲ တပ်နိုတော်ကို အခိုင်အမာ မတည်ဆောက်နိုင်။ အစိုးရအဖွဲ့နှင့် လူထု
ကိုယ်စားပြု အဖွဲ့အစည်းများကို မတည်ဆောက်နိုင်။ တပ်နိုတော်ကို ထောက်ပံ့
ခြင်း၊ ကျေးမွေးခြင်း၊ တပ်သားသစ်များထပ်မံ သိမ်းသွင်းခြင်း မပြုနိုင်။ ကျေး
လက်တွင် ပါတီအဖွဲ့အစည်းကို တည်ဆောက်ခြင်း မပြုနိုင်။

မော်စီတန်း၊ ချူတေးနှင့် ပီနိုတေ့ဟူ၍ တို့သည် ဟွီချင်းတွင် သုံးရက်
ကြာ ကွန်ဖရင့်တခုကို ကျင်းပကြသည်။ မော်သည် လီလီစန်ကို အတိအလင်း
ဆန့်ကျင်ခြင်းမပြု။ သို့ရာတွင် သူ့ အစီအစဉ်ကို စတင်အကောင်အထည် ဖော်
နေပြီ။ ကျေးလက်က လယ်သမားကို စတင်စည်းရုံးနေပြီ။ ပါတီပေါ်လစ် မျှူရီ
ဆစ်က မော်၏ ပေါ်လစီကို ဆန့်ကျင်သည်။ ကျေးလက်တွင် အာဏာနီ တည်
ဆောက်ရမည်ဆိုသော သူ့ အယူအဆကို ဒေသပါတီ ကော်မတီများကလည်း
လက်မခံ။ အာဏာနီတည်ဆောက်လျှင် သူတို့အရှိန်အဝါ ကျရချည့်ဟု စိုးရိမ်ကြ
သော ပြောက်ကျားတပ်ဖွဲ့ ခေါင်းဆောင်များကလည်း လက်မခံ။ လီလီစန်က
ရွေးချယ်ခန့်ထားသည့် ပါတီကေဒါများကလည်း လက်မခံ။ သို့ဖြင့် မော်တွင်
အခက်အခဲများစွာ ကြုံတွေ့ရသည်။ ထိုအထဲတွင် ဗဟိုကော်မတီကို မျက်နှာလို
အားရလုပ်ကြသည့် ပါတီကေဒါအချို့၏ ဂိုဏ်းဂဏဝါဒ၏ တိုက်ခိုက်မှုကို
လည်း မော်ကြုံတွေ့ရသည်။ ထိုစဉ်ကမော်သည် ကူမင်တန်နှင့် စစ်ဘုရင်တို့၏
စစ်တပ်များကိုသာ တိုက်ရသည်မဟုတ်၊ ပြင်းထန်သော ပါတီတွင်းတိုက်ပွဲများကို
လည်း တိုက်ခဲ့ရသည်။

မော်က တပ်နိုတော်ကို ပြောက်ကျားတပ်ဖွဲ့များအဖြစ် ဖြန့်ခွဲပစ်ရမည်ဟု
သော လီလီစန် ဗဟိုကော်မတီ၏ လမ်းစဉ်ကို လက်မခံ။ သို့ လက်မခံကြောင်းကို

ထိုနှစ် ပြေလတွင်တကြိမ်၊ မေလတွင်တကြိမ် လီလီစန်ထံ အကြောင်းပြန်ခဲ့သည်။ လီလီစန်သည် တပ်မတော်နှင့် လယ်သမားများဖွဲ့စည်းထားသည့် ရောင်းနီတပ်ဖွဲ့များကို ခွဲခြား၍မသိဟု မော်က ရေးခဲ့သည်။

“တပ်နိုတော်ကို ပြောက်ကျား တပ်ခုတွေအဖြစ် ပြန်ခွဲပစ်တာဟာ လက်တွေ့မကျဘူး။...အစုလေးတွေအဖြစ် ပြန်ခွဲပစ်လိုက်ရင် ပါတီခေါင်းဆောင်မှုဟာ အားနည်းသွားလိမ့်မယ်။ ပါတီဟာ အရှုံးခံရနိုင်ဆိုင်ရလိမ့်မယ်။ အခြေအနေက ပြောင်းပြန်ဖြစ်လာတာနဲ့အမျှ တပ်တွေကိုပိုပြီး စုစည်းပေးရမယ်။...ပါတီခေါင်းဆောင်မှုဟာ ရဲရင့်ပြတ်သားတဲ့တိုက်ပွဲကို ဆင်နွှဲရမယ်။ ဒီလိုလှုပ်ရှားလျှင် ကျွန်တော်တို့ဟာ ပါတီတွင်းညီညွတ်မှုကိုရပြီး ရန်သူကို ဆန့်ကျင်နိုင်လိမ့်မယ်။ အခြေအနေ ကောင်းလာမှသာလျှင် တပ်များကို ပြန်ခွဲပစ်နိုင်လိမ့်မယ်။ ဒီအခါ ကျမှသာလျှင် ခေါင်းဆောင်များဟာ ကေဒါထုနဲ့ ခွဲနေလို့ဖြစ်လိမ့်မယ်” ဟု မော်က အကြောင်းပြန်သည်။

ဤသည်မှာ ရုန်ဟဲသို့ လာရန်ခေါ်သော လီလီစန်ဗဟိုကော်မတီ၏ ညွှန်ကြားချက်ကို သွယ်ဝိုက် ငြင်းဆန်လိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။

အခြားကဲ့လဲ့ချက်တရပ်မှာ တရုတ်ပြည်တွင် တော်လှန်ရေးဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှု မညီညာသည့် ကိစ္စနှင့်ပတ်သက်သည်။ ကျေးလက်နှင့် မြို့ကြီးများတွင် တပြိုင်နက်တည်း လူထုကိုအုံကြွအောင် လှုံ့ဆော်ရေးကိစ္စသည် မဖြစ်နိုင်ဟု မော်က ဆိုသည်။ မော်၏ အဆိုအရ လူထုကိုအုံကြွလာအောင် လှုံ့ဆော်သည့် ကိစ္စတွင် နေရာရွေးချယ် သတ်မှတ်ရမည်။ တနေရာကိုစူးစိုက်လုပ်ရမည်။ သို့လှုံ့ဆော်ပြီးမှ နိုင်ငံရေးနှင့် စစ်ရေးအင်အားကို တည်ဆောက်ရမည်။

အလုပ်သမားလှုပ်ရှားမှုက အမှီလိုက်လာနိုင်သည်အထိ လယ်သမားလှုပ်ရှားမှုကို ခေတ္တ ဆိုင်းငံ့ ထားရမည်။ အလုပ်သမားနှင့် လယ်သမားလှုပ်ရှားမှုကို တပြိုင်နက်တည်းလုပ်ရမည်။ သို့မဟုတ်လျှင်လည်း အလုပ်သမားလှုပ်ရှားမှုကို ယထာပ စတင်လုပ်ရမည်။ ပစ္စည်းမဲ့လူတန်းစား၏ ခေါင်းဆောင်မှု မပါဘဲ မည်သည့် မြေယာတော်လှန်ရေးမှ အောင်နိုင်မည် မဟုတ်ဟု လီလီစန်ကဆိုသည်။ ဤသို့ဖြင့် လီလီစန်သည် အချက်အလက်များကို သဘောတရားနှင့်ကိုက်အောင် သွတ်သွင်းယူသည်။

“ကျွန်တော်တို့ပါတီဝင်များဟာ လယ်သမားထုရဲ့ စွမ်းအားကြီးမားလာတာကို ကြောက်ကြတယ်။ ဒါဟာမှားတယ်။ ကျွန်တော်တို့ကျင့်သုံးတဲ့နည်းပရိယာယ်များဟာ ရှေးခေတ်နဲ့ယခုခေတ် ကျင့်သုံးခဲ့ကြတဲ့ နည်းပရိယာယ်များနဲ့လဲ ကွာခြားတယ်။ တရုတ်ပြည်နဲ့ခေတ် နိုင်ငံခြားတိုင်းပြည်နဲ့ရော ကွာခြားတယ်” ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။ (“ပါတီတွင်း မှားယွင်းသော အတွေ့အခေါ်များကိုပြင်ရေး” စာတမ်း။ လက်ရွေးစဉ်ကျမ်း အတွဲ ၁)

ဤတွင် လီလီစန်က မော်သည် မြို့ကြီးများက တိုက်ပွဲကို စွန့်လွှတ်သည် ဟု စွတ်စွဲသည်။ သို့ရာတွင် မော်က သူ့ အယူအဆကိုမစွန့်။ ကျေးလက်ကိုမစွန့်။ မော်နှင့်ချူတေးသည် လယ်သမားများကိုစည်းရုံးကာ သေနတ်ကိုမြဲမြဲကိုင်ထားကြသည်။ (ဥပမာ စကား မဟုတ်။ တကယ်ဖြစ်သည်။) ဤတွင် လီလီစန်က တပ်နီတော်ကို ဟုန်ပြည်နယ်ထဲတွင် သွားရောက်၍ လက်နက်ကိုင်ပုန်ကန်ထကြွမှု လုပ်ချမည်ဟု ဆွဲကြားသည်။ မော်က ဟုန်ပြည်နယ် အခြေအနေသည် အခွင့်မသာ။ ယမန်နှစ် ဩဂုတ်လတုန်းက လက်နက်ကိုင် ပုန်ကန်ထကြွမှုကျဆုံးခဲ့ ရပြီး နောက်သပ်တပ်သားအဆုံးအရှုံးမခံနိုင်ဟု ငြင်းသည်။ ဤတွင် လီလီစန်နှင့် သူ့ နောက်လိုက်များက မော်၏အယူအဆသည် “မိုက်ချူးရဲဝါဒ” “ဝေါပြဝါဒ” ဟု စွတ်စွဲခဲ့ကြသည်။

မော်က ယူချင်းအခြေခံစခန်းများကို ခိုင်မာအောင်လုပ်သည်။ တိုက်ပွဲ ဖြင့် တပ်နီတော်ကို တိုးချဲ့သည်။ ကန်ချောင်ကိုသိမ်းသည်။ အရပ်လေးမျက်နှာကို ဖောက်တိုက်၍ အခြေခံစခန်းကို တိုးချဲ့သည်။ မော်သည် လယ်သမားများနှင့် တွေ့ဆုံသည်။ မေးခွန်းများမေးသည်။ စုံစမ်းမှုများပြုလုပ်သည်။ သို့ဖြင့် မြေဟာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကို တိုးတက်အောင် ဆောင်ရွက်သည်။ မော်၏လမ်းစဉ်က ပျော့ပြောင်းသည်။ လက်တွေ့အခြေအနေနှင့်ကိုက်သည်။ သို့ဖြင့် မော်သည် အခြေခံဒေသကို ခိုင်ခန့်အောင်လုပ်သည်။ လူထုထောက်ခံမှုကို ရအောင် လုပ်သည်။

ထိုအချိန်တွင် ရှန်ဟဲကလီလီစန်သည် ပြောင်းပြန်လုပ်နေသည်။ တရုတ်ပြည်တွင် ဆိုဗီယက်အစိုးရကြီးတခု ဖွဲ့စည်းရေးအတွက် ဆိုဗီယက်ဒေသကြီးတခု ထူထောင်ရန် အိပ်မက်မက်နေသည်။ ဝဟန်မှအလုပ်သမားများသည် ချက်ချင်း ပုန်ကန်ထကြွကာ နယ်ချဲ့စနစ်ကို ချေမှုန်းပစ်လိုမည်ဟု မျှော်လင့်နေသည်။ ဤသို့ဖြင့် လီလီစန်၏အိပ်မက်သည် နိုင်ငံရေးသေနင်္ဂပျူဟာကြီး တခုဖြစ်လာသည်။ သူ စိတ်ကူးက ဝဟန်သည် (သူဦးစီးသည့်) ဆိုဗီယက်အစိုးရ၏ ဗဟိုချက် မဖြစ်ရမည်။ သို့လုပ်နိုင်ရန် စစ်တပ်အင်အားလိုသည်။ ထိုအတွက် မော်နှင့် ချူတေးတို့၏ တပ်နီတော်ကို အသုံးပြုမည်။

လီလီစန်၏ စီမံကိန်းသည် ကိုယ်ကျိုးနဲ့မည်စီမံကိန်းဖြစ်သည်။ ဤသည်ကို မော်ကြို၍မြင်သည်။ လီလီစန်သည် သူ့အယူအဆကို လက်မခံလျှင် မော်နှင့် ချူတေးတို့ကို ပါတီမှထုတ်ပစ်တော့မည်။ ပါတီနှင့်တပ်နီတော်ကို ချုပ်ကိုင်ရေးအတွက် သူနှင့်လီလီစန်တို့တိုက်ကြရတော့မည်ကို မော် ကြိုမြင်သည်။ ထို့ကြောင့် မော်က တပ်နီတော်ကိုပိမ့်၍ စည်းရုံးသည်။ မော်သည် ကျန်စီပြည်နယ်ထဲက ပြောက်ကျားတပ်များကို တတိယတပ်နီတော်အဖြစ် ဖွဲ့စည်းသည်။ ဖွဲ့ကျန်ပြည်နယ်ထဲက ပြောက်ကျားတပ်များကို အမှတ် ၁၂ တပ်နီတော်အဖြစ် ဖွဲ့စည်းသည်။ အမှတ် ၁၂ တပ်နီတော်ထဲတွင် ချန်ကေရှိုက်ကို ပုန်ကန်ထွက်လာကြ

သည့် ကူမင်တန်တပ်များလည်း ပါသည်။ ကျင့်ကန်းတောင်ရိုးအခြေခံစခန်းကို စွန့်ခွါခဲ့ရစဉ်က မော်နှင့်ချူတေးတို့တွင် တပ်သား ၄၀၀၀ ကျော်ကျော်က လေးသာရှိသော စတုတ္ထတပ်နီတော်ကခုတည်းဖြစ်သည်။ ယခု တတိယ တပ်မ တော်နှင့် အမှတ် ၁၂ တပ်မတော်ကို ဖွဲ့စည်းလိုက်သည့်အခါတွင်မူ မော်နှင့် ချူတေးတို့တွင် တပ်သား ၁၀,၀၀၀ ခန့်ရှိလာပြီ။

စတုတ္ထတပ်မတော်သည် မော်တီးတောင်တန်းဒေသရှိ စခန်းများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော အစဉ်အလာဖြစ်သည်။ မော်၏တန်းခိုးရှိနိုင်စွမ်းအတွက် အဓိက ဝေဖန်ကြားဖြစ်သည်။ အထူးချီးမြှင့်မှုများ၊ တပ်သားများ၊ ပါတီးကဒါများအတွက် အကောင်းဆုံးသော လေ့ကျင့်ရေး ကျောင်းကြီးဖြစ်သည်။ စတုတ္ထတပ်မတော်သည် မော်နှင့်အခြားတပ်ဖွဲ့များကို ဆက်သွယ်ပေးရာတွင်လည်း အဓိက ကွင်းဆက်ကြီး ဖြစ်နေသည်။

၁၉၂၉ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ကွန်မြူနစ်အင်တာနေရှင်းနယ်အဖွဲ့ချုပ်မှတစ်ဆင့် ပါတီ ဗဟိုကော်မတီသို့ စာတစောင်ရောက်လာသည်။ ထိုစာသည် ကွန်မြူနစ် အင်တာနေရှင်းနယ်က မော်၏အမည်ကို ပထမဆုံးဖော်ပြသော စာဖြစ်သည်။ ထို စာက လီလီစန်၏ လမ်းစဉ်ကို ချေဖျက်ထားသည်။

ကွန်မြူနစ် အင်တာနေရှင်းနယ်၏ စာသည် လီလီစန်ကို အလဲထိုးလိုက် သည့် ထိုးနှက်ချက်ဖြစ်သည်။ အကုန်လုံး အကုန်ရှိပြီး အကုန်သတ် ပေါ့လစီကို မကျင့်သုံးရကောင်းလောဟု ဗဟိုကော်မတီက မော်ကို အမြင်တင်ခဲ့သည်။ မော် က ကြားလူတန်းစားကို စည်းရုံးရန်အတွက် ဗဟိုကော်မတီ ညွှန်ကြားချက်ကို လက်မခံ။ အလတ်စားနှင့် အသေးစား ကုန်သည် များ၏ အကျိုး စီးပွား ကို ကာကွယ်ပေးရမည်ဟုပင် အမိန့်ထုတ်ခဲ့သည်။ ၁၉၂၉ ခုနှစ်တွင် ပြင်ဆင်သည့် ဆင်ကူမြေယာဥပဒေ၌ မြေယာများအားလုံးကို သိမ်းယူရမည်ဟုဆိုသည့်အစား “ဘုံလယ်မြေများနှင့် မြေရှင်ကြီးများပိုင် မြေများကိုသိမ်းယူရမည်”ဟု ပြင်ဆင် လိုက်သည်။ သို့ရာတွင် ချမ်းသာ လယ်သမားများ၏ လယ်မြေကိုမသိမ်းဟုဆိုခြင်း ကြောင့် ၎င်းတို့နှင့် မဟာမိတ်ဖွဲ့ရမည်ဟု အဓိပ္ပါယ် မထွက်။

လီလီစန်သည် မြေယာလမ်းစဉ်တွင် ချမ်းသာလယ်သမားများနှင့် မဟာ မိတ်ဖွဲ့ရမည်ဟု ထင်သည်။ မော်က ချမ်းသာကို ကြားထားရမည်ဟု ဆိုသည်။ သို့ဖြင့် သူတို့နှစ်ယောက် မြေယာလမ်းစဉ်တွင်ကွဲကြသည်။ ကွန်မြူနစ် အင်တာ နေရှင်းနယ်က မော်ဘက်ကထောက်ခံသည်။ ဤမှစ၍ လီလီစန်ခေါင်းဆောင်မှု လျော့ကျတော့သည်။ သို့ရာတွင် လီလီစန်ခေါင်းဆောင်မှု လျော့ကျခြင်း၌ ဤအချက်သည် အဓိကမဟုတ်။ အဓိကအချက်မှာ လီလီစန်သည် တရုတ် တော်လှန်ရေး၏ခရီးကို အရှည်မြင်တတ်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ လီလီစန်သည် တရုတ်ပြည်၏ဥဒေမဲ့ အခြေအနေများကို မျက်နှာမပြုခဲ့သည်။ “ပစ္စည်းမဲ့ လူတန်း စား”သာ အဓိကဟု အသေကိုင်ခဲ့သည်။ ထိုမျှမက လီလီစန်သည် မော်၏တပ်နီ တော်ကို ချီးကျင့်ခဲ့သည်။

သို့ရာတွင် လီလီစန်သည် တပ်နီတော်အကြောင်းကို နှက်တံလှည့်သို့
မဟုတ်။ ခေါင်းရဆောင်မှုနှင့် တပ်သားထုကို မခွဲခြားတတ်။ လှုံ့ဆော်ရေးနှင့်
စည်းရုံးရေးကို မခွဲခြားတတ်။ တပ်နီတော်နှင့် ပြည်သူ့စစ်တို့၏ အခန်းကို မခွဲ
ခြားတတ်။

ဆဋ္ဌမ ပါတိကွန်ဂရက်တွင် ချူအင်လိုင်သည်လည်း လီလီစန်နှင့်အတူ
ပေါလစ်ဗျူရီတွင် အရှေးခံရသည်။ ချူအင်လိုင်နှင့် ကျွန်ုပ်တို့အားက လီလီ
စန်၏ အယူအဆကွာဟချက်များ ရှေ့နောက်မညီညွတ်မှုများကို ထောက်ပြကြ
သည်။ အတိအကျပြောရလျှင် ချူအင်လိုင်သည် ၁၉၂၉ ခုနှစ်လမူစ၍ လီလီ
စန်နှင့် သဘောကွဲခဲ့ကြသည်။

ဆဋ္ဌမ ဗဟိုကော်မတီ ဒုတိယစုံညီ အစည်းအဝေးတွင်မူ လီလီစန်၏ အယူ
အဆများသည် ခုထမျိုး ခုထမျိုးဖြစ်လာသည်။ ဗလောင်းဗလဲတွေ ဖြစ်လာ
သည်။ မတော်တဆဖြစ်ခြင်းလော တမင်တကာလော ဆိုသည်ကိုမူ မည်သူမျှ
မသိ။ စောစောက ကျေးလက်တွင် ပြောက်ကျားတပ်များအဖြစ် ဖြန့်ခွဲရမည်ဟု
ပြောခဲ့သော်လည်း ယခု စုစည်းရမည်၊ မြို့ကြီးတွေကို ဝင်သိမ်းရမည်ဟု ပြောလာ
ပြန်သည်။

ထိုအချိန်၌ မော်နှင့်ချူတေးတို့၏ အခြေခံစခန်းများသည် အင်အား
တောင့်တင်းနေပြီ။ ပြောက်ကျားဒေသများကို စုစည်းထားသည့် ဒေသကြီးဖြစ်
နေပြီ။ ဤအတွင်း ကွန်မြူနစ် အင်တာနေရှင်နယ် အဖွဲ့ချုပ်မှ စာတစောင်ထောက်
လာပြန်သည်။ ပြောက်ကျားဒေသများကိုတိုးချဲ့၍ အခိုင်အမာ တည်ဆောက်ရ
မည်၊ အထူးသဖြင့် မော်နှင့်ချူတေးတို့ ဒေသများကို အခိုင်အမာတိုးချဲ့ရမည်ဟု
ထိုစာက အကြံပေးသည်။

ထိုအချိန်က မော်သည် ငှက်ဖျားကြောင့် အိပ်ယာထဲတွင် လဲနေသည်။
ချူတေးသည် သူတယောက်တည်းဖြင့် ဗဟိုကော်မတီ၏ ညွှန်ကြားချက်များကို
တွန်းလှန်အားမရှိ။ ထို့ကြောင့် လီလီစန်၏ ညွှန်ကြားချက်အရ လူထုများကို
လှုံ့ဆော်ရန်၊ လှည့်လည်ပြောက်ကျားတပ်ဖွဲ့များဖွဲ့၍ ဖြန့်ခွဲထွက်ခွဲသည်။ အရှုံး
နှင့်ချည်း ရင်ဆိုင်ရသည်။ ဤတွင် လီလီစန်၏လမ်းစဉ် မှားနေပြီကို ချူတေးသိ
လာသည်။

၁၉၂၉ ခု စက်တင်ဘာလထဲ၌ လီလီစန် ဗဟိုကော်မတီက မော်ထံ
ညွှန်ကြားချက်တစောင်ပို့လိုက်သည်။ ထိုညွှန်ကြားချက်က စတုတ္ထစိမတော်
ထဲ၌ ပစ္စည်းမဲ့ မဆန်သော အတွေးအခေါ်များကို ချေမှုန်းသုတ်သင်ရမည်၊ နိုင်ငံ
ရေးညွှန်ကြားရေး ဌာနတဖွဲ့ကိုဖွဲ့စည်းရမည်၊ ပါတီထဲတွင် “ထရော့စကီ အတွေး
အခေါ်များ၊ လယ်သမားစိတ်ခါတ်များ၊ ပစ္စည်းမဲ့ မဆန်သော စိတ်ခါတ်များ
လွှမ်းမိုးနေသည်”ဟု ပါသည်။

ဤညွှန်ကြားချက်များကို ရသည်နှင့်တပြိုင်နက် မော်က စတုတ္ထတပ်နီ တော်တွင်ရှိ ပါတီနှင့် တပ်သားကိုယ်စားလှယ် များ၏ နဝမ ကွန်ဖရင့်ကို ကျွန် ကွင် ခေါ်လိုက်သည်။

တပ်နီတော်၏သမိုင်းတွင် ကျွန်ကွန်ဖရင့်သည် သမိုင်းတွင်မည့် ကွန်ဖရင့် ဖြစ်သည်။ ဤကွန်ဖရင့်ဆုံးဖြတ်ချက်များကို နောင်အနှစ် ၄၀ တိုင်ရုံမျှကျင့်သုံး ခဲ့သည်။ ထိုဆုံးဖြတ်ချက်များသည် တပ်နီတော်တွင်းက အရာရှိနှင့် နိုင်ငံရေး တပ်သားတိုင်းအတွက် မဖြစ်မနေ လေ့လာရမည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များ ဖြစ်သည်။

ကျွန်မြို့က တောင်ကြားထဲက မြို့ငယ်ကလေးဖြစ်သည်။ မော်တိုတပ်များ သည် ဘုရားတန်ဆောင်းများနှင့် မြေရှင်ကြီးများ၏ အိမ်များထဲတွင် စခန်းချကြ သည်။ စာပြင်ရေးမှတ်တမ်းသည် အထောက်အထား မတွေ့ရသော်လည်း ကျွန် ကွန်ဖရင့်တွင် မော်နှင့်လီလီစန်တို့၏တိုက်ပွဲသည် အတိအသင်း ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ သည်ဟု ပြောစမှတ်ပြုကြသည်။ သူတို့နှစ်ဦး၏တိုက်ပွဲတွင် အခါကပြဿနာမှာ ပါတီက စစ်တပ်ကို ချုပ်ကိုင်ရေး ပြဿနာဖြစ်သည်။ တနည်းဆိုရလျှင် နိုင်ငံရေး လမ်းစဉ်နှင့်စစ်ရေးသက်သက် လမ်းစဉ်တို့၏ တိုက်ပွဲဖြစ်သည်။ တပ်နီတော်အခိုင် အခန့် တည်တံ့ရေးပြဿနာ ပြတ်ပြတ်သားသား ဖြစ်လာခဲ့သည်မှာ ဤကွန်ဖရင့် တွင်ဖြစ်သည်။ စစ်တပ်ကို ပါတီကခေါင်းဆောင်ရမည်၊ စစ်တပ်ကလူထုထဲတွင် နိုင်ငံရေးလုပ်ငန်း လုပ်ရမည်ဆိုသည့် အယူအဆ ပီပီသသ ဖြစ်လာသည်မှာလည်း ဤကွန်ဖရင့်မှာပင် ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးအသိရှိသော၊ သိစိတ်ရှိသော တော်လှန် သောတပ်မတော်တရပ်မရှိလျှင် ပြည်သူ့လူထု၏ လွတ်မြောက်ရေးအတွက် ဘာမျှ မလုပ်နိုင်။ ထို့ကြောင့် ထိုတပ်မတော်မျိုးကို တည်ဆောက်ရမည်ဟူသော အယူ အဆသည် ဆောင်းဦးကောက်ရိတ်ချိန်ပုန်ကန်မှုတွင် သန္ဓေတည်ခဲ့သည်။ ထိုသန္ဓေ သားသည် မော်ပင်းကွန်ဖရင့်တွင် ကြီးထွားလာကာ ကျွန်ကွန်ဖရင့်တွင် မွေးဖွား သွန်စင်လာခဲ့သည်။ မော်သည် တပ်မတော် နိုင်ငံရေးအရ နိုးကြားနေရေးနှင့် ပါတီတပ်မတော်ဆက်သွယ်ရေးကို ဦးစားပေးခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် နောင်နှစ် များ၌ တပ်တွင်းလုပ်ဟန် ပြုပြင်ရေးလှုပ်ရှားမှုများကိုလုပ်တိုင်း ကျွန်ကွန်ဖရင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ကိုးကားကြသည်။ ပြန်ကိုင်ကြရဆဲ ဖြစ်သည်။

ကျွန်ကွန်ဖရင့်တွင် မော်က လီလီစန်လမ်းစဉ်ကို စောင်းပေါ်ရိပ်ခြည် ဝေဖန်တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။

“တချို့က ကျွန်တော်တို့ရဲ့ နိုင်ငံရေးအရှိန်အဝါကို လှည့်လည်ပြောကွဲ ကျားလှုပ်ရှားမှုတွေနဲ့ မြှင့်တင်လိုကြတယ်။ အခြေခံဒေသများ တည်ဆောက်ရေး၊ ပြည်သူ့ နိုင်ငံရေးအာဏာ တည်ဆောက်ရေးဆိုတဲ့ ခက်ခဲပင်ပန်းတဲ့ အလုပ်တွေကို မလုပ်ချင်ကြဘူး။

“တချို့ကတော့ လူထုတွေနဲ့အတူ ပင်ပန်းဆင်းရဲတဲ့ တိုက်ပွဲတွေကို မဝိုက်ချင်ကြဘူး။ မြို့ကြီးတွေသွားပြီး စားစကောင်း သောက် ယင်းတွေနဲ့ မိမိနဲ့

နေချင်ကြတယ်။ တပ်နီတော်နဲ့ ပါတီအဖွဲ့အစည်းတွေထဲက အတွေးအခေါ် ထိုက်ပွဲများမှာ ဒီအတွေးအခေါ်ကို အပြီးအပိုင် သုတ်သင်ရေးဟာ အရေးကြီးတဲ့ လုပ်ငန်းတရပ်ဖြစ်ဘယ်”

“ပါတီတွင်း မှားယွင်းသော အတွေးအခေါ်များကို ပြုပြင်ရေး” ဆို သည့် ဆောင်းပါးသည် ကူရှန်ကွန်ဖရင့်တွင် မော်ပြောခဲ့သည့် မိန့်ခွန်းကို အတို ချုပ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုမိန့်ခွန်းကို ဆုံးဖြတ်ချက်တရပ်အဖြစ် ချမှတ်နိုင်ခဲ့ သည်ကိုထောက်လျှင် မော်၏အယူအဆသည် အောင်ပွဲခံခဲ့ကြောင်း သိနိုင်သည်။ ထိုမိန့်ခွန်းအပြည့်အစုံကို ၁၉၄၄ ခု ယင်အန်းကာလ ပါတီတွင်းလုပ်ဟန် ပြုပြင် ရေးလှုပ်ရှားမှုအတွင်း ကျမှသာ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေနိုင်ခဲ့သည်။

“ကူရှန်ကွန်ဖရင့်ဟာ တပ်နီတော်ကို မတ်လီနင်ဝါဒ အခြေခံပေါ်မှာ တည်ဆောက်နိုင်စေခဲ့တယ်။ ပုံစံဟောင်းစစ်တပ်တွေရဲ့ ဩဇာကို သုတ်သင်ပစ် နိုင်ခဲ့တယ်။ ဒီလုပ်ငန်းတွေကို စတုတ္ထတပ်မတော်ထံမှာသာမက တပ်နီတော်ရဲ့ အခြားတပ်ဖွဲ့များမှာလဲ အောင်မြင်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့တယ်” ဟု မော်က ပြောသည်။

မော်စီတုန်းက အခြားရဲဘော်များ၏ စစ်ရေးသက်သက် အမြင်ကိုလည်း ဤသို့ဝေဖန်ခဲ့သည်။

“တချို့ ရဲဘော်များရဲ့ အမြင်များဟာ စစ်ရေးသက်သက် အမြင်ဖြစ် တယ်။ သူတို့က စစ်ရေးနဲ့ နိုင်ငံရေးဟာ တခုနဲ့တခု ဆန့်ကျင်နေတယ်လို့ ထင်ကြ တယ်။ စစ်ရေးဟာ နိုင်ငံရေးလုပ်ငန်းကို ပြီးမြောက်အောင်လုပ်တဲ့ နည်းလမ်း တခုဆိုတာကို အသိအမှတ်မပြုကြဘူး။

“တချို့ကတော့ စစ်ရေးကို နိုင်ငံရေးရဲ့ ခေါင်းဆောင်နေရာကတောင် ထားကြတယ်။ တပ်နီတော်ရဲ့လုပ်ငန်းဟာ တပ်ဖြူများလိုဘဲ စစ်တိုက်ဖို့သက်သက် မျှသာဖြစ်တယ်လို့ သူတို့က ထင်ကြတယ်။ တရုတ်တပ်နီတော်ဟာ တော်လှန်ရေး လုပ်ငန်းတွေကို ဆောင်ရွက်တဲ့ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းတရပ် ဖြစ်တယ်ဆိုတာ သူတို့နားမလည်ကြဘူး။ တရုတ်တပ်နီတော်ဟာ ရန်သူရဲ့ စစ်အင်အားကို ချေမှုန်း ရုံသာမက လူထုတို့ထဲမှာ ဝါဒဖြန့်လုပ်ငန်းကို ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ လူထုများကို စည်းရုံးခြင်း၊ လက်နက်တပ်ဆင်ခြင်း၊ တော်လှန်တဲ့ နိုင်ငံရေးအာဏာထူထောင် ရေးနဲ့ ပါတီအဖွဲ့အစည်းထူထောင်ရေးမှာ လူထုများကို ကူညီခြင်း စတဲ့ အရေး တကြီးလုပ်ငန်းတွေကိုလဲ ဆောင်ရွက်သင့်တယ်...။ ဒီ ရည်မှန်းချက်များမရှိရင် စစ်တိုက်တယ်ဆိုတာ အဓိပ္ပာယ်ရှိတော့မှာ မဟုတ်ဘူး” ဟု မော်က ရေးခဲ့သည်။

မော်က ဆန္ဒစွဲဝါဒ (အောင်ပွဲရစဉ် ဘဝင်မြင်၍ ရှုံးနိမ့်စဉ် စိတ်ဓာတ် ကျခြင်း) အုပ်စုဝါဒ၊ အချောက်သမားဝါဒနှင့် တော်လှန်ရေး စိတ်မရှည်မှု (လူထုများထံတွင် အခသးအဖွဲ့ အသေးစိတ် လုပ်ငန်းများကို ပလုပ်ချင်ဘဲ ကြီးကြီးကျယ်ကျယ် အလုပ်များကိုပု လုပ်ချင်သည့်ပိတ်) စသည်တို့ကို ပြင်ရန်

အကြံပေးသည်။ ထိုစိတ်ဓာတ်များ ပေါ်ပေါက်လာရခြင်းမှာ နိုင်ငံရေးချိန် နှိမ်ကျခြင်း၊ ကြေးစားစိတ်ဓာတ်မပျောက်ခြင်း၊ လူထုကို မယုံကြည်ခြင်းစသည်တို့ ကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု တင်ပြသည်။ သို့ရာတွင် ဤအခြေအနေသို့ ရောက်လာရ ခြင်းမှာ ပါတီက စစ်ရေးအစီအစဉ်များကို လစ်လျူထားခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု မော်က ယူဆသည်။ မော်က ဇီမိကျကျနေချင်သည့် ရဲဘော်များကို ဝေဖန် သည်။ (“သူတို့တပ်တွေနဲ့ မြို့ထဲဝင်ပြီး ကောင်းကောင်း နေချင်ကြတယ်” ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။) စိတ်ဓာတ်ပျော့ညံ့ခြင်း၊ လက်စားချေခြင်း၊ ကုန်းချော ခြင်း၊ အစည်းအဝေးများတွင် စကားမပြောဘဲ နေခြင်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးရန်ငြိုးဖွဲ့ ခြင်းတို့ကိုလည်း မော်က ဝေဖန်သည်။

ဤအချက်များကို ပြင်ရန်အတွက် ပါတီကို တပ်ခွဲအဆင့်များတွင် ဖွဲ့ရ မည်၊ ပါတီဝင်များအား နိုင်ငံရေးနှင့် သိပ္ပံနည်းကျ စိတ်ဓာတ်များ သွက်သွင်း ပေးရမည်၊ လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေး စူးစမ်းလေ့လာမှုများ ပြုလုပ်စေရမည်၊ ဝေဖန်ရေးနှင့် ကိုယ့်ကိုယ်ကို ဝေဖန်ရေးလုပ်ရမည်ဟုလည်း မော်က နည်းလမ်း ပေးသည်။

ထိုအခြေအနေမျိုးကို ပြောင်းပြန်လှန်ပစ်ရန်အတွက် မော်က တွင် ထူးခြား သည့် အချစ်အချင်းတခုရှိသည်။ ဤသည်မှာ အခြားမဟုတ်။ စိတ်ရှည်လျှင်၊ ဇွဲရှိလျှင်၊ မနားမနေ ပညာပေးလျှင်၊ လူတယောက်တွင်ရှိသည့် ချစ်ဖွယ်ကောင်းချက် များကို ပြုပြင်၍ရနိုင်သည်ဟု စွဲမြဲစွာယုံကြည်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

မော်က ပါတီဝင်များအား ပြုပြင်ရာတွင် ဤနည်းလမ်းများကို ချမှတ်ရုံ မှုမက ပါတီဝင်ခွင့် စည်းမျဉ်းသစ်များကိုလည်း ချမှတ်လိုက်သည်။ အခြေခံ ဒေသများတွင် ပါတီဝင်သစ်များမှာ တပ်နိုတော် တပ်ဖွဲ့ဝင်များ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် တပ်နိုတော်ထဲတွင် တပ်သားကော်မတီများကို ဖွဲ့စည်းစေသည်။ တပ်သားကိုယ်စားလှယ်တို့၏ ကွန်ဖရင့်များကို ကျင်းပစေသည်။ ထိုခက်မတီ များနှင့် ကွန်ဖရင့်များက တပ်တွင်းတွင် ဒီမိုကရေစီပြန့်ပွားအောင် လုပ်ပေး သည်။ စည်းကမ်းကို အမိန့်ဖြင့် လက်ခံအောင် မလုပ်ဘဲ အသိဖြင့်လက်ခံအောင် လုပ်ရန်၊ အတွေးအခေါ်အရ လက်ခံလာအောင်လုပ်ရန် အားပေးသည်။ တပ် တွင်းကွန်ဖရင့်များ၌ ရုထူးအဆင့်အတန်းမရွေး မိမိဆန္ဒကို လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော် ခွင့်အပြည့်ပေးထားသည်။ “ကွန်မြူနစ်တွေဟာ ကိုယ့်ဦးနှောက်ကို အသုံးချရ မယ်”ဟု မော်က မကြာခဏ သွန်သင်သည်။ စေတပက မြေယာပြုပြင်ပြောင်း လဲရေးလုပ်ငန်းကို လုပ်ရန်အတွက်လည်း မော်က အသေးစိတ် လမ်းစဉ်ချပေး သည်။ မြေယာတော်လှန်ရေးသည် ပါတီတည်ဆောက်ရေးနှင့် တပ်နိုတော် တည်ဆောက်ရေး၏ အသက်ဖြစ်သည်ဟု မော်က ထပ်တလဲလဲ ပြောလေ့ရှိ သည်။

ကုန်ကုန်ဖရင့်က ဖော်ပြပါအချက်များကိုသာပက

- ၁။ မွားယွင်းသည့် နိုင်ငံရေးသဘောထားရှိသူများ
- ၂။ ကောင်းကောင်းစား၍ ကောင်းကောင်းနေလိုသူများ
- ၃။ ဘိန်းရှူခြင်း၊ ဖဲကစားခြင်းပြုသူများ
- ၄။ နိုင်ငံခြားတွေ့ဖြင့် ချမ်းသာအောင် လုပ်လိုသူများ
- ၅။ ရာဇဝတ်မှုများကို မကြာခဏ ကျူးလွန်ကာ မိမိကိုယ်ကို မိမိပြုပြင်ရန် ငြင်းဆိုသူများ

စသည်တို့ကိုလည်း ပါတီမှထုတ်ပစ်ရန် ဆုံးဖြတ်လိုက်သည်။

မော်က ပါတီတွင်းတွင် အကျင့်ပျက်နေသူများ မရှိစေချင်။ မြို့ကြီးများ သို့သွား၍ ဇိမ်ကျကျနေလိုသူများ မရှိစေချင်။ ထိုသူများမှာ အများအားဖြင့် လိလိစန့်နောက်လိုက်များ ဖြစ်ကြသည်။ သို့ဖြင့် ကုန်ကုန်ဖရင့်တွင် မော်နှင့် လိလိစန့်တို့တိုက်ပွဲသည် အတိအလင်း ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ ဤသို့ကြည့်လျှင် ကုန်ကုန်ဖရင့်သည် “ပါတီတွင်း သန့်ရှင်းရေး” လုပ်ရမည်ဟူသော လိလိစန့် ဗဟိုကော်မတီ၏ ဆော်ဩချက်ကို တုန့်ပြန်လိုက်သော မော်၏ တုန့်ပြန်ချက်ဟု ဆိုနိုင်သည်။

၁၉၃၀ ခု ဖေဖော်ဝါရီလ ၇ ရက်နေ့၌ တောင်ပိုင်းကျွန်းစိပြည်နယ်တွင် မော်ဦးစီး၍ ပါတီကုန်ဖရင့်တရပ် ကျင်းပသည်။ ထိုကုန်ဖရင့်တွင် ကုန်ကုန်ဖရင့် တုန်းက မပြုမပြတ်ကျန်နေခဲ့သော မြေယာပေါ်လိပ်ပြဿနာကို ဆွေးနွေးသည်။ မော်၏မြေယာဥပဒေသစ်တွင် အချက်သစ်နှစ်ချက်ပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ (၁)မြေ ယာနည်းနည်းရှိသူများကို ကူညီရန်အတွက် မြေယာများများရှိသူတို့၏ လယ်မြေ များကို သိမ်းရမည်၊ (၂) မြေညီရှိသူများကို ကူညီရန်အတွက် မြေကောင်း ရှိသူများ၏လယ်မြေများကို သိမ်းရမည်ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ ကျားနှင့် မ၊ အသက် ကြီးသူနှင့် ငယ်သူတို့ကို မြေယာအညီအမျှ ခွဲပေးရမည်။

ဤမြေယာဥပဒေသစ်ကို လိလိစန့်နောက်လိုက်များက အပြင်းအထန် ဆန့် ကျင်ကြသည်။ ချေဖျက်ကြသည်။ ၁၉၃၀ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ မော်မရှိစဉ်တွင် ၎င်းတို့က မြေယာလမ်းစဉ်ကို ဖျက်သိမ်းကာ “ချမ်းသာလယ်သမား” မြေယာ လမ်းစဉ်ကို ချမှတ်ခဲ့ကြသည်။

ဤတွင် မော်စီတုန်းက လိလိစန့်နောက်လိုက်များ၏ အယူအဆကို ချေ ဖျက်သည့်အနေဖြင့် ပါတီတွင်း မွားယွင်းသော အတွေးအခေါ်များကို ထုတ် မဖော်ဖွင့်ချသည်။ အခြေခံဒေသရှိ တပ်မှူးများနှင့် နိုင်ငံရေးမှူးများမှာ လိလိစန့် ၏ နောက်လိုက်များ ဖြစ်သည်။

၁၉၃၀ ခု နွေဦးပေါက်တွင် လိလိစန့်သည် ကုန်မြူနစ်အင်တာနေရှင် နယ်၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ဆန့်ကျင်လာခဲ့သည်။ ရှုန်တိမ္မဟန်သို့ ဇာတ်သွား

က ပါတီအဖွဲ့အစည်းတရပ်တို့ထောင်သည်။ ထိုအဖွဲ့အစည်းဖြင့် လက်နက် ကိုင်ပုန်ကန်ကာ ဝဟန်ကို သိမ်းသည်။ ဝဟန်တွင် မြို့ပြအခြေခံဒေသတခုထူထောင် သည်။ ဝဟန်ကို “ဆိုဗီယက်တရုတ်ပြည်၏မြို့တော်” အဖြစ် ကျေညာသည်။ သို့ရာတွင် မော်က သဘောမတူ။ ချူအင်လိုင်ကလည်း လက်ခံ။

လီလီစန်က တရုတ်ပြည်တွင် လီနှင့်တယောက်လိုသည်။ သူသည်ဘရုတ် ပြည်၏ လီနှင့်ဖြစ်နိုင်သည်ဟု ချူအင်လိုင်ကို အမှတ်မထင်ပြောခဲ့သည်။ ထိုမျှ မက လီလီစန်သည် မှန်ထဲတွင်ကြည့်ကာ လီနှင့်၏အပြုအမူကို အတုခိုးတတ်သေး သည်။ (အင်နာလူဝီစထရောင်း၏ ရေးသားချက်။)

လီလီစန်တွင် နောက်လိုက်မရှိမဟုတ်။ ရှိသင့်သလောက်ရှိသည်။ ပါတီ နှင့် တပ်နီတော်ထံက လူအချို့ကလည်း ကျေးလက်ကို အခြေခံ၍ မြို့ကိုဝိုင်းမည် ဆိုသည့် မော်၏ပေါ်လစီကို သံသယရှိချင်ကြသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် လူတော် တော်များများသည် စိတ်ဓါတ်အရ ကွန်မြူနစ်ဖြစ်လာကြခြင်းမဟုတ်၊ စည်း မျဉ်းအရ ကွန်မြူနစ်ဖြစ်လာကြခြင်းဖြစ်သည်။ တော်လှန်ရေး လုပ်ရန်မဟုတ်၊ ကိုယ်ကျိုးရွာရန်ဖြစ်သည်ဟု မော်က မကြာခဏ ပြောခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ (၁၉၆၉ ခုနှစ်တုန်းကလည်း ထိုစကားကို မော်ထပ်၍ပြောခဲ့သေးသည်။)

၁၉၃၀ ခု ဖေဖေါ်ဝါရီလ ၂၆ ရက်နေ့တွင် လီလီစန်က တရုတ်ပြည် တွင် “တော်လှန်ရေးဒီဂျစ်မြင်ဆင်တရပ်” ပေါ်ထွန်းလာနေပြီ။ တပြည်လုံးအ တိုင်းအတာဆောင်သော တိုက်ပွဲသည် တပြေးညီစွာ ပေါ်ပေါက်လာပြီဟုညွှန် ကြားချက်တရပ် ထုတ်ခဲ့သည်။

ထိုစဉ်က ချန်ကေရှိုတ်နှင့် စစ်ဘုရင်များ သဘောကွဲကာ အချင်းချင်းစ တိုက်နေကြပြီ။ ထို့ကြောင့် ချန်ကေရှိုတ်၏ ကျဆုံးခန်းသည် နီးလာပြီဟု လီလီ စန်ယူဆသည်။ တန်ပြန်တော်လှန်ရေးအုပ်စုအတွင်းက ထိုပဋိပက္ခများသည် တရုတ်တော်လှန်ရေးကို အဆုံးအဖြတ်ပေးသောအရာဖြစ်သည်ဟု လီလီစန်ယူဆ ကာ ထိုတိုက်ပွဲတွင် ဝဟန်နှင့်မြို့ကြီးများကို အဓိကရည်မှန်းချက်အဖြစ် ထား၍ သိမ်းရန်နှင့် မေလ ၁ ရက်နေ့တွင် ဆိုဗီယက်ဒေသများမှ ကိုယ်စားလှယ်များ၏ ကွန်ဖရင့်တရပ်ကို ရှုန်းဟဲတွင် ကျင်းပရန် ဆုံးဖြတ်လိုက်သည်။ လီလီစန်က လယ် သမားများစိတ်ဓါတ်ကို ရှုတ်ချကာ တောင်ရိုးတွင် အခြေခံစခန်းဆောက်သည် “တောင်ရိပ်ခိုဝါဒ” ကို တိုက်ခိုက်သည်။ သို့ရာတွင် မော်နှင့် ချူတေးတို့ကိုကား ကွန်ဖရင့်သို့ ဖိတ်သည်။

ချူအင်လိုင်က လီလီစန်၏ စီမံကိန်းကို ကန့်ကွက်သည်။ ဆဋ္ဌမပါတီ ကွန်ဂရက်က ချူအင်လိုင်ကို ပါတီစည်းရုံးရေး တာဝန်ပေးခဲ့သည်။ ပါတီနှင့် တပ်နီတော် ဆက်သွယ်ရေးအတွက် တာဝန်ယူရသည်။ ၁၉၃၀ ခု နှစ်ဦးပိုင်းတွင် တရုတ်ပြည်တပြည်လုံး၌ အခြေခံဒေသများနှင့် ပြောက်ကျားဒေသများတွင် လှုပ် ရွားနေသော တပ်နီတော်တပ်ပတော် ဆယ်စုရှိလာပြီ။ အချို့တပ်များမှာခိုင်ခိုင်

ခန့်ခန့် မဟုတ်သေး။ ခိုင်ခိုင်ခန့်ခန့်ရှိသည့် တပ်အချို့လည်း ဆိုဗီယက်အခြေခံစခန်း ဒေသက တပ်နှင့်မတူဘဲ စစ်ဘုရင်တပ်များလို ဖြစ်နေသည်။ အောင်မြင်ခိုင်ခန့်သည့်ဒေသ အခြေခံဒေသဆို၍ မော်တည်ဆောက်ခဲ့သည့်အခြေခံဒေသ တခုသာရှိသည်။ စည်းရုံးရေးအကောင်းဆုံး၊ စနစ်အကျဆုံးတပ်နီတော်မှာလည်း မော်နှင့် ချူတေးတို့ ကွဲကဲသည့် တပ်နီတော်သာဖြစ်သည်။ စတုတ္ထတပ်နီတော်သည် စံပြတပ်နီတော်ဖြစ်သည်။ ဤအချက်ကို မည်သူမျှ မငြင်းနိုင်။

မော်နှင့် ချူတေးတို့၏ တပ်နီတော်နှင့်ပတ်သက်၍ ၁၉၃၀ ခုနှစ် ဇန္နဝါရီလ ၁၅ ရက် နေ့တန်းက “ဗဟိုစစ်ဆင်ရေးထုတ်ပြန်ကျေညာချက်” ဟူသော စာတမ်းတစောင်တွင် ချူအင်လိင်းက ဤသို့ရေးထားသည်။

“ယူချင်းအခြေခံဒေသ၌ အဖိုးတန်သော အတွေ့အကြုံများကို ရရှိနိုင်သည်။ ထိုအတွေ့အကြုံများသည် တရုတ်ပြည်တွင် တခါမျှမရှိခဲ့ဘူး။ ကမ္ဘာတွင်လည်း ယခင်က တခါမျှမကြားဘူး၊ မမြင်ဘူးသော အတွေ့အကြုံများဖြစ်သည်။ ...ဤအတွေ့အကြုံများကို ငါတို့အားလုံး လေ့လာကြရမည်” ဟု ချူအင်လိင်းက ဆိုသည်။

ဤသည်မှာ ရှန်ဟဲပေါလစ်ဗျူရီတွင် ရှိနေသည့် ချူအင်လိင်းက မော်ကို အတိအလင်းဂုဏ်ပြုချီးကျူးလိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ချူအင်လိင်း၏ ကျေညာချက်သည် တပ်မှူးများအပေါ်တွင် များစွာဩဇာပေးသော်လည်း မြို့ကြီးများရှိ အလုပ်သမားထံ၌ တော်လှန်ရေးဒီရေကျဆင်းနေသည်ဟုလည်း ချူအင်လိင်းက ထောက်ပြသည်။ ၁၉၃၀ ခုနှစ်တွင် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ၌ အလုပ်သမားလူတန်းစားကလာသည့် ပါတီဝင်ဦးရေမှာ ၈ ဘုံခိုင်နှုန်းမျှသာ ရှိသည်။

မော်နှင့် ချူတေးက ရှန်ဟဲတွင်ကျင်းပသည့် ဗဟိုကော်မတီအစည်းအဝေးသို့ တက်ရောက်ခြင်းမပြုကြ။ ဤသည်မှာ ပိတ်ကြားချက်မရသောကြောင့်လည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ အစည်းအဝေးကို မေလမှ ဇွန်လသို့ ရွှေ့လိုက်သည့်တိုင် တစ်တစ်အကြောင်းပြန်ကြားခြင်း မပြုကြ။ လီလီစန်ကမူ ပါတီထဲတွင် “သိပ်သည်းညီညွတ်သော ခေါင်းဆောင်မှု” ရှိဖို့လိုသည်ဟု အလေးတင်သည်။ မြို့ကြီးများကို တိုက်ရန်ကန့်ကွက်သည့် မော်နှင့် ချူတေးကို “လက်ျာအချောင်သမား” များဟု စွပ်စွဲသည်။ တပ်နီတော်သည် တနိုင်ငံလုံးအာဏာသိမ်းပိုက်ရေး၊ ချန်ကေရှိုတ်၏ နန်းကင်းအစိုးရကို ဘက်ပေါင်းစုံမှ တိုက်ခိုက်ရေးအတွက် မြို့ကြီးများကို သိမ်းပိုက်ရမည်ဟု လီလီစန်က ညွှန်ကြားသည်။ စစ်ပြင်အင်မူများကို ပြုလုပ်ရန်အတွက် အတွေ့အထုတ်ပိုင်းကော်မတီ တခုကိုလည်း လီလီစန်က ဖွဲ့စည်းလိုက်သည်။ တဖြည်းဖြည်းဖြင့် ရေရှည်တည်ဆောက်ရမည်ဟူသော မော်၏အယူအဆကို ရှုတ်ချပေးရမည်။ “ဤနည်းဖြင့်သာ တော်လှန်ရေးလှုပ်ရှားမှု ငါတို့ခေါင်းမေးတွေ့မြင်သည့်တိုင် တော်လှန်ရေးအောင်မည်မဟုတ်” ဟု လီလီစန်က ဆိုသည်။

မော်က ကုမင်တန်နှင့် ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်ရန် အချိန်မရောက်သေး။ ကုမင်တန်နှင့် ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်မှီ လူထုများကို စည်းရုံးရဦးမည်။ ယခုအချိန်တွင် မြို့ကြီးများကို ထိန်းသိမ်းဖန် ပုန်ကန်ထကြမှုလုပ်ခြင်းသည် အန္တရာယ်ကြီးသည် ဟု ထောက်ပြသည်။ လီလီစန်၏ မြို့သိမ်းစီမံကိန်းသည် “ကိုယ့်လည်ပင်းကိုယ် ကြီးကွင်းစွပ်သည်” ဧမိကိန်းဖြစ်သည်ဟု ချူအင်လိုင်းက ကန့်ကွက်သည်။ လီလီစန်က သူ့စီမံကိန်းများကို ဆန့်ကျင်သူတိုင်းအား ရုတ်ချဝေဖန်ကာ အန္တရာယ်များသော နေရာများသို့ တာဝန်ပြောင်းရွှေ့ပစ်သည်။ အချို့ကိစ္စများတွင် ရဲဘော်တဦး နှစ်ဦးကို ကုမင်တန်လက်သို့ပင် အပ်ခဲ့သေးသည်။ (၁၉၅၆ ခုနှစ် ပီကင်းမြို့တွင် လီလီစန်၏ ဝန်ခံချက်များအရ သိရခြင်းဖြစ်သည်။)

သို့ရာတွင် လီလီစန်အဖို့ အခြားအန္တရာယ်တရပ်လည်း ရှိနေသည်။ ဤသည်မှာ ရုရှားပြန် တရုတ်ကျောင်းသားကွန်မြူနစ်များ၏ အစဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့ကို နောင်တွင် ဘော်ရှီဗစ် ၂၀ ဦးဟု လည်းကောင်း၊ ရုရှားပြန်များဟု လည်းကောင်း ခေါ်လေ့ရှိကြသည်။ ထိုအစုသည် ၁၉၃၀ ခု နွေရာသီတွင် မော်စကိုမှ တရုတ်ပြည်သို့ပြန်ရောက်လာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ သူတို့အားလုံး မတ်ဝါဒကို ရုရှားပြည်တွင် သင်တန်းတက်လာခဲ့ကြသည်။ တော်လှန်ရေး “ပါရဂူ” ကြီးတွေအဖြစ် ပြန်လာကြသည်။ သူတို့အုပ်စုခေါင်းဆောင်မှာ ချင်ရှောက်ယုခေါ်ဝမ်မင်းဖြစ်သည်။ ဝမ်မင်းက အသက်သိပ်မကြီးသေး။ ခပ်ရွယ်ရွယ်။ မျက်နှာက လေးနက်သည့် အသွင်ကို ဆောင်သည်။ ဘဝင်မြင့်သည်။ သူတို့အားလုံး မြို့တွင်ကြို ပြင်းလာသည့် လူငယ်တွေချည်းဖြစ်သည်။ မော်လို တရုတ်ကျေးလက်ဒေသ အတွေ့အကြုံလုံးလုံး မရှိကြ။

“ရုရှားပြည်” ၂၀ ဦးပြန်ရောက်လာသည့် အခါတွင် လီလီစန်က လက်မြန်ခြေမြန်ဖြင့် သူ့လမ်းစဉ်ကို အတည်ပြုလိုက်သည်။ သူတို့ပြန်ရောက်လာခြင်းသည် ခေါင်းဆောင်မှု အတွက် ပါတီတွင်းတိုက်ပွဲ ပေါ်လာတော့မည့် နိမိတ်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် လီလီစန်က သူ့လမ်းစဉ်မှန်ကြောင်း “အလန်ဂျာနယ်” တွင် ဆောင်းပါးများရေးသည်။ ဆောင်းပါးများအားလုံး အလုပ်သမားလူတန်းစားတိုက်ပွဲများ အရေးကြီးပုံနှင့် မြို့ကြီးများ အချက်အချာ ကျပုံတို့ကို အလေးထား၍ ဖော်ပြသည်။ မော်လိုကို “အဆိုးမြင်ဝါဒီ” ဟု စွပ်စွဲကာ “ကျေးလက်မှ မြို့ကိုဝိုင်းရေး” အယူအဆကို ထပ်မံရှုတ်ချသည်။

၁၉၃၀ ခုနှစ်မေလတွင် မော်က “စာအုပ်ကြီးကိုးကွယ်မှုကိုဆန့်ကျင်ကြ” ဆိုသည့် ဆောင်းပါးတစ်စောင်ကိုရေးသည်။ ဤသည်မှာ ဒီဇေမ္ဘာလအတွက် ကွယ်ပြုကာ “တောင်တိုချေမရ” ပြောနေကြသော လီလီစန်လိုလူမျိုးကို တိုက်ခိုက်ချက်ဖြစ်သည်။ ထိုဆောင်းပါးကို ၁၉၅၁ (တရုတ်ဘာသာပုံနှိပ်ခြင်း) နှင့် ၁၉၆၀ ခု (အင်္ဂလိပ်ဘာသာပုံနှိပ်ခြင်း) “မော်စီတုန်း လက်ရေးစင်ကျမ်း” များလဲတွင် ဖော်ပြထားပြီး ချူအင်လိုင်းက ၁၉၆၇ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေသည့် “လက်ရွှေစင်

ကျမ်းဆောင်းပါးများ”ထဲတွင်မှ ဖော်ပြထားသည်ကိုတွေ့ရသည်။အဘယ်ကြောင့် ချန်ခဲ့သည်ကိုမူမသိရ။ ဤဆောင်းပါးကို ရေးသည့်အတွက် မော် အဝေဖန် ခံရသည်ဟု ပြောခံကြားရသည်။ သို့တိုင်အောင် ဤဆောင်းပါးသည် စူးစမ်းမှု နည်းနာများနှင့်ပတ်သက်၍ အရေးကြီးသည့် ဆောင်းပါးတစောင် ဖြစ်သည်။ “စူးစမ်းလေ့လာမှုမရှိလျှင် စကားပြောခွင့်မရှိ” ဟူသော စာပုဂံ များဖြင့် ထိုဆောင်းပါးကို အစပြုထားသည်။

“ပြဿနာတခုကို စူးစမ်းလေ့လာခြင်းမရှိရင် ဒီပြဿနာအကြောင်းကို ပြောခွင့်မရှိဘူး။ ပြဿနာကိုမလေ့လာဘဲ တောင်စဉ်းရေမရ လျှောက်ပြောနေတာဟာ ပြဿနာကို မဖြေရှင်းနိုင်ဘူး။ ဒါကြောင့် လက်ရှိအချက်အလက်တွေကို ရှာဖွေရမယ်။ အတိတ်သမိုင်းကို လေ့လာရမယ်။

“လူမှုစုံစမ်း လေ့လာရေးဟာ တပ်မတော်ရဲ့ အမြဲတမ်း လုပ်ငန်းတခု ဖြစ်သင့်တယ်။ စတုတ္ထတပ်မတော် နိုင်ငံရေးဌာနကြီးက လူထုတိုက်ပွဲအခြေအနေ၊ ရန်သူ့ အခြေအနေ၊ လူထုတွေရဲ့ စီးပွားရေးအခြေအနေ၊ ကျေးလက်မှာဘယ်လူ တန်းစားက မြေယာဘယ်လောက် ပိုင်သလဲဆိုတဲ့ ပြဿနာတွေကို လေ့လာဘို့ ဇယားချထားတဲ့ ပုံစံစာရွက်ကလေးတွေထုတ်ပေးထားတယ်။ ဧကရေလေရာရာမှာ တပ်နီတော်ဟာ အဲဒီဒေသက လူတန်းစားတွေရဲ့ အခြေအနေကိုလေ့လာရမယ်။ လူထုတွေရဲ့လိုအင်နဲ့ကိုက်ညီတဲ့ ကြေးကြော်သံများကို ချမှတ်နိုင်ရမယ်” ဟု မော်က ရေးခဲ့သည်။

ယနေ့ တရုတ်ပြည်တွင် သိပ္ပံနည်းကျ စူးစမ်းလေ့လာမှု၊ လက်တွေ့ လေ့လာမှု၊ ပွင့်လင်းစွာပြောဆိုမှုတို့ ထွန်းကားရန်အတွက် ထိုဆောင်းပါးကို မကြာခဏ ကိုးကားလေ့ရှိကြသည်။

မော်စီတုန်းက အထက်ကခိုင်းသမျှ မျက်ကန်းသဖွယ်လုပ်ခြင်းကို ဆန်ကျင်သည်။ ညွှန်ကြားချက်တရပ်အား အတင်းအဓမ္မ အကောင်အထည် ဖော်ခိုင်းခြင်း မျိုးကို ဆန်ကျင်သည်။ တရားသေဆန်ဆန် လက်တွေ့အကောင်အထည် ဖော်ခြင်း မျိုးကိုလည်း ဆန်ကျင်သည်။ ဤသို့လုပ်ခြင်းမျိုးသည် လျှို့ဝှက်ခြင်းတမျိုးဟု ယူဆသည်။ “စူးစမ်းလေ့လာမှုလုပ်၊ တာဝန်မဲ့ စကားတွေရှောင်” ဟု မော်က ဩဝါဒပေးခဲ့သည်။

မော်စီကိုယ်ရုံးတော်အဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့ဘူးသော ချန်ချင်ဖုန်းဆိုသည့် ရဲဘော်တယောက်ရှိသည်။ ၁၉၃၁ ခုနှစ်တုန်းက သူသည် အသက် ၁၅ နှစ်သာ ရှိသေးသည်။ စာမတတ်သည့် လယ်သမားတယောက်သာဖြစ်သည်။ သူက မေခို အကြောင်းကို ဤသို့ ပြောပြဘူးသည်။

“နိုင်ငံရေးမှူးမော်ဟာ သူ့ကိုယ်တိုင် လူထုတွေ့ဆုံဆင်းပြီ၊ စူးစမ်းလေ့လာ တယ်။ ခရီးဝေးရင် မြင်းနဲ့သွားတယ်။ တနေရာရောက်ရင် လယ်သမားတွေကြား ထဲဝင်ထိုင်ပြီး စကားပြောတော့တာပဲ။ ဥက္ကဋ္ဌကြီးမော်က ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း

ပြောလေ့ရှိတော့ သူတို့က တရင်းတနှီး စကားပြောလေ့ရှိကြတယ်။ ပြောစရာ ရှိတာ အကုန်ပြောတာဘဲ။ ဥက္ကဋ္ဌကြီးခေတ်ဟာ လယ်သမားတွေနဲ့ စကားပြော ရမယ်ဆိုရင် အချိန်ကုန်မှန်း မသိတူး။ အစားစားဘို့လဲ သတိမရတော့ဘူး။ အိပ်ပွဲ လဲ သတိမရတော့ဘူး။ ချိန်းထားတဲ့ကိစ္စရှိလို့ သူ့ကိုခေါ်သွားရင် 'နေပါအုံး ရဲဘော်ရ၊ သူတို့ပြောတွေကို နားထောင်ပရစေအုံး'လို့ ပြောတတ်တယ်။ အစည်း အဝေးတခု တက်မယ်ဆိုရင် ပြဿနာတွေကို ခေါင်းထဲမှာကြည့်ပြီး စဉ်းစားသွား တယ်။ ဒါမှမဟုတ်လဲ စာရွက်တရွက်ပေါ်မှာ မှတ်ယူသွားတယ်။ တွေ့သမျှ လူတိုင်းကို မေးခွန်းတွေ တခုပြီးတခု မေးတော့တာဘဲ။ နိုင်ငံရေးလုပ်ငန်း၊ အုပ် ချုပ်ရေးလုပ်ငန်းကို တာဝန်ယူနေသူတိုင်းဟာ ဒီလိုစူးစမ်းလေ့လာသင်တယ်လို့ ဥက္ကဋ္ဌကြီးမော်က မကြာခဏ ပြောတတ်တယ်။ (၁၉၇၁ ခုနှစ်တွင် ချန်ချင်းဖွဲ့န်း၏ ပြောပြချက်။)

မော်စီတုန်းက စာဖြင့်ရေးသားထားသော အစီရင်ခံစာတိုင်းကို မယုံ။ တခါတရံတွင် အစီရင်ခံစာတွေကိုဖတ်ပြီး မျက်မှောင်ကုတ်ကာ သူ့ကိုယ်တိုင် သွား၍ စုံစမ်းချင် စုံစမ်းတတ်သည်။

“ကိစ္စတခုကို လူ့ကိုယ်တိုင် စုံစမ်းသင့်တယ်။ ပါတီဆုံးဖြတ်ချက်တွေ၊ ဗဟိုကော်မတီ ညွှန်ကြားချက်တွေလိုတဲ မတ်ဝါဒကိုလဲ လက်တွေ့နဲ့ စမ်းသပ် ရမယ်” ဟု မော်စီတုန်းက ပြောသည်။

မတ်ဝါဒအောင်မြင်စေချင်လျှင် ကိုယ့်ဦးနှောက်ကို အားကိုးရသည့်မူကို ကျင့်သုံးရမည်။ လက်တွေ့ကျင့်သုံးရာတွင် ပျော့ပျောင်းရမည်။

“စာအုပ်ကြီးကိုကွယ်မှုကို ဆန့်ကျင်ကြ” ဆောင်းပါးသည် အချို့သောပါတီ ဝင် ရဲဘော်များအား ကိုယ့်ဦးနှောက်ကို အသုံးပြုတတ်အောင် သင်ကြားပေး သည့်။ သို့ရာတွင် လီလီစန်ကမူ သူ့ စီမံကိန်းကို ဆက်၍ အကောင်အထည်ဖော်မြဲ ဖော်သည်။ စစ်ဥံထားသည့်အတိုင်း လီလီစန်က ဗဟိုကော်မတီအစည်းအဝေးကို ငွန်လထဲတွင် ကျင်းပသည်။ ထိုအစည်းအဝေးသို့ မော်စီတုန်းနှင့် ချူတေးတို့ တက်ရောက်ခြင်းမပြုကြ။ သို့ဖြင့် ငွန်လ ၁၁ ရက်နေ့တွင် လီလီစန်နှင့် သူ့ နောက်လိုက်များက မြို့ကြီးများကို တိုက်ရန်၊ အချက်အချာမြို့ကြီးများတွင် လက် နက်ကို ပိုင်နက်ထိကြမ္မများ ပြုလုပ်ရန် ဆုံးဖြတ်လိုက်သည်။

ကမ္ဘာ့တော်လှန်ရေးကြီးဖြစ်တော့မည်၊ ဤကမ္ဘာ့တော်လှန်ရေးကြီးတွင် တရုတ်တော်လှန်ရေးသည် စနက်တန်ကြီးမူ၊ မည် မီးပွားဖြစ်သည်ဟု လီလီစန်က ယူဆသည်။ ကမ္ဘာ့တော်လှန်ရေးဒီရေမြင့်သည် တပြေးညီစွာဖြစ်ပေါ်နေသည်ဟု ယူဆသည်။ ဂူဟန်ကို ပစ္စည်းမဲ့ လူတန်းစား၏ အခြေခံဝန်းအဖြစ် သတ်မှတ်

သည်။ ကူးပြောင်းရေးအဆင့်ကို ကျော်ဖြတ်ရန်မလိုဘဲ ဆိုရှယ်လစ်တော်လှန်ရေးကို ချက်ချင်းလုပ်ရမည်ဟု ဆော်ကြသည်။ သူ့လမ်းစဉ်နှင့် ဆန့်ကျင်သူ မှန်သမျှကို “လက်ျာသမားများ” “အဆိုးမြင်ဝါဒီများ”ဟု တံဆိပ်တပ်သည်။ “ဒေသခံဝါဒ” “လယ်သမားစိတ်ဓာတ်”ဟု လှောင်ပြောင်သည်။ ဤသို့ဖြင့် လီလီစန်၏ လမ်းစဉ်သည် ကျေးလက်တွင် တပ်နီတော်တိုးချဲ့တည်ဆောက်ရေး၌ အတားအဆီးဖြစ်နေသည်။

လီလီစန် စီစဉ်သည့်အတိုင်း တိုက်ပွဲ အစီအစဉ်များကို ချမှတ်ရသည်။ လီလီစန်က ချူတေးကို တပ်ပေါင်းစုသေနာပတိချုပ်ခန့်၍ မော်ကို နိုင်ငံရေးမှူးအဖြစ် တာဝန်ပေးသည်။ ဤတွင် မော်နှင့်ချူတေးတို့ အကြပ်အတည်းတွေ့ကြရသည်။ မော်နှင့်ချူတေးတို့အဖို့ သူတို့လမ်းစဉ်နှင့် ဆန့်ကျင်သော လီလီစန်လမ်းစဉ်ကို ဆန့်ကျင်လျှင် ဗဟိုဆုံးဖြတ်ချက်ကို တော်လှန်ရာ ရောက်မည်။ (မအောင်မြင်ဘဲ ရှုံးသွားလျှင် သူတို့နှစ်ယောက် ပါတီညွှန်ကြားချက်ကို ဆန့်ကျင်ကြသဖြင့် ရှုံးသည်ဟု လီလီစန်က အပြစ်ပုံချမည်။) အကယ်၍ ဗဟိုဆုံးဖြတ်ချက်ကို လက်ခံ၍ လုပ်လျှင်လည်း အရှုံးဖြင့်ရင်ဆိုင်ရမည်မှာ သေချာသည်။ သို့ဖြစ်လာလျှင် သူတို့နှစ်ယောက်လုပ်ပုံ မဟုတ်၍ ရှုံးသည်ဟု အပြစ်ဆိုခံရမည်။

လီလီစန်က ကျေးလက်တွင် လက်နက်ကိုင် ပုန်ကန်မှုများ ဖြစ်လာလိမ့်မည်၊ ကူမင်တန်တပ်ထဲတွင်လည်း ပုန်ကန်မှုများ ဖြစ်လိမ့်မည်၊ စစ်ဘုရင်များ၏ တပ်များထဲတွင်လည်း တပ်တွင်းပုန်ကန်မှုများ ဖြစ်လိမ့်မည်ဟူ၍ စိတ်ကူးယဉ်သည်။ ဤအရာများအားလုံးသည် တပြိုင်နက်တည်း ဖြစ်လိမ့်မည်ဟု ကြိုတင်နိမိတ်ဖတ်သည်။ “လီလီစန် ဦးနှောက်ချောင်နေပြီ” ဟု ချူအင်လိုင်က ဆိုသည်။ လီလီစန်သည် သူ့နှင့် ဆန့်ကျင်သူများကို တာဝန်မှချပစ်သည်။ ၎င်းတို့အထဲတွင် သူ့ကိုပါးစပ်ဖြင့် စတင်တိုက်ခိုက်နေကြသော ရုရှားပြန် ၂၀ ယောက်လည်း ပါသည်။ ထိုအထဲမှ ဝမ်မင်းသည် ရုတ်တရက် သဘောထားပြောင်းသွားကာ သူ့ အများကိုသူ ဝေဖန်ရေးပေးပြီး လီလီစန်လမ်းစဉ်ကို လက်ခံလိုက်သည်။ (ဝမ်မင်းသည် လီလီစန်ကို ထောက်ခံနေရာမှဘဖန် နောက်တကြိမ် သဘောထားပြောင်းသွားပြန်သည်။) သို့ဖြင့် ဇူလိုင်လထဲတွင် လီလီစန်၏ လမ်းစဉ်သည် ပါတီ၏တရားဝင်လမ်းစဉ်တရပ် ဖြစ်လာခဲ့သည်။

“အစီတုန်းက ပါတီထဲမှာ လီလီစန်လမ်းစဉ်ကြီးစိုးနေတယ်။...စစ်မြေပြင် ဦးစီးဌာနက လက်မခံသည့်တိုင် တပ်နီတော်ထဲမှာ သူ့လမ်းစဉ်ဟာ တစ်သားနဲ့ အရာရှိ တော်တော်များများ အပေါ်မှာ တော်တော်ကြံဉာဏ်နေတယ်။ သူ့လမ်းစဉ်ကို ဆန့်ကျင်တဲ့လူဆိုလို့ ကျုပ်နဲ့ မော်စီတုန်းနှစ်ယောက်ဘဲ ရှိတယ်” ဟု ချူတေးက ပြောဘူးသည်။

သူ့နှင့် မော်စီတုန်းမှာ ကျေးလက်တွင် အဆက်ပြတ်နေသည့်အတွက် ရှန်ဟဲရှိ လီသီခီပေါလစ်ဗျူဂျီသည် အခြေအနေအရပ်ရပ်ကို သူတို့ထက် ပိုသိ

ကောင်း ပိုသိမည်လောဟု စဉ်းစားမိသည်တိုင် များစွာ သံသယရှိသည်ဟု ချူတေးက အဂ္ဂနီး စမက်ဒီလေကို ပြောဘူးသည်။ ထိုစဉ်က ချန်ကေရှီတီနှင့် စစ်ဘုရင်များ ပြည်တွင်းစစ် ခင်းနေကြသည်။ ထို့ကြောင့် လီလီစန်၏ အကဲဖြတ်ချက်သည် မှန်ကောင်းမှန်နိုင်သည်ဟု ယူဆကာ တပ်များကို ပြင်ကြသည်။ အလံနီများကို လွှင့်ကြသည်။ တပ်နီတော်သည် တိုက်ခွဲလိုက်ခမာမ်းသံ တခေဝေဖြင့် ကျော်ပြည်နှယ်တဲမှ ဖြတ်၍ ချီတက်လာခဲ့သည်။ လယ်သမားဆောင်ပေးခင်း များစွာလည်း တပ်နီတော်ထဲသို့ ပါသွားကြသည်။ ဤအထိ အားလုံး ချောမောအဆင်ပြေနေသည်။

လီလီစန်က မြို့များတွင် အလုပ်သမားပုန်းကန်ထကြွမှုများ လုပ်ရန် ပြင်ဆင်သည်။ အစီအစဉ်အရ ငှက်လိုင်လယ်တွင် စတင်ပုန်းကန်ရန် သတ်မှတ်ထားသည်။ ရုရှားအောက်တိုဘာတော်လှန်ရေးနှစ်ပတ်လည်နေ့ဖြစ်သော နိုဝင်ဘာလ ၇ ရက်နေ့တွင် ပထမဆုံး တရုတ်ပြည်လုံးဆိုင်ရာ ဆိုဗီယက် ကိုယ်စားလှယ်များ၏ ကွန်ဂရက်ဘရပ်ကို ကျင်းပရန်၊ ပြည်လုံးဆိုင်ရာ ဆိုဗီယက်အစိုးရအဖွဲ့ကို တည်ထောင်ရန်ပြင်ထားသည်။ ပုန်းကန်ထကြွမှုများ ပြုလုပ်ပြီးနောက် အဖွဲ့အစည်းအာဏာများကို မော်လက်ထံမှ ပြန်ရုပ်သိမ်းရန် စီစဉ်ထားသည်။

မြို့ကြီးများတွင် အလုပ်သမားသပိတ်များ၊ ဆန္ဒပြပွဲများလုပ်ပြီး ထိုမှတဆင့် ပုန်းကန်ထကြွမှုလုပ်ရန် ဖြစ်သည်။ သပိတ်စုံသည့်အခါတွင် သူပုန်တမည့် “သပိတ်စုံ သူပုန်ထ” လမ်းစဉ်ဖြစ်သည်။ လီလီစန်စီစဉ်သည့်အတိုင်း မြို့ကြီးများတွင် ဆန္ဒပြပွဲများ ပေါ်ပေါက်ခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် ပုန်းကန်ထကြွမှုများ ပေါ်ပေါက်၍မလာ။ ကူမင်တန်က မြို့ကြီးများတွင် အဆွေအားကောင်းနေသည်။ အလုပ်သမားများမှာ လက်နက်မဲ့ဖြစ်၍ အသတ်ခံကြရသည်။ ခေါင်းပြတ်တွေလမ်းမပေါ်တွင် လိမ့်နေသည်။ သပိတ်တွေမအောင်ခင် ခေါင်းဆောင်များအားလုံး သေကုန်ကြပြီ။

ပိန်တေ့ယူ ဝိုင်ကွမ်ကဲသည် တတိယတပ်နီတော်ထပ်ဖွဲ့များက ချန်ရှားကို ဝင်တိုက်သည်။ ပထမတော့ အောင်မြင်သည်။ ချန်ရှားမြို့ကို တပတ်ကြာ သိမ်းထားနိုင်ခဲ့သည်။

မော်နှင့် ချူတေးသည် ဗဟိုကော်မတီနှင့် သဘောကွဲသော်လည်း အမိန့်ကို မရှောင်မလွှဲသာ လက်ခံကြရသည်။ လီလီစန်၏အမိန့်အရ တပ်သား ၂၀၀၀၀ ရှိသည့်တပ်ဖြင့် နန်ချန်ကို ဝင်တိုက်ကြရသည်။ နန်ချန်ကို ကူမင်တန်က အခိုင်အမာကာကွယ်ထားသည်။ မြို့ရိုးမြင့်မြင့်ကြီးတွေလည်း ရှိသည်။ သို့တိုင်အောင် မော်နှင့် ချူတေးသည် နန်ချန်ကို ဝင်တိုက်ကာ ၂၄ နာရီကြာ သိမ်းထားခဲ့ကြသည်။

လယ်ထူအရှင်မှာ နန်ချန်နှင့်ချန်ရှားကို တိုက်သိမ်းပြီးလျှင် တပ်များအားလုံးကို စုစည်းပေါင်းမည်၊ ထိုအချိန်တွင် စုစည်း အထုပ်သမား များက

မြို့တွင်းမှသူပုန်ထကြမည်။ သို့ရာတွင် တပ်နီတော်သည် ချန်ရှားကိုလည်းကောင်း၊ နန်ချန်ကိုလည်းကောင်း ကြာကြာသိမ်းမထားနိုင်။ လီလီစန်က မကျေနပ်။ တပ်နှစ် တပ်ကိုပေါင်းကာ ချန်ရှားနှင့်ဂူဟန်ကိုတိုက်ရန် အမိန့်ပေးပြန်သည်။

ထိုအခဏအတွင်း ကွန်မြူနပ်စ် အင်တာနေရှင်နယ် အဖွဲ့ချုပ်က စာတ စောင် ရောက်လာသည်။ စာက လီလီစန်၏ မြို့သိမ်းရေးလမ်းစဉ်ကို ဝေဖန်ထား သည်။ ထိုလီလီစန်က စာကို ဗဟိုကော်မတီသို့ ချက်ချင်းမတင်သေးဘဲ ခိုင်းထား သော်လည်း ကြာကြာမထိုင်းနိုင်။

“ကွန်မြူနပ်စ် အင်တာနေရှင်နယ်ဟာ တရုတ်ပြည် အခြေအနေကို နားမ လည်ဘူး။ တရုတ်တော်လှန်ရေးကိုလဲ ခေါင်းမဆောင်နိုင်ဘူး” ဟု လီလီစန်က ပြောခဲ့သည်။ လီလီစန်သည် သူ့ကိုယ်သူ တရုတ်ပြည်၏ လီနင်ဖြစ်သည်ဟူသော အိပ်မက်ကိုမရင့်လတ်သေး။ အောက်တိုဘာတော်လှန်ရေးတုန်းက ပီတာစဘတ်ကို လီနင်ကဝင်တိုက်ခိုင်းခဲ့သလို သူကလည်း ဂူဟန်ကိုတိုက်ရမည်ဟု ဇွတ်အမိန့်ပေး နေသည်။ ဂူဟန်ကိုသိမ်းရေး စီမံကိန်းနှင့်ပတ်သက်၍ မော်စကိုက ဝေဖန်သည့် စာများ၊ ကြေးနန်းများ တဖွဲဖွဲရောက်နေသည်။ သို့ရာတွင် လီလီစန် ဂရု မစိုက်။

မော်၊ ချုံဘေးနှင့်ပိန်တေ့ဟူ၍ ဝင်တို့ ချန်ရှားကို ဒုတိယအကြိမ် တိုက်ကြ ပြန်သည်။ ယခုအကြိမ်တွင် ကုမင်တန်ကလည်း ချန်ရှားကသူ့ အင်အားကို ထပ်၍ ပြိုင်ပြိုင် မြှီ မြှီ နိုင်ခဲ့ခြင်းကလည်း ချန်ရှားကတို့ကို အကူအညီပေးနေကြပြီ။ အမေ ရိကန်၊ ဗြိတိသျှ၊ အီတလီနှင့် ပြင်သစ်အမြောက်တင်သင်္ဘောများသည် ဆိပ်ကမ်းမြစ် ထဲတွင်အသင့်ရှိကြသည်။ ပိန်တေ့ဟူ၍ ဝင်သိမ်းထားသည့်အချိန်၌ ထိုသင်္ဘော များက မြို့ကိုအမြောက်ကြီးများဖြင့် ဒလကြမ်းပစ်ကြသောကြောင့် အရပ်သူ အရပ်သားများ သေကြရသည်။ တပ်နီတော် တပ်သား များလည်း အကျအဆုံး များကြသည်။ “တပ်သားတွေကျပွဲကတော့ နွေပေါက်လို့ သစ်ရွက်တွေ တဖြုတ် ဖြုတ်ကြော့ကျသလိုဘဲ” ဟု မျက်မြင်ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်းက မှတ်တမ်းတင်သည်။

မော်နှင့်ချုံဘေးသည် သူတို့တသက်တွင် အရေးကြီးသော ခြေလှမ်း တလှမ်းကို လှမ်းလိုက်ကြသည်။ သူတို့နှစ်ယောက်က လီလီစန်လမ်းစဉ်ကို အတိ အလင်း အဆိုကျင့်လိုက်သည်။ မော်က သူ့သဘောနှင့်သူ ချန်ရှားမှတပ်များကို ရုပ်သိင်္ဂါ လားရံသည် အခြားနိုင်ငံရေးမှူးများက မော်သည် ပါတီကိုပုန်ကန်သည်၊ အာခံသည်ဟုကွပ်ချကြသည်။ သို့ရာတွင် တပ်သားများကမူ နိုင်ငံရေးမှူးများကို ကျိန်ဆဲကာ မော်နှင့်ချုံဘေးတို့၏အမိန့်ကို နားထောင်ကြသည်။ ဤနည်းဖြင့် မော်နှင့်ချုံဘေးသည် တပ်နီတော်ကြီးတခုလုံး ဘုံးဘုံးလဲ ပျက်စီးရမည့်အရေးမှ တားမြစ်နိုင်ခဲ့သည်။ ချန်ရှားကိုဝင်တိုက်သည့်အတွက် ချန်ရှားတွင် ကုမင်တန်တို့ ၏ တော်လှန်ရေးအင်အားသည် ပို၍ပြင်းထန်လာခဲ့သည်။ အလုပ်သမားများ၊ ကျောင်းသားများသည် ကွန်မြူနပ်စ် အမိန့်ရသူ မှန်သမျှကို ခိုင်းခင်း ထားသော

ရက်ရက်စက်စက် သတ်ခဲ့ကြသည်။ မော်ဇီးနီးဖြစ်သူ ယန်ခိုင်ဟွီးသည်လည်း ချန်ရှားတွင် မြေအောက်လုပ်ငန်းလုပ်ရင်း အဖမ်းခံရကာ အသတ်ခံသွားရသည်။ မော်သည်သူ့ ဇနီးကို ၁၉၂၇ ခုနှစ်က နောက်ဆုံးတွေ့ခဲ့ရခြင်း ဖြစ်သည်။

၁၉၂၀ ခု ဩဂုတ်လ၌ ချူအင်လိုင်နှင့်ချူချူပိုင်တို့ မော်ခက်မှတစ်ဆင့် ပြည်သို့ပြန်ရောက်လာကြသည်။ ၎င်းတို့နှင့်အတူ ပါတီဆန္ဒမကိုင်ရက်၏ တတိယ အဆင့်သို့ ဗဟိုကော်မတီအစည်းအဝေး ကျင်းပရန် ဤကြားကွက်များလည်း ပါလာခဲ့သည်။ လီလီစန်မှားနေပြီဆိုသည့်အချက်ကမူ ဝမ်းမရအောင်ပေါ်နေပြီ။ သို့ရာတွင် သူ့အမှားသည် အတိုင်းအတာ မည်မျှကြီးမားသည်ကို မည်သူမျှ မပြောနိုင်ကြသေး။ ထိုအထဲတွင် ဝမ်းမင်းကလည်း လီလီစန်တက်သို့ ရုတ်တရက် ကူးပြောင်းသွားသဖြင့် အခြေအနေ ပိုရှုတ်လာသည်။

“လက်နက်ကိုင်ပုန်ကန်ကြမှုတွေ လုပ်ရမလား မိုက်ရူးရဲခွန်စားရေးဝါဒ အမှားကို ကျူးလွန်ရမလားလို့ ပါတီကိုဆန့်ကျင် ဝေဖန်နေသူတွေဟာ စစ်ရေး ဝါဒတွေ၊ ပါတီဖျက်သိမ်းရေး သမားတွေဖြစ်တယ်”ဟု ဝမ်းမင်းက ဆိုနေပြန်ပြီ။ ပါတီဗဟိုကော်မတီ တတိယရုံးအစည်းအဝေးကို ၁၉၂၀ ခု စက်တင်ဘာလတွင် ကျင်းပသည်။ ချူအင်လိုင်၏ ကြိုးစားမှုကြောင့် ထိုအစည်းအဝေးမှ ပေါလင် ဗျူရိုသစ်ကို ဖွဲ့စည်းလိုက်သည်။ ထိုအထဲတွင် မော်စီတုန်း၊ ချူအင်လိုင်၊ ချူစေး နှင့်ဂျင်ပေရှိုးတို့လည်း ပါကြသည်။ ယခင် ပေါလင်ဗျူရိုတွင် မော်တို့လူစုပေါင်း ယခုသူတို့လမ်းစဉ်ကို ကိုယ်စားပြုသူများ ပါလာကြပြီ။ ပေါလင်ဗျူရိုဝင် ၂၀ ဦးအနက် “ရုရှားပြန်” များလည်း ပါလာသည်။ သို့ရာတွင် သူတို့က အများစု မဟုတ်။

ပါတီထိပ်ပိုင်းတွင် ပေါ်ပေါက်နေသော လမ်းစဉ်နှစ်ရပ် တိုက်ပွဲသည် အောက်ခြေသို့လည်း ဂယက်ရိုက်လာသည်။ လီလီစန်ကို ထောက်ခံသူများနှင့် ၎င်းကို ဆန့်ကျင်သူများ၏ တိုက်ပွဲသည် ပြည်နယ် ပါတီများထဲတွင်လည်း ပေါ် လာခဲ့သည်။ ကျန်စီပြည်နယ်တွင် “အလုပ်ခက်မတီ”တခုကို လီလီစန်က ဖွဲ့ပေး ထားသည်။ ယှဉ်ချင်းအခြေခံဒေသအာဏာပိုင်အဖွဲ့လည်း ဖြစ်သည့် ဤ “အလုပ် ကော်မတီ” ထဲတွင် အုပ်စုတိုက်ပွဲများ ပေါ်ပေါက်နေသဖြင့် ကူမင်တန်သူလူျီ များ၏ တန်ပြန်တော်လှန်ရေး သိုးဖောက်မှုအတွက် လမ်းဖွင့်ပေးသလို ဖြစ်နေ သည်။

မော်နှင့်ချူစေးသည် လီလီစန်၏ “မြို့သိမ်းရေး” လမ်းစဉ်ကို ဆန့်ကျင်ကာ တပ်များကိုရုပ်လာခဲ့သည်။ လမ်းတွင် အခြေခံစခန်း တိုးချဲ့ရေးအတွက် ဒေသန္တရ ငယ်ကလေးတို့ကို ဝင်သိမ်းကြသည်။ ဤတွင် ကူမင်တန်လူျီ ဝက်ဖိုင်တို့များကို ချူစေးရလာခဲ့သည်။ ထိုအခါ ကျွဲတော့မှမော်နှင့်ချူစေးတို့ကိုယ်တိုင်ယံယံကြည့် ကြည့် ဆက်လက်နေကြသည့်အချိန်ပေးသပေါ့ကိစ္စခေါင်းဆောင်အချို့သည် “အေးတီ အင်” ဟု ခေါ်ဝေါ်ကာ ကူမင်တန် ပုလိပ် အုပ်စုများ ဖြစ်ကြောင်း

အထောက်အထား ခိုင်လုံစွာတွေ့ရသည်။ သူတို့အခြေခံဒေသကို ချန်ကေရှိတ်က “ခိုင်းပတ်ချေမှန်းရေး” ထိုးစစ်ကြီးတစ်ဆင်ရန် ပြင်ဆင်ထားကြောင်းကိုလည်း ဤခိုင်းတွဲများထဲမှပင် တွေ့ရသည်။

အေ-ဘီအု (အင်တီ-ဗေဂါလရှီ ဗစ်အု) ဆိုသည်မှာ ယူချင်း အခြေခံ ဒေသ တစ်ခုတည်းကွန်မြူနစ်ပါတီထဲသို့ စိမ့်ဝင်ထိုးဖောက်ရန် ဖွဲ့စည်းထားသည့် ကျွန်ုပ်တို့အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ဖြစ်သည်။ ကွန်မြူနစ်တို့ ကျင်ကန်းတောင်ရိုးတွင် အခြေခိုက်မိခြင်း၊ ကျန်ရှိနေပုံကျင့်ပြည်နယ်များတွင် အောင်ပွဲခံနေခြင်း စသည်တို့ကို ဖြစ်သည့်အခါတွင် ချန်ကေရှိတ်သည် ကွန်မြူနစ်တို့ကို အထင်သေး၍ ပရတော့။ ထိတ်လန့်စပြုလာသည်။ စစ်ဘုရင်များကလည်း ကွန်မြူနစ်တို့၏ အင်အားကို ကြောက်လာကြသည်။ ထို့ကြောင့် ချန်ကေရှိတ်နှင့် ပြည်တွင်းစစ်ဖြစ်နေသည်ကို ရပ်စဲကာ ကွန်မြူနစ်ဆန့်ကျင်ရေးအတွက် ပူးပေါင်းကြသည်။ သူတို့က ဖမ်းမိသော ကွန်မြူနစ်များ၊ တောင်ထဲရောက်ပြီး သခွာဖောက် ဖြစ်သွားသူများကို ပါတီသို့ပြန်လွှတ်ကာ သူလျှို့များအဖြစ် ပြန်အသုံးချသည်။ တရုတ် ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏သမိုင်းတွင် ဤသို့သော စိမ့်ဝင်ထိုးဖောက်မှုသည် ပါတီသမိုင်းနှင့်အမျှ သက်တမ်းရှိခဲ့သည်။ အေ-ဘီအုပုံသည် ထရော့ဂ်ကီဂိုဏ်းသားများကို အသုံးပြု၍လည်းကောင်း၊ ပါတီတွင်းအုပ်စုတိုက်ပွဲများနှင့် မကျေနပ်ချက်များကို အခွင့်ကောင်းယူ၍လည်းကောင်း အခြေခံဒေသများထဲသို့ စိမ့်ဝင်ထိုးဖောက်ကြသည်။ သတ်ဖြတ်ရေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ကြသည်။ အေ-ဘီအုပုံထဲတွင် မနှစ်က တန့်ကွတွင် မော်နှင့်ချူတေးတို့ကို ကြိုဆိုခဲ့သည့် ကွန်မြူနစ်တပ်မှူး လီဝေလင်း၏ ဆွေမျိုးသားချင်းများလည်း ပါနေသည်ကို တွေ့ရသည်။

ဤတွင် မော်သည် မိန်းမဘက်မှလည်းကောင်း၊ ယောကျ်ားဘက်မှလည်းကောင်း၊ မြေရှင်ပဒေသရာဇ်အိမ်ထောင်စုများနှင့် ဆွေမျိုးတော်စပ်သည် ထိပ်တန်းပါတီခေါင်းဆောင်များ၊ ချမ်းသာလယ်သမားများနှင့် မဟာမိတ်ဖွဲ့ဆိုသည့် လီလီစန်၏လမ်းစဉ်ကို ထောက်ခံသူပါတီခေါင်းဆောင်များကို စုစမ်းဖမ်းဆေးရတော့သည်။ အချို့ဒေသများတွင် ပါတီခေါင်းဆောင် သုံးပုံတပုံသည် ချမ်းသာလယ်သမားများနှင့် မြေရှင်များဖြစ်နေကြောင်း တွေ့ရသည်။ ပါတီခေါင်းဆောင်များနှင့် အေ-ဘီအုဝင်များ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ လုပ်ငန်းအားဖြင့်လည်းကောင်း အဆက်အသွယ်ရှိနေကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ မော်စီတုန်းသည် ၁၉၂၀ ခုနှစ်တွင် ကျင်ကန်းတောင်ရိုးတွင်ရှိစဉ်က ကျေနပ်စရာမရှိသော ပါတီဝင်များကို ထုတ်ပစ်ခဲ့ဘူးသည်။ ဤသို့ဖြင့် ပါတီကို သန့်စင်ခဲ့ဘူးသည်။ ယခုလည်း ဤပြဿနာပေါ်လာပြန်ပြီ။ ယခုတစ်ကြိမ်တွင် ပြဿနာကသေးသေးမဟုတ်။ ရှန်ဟိုပေါလ်ဗျူရီနှင့် မော်တို့အခြေခံဒေသပါတီလမ်းစဉ်လေးခုခြင်းသည် ရန်သူ့ကိုတံခါးစွင့်ပေးသကဲ့သို့ရှိနေသည်။ ဤအထဲတွင် အချို့အုပ်စုများကလည်း သူတို့သာ “ဇာကယ့်” ကွန်မြူနစ်တို့ကိုသာ ရှိကံပေါ

လစ်ဗျူရီကိုလည်း မထောက်ခံ၊ မော်တို့ကိုလည်း မထောက်ခံဘဲ တံခန်းကကြသည်။ အချို့အုပ်စုများကလည်း လူသတ်တပ်စုဖွဲ့ကာ ပါတီခေါင်းဆောင်များကို လုပ်ကြံကြသည်။ မော်နှင့် ချူတေးတို့၏ကိုယ်ရံတော်သုံးဦးသည် သူတို့လက်ချက်ဖြင့် အသတ်ခံခဲ့ကြရသည်။

နီဝင်ဘာလတွင် အင်အားကောင်းသော ကူမင်တန်ဘပ်များက ဆီအန်ကို ပြန်သိမ်းရန်လှုပ်ရှားလာကြသည်။ မော်က အကျအဆုံးမခံဘဲ ဆုတ်ပေးရန် ဆုံးဖြတ်သည်။ သူတို့တပ် ဆီအန်ကို နှစ်ပတ်ကြာ သိမ်းထားသည့်အတွင်း လယ်သမားထောင်ပေါင်းများစွာ တပ်နီတော်သဲသို့ ဝင်လာကြသဖြင့် အင်အားအတော်အတန်ကောင်းနေသည်။

ထိုအခါအတွင်း မော်သည် ထိုဒေသက မြေယာဝေခြမ်းရေးကို ပြုလုပ်စစ်ဆေးသည်။ ထိုဒေသတဝိုက်တွင် မော်ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည့် လယ်မြေဝေခြမ်းရေးဥပဒေကို လီလီစန်က ပြန်၍ ဖျက်သိမ်းကာ အသစ်တခု ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ ထို့ကြောင့် ဤဒေသတွင် မြေယာဝေခြမ်းရေးကိစ္စများ ရုတ်ထွေးနေသည်။ ဤကိစ္စများကို မော် ရှင်းသွားချင်သည်။

မြေယာဝေခြမ်းရေးလမ်းစဉ်ကို ပြန်စစ်လိုက်သည့်အခါ၌ မြေယာဝေခြမ်းရေးကိစ္စသည် အေ-ဘီအစုနှင့် တိုက်ရိုက်သက်ဆိုင်နေကြောင်း တွေ့လာရသည်။ အေ-ဘီအစုဝင်များသည် “ချမ်းသာလယ်သမားနှင့် မဟာခိတ်ပွဲ ရေး” ဆိုသည့် လီလီစန်လမ်းစဉ်ကို တက်တက်ကြွကြွထောက်ခံနေသူများ ဖြစ်ကြောင်း တွေ့လာရသည်။ နီဝင်ဘာလထဲတွင် ချန်ယီခေါင်းဆောင်သည့် တပ်နီတော်က အခြေခံဒေသထဲရှိ အေ-ဘီအစုဝင် မသင်္ကာသူ ၄,၄၀၀ ကျော်ကို တချိထည်း ဖမ်းပစ်လိုက်သည်။ ဤတွင် အေ-ဘီအစုဝင်များနှင့် လီလီစန်ရိုက်သားများပေါင်းကာ မော်၏တပ်ကို လက်နက်ဖြင့်ဝိုင်းတိုက်ကြသည်။ ဖူရှန်မြို့ကိုသိမ်းကာ ပါတီကဖမ်းထားသည့် မြေရှင်များ၊ ပါတီကေဒါများကို လွှတ်ပစ်ကြသည်။ ဖူရှန်ဆိုဗီယက်အဖွဲ့ကို ဖျက်သိမ်းလိုက်သည်။ မော်ကို ထောက်ခံသည့်ပါတီတပ်သား ၁၀၀၀ ကို သတ်ခဲ့ကြသည်။ ချူတေး၏ဇနီး ကန်ကေချင်းလည်း အဖမ်းခံရသည်။ ၎င်းတို့က မော်သည် ပါတီပဟိုကော်မတီကို ဆန့်ကျင်သူဖြစ်သည့်အတွက် သတ်ရမည်ဟု တောင်းဆိုကြသည်။ စင်ပြိုင်ဆိုဗီယက်အဖွဲ့ကို ဖွဲ့လိုက်ကြသည်။

ထိုအချိန်မှာပင် ချန်ကေရိုတ်က ယူချင်းအခြေခံဒေသကို ပထမဆုံးအကြိမ် “ဝိုင်းပတ်ချေပုန်းရေးထိုးစစ်” ဆင်ကာ ဆင်ကူနှင့် တန်ကူမြို့များကို သိမ်းလိုက်သည်။ သို့ရာတွင် တပ်နီတော်က ပြင်ဆင်ပြီးပြီ။ တပ်နီတော်သည် မော်၏ခေါင်းဆောင်မှုဖြင့်တပ်သားဘသိန်းရှိသော ကူမင်တန်တပ်ကြီးကို ချေမှုန်းလိုက်သည်။ ဤသည်မှာမော်၏ကိုယ်ပိုင် သေနတ်ဗျူဟာများ နည်းနည်းသိမ်းသိမ်းများကို ရန်သူတပ်ကြီး၏ ရင်ဆိုင်တိုက်ဆုတ်ပစ် ပထမဆုံးအကြိမ် ကျင်းပခြင်းဖြစ်သည်။

ထိုစဉ်က မော်သည် ပါတီတွင်းသစ္စာပေးကံများကို ဖမ်းဆီးအရေးယူခဲ့ခြင်းများလုပ်ခဲ့ရသည်။ သို့ရာတွင် အနည်းစုကလေးကိုသာ သေဒဏ်ပေးခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် ကုမင်တန် သူလျှိုဟု ထင်ရှားသူများကိုသာ သေဒဏ်ပေးခဲ့သည်။ ကျန်လူများကိုမူ စစ်ဆေးပညာပေးပြီး ပြန်လွှတ်လိုက်သည်။ ဤအဖြစ်အပျက်ကို ‘ပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ်အပျက်’ဟု ခေါ်ကြသည်။ ထိုကိစ္စ၌ မော်သည် သူ့အာဏာရရေးအတွက် လူ ၅၀၀၀ကို စတေးခဲ့သည်ဟု ရေးခဲ့ကြသော်လည်း လုံးဝမဟုတ်။ အလွန်နည်းသည့် အနည်းစုလေးကိုသာ မရှောင်မလွှာသာ သေဒဏ်ပေးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

ယခုအချိန်၌ လီလီစန်ကို ဝမ်မင်းတို့ “ရုရှားပြန်” အုပ်စုကလည်း ဝိုင်းတိုက်နေကြပြီ။ ချူအင်လိုင်ကတော့ကန်သာ ကြိုးစား၍ ပါတီကို ထိန်းနေရသည်။

“ပါတီတွင်းမှာ ငြိမ်းချမ်းစွာရှိရမယ်ဆိုတဲ့အစဉ်အလာကို တချို့က အလွန်အမင်း ရှေ့တန်းတင်နေကြတယ်။... မှန်ကန်တဲ့ ပါတီလမ်းစဉ်အတွက် ပြင်းပြင်းထန်ထန် တိုက်ပွဲဆင်မူသာ ပါတီတွင်းညီညွတ်ရေးကို ရနိုင်လိမ့်မယ်”ဟု ချူအင်လိုင်က ပြောဘူးသည်။

ဤသည်မှာ ပါတီတွင်းတိုက်ပွဲဆင်ရေးသည် အရေးကြီးသည်ဟူသော မော်၏အယူအဆကို ချူအင်လိုင်က ထောက်ခံလိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ချူအင်လိုင်က ပါတီတွင်းတွင် အခြေခံမူကျသော တိုက်ပွဲကို ဆင်ရမည်ဟု ယူဆသည်။ သို့ရာတွင် ဝမ်မင်းတို့ “ရုရှားပြန်” တစ်စုက ပါတီတွင်းအာဏာသိမ်းပွဲ လုပ်ခဲ့သည်။

ဝမ်မင်းက လီလီစန်လမ်းစဉ်ကို ဝေဖန်ရှုတ်ချသည်။ ၁၉၃၀ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာတွင် လီလီစန်ကို မော်စကိုက ခေါ်သည်။ ဝမ်မင်းနှင့်သူ အပေါင်းပါများက ဗဟိုကော်မတီ စတုတ္ထအစည်းအဝေးကို ခေါ်၍ လီလီစန်ကိုဖြုတ်ချသည်။ သို့ရာတွင် ထိုအစည်းအဝေးသို့ မော်နှင့်ချူတေးတို့ကို မပိတ်။ ဤသို့ဖြင့် “ရုရှားပြန်” များသည် ပါတီအာဏာကို သိမ်းကာ ယာယီပေါလစ်ဗျူရီကို ဖွဲ့ကြသည်။ တရုတ်တော်လှန်ရေးကိုဆက်၍ “ခေါင်းဆောင်” ကြသည်။

ကျမှသာ အသေအချာ ချေဖျက်ခဲ့ရသည်။ (“ကျွန်တော်တို့ ပါတီသမိုင်းက ပြဿနာတချို့နှင့် ပတ်သက်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များနောက်ဆက်တွဲ” မော်စီ ကုန်းလက်ရွေးစင်ကျမ်း၊ အဘွဲ့ ၃) ထိုပေးပေးချုပ်ဆိုသည့်ချက်၌ ဝမ်းမင်းခေါင်းဆောင်သော “ရုရှားပြန်” များအကြောင်းကို ပေါ်ပြထားသော်လည်း ရုရှားအကြံပေးအရာရှိများနှင့် ပတ်သက်၍ တစ်စုံတစ်ရာ ထားခြင်းမရှိ။ စင်စစ်မှာ ထိုစဉ်က “ရုရှားပြန်” များ၏နောက်ကွယ်တွင် ဝမ်းမင်းခေါင်းဆောင်သော ဝမ်းမင်းအဖွဲ့ဝင် အကြံပေးအရာရှိတို့ဖြစ်သည့် ပေဗလ်မစ် ဆိုသူ တို့ဖြစ်ခဲ့သည်။ “ရုရှားပြန်” များ ပါတီတို့တွင် အာဏာရအောင် ပေးလိမ့်မည်က လမ်းစဉ်ချပေးခဲ့သည်ဆိုသည်မှာ သို့ရာတွင် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီသည် အပြစ်များကို သူများအပေါ်သို့ ပုံရိပ်ခဲ့သည့် အခန်းအလားမရှိ။ ကိုယ့်ပါတီတွင်းက လူသာ အဓိကတာဝန်ရှိသည်ဟု ယူဆသည်။ ဤအတိုင်းသဘောထားခဲ့သဖြင့် ပေဗလ်မစ်၏ အခန်းသည် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏သမိုင်းတွင် တဖြည်းဖြည်း နှိပ်သွားခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

၁၉၃၀ ခု ခုရက်နေ့တွင် ဝမ်းမင်း၏လက်က ပါတီကို အာဏာသိမ်းပြီးနောက် ဗဟိုကော်မတီကို ၃၀ မှ ၁၆ ယောက်သို့ လျှော့ချလိုက်သည်။ ဝမ်းမင်း၊ ဒိုက်က၊ ဗျစ်ပိန်ရန်းနှင့် ရုန်ဆိပ်ငယ်က ပေါလစ်ဗျူဂ်ကိုဦးဆောင်ပြီး ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရ လူကြိုက်များ၍ လူအေးတစ်ယောက်ဖြစ်သော စင်ချွန်ဖ ကို ပါတီအထွေထွေအတွင်းရေးမှူးအဖြစ် ရုပ်ပြတင်ထားကြသည်။

သူတို့ကြီးစိုးသည့် ၄ နှစ်တာကာလ လမ်းစဉ်များ၏ရလဒ်မှာ ပါတီနှင့် တပ်နီတော် ၂၀ ဗဟိုဌာနနှင့် ဆုံးရှုံးသွားခြင်းနှင့် သမိုင်းတွင်သော ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲကြီး လုပ်ခဲ့ရခြင်းဖြစ်သည်။

၁၉၃၁ ခု ဖေဖော်ဝါရီလထဲတွင် ပါတီတွင်းတိုက်ပွဲ အစပြုသည်။ အစတွင် သဘောတူရေး ရေး တိုက်ပွဲပုံသဏ္ဍာန်ဖြင့် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ ရုန်ဟဲတွင်ရှိသည့် ဝမ်းမင်း၏ပေါလစ်ဗျူဂ်က စာတမ်းတစောင် ထုတ်ပြန်လိုက်သည်။ ထိုစာတမ်းက “လမ်းစဉ်နှစ်ရပ် သို့မဟုတ် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီကို ဘော်လရှီဗစ်ပါတီ ပိသရေးသို့” ဟူ၍ဖြစ်သည်။ စာတမ်းအချုပ်မှာ တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီသည် ကွန်မြူနစ်မိမိသဘော။ ထို့ကြောင့် ပါတီကို ကွန်မြူနစ်သဘောအောင် လုပ်ရမည်။ ပါတီကို ကွန်မြူနစ်သဘောအောင် လုပ်ရေးတွင် အဓိကအတာဝါအဆိုးမှာ ပါတီတွင်းက လက်ျာအရေးအခင်းအစွဲအစေ့အခေါ် (အရေးအခင်း) ဟူသည့် လူကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ ဤဖြစ်သည်ဟု ဝမ်းမင်းက ဆိုသည်။ ဤအချက်မှာ ပေဗ်ကို တိုက်ရိုက်ပစ်ခတ်သွားခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

ရှန်ဟဲပေါ့လစ်ဗျူရီအဖွဲ့ရုံးကို ရှန်ဟဲက ပြင်သစ်ပိုင်ခက်ထဲတွင် လျှို့ဝှက်
 ထားရှိသည်။ သို့ရာတွင် နိုင်ငံတကာပိုင်ခက် နိုင်ငံခြားပုလိပ်များ၏ အကူ
 အညီဖြင့် ကူမင်းတင်လျှို့ဝှက်ပုလိပ်များက ကူးချွပ်ကည့်သကို ဆီးနေကြသည်။
 အပတ်တိုင်း ကွန်မြူနစ်များ၊ အရပ်ကမ်းများ၊ အလှူသမား မပါဝင်ဆောင်
 များ ဖမ်းဆီးသတ်ဖြတ်ခြင်း ခံခဲ့ရသည်။ အထူးတော် အစိုးရပိုင် ကာ
 အချင်းချင်းသစ္စာပေးကြသည်။ ဥပမာ အရပ်ကမ်း မြို့များတွင် အလှူ
 လင်ယူနန်းဆိုသော ပါကီဆေးဆောင်နှင့်ကို လျှို့ဝှက်ပုလိပ်များက ဖမ်းဆီး
 ကာ သတ်ပစ်လိုက်ကြသည်။ ၎င်းအကဲ ပေးပြောအပြစ် ပါသော ရုရှအတွင်း
 ရေးမှူး စင်ချွန်ဖလည်း အသတ်ပံသွားရသည်။

ဝမ်မင်းက ဗဟိုကော်တီရိုညီ အစည်းအဝေး ဝေဖန် အစော
 ထွေအတွင်းရေးမှူးအဖြစ် ဆက်လုပ်သည်။ သို့ရာတွင် ဝမ်မင်းက သူ၏
 လိုက်သည်။ သို့ဖြင့် ဝေလိုင်လနှင့် ဩဂုတ်လထုတ် ကူးချွပ်ကို ပိုသွားကာ
 ရုပေါင်းများစွာသော ကွန်မြူနစ်သို့ လူပြိုကွင်းကပ် ပါသတ်ခြင်းမပြုရပါ။
 ပေါ့လစ်ဗျူရီကို ရှန်ဟဲမှ ရှေ့ရတော့သည်။ လျှို့ဝှက်နေရာတွင် မရှိတော့။
 စိတ်ချရသည့် တခုတည်းသောနေရာမှာ မော်စီတုန်း၏ အခြေခံဒေသတရသော
 ကျန်တော့သည်။ သို့တိုင်အောင် ထိုအချိန်က တွေ့ရပါ။ ချန်ကေရှိုက်က မော်စီ
 ဒေသကို တတိယအကြိမ် ခုကြီးဒေသကြိုဖြင့် ဝမ်မင်းချွန်ဖလေး လုံးဝကြီး
 ဆင်နွဲနေချိန်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ချန်ကေရှိုက်၏အုပ်စုသည် လန်သွားခဲ့သည်။
 မန်ချူးရီးယားကို ဂျပန်ဝင်သိမ်းသဖြင့် ကူမင်းက ထိုအဖွဲ့ မီးပိုင်းနေချိန်ဖြစ်
 သည်။ သို့ဖြင့် ပေါ့လစ်ဗျူရီသည် မော်စီတုန်း၏ အခြေခံဒေသသို့ အကွဲကွဲ
 အပြားပြားရောက်လာခဲ့သည်။ အချို့မှာ ၁၉၃၁ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင်
 ရောက်လာကြပြီး အချို့မှာ ၁၉၃၂ ခုနှစ်ထဲကျမှ တဖွဲ့ဖွဲ့ရောက်လာခဲ့ကြသည်။

ဝမ်မင်းဆိုသူမှာ မည်သူနည်း။ သူ့အကြောင်းကို သိတိုလိုလာပြီ။
 ဝမ်မင်းသည် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ သမိုင်း၌ သူ့ ခုနုရာနှင့်သူ အရေးကြီးသူ
 ဖြစ်လာသည်။ ဝမ်မင်းကို ၁၉၁၇ ခုနှစ်တွင် မေး၍ အမည်ရင်းမှာ ချင်ရောက်
 ယူ ဖြစ်သည်။ မြေရှင်၏သားတယောက်ဖြစ်၍ အသက် ၁၈ နှစ်တွင် ဝမ်မင်း
 တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားဖြစ်လာသည်။ ထိုအချိန်က ဝမ်မင်းတက္ကသိုလ်သည် နိုင်ငံ
 ရေးအရ အလွန်ဆိုးကြားသည်။ ရှန်ဟဲတက္ကသိုလ်တွင် ကျောင်းတက်နေခင်း
 ဆိုဗီယက်ယူနီယန် အရှေ့တိုင်း တက္ကသိုလ်တွင် စာကြားရေး ထွက်သွားသည်။
 ၁၉၂၅ ခုနှစ်တွင် ရုရှားပြည်၌ တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ ဝင်သွား ဖြစ်လာသည်။
 ရုရှားစကား ကွမ်းကျင်သဖြင့် ကွန်မြူနစ်အစည်းအဝေးများကို ဝင်ရောက်
 ပေးလ်မစ်၏ စကားပြောအကိုင် အကူပြုပေးခဲ့ရသည်။ ဝမ်မင်း
 တွင် တရုတ်ပြည်သစ်သစ်ရေး တက္ကသိုလ်တွင် အထူးကြမ်း
 သဖြင့် အကယ်ပြု၍ ဝမ်မင်းသည် ဝမ်မင်း ဖြစ်လာသည်။

ဝမ်းမင်းလမ်းစဉ် ပေါ်ပေါက်လာသည့် ကိစ္စ၌ အခြေအနေကြီးသည့် ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်းမှာ ချင်ပိန်ရှားဆိုသူ ဖြစ်သည်။ သူ့ကို ကျားများ နှစ် ခေါ်ကြ သည်။ ဝမ်းမင်းသည် ၁၉၄၆ ခုနှစ်က စစ်ရေးဘက်ပြုကြိုက် ပေးခဲ့သည့် သူ ဖြစ်သည်။ ဝမ်းမင်းက ကြွယ်ဝလှစွာ အင်အားစု အဖွဲ့အစည်းများကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ဝမ်းမင်းသည် မြန်မာ့နိုင်ငံတော် အဖွဲ့အစည်းများကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ဝမ်းမင်းသည် မြန်မာ့နိုင်ငံတော် အဖွဲ့အစည်းများကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။

ဝမ်းမင်း၏ အဓိကချို့ ဖွဲ့စည်းမှုကား စစ်ရေးအဖွဲ့အစည်း ဖွဲ့စည်းပေးသည့် မာကို အဖွဲ့အစည်း ဖြစ်သည်။ ဆိုသလိုသာ မဟုတ်ဘဲ ဝမ်းမင်းသည် စစ်ရေးအဖွဲ့အစည်း ဖွဲ့စည်းပေးသည့် ရာသီပေါက် အဖွဲ့အစည်း ဖြစ်သည်။ ဝမ်းမင်းသည် တချက် ဖြစ်သူများကို စစ်ရေးအဖွဲ့အစည်း ဖွဲ့စည်းပေးခဲ့သည်။ တရုတ်လက်ထောက် အဖွဲ့အစည်းများကို ဖွဲ့စည်းပေးခဲ့သည်။

ဝမ်းမင်းလမ်းစဉ်တွင် လူအင်္ဂါ တာဝန်ခံရသည့် နိုင်ငံအားလုံးကို ဝမ်းမင်း၏ လက်ထောက်တော်များ ဖြစ်သည်။ ဝမ်းမင်းသည် ရိုးသားစွာ အဖွဲ့အစည်းများကို ဖွဲ့စည်းလာ ကာ ပြောင်းလဲလာခဲ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဝမ်းမင်း၏ လက်ထောက်များကို “လက်ဝဲ” လုပ်စဉ်အတွက် တာဝန်ရှိသူမှာ ဝမ်းမင်း၏ လက်ထောက်များ ဖြစ်သည်။

ဝမ်းမင်း ကျန်စီး ဖွဲ့စည်းပေးသည့် အခြေခံအုတ်မြစ် အဖွဲ့အစည်းဆိုင် ခဲ့၍ တက်ဆောက်သည်။ ပထမအဆင့်တွင် တည်ဆောက်ရေး ကာလအဖြစ် သတ်မှတ်ကာ ဝမ်းမင်းနှင့် မြေယာတော်လှန်ရေးလုပ်ငန်းကို ဦးစီးပေးလှုပ်သည်။ စစ်ရေးအခြေခံမူများမှာ ရန်သူအားသာလျှင် ကိုယ်ကတော်ပေး၍ ရန်သူအား နည်းလျှင် ကိုယ်ကဆိုးနွက်သည့်အဖြစ်ဖြစ်သည်။ မြေယာတော်လှန်ရေးလုပ်ငန်းများ အဖြစ် မြေယာဝေခြမ်းခြမ်း၊ လူထုကို လုံ့ဆော် စဉ်းစားခြင်း၊ ပါတီကို ကည် ဆောက်ခြင်း၊ လယ်သမား လူထုများကြားတွင် ဝါခြင်း၊ လုပ်ငန်းများ လုပ်ခြင်း စသည်တို့ကို ဆောင်ရွက်သည်။ ကျွန်ုပ်တို့အား ဝမ်းမင်း၏ လက်ထောက်များ ဖြစ်သော်လည်း ဒေသအခြေအနေနှင့်ကိုက်အောင် ဖွဲ့စည်းပေး၍ အနည်းငယ် ပြောင်းယူထားသည်။ ဤတွင်ပျော့ပျောင်းမှု၊ တိကျမှု၊ တိတိကျကျ မှတ်၏ လုပ်ငန်းများကို တွေ့နိုင်သည်။

ဒုတိယအဆင့်မှာ သိပ်သည်းခိုင်ခံ့သော အဖွဲ့အစည်း ဖြစ်သည်။ ကိုယ်ကလေးဘဝတွင် အခြေခံအုတ်မြစ် ကာလအဖြစ် ဖွဲ့စည်းပေး ခဲ့သည့် ၁၉၀၀ ကျယ်၍ လှည့်လည်သော လယ်သမား အဖွဲ့အစည်းများကို လူတန်း စားများကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာကာ ဝမ်းမင်း၏ လက်ထောက်များ ဖြစ်သော သဘောအတိုင်း ဖွဲ့စည်းပေးခဲ့သည်။

ပျက်သိမ်းခဲ့သော ဆင်ကုမြေယာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး ဥပဒေကို ပြန်၍ အကောင်အထည်ဖော်သည်။ အလတ်တန်းအောက်လွှာ လယ်သမားများ၊ မြေရှင်ကလေးများနှင့် ချမ်းသာလယ်သမားများ၏ အသက်မွေးမှုကို အာမခံသည်။ မြေခွန်ကို အညီအမျှကောက်သည်။ မြေရှင်ပဒေသရာဇ်တို့၏ မြင့်မားသော သီးစားနှုန်းကို ပျက်သိမ်းပစ်သည်။ ငွေတိုးကြီးစားခန့်ကိုလည်း ပျက်သိမ်းသည်။ ထို့ကြောင့် လယ်သမားများက “နိုင်ငံရေးမျိုးမော်”ကို လေးစားကြည်ညိုကြသည်။ အခြေခံဒေသနာပြုများတွင် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးနှင့် ကုန်သွယ်မှုကို အကာအကွယ်ပေးသည်။ ကုန်သည်များ၏လုံခြုံရေးကို အာမခံသည်။ ထိုဒေသ သတ္တုတွင်းများက ထွက်သော တန်စတင်သတ္တုကို ဘီးပို့ ခွင့်ပြုသည်။ ဤသို့ဖြင့် အခွန်ရအောင် လုပ်သည်။ အခွန်ဋ္ဌာနတာဝန်ခံအဖြစ် မော်ကည့် သို့ မော်စီမင်းကို တာဝန်ပေးသည်။ မော်စီမင်းသည် ၁၉၂၉ ခု (သို့) ချင်းမြို့အနီးရှိ) ယေပင်းမြို့ကလေးတွင် ဖွင့်သည့် ဝတ်ဆုးဒေသ ပြည်သူ့ ဘဏ်၏ အကြီးအကဲ ဖြစ်လာသည်။ ဤသို့ဖြင့် မော်သည် အခြေခံဒေသ၏ဘဏ္ဍာရေးကိုလည်း ချုပ်ကိုင်ထားသည်။

တတိယအဆင့်မှာ “ဆိုဗီယက်သမတနိုင်ငံ”အဖြစ် ကျေညာခြင်းဖြစ်သည်။ ၁၉၃၁ ခု ဩဂုတ်လ ထဲတွင် တရုတ်ပြည် ဗဟို ဆိုဗီယက် အဖွဲ့တဖွဲ့ တည်ထောင်ရန် ကွန်မြူနစ် အင်တာနေရှင်နယ်က အကြံပေးခဲ့သည်။ နိုင်ငံဘာလထဲတွင် တရုတ်ပြည်လုံးဆိုင်ရာ ဆိုဗီယက်များ၏ ကွန်ဂရက်ကို ကျင်းပကာ အစိုးရအဖွဲ့ကိုဖွဲ့စည်းလိုက်သည်။ ဤအစိုးရသည် ပါတီဗဟိုကော်မတီနှင့်ပေါ့လစ်ဗျူရို၏လက်အောက်ခံဖြစ်သည်။ ဆိုဗီယက်အစိုးရအဖွဲ့ ရွေးကောက်ပွဲများပြုလုပ်သည့်အခါတွင် ဝမ်မင်းတို့လူသိုက်က မော်ကို တိုက်ကြသေးသည်။ သို့ရာတွင် မရ။ မော်က မဲအများဆုံးရ၍ အစိုးရအဖွဲ့ဥက္ကဋ္ဌ ဖြစ်လာသည်။ ကျွန်းကို ထောင်နှင့်ဆေးယင်က ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌများ ဖြစ်လာကြသည်။ မဲအရည်အတွက်တွင် ဝမ်မင်းက တုတ်တူလိုက်သည်။ မော်သည် ဥက္ကဋ္ဌနေရာကို ရသော်လည်း ဒုတိယ ဥက္ကဋ္ဌ နှစ်ယောက်မှာ သူ့ပေါ့လစ်နှင့် သူ့လမ်းစဉ်ကို ခံနိုင်ကျင့်သူများဖြစ်၍ အခက်တွေ့ရသည်။

ဆိုဗီယက်သမတနိုင်ငံအဖြစ် ဖွဲ့စည်းပြီးသည့်အခါတွင် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ ဥပဒေ၊ မြေယာဥပဒေ၊ အလုပ်သမားဥပဒေ၊ လက်ထပ်ထိမ်းမြားရေးနှင့် အမျိုးသမီးများ၏ တန်းတူညီမျှခွင့် ဥပဒေစသည်တို့ လိုလာသည်။ တပ်နိုတော်အတွက် စည်းမျဉ်းများ၊ လူ့ဖွဲ့စည်းမှုများအတွက် ဥပဒေများလိုလာသည်။ မော်ရေးဆွဲခဲ့သော မြေယာဥပဒေကြမ်းကို ပြင်ဆင်လိုက်သည်။ တပ်နိုတော်အတွက် ပေးရေးဆွဲခဲ့သည့် စည်းမျဉ်းများကိုလည်း “ဘော်လရှေ့ဖမ်း ပါတီ ပိသရေး” လမ်းစဉ်အရ ပြင်လိုက်သည်။

မော်က အလုပ်သမားကောင်စီများ၊ လယ်သမားကောင်စီများကို တရုတ်နာမည်ဖြင့် မှည့်ခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် ကျေးလက်လယ်သည်။ သို့ရာတွင်

ဝမ်းမင်းတို့လူစုက ထိုစကားလုံးများကို မကြိုက်။ ဤသို့ မှည့်ခေါ်ခြင်းသည် သွေဖီရေးတရပ်ဟု ယူဆသည်။ “သဘောတရား ခေါင်းပါးမှု” “ကိုယ်တွေ့ သက်သက်ဝါဒ” “အချောင်သမား လက်တွေ့ဝါဒ”ဟု အမည်ပေးသည်။ သူတို့က နေရာတကာတွင် ဘော်လရှီဗစ်ဆိုသည့်စကားကို သုံးချင်သည်။ “ဆိုဗီယက်” ဟု သုံးနှုန်းကြသည်။ ထို့ကြောင့် လယ်သမားများက နားမလည်ကြ။ ထိုနာမည်များကို လူပုဂ္ဂိုလ်၏အမည်များဟု ထင်ကြသည်။ လယ်သမားမပြောနှင့်။ ကူမင်တန်စစ်ဘုရင်များပင်လျှင် ထိုအမည်ကို လူလော အဖွဲ့အစည်းလောဟု ခွဲခြား၍ မရကြ။ စစ်ဘုရင်များက “ခါးပြနီ ဆိုဗီယက်ကို အသေဖြစ်စေ အရှင်ဖြစ်စေ မိသွားအား ဆုငွေပေးမည်” ဟု ကြေညာသည်။ “ခါးပြနီ ဘော်လရှီဗစ်” ကို ဖမ်းမိလျှင် ဆုငွေပေးမည်ဟု ဆိုသည်။ မော်စီတုန်း၊ ချူတေးနှင့်ချူအင်လိင်းတို့သည် ဆုငွေထုတ်ခံရသူများဖြစ်သည်။ “ကျုပ်ကံ တရုတ်ပြည်မှာ တန်ဘိုး အကြီးဆုံးလူမျိုး” ဟု ချူတေးက နောက်လေ့ ရှိသည်။

ဆိုဗီယက်သမ္မတနိုင်ငံ ထူထောင်ပြီးနောက် ဝမ်းမင်းနှင့်သူ့ ဇနီး မိန်ချင်ရှူတို့သည် ၁၉၃၁ ခုနှစ်တွင် မော်စီကိုသို့ပြန်သွားကြသည်။ ဖိုးကူးက မော်စီကိုမှ ညွှန်ကြားချက်များကို လက်တွေ့လုပ်ရန် ကျန်ရစ်ခဲ့သည်။

၁၉၃၁ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ဂျပန်က မန်ချူးရီးယားကို ဝင်တိုက်သည်။ ဤအဖြစ်အပျက်ကြောင့် တရုတ်တပြည်လုံးတွင် အံ့ကြွမှုများပေါ်လာခဲ့သည်။ ပြည်ချစ်ပုဂ္ဂိုလ်များ၊ ပညာတတ်များ၊ ကျောင်းသားများက ဂျပန်ကိုခုခံရန် ချန်ကေရှီတီကို တောင်းဆိုဆန္ဒပြကြသည်။ ထိုအချိန်က တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီကသာ ချန်ကေရှီတီ၏ ကွန်မြူနစ် ဆန့်ကျင်ရေးလုပ်ငန်းကို ဖွင့်ချကာ ဂျပန်ခုခံဆန့်ကျင်ရေးအတွက် ခေါင်းဆောင်နိုင်ခဲ့လျှင် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီသည် ယခုထက်စောစွာ အာဏာသိမ်းနိုင်လိမ့်မည်။ သို့ရာတွင် ဂိုဏ်းဂဏစိတ်မဲ့နှင့် နေသော ဝမ်းမင်းတို့လူသိုက်သည် တရုတ်ပြည်၏ ဒိဋ္ဌအခြေအနေကို မမြင်နိုင်။ ၁၉၃၂ ခုနှစ်တွင် မော်က ထိုလမ်းစဉ်ကို တင်ပြခဲ့သော်လည်း လက်မခံခဲ့ကြ။

ဆိုဗီယက်သမ္မတနိုင်ငံ ထူထောင်ခဲ့သည့်ကိစ္စနှင့် ပတ်သက်၍ စဉ်းစားဘွယ် တချက်ရှိသေးသည်။ ယင်းမှာ အခြားမဟုတ်။ ဤသို့ဆိုဗီယက်သမ္မတနိုင်ငံတုန်း၍ ထူးထောင်လိုက်သဖြင့် တရုတ်ကော်လွန်ရေးသည် နေရှင်ဒီမိုကရေစီ တော်လှန်ရေးအဆင့်ကို ကျော်သွားသည့်အချက်ဖြစ်သည်။ ၁၉၃၀ ခု ဗဟိုဧကန်မတီတတ်ယစုံညီအစည်းအဝေးက တရုတ်ပြည်တော်လှန်ရေးသည် နေရှင်ဒီမိုကရေစီတော်လှန်ရေးဖြစ်သည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ ဤအချက်ကို မော်ကလည်း မကြာခဏ ထုတ်ဖော်ဖွင့်ဆိုခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် လက်ဝဲအလွန်အကျွံ ဝါဒကြောင့် အဆင့်ကျော်သွားခဲ့သည်။ ထိုကာလနှင့်ပတ်သက်၍ မော် မည်သို့သဘောထားသည်ကို မသိရ။ ၁၉၃၀ မှ ၁၉၃၂ ခုနှစ်ကာလတွင် မော်၏အသံကို ဘာမျှမကြားရ။ ထိုကာလတွင် မော်သည် မည်သည့်ကျမ်းကိုးမျှလည်း ရေးသားခြင်းမပြု။

သို့ရာတွင် မော်သည် ဤအချက်ကို သဘောမတူဟု ယူဆရသည်။ ခရီးရှည် ချီတက်ပွဲပြီး၍ ယင်အန်းသို့ရောက်သည့်အခါတွင် မော်က တရုတ်ပြည်တော်လှန်ရေးအဆင့်သည် ပစ္စည်းမဲ့တော်လှန်ရေးမဟုတ်သေး။ ရေနံရှင်ဒီမိုကရေစီတော်လှန်ရေးသာဖြစ်သည်ဟု ထောက်ပြခဲ့သည်။ ထိုစဉ်ကစ၍ ယနေ့တိုင်အောင် တရုတ်ပြည်သည် “ပြည်သူ့ သမတနိုင်ငံ”ဟု ကျေညာထားဆဲဖြစ်သည်။ ဤအချက်သည် သတ်ပြုဘွယ်အချက်ဖြစ်သည်။

၁၉၄၅ ခုနှစ်၌ “ကျွန်တော်တို့ ပါတီသမိုင်းက အချို့သောပြဿနာများနှင့် ပတ်သက်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များ။ နောက်ဆက်တွဲ” ဆိုသည့် စာတမ်းတစောင်ကို ထုတ်ပြန်လိုက်သည်။ ထိုစာတမ်းအရ ဝမ်မင်း “ဂိုဏ်းခွဲရေးသမား” များသည် မူလကတည်းကပင် မှားယွင်းသည့်သဘောထားနှစ်ရပ်ကို ချမှတ်ခဲ့ကြသည်။ သဘောတရားစကားလုံးများဖြင့် မည်မျှဖုံးဖုံး အချုပ်မှာ မော် ထံမှ အာဏာသိမ်းရေးဖြစ်သည်။ မော်ကလည်း ဤအချက်ကို ကြိုတင်တွက်ထားပုံရသည်။ မော်က အခြေခံဒေသ ဘဏ္ဍာရေးကိစ္စများကို သူ့ညီ မော်စီမင်းအား တာဝန်ပေးထားသည်။ သူ့ညီအငယ်ဆုံး မော်စီတန်က လယ်ယာမြေ ဝေခြမ်းရေးကိစ္စတွင် မော်ကို ဝင်ရောက်ကူညီသည်။ မော်ကိုယ်တိုင်ကမူ တပ်နီတော်နိုင်ငံရေးမှူးအဖြစ် ဆောင်ရွက်သည်။ ဝမ်မင်းသည် မော်ချုပ်ကိုင်ထားသည့် ဤအာဏာများကို သိမ်းချင်သည်။

တပ်နီတော်ကို ချုပ်ကိုင်ရာ၌ မော်က ပထမစစ်မျက်နှာတပ်မတော်ကို တိုးချဲ့ဖွဲ့စည်းသည်။ မူလက တပ်သားနှစ်သောင်းခန့်သာရှိသော်လည်း နောင်တွင် အသက် ၁၅ နှစ် ၁၆ နှစ်ရွယ် လယ်သမားလူငယ်များ ဝင်ရောက်လာခဲ့ကြသည်။ ချန်ကေရှီတ်က ဝိုင်းပတ်ချေမှုန်းရေးထိုးစစ်များ လုပ်ဆောင်လည်း တပ်နီတော်ဘက်သို့ ထွက်ခွာမြောလာသူတွေ၊ ကူးပြောင်းလာသူတွေ ပိုများလာသည်။ ဖမ်းမိသော သုံ့ပန်းများနှင့်ပတ်သက်သည့် ပေါ်လစီများကို ကျွန်ကန်းတောင်တွင်ရှိစဉ်ကတည်းက မော် ချမှတ်ခဲ့သည်။ ယခုလည်း ဤပေါ်လစီများကို တင်းကြပ်စွာ လိုက်နာကျင့်သုံးရသည်။ သာမန်တပ်သားများနှင့် အရာရှိငယ်များကို နိုင်ငံရေးအရ သိမ်းသွင်းသည်။ ကောင်းစွာပြုစုထားသည်။ ဤသတင်းကိုကြားသဖြင့် ကူမင်တန်တပ်သားအများအပြား လက်နက်ယူကာ ကူးပြောင်းလာခဲ့ကြသည်များလည်းရှိသည်။ အချို့သည် ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲတွင် ပါတီဝင်ကောင်းများဖြစ်လာကြသည်။

ဤသို့ဖြင့် တပ်ကိုတိုးချဲ့ခဲ့ခြင်း၊ ကွန်မြူနစ်များ လူကြိုက်များလာခြင်းစသည်တို့ကြောင့် နီးဝင်ရာပြည်နယ်များတွင် ပြောက်ကျားဒေသများကို ဖွဲ့စည်း

နိုင်ခဲ့ကြသည်။ ၁၉၃၂ ခု နွေရာသီတွင် အခြေခံပြောက်ကျားဒေသ ၁၂ ခု ဖွဲ့စည်းပြီးခဲ့သည်။ အချို့ ဒေသများသည် တည်ငြိမ်သော ပြောက်ကျားဒေသ များဖြစ်သေးသည်တိုင် တော်လှန်ရေး၏ဒီရေသည် မြင့်တက်လာခဲ့သည်။ ထို နှစ်နွေရာသီတွင် ခရိုင် ၇၀ နှင့် လူဦးရေ ၉ သန်းမျှ အနိအပ်စိုးမူအောက်သို့ ရောက်လာကြသည်။ ဗဟိုအခြေခံစခန်းကို ခိုင်မာအောင်တည်ဆောက်ပြီး စစ် တက္ကသိုလ်တခုကို ဖွင့်လှစ်ခဲ့သည်။ ဤစစ်တက္ကသိုလ်ကျောင်းဆင်းများကို အခြား ဒေသများသို့ ပို့ပေးသည်။ သို့ရာတွင် အချို့က ဤလုပ်ရပ်သည် အန္တရာယ် ကြီးသည်ဟု ဝေဖန်ကြသည်။ “လက်တွေ့အချောင်သမားဝါဒ”ဟု ဝေဖန်ခဲ့ ကြသည်။

ပါတီကေဒါများကို လေ့ကျင့်ပေးရေးနှင့်ပတ်သက်၍ မော်စီတုန်းက ၁၉၄၅ ခုနှစ်တွင် ဤသို့ရေးခဲ့သည်။

“ဝမ်းမင်းဂိုဏ်းခွဲရေးသမားများဟာ ဒီမိုကရေစီဗဟိုဦးစီးစနစ်ရှိ အခြေခံ မူတွေကို ဖောက်ဖျက်ခဲ့ကြတယ်။ ပါတီစည်းကမ်းကို စက်ယန္တရားဆန်တဲ့ စည်း မျဉ်းတွေဖြစ်အောင် လုပ်ခဲ့ကြတယ်။ သူတို့အမိန့်တွေကို မစူးမစမ်းဘဲ လိုက်နာ ရမယ်လို့ ပါတီဝင်တွေကို အကြပ်ကိုင်ခဲ့တယ်”ဟု ရေးခဲ့သည်။

ပါတီတွင်းတွင် “ဘော်လရှီဗစ်ပါတီ ပီသရေး” လုပ်ငန်းဆိုသည်ကို လုပ်ခဲ့ ကြသဖြင့် ပါတီဆိုးရှုံးနှစ်နာခဲ့ရသည်။ ကေဒါများစွာ အပြစ်ပေးခံခဲ့ရကာ အ ချို့မှ တန်ပြန်တော်လှန်ရေးသမားဟု ဆိုကာ အသတ်ခံခဲ့ကြရသည်။

ဤကိစ္စများအားလုံးတွင် ပါတီ၏ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌနှစ်ဦးတို့ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။ အထူးသဖြင့် တာဝန်အရှိဆုံးမှာ ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌ ကျန်းကိုထောင်ဖြစ်သည်။ ၁၉၃၀ ခုနှစ် ဖွဲ့ရန်တွင် မော်စီတုန်းနှင့် ချန်ယိက ပါတီတွင်းသို့ လျှို့ဝင်လာ၍ စင်ပြိုင်ခေါင်းဆောင်မှုထူထောင်ရန် ကြိုးပမ်းသည့် ချန်ကေရှိုတ်၏ အေ-ဘီအပ် စုံကို ဖြိုဖျက်လိုက်သည်။ ဤအဖြစ်အပျက်ကို ဖွဲ့ရန်အဖြစ်အပျက်ဟု ခေါ်ကြ သည်။ ဂိုဏ်းခွဲရေးသမားများက ထိုအဖြစ်အပျက်ကို လက်ညှိုးထိုးပြကာ မော်ကို တိုက်ခိုက်ကြသည်။ စင်စစ်တွင် ဖွဲ့ရန်အဖြစ်အပျက်၌ ပါတီကေဒါများ၊ တပ်မ တော်သားများ အများစုက မော်စီတုန်းကို ထောက်ခံခဲ့ကြသည်။ ဝမ်းမင်းသည် ယခုအချိန်ထိ မော်စီတုန်းမှနေ၍ ဖွဲ့ရန်အဖြစ်အပျက်ကို လက်ညှိုးထိုးပြကာ မော် ကျူးလွန်ခဲ့သော “ရာဇ်ဝတ်မှုများ” ဟု ပြောဆိုနေဆဲဖြစ်သည်။

ဂိုဏ်းခွဲရေးသမားများသည် ပါတီတွင်းတွင် “လျှို့ဝှက်ထောက်လှမ်း ရေး” အဖွဲ့တဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းကာ ၎င်းတို့လမ်းစဉ်နှင့် ဆန့်ကျင်သူများကို “ရန်သူ သူလျှို့”များဟု စွတ်စွဲသတ်ဖြတ်ခဲ့ကြသည်။ မော်က ဤကိစ္စကို ကန့်ကွက်ခဲ့သေး သော်လည်း ဘာမျှအရာမထင်ခဲ့။ ၁၉၄၅ ခုနှစ်တွင် မော်က ဂိုဏ်းခွဲရေးသမား များ၏ စွတ်စွဲသတ်ဖြတ်ခြင်းခံခဲ့ရသူများကို ပါတီဝင်များအဖြစ် ပြန်၍ အသိ အမှတ်ပြုရမည်ဟု တင်ပြခဲ့သည်။

ပါတီတိုင်းတွင် ဤသို့သောလုပ်ရပ်များကြောင့် ပါတီသည် အကြပ်အတည်းများကို ကြုံတွေ့လာရသည်။ ဂိုဏ်းခွဲရေးသမားများသည် မော်ထံမှ အာဏာကို ပြန်သိမ်းရန် အပြင်းအထန်ကြိုးစားလာခဲ့ကြသည်။ ထိုစဉ်က မော်သည် ဆိုဗီယက်အစိုးရ၏ ဥက္ကဋ္ဌလည်းဖြစ်သည်။ အခြေခံဒေသရှိ တပ်နီတော်များ၏ နိုင်ငံရေးမှူးလည်းဖြစ်သည်။ တပ်ဦးကော်မတီ၏ အတွင်းရေးမှူးလည်းဖြစ်သည်။ ၁၉၂၂ ခု နှစ်တွင် ကျင်းပသည့် ပါတီဗဟိုကော်မတီ အခင်းအဝေးတွင် မော်ကို တပ်ဦးကော်မတီအတွင်းရေးမှူးအဖြစ်မှလည်းကောင်း၊ တပ်နီတော် နိုင်ငံရေးမှူးအဖြစ်မှလည်းကောင်း ဖြုတ်ချလိုက်ကြသည်။

ဂိုဏ်းခွဲရေးသမားများက မော်၏မြေယာဝေခြမ်းရေးလမ်းစဉ်ကို မှားသည်ဟု ဝေဖန်ကြသည်။ မော်သည် လူတန်းစားတိုက်ပွဲကို ရှောင်တောင်းသည်။ ပျော့သည်ဟု ဝေဖန်ကြသည်။ ကြီးလတ် ငယ် မရွေး မြေရှင်ဟူသမျှနှင့် ချမ်းသာလယ်သမားများကို သတ်ပစ်ရမည်၊ သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏မြေယာများကို သိမ်းယူရမည်ဟု တောင်းဆိုကြသည်။ ၎င်းတို့အား အညံ့ဆုံးမြေမျိုးကိုပင် ခွဲဝေပေးခြင်းမပြုရဟု ဆိုကြသည်။ သို့ရာတွင် မော်၏မြေယာလမ်းစဉ်ကို ဖျက်သိမ်းရန် ကြိုးစားချက် မအောင်မြင်ခဲ့။ မအောင်မြင်ရခြင်းမှာ အကြောင်းနှစ်ချက်ကြောင့် ဖြစ်သည်။

ပထမအချက်။ ။ မြေယာလမ်းစဉ်ကို ဖျက်သိမ်းဘို့ဆိုသည်မှာ နေ့ချင်း ညချင်းလုပ်၍ရသော ကိစ္စမျိုးမဟုတ်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ တပ်များကို ကျွေးမွေးဘို့ ကိစ္စတွေရှိနေသေးသည်။ ဆိုဗီယက်ဒေသ၏ အခွန်တော်အများစုသည် ကုန်သည်များ၊ ဈေးသည်များထံမှ ရရှိနေသည်။ ထို့ကြောင့် ဤလူတန်းစားများအားလုံးကို ချက်ချင်းဖျက်သိမ်းပစ်ရမည်ဆိုလျှင် လက်တွေ့တွင် လုပ် မဖြစ်။

ဒုတိယအချက်။ ။ ဂိုဏ်းခွဲရေးသမားများသည် လူထုကို နားမလည်။ လူထုအကြောင်းကိုမသိ။ လူထုအခြေအနေကို မစုံစမ်းကြ။ အောက်ခြေကေဒါထွက်လည်း မော်၏စကားကိုသာ နားထောင်ကြသည်။ ဂိုဏ်းခွဲရေးသမားများ၏ ညွှန်ကြားချက်များကို လိုက်နာဆောင်ရွက်ခြင်း မပြုကြ။

၁၉၂၀ ခုနှစ်မှ ၁၉၂၃ ခုနှစ်အတွင်း မော်၏ ရေးသားပြုစုချက်ဟူ၍ တစုံတရာပုံနှိပ်ခြင်းမတွေ့ရသော်လည်း ထိုနှစ်များအတောအတွင်း မော်သည် လေ့လာစူးစမ်းမှုများ၊ ရေးသားပြုစုချက်များကို ပြုလုပ်နေသည်ဟု ကိုယ်တွေ့ မျက်မြင်များက ပြောကြသည်။ သို့ရာတွင် ထိုကာလအတွင်းကပြုစုခဲ့သည့် မော်၏ ရေးသားချက်များကို ယခုရှာမရတော့။ အချို့မှာ ၁၆၅ ရှည်ချီတက်ပွဲတုန်းက ပျောက်ဆုံးခဲ့ကြသည်။ အချို့ကို မိမိ့ဖျက်ဆီးခဲ့ရသည်။

ဂိုဏ်းခွဲရေးသမားများ၏ လမ်းစဉ်သစ်သည် တပ်နီတော်နှင့်ပတ်သက်သည့်ကိစ္စများတွင် ပို၍ထင်ရှားသည်။ ၎င်းတို့က လမ်းစဉ်သစ်ကို ၁၉၂၃ ခုနှစ်တွင် တပ်နီတော်ထံ၌ စတင်အကောင်အထည် ဖော်ခဲ့ကြသည်။ တပ်နီတော်ကို

ပြောက်ကျားစစ်ဆင်ခဲ့ခြင်းမပြုရန် ဟန့်တားခဲ့ကြသည်။ ၎င်းတို့က မြို့ကြီးများကို သိမ်းပိုက်ရန် အသေခံ၍ သိမ်းပိုက်ထားရန်၊ စစ်မျက်နှာများ ရွှေလျားပြောင်း လဲတိုက်ခိုက်ရေးပေါ်သစ်ကို အဆုံးသတ်ရန်၊ ကျန်စီပြည်နယ်တခုလုံးကို သိမ်းပိုက်ရန် ချမှတ်ကြသည်။ မော်သည် အခွင့်ကောင်းများကို လက်လွှတ်သူ၊ အချိန်ဆွဲသူ၊ မြို့ကြီးများကို သိမ်းပိုက်ရန် တွင်ကတည်း ခင်ဆိုင်တိုက်ပွဲများကို ရှောင်ကွင်းသွားဖြစ်၍ လကျာအချောင်သမားဝဲဒကို ကျူးလွန်နေသည်ဟု စွတ်စွဲကြသည်။ မော်သည် ရန်သူကို ခင်ဆိုင်တိုက်ပွဲ အမြင်ဖြုတ်ဘို့ထက် ကျေးရွာများကို လျှောက်လှည့်ပြီး တရားပဟာနေချင်သူဟု တံဆိပ်တပ်ကြသည်။ ၎င်းတို့က မော်၏ သေနတ်ဗျူဟာသဘောတရားတရပ်ဖြစ်သော “စစ်မျက်နှာ ရွှေလျားမှု” သဘောတရားကို ဆန့်ကျင်ဝေဖန်ကြသည်။ ပုံမှန်စစ်ပွဲ သို့မဟုတ် သမမျိုးကျနေရာယူစစ်ပွဲမျိုးကို ဆင်နွှဲလိုကြသည်။ မင်သီ မော်၏ ပျော့ပျောင်းသော နည်းပရိယာယ်နှင့် ပြောက်ကျားစစ်ဆေးရန်ဟာသည် တပ်သားအကျ အဆုံးနည်းသည်။ လက်နက်စုမိပြီးသား ဖြစ်စေသည်။ လူထုကို နိုင်ငံရေး လှုံ့ဆော်ရေးနှင့် ခေတ်ပြောင်းတော်လှန်ရေး ဆင်နွှဲရေးဆိုသော မူလနိုင်ငံရေး ချဉ်းပျက်ချက်နှင့်လည်း ကိုက်ညီသည်။ ဤသို့ဖြင့် မော်၏ သေနတ်ဗျူဟာများကို ၁၉၃၃ ခုနှစ်အထိ စွန့်လွှတ်ခဲ့ရသည်။

သို့ရာတွင် သဘောတရားတရပ် မှန် မမှန်ဆိုသည်မှာ လက်တွေ့တွင် စမ်းသပ်ကြည့်လျှင် သိရမြဲဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် စစ်ပွဲတွင် စမ်းသပ်ကြည့်လျှင် ပို၍သိသားသည်။ ချွန်ကျေဂျိတ်က ဆင်နွှဲသည့်သိုးစစ်များသည် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီတိုင်းက လမ်းစဉ်နှစ်ရပ်ဘိုက်ပဲ့၌ မည်သူကမူမှား၍ မည်သူကမှန်သည်ဆိုသည်ကို စမ်းသပ်ကြည့်ရာ အကောင်းဆုံးမှတ်ကျောက်များ ဖြစ်နေသည်။

“စတုတ္ထပြည်လုံးကျွတ် ကွန်ဂရက်ပြီးတဲ့နောက် ဗဟိုဦးစီးဆောင်မှုက သူ့များ ယွမ်းတုံ့လမ်းစဉ်ကို မချမှတ်ခင်တုန်းကဆိုရင် ရဲဘော်မော်စီတုန်းရဲ့ မှန်ကန်တဲ့ ဦးစီးဆောင်မှု အောက်မှာရှိတဲ့ ကျန်စီပြည်နယ် ဗဟိုဒေသက တပ်နီတော်ဟာ ကြီးပားတဲ့ အောင်ပွဲကြီးကို ရခိုတယ်။ ရန်သူရဲ့ ပထမနှစ်ခုတိယ ‘ပိုင်းပက်ချေမှုန်းရေး’ ထိုးစစ်ကြီးတွေကိုချေမှုန်းနိုင်ခဲ့တယ်’ ဟု ‘ပါးစိသပိုင်းမှ ပြဿနာအချို့နှင့် ပတ်သက်၍ ဆုံးဖြတ်ချက်များ’ နောက်ဆက်တွဲ” တွင် ဖော်ပြထားသည်။

၁၉၃၀ ခုနှစ် ၁၉၃၁ ခုနှစ်များအတွင်း ချွန်ကျေဂျိတ်က ဗဟိုဒေသကို “ပိုင်းပက်ချေမှုန်းရေး” ထိုးစစ်ကြီးသုံးခု ဆင်နွှဲသည်။ ပထမဆုံးစစ်ကို ၁၉၃၀ ခု အောက်တိုဘာလထဲတွင် တပ်သားတသိန်းခြောက်သိန်းဖြင့် ဆင်နွှဲသည်။ တပ်နီတော်ဟာ ချွန်ကျေဂျိတ်၏တပ်များကို အောင်ပွဲထိ ကျွဲပေါ်လှောင်ပေးခဲ့ပြီး ကာလအလွန်ရှည်သည်

ချန်ကေရှီတိ၏ ထိပ်တန်းစစ်ဗိုလ်ချုပ်တဦးကျဆုံးကာ တပ်သားငါးပုံတပ်ကျဆုံးခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က တပ်နိုတော်တွင် တပ်သား ၂၀,၀၀၀ သာရှိသည်။

ဒုတိယ “ဝိုင်းပတ်ချေမှုန်းရေး” ထိုးစစ်ကို ၁၉၃၁ ခု မေလတွင် စတင်သည်။ ထိုးစစ်ကိုကွပ်ကဲသူမှာ ချန်ကေရှီတိ၏ ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးနှင့် စစ်ဦးစီးချုပ် ဟိုယင်ချင်းဖြစ်၍ တပ်သား ၂၀၀,၀၀၀ သုံးသည်။ ကူမင်တန်အဖွဲ့နယ်မြေလူထု ထောက်ခံမှုမရှိ။ မြေပြင်အနေအထားမကောင်း။ သို့ရာတွင် တပ်သား ၄၀,၀၀၀ သာရှိသည့် တပ်နိုဘော်ကမူ လယ်သမားများနှင့် ရောင်းဝယ်ဖွဲ့များ၏အကူအညီကို ရသည်။ တပ်နိုဘော်သည် ဟိုယင်ချင်း၏တပ်သား ၂ သိန်းကို တပ်ပျက်သွားအောင် ဟိုက်ခဲ့သည်။ ကူမင်တန်တပ်သားဆုံးသောင်း ကျိုးပျက်အဖြစ် ဖမ်းဆီးရမိသည်။ သို့မဟုတ် တပ်နိုဘော်ဘက်သို့ ကူးပြောင်းလာခဲ့သည်။ တပ်နိုတော်ဘက်မှ ထိခိုက်ကျဆုံးသူပေါင်း ၄,၀၀၀ ရှိသည်။

တတိယ “ဝိုင်းပတ်ချေမှုန်းရေး” ထိုးစစ်ကို ကူမင်တန်က ချက်ချင်းဆက်လက်ဆင်သည်။ ဤထိုးစစ်ကိုမူ ချန်ကေရှီတိကိုယ်တိုင် ကွပ်ကဲ၍တပ်သား ၃ သိန်းသုံးသည်။ ချန်ကေရှီတိသည် သူ့စစ်ဌာနချုပ်ကို နှိပ်ချိတ်ခံရပြီး အခြေစိုက်ထားသည်။ ဂျပန်နှင့်ဂျာမန် စစ်အကြံပေးအရာရှိများကိုလည်း သုံးသည်။ တပ်နိုတော်က ၎င်းတို့ခိုင်းရံထားသည့်ကြားထဲတွင် စစ်ကစားကာ လျှပ်တပြက်ထိုးစစ်များဆင်သည်။ ရန်သူ၏ တပ်ဦးနှင့် နောက်ပိုင်းကို အဆက် ပြတ်သွား အောင် ဖြတ်တောက်ထားသည်။ ညတွင်ခရီးဝေးကြီးမှ တိတ်တဆိတ်ချီလာကာ နေ့ခင်းတွင် ရန်သူကိုဘူးကန် အလစ်ဝင်တိုက်သည်။ ရန်သူမျှော်လင့်ထားခြင်းမရှိသည့် တောင်ပန်များကို ဝင်တိုက်သည်။ သို့ဖြင့် ဣလိုင်လက စခဲ့သောရန်သူ တတိယထိုးစစ်သည် ဒီဇင်ဘာလကုန်တွင် ခါးကျိုးမတ်တ် ဖြစ်နေပြီ။ လက်နက်ကြီးငယ်တသောင်းကို သိမ်းဆည်းရခဲ့သည်။ တပ်သား ၂၀,၀၀၀ နှင့် တပ်မှူးအချို့ တပ်နိုတော်ဘက်သို့ ပြောင်းလာကြသည်။

၁၉၃၆ ခု ဒီဇင်ဘာလတွင် မော်စီတုန်းက ဤစစ်ကြီးသုံးခုနှင့်ပတ်သက်၍ သေနတ်ပျူဟာဆိုင်ရာ သင်ကြားချက်များကို ပို့ချခဲ့သည်။ စစ်ရေးပျံ့သမက နိုင်ငံရေးနှင့်ပတ်သက်၍လည်း အကျယ်တဝင့် ရှင်းလင်းခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က တပ်နိုတော်တွင်း သွေးကြဲမှုများ မရှိခဲ့လျှင်၊ ဒေသပါတီအတွင်း သဘောကွဲမှုများ မရှိခဲ့လျှင် တပ်နိုတော်သည် တိုများမကသော အောင်ပွဲများကိုပင် ရနိုင်သည်ဟု တောက်ပြသည်။ ထိုးစစ်နှင့်စစ်၊ ခိုတက်မှုနှင့် ဆုတ်ခွါမှုတို့သည် စစ်ပွဲတစ်ခု၏ ဘက်နှစ်ဘက်ဖြစ်သည်။ ထိုအချက်ကို အမြဲသတိပြုရမည်။ ကိုယ်ကအမြဲတမ်း ထိုးစစ်ကိုချည်း တိုက်နိုင်မည်ဟု သဘောပျက်အောင် အကြံပေးဘက် တလှည့်စီဖြစ်လေ့ရှိကြောင်းကို ရှင်းလင်းချက်များကို ကာ သင်ကြားခဲ့သည်။ တတိယထိုးစစ်အတွင်း ချန်ကေရှီတိ၏ ခေါင်းဆောင်မှုသည် အောင်မြင်သည်။ တပ်နိုတော်သည်

ရန်သူ စစ်ကြောင်း နောက်ပိုင်းကို ဝင်တိုက် နိုင်ရန် အတွက် မိုင်ပေါင်း များ စွာ ကွေ့ပတ်ချီတက်ခဲ့ရသည်။

“ဝိုင်းပတ်ချေမှုန်းရေးထိုးစစ်ကြီးတွေကို ရန်သူကဆင်နွှဲလာရင် ကျွန်တော် တို့ရဲ့အခြေခံမူကတော့ ရန်သူကိုကိုယ်နယ်ထဲရောက်အောင်မြို့ အခြေခံဒေသတွေ ဆီအရောက်သတ်၊ အဲဒီဒေသတွေမှာ ရန်သူကိုတိုက် ဆိုတာဘဲ။ ဘာဖြစ်လို့လဲ ဆိုတော့ ဒီနည်းဟာ ရန်သူကိုချေမှုန်းရာမှာ အသေချာဆုံးနည်း ဖြစ်လို့ဘဲ” ဟု မော်ကရေးခဲ့သည်။ (“တရုတ်ပြည်တော်လှန်ရေးစစ်ပွဲ သေနင်္ဂဗျူဟာ ပြဿနာ များ” လက်ရွေးစင်ကျမ်း၊ အတွဲ ၁)

ချန်ကေရှီတိ၏ တတိယ “ဝိုင်းပတ်ချေမှုန်းရေး” ထိုးစစ် ချိုးခိုနဲ့ သွားရ သည်မှာ ဤစစ်ဒေသနံဗျူဟာကြောင့်အပြင် အခြား အကြောင်း တကြောင်း လည်းရှိသေးသည်။ ယင်းမှာ ၁၉၃၁ ခု စက်တင်ဘာလတွင် ဂျပန်က မန်ချူး ချီးယားကို ဝင်တိုက်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဤအချက်ကြောင့် တရုတ်ပြည်သူ များက ဒေါသထွက်ကာ ချန်ကေရှီတိကို ဆန့်ကျင်လာကြသည်။ ချန်ကေရှီတိက ဂျပန်ခုခံရေးကို မတက်မကြလုပ်သည့်အခါ၌ အချို့ကုမင်တန်တပ်များ ဖီကျေ မန်ပုံဖြစ်ကာ ပုန်ကန်ကြသည်။ အမှတ် ၂၆ ကုမင်တန်တပ်မတော်မှ တပ်သား ၂၀,၀၀၀ သည် သေနတ်များ၊ အမြောက်ကြီးများ၊ ဝိုင်ယာလက်စက်များကို ယူကာ ကွန်မြူနစ်တို့ဘက်သို့ ကူးပြောင်းလာကြသည်။

၁၉၃၂ ခု ဇူလိုင်လတွင် ဂျပန်ကရှုန်ဟဲကို စတိုက်သည်။ ကုမင်တန် ဗိုလ်ချုပ် ချိုက်ထင်ခိုင်ကွပ်ကဲသည့် အမှတ် ၁၉ ကုမင်တန်တပ်မတော်က ဂျပန် ၏တိုက်စစ်ကို အောင်မြင်စွာခုခံနိုင်ခဲ့သည်။ ဗိုလ်ချုပ် ချိုက်ထင်ခိုင်၏ တပ်သည် များမကြာမှီ ကလေးတွင်ပင် ချန်ကေရှီတိ၏ အမိန့်ဖြင့် “ဝိုင်းပတ်ချေမှုန်းရေး” တတိယထိုးစစ်ကို ဆင်ခွဲရသေးသည်။ ယခု ရှုန်ဟဲကို ဂျပန် တိုက်သည့် အခါတွင်မူ ချန်ကေရှီတိသည် ဂျပန်ခုခံရေးအတွက် စိတ်အားထက်သန်မှု မရှိကြောင်းကို ကိုယ်တွေ့မျက်မြင် သိလာရပြီ။ ဂျပန်ကိုတိုက်နေသည့်ဗိုလ်ချုပ် ချိုက်ထင်ခိုင် ၏စစ်တပ်ကို ဟန်တားနှောက်ယှက်ခြင်းပြုသည်။ “ပြည်ပရန်ကိုမခုခံမှီ ပြည်တွင်း ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေးကိုအရင်လုပ်ရမည်” ဟု ချန်ကေရှီတိက ပြောလာသည်။ ၁၉၃၂ ခု ဧပြီလတွင် ချန်ကေရှီတိက ဗိုလ်ချုပ် ချိုက်ထင်ခိုင်၏ဘက်ကို ကွန်မြူနစ်များ အားတိုက်ရန် ပူကျန်ပြည်နယ်ထဲသို့ ပို့လိုက်သည်။

ထို့နောက် ချန်ကေရှီတိက ဂျပန်နှင့် စစ်ပြေငြိမ်းရေး စာချုပ်ဘဏ္ဍကို တိတ်တဆိတ်ချုပ်သည်။ ဤစာချုပ်ကို မေလ ၁ ရက်နေ့တွင်ကူစာချုပ်ဟု ခေါ် ကြသည်။ ဤစာချုပ်အရ ချန်ကေရှီတိက မန်ချူးချီးယားပြည်ထဲက ပြည်နယ် သုံးခုကို ဂျပန်သို့ထိုးအပ်လိုက်သည်။ ဂျပန်က မန်ချူးချီးယားတွင် ရုပ်သေးအစိုးရ အဖွဲ့တဖွဲ့ကို တူထောင်ကာ တိယန်ဆင်မြို့ဂျပန်ပိုင်နက်တွင် နေထိုင်သော မန်ချူး မင်းဆက်နောက်ဆုံးဘုရင် ဗူးယိကို မန်ချူးကိုပြည်ဘုရင်အဖြစ် တင်မြှောက်

လိုက်သည်။ ထိုအချိန်တွင် ချန်ကေရှိတ်သည် ကွန်မြူနစ်တို့၏ ဗဟိုဒေသကို “ဝိုင်အတ်မေ့နှုံးရေး” စတုတ္ထသို့စစ်ကြီးဆင်ရန် ပြင်လျက်ရှိသည်။

၁၉၃၂ ခုနှစ်တွင် မော်စီတုန်းက တရုတ်ပြည်ကို ဂျပန်ဝင်တိုက်ခြင်းကြောင့် ကွန်မြူနစ်တို့အတွက် အခွင့်အလမ်းတရပ်ပေါ်လာပြီး ထိုအခွင့်အလမ်းကို အသုံးချရမည်ဟု ပါတီသို့ တင်ပြခဲ့သည်။ မော်က တရုတ်ပြည်သူများသည် ချန်ကေရှိတ်၏ ဂျပန်ထံအညံ့ခံရေးပေါ်လစီကို ဒေါသထွက်နေကြပြီ၊ ဂျပန်ခွပ်ရေးကို တောင်းဆိုနေကြပြီ၊ တရုတ်ပြည်သူတို့၏ ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစုကြီးသည် ရုပ်လုံးပေါ်နေပြီ၊ ဤတပ်ပေါင်းစုကြီးကို ခေါင်းဆောင်တို့လိုသည်၊ တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီသည် ဤခေါင်းဆောင်မှုအနုထုကို ဝင်ယူရမည်ဟု ပါတီသို့ တင်ပြလိုက်သည်။

ဤတိုက်ပွဲသည် နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေးတိုက်ပွဲ၊ ဂျပန်နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေးတိုက်ပွဲဖြစ်သည်။ အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးလှုပ်ရှားမှုနှင့် ခေတ်ပြောင်းတော်လှန်ရေး၏ တောင်းဆိုချက်များကို ခေါင်းဆောင်ဖြည့်စွက်ပေးနိုင်သော ပါတီသည် ဤတိုက်ပွဲတွင် အမျိုးသားခေါင်းဆောင်မှုအခန်းကိုရလိမ့်မည်။ တရုတ်ပြည်၏ လက်ရှိတော်လှန်ရေးအဆင့်သည် နေရှင်ဒီမိုကရေစီတော်လှန်ရေး အဆင့်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဂျပန်ကျူးကျော်သူကို ဆန့်ကျင်သည့် လူတန်းစားအားလုံးပါဝင်သော တပ်ပေါင်းစုတရပ်ဖွဲ့စည်းရမည်ဟု မော်ကတင်ပြသည်။ မော်၏ ဤအယူအဆကို “လက်ဝဲ” ဂိုဏ်းဂဏသမားများက လက်မခံကြ။ လက်ျာအချောင်သမားဝါဒဟု ဝေဖန်ရှုတ်ချကြသည်။ တရုတ်ပြည်ကို ဂျပန်တိုက်ခြင်းသည် တရုတ်ပြည်ကို တိုက်ခြင်းမဟုတ်။ ဂျပန်နှင့်တရုတ်တို့ပေါင်းပြီး ဆိုဗီယက်ယူနီယန်ကိုတိုက်ရန် ပဏာမပြင်ဆင်ခြင်းသာဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဤအချိန်မျိုးတွင် “အမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ်” အကြောင်းကို ပြောဆိုခြင်းသည် ခန့်ရှင်အမျိုးသားရေးဝါဒသာ ဖြစ်သည်။ “ပစ္စည်းမဲ့နိုင်ငံတကာဝါဒ” သာ လျှင် မှန်ကန်သည့် လမ်းစဉ်ဖြစ်သည်။ ပြုပြင်ရေးအစုများအားလုံးသည် ရန်သူများဖြစ်သည်။ ချန်ကေရှိတ်သည် ဂျပန်နှင့် ပေါင်းနေသည်။ ထို့ကြောင့် ချန်ကေရှိတ်ကို အဓိကထား၍ တိုက်ရမည်ဟု ၎င်းတို့က ဆိုကြသည်။ မော်က ၎င်းတို့၏ ကျေကောကရုတ်ထွေးသော စဉ်းစားနည်းကို ချေဖျက်သည်။ မော်က ဂျပန်သည် တရုတ်ပြည်ကြီးကို မရလေးဘဲ မည်သူ့ကိုမျှတိုက်၍မဖြစ်။ တရုတ်ပြည်ကို သိမ်းပြီးမှ ၎င်းကို “ခြေနှင်းခုန်” လုပ်ပြီး အခြားနိုင်ငံများကို တိုက်နိုင်လိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့်ယခုအချိန်တွင် ဂျပန်ကို အဓိကထား၍တိုက်ခြင်းသည် ဖန်မှန်သည့်နိုင်ငံတကာဝါဒဖြစ်သည်ဟု ထောက်ပြသည်။ ဂိုဏ်းခွဲရေးသမားများကမူ ဤအချက်ကို လက်မခံ။ မတ်ဝါဒ အဆန်းဟု ဆိုကြသည်။ “ကျန်မီပြည်နယ် တောင်ဘက်တော်လှန်ရေးတပ်မတော်” ဘယ်လိုမတ်ဝါဒမျိုး လျက်လာနိုင်မှလဲ” ဟု ၎င်းတို့က တောင်းကြသည်။

သို့ရာတွင် ၁၉၃၂ ခု ဖြေလှည့် ချန်ကေရိတ်က ဂျပန်နှင့် စစ်ပြေငြိမ်းရေးစာချုပ်လုပ်ရန် ကစားနေချိန်၌ ဆိုဗီယက်အစိုးရအဖွဲ့ဥက္ကဋ္ဌ မော်စီတုန်း၊ တပ်နီတော် သေနာပတိချုပ် ချူတေးနှင့် အစိုးရအဖွဲ့ ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌ ဆေယင်တိုက ဂျပန်ကို စစ်ကျေညာလိုက်သည်။ နိုင်ငံခြားကမူ ကွန်မြူနစ်တို့၏ “ကြားလုံးတခု” ဝါဒဖြန့်ချက်တခုဟုယူဆကြသည်။ ပေါ်လစီဗျူရီတွင်က ဂိုဏ်းခွဲရေးသမားများကသည်း ၎င်းတို့၏ ယုတ္တိဗေဒဖြင့်ဆက်၍ စခန်းသွားကြသည်။

၎င်းတို့က ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်သေနင်ဗျူဟာကို ချမှတ်လိုက်ကြသည်။ ၎င်းတို့၏ သေနင်ဗျူဟာမှာ ဤသို့ဖြစ်သည်။ တပ်နီတော်ကို တိုခိုချရမည်။ ပြောက်ကျားစစ်ဝါဒသည် ခေတ်မီမဟုတ်။ ရန်သူကို ကိုယ်နှယ်မြေထဲသို့ မြားခေါ်၍တိုက်သည့်နည်းပရိယာယ်သည် ကိုယ်နှယ်မြေကို ဆုံးရှုံးစေသည်။ ယခုအစိုးရအဖွဲ့ကို ဆွဲထောင်ပြီးပြီ။ တပ်နီတော်သည် အမြဲဘမ်း စစ်တပ်တစ်တပ် ဖြစ်လာပြီ။ ယခုချန်ကေရိတ်နှင့် တိုက်သည့်စစ်ပွဲသည် အစိုးရချင်း၊ နိုင်ငံချင်းကြားကစစ်ပွဲဖြစ်သည်။ စစ်တပ်ကြီးနှစ်တပ်တိုက်ကြသည့် စစ်ပွဲဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ပြောက်ကျားစစ်ဝါဒ၏ အငွေ့အသက်မှန်သမျှကို စွန့်လွှတ်ပစ်ရမည်။ ထို့ကြောင့် လုံးဝမတဝါဒကျသော အခြေခံမူများကို လိုက်နာကျင့်သုံးရမည်။ ဤသည်တို့မှာ ဆယ်ယောက်ကိုတယောက်ဖြင့် တိုက်ရမည်။...တရာကို ဆယ်ယောက်ဖြင့်တိုက်ရမည်။ ရန်သူကိုအပြင်းအထန် လိုက်လံတိုက်ခိုက်၍ အောင်ပွဲယူရမည်။ စစ်မျက်နှာပေါင်းစုံပွင့်၍ တိုက်ရမည်။ မြို့ကြီးများကို သိမ်းရမည်။ တပြိုင်နက်ထဲတွင် ဒေသနှစ်ခု၌ လက်သီးနှစ်ဖက်ဖြင့် ထိုးရမည်။ ရန်သူက လာတိုက်လျှင် ကိုယ်နှယ်မြေထဲသို့ အဝင်မခံဘဲ “မြို့တခါး” အပြင်ဘက်ထွက်၍တိုက်ရမည်။ ကိုယ်က အရင်ဦးအောင်တိုက်ခြင်းဖြင့် အသာစီးရအောင်ယူရမည်။ ကိုယ့် “အိုးခွက်ပန်းကန်” များကို ရန်သူအခွံမခံရအောင် ထိန်းသိမ်းရမည်။ ကိုယ်နှယ်မြေမှ တလက်မမျှ ဆုတ်မပေးရ။

ဤသည်တို့မှာ ဂိုဏ်းခွဲရေးသမားများက ချမှတ်သည့် သေနင်ဗျူဟာများဖြစ်သည်။ ချန်ကေရိတ်၏ စတုတ္ထနှင့် ပဉ္စမ “ပိုင်းပတ်ချေမှုန်းရေး” ထိုးစစ်များတွင် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီသည် ဤသေနင်ဗျူဟာများကို ကျင့်သုံးခဲ့သည်။ ၁၉၃၂ ခု ဇွန်လနှင့် အောက်တိုဘာလအတွင်း၌ ချန်ကေရိတ်က သူ့ကိုယ်တိုင်ကွပ်ကဲကာ စတုတ္ထ “ပိုင်းပတ်ချေမှုန်းရေး” ထိုးစစ်ကိုဆင်နွှဲသည်။ သူ့ဌာနချုပ်ကို ဝူဟန်ကွင်ထားကာ အလယ်ပိုင်းနှင့်တောင်ပိုင်းတရုတ်ပြည်ရှိ တကွတပြားပိတ်ဖြစ်နေသော ကွန်မြူနစ်တို့၏ အခြေခံဒေသများကို စ၍တိုက်ခဲ့သည်။ ဤထိုးစစ်တွင်မူ ချန်ကေရိတ်က တပ်သား လေးသိန်းသုံးသည်။ ချန်ကေရိတ်သည် ကျန်းကို ထောင် ခေါင်းဆောင်သည့် အခြေခံစခန်းငယ်များကို အလွယ်တကူ သိမ်းနိုင်ခဲ့သည်။ ကျန်းကို ထောင်သည် ဇက်ချမ်ပြည်ငယ်တွင် အခြေခံဒေသတခုထူတောင်ရန်အကြံဖြင့် အနောက်ဘက်သို့ ဘုတ်ချီလွှဲပြေးသွားခဲ့သည်။

ဤတွင် ဒေသစစ်ဘုရင်များက ဝင်တိုက်ကြပြန်သဖြင့် ကျန်းကို့ထောင်သည် မှင် ဆိုင်တိုက်ပွဲကို ရှောင်ကာ ဖက်ချွမ်နှင့် အနောက်ဖျားတိဘက်နယ်စပ်ထဲသို့ ဆုတ်ခွါသွားခဲ့ရသည်။

ချန်ကေရှိုတ်သည် ဟိုလုန်ကွပ်ကဲသည့် ကျွန်မြူနစ်တပ်များကိုလည်း ဟုန်နှင့် ဟိုပေခယ်များတွင် အနိုင်တိုက်ခဲ့သည်။ ထို့နောက် ပိန်ခေတုဟူ၍ ကွပ်ကဲသူကမို့သည့် ခြောက်ကျားဒေသကို ဖြိုရန်တိုးစစ်ဆင်သည်။ ဤတွင် ပိန်တေဟူ၍ ဝိုင်သည် ဗဟိုအခြေခံဒေသဘုက်သို့ ဆုတ်ခွါလာခဲ့ရသည်။

ဤအဖြစ်အပျက်များကြောင့် ဂိုဏ်းခွဲရေးသမားများက မော်နှင့်စင်ပြိုင်သေနင်ဗျူဟာတရပ်ကို ချမှတ်ခဲ့ကြသည်။ စင်ပြိုင်သေနင်ဗျူဟာကို ပိန်တေဟူ၍ ဝိုင်ကလည်း ထောက်ခံသည်။ စင်ပြိုင်သေနင်ဗျူဟာအဆိုအရ ပြောက်ကျားစစ်ဝါဒသည် ခေတ်မမှီတော့။ ဤမျှအာကောင်းသော တပ်နီတော်မျိုးဖြင့် ပုံမှန်နေရာယူစင်ပွဲမျိုးကို ဆင်နွှဲရမည်ဟုယူဆသည်။ ၁၉၃၂ ခု နှင့်တူ အစည်းအဝေးတွင် ဂိုဏ်းခွဲရေးသမားများသည် တပ်နီတော်ကွပ်ကဲမှုကို မော်ထံမှ လက်ပြောင်းယူလိုက်ကြသည်။ မော်၏စစ်သေနင်ဗျူဟာကို ကျန်းကို့ထောင်နှင့် ပိန်တေဟူ၍ ဝိုင်က အပြင်းအထန်ဝေဖန်ကြသည်။ ပေါလစ်ဗျူရိုက သေနင်ဗျူဟာသစ်ကို ချမှတ်ပြီး တပ်ဖွဲ့စည်းပုံကို ပြောင်းပစ်လိုက်သည်။ တပ်ထဲတွင် တပ်သား ကော်မတီများဖွဲ့ခြင်း၊ တပ်သားကွန်ဖရင့်များ ကျင်းပခြင်း စသည့် အစဉ်အလာကို ဖျက်သိမ်းလိုက်ကြသည်။ တပ်တွင်းနိုင်ငံရေးပညာ ပေးမှုကိုလည်း ရုပ်သားလိုက်သည်။ တပ်သားနှင့် အရာရှိတို့ကိုလည်း စစ်ပုံစံကျ အောင်လုပ်ကာ အလေးပြုခြင်း၊ ယူနီဖောင်းခွဲခြင်း စသည်များကို ပြန်လုပ်လာခဲ့သည်။ ပေါလစ်ဗျူရိုသစ်က နေရာယူစစ်ပွဲဆင်နွှဲခြင်း၊ ကတုတ်ကျင်းစစ်ပွဲ ဆင်နွှဲခြင်း၊ လျှပ်တပြက် တိုက်စစ်များ ဆင်နွှဲခြင်းစသည့် သေနင်ဗျူဟာသစ်များကို ချမှတ်လာသည်။ ၎င်းနည်းများသာ မတ်ဝါဒနှင့် ကိုက်ညီသည်ဟု ယူဆကြသည်။ စစ်ကော်မရှင် တရုတ်ကိုဖွဲ့စည်းကာ “တော်လှန်ရေးလမ်းနှင့် ကိုလိုနီဝါဒလမ်းတို့အကြားက အဆုံးအဖြတ် စစ်ပွဲကြီး” ဟု သတ်မှတ်လိုက်သည်။

“သူတို့ကအချိန်တိုအမြန်ထိုးစစ်၊ ကတုတ်ကျင်းစစ်၊ ချော့ခစ်ကိုတိုက်ရမယ် လို့ပြောပြီး ဒီသေနင်ဗျူဟာနှင့် ဆန်ကျင်သူမှန်သမျှကို အပြစ်ပေးကြတယ်။ အချောင်သမားလို့ တံဆိပ်တပ်ကြတယ်။ တကယ်က ဒါတွေဟာ မိုက်ရူးရဲတွေ နုလပိန်းတုန်းတွေရဲ့ သဘောတရားများနဲ့ လုပ်ရပ်များသာ ဖြစ်တယ်။ ဒါတွေထဲမှာ မတ်ဝါဒရဲ့ အငွေ့ အသက် ကလေးဆိုလို့ နံနံမှမပါဘူး” ဟု မော်က ၁၉၄၅ ခုနှစ်တွင် ပြောခဲ့သည်။

ယခုကတပ်နီတော်၏ စင်ကော်မရှင်ကို တော်တိုက်ရခြင်း ခေင် လိတေ့ ခေင် မုတ်၊ ခေင် ဘမ်တုန်းက ဤကြိမ်က သေ အော်တိုက်ခြင်းမှာ

၁၉၃၃ ခုနှစ်တွင် ကွန်မြူနစ် အင်တာနေရှင်နယ်မှတစ်ဆင့် တရုတ်ပြည်သူ့ရောက် လာခဲ့ဖူးဖြစ်သည်။ ခရီးရှည် ချီတက်ပွဲတွင် ပါခဲ့သည့် တဦးတည်းသော ဥရောပ တိုက်လားဖြစ်သည်။ မူလက ကျောင်းဆရာဖြစ်၍ နောင်တွင် ကွန်မြူနစ်အင်တာ နေရှင်နယ်တွင် အမှုထမ်းခဲ့သည်။ မော်စကိုစစ်တက္ကသိုလ်တွင် တက်ရောက်ပြီး နောက် တရုတ်ပြည်သူ့ ရောက်လာခဲ့သည်။ ၁၉၃၃ ခုနှစ်တွင် အဂ္ဂါစီမံနှင့် တီယန်ဆင်လွင် တွေ့ခဲ့ဘူးသည်ဟု သိရသည်။

ကိုးလကြာသော စတုတ္ထ “ဝိုင်းပတ်ချေမှုန်းရေး” ထိုးစစ် တွင်လည်း ချန်ကေရှိတ်သည် အရှုံးနှင့်ပင်ဆိုင်ရသည်။ ဂိုဏ်းခွဲရေးသမားများ၏ သေနင်္ဂံ ဗျူဟာသစ်ကို တပ်နီတော် တပ်ဖွဲ့များအားလုံးက လိုက်နာခြင်းမပြုခဲ့ကြ။ တပ်ဖွဲ့ များစွာတို့က မော်စီသေနင်္ဂံဗျူဟာကိုသာ လိုက်နာကျင့်သုံးခဲ့ကြသည်။

၁၉၃၂-၃၃ ဆောင်းရာသီအတွင်းက မော်သည် တပ်နီတော် နိုင်ငံရေး မှူးအဖြစ် ဖြုတ်ချခံခဲ့ရရုံမျှမက ၎င်းများရောဂါကြောင့် ကျန်းမာရေးကလည်း ဆိုးနေသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုနှစ်များ အဘောအတွင်းက စစ်ရေးကိစ္စများတွင် မော်သည် ဘာမျှဩဇာမရှိခဲ့။ ချန်ကေရှိတ်၏ စတုတ္ထထိုးစစ်ကို ရိုက်ခွါနိုင်ခဲ့ သည်မှာမှန်သည်။ သို့ရာတွင် တပ်သားအများအပြား ဆုံးရှုံးခဲ့ရသည်။ ဤထိုး စစ်တွင်နိုင်ခဲ့ခြင်းမှာ တပ်နီတော်တပ်သားများ၏ ဂုဏ်သတ္တိနှင့် နိုင်ငံရေးအတွေး အခေါ် ကောင်းခြင်းကြောင့်သာ ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ဂိုဏ်းခွဲရေး သမားများ ကမူ သူတို့စစ်ရေးလမ်းစဉ်မှန်သောကြောင့် နိုင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ယူဆကြသည်။ ထို့ကြောင့် တနိုင်ငံလုံး အတိုင်းအတာဆောင်သော လက်နက်ကိုင်ပုန်ကန်မှုကြီး ကို စတင်ရမည်ဟု ဆိုကြသည်။

၁၉၃၃ ခု ဧပြီလ၌ တပ်နီတော်သည် ချန်ရှားခရိုင်ကို လျှပ်တပြက်တိုက် နည်းဖြင့် ဝင်တိုက်သည်။ ချူတေးက ချန်ရှားကို သိမ်းချိမဖြစ်နိုင်ဟု ကန့်ကွက် သည်။ သို့ဖြင့် စစ်ကွန်ပရင်တရပ်ကို ကျင်းပကာ မော်၏ စစ်ရေး လမ်းစဉ်ကို ဝေဖန်ကြသည်။ ဂိုဏ်းခွဲရေးသမားများက ကိုယ့်နိစ္စနစ်ကို အဆုံးသတ်ရန် တပ်နီ တော်ကိုတိုးချဲ့ရမည်ဟုဆိုသည်။ သို့ရာတွင် ထိုတပ်နီတော်ကို တည်တန့်စေနိုင်သည့် စီးပွားရေးအထောက်အကူကို ခေါင်းထံထည့်မစဉ်းစားခဲ့ကြ။ စစ်တပ်ကို မဟုတ်သကဲ့သို့ ဂိုဏ္ဍာထောက်ပံ့သည်။ စစ်တပ်တပ်သည် ဂိုဏ္ဍာပမ္ဘာ မတည်တန့်နိုင်။ ထိုဂိုဏ္ဍာ ကိုလည်း လယ်သမားများထံကသာ ရနိုင်သည်။ ပေါလစ်ဗျူရှိသည့် စီးပွားရေး တောင်တန်း ခိုင်မာစေမည့် လုပ်ငန်းမျိုးကို မလုပ်ဘတ်။ ဤ လုပ်ငန်း များသည် မော်စီတို့ ခေါင်းပေါ်သို့ စုပြုံကျလာပြန်သည်။

၁၉၃၃ ခုနှစ်၌ မော်စီကုန်းသည်စီးပွားရေးနှင့်ပတ်သက်သည့် စာတမ်းများကိုရေးလျက်ရှိသည်။ အခြေခံဒေသ၏စီးပွားရေးသည် တပ်သားသစ်များ စုဆောင်းရေးနှင့်ဆက်စပ်နေသည်။ တပ်သားသစ်များကို လယ်သမားလူတန်းစား ထဲမှသာရနိုင်သည်။ ဂိုဏ်းခွဲရေးသမားများက လက်နက်တပ်ပြီးသားတပ်သား ငါးသိန်းရအောင် စုရမည်ဟုဆိုသည်။ ဤတပ်သားသစ်များကို အမြဲတမ်းစစ်ဘင်္ဂလီက ကတုတ်ကျင်းများ၊ အဆောက်အဦဆောက်စေသည်။ ဤသို့ဖြင့် လုပ်အားများစွာ ပြုန်းတီးရသည်။ စစ်သားများသည် ကတုတ်ကျင်းများ၊ ခံတပ်များထဲတွင်သာ အချိန်ကုန်နေကြရသည်။ တခြားဘာမျှ မလုပ်နိုင်။ ဤသည်ကို မော်က မကြိုက်။ မော်က တပ်နီတော်ကို လယ်ကွင်းထဲတွင် ကုန်ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများ လုပ်စေချင်သည်။ ဤနည်းသည် ပြည်သူ့လူထုကို ဝန်ပေါ့စေမည်။ ယခုမူ မော်ထူးထောင်ခံလှည့် တပ်သားနှင့် ပြည်သူ့ ဆက်ဆံရေးကို အန္တရာယ်ပြုလာပြီ။

မော်စီကုန်းသည် “လက်ဝဲ” မြေယာလမ်းစဉ်ကို ဆန့်ကျင်ရန်အတွက် ၁၉၃၃ ခုနှစ် မြေလတွင် မြေယာစူးစမ်းလေ့လာရေးလှုပ်ရှားမှုတစ်ခုကို ပြုလုပ်သည်။ “လက်ဝဲ” မြေယာလမ်းစဉ်က အလတ်တန်းလယ်သမားကို ရန်သူဟု သတ်မှတ်သည်။ မြေရှင်များကို ညှင်းခဲသတ်ဖြတ်သည်။ ချမ်းသာလယ်သမားများထံမှ ကြီးလေးသော မြေခွံများကို ကောက်သည်။ ဤလုပ်ရပ်များကြောင့် အခြေခံဒေသ၏ စီးပွားရေး အခြေအနေသည် တဖြည်းဖြည်း ချွတ်ခြုံကျလာသည်။ မော်က ၁၉၃၃ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ကျေးလက်စီးပွားရေး လုပ်ငန်းနှင့် ပတ်သက်၍ “စမ်းသပ်ကွက်” နှစ်ကွက်သတ်မှတ်ကာ စီးပွားရေးလုပ်ငန်း အစည်းအဝေးများကျင်းပသည်။ ကျေးရွာများသို့သွားကာ တစ်ခုလျှင် လူ ၂၀ မှ ၃၀ ထိ ပါသည့် အစုများနှင့် တွေ့ဆုံပြီး မေးခွန်းများ မေးသည်။ မှတ်သားသည်။ မိမိရသည့် အစီရင်ခံစာများနှင့် လယ်သမားများ၏အဖြေများကို ညှိနှိုင်းကြည့်သည်။ ဤနည်းဖြင့် သိပ္ပံနည်းကျ လူမှုရေးသုတေသနသမားတစ်ဦးကဲ့သို့ စနစ်တကျလေ့လာသည်။

မော်က ဤမျှ အသေးစိတ် လုပ်နေသည်ကို ဂိုဏ်းခွဲရေးသမားများက အထင်သေးကြသည်။ အသေးအဖွဲ့ကလေးတွေကို ရေးကြီးခွင်ကျယ် လုပ်နေသည်။ ခရုကို ခါးတောင်းကျိုက်ဖမ်းနေသည်ဟု ဆိုကြသည်။ သို့ရာတွင် မော်ဤသို့လုပ်ခဲ့ခြင်းကြောင့်ပင် မြေယာနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတွင် “လက်ဝဲ” လမ်းစဉ်ကို တိုက်ခိုင်းခြင်းဖြစ်သည်။ ၁၉၃၃ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် မော်က အခြေခံဒေသစီးပွားရေးကွန်ဖရင့်တရပ် ကျင်းပသည်။ ထိုလမှာ ချင်းကေဂျိတ်က ပဉ္စမ “ဝိုင်းပတ်ချေပွန်းရေး” ထိုးစစ်ကို စသည့်အချိန်ဖြစ်သည်။ ထိုကွန်ဖရင့်တွင် မော်က ပါဝင်ကတုတ်သုံးနေသည့် ပေါ်လစီကတခြား၊ ပါဝင်ကတခြား ဖြစ်နေ

ပုံကို ထောက်ပြသည်။ ပါတီ၏ လောလောဆယ် ပန်းတိုင်မှာ ရန်သူ၏ထိုးစစ်ကို ဟန်တားရန်၊ သို့မဟုတ် ရိုက်ချိုးရန်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ပါတီကလုပ်နေပုံမှာ စစ်မတိုက်နိုင်အောင် လူတွေကို စီးပွားရေးလုပ်ငန်း မလုပ်နိုင်အောင် လုပ်သည့် ပေါ့လစီဖြစ်နေသည်။ ထို့ကြောင့် ပါတီ၏သေနင်္ဂဗျူဟာနှင့် နည်းပရိယာယ် ကို ပြင်ရမည်ဟု မော်က တောင်းဆိုသည်။ စင်္ဂလပ်ကို လူတသန်းရအောင် တိုးချဲ့မည်ဟု ရာထူးက စစ်တပ်ကိုချဉ်း တည်ဆောက် နေသောကြောင့် ကောက်ခမ်းချိန်လယ်ကွင်းထဲတွင် လူမချိဖြစ်နေရပုံကို ထောက်ပြသည်။

မော်၏ ဤအယူအဆကို “လက်ဝဲ” သမားများက “ကျဉ်းမြောင်းသော အတွေ့အကြုံဝါဒ၊ လယ်သမားတို့၏ ဒေသစွဲဝါဒ၊ အချောင်သမားလက်တွေ့ အဓိကဝါဒ”ဟု ဝေဖန်သည်။ မော်သည် ရေရှားသည့် ကျေးရွာကလေးတရွာ သို့သွားကာ လူထုကိုစည်းရုံး၍ ရေတွင်းရေကန်တူးရန် လှုံ့ဆော်သည်။ သူ့ကိုယ် တိုင်လည်း ဝင်တူးသည်။ “တကယ့်ရုပ်အခြေအနေတွေကို မရှားစမ်း မဆွေးနွေးဘဲ ညွှန်ကြားချက်တွေကို အကန်းလိုလိုကနာတာ၊ မင်းတိုင်းကျေလုပ်တာဟာ မှားတယ်”ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။ ထိုနှစ်အတွင်း၌ မော်သည် ဒေသအနှံ့သို့ သွားကာ ကျေးရွာသမဝါယမပေါင်းတထောင်ခန့် ဖွဲ့ခဲ့သည်။ ရန်သူက ဝိုင်းပတ်ထားသဖြင့် အခြေခံဒေသက ကျေးရွာများတွင် ဆန်၊ အဝတ်အထည်၊ ဆား စသည်တို့ ပြတ်နေသည်။ စီးပွားရေးအရ ပိတ်ဆို့ထားမှုကို ဖော်ကထွက်ရာတွင် မော်က အဓိကထားသည့် အချက်ကြီးသုံးချက်ရှိသည်။ ယင်းတို့မှာ မြေယာဝေခြမ်းရေး၊ မြေယာများကို စီစစ်ရေးနှင့် လယ်ယာကုန်ထုတ်လုပ်ရေးတို့ ဖြစ်သည်။ အခြားသူများက ဤပြဿနာများသည် အသေးအဖွဲ့ ပြဿနာကလေးတွေ ဖြစ်သည်ဟု ယူဆကြသည်။ “ဆီ၊ ဆန်၊ ဆား” ကိစ္စကလေးတွေဟု ယူဆကြသည်။ မော်က ဤသို့မမြင်။ လူထု၏စီးပွားရေးကိစ္စ၊ သက်သာချောင်ချိရေးကိစ္စဟု မြင်သည်။ ဤကိစ္စများကို ဖြေရှင်းနိုင်မှ စစ်ကြီးပမ်းမူများ အရာထောက်မည်ဟု ယူဆသည်။ မြေရှင်လူတန်းစားသည် ကော်လွန်ရေး၏ အခြေခံရန်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုခြင်းကို မော် လက်ခံသည်။ သို့ရာတွင် မြေရှင်များကို သုတ်သင်သတ်ဖြတ်ခြင်းသည် အဖြေမဟုတ်။ စိစစ်စစ် လုပ်သင့်သည်ဟု မြင်သည်။ ဒေသတခုတည်း မြေရှင်နှင့် ချမ်းသာလယ်သမားအိမ်ထောင်စု သုံးရာကျော်ကို စစ်ထုတ်လိုက်သည့်အခါ၌ “ကျားကြီး” မြေရှင်ဆို၍ ၁၂ ဦးသာတွေ့သည်။ ဆင်းရဲလယ်သမားများကိုယ်တိုင်က လူများကိုအစုလိုက် အပြုံလိုက်သတ်ဖြတ်ခြင်းကို မနှစ်သက်ကြောင်း မော်တွေ့ရသည်။

မော်က ချန်ကေဂိုတ်၏ ပဉ္စမ “ဝိုင်းပတ်ချေမှုန်းရေး” ထိုးစစ်ကို အထင်မသေးဘို့ ပါတီကို သတိပေးသည်။ ဒေသတိုင်းက ကောက်နှံအထွက်ကို စာရင်းကောက်သည်။ မြေယာဝေခြမ်းရေးကြောင့် ကုန်ထုတ်လုပ်မှု မည်မျှတက်လာသည်ကို စစ်ဆေးသည်။ ကောက်ရိတ်ချိန်တွင် လယ်သမားတို့ တွေ့ရသော

အက်အဲများကို စူးစမ်းလေ့လာသည်။ ပါတီခေါင်းဆောင်များက ကတုတ်ကျင်း ခံတပ်များအရေးကြီးပုံကို တဖွဲ့ဖွဲ့ပြောကြသည်။ မော်က ကကုတ်ကျင်း ခံတပ်ထက် လူထု၏ခံဘက် အရေးကြီးပုံကို ထောက်ပြသည်။

“တကယ်ခံတပ်ကြီးဟာ ဘာလဲ။ လူထုကြီးဖြစ်တယ်။ တော်လှန်ရေးကို ထောက်ခံတာဟာ ကုဇေကုဇေကတဲ လူထုကြီးဖြစ်တယ်။ တကယ်သံမဏိတံကိုင်းကြီးဟာဘာလဲ။ လူထုကြီးဖြစ်တယ်” ဟု မော်က ပြောသည်။

ထိုမျှမက “လူထုများ၏သက်သာချောင်ချိရေးကို ရရှိပြု၊ လုပ်နည်း လုပ်ဟန်ကို ရရှိစိုက်ကြ” ဟုလည်း မော်က ပြောခဲ့သည်။ “တော်လှန်တဲ့ စစ်ပွဲကြောင့် အလုပ်များနေကြတဲ့အတွက် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတွေကို လုပ်ဖို့ အချိန်မရှိဘူးလို့ တချို့ရဲဘော်တွေက ထင်တတ်ကြတယ်။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းလုပ်ဖို့ တိုက်တွန်းသူကလဲ ‘လက်ချာအချောင်သမား’ လို့ ပြစ်တင်ဝေဖန်တတ်ကြတယ်။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းကို မလုပ်ရင် တော်လှန်စစ် ရုပ်ဝတ္တုအခြေခံတွေကို ထိမ်းသိမ်းထားနိုင်မှာ မဟုတ်ပါ။ ခဏကြာရင် လူထုတွေဟာလဲ ကုန်ခမ်းသွားကြလိမ့်မယ်ဆိုတာကို တချို့ရဲဘော်တွေသဘောမပေါက်ကြဘူး” ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။

၁၉၃၃ ခုနှစ်တွင် ရန်သူ၏ ပိတ်ဆို့မှုကြောင့် အခြေခံဒေသများတွင် အစားအစာ ပြတ်လပ်ပြုလာသည်။ အဝတ်အထည်လည်း ရှားပါးလာသည်။ တပ်များအတွက် ဆောင်းတွင်းဝတ်ရန် ယူနီဖောင်းပင်မရှိ။ ကူးသန်းဆောင်းဝယ်မှု မရှိသည့်အတွက် အခြေခံဒေသတွင် ငွေကြေးလည်း ရှားပါးလာသည်။ ၁၉၃၄ ခု အောက်တိုဘာလ ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲကြီး မစမှီကဆိုလျှင် လူတယောက်ကို ဆန် ၁၆ အောင်စသာ ဝေနိုင်တော့သည်။ ဤသည်မှာ လိုအပ်သည်ထက် ၄၀ ဆနည်းလျော့နေသည်။ စားသုံးဆီမရှိပေဘူး။ ဆားပြဿနာကလည်း ကြီးလာသည်။

ထိုစဉ်က တပ်နီတော် တပ်သားများ၏ လခမှာ ၅ ဆင့်သာ ရှိသည်။ အရာရှိများလည်း ထိုအတူပင် ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် တနေ့ လူတယောက်စာအတွက် ဆားဘိုးကချည်း ၁၀ ဆင့်လောက် ဖြစ်နေသည်။ ထို့နေ့ကတွင် ဝယ်ရှိပင် မရတော့။ ဤတွင် မော်က ချန်ကေရှိုက်နယ်ထဲမှ ဆားများကို ခိုးထုတ်မည့် တပ်စုကလေးများကို ဖွဲ့ရသည်။ အချို့လည်းအဖမ်းခံရကာ အသတ်ခံသွားရသည်။ နောက်ဆုံး ဆေးရုံကလွန်ာများအတွက်ပင် ဆားစားစရာမရှိတော့။ ၎င်းတို့အတွက် ဝါးပင်များကို မီးရှို့၍ ဝါးပြာများကို ဆားအဖြစ် ဖေးရသည်။

“ခုခံရင် ကျွန်တော်တို့အဖွဲ့မှာ ဆားအလွန်ရှားတယ်။... တခါတရံ ရွာပို့စောင် မရဘူး။ ဝါးပြာ အလုပ်သမား လယ်သမားတွေကို အများကြီးထိခိုက်တယ်။ ဝါးပြာ အလုပ်သမား လယ်သမား မဟာပီထက် အခြေခံရမယ်ဆို

တဲ့ ကျွန်တော်တို့ရှိ အခြေခံလမ်းစဉ်ကိုကော ထိခိုက်မနေပေဘူးလား”ဟု မော်က ထိုစဉ်က ရေးခဲ့ဘူးသည်။

အခြေခံဒေသများတွင် ပြဿနာတွေ ထောင်တက်ကာ ချန်ကေရှိတ်၏ ပိတ်ဆို့မှုက တင်းကြပ်သည်ထက် တင်းကြပ်လာသည်။ သို့တိုင်အောင် ဂိုဏ်းခွဲရေးသမားများကမူ မှားယွင်းသော လမ်းစဉ်ကို လက်တွေ့လုပ်မပြစ်သဖြင့် လမ်းစဉ်အပေါ် သံသယရှိလာသူများအား တံဆိပ်အမျိုးမျိုးတပ်နေကြသည်။ “လမ်းစဉ်ကို သံသယရှိသူအားလုံး ထုဝတ်ကောင်များ၊ ရန်သူများသဖွယ်ပြုမူခံရသည်။ အသတ်ခံရသည်။ အဖြုတ်ခံရသည်။ အထုတ်ခံရသည်။ ဤသို့ဖြင့်ပီတိထဲတွင် ကြီးစွာသော ဆုံးရှုံးမှုများပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်”ဟု မော်က ရေးခဲ့သည်။

သို့တိုင်အောင် ၁၉၃၄ ခုနှစ်တွင် မော်စကိုသို့ ထောက်နေသည့် ဝမ်းမင်းကမူ သူ၏လက်ဝဲလမ်းစဉ်သည် အလွန်အောင်မြင်သည်ဟု ကြွေးကြော်နေသည်။

ဤအတောအတွင်း ကွန်မြူနစ်တို့အား တမျိုးသားလုံးအတိုင်းအတာကို ဆောင်သည့် အင်အားစုတစ်ခုအဖြစ်သို့ ပို့ဆောင်လိုက်သည့် အဖြစ်အပျက်တခု ပေါ်ပေါက်လာသည်။ ဤအဖြစ်အပျက်ကြောင့် ကွန်မြူနစ်တို့သည် ချန်ကေရှိတ်၏ “ဝိုင်းပတ်ချေမှုန်းရေး” ထိုးစစ်ကို ဖောက်ထွက်လာနိုင်ခဲ့ကြသည်။

ရှန်ဟဲကို ဂျပန်တို့ဝင်ရောက်တိုက်စဉ်က ဂျပန်ကို ရဲရင့်ဂုဏ်ပြောင်စွာတိုက်ခဲ့သည့် ကမ္ဘာမတော်အမှတ် ၁၉ တပ်မတော်ရှိသည်။ ထိုတပ်မတော်ကို ဗိုလ်ချုပ်ချိုက်ထင်ခိုင် ခေါင်းဆောင်သည်။ ၁၉၃၃ ခုနှစ်၌ ချန်ကေရှိတ်က အမှတ် ၁၉ တပ်မတော်ကို ကွန်မြူနစ်များအား တိုက်ခိုက်ရန် ပူကျန်ပြည်နယ်ထဲသို့ စေလွှတ်ခဲ့သည်။ အမှတ် ၁၉ တပ်မတော်က ဂျပန်ကို တကယ်တန်းတိုက်ချင်သည်။ သို့ရာတွင် ချန်ကေရှိတ်က တိုက်ခွင့်မပေး။ ကွန်မြူနစ်များကို ပိရိုအတိုက်ခိုင်းနေသည်။ ဤတွင် ဗိုလ်ချုပ်ချိုက်ထင်ခိုင်ကပ်ကပ်သည့် အမှတ် ၁၉ တပ်မတော်သည် ချန်ကေရှိတ်ကို စတင်ပုန်ကန်သည်။ ဗိုလ်ချုပ်ချိုက်ထင်ခိုင်က “ပြည်သူ့အစိုးရ”ဟူ၍ သီးခြားနယ်တနယ်ထူထောင်ကာ ချန်ကေရှိတ်၏ နန်းကင်းအစိုးရကို ဆန့်ကျင်သည်။ ချန်ကေရှိတ်၏အာဏာကို ဖိဆန်သည့် အခြားစစ်ဗိုလ်တစ်ဦးမှာ ဗိုလ်ချုပ်ဖန်ယုဆိုင်ဖြစ်သည်။ ဗိုလ်ချုပ်ဖန်ယုဆိုင်သည် ဂျပန်ကျူးကျော်မှုကို ဆန့်ကျင်လိုသည်။ ထို့ကြောင့်ချန်ကေရှိတ်၏အမိန့်မရဘဲ ဂျပန်တပ်များကို စ၍တိုက်သည်။ ဤတွင် ချန်ကေရှိတ်က ဖန်ယုဆိုင်၏တပ်များကို လက်နက်ရိက္ခာထောက်ပံ့ခြင်းမပြုဘဲ ဖြတ်တားလိုက်သည်။

ဤကိစ္စကို မကျေနပ်သဖြင့် တရုတ်တပြည်လုံးတွင် ကျောင်းသားအုံကြွမှုများအနံ့အပြား ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ ဂျပန်ကို ခုခံဆန့်ကျင်ရန် ချန်ကေရှိုက်ကို တောင်းဆိုလာခဲ့ကြသည်။ ကျောင်းသားပေါင်းများစွာ ဖမ်းဆီးခြင်း၊ သတ်ဖြတ်ခြင်းခံခဲ့ကြရသည်။

၁၉၃၃ ခုနှစ်၌ ဆိုဗီယက်ဗဟိုအစိုးရသည် အခွန်အခေးဖြင့် မော်စီတုန်းကရုံးပန် ခုခံဆန့်ကျင်ရေးတွင် အခြေခံသည့် ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစုပေါ်လစီကို ချမှတ်လိုက်သည်။ ဆိုဗီယက်ဒေသများကို တိုက်ခိုက်ခြင်းမပြုလျှင်၊ ဒီမိုကရေစီ အခွင့်အရေးများကို အာမခံချက်ပေးလျှင်၊ ဂျပန်ကိုဘက်ဖက်ခုခံတိုက်ခိုက်လျှင်၊ ဂျပန်နယ်ချဲ့စနစ်ဆန့်ကျင်ရေးအတွက် ပြည်သူများကို လက်နက်တပ်ဆင်ခြင်းပြုလျှင်၊ တရုတ်ဆိုဗီယက်အစိုးရသည် ဂျပန်ကိုခုခံဆန့်ကျင်ရေးအတွက် “မည်သည့်လက်နက်ကိုင်အင်အားစု” နှင့်မဆို လက်တွဲမည်ဟု ကျေညာသည်။

သို့ရာတွင် ပေါ်လစ်ဗျူရိုကမူ မည်သည့် ဓနရှင်လူတန်းစားနှင့်မျှ မပူးပေါင်းနိုင်ဟု ကျေညာခဲ့သည်။ လက်ဝေခံ ဓနရှင်ကြီးလူတန်းစား၊ ဓနရှင်ပေါက်စလူတန်းစားနှင့် အမျိုးသားဓနရှင် လူတန်းစားဟူ၍ ခွဲခြားခြင်း မပြုတော့။ ဓနရှင်လူတန်းစားအားလုံး မကောင်း။ ၎င်းတို့အားလုံးကို တိုက်ဖျက်ပစ်ရမည်ဟု အသေစွဲကိုင်ခဲ့သည်။ ကြားလူတန်းစား မရှိရဟု တရားသေကိုင်ခဲ့သည်။

၁၉၃၃ ခု ဒီဇင်ဘာလတွင် မော်စီတုန်းနှင့် ချူတေးက တရုတ် ဆိုဗီယက် အစိုးရ၏ကိုယ်စား ပူကျန်ပြည်နယ်ရှိ ဗိုလ်ချုပ်ချိုက်ထင်ခိုင်၏ “ပြည်သူ့အစိုးရ” လံသို့ ကြေးနန်းရိုက်ကြားခဲ့သည်။ ဤသည်ကို ပေါ်လစ်ဗျူရိုက ဟန့်တားခဲ့သည်။ မော်စီကိုသို့ရောက်နေသည့် ဝမ်မင်းက ပူကျန် “ပြည်သူ့အစိုးရ” ကို အသိအမှတ်မပြုနိုင်။ “ဗိုလ်ချုပ်ချိုက်ထင်ခိုင်နှင့် လက်ဆွဲနှုတ်ဆက်ရမည်ဆိုလျှင် သူ့မျက်ခွက်ကို အရင်တံတွေးနှင့်ထွေးပြီးမှ လက်ဆွဲနှုတ်ဆက်နိုင်မည်” ဟုဆိုသည်။ မော်စီကိုကမူ “ဗိုလ်ချုပ် ချိုက်ထင်ခိုင်နှင့် စစ်ရေးကိစ္စများကို ပူးတွဲလုပ်နိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ဓနရှင်လူတန်းစားကိုမူ ဆက်လက်ဝေဖန်တိုက်ခိုက်ရမည်” ဟု အကြံပေးသည်။ သို့တိုင်အောင် ပါတီတွင်းတွင် အယူအဆ ကွဲလျက်ရှိသဖြင့် ဗိုလ်ချုပ်ချိုက်ထင်ခိုင်နှင့် မဟာမိတ်ဖွဲ့ရေးကိစ္စသည် များစွာထိရောက်ခြင်း မရှိလှ။

ဤသို့ ပါတီထဲတွင် ဗိုလ်ချုပ် ချိုက်ထင်ခိုင်လို အင်အားစုမျိုးနှင့် ပတ်သက်၍ သဘောထားကွဲလျက်ရှိစဉ် ချန်ကေရှိုက်ပညာမ “ဝိုင်းပတ်ချေမှုန်းရေး” ထိုးစစ်ကိုစ၍ဆင်နွှဲသည်။ ပထမ ချန်ကေရှိုက်သည် ဗိုလ်ချုပ် ချိုက်ထင်ခိုင်အား ဂျန်ဟဲနှင့်ဟောင်ကောင်ရှိ ၎င်း၏မဟာမိတ်များနှင့် ဆက်သွယ်ခြင်းမပြုနိုင်အောင် ဆီးပိတ်သည်။ တို့နောက် ကွန်မြူနစ်များနှင့် မဆက်မိစေရန် ကျန်စီ-ပူကျန်နယ်ပေါ်ကို ပိတ်ထားသည်။ ၁၉၃၅ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ၌ ချန်ကေရှိုက်က ပူကျန်နယ်အား ဗိုလ်ချုပ် ချိုက်ထင်ခိုင်၏ အင်အားကိုပိတ်၍ ထိုက်သည်တွင် ဗိုလ်ချုပ်

ခါက်ထင်ခိုင် အရေး နိမ့်ခဲ့ ရသည်။ ဤသို့ဖြင့် ကွန်မြူနစ်တို့ အဖို့ ဗိုလ်ချုပ် ခါက်ထင်ခိုင်နှင့် မဟာမိတ်ဖွဲ့ရေးကိစ္စမှာ အဆုံးသတ်ခဲ့ရသည်။

၁၉၇၄ ခုနှစ်၌ မော်စီတုန်းနှင့် ဗဟိုကော်မတီထံရှိ အခြားသော ပါတီ ခေါင်းဆောင်များ၊ အထူးသဖြင့် ဖိုးကူးတို့ သဘောထားကြုံကြသည်။ ဖိုးကူးတို့ သုံးက “တော်လှန် ဗစ်လမ်းစဉ်” ဆိုသည်ကို စွဲကိုင်ကြသည်။ ၎င်းတို့က ဆိုဗီယက် ယူနိုက်တက် ကမ္ဘာ့ဆိုရှယ်လစ်စနစ်၏ မိဂျူးဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဆိုဗီယက် ယူနိုက်တက် ကာကွယ်ရမည်။ ကမ္ဘာ့ဆိုရှယ်လစ် တော်လှန်ရေးသည် တံခါးခေါက် နေပြီ။ တရုတ်ပြည်၏ လက်ရှိတော်လှန်ရေးအဆင့်သည် အဆုံးအဖြတ်ပေးမည့် နောက်ဆုံးအဆင့် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ မော်က ဤအချက်ကို လက်ခံ။ တရုတ်ပြည်တွင် ဆိုရှယ်လစ် တော်လှန်ရေး မဖြစ်နိုင်သေး။ တရုတ်ပြည်က တော်လှန်ရေးသည် ဝန်ရှင်ဒီမိုကရေစီ တော်လှန်ရေးသာ ဖြစ်သည်။ ဤအဆင့် ပပျိုးသေသမျှ ဆိုရှယ်လစ် တော်လှန်ရေး ပေါ်ပေါက် နိုင်ဦးမည် မဟုတ်ဟု ယူဆသည်။ ဝန်ရှင်လူတန်းစား၏ အောက်လွှာနှင့်အလတ်လွှာ (ဝန်ရှင်ပေါက်စ လူတန်းစားနှင့် အမျိုးသားဝန်ရှင်လူတန်းစား) သည် ယခုတိုင် နယ်ချဲ့စနစ်နှင့် နေ့စဉ်ကြုံ လူတန်းစား၏ ဖိနှိပ်မှုကို ခံနေရဆဲဖြစ်သည်ဟုဆိုကာ ချန်ကေရှိတ်နှင့် ၎င်း၏လူများ၏အကွဲများ၊ ချန်ကေရှိတ်ကို ပုန်ကန်မှုများကို ထောက်ပြသည်။ တရုတ်ကွန်မြူနစ်များသည် ဤအကွဲအပြဲများကို အသုံးချရမည်ဟုလည်း မော်က တပ်ပြသည်။ သို့ရာတွင် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီသည် ဤအကွဲအပြဲများကို အသုံး မပြုနိုင်ခဲ့။

“တတိုင်းပြည်လုံးမှာ တော်လှန်ရေးဒီရေကြီး ပေါ်ပေါက်လာသောအတွက် ဒီမိုကရေစီကျတဲ့ နိုင်ငံရေးနှုတ်ပွားရေးတိုက်ပွဲတွေကို ဆင်နွဲရမယ်။ ဒီတိုက်ပွဲတွေ မှာ မြို့နေ ဝန်ရှင် ပေါက်စများလဲ ပါဝင်ရမယ်” ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။ “လက်ဝဲ” လမ်းစဉ်သည် ရဲရဲတောက် ကြွေးကြော်သံများကို ကြွေးကြော်သည့်တိုင် မြို့ကြီးများက အလုပ်သမားများ၊ ပညာတတ်များကို ခေါင်းမဆောင်နိုင်ခဲ့။ ဂျပန်ဆန်ကျင်ရန် အမျိုးသားညီညွတ်ရေး အခြေခံကို မျက်ခြည်ပြတ်ခဲ့သဖြင့် ပါတီအဖွဲ့နဲ့ကြွလာကျဆင်းရသည်ဟု မော်က မှတ်သားလည်။

၁၉၇၄ ပါတီဗဟိုကော်မတီစုံညီ အစည်းအဝေးပြီးသည့်နောက်တွင်မူ မော်၏ကြွလာအဖို့အဝါသည် ပို၍ကောင်းစေခဲ့ရသည်။ ထိုအစည်းအဝေးက ၁၇ ဦးပါသော သဘာပကိအဖွဲ့ကိုဖွဲ့သည်။ ထိုသဘာပကိအဖွဲ့က ပါတီဥက္ကဋ္ဌ တဦးကို အချိန်မရွေး ဖြုတ်ချနိုင် ရွေးချယ်နိုင်သည်။ ဤသို့ဖြင့် ပါတီ ဥက္ကဋ္ဌ မော်၏အခြေအနေသည် စိုးရိမ်စရာဖြစ်လာသည်။ ပါတီကေဒါများကို လေ့ကျင့် ပေးရန်လည်း မော် ကိုခွင့်မပြုတော့။ ပါတီ၏နိုင်ငံရေးနှင့် ပညာရေးဌာနကြီး ဖြစ်သည့် ပြည်သူ့ နိုင်ငံရေးကောင်စီ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်မှလည်း ဖယ်ရှားပစ်လိုက်သည်။ မော်ကကေဒါများအတွက် ဗဟိုကော်မတီအဖွဲ့ သင်တန်းကျောင်းကနေ လိုနိုင်

သင်တန်းကျောင်း အများအပြားဖွင့်လှစ်သည်။ သင်တန်းသားများအား တော
တောင်များကိုကျော်ဖြတ်ကာ ပြည်သူများနှင့်တွေ့ဆုံစေသည်။ လူထုများထံသွား
၍ လေ့လာစေသည်။ ပြည်သူများက “ဥက္ကဋ္ဌကြီးမော်က လွတ်လိုက်သည့် ကေဒါ
များကို ချစ်ခင်ကြသည်” ဟု ဆိုသည်။ မော်က ဤသို့ ပြည်သူများနှင့် အဆက်
မပြတ်အောင် ကြိမ်ဖန်လုပ်လာသောအခါ မော်၏ဩဇာသည် ပြည်သူများထဲတွင်
အမြစ်တွယ်သည်အထိ တွယ်လာတော့မည်ဟု တဖက်ကခိုးရိမ်လာသည်။ ရုရှားပြန်
“ဘော်လရှီဗစ်” ၂၀ ဦး အဖွဲ့ဝင် ချန်ဝေ့ရှန်က ဤတာဝန်ကို မော်ထံမှ
သိမ်းယူသည်။ ချန်ဝေ့ရှန်သည် ပါတီဗဟိုဧကန်မတီဒီအတွင်းရေးမှူးချုပ်
လည်းဖြစ်လာသည်။ မော်က မည်သို့မျှမပြော။ ပါတီညီညွတ်ရေးကိုကြည့်ကာ
မည်သို့မျှလည်းတုံ့ပြန်ခြင်းမရှိ။ “အချိန်ကိုစောင့်ဆိုလိုတယ်” ဟုသာပြောသည်။
သူ့လုပ်ငန်းကို သူဆက်လုပ်သည်။ နေ့ညမရွှေ့ခင် မြင်းတစ်စီး၊ မုန်အိမ်တလုံးဖြင့်
ကျေးရွာအနှံ့ လျှောက်သွားသည်။ “မြင်းခွာသံကြားရင် ဥက္ကဋ္ဌကြီး မော်ဘဲဆိုတာ
ကျွန်တော်တို့ အတပ်သိနေကြပြီ” ဟု ယေပင်မှ လယ်သမားများက ပြောလိုက်
ကြသည်။

၁၉၃၃ ခု ဩဂုတ်လထဲတွင် ချန်ကေရှိတ်၏ ပဉ္စမ ထိုးစစ် စသည်။ ချန်သည်
ဤထိုးစစ်အတွက် ငွေအများကြီးသုံးသည်။ အခမရိကန်နှင့် မြိတ်နီမှ ငွေချေး
သည်။ တပ်သားတသန်းအပြင် တင့်ကားများ၊ လေယာဉ်များကိုလည်း သုံးသည်။
ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ဗွန်ဆက် အပါအဝင် ဂျာမန်စစ်ပါရဂူတို့၏ အကူအညီကိုလည်း
ယူသည်။ ဗွန်ဆက်မှာ ချန်ကေရှိတ်ကို အကူအညီပေးရန် ဟံစ်တလာကလွတ်လိုက်
ခြင်း ဖြစ်သည်။

“အကုန်လုံး အကုန်သတ်၊ အကုန်ရှိ။” ဆိုသည့် မြေလှန်ဝါဒကို လက်တွေ့
ကျင့်သုံးသည်။ စီးပွားရေး ပိတ်ဆို့ရန် အတွက် ပါတီ ဗဟိုခေန်း ပတ်လည် တွင်
ထောင်ပေါင်းများစွာသော ကတုတ်များတူးစေသည်။ ထောင်ပေါင်းများစွာ
သောရွာများကိုရွှေ့ပစ်သည်။ စခန်းပတ်လည်တွင် သဲကန္တာရကြီးကိုဖြတ်၍ ၁၀
မိုင်ကျယ်သော မြောင်းကြီးတခုကို ချန်ကေရှိတ်က အဘူးခိုင်းသဖြင့် လယ်သမား
တသန်းသေခဲ့ရသည်။ ဤမြောင်းကြီးကို သေမင်းစက်ကွင်းဟု ခေါ်ကြသည်။
ထိုမျှမက စခန်းပတ်ပတ်လည်ကရွာများ၊ သစ်ပင်များ၊ စိုက်ခင်းများအားလုံးကို
လည်း မီးရှို့ပစ်သည်။ ဤသည်ကိုမီးစက်ကွင်းဟု ခေါ်ကြသည်။ ၎င်းတို့အပြင်
ဘက်ကမှ ထုခြောက်မိုင်ရှိသည့် ကတုတ်ကျင်းများကိုဖူးကာ စက်သေနတ်များ
ဖြင့် ဝေငိုသည်။

ကွန်မြူနစ်နယ်မြေနှင့် အရောင်းအဝယ်လုပ်သူ၊ ကွန်မြူနစ်များထံ ဆားနှင့် အစားအစာရောင်းသူများကို ရက်ရက်စက်စက် သေဒဏ်ပေးသည်။တိုင်းပြည်အဝှမ်းရှိကျောင်းများ၊ မြို့ငယ်များကို လျှို့ဝှက်ပုလိပ်အဖွဲ့က ချုပ်ကိုင်ထားသည်။ ရွာထဲတွင်အာနီတို့ကို အကူအညီပေးသူ တယောက်မျှမရှိစေရ။ ရှိလျှင်တရွာလုံး အပြစ်ပေးခံရသည်။

ဤသို့ အပိုင်းခံရသည့်တိုင် ဗဟိုကော်မတီက အောင်ပွဲများ ရနေသည်ဟု ကြွေးကြော်သည်။ မော်က ဤသို့မယူဆ။ ချန်ကေဂျိတ်က ပိတ်ဆို့ ထားသည့် အတွက် ၁၉၃၃ ခု နိုဝင်ဘာလလောက်တွင် အာနီစခန်းများ၌ စီးပွားရေးအကြပ်အတည်းများကို ကြုံတွေ့နေရပြီ။ တပ်သားအကျဆုံး၊ လက်နက်အဆုံးအရှုံးကလည်း အလွန်များနေပြီ။ “ဒီလို အခြေအနေမျိုးမှာ ခုခံတိုက်ခိုက်ရမယ်ဆိုတာဟာ အလွန်ဆိုးပြီး အလွန်မိုက်မဲရာကျတယ်” ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။ ဇန်နဝါရီလတွင် တပ်နီတော်၏ မဏ္ဍိုင်တပ်များကို ကျန်စု-ချဲကန်-အန်ဝေး ပြည်နယ်များသို့ ထိုးဖောက်ဝင်သွားရမည်..... ဤသို့လုပ်နိုင်လျှင် ချန်ကေဂျိတ် အရေးတကြီးထားသည့် ဩဂုတ်ပြုဒေသကို ထိုးဖောက်နိုင်မည်။ ဤသို့ဖြင့် ခဲစစ်မှထိုးစစ်သို့ ပြောင်းရမည်ဟု တင်ပြခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် မော်၏တင်ပြချက်ကို ဖိုးကူးကလက်မခံ။ ဤသည်မှာ တောပုန်းခားပြု ပေါ်လစီဖြစ်သည်။ “ကျေးလက်အတွေးအခေါ်” ဖြစ်သည်ဟုဆိုခဲ့သည်။ ဤတွင် မော်က စီမံကိန်းတစ်ခုတင်ပြခဲ့သည်။ တပ်နီတော်ကို ဟွန်ပြည်နယ်ထဲသို့ဆုတ်ရန်၊ ရန်သူကို ကိုယ်နယ်ထဲရောက်အောင် မြားခေါ်၍ အပြီးချေမှုန်းရန် ဖြစ်သည်။ ဤစီမံကိန်းကိုလည်း ပါယ်ချလိုက်သည်။

ပြေလည်၌ ကျင်ကန်းတောင်တန်းနှင့် ဗဟိုစခန်းအကြားရှိ အရေးကြီးသော မြို့နယ်မြို့ကို ရန်သူကသိမ်းသည်။ (စုအိချွန်နှင့်ကွန်ချွန်မြို့များ။) ရန်သူကို “တံခါးဝမရောက်အောင် ဟန်တားထားခြင်း” မပြုနိုင်တော့။ ရန်သူ၏ ဝိုင်းပတ်မှုက တဖြည်းဖြည်း တင်းကြပ် လာပြီ။ ဗဟိုစခန်း နယ်မြေ မှာလည်း ကြုံ့သွားပြီ။ တပ်နီတော်က ရန်သူကိုဆွားတိုက်လျှင်လည်း တပ်လုံးပြုတ်ခဲ့သည်သာများသည်။ “ကျွန်တော်တို့ရဲ့ဘော်တွေရဲ့ အလောင်းတွေဟာ လယ်ကင်းထဲမှာ ပြည့်နေတာဘဲ။ နွေဆုတ်လာတော့ အနံ့ကလဲ သိပ်ပြင်းတယ်။ အဲဒီနယ်မြေထဲမှာ ကျွန်တော်တို့ တံလည်လည် လုပ်နေရတယ်” ဟု ကျွန်စိမ့် တပ်သားဟောင်းကြီးများက ပြောကြသည်။ စိတ်ဝါတ်ကျစရာကြီးဖြစ်သည်။ မော်စီတုန်းက ပါတီ စစ်ခနက်မရှင်သို့ စာတမ်း တစောင် တင်သည်။ ထိုစာတမ်းကိုလည်း ပယ်ချလိုက်သည်။

ပါတီစစ်ကော်မရှင်သည် ၁၉၃၄ ခုနှစ်ကတည်းက ကဲ့နေသည်။ ချူအင်လိုင်းနှင့်ချူတေးသည် စစ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များဖြစ်နေကြသည့်တိုင် ကော်မရှင်က ချွန်တည် သေနက်ဗျူဟာများကို မကြေလည်။ ထို့ကြောင့် ချူအင်လိုင်းက ဖိုးကူး၊ ဝီတေ (ဟော်တိုဘရွန်း) စသူတို့နှင့် သွေးငွေးသည်။ လီတေက

စာပဲ့ကိုလက်သီးနှင့်ထူသည်။ သူ့သေနင်္ဂဗျူဟာကို မပြောင်းနိုင်ဟု ဆိုသည်။ ထိုအချိန်၌ မော်စီကိုတွင်ရောက်နေသူ ဝမ်းမင်းက ပါတီနှင့် စစ်တပ် ပြန်လည် စည်းရုံးရေး၊ ဘော်လရှီဗစ် ပီယအောင် လုပ်ရေးသည် အခြေအနေ အလွန် ကောင်းနေပြီ၊ ချန်၏ထိုးစစ်ပြိုသွားကာ တပ်နီတော်တပ်များက ခြိမ်းခြိမ်းသည့် အောင်ပွဲခံနေပြီဟု ကြေးကြော်နေသည်။

ကူမင်တန်က အခြေခံစာရင်းကိုပို၍ပြတ်လာဝေ၍ ပါတီဗဟိုက “မြေတလက် မမျှ မမေးရ” ဟု အမိန့်ထုတ်သည်။ တပ်သားများ ကဘုတ်ကျင်းများ ထဲတွင် အနားမရ။ အစာငတ်ရေငတ် ဖြစ်ကြရသည်။ ၁၉၃၄ ခု ဩဂုတ်လဆန်းဝက်တင် ဘာလများတွင် တပ်သားဘယာက်၏ရိုက္ခာမှာ တနေ့လျှင် ဆန် ၁၂ အောင်စ မျှသာရှိတော့သည်။

ဗူလိုင်လ ၁၅ ရက်နေ့၌ ဖန်ချီမင်း ခေါင်းဆောင်သည့် တပ်နီတော် စစ်ကြောင်းတခု ရန်သူ၏ပိတ်ဆို့မှုကို ဖောက်ထွက်လာခဲ့သည်။ ၎င်း၏စစ် ကြောင်းကို ဂျပန်ဆန့်ကျင်ရေး တပ်ဦးဟု ခေါ်သည်။ ထိုစစ်ကြောင်း၏ ရည်ရွယ် ချက်မှာ ဂျပန်ကိုတိုက်ရန် စစ်မြေပြင်သို့သွားရေး ဖြစ်သည်ဟု ကျေညာသည်။ ဖန်ချီမင်း၏စစ်ကြောင်းသည် ၁၉၃၃ ခုနှစ်တွင် မော်ချမှတ်ခဲ့သည့် စည်းကမ်း ချက်များကိုလက်ခံသည့် မည်သည့်တပ်နှင့်မဆီပေါင်း၍ ဂျပန်ကိုခုခံမည်ဆိုသည့် သဘောထားမျိုးဖြင့် ထွက်လာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ၎င်း၏စစ်ကြောင်းကို ရန်သူကနောက်ပိုင်းမှဝင်၍ ခါးဖြတ်ပစ်သည်။ ဖန်ချီမင်းကို အရင်ဖမ်းသွားကာ ချန်ရှားတွင် လှောင်အိမ်ဖြင့်ပြထားသည်။ ထို့နောက်သတ်ပစ်လိုက်ကြသည်။ ၎င်း၏တပ်အချို့ လွတ်လာကာ ၁၉၃၀ ခုနှစ်အထိ ချဲကန်-ဖူကျန်နယ်စပ် ဒေသတွင် ပြောက်ကျားစစ်ကို ဆင်နွဲနေရသည်။ ထို့နောက်ကျမှ ၁၉၃၇ ခု နှစ်တွင် ဖွဲ့စည်းလိုက်သည့် စတုတ္ထတပ်မတော်သည် ပေါင်းမိသွားသည်။

ဤအတွင်း၌ ချန်ကေရီတီ၏ ဂျာမန်လေယာဉ်မှူးများက ဗဟိုခရီးကို နေ့တိုင်းဖုံးကြဲကြသည်။ စက်သေနတ်ဖြင့်ပစ်သည်။ ချန်ကေရီတီက လေယာဉ်ပျံ ၁၅၀ ဖြင့်တိုက်သည်။ ဗဟိုကော်မတီကိုလည်း ဖြန့်ခွဲပစ်လိုက်သည်။

ဩဂုတ်လတွင် ခေတ်ကဲနှင့် ဝမ်းချင်းကွပ်ကဲသည့် တပ်နီတော်စစ်ကြောင်း နှစ်ခုက ကျင်ကန်းတောင်ရိုးအခြေခံစခန်းကို ဝိုင်းထားသည့် ရန်သူ့တပ်ကို ဖောက်ထွက်ပြီးနောက် ကွေ့ချောင်ပြည်နယ်ဘက်သို့ဝင်ခဲ့သည်။ ကွေ့ချောင် ပြည်နယ်မှာ ဟိုလုန်၏ နယ်မြေဖြစ်သည်။ ရန်သူ့စတုတ္ထထိုးစစ်၌ ဟိုလုန်၏ အ ခြေခံစခန်းပြုတ်သွားသော်လည်း ပြောက်ကျားတပ်စုများက ထိုဒေသတွင်ဆက်၍ လှုပ်ရှားနေကြသည်။ ဟိုလုန်နှင့် ၎င်း၏တပ်သား ၂၀,၀၀၀ တို့ ကွေ့ချောင် ပြည်နယ်အနောက်ပိုင်းသို့ ရှေ့၍လှုပ်ရှားနေသည်။ ခေတ်ကဲနှင့် ဝမ်းချင်းတို့၏တပ် များသည် ဟိုလုန်၏တပ်များပေါ် ပေါင်းကာ ဒုတိယတပ်မတော်ကိုဖွဲ့သည်။ ဟို လုန်က တပ်များကြိုးကြပ်၍ ခေတ်ကဲ၊ ခေတ်ချင်ပေါ့က ဝိုင်းခံရေးမျိုးဖြစ်သည်။

ပဟိုခေန်းဒေသတွင် ရန်သူနှင့်တိုက်ပွဲပြင်းဆန်နေသည်။ တခါတရံတွင် တပ်သားများ ၂၄ နာရီလုံးလုံး မနားဘဲ ချီတက်ရသည့်အခါမျိုးလည်းရှိတတ်သည်။ ၁၉၃၄ ခုနှစ် ဩဂုတ်လနှင့် ဇန်နဝါရီလတွင် မော်သည် ငှက်ဖျားရောဂါပြန့်လကော အပူချိန် ၁၀၅ အထိ တက်တတ်သည်။

အချို့သမိုင်းဆရာများက ၁၉၃၄ ခု နွေရာသီတွင် မော်ကို ပါတီကမ်းစားထားသည်။ သို့မဟုတ် အကျယ်ချုပ်ဖြင့်ထားသည်ဟု ရေးကြသည်။ အများအားဖြင့် ထိုကာလတွင် ပါတီမှထွက်ပြေးလာသူများ၏ သဘာဝများကိုအခြေခံ ရေးကြခြင်းဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် မော်၏ကိုယ်ရံတော်၊ ချင်ဖုန်းနှင့် ဒေသခံပြည်သူများ၏စကားအရဆိုလျှင် မော်ကို တခါမျှ ပါတီက ဖမ်းဆီးခြင်းမရှိခဲ့။ မော်၏အယူအဆကို ဝိုင်းတိုက်နေကြသည်ဆိုသည်မှာ မှန်သည်။ သို့ရာတွင် အောက်ခြေပါတီဝင်ထုက ပါတီထိပ်ပိုင်းတွင် ဖြစ်နေသည့် လမ်းစဉ်နှစ်ရပ်တိုက်ပွဲကို လုံးလုံးမသိကြ။ အောက်ခြေက မေးလာသည့်အခါတွင် ယခုနည်းပရိယာယ်များမှာ မော်၏နည်းပရိယာယ်များဖြစ်သည်။ အနည်းငယ်ပြုပြင်မွမ်းမံထားခြင်းသာ ဖြစ်သည်ဟု ပါတီအာဏာပိုင်များက ပြောခဲ့ကြသည်။ ဤသည်ကိုးစာက၍ မော်၏ ဩဇာသည် ပါတီထဲတွင် မည်မျှကြီးမားကြောင်း သိနိုင်သည်။

၁၉၃၄ ခု မေလ၌ မော်သည် တောင်ဘက်စစ်ကြောင်း ကတုတ်ကျင်းများကို လိုက်ကြည့်သည်။ တပ်သားများနှင့် ဆွေးနွေးကာ ကတုတ်ကျင်းများထဲမှ ဆုတ်ခွါပေးရန်၊ တပ်များနားရန် တင်ပြသည်။ လှုပ်ရှားစစ်ကိုဆင်နွှဲရန် ရန်သူ၏ပိတ်ဆို့မှုကို ဖောက်ထွက်ရန် အကြံပေးသည်။ ဩဂုတ်လနှင့်ဇန်နဝါရီလထဲတွင် မော်သည် ယူကိုဒေသရှိ ကျောက်တုံးတိမ်တိုက်တောင်တန်းသို့ ဆုတ်ခွါလာခဲ့သည်။ မော်သည် ထိုတောင်ရိုးပေါ်တွင် ငှက်ဖျားအကြီးအကျယ်များသည့်တိုင် မနားမနေ အလုပ်လုပ်သည်။ မော်က တခွန်းမျှမည်။ သူ့ကိုပင် စာသင်ပေးလိုက်သေးသည်ဟု ကိုယ်ရံတော်ချင်ဖုန်းက ပြောပြသည်။ ပါတီကေဒါများအတွက် “တရုတ်ပြည်တော်လှန်ရေးနှင့် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ” ဟူသော စာတမ်းကို ဤဘောင်ရိုးပေါ်တွင် ရေးသည်ဟု ယူဆရသည်။

မော်သည် တပ်သားများကို ဂရုစိုက်သည်။ ကိုယ်တိုင် ခြိုးခြံချေတာသည်။ သူ့အတွက် တပ်သားများက ဆားယူလာသော်လည်း သူမစား။ ဆေးရှုံ့က လူမမာများကို ဝေပေးသည်။ မော်နှင့်တိုက်ဖျားတက်၍ အပူချိန် ၁၀၅ ရောက်သည့်အခါတွင် ကျင်ကမ်းတောင်တန်းကတည်းက လိုက်လာသော ဒေါက်တာနယ်လဆန်ဖူးက လာကြည့်သည်။ မော်က “ဆရာဝန်များရှားနေသည်။ သူ့အတွက် သူ့နာဂြိုဟ်ယောက်လောက်ရှိသည့် လုံးလောက်ပြီ” ဟု ခြိုးငြင်းသည့် ဒေါက်

တာပူးက ကြက်စုပ်ပြုတ်ကျွေးလျှင်လည်း မစား။ တပ်သားတွေနဲ့ ခွဲဝေစားမည် ဟု ဆိုသည်။ သူ့အတွက် စားကောင်းသောက်ဖွယ် စီမံပေးသည့် ဒေါက်တာဖူး ကို ဝေဖန်သည်။

“ဥက္ကဋ္ဌကြီးမော်ရှဲယူနီဖောင်းက ကျွန်တော်တို့နဲ့အတူတူတဲ့” ဟု ကိုယ်ရုံ တော်ချင်ဖုန်းက ပြောပြသည်။ “သူ့ ဟူနီဖောင်းမှာ ထူးခြားတာဆိုလို့ အိပ်ကပ် ကြီးတာတခုဘဲ ရှိတယ်။ ဒီအထဲမှာ မှတ်စုတွေ၊ စာအုပ်တွေ၊ မြေပုံတွေအကုန် ထည့်တာဘဲ။ အအိပ်အနေကလဲ သိပ်နည်းတော့ တကယ်ပိုနိမ့်ကလေးဘဲရှိတော့ တယ်။ သူ့မှာရေနံဆီမှန်အိမ်ကလေးတလုံးရှိတယ်။ လယ်သမားတွေဆိုသွားရင် မြင်းပေါ်မှာဒီမှန်အိမ်ကလေးကို အမြဲတင်သွားတတ်တယ်။ အရာရာကို စူးစမ်းဘို့၊ မြင်သမျှကို မှတ်သားဘို့၊ ကျွန်တော်တို့ကို အမြဲတမ်းသင်ကြားတယ်။ ညစာစား ပြီးရင် မှန်အိမ်ထွန်း၊ အိပ်ထောင်ကိုးခါတဲ ကျောပိုးအိတ်ကိုခွင့်၊ စာအုပ်တွေ မှတ်စုတွေထုတ်ပြီး မိုးလင်းအလုပ်လုပ်တော့တာဘဲ။

“မြို့လေးတမြို့လောက်ကို သိမ်းပြီးရင် ဥက္ကဋ္ဌကြီး မော်ဟာ အဖိုးရရုံး တွေနဲ့ စာတိုက်ကို ရံဘော်တွေလှူတတ်တယ်။ သူ့ကိုယ်တိုင်ရင်လဲသွားတယ်။ လို အပ်တဲ့ စာရွက်စာတမ်းတွေကို မေ့နှောက်ယူတယ်။ သတင်းစာတွေ၊မဂ္ဂဇင်းတွေ စာအုပ်တွေကို ရသမျှဝယ်တယ်။ ပြန်လာရင် စာအုပ်တွေက တထမ်းကြီးဘဲ။ ဥက္ကဋ္ဌကြီးမော်က ဖတ်ပြီးသိမ်းချင်တာရှိရင် ခဲတန်အနီနဲ့ခြစ်ထားတယ်။ ကျွန် တော်တို့က ဖြတ်တောက်သိမ်းပေးရတယ်”

၁၉၃၁ ခုနှစ်တွင် မော်သည် ဒုတိယအကြိမ် အိမ်ထောင်ပြုသည်။ ကျန် စီပြည်နယ် လယ်သမားတဦး၏သမီး ဟိုဇူချင်းဆိုသည့် ပါတီရဲဘော်မတဦးဖြစ် သည်။ ၎င်းနှင့်သားသမီးနှစ်ယောက်ထွန်းကားသည်။ သူ့ထံသို့ ညွှန်သည့်များ အမြဲတမ်းလာတတ်သည်။ ခလေးများက ဝင်လိုက်ထွက်လိုက်ဖြင့် ဆော့နေတတ် သည်။ “ဥက္ကဋ္ဌကြီးမော်ဟာ သာမန်ပြည်သူတွေနဲ့ ဆက်ဆံရာမှာ အလွန်စိတ်ရှည် တယ်။ ညွှန်သည့်တွေနဲ့ စကားပြောရင်း ရယ်လေး မောလေး နေလေ့ရှိတယ်။ ဘဝင်မြင့်တာမျိုး၊ မောက်မာတာမျိုး၊ ကိုယ့်ကိုယ်ကို အထင်ကြီးတာမျိုးကို တော့ မုန်းတယ်။ အဲဒီလိုလူမျိုးကျရင် ပြတ်ပြတ်တောင်းတောင်းဆက်ဆံတယ်” ဟု ချင်ဖုန်းက ပြောပြသည်။

ထိုနှစ်များသည် မော်အဖို့ အတွေ့အကြုံတွေ အများကြီးရသည့်ကာလ ဖြစ်သည်။ တော်လှန်ရေးလှုပ်ရှားမှုကို လေ့လာသည့်ကာလဖြစ်သည်။ မော်သည် ဆီးဆော့စီးသလို ဘာပြန်ကျားတပြန် စစ်ပွဲများကို တိုက်နေရချိန်ဖြစ်သည်။ တိုက်ခိုက်ရေးနှင့် ပါတီဘည်ဆောက်ရေးကို သင်ကြားချိန်ဖြစ်သည်။ တိုက်ခိုက် ရေးအတွက် ပါတီကိုဘည်ဆောက်ရသည်။ ပါတီဘည်ဆောက်ရေးအတွက် တိုက်ခိုက်ရသည်။ စင်နှင့်သေနတ်ကျ ဟာပြဿနာများ၊ မီးပွါးရေးပြဿနာများ သည် ဘော်လရှဲရေးဖြစ်စဉ်တွင် ကူးဆက်များ သဘာယ်ဖြစ်နေကြသည်။ ထို

ကြောင့် မော်သည် ပြည်သူများနှင့်နေရခြင်း၊ ရယ်စရာ မောစရာ ပြောနေရခြင်းကို နှစ်သက်သော်လည်း တယောက်ထီးလိုလို တကုတ်ကုတ်ဖြင့် အလုပ်လုပ်နေသည်။ ဤကာလသည် မော်တွင်ရှိသည့် လယ်သမားလူတန်းစား၏ စိတ်ရှည်မှုကို စမ်းသပ်သည့် ကာလဖြစ်သည်။ မော်သည် တချက်ကလေးမျှစိတ်မပျက်။ မညည်းညူး။ သူတည်ဆောက်ခဲ့သော စစ်တပ်နှင့်နယ်မြေများ ဆုံးရှုံးပျက်စီးသည်ကို မြင်ရသည့်အခါ၌ မော်မပျော်နိုင်။ သို့ရာတွင် မော်သည် သူ၏ခံစားမှုကို ပုဂ္ဂလိကအမြင်ဖြင့် ဖော်ပြခြင်းမပြု။ သမိုင်းရေး အတွေ့အကြုံတစ်ခုအဖြစ် သင်ခန်းစာထုတ်သည်။ ပြင်ထန်သော သင်ခန်းစာများသည် သူ့အဖို့ သမိုင်းအသိပညာရပ်များဖြစ်လာကြသည်။ ဤအသိပညာတို့ဖြင့် ပါတီကိုပညာပေးသည်။

စက်တင်ဘာလရောက်လျှင်ပင် ဗဟိုစခန်းတွင် သစ်ရွက်တွေ ကြွေစပြုကြပြီ။ စစ်ခေတ်ဗျူဟာ အရေးနိမ့်မှုများကြောင့် လီတေ (တရုန်း)နှင့် ချင်ပိုင်ရှန်တို့ တွန်လွင်စပြုလာသည်။ ဗဟိုစခန်းကိုစွန့်လွှတ်ရန် ဩဂုတ်လထဲတွင် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြသည်။ ထိုမျှမက ဗဟိုကော်မတီသည် နောက်ထပ်အမှားတခုကို ကျူးလွန်ခဲ့ပြန်သည်။ ဤသည်မှာ စိတ်မရှည်ခြင်းဖြစ်သည်။ ရန်သူ၏ခိုင်းပတ်မှုကို ဖောက်ထွက်နိုင်ပါလျက် ဖောက်ထွင်းခြင်းမပြုဘဲ ဗဟိုစခန်းကို အပြီးအပိုင် စွန့်ခွာခဲ့ခြင်းကို မော်က သဘောမတူ။ အလျင်စလိုနိုင်လွန်းသည်ဟု ယူဆသည်။

“ဆီဒီတန်းက အခြေအနေမှာ ကျွန်တော်တို့ဟာ ဗဟိုစခန်းမှာ နှစ်လသုံးလလောက် ဆက်နေပြီး တပ်သားတွေကို အနားပေးနိုင်သေးတယ်။ တပ်ကိုပြန်လည်တည်ဆောက်ဖို့အချိန်ရမသေးတယ်။ ဒီလိုသာလုပ်နိုင်ခဲ့ရင်၊ ခေါင်းဆောင်မှုဟာ ဒီထက်ပိုပြီး နှံ့နှံ့အမြော်အမြင်ရှိခဲ့ရင်၊ အခြေအနေ ဒီလောက်ဆိုးမယ်မဟုတ်ဘူး” ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။ (“တရုတ်ပြည် တော်လှန်စစ် သေနင်ဗျူဟာ ပြဿနာများ” လက်ရွေးစင်ကျမ်း၊ အတွဲ ၁)

ယူတိုးဒေသတွင် မော် ရောက်နေစဉ် သူ့ထံသို့ ချူအင်လိုင်၊ ချူတေးနှင့် ချန်ဝမ်ရှန်းတို့ ရောက်လာကြသည်။ ထိုစဉ်က ချူအင်လိုင်နှင့်ချူတေးတို့က စစ်ကော်မရှင်၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို သဘောမတူကြ။ မော်ကလည်း အလောတကြီး မဆုတ်ခွာသင့်ဟု ယူဆသည်။ စစ်ကော်မရှင်၏ အစည်းအဝေးကို ကျောက်တုံးတိမ်တိုက် တောင်တန်းပေါ်က ဇရပ်ကလေးတစ်ဆောင်တွင် ကျင်းပကြသည်။ ဤအစည်းအဝေးက ဆုတ်ခွာရန်ဆုံးဖြတ်ချက်ကို နောက်ဆုံးအတည်ပြုလိုက်သည်။ ဆုတ်ခွာပုံ ဆုတ်ခွာနည်းနှင့်ပတ်သက်၍ မော်ကတင်ပြသော်လည်း မော်၏အကြံပေးချက်ကို ပယ်ချလိုက်သည်။

ဆုတ်ခွာရန်ဆုံးဖြတ်ချက် ချသူများမှာ လီတေနှင့် ဖိုးကူး တို့ဖြစ်သည်။ ဆုံးဖြတ်၍သာဆုံးဖြတ်သော်လည်း မည်သည့်ဒေသသို့ ဆုတ်ခွာမည်ဟူ၍ ခေရေရာရာမရှိ။ မော်က ဆုတ်ခွာရေးသည် ဂျပန်ဆန့်ကျင်ရေး ရည်ရွယ်ချက်များကို အထောက်အကူပြုရမည်ဟု တင်ပြသည်။ ဂျပန်ဆန့်ကျင်ရေး ကြားကြော်ငြာမှုကို

တင်ရန် အကြံပေးသည်။ ဤအကြံပေးချက်ကိုလည်း လက်ခံကြဟန်မက။ မော်က
တရုတ်ပြည်မြောက်ပိုင်းသို့ ဆုတ်ခွာသင့်သည်။ ထိုနေရာသည် တပ်နီတော်အဖို့
သေနှင့်ဗျူဟာအရ အချက်အချာကျသောနေရာဖြစ်သည်ဟု တင်ပြသည်။ အထူး
သဖြင့် နင်းရှားပြည်နယ်သည် အခြေခံခန်းလုပ်ရန် အကောင်းဆုံး ဖြစ်သည်။
ဆားလည်းပေါသည်။ သယံဇာတပစ္စည်းများလည်း ပေါသည်ဟု မော်က အကြံ
ပေးသည်။

သို့ရာတွင် စစ်ကော်မရှင်တွင် အရေးကြီးသည့် ပြဿနာများကို အဆုံး
အဖြတ်ပေးနေသူမှာ လီတေ ဖြစ်သည်။ လီတေက မော်၏ အကြံပေးချက်ကို
ပယ်ချကာ အတွင်း မွန်ဂိုလီယံပြည်နယ်နှင့် ကပ်နေသော ရှန်စီပြည်နယ်သို့
ဆုတ်ခွာရန်ဆုံးဖြတ်သည်။ ထိုပြည်နယ်ထဲတွင် ဟိုလုန်၏တပ်များ လှုပ်ရှားနေ
သည်။ ဆုတ်ခွာရေးအတွက် တော်လှန်ရေး ဝစ်ကော်မရှင်တစ်ရပ်ကို ဖွဲ့စည်းလိုက်
သည်။ ကော်မရှင်တွင် မော်စီတုန်း၊ ချူတေး၊ ချူအင်လိုင်း၊ ဝမ်ချီရှင်း၊
လျူပိုချင်းနှင့်ဂျာမန်အကြံပေးအရာရှိ လီတေ တို့ပါဝင်ကြသည်။ ဆုတ်ခွာရေး
အတွက်ပြင်ဆင်ရန် တပတ်အချိန် သတ်မှတ်သည်။ လျူဝက် ဆုံးဖြတ်ချက် ဖြစ်
သဖြင့် ကေဒါများ၊ တပ်နီတော်အရာရှိငယ်များ၊ နိုင်ငံရေးမှူးများကို အသိပေး
ခြင်းမပြု။ ဆုတ်ခွာလာပြီးသည့်အထိ နေ့စဉ် ဘာမျှသတင်းမပေး။ ဆုတ်ခွာမည့်
ခရီးစဉ်ကိုလည်း မခပြား။ အဆိုးဆုံးမှာ တိုက်ပွဲဖြစ်လာလျှင် အဆင်သင့်ဖြစ်အောင်
ရိက္ခာမထားခြင်း၊ ရန်သူကတိုက်လာလျှင် မည်သို့ခုခံမည်ဟု ပြင်ဆင်ပြီးသား
မရှိခြင်းတို့ဖြစ်သည်။ စစ်တပ်တပ် ပြောင်းရွှေ့ နေသည်နှင့်မတူ “အိမ်ပြောင်း
သည်နှင့်တူသည်” ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။

တပ်နီတော်ကို အစုကြီးနှစ်စုခွဲထားလိုက်သည်။ တစုက အရှ်ဖြစ်သည်။
၎င်းတို့က နောက်ချန်နေရစ်ခဲ့ရမည်။ ထိုအစုတွင် တပ်သား ၃၀,၀၀၀ ရှိ၍
၂၀,၀၀၀ ကျော်က ထိခိုက်ဒဏ်ရာရနေသူများဖြစ်သည်။ ထိုစဉ်က တပ်နီတော်
တွင် တပ်သား ၃၀၀,၀၀၀ ရှိသည့်အနက် ၁၂၀,၀၀၀ သာ ဆုတ်ခွာခဲ့ကြပြီး
၁၅၀,၀၀၀ မှာ ပြောက်ကျားတပ်စုများအဖြစ် အစုကလေးများခွဲ၍ ကျန်ရစ်
ခဲ့ကြသည်။

ကျန်ရစ်သူများထဲတွင် မော်စီတုန်း၏ညီ မော်စီတန်နှင့် ချောင်းဆိုးသွေး
ပါ ရောဂါဖြစ်နေသည့် ချူချူပိုင်တို့အပြင် မော်၏လူရင်းများပါသည်။ ကျန်
ရစ်သူအများစုသည် ၁၉၄၅ ခု သတ္တမကွန်ဂရက်တွင် ဗဟိုကော်မတီများ ဖြစ်
လာခဲ့ကြသည်။

၁၉၃၅ ခု ကူမင်တန်က အခြေခံစခန်းကို ရှင်းသည့်အခါတွင် ချူချူပိုင်
နှင့်မော်စီတန်တို့ ရန်သူလက်ကျကာ ကွပ်မျက်ခံခဲ့ရသည်။ ချူချူပိုင်သည် မသေခင်
ရန်သူငယ်မှူးထောက်အညီ ခံသွားသည်ကို ပြောကြသည်။ သို့ရာတွင် အထောက်
အထားမခံဘူး။ ၁၉၆၇ ခု ယာဉ်ကျေးရေးတော်လှန်ရေးအတွင်းတုန်းက ကူမင်တန်

စာရွက်စာတမ်းများကို တွေ့သည့်အခါတွင်မူ အထောက်အထား အပြည့်အစုံရခဲ့လည်။ ပီကင်းတော်လှန်ရေး အာဇာနည်ခီမာနိုရှိ ချူချူပိုင်၏ကျောက်တိုင်ကို ဖယ်ရှားပစ်လိုက်သည်။

သူ့ညီ မော်စီမင်း၏သား မော်ချူရွန်း (၁၉၂၇) ကို မော်က မွေးစားခဲ့သည်။ မော်ချူရွန်းသည် သူ့အဖေလို ပါတီတပ်သားကောင်းဖြစ်လာခဲ့သည်။ ၁၉၄၆ ခုနှစ်တွင် ရှန်စီပြည်နယ်ထဲ၌ ပြောက်ကျားတပ်သားအဖြစ် လှုပ်ရှားနေစဉ် ရန်သူလက်သို့ကျကာ အရှင်လတ်လတ်မြေမြုပ်အသတ်ခံရသည်။ အခြေခံစခန်းတွင် တဏှာရေးတာဝန်ယူသည့် မော်စီမင်းသည် ဆုတ်ခွါသည့်အခါတွင် မြောက်ပိုင်းသို့ပါသွားကာ ပါတီအပို့ဆောင်ရေး၊ မော်ကုန်းတိမ်းသိမ်းရေး၊ လက်နက်နှင့် တဏှာထိန်းသိမ်းရေးတာဝန်ကိုယူသည်။ မော်သည် ဟိုဂူချင်းနှင့် ခလေးနှစ်ခယောက်မွေးသည်။ တယောက်ကအခါလည်၊တယောက်က နှစ်ခါလည် ဖြစ်သည်။ ဆုတ်ခွါသည့်အခါတွင် ၎င်းတို့နှစ်ယောက်စလုံးကို လယ်သမားများ ထံတွင် အပ်ပစ်ခဲ့ရသည်။ ထိုခလေးနှစ်ယောက်ကို ယခုတိုင်ရှာမတွေ့တော့ဟု အဆိုရှိသည်။

ဆုတ်ခွါရာ၌ အမျိုးသမီးနှင့် ကျောင်းဆရာများ၊ ကေဒါများ၊ သူနာပြုများ၊ ရာပေါင်းများစွာပါလာကြသည်။ သို့ရာတွင် အချို့မှာ လမ်းတွင်ကျန်ရစ်ခဲ့ကြသည်။ အမျိုးသမီး ရာပေါင်းများစွာအနက် ၃၅ ယောက်သာ ခရီးဆုံးအထိ ပါလာကြသည်။ ဆုတ်ခွါသည့် လူအရည်အတွက် ၁၂၀,၀၀၀ အနက် ၁၀၀,၀၀၀ မှာ တပ်သားများဖြစ်သည်။ ကျန်လူများမှာ ကေဒါများနှင့်အထမ်းသမားများဖြစ်ကြသည်။

အောက်တိုဘာလ ၁၈ ရက် ညနေ ၅ နာရီတွင် မော်သည် ယူတိုးမုထွက်သည်။ အမှောင်ကိုခိုကာ တယောက်ချင်းတန်းစီထွက်လာခဲ့ကြသည်။ ကောလဟလ တွေအမျိုးမျိုးထွက်နေသည်။ မည်သည့်နေရာသို့သွားနေသည်ကို မည်သူမျှ မသိကြ။ မည်သည့်နေရာတွင် ရပ်နားမည်ဟု မည်သူမျှမသိကြ။

ဆန်များကို အိပ်ထဲသို့ထည့်ယူခဲ့ရန် အမိန့်ပေးသဖြင့် သုံးရက်စာဆန်ကို သယ်လာခဲ့ကြသည်။ သို့ဖြင့် မော်ပြောသည့် “အိမ်ပြောင်ပွဲ” ကြီးစတော့သည်။ တပ်သားတွေစိတ်ဝါတ်ကျနေသည်။ တပ်သားများကို ဂရုစိုက်မည့်အစီအမံမရှိ။ လက်တွေ့စည်းရုံးရေးမရှိ။ သတင်းဖြန့်ချိရေးမရှိ။ စိတ်ဝါတ်မြင့်တင်ပေးခြင်းမရှိ။ ဆောင်းဝတ်မရှိ။ ငှက်ဖျားမုန့်လံ ထစ ဖြစ်သည့် မော်လည်လည်း အခြားသူများကဲ့သို့ပင် လိုက်လာခဲ့ရသည်။

“ဂျပန်တိုက်ဖို့ စစ်မြေပြင်ကို သွားရမယ်ဆိုတာလောက်ဘဲ ပြောတယ်။ အခြားတပ်ဖွဲ့တွေကျတော့ ဒီလောက်တောင် မသိရဘူး။ တချို့က နယ်မြေသစ် တခုခွင့်ဘို မြေရှင်တွေကို ထိုက်ဖို့လို့ထင်ကြတယ်။ တချို့ကလဲ လေ့ကျင့်ခန်းပေးသို့ထင်နေကြတယ်။

“စိတခါတော့ ဥက္ကဋ္ဌကြီးမော်မှာ အိပ်ထောင်ကိုးခွဲတဲ့ ကျောပိုးအိပ်ကလေးမပါလာတော့ဘူး။ စောင်နှစ်ထည်ရယ် ကုတ်အင်္ကျီစုတ်တထည်ရယ် သိုးမွေးဆွယ်တာတထည်ရယ် ထီးစုတ်တချောင်းရယ်။ ဒါဘဲပါတော့တယ်။ ထီးနဲ့ စာအုပ်ထုပ်ကိုတော့ သူ့ကိုယ်တိုင်သယ်တယ်။ သူကခရီးသွားလို့ ပေါ့ပေါ့ပါးပါး ရှိတဲ့ ကောက်ရိုးဖိနပ်တွေဆိုးဘို့ ပြောတတ်တယ်” ဟု ချင်ဖုန်းက ပြောပြသည်။ နောက်တလကြာလျှင် မော်တွင် ကုတ်အင်္ကျီကလေး မရှိတော့။ ဒဏ်ရာရသော ရဲဘော်တယောက်ကို ပေးပစ်လိုက်သည်။ မော်တွင် တိုက်ပွဲကမ်းပိလာသော မြင်းကလေးတကောင် ပါသည်။ သို့ရာတွင် မော်သည် မြင်းခင်းသည်ဟူ၍မရှိ။ ရဲဘော်များနှင့်အတူ ခြေလျင်လျှောက်သည်။ မြင်းကိုဝန်တင်သည်။

မော်က အခြေခံစခန်းကို ရွှေ့လျားနေစေရန်၊ ရန်သူကိုမိမိနယ်မြေထဲသို့ မြို့ခေါ်ရန် နယ်မြေထက်လူ့ကို အဓိကထား၍ ထိမ်းသိမ်းရန် တလျှောက်လုံး အကြံပေးခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် သူ့အကြံပေးချက်ကို ပါတီကလက်မခံခဲ့။ နောင် သောအခါတွင် ဤအတွေ့အကြုံနှင့် ပတ်သက်၍ မော်က အောက်ပါအတိုင်း ရေးခဲ့သည်။ (“တရုတ်တော်လှန်ရေးစစ်၏ သေနင်္ဂဗျူဟာပြဿနာများ” လက်ရွေးစင်ကျမ်း၊ အတွဲ ၁)

“စစ်မြေပြင်ရွှေ့လျားမှုကြောင့် ကျွန်တော်တို့ရဲ့ နယ်မြေဖွဲ့စည်းမှုမှာလဲ မတည့်ငြိမ် -ရွှေ့လျားနေရတယ်။ ဒါကြောင့် ကျွန်တော်တို့ရဲ့ စီမံကိန်းဟာ ဒီအခြေအနေပေါ်မှာတည်ပြီး ရေးဆွဲရမယ်။ ဆုတ်ခွာမှုမရှိဘဲ အမြဲရွှေ့တတ်နေရမယ်လို့ သဘောမထားအပ်ဖူး။ ကျွန်တော်တို့ဟာ ထိုင်တိုလဲအသင့်ရှိရမယ်။ ချီတက်တိုလဲ အဆင်သင့်ရှိရမယ်။ အချိန်မရွေး ချီတက်နိုင်အောင် ရိက္ခာအသင့်ရှိရမယ်။ ရွှေ့လျားမှုကို ဒီနေ့ ကျင့်သုံးနိုင်ပါမှ မနက်ဖြန်မှာ တည်ငြိမ်မှု၊ နောက်ဆုံး လုံးဝတည်ငြိမ်မှုမျိုးကို ရနိုင်လိမ့်မယ်.....။

“သမရိုးကျစစ်ပွဲကို တိုက်ချင်တဲ့ အယူအဆဟာ ပဉ္စမတန်းပြန် ထိုးစစ်ကာလ (၁၉၃၃-၃၄) တုန်းက ကျွန်တော်တို့ပါတီထဲမှာ တော်တော်ညီလာကြီးခဲ့တယ်။ ဒီအယူအဆက ရွှေ့လျားမှုကို ငြင်းပါတယ်။ “ပြောက်ကျားဝါဒ” လို့ သမုတ်ကြတယ်။ ဒီရဲဘော်တွေဟာ သူ့ဘက်ကိုယ်သူတို့ နိုင်ငံကြီးတနိုင်ငံရဲ့ အစိုးရသို့လောက်ထင်ပြီး ပြဿနာတွေကို စိမ့်ခန့်ခဲ့ကြတယ်။ ရလဒ်အဖြစ် အလွန်ကြီးမားထူးခြားတဲ့ ရွှေ့လျားမှုကြီး၊ မိုင် ၆၀၀၀ ကျော်ရှိတဲ့ ရွှေ့လျားမှုကြီး ပေါ်ပေါက်ခဲ့ရတယ်”

၁၉၃၄ ခု အောက်တိုဘာလ ၁၆ ရက်နေ့မှ ၁၉၃၅ ခု ဇန်နဝါရီလ အထိဖြစ်သော ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲ ပထမအဆင့်တွင် တပ်နီတော်သည် တပ်သား အများအပြား ဆုံးရှုံးခဲ့ရသည်။ လီတေ၏ စိတ်ကူးမှာ ပထမစစ်မျက်နှာ တပ်မတော်ကို ဟို လူနဲ့ ကွပ်ကဲသည့် ဒုတိယစစ်မျက်နှာတပ်မတော်နှင့် ပေါင်းရန် ဖြစ်သည်။ လီတေ နားလည်သည့် စစ်သိပ္ပံပညာသည် အခြေခံချီတက်သည့် စစ်ပရိယာယ်ဖြစ်သည်။ လီတေသည် အခြေခံစစ်ပညာကို ဝန်ခံရန်ကိုမျှော် မြင်ခဲ့သည်။ ထိုမျှော်မြင်အတိုင်း တပ်များကိုချီတက်စေရန် အမိန့်ထုတ်သည်။ သို့ရာတွင် မြေပုံမရှိ၊ မော်စုဘားသည့် မြေပုံအချို့သာရှိသည်။ မြေပုံမရှိသော အခြေခံချီတက်လိုသည့် မျှော်မြင်အတိုင်းသွားလျှင် လမ်းမရှိ။ ထိုကဲ့သို့မျှား တိုက်ခဲ့ရခြင်း၊ အာဝတ်ခြင်း၊ ဆားမရှိခြင်း စသည်ကြားထဲက တပ်နီတော်သည် ရပ်သူ ဝိုင်းပတ်ထားသော ယူချင်းစခန်းကို ဖောက်ထွက်ရသည်။ သမ်းတွင် ကူမင်တန် တပ်ရင်းကြီး ၁၀၀ နှင့် တိုက်ပွဲကြီး ၉ ပွဲ တိုက်ခဲ့ရသည်။ တပ်သား ၂၅,၀၀၀ ကျဆုံးခဲ့ရသည်။

အစီအစဉ်အရ ညတွင်သာ ချီတက်၍ နေ့တွင် တပ်နားကြသည်။ သို့ရာတွင် လူမန်များမောင်းသည့် ကူမင်တန်လေယာဉ်ပျံများက လေကြောင်းမှ တိုက်ခိုက်ကြသဖြင့် ကောင်းကောင်းမနားရ။ ဤတွင် ညဇရာ နေ့ပါ လေးနာရီ နား၍ လေးနာရီချီတက်ရန် အမိန့်ထုတ်သည်။ သို့ရာတွင် နားချိန်မရ။

“နေ့တိုင်းတိုက်ပွဲချည်း တိုက်နေရတယ်။ ရန်သူအင်အားက သိပ်များလွန်းတော့ ကျွန်တော်တို့တတွေ တပ်နီတော် သီချင်းကိုဆိုပြီး ရဲဆေးတင်ကြတယ်။ လမ်းလျှောက်ရင်း အိပ်ကြရတယ်။ အိပ်ရင်း လမ်းလျှောက်ကြရတယ်။ အဲဒီတုန်းက ကျွန်တော်တို့အားလုံးရဲ့ အာသိသကတော့ အိပ်ရေးဝဝ အိပ်ဖို့ဘဲ။ ဒါပေမယ့် မအိပ်နိုင်ဘူး။ အိပ်ချိန်မရဘူး။ ကျန်းမာသူတွေ မကျန်းမာသူတွေကို တွဲခေါ်ချီပိုးလာခဲ့ရတယ်။ တပ်နဲ့ကွဲမကျန်ရစ်ခဲ့ချင်ဘူး။ ဒါကြောင့် တယောက်ကို တယောက် ကြီးတွေနဲ့တွဲပြီး ဆွဲခေါ်လာခဲ့ကြရတယ်” ဟု ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲ တပ်သားဟောင်းကြီးများက ပြောပြကြသည်။

မျှားတံတချောင်းလို အဖြောင့်ချီလာသည့် တပ်နီတော်သည် သိယန်မြစ် အရှေ့ဘက်ကမ်းသို့ရောက်သည်။ အမိန့်အရ ဤမြစ်ကိုဖြတ်၍ ဟူနန်နယ်ထဲသို့ ဝင်သည်။ ထိုမှ အနောက်မြောက်ဘက်သို့ချိုးကာ ဟို လူနဲ့၏ ဒုတိယစစ်မျက်နှာ တပ်မတော်နှင့် ပေါင်းရန်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ရှေ့၌ကူမင်တန်စစ်တပ်ကြီးက ဆီးပိတ်ထားသည်။ တပ်နီတော်သည် မြစ်ကိုဖြတ်ကူးနိုင်ရန်အတွက် စစ်ကြောင်း နှစ်ကြောင်းကိုဖြန့်ကာ အလယ်တွင် “လမ်းကြား” ကခုဖွင့်ပေးသည်။ ဤ “လမ်းကြား” မှနေ၍ ရိက္ခာပို သများ၊ ခလေးများ၊ အမျိုးသမီးများ၊ ဆေးတပ်ပွဲများကို ဖြန့်တင်ပေးသည်။ ရန်သူက ဒလကြမ်းပိတ်နေသည့် ကြားထဲက ဖြတ်ကူးရခြင်းဖြစ်သည်။ အများအပြား အခြေရာကြေသည်။ သူတို့၏ အသိပညာ လမ်း

ခ ရိုး ရှည် ချီ တက် ပွဲ

၁၉၃၄ ခု အောက်တိုဘာလ၌ တပ်နီတော်ပထမ၊ တတိယ၊ ပဉ္စမ၊ အဋ္ဌမနှင့် အမှတ် ၁၉ စစ်မြေပြင်တပ်မတော်များ ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲကို စတင်ကြသည်။ ဤလှုပ်ရှားရေးများမှာ ဗဟိုအခြေခံစခန်း၏ ပထမစစ်မျက်နှာ တပ်မတော်ဖြစ်သည်။ ပထမစစ်မျက်နှာတပ်မတော်၏ စစ်ရေးနာပတိချုပ်မှာ ချူတေးဖြစ်သည်။ ထိုစဉ်က ဂမော်သည် နိုင်ငံရေးမှူးဟု ယူဆရသည်။ ၁၉၃၂ ခုတွင် ကျင်းပသည့် ပါတီကွန်ဂရက်၌ မော်သည် နိုင်ငံရေးမှူးရာထူးမှ တာဝန်ချခံခဲ့ရသည်။ ဤသို့ဖြင့် တပ်နှင့်အဆက်အသွယ် ပြတ်နီရသည်။ သို့ရာတွင် တော်လှန်ရေးစစ်ကော်မရှင်ကို ပြန်ဖွဲ့သည့်အခါ၌ မော်သည် နိုင်ငံရေးမှူးနေရာသို့ ပြန်ရောက်သည်ဟု ခန့်မှန်းရသည်။

ဒုတိယ တပ်မှူးကြီးမှာ ပိန်တေဟူ၍ ဖြစ်သည်။ ယဲချင်ယင်းက စစ်ဦးစီးချုပ်လျှုပ်ပိုချင်းကစစ်ဆင်ရေးဦးစီးမှူးအဖြစ် တာဝန်ယူရသည်။ နိုင်ငံရေးမှူးများ၊ ကေဒါအများအပြားမှာ မော် သင်ကြားလေ့ကျင့်ပေးခဲ့သူများ ဖြစ်ကြသည်။

ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲစတင်ရသည့် အခြေအနေသည် အလွန်ဆိုးသည်။ ရိက္ခာကလည်း လုံလုံလောက်လောက်မရှိ။ အသုံးမဝင်သော ဝန်စည်စလယ်များကလည်း များသည်။ စစ်ဆင်ရေး စီမံကိန်းဟူ၍လည်း မရှိ။ ဤပြောင်းရွှေ့မှုအတွက် အဓိကတာဝန်ရှိသူမှာ ကွန်မြူနစ် အင်တာနေရှင်နယ် အဖွဲ့ချုပ် ကိုယ်စားလှယ် ဂျာမန်လူမျိုး ဘရုန်းခေါ် လီခေ ဖြစ်သည်။ တော်လှန်ရေးစစ်ကော်မရှင်တွင် မည်သူ့ ကင်ပြိုင်ချက်ကိုမျှ ဂရုမစိုက်။ ကိုယ်သာဘေးဖြင့် ကိုယ်သန်ရာခိုင်းသည်။ ကော်မရှင်ဟူ၍ ချီးပေးခြင်းတယောက်သာ သူ့ကိုအောက်ခံသည်။

စင် လုံလုံလောက်လောက်မရှိ။ ဒဏ်ရာရသူများကို အစုလိုက် အပြုံလိုက် ပစ်
 ထားခဲ့ရသည်။ ဒဏ်ရာပြင်းလျှင် မအော်မိစေရန်၊ မညည်းမိစေရန် ကိုယ့်ပါးစပ်
 ကိုယ် အဝတ်ဖြင့် ဆို့ကြရသည်။ ဧကဒါအများအပြားလည်း တပ်သားများနှင့်
 အတူ တိုက်ရင်း ကျဆုံးခဲ့ကြရသည်။ မော်သည် ဒဏ်ရာရသူများကို လိုက်ကြည့်၍
 အားပေးသည်။ သို့ရာတွင် သူလည်းဘာမျှမတတ်နိုင်။ သူ တွင်ရှိသည့် ကုတ်အင်္ကျီ
 လေးကထည်ဖြင့် ဒဏ်ရာရတပ်သားတယောက်ကို ခြုံပေးခဲ့ရုံမျှသာ တတ်နိုင်သည်။
 သိသန့်မြစ်ကူးတိုက်ပွဲသည် တပတ်ခန့်ကြာသည်။ အကျအဆုံးက ကြောက်
 ခမန်းလိလိဖြစ်သည်။ ကမ်းစပ်တွင် ဒဏ်ရာရသူ၊ ကျဆုံးသူတို့ ပွားကြလျက်ရှိ
 သည်။ ဤတိုက်ပွဲတွင် တပ်နိတော်သည် နောက်ထပ်တပ်သား ၃၀,၀၀၀ ဆုံးရှုံး
 ခဲ့ရသည်။

“တချို့ ဒဏ်ရာရသူတွေကို ဒီအတိုင်းစွန့်ပစ်ခဲ့ရတယ်။ ထမ်းစင်လဲမရှိတော့
 ဘူး။ ကျွန်တော်တို့အများစုမှာ ဖိနှပ်လဲမရှိကြတော့ဘူး။ ထမင်းဖစားရတာလဲ
 ၄ ရက်လောက်ရှိပြီ။ ဒါပေမယ့် တိုက်နေကြရတုန်းဘိ”ဟု တပ်သားဟောင်းကြီး
 များကပြောကြသည်။ သို့ရာတွင် လိတော့ကမူ ဆုံးဖြတ်ချက်ကိုမပြောင်း။ ရှေ့ သို့
 သာဆက်၍အချိန်ခိုင်းသည်။

မြန်ကိုကူးပြီးနောက် ဆက်၍ ချီတက်ကြသည်။ တပ်သားများက မည်
 သည့်နေရာသို့ ချီသနည်းဟု နိုင်ငံရေးမှူးများကို မေးကြသည်။ သူတို့လည်းမဖြေ
 နိုင်ကြ။ “ဥက္ကဋ္ဌကြီးမော် သွားတဲ့နောက်ကို လိုက်ရမှာဘဲ။ အဆုံးကောင်းပါ
 လိမ့်မယ်”ဟုသာ ပြောနိုင်ကြသည်။ ပြောမည့်သာ ပြောရသည်။ သူတို့ရှေ့တွင်
 ရန်သူကစောင့်နေသည်။ သူတို့ထက် အဆ ၀ါးဆလောက် အားကြီးသည်။ နှစ်
 မိုင်ခန့်လောက်ပေါက်ပို့ အရေးကို သုံးရက်လောက်တိုက်ယူရသည်။ ထိုအချိန်၌
 စစ်ဆင်ရေးနှင့် ပတ်သက်၍ တစ်စုံတရာ မှားနေပြီဟု တော်တော်များများက
 သဘောပေါက်လာကြပြီ။ တပ်သားများ မတ်တပ်က ဘုံးကနဲ လဲသေသွားကြ
 သည်။ ဒဏ်ရာရသူများကို ဆေးမကုနိုင်သဖြင့် သွေးဆိပ်တက်ပြီး သေကြရသည်။
 ဤကြားထဲက ရှိသမျှတပ်သားဖြင့် ချီတက်ခဲ့ကြရာ ကွေ့ချောင်ပြည်နယ်သို့
 ရောက်ကြသည်။ မြို့လူမျိုးစုများနေထိုင်ရာ ဒေသဖြစ်သည်။

ကျွန်တော်တို့ ဘယ်ရောက်နေသလဲဆိုတာ တပ်စုမှူးကိုမေးကြည့်တယ်။
 သူလဲမသိဘူး။ ဒါနဲ့ အရပ်သားတယောက်ကိုမေးကြည့်တော့ ကျွန်တော်ပြောတာ
 ကို တလုံးမှနားမလည်ဘူး။ ကျွန်တော်လဲ တတ်သမျှ မှတ်သမျှစကားလုံးတွေကို
 ပြောကြည့်တယ်။ တပ်နိတော်ကို သိသလား။ ကွန်မြူနစ်ပါတီကို သိသလား
 စသည်ဖြင့်ပေးလေ။ ဒါလဲမရဘူး။ ဒါနဲ့သူ့ကို စကားသုံးလေးမျိုးနဲ့ မေးကြည့်
 ပြန်တယ်။ သူက ခေါင်းရမ်းပြတယ်။ ဧကန် ကျွန်တော်တို့ တရုတ်ပြည်အပြင်
 ဘက် ကို ရောက်နေပြီ။ ဘဲခြားတိုင်းပြည်တပြည်ကို ရောက်နေပြီလို့ ကျွန်တော်
 ထင်မိတယ်။ နေ့ခင်းချင်းချီတက်ပွဲ တပ်သားဟောင်းကြီးတိုင်းက ပြောသည်။

တပ်နီတော် တပ်များသည် မြို့လူမျိုးစုအကြောင်းကို ကြားပင်မကြားဘူးကြ။

“ကျွန်တော်တို့ကို ဥက္ကဋ္ဌကြီးမော်က မြို့လူမျိုးစုတွေအကြောင်း ပြောပြတယ်။ သူတို့ရဲ့ ဝေလေ့ထုံးစံတွေကို လေးစားရမယ်လို့ ပြောပြတယ်” ဟု သူက ဆက်ပြောသည်။

နီဝင်ဘာညများသည် အလွန်အေးသည်။ သူတို့တွင် ဆောင်းဝတ်မရှိ။ တညလုံး ခြေလျင် လျှောက်ကြသည်။ ၁၉၃၄ ဒီဇင်ဘာ ၁၀ ရက်နေ့တွင် တပ်နီတော်သည် ဟူနန်နှင့်ကျွေးချောင်ပြည်နယ်ပေါက် တုန်တောက်မြို့ကလေးသို့ ရောက်သည်။ တပ်သား ၃၀,၀၀၀ သာကျန်သည်။ ဤအချိန်အထိ လက်ဝဲ အချောင်သမားများ (ဂိုဏ်းခွဲဒုးသမားများ)သည် ဟို လူနတ်ရတီယာစစ်မျက်နှာ တပ်မတော်နှင့်ပေါင်းစည်းဘို့ကဲ့သို့ စိတ်ကူးနေကြသည်။ တုန်တောက်တွင် ကွန်ဖရင့်ကျင်းပသည်။ မော်က သူတို့အကြံကို ကန့်ကွက်သည်။ ကျွေးချောင် ပြည်နယ် ထဲသို့ဝင်ရန်တင်ပြသည်။ မော်က အဆိုကို ကွန်ဖရင့်က လက်ခံကာ မြောက်ဘက်သို့ ဆက်၍ ချီခွဲသည်။ ဒီဇင်ဘာ ၁၂ ရက်နေ့တွင် ကျွေးချောင်ပြည်နယ်ထဲသို့ ဝင်ခဲ့သည်။ ဒီဇင်ဘာလ ၁၄ ရက်နေ့တွင် လီပင်းဆိုသည့် နယ်စပ်မြို့ကလေးကို တိုက်၍ သိမ်းလိုက်သည်။ ဒီဇင်ဘာ ၁၄ ရက်မှ ၁၈ ရက်နေ့အထိ လီပင်းတွင် ပေါ့လစ်ဗျူရီ အစည်းအဝေးကို ကျင်းပသည်။ ရှေ့စစ်ရေးလမ်းစဉ်ကို ဆေးနှေးသည်။ တပ်သားတို့တကြိမ် နားကြရသည်။ ဤနေရာတဝိုက်တွင် အောက်တိုဘာလမှ မတ်လအထိ နှင်းကျတတ်သည်။ လေယာဉ်ပျံမှ စက်သေနတ်ရန်ကို မကြောက်ရတော့။

ပြုတ်ပြုတ်ပြုန်းရေးလော၊ ရပ်တည်ရေးလော။ ဤနှစ်လမ်းအနက် တလမ်းကို ရွေးရတော့မည်။ ခေါင်းမာသည့် ချန်ပီနီရှန်းနှင့်အဖြောင်ချီသမား လီတေ့တို့ ကိုယ်တိုင် ဤအချက်ကို သဘောပေါက်ကြသည်။ အင်အားကုန်ခမ်းနေသည့် တပ်သားများကို ကြည့်မိကြသည်။ တပ်သားသုံးပုံနှစ်ပုံ စွန့်လွှတ်ခဲ့ရပြီ။

“ဒီလို သေရေးရှင်ရေးအချိန်မှာ ဥက္ကဋ္ဌမော်ဟာ တပ်နီတော်ကို ကယ်ခဲ့တယ်။.....သူ ကြောင့် ကျန်တဲ့တပ်သား ၃၀၀၀၀ ပြုတ်ပြုတ်ပြုန်းတဲ့ အခြေအနေကို မရောက်ခဲ့တာဖြစ်တယ်” ဟု စစ်ဆင်ရေးဦးစီးမှူး မျက်စေ့တဖက်လပ် ဝိုလ်ချုပ်လျူပိုချင်းက ရေးဘူးသည်။

ဤနေရာသည် ရန်သူအား အနည်းဆုံးနေရာဖြစ်သည်။ တုန်တောက် တွင် ဆေးနှေးကြစဉ် မော်က ဤအတိုင်း ပြောခဲ့သည်။ သူ ပြောသည့်အတိုင်း မှန်သည်။ တပ်နီတော်သည် ပြောက်ဖက်၍ ကိုလာရင်း စစ်ဘုရင်များ၏ တပ်များကို အလှယ်ကလေး အနိုင်ရခဲ့သည်။ လီပင်းကို တရုတ်တပ်တိုက်၍ သိမ်းနိုင်ခဲ့သည်။ လီပင်းတွင် ပလူမာအကြမ်းဖျက် တပ်များကို နှစ်လအနားပေးသည်။

လိပင်းတွင်တပ်နားစဉ် မော်သည် တပ်ကိုပြန်ဖွဲ့သည်။ ချီတက်ပွဲတွင် မလိုသည့်ပစ္စည်းများကိုစွန့်ခွဲရန် အမိန့်ထုတ်သည်။ ပရိဘောဂများ၊ ဖိုင်တဲများ၊ စက်ကိရိယာများကို မီးရှို့ပစ်ခဲ့သည်။ ပေးပစ်ခဲ့သည်။ အချို့ကို မြေကြီးတွင် မြှုပ်ပင်ခဲ့သည်။ ပိုနေသည့်လက်နက်များကို တပ်နီတော်အား လာကြိုသည့် လယ်သမားများကို ပေးပစ်ခဲ့သည်။ တပ်နီတော်သည် စင်ရှူးခဲသည်တိုင် နာမည် ကျော်သည်။ လူထုကချစ်သည်။ မော်က မြို့လူမျိုးဝုများသံမှ ပစ္စည်းများကို မငှားရဟု အမိန့်ထုတ်သည်။ ခင်းအိပ်ဘို့ တံခါးရွက်များကိုပင် ငှားခွင့်မပြု။ ထို့ကြောင့် တပ်သားများ မြေကြီးပေါ်တွင် အိပ်ကြရသည်။ ရေကန်ထဲတွင် ငါးတွေရှိသည်။ ခြံထဲတွင် ကြက်တွေ ဘဲတွေ ရှိသည်။ သို့ရာတွင် ဖမ်းရဟု အမိန့်ထုတ်သည်။ ပေါလစ်ဗျူရိုက အမိန့်တွေထုတ်နေသော်လည်း မည်သူကမျှ မလိုက်နာကြ။ မော်စီတုန်း၏ အမိန့်ကိုသာနာခံကြသည်။ တပ်သားများအား ခရီးစဉ်ဘိုက်ပွဲဘဏ်ကို တော်လှန်ရေးစစ်ကောင်စီကတဆင့် နေ့စဉ်အသိပေးသည်။

ဘုန်ဘောက်နှင့် လိပင်းကွန်ဖရင့်များအကြောင်း မှတ်တမ်းများကိုယနေ့ ရှာပတွေ့တော့။ ကွန်မြူနစ် အင်တာနေရှင်နယ်ဂျာနယ် (၁၉၃၆ ခု ဝါရစ်မြို့ထုတ် ဇန္နဝါရီလစာစောင်) တွင်သာ အနည်းအကျဉ်းတွေ့ရသည်။ “လိပင်းတွင်စစ်ရေး ဂမ်းရွင့်အမှားများကို ပြင်နိုင်ခဲ့သည်” ဟု ထိုဂျာနယ်တွင် ရေးထားသည်။ ထို ဆောင်းပါးအရ ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲကို နှစ်ဆင့်ခွဲထားသည်။ တဆင့်က လိပင်း မရောက်မှီ အဆင့် ဖြစ်သည်။ ထိုအဆင့်တွင် အားလုံး ဖရိုဖရဲ ဖြစ်နေသည်။ နေ့ခက် အ ဆင့် မှာ လိ ပင်း ကို သိမ်း ပြီး သည့် အ ဆင့် ဖြစ် သည်။ စိတ်ဝါတ်နှင့် ပိုင်းဖြတ်မှု ရှိလာကြပြီ။ တပ်နီတော်သည် ဖရိုဖရဲ ဖြစ်နေသည့် လူအုပ်ကြီးမဟုတ်တော့။ ရန်သူအပေါ်တွင် လက်ဦးမှူးယူနိုင်သည့် စစ်တပ်တပ် ဖြစ်လာခဲ့ပြီ။ သို့ရာတွင် ဤသို့ဖြစ်လာခြင်းမှာ ပေါလစ်ဗျူရိုကြောင့် မဟုတ်၊ မော်ကြောင့်ဖြစ်သည်။

“ဥက္ကဋ္ဌကြီး မော်က ခေါင်းဆောင်မှုရပြီဆိုတော့ ကျွန်တော်တို့ ဝမ်းသာ ကြတယ်။ ဥက္ကဋ္ဌကြီး မော်ဟာ ကျွန်တော်တို့ လုပ်ချင်တာတွေကို ရန်သူကလုပ် ပေးအောင် တတ်နိုင်စွမ်းရှိတယ်” ဟု ကွန်မြူနစ် အင်တာနေရှင်နယ် ဂျာနယ်တွင် နှောင်းပါးရှင် ချီပင်းက ရေးသည်။

တပ်နီတော်သည် အနောက်ဘို့ ချီသည်။ ကွေ့ချောင် ပြည်နယ် ထဲသို့ ထိုးဖောက်ဝင်သည်။ မြို့ငယ်များကို တဖြည်းဖြည်းသိမ်းသည်။ တပ်နီတော်သည် ယခုအကောင်အထည် ပြန့်ဖြစ်လာသည်။ ရွာများတွင် ပြဇာတ်များကကြ သည်။ သိချင်းဆိုကြသည်။ လူထုအစည်းအဝေးများ လုပ်ကြသည်။ ယခုမှ နိုင်ငံရေးလက္ခဏာဆောင်သည့် စစ်တပ်တပ် ပြန့်ဖြစ်လာခဲ့သည်။

သို့ရာတွင် ရှေးစီးဆန်သည့် ဝူးမြစ်ကြီး ဆီးနေသည်။ ကမ္ဘားကြီး တွေက မြို့တောက်သည်။ ရေကလည်း နက်သည်။ ဝူးမြစ်ဆောက်ပို့ ပိုင် ၁၀၀

လောက်လိုသေးသည်။ သို့ရာတွင် မြစ်ကိုကူးရန်အသင့်ပြင်သည်။ လောလောဆယ် လက်တွေ့ကြေးကြော်သံ တရပ်ကို တင်လိုက်သည်။ ထိုကြေးကြော်သံမှာ “ကျွေ့ချောင်ကစင်ဘုရင် ဝမ်းချိုသူ့ကို အရှင်ဖမ်းကြ။ ဝူးမြစ်ကိုဖြတ်ကူးကြ” ဆိုသည့် ကြေးကြော်သံ ဖြစ်သည်။

ဟိုချန်သို့အောက်တွင် ပေါ်လတ်ပျူရီသံ၌ သဘောထားကျကြသည်။ လိင်တရား ချီးဝိန်ဝမ်းတို့က အလျှော့မဟုတ်။ အာဏာသည် သူတို့လက်ထဲမှ လျှောထွက်နေပြီ။ တပ်နီတော်ကို မော်ကယ်ခံသည့်တိုင် မော်အပေါ်တွင် အာဏာတစ်ဖက်ကိုင်နိုင်ကြ။ ထို့ကြောင့် အမိန့်များကို ကပျက်ယပျက် လုပ်ကြသည်။ လိင်တရား ခုတ်ယစစ်ပျက်နှာ တပ်မတော်နှင့်ပေါင်းရန် တောင်းဆိုသည်။ တနည်းပြောရလျှင် တပ်များကိုပြန်ခေါက်ချင်သည်။ မော်က ဝူးမြစ်ကိုဖြတ်၍ ရှေ့သို့ဆက်ချင်သည်။ ချူတေး၊ ချူအင်လိုင်း၊ ယဲကျင်ယင်း၊ လျူပိုချင်း၊ နိုယန်ချင်းနှင့် လင်းပြောင်တို့က မော်ကို ထောက်ခံကြသည်။ “ကျွေ့ချောင် မြောက်ပိုင်းသို့ချီ၍ ဆွန်ယီနှင့်ဆွန်ကိကို လျှပ်တပြက် သိမ်းရမည်။ လူထုကို လှူဆော်ရမည်” ဟု မော်က အမိန့်ထုတ်သည်။

ဆွန်ယီကကျွေ့ချောင်ပြည်နယ်တွင် ဒုတိယဆကြီးဆုံးမြို့ဖြစ်သည်။ စစ်ဘုရင် ဝမ်းချိုသူ့က အုပ်ချုပ်သည်။ ဝူးမြစ်က ဆွန်ယီကို ကျွေ့ပတ်စီးဆင်းနေသဖြင့် သဘာဝခံယပ်ကြီးသဗ္ဗယ်ဖြစ်နေသည်။ လမ်းတွင် နာမည်ကျော် ပိရူန်းတောင်ကြားရှိသည်။ တသောင်ကို လူတယောက်တည်းဖြင့် ခံတိုက်နိုင်အောင် ကောင်းသည့် နေရာဟုဆိုကြသည်။

ဝူးမြစ်က ကိုက် ၃၀၀ ခန့်ကျယ်သည်။ ရေစီးက တနာရီလျှင် လေးမိုင်လောက်ရှိသည်။ ဝူးမြစ်ကိုဖြတ်ဖို့အတွက် ၁၉၂၅ ခု ဇန်နဝါရီလ ၁ ရက်မှ ၄ ရက်နေ့အထိ တိုက်ရမည်။

“နှစ်ဖက်စလုံးမှာ ကမ္ဘားစောက်ကြီးတွေချည်းဘဲ။ ရန်သူက တဖက်က လှမ်းပစ်နေတဲ့အောက်မှာ အတင်းဖြတ်ရတယ်။ အန်ယမ်ကျောက်မီးသွေးတွင်း အလုပ်သမားဖြစ်ခဲ့တဲ့ ကင်ပြောင်က တပ်စုကလေးတခုနဲ့ ရွှေကကင်းထောက်သွားတယ်။ ကူးတို့ဆိပ်တခုရှိပေမဲ့ မကပ်နိုင်ဘူး။ ရန်သူတပ်တွေချထားတယ်။ ဝါးတွေခတ်ပြီး ဖောင်ဖွဲ့ကြတယ်။ ရေကူးသန်တဲ့ လူ ၁၀ ယောက်ရွေးတယ်။ ရေခဲလို အေးခက်နေတဲ့မြစ်ကို လက်ပစ်ကူးပြီး တဖက်ကမ်းက ရန်သူကင်းစခန်းကို သိမ်းတိုက်ရတယ်။ ကူးတို့ဆိပ်ကို အယောင်ပြတိုက်ပြီး တနေရာက ဖြတ်မယ်လို့ စီစဉ်တယ်။ ဒါပေမဲ့ မရဘူး။ ညကျတော့တကြိမ်ကြိစားကြည့်တယ်။ မရဘူး။ နောက်တကြိမ် ပြေးကြတယ်။ နောက်ဆုံးတော့ ကျွန်တော်တို့ ဟိုဘက်ကမ်းကို ရောက်သွားတယ်။ ရန်သူစခန်းကို ဝင်သိမ်းလိုက်တယ်။ ကမ္ဘားစောက်တွေ ပေါက်ကွဲလေသွားကြတယ်။”

ဇန့်နဝါရီလ ၅ ရက်နေ့တွင် လင်းပြောင်က ပရိယာယ်ဖြင့် ဆွန်ယီကို သိမ်းလိုက်သည်။ တပ်နီတော်တပ် သားအချို့ကို စစ်ဘုရင်၏တပ်မှ တပ်သားဟန် ဆောင်စေသည်။ သို့ပန်းအချို့ကို လမ်းအပြိုင်ခိုင်းသည်။ ဤသို့စီစဉ်ပြီးနောက် လင်းပြောင်မြို့ထဲသို့ဝင်သည်။ ကင်းစခန်းရှေ့မှ ခပ်တည်တည်ဖြတ်ဝင်လာပြီး နောက် မြို့ထဲအရောက်တွင် မြို့စောင်တပ်များကို ဝင်တိုက်ပြီး လက်နက်ဖြုတ် လိုက်သည်။ ဇန့်နဝါရီလ ၆ ရက်နေ့နှင့် မော်နွဲ့တော်လှန်သော ပေါလ်ပျူရီ သည် မြို့ထဲသို့ဝင်လာခဲ့ကြသည်။ မြို့ကကျယ်သည်။ သန့်ရှင်းသည်။ ပန်းခြံများ၊ လှပသည့်အမိုးကော့အိမ်များပြည့်နေသည်။ စစ်ဘုရင်များ၊ ကုန်သည်ကြီးများ နေသည့် အိမ်ကြီးရခိုင်များက အုတ်တံတိုင်းမြင့်မြင့်ကြီးများ ကာထားသည်။ မော်စီတုန်းက ဆွန်ယီမြစ်ကိုကူးထားသည့် တံတားကလေးအတိုင်း ကူးလာကာ အဝယ်စား စစ်ဘုရင်တိုင်း၏အိမ်တွင် စခန်းချသည်။ အောက်ထပ်တွင် ပဲခဲစေ့ ရောင်းသည့် ကုန်သည်တယောက်နေသည်။ ဤအိမ်ကလေးတွင် နှာမည်ကျော် ဆွန်ယီကုန်ဖရင့်ကို ကျင်းပခြင်းဖြစ်သည်။ ဆွန်ယီကုန်ဖရင့်သည် ခရီးရှည်ချီတက် ပွဲတွင် မော်စီတုန်း၏ဘဝနှင့် တရုတ်တော်လှန်ရေး၏သမိုင်းတွင် အလှည့် အပြောင်းမှတ်တိုင်ကြီးဖြစ်သည်။

ဆွန်ယီအစည်းအဝေးသည် ၁၉၃၅ ခု ဇန့်နဝါရီလ ၆ ရက်မှ ၇ ရက်အထိကြာသည်။ ပေါလ်ပျူရီ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အရ -ကျင်းပသည့် တိုးချဲ့အစည်းအဝေးဖြစ်သည်။ ပေါလ်ပျူရီဝင်များအပြင် တပ်နီတော်နှင့် အရန်ကော်မတီမှ တာဝန်ရှိ ရဲဘော်များလည်းတက်ကြသည်။ ဆွန်ယီဆုံးဖြတ်ချက်များသည် မော်က အားကာဖြင့် ချမှတ်သည့် အာဏာသိမ်းပွဲမဟုတ်။ မော်သည် အများစု ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြင့် ပါတီဥက္ကဋ္ဌနေရာကို ရခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဆွန်ယီကုန်ဖရင့်ကို ကျင်းပရာ၌ ချူအင်လိင်းသည် အရေးကြီးသည့်စခန်းမှပါသည်။ လိတေက ထိုကုန်ဖရင့်ကို ကန့်ကွက်သည်။ လိပင်းအစည်းအဝေးတွင် ပြဿနာများကိုရှင်းခဲ့ပြီးပြီး၊ ထို့ကြောင့် ဆွန်ယီအစည်းအဝေးကို ခေါ်သို့မလိုဟု လိတေက အကြောင်းပြသည်။

ထိုကုန်ဖရင့်သို့ မည်သူ့ဘက်သနည်း။ ၁၆ ယောက်မှ ၁၈ ယောက် အထိ တက်သည်ဟုဆိုသည်။ မော်စီတုန်းနှင့် ချူအင်လိင်းတို့အပြင် တပ်မှူးကြီးများထဲမှ ချူတေး၊ ယဲကျင်ယင်း၊ လျူပီချင်း၊ လင်းပြောင်၊ ပိန်တေ့ဟွိုင်နှင့် နီယန်ချင်းတို့တက်ရောက်ကြသည်။ ရုရှားပြန် ၂၀ ယောက်အနက် ၇ ယောက် ၈ ယောက်ခန့်တက်သည်။ ထိုအထဲတွင် တိန်ဖနှင့် ကိုက်ဖန်းတို့ပါသည်။ လျူရှောက်ချီလည်း တက်သည်။ လျူရှောက်ချီသည် ၁၉၃၂ ခုနှစ်တွင် ရှန်ဟိုမှ ထွက်လာကာ ယူချင်းအခြေစိုက်ခန်းသို့ ရောက်လာပြီး တရုတ်ပြည်လုံးကို ခိုင်ခံ့အလုပ်သမားအဖွဲ့ချုပ်ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်နေသည်။ ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲတွင် ဆွန်ယီအစည်းအဝေးကို

လာသည်။ ပိန်တေဟျိုင်၏ တတိယတပ်မတော်အစုတွင် နိုင်ငံရေးမှူးအဖြစ် တာဝန်ယူသည်။

ဆွန်ယိအစည်းအဝေးက စစ်ရေးလက်ခံအချောင်သမားဝါဒနှင့် ဝန်ခံစားရေးဝါဒကို ဝေဖန်သည်။ သဘောတရားရေးတိုက်ပွဲစစ်စစ်မဟုတ်။ စစ်သေနင်ပျူဟာနှင့် နည်းပရိယာယ်ပြုလုပ်မှုများကို အဓိကထား၍ ဆွေးနွေးသည်။ ဝဇိုးရှည်ချီတက်ပွဲ၌သာမက ချန်ကေရီလ်စ် ဟုခေါ်သော “ပိုင်ပတ်မျှော်နှိုးရေး” ထိုးစစ်ကို ခုခံသည့် ခံစစ်သေနင်ပျူဟာ၏အမားကိုလည်း ထောက်ပြသည်။ ဤခံစစ်သေနင်ပျူဟာအမှားကြောင့် ဝဇိုးရှည်ချီတက်ပွဲလုပ်ခဲ့ရခြင်းဖြစ်သည်။ တပ်သားများ၊ တပ်မှူးများ၊ ကေဒါများက ဤသို့ဆုတ်ခွဲရသည့်အတွက် ဒေါသထွက်ကြသည်။ မေးခွန်းထုတ်ကြသည်။ အဘယ်ကြောင့် ဆုတ်ခွဲရသနည်း။ အခြေခံစခန်းကို အဘယ်ကြောင့် စွန့်ခွဲရသနည်း။ ဆုတ်မည်ဆိုလျှင် အဘယ်ကြောင့် ခံတပ်တွေမဆောက်နိုင်သနည်း။ အဘယ်ကြောင့် အခြေအနေကို အောက်ခြေသို့ရှင်းလင်းမပြသနည်း။ အောက်ခြေက မကျေနပ်သမျှကို ယခုမှကျင့်ချေရသည်။ လွန်ခဲ့သည့်နှစ်လလုံးလုံး ရဲဘော်တွေ ယင်ကောင်တွေကျသလို တဖြည်းဖြုတ်သေခဲ့သည့်အကြောင်းရင်းကို ယခုမှရှင်းပြရသည်။ ထိုအခါကျမှ စစ်ရေးပေါ်လစီကို ပြောင်းသို့ မော်က အစောကြီးကတည်းက တင်ခဲ့ကြောင်း သိကြတော့သည်။ ထပ်မှူးတွေ ပေါ်လစ်ဗျူရီကို ဒေါသထွက်ကြသည်မှာ ဆိုဘွယ်မရှိတော့။

“ဆွန်ယိကွန်ဖရင့်ဟာ ဝမ်မင်းရဲ ‘လက်ခံ’ စစ်ရေးလမ်းစဉ်ကိုအဆုံးသတ်လိုက်တယ်။ နေရာယူစစ်ပွဲနှင့် အမြန်ဆုံးထိုးဖောက်တိုက်ဘွဲ့ နည်းပရိယာယ်ကိုလဲ ချေဖျက်လိုက်တယ်။ ခံစစ်သက်သက်သေနင်ပျူဟာနဲ့ ‘မြေကိုတလက်မမျှဆုတ်မပေး’ ဆိုတဲ့ အယူအဆကိုလဲ ငြင်းလိုက်တယ်။ ‘လက်ခံ’ ဂိုဏ်းဂဏဝါဒကို ဝေဖန်ပြီး ရဲဘော်တွေကို မညာမတာရှင်းလင်းသုတ်သင်ပစ်ဘဲ အပြတ်ရှင်းရေးလမ်းစဉ်ကိုလဲ ချေဖျက်လိုက်တယ်။

“ပါတီရှိစစ်ရေးခေါင်းဆောင်မှုဟာ မှန်ကန်တဲ့ သေနင်ပျူဟာနဲ့ နည်းပရိယာယ်များကို မချမှတ်နိုင်ခဲ့ဘူး။ တပ်နိုတော်ဟာ သူ့ရသတ္တိလဲရှိ ကျွမ်းလဲကျွမ်းကျင်သည့်တိုင်၊ နောက်ပိုင်းလုပ်ငန်းများဟာ အဆင်အတန်းမြင့်သည့်တိုင်၊ လူထုထောက်ခံမှုကိုလဲ ရသည့်တိုင် ချန်ကေရီလ်စ် ‘ပိုင်ပတ် မျှော်နှိုးရေး’ ကို ပြန်မတိုက်နိုင်ခဲ့တာဟာ စစ်ရေးအရ ဦးဆောင်မှုညံ့ဖျင်းလို့သာ ဖြစ်တယ်လို့ ရဲဘော်ပေါ်စီတုန်းက ပြောခဲ့ပေမဲ့ စစ်ရေးခေါင်းဆောင်မှုဟာ ခံစစ်သေနင်ပျူဟာ ခံစစ်ကို သုံးခဲ့တယ်။ မြေဘလက်မမျှမပေးရ။ ကတုတ်ကျင်းက တလက်မမျှမပေးဘဲ ဘို၊ ထပ်ကိုအင်္ဂါပေးခဲ့တယ်။ မိုလမ်းစဉ်ဟာ တပ်နိုတော်ကို အောင်ပွဲရစေခဲ့တဲ့ အခြေခံမခံတဲ့ လူ့အင်္ဂါကျင့်နေတယ်။”

“ပိုင်ပတ်မျှော်နှိုးရေးဟာ ထိုသို့ဖြစ်လာကြောင်း

ရန်သူထက်သာလွန်သည့် အင်အားဖြင့် စုစည်းထိုးနှက်ရမည်။ ရန်သူ၏ ပျော့ကွက်ကို ရွေးချယ်ရမည်။ လှုပ်ရှားစစ်ဖြင့် ရန်သူ၏အင်အား တစ်ဝက်တစ်ဒေသကို ချေမှုန်းရမည်။ ဤမူများသည် မော်စီတန်းချမှတ်ခဲ့၍ ကိုယ်တိုင်အောင်မြင်စွာ မကျင့်သုံးခဲ့သည့် သေနင်ပျူဟာနှင့် နည်းပရိယာယ်များ ဖြစ်သည်။ ဤမူများကို မကျင့်သုံးခြင်းသည် မှားသည်ဟု ဆူနီယီကွန်ဖရင့်က ခြိမ်းစိတ်ဖြာခဲ့သည်။

“တပ်နိုတော်ဟာ နေရာယူစစ်ပွဲ သေနင်ပျူဟာမှာ နည်းနာအရာထု စိတ်ဓာတ်အရပါ မကျွမ်းကျင်ဘူး။ မိမိထက် အဆပေး အင်အားသာလွန်တဲ့ ချန်ကေရိုတ်ရုံတပ်တွေကို ဒီ သေနင်ပျူဟာနဲ့ တိုက်ဘာဟာ လေးနက်တဲ့အမှား တရပ်ဖြစ်တယ်”ဟု ၁၉၃၆ ခုနှစ်တွင် မော်စီတန်းပြောခဲ့သည်။

ဆူနီယီကွန်ဖရင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များသည် မော်ခ်စ်စ်စေးအတွေးအခေါ်များကို စောစီးစွာ အနှစ်ချုပ်ပြသည်။ ၁၉၃၆ မှ ၁၉၄၀ အတွင်း ရေးခဲ့သည့် မော်ခ်စ်စ် စစ်ရေးအတွေးအခေါ် များသည် ၁၉၃၅ ခု မတိုင်မီကတည်းက သန္ဓေတည်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရသည်။

ရန်သူကို မိမိနယ်မြေ အတွင်းပိုင်းသို့ ကျီဝင်လာအောင် မြှူရမည်။ အောင်ပွဲရတဲ့အတွက် အချို့သော နယ်မြေအစိတ်အပိုင်းများကို စွန့်လွှတ်တန်စွန့်လွှတ်ရမည်။ ဤသို့ဖြင့် ကိုယ်ဘက်က လက်ဦးမှုရအောင် ယူရမည်။ သို့ရာတွင် စစ်ရေးခေါင်းဆောင်မှုသည် ဤမူများအားလုံးကို ချိုးဖောက်ခဲ့သည်ဟု ဆူနီယီ ဆုံးဖြတ်ချက်တွင် ဖော်ပြသည်။

ဆူနီယီတွင် မော်ပြောခဲ့သည့်သေနင်ပျူဟာနှင့် နည်းပရိယာယ်များသည် မော်ခ်စ်စ် ရေရှည်ပြည်သူ့ စစ်ပွဲသဘောတရားအချုပ်ဖြစ်သည်။ မော်ခ်စ်စ် တပ်နိုတော်၏ လူ့အင်အားကို ထိန်းသိမ်းရန် အလေးတင်သည်။ စစ်ရေးလမ်းစဉ်များကြောင့် လူ့အင်အားပြုန်းတီးခဲ့ရသည်ကို ဝေဖန်သည်။ ရန်သူ၏အင်အားကို ပိုတွက်ခြင်း၊ နိုင်ခြေမရှိဘဲ တိုက်စစ်ဆင်ခြင်း စသည်တို့သည် အချောင်သမား တိမ်းညွတ်မှုဖြစ်သည်။ ရန်သူ့အတွင်းက ပဋိပက္ခကို အသုံးမချခြင်းသည် မှားသည်။ ဗိုလ်ချုပ်ချိုက်ထင်ခိုင် ကွပ်ကဲသည့် အမှတ် ၁၉ တပ်မတော်အား အကူအညီမပေးခြင်းသည် မှားသည်ဟု မော်ခ်စ်စ် ထောက်ပြသည်။

ကျန်စစ်အခြေခံစခန်းကို ပြောင်းရွှေ့ရာတွင် ကေဒါများကို ရှင်းလင်းမပြုခဲ့။ တပ်မှူးများကို ညှိနှိုင်းခြင်းမပြုခဲ့။ ဤသို့အောက်ခြေသို့ ချမပြုခဲ့သဖြင့် ဆုတ်ခွာမှုသည် စစ်တပ်တစ်ဦး ဆုတ်ခွာမှုနှင့်မတူ။ အိမ်ပြောင်းပွဲကြီး တခုနှင့် တူသည်ဟု မော်ခ်စ်စ် ဝေဖန်သည်။

ဆူနီယီကွန်ဖရင့်က စစ်ရေးခေါင်းဆောင်မှု၏ ပုံစံနည်းနာကို ဝေဖန်ကာ အနာဂါတ် သေနင်ပျူဟာကို ချမှတ်သည်။ ပါကီနှင့်တပ်မတော်၏ ကဏ္ဍက လုပ်ငန်းများကိုလျှော့ပွတ်သည်။ တပ်နိုတော်သည် နှိုင်းမည်ဟုမသေချာကျွန် အားကိုး

အဖြတ်တိုက်ပွဲများကိုမတိုက်။ အခွင့်ကောင်းကိုစောင့်ကာ လှုပ်ရှားစစ်နှင့်ပြောက်ကျားစစ်ကိုတိုက်ရမည်။ ရန်သူကိုမြှားခေါ်ရမည်။ ကိုယ့်နောက်ကိုလိုက်လာသည့် ရန်သူကို မောပန်းစားကုန်အောင် လုပ်ရမည်။ အမှားများကို ကျူးလွန်အောင် လုပ်ရမည်။ နယ်မြေကို အသေသတ်မှတ်မထား။ အရှင်သတ်မှတ်ထားရမည်။

လီတေနှင့်ချန်ပိုင်းရှန်းတို့က သူတို့အမှားများကို ဝန်မခံကြ။ ချူအင်လှိုင်းသည် ကျွန်ုပ်တို့အစည်းအဝေးကို ဝေါဟာရတင်သာ ရှေ့ဆောင်သက်ပဟတ်။ ကိုယ်ကိုယ်ကို ဝေဖန်ရေ လုပ်ရာတွင်လည်း ဦးဦးဖျားဖျား လုပ်ပြသည်။ မိမိရိုက်သိက္ခာထက် တော်လှန်ရေး၏ အကျိုးစီးပွားကို ဦးစားပေးသည်။ ဘက်ပြောင်းတတ်သည်ဟု မပြောနိုင်၊ မပြောသင့်။ မိမိအမှားကို မိမိဝေဖန်၍ မြင်နိုင်ကြီးစားသည် ကျွန်ုပ်တို့အစည်းအဝေးတစ်ခုဖြစ်သည်။ ချူအင်လှိုင်းသည် ထိုပုဂ္ဂိုလ်မျိုးဖြစ်သည်။ ပါတီ စစ်ကော်မရှင် ထဲတွင် လမ်းစဉ်များကို သဘောတူခဲ့မိသည့် အတွက် သူ တွင်လည်း တာဝန်ရှိသည်ဟု ဦးဦးဖျားဖျား သူ ကိုယ်သူဝေဖန်ရေး လုပ်သည်။ စစ်ကော်မရှင်မှ ၎င်း၏ဆန္ဒဖြင့် နုတ်ထွက်ပေးပြီး၊ မော်ကိုခေါင်းဆောင်မှုပေးရန် သူပင် ဦးဦးဖျားဖျား အဆိုပြုသည်။ “ရဲတော်မော်စီတုန်းဟာ တလျောက်လုံးမှန်ခဲ့တယ်။ ကျွန်တော်တို့ သူ့ကိုနားထောင်ရမယ်” ဟု ချူအင်လှိုင်းက ပြောသည်။ စစ်ဆင်ရေး ခေါင်းဆောင်မှုကို မော်သို့လွှဲပေးရန် အဆိုပြုသည်။

ရုရှားပြန်တဦးဖြစ်သည့် ချန်ဝင်ရှန်းကလည်း မော်မှန်သည်ဟု လက်ခံသည်။ ချူအင်က ဂျာမန်အကြံပေးအရာရှိ အော်တိုဘရန်း(လီဒေ့)ကို အပြစ်တင်သည်။ ဆွန်ယီကွန်ဖရင့်တွင် မော်သည် မဲ့အများစုဖြင့် ခေါင်းဆောင်မှုရခဲ့သလော၊ ကပ်ဂျီအိုင်ရဲ့ခဲသလော ဆိုသည်ကိုမူ ယခုအထိမသိရ။ ချူအင်လှိုင်းနှင့် တပ်မှူးများကြောင့် မဲ့အများစုရခဲ့သည်ဟု ခန့်မှန်းရသည်။

ဆွန်ယီအစည်းအဝေး ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ၁၉၄၀ ခု တရုတ်ဘာသာဖြင့် ပုံနှိပ်သည့် မော်စီတုန်း လက်ရွေးစင် ကျမ်းများထဲတွင် ပုံနှိပ်ဖူးသည်။ ထို့နောက် ယခုအထိ တခါမျှပြန်၍ ပုံနှိပ်ခြင်း မပြုတော့။ ဆွန်ယီ ကွန်ဖရင့် တွင် သဘောတရားရေး ပြဿနာများကို ဆွေးနွေးခြင်းမရှိ။ သဘောတရားတွေ့ခြင်းခန့်နေရလျှင် အစည်းအဝေးသည် တော်တော်နှင့်ပြီးနိုင်စရာ အကြောင်းမမြင်။ နောင် ၇ နှစ်ကြာတွင် ပြုလုပ်သည့် ၁၉၄၁-၄၄ လုပ်ဟန် ပြင်ရေး လှုပ်ရှားမှုလုပ်သည့်အခါ ကျမှ သဘောတရားရေးအရ ပြန်လည်ဆန်းစစ်ရသည်။

ညီညွတ်မှု၊ ထက်သန်မှု၊ ဘော်လှန်ရေးကိုယုံကြည်မှု စသည့်အချက်များကို ဆွန်ယီ ဆုံးဖြတ်ချက်နိဂုံးတွင် အခလးတင်း ဖော်ပြသည်။

“ဘဝတ်တော်လှန်ရေးသည် နက်ရှိုင်းသည့် သမိုင်းရေးနောက်ခံတွင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဘဝတ်တော်လှန်ရေးကို မည်သည့် အခါအရပ်ရပ် မှ မျက်နှာမူ ပြုနိုင်ဟု တိုးရုံအစည်းအဝေးက ယုံကြည်

သည်။ နောက်ထုတ်မှုသည် ငါတို့၏ တော်လှန်ရေးကို ယိမ်းယိုင်စေချင်ငှါ ပတာတိနိုင်။ ပါတိသည် မိမိ၏အများကို ရဲရင့်စွာထုတ်ဖော်သည်။ ထိုအများများမှ ကဆံ့ပညာယူသည်။”

မော်စီတုန်းကို တော်လှန်သော စစ်ကော်မရှင်၏ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်ရွေးလိုက်သည်။ ဗဟိုကော်မတီအတွင်းရေးမှူးအဖွဲ့ဝင်တဦးဖြစ်လာသည့် ချွန်ဝင်ရှန်းက၊ အဘွားရေးမှူးချုပ်အဖြစ်ဆောင်ရွက်သည်။ မော်သည် ချွန်ဝင်ရှန်း လက်အောက်တွင် ရှိနေသေးသည်။ သို့ရာတွင် ပထမစစ်မျက်နှာတပ်မတော်၏ နိုင်ငံရေးမှူးအဖြစ် ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲကြီးကိုပူ ခေါင်းဆောင်ရသည်။

ယာဝင်က မော်သည် အနည်းစုကလေးသာဖြစ်ခဲ့သည်။ ယခုသူ့နောက်တွင် ထောက်ခံသူတွေများလာပြီ။ “ကျွန်တော်ဟာ အနည်းစုဖြစ်ခဲ့တယ်။ အနည်းစုဖြစ်တဲ့အခါမှာ လုပ်စရာတလမ်းဘဲရှိတယ်။ အဲဒါကတော့ အချိန်ကို စောင့်တဲ့ဘဲ” ဟု မော်က ပြောသည်။ နောက်တွင် မိမိဘက်သည် အနည်းစုသာရှိသည့် အခါမျိုးသို့ ပြန်ရောက်သေးသည်။ “တခါတရံမှာ အနည်းစုက မှန်တာတွေရှိတယ်” ဟု ယဉ်ကျေးမှုတော်လှန်ရေးတုန်းက ပြောခဲ့ဘူးသည်။ “ဘယ်သူများသလဲ ဘယ်သူမှန်သလဲဆိုတဲ့ပြဿနာကို အများစုရတိုင်း ဆုံးဖြတ်ဖို့ရတာမဟုတ်ပါဘူး။”

၁၉၃၉ ခု ဇန်နဝါရီလ ၉ရက်နှင့် ၁၀ရက်တွင် မော်က စစ်ကော်မရှင်လေ့ကျင့်ညွှန်ကြားရေးတပ်ဖွဲ့များနှင့် စစ်တပ်ဧကဒါများ၏ အစည်းအဝေးတရပ် ခေါ်သည်။ အစည်းအဝေးကို ဆွန်ယိက ဗရင်ဂျီတုထူးရှိခိုးကျောင်းတကျောင်းတွင်လုပ်သည်။ ဘုထူးရှိခိုးကျောင်းက သပ်ရပ်ခန့်ညားသည်။ အစည်းအဝေးလုပ်နိုင်လောက်အောင် ကျယ်သည့်နေရာဆို၍ ဆွန်ယိတွင် ဤတနေရာသာရှိသည်။ မော်က ကွန်ဗရင့်ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ရှင်းပြသည်။ မည်သူ့ ကိုမျှတံဆိပ်မတပ်၊ မည်သူ့ ကိုမျှအမည်နာမဖြင့် ရှုတ်ချခြင်းမပြု။ တပ်နီတော်၏ အဓိကလုပ်ငန်းများကိုသာ ရှင်းပြသည်။ လူထုထဲတွင် ဝါဒဖြန့်ချိရေးလုပ်ရမည်။ စည်းရုံး၍ ပညာပေးရမည်။ ပြည်သူ့ နိုင်ငံရေးအစိုးရတခု ဖွဲ့နိုင်အောင် လူထုကိုကူညီရမည်။ “စစ်ရေးသက်သက်လမ်းစဉ်”ကို မော်ကဝေဖန်သည်။ တပ်နီတော်ကို မူရင်းပုံစံပြန်ရောက်အောင် လုပ်ကြံဘို့ တိုက်တွန်းသည်။ “ဂျပန်ကိုတိုက်ပို့ အခနာက မြောက်ပိုင်းကို ချီတက်ရမယ်”ဟု ပြောသည်။ ယူချင်းတုန်းက ဆွဲခဲ့သည့် အိပ်ယက်ပွဲစည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေကို အတည်ပြုသည်။ မြေယားပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကို စတင်သည်။ ဆွန်ယိက ထောင်လှန်ရေးအကောင်အထည်ဖော်မှုအတွက်

ခါတ်ပုံအရိုက်ခံခံသးသည်။ ထိုအထဲတွင် သူ့ဆရာဟောင်းဖြစ်သူ ဆူတေလီလည်း ပါသည်။

တပ်နီတော်သည် ၁၂ ရက်လုံးလုံးနားသည်။ ပြန်ဖို့သည်။ စိတ်ခါတ်ကောင်းသည်။ မော်က စည်းကမ်းကို တင်းတင်းကြပ်ကြပ်ကိုင်သည်။ နှစ်နာချက်များကို ခိုခမ်းသည်။ တပ်မကြီးများကို ပြန်ဖို့သည်။ ခရီးရှည်ချီတက်ပုံစစ်ကြောင်းများကို လွယ်ကူအောင် ပြန်၍စီစဉ်သည်။ တပ်သားသစ် ၄၀၀၀ ရသည်။ ချီတက်ဘို့အချိန်ရောက်ပြီ။

ယခုအချိန်၌ တပ်နီတော်တပ်သား ၃၀၀၀၀ တို့တွင် “ဆွန်ယ” အစည်းအဝေးစိတ်ခါတ်” သက်ဝင်နေပြီ။ ဆွန်ယသည် အလှည့်အပြောင်း မှတ်တိုင်ဖြစ်သည်။ ဤသည်ကို သံသယဖြစ်ဖွယ်မရှိ။ ရန်သူတွေ တိုက်သော်လည်း မော်မပြု။ သူ့ လက်ထဲတွင် အာဏာရောက်ပြီ။ ကလိန်ဥာဏ်ဖြင့် ရခြင်းမဟုတ်။ သူ့ရန်သူတွေက ပါတီနှင့်တပ်နီတော်ကို ဖျက်ဆီးခဲ့သဖြင့် ကော့ထုက သူ့ကို ရွေးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ခေါင်းဆောင်ရန် အရည်အချင်းရှိသူဆို၍ သူ့ဘေးယာက်သာ ပျံ့သည်။

လိက်လျှောခြင်းသည် သဘောတူခြင်းမဟုတ်။ တတိယလက်ဝဲလမ်းစဉ်သည် ခေါင်းဆောင်မှု ကျသွားသည့်တိုင်း၊ နိုင်ငံရေးအရာ အယူအဆရေးအရ အားကောင်းနေသေးသည်။ ချန်ပီနီရုန်းသည် ကိုယ်ကိုယ်ကို ဝေဖန်ရေးကို “ပုံဖုံးဖိတ်” လုပ်သွားသည်။ မော်ကို ‘ပစ္စည်းမဲ့ နိုင်ငံတကာဝါဒ’ မရှိဟု ဝေဖန်သွားသေးသည်။ လျှို့ဝှက်ချက်ချိကလည်း ‘လက်ဝဲ’ လမ်းစဉ်ကို ဝေဖန်သွားသည့်တိုင် သူ၏ အယူအဆကို အပြီးတိုင်မစွန့်။ အောက်ခြေကော့ထုက အထက်က ပါတီတွင်း တိုက်ပွဲကို မသိကြ။ ယခင်ကလို့ တပြေးတည်း ပြေးမနေတော့ သည်လောက်ကိုသာ သိကြသည်။ ခရီးရှည် ချီတက် ပို့သည် မော်ကွန်းကြီး တစောင်ဖြစ်လာပြီ။ အလုပ်သမား လယ်သမား ထောင်ပေါင်းများစွာတို့၏ ဦး၊ သဏ္ဍိ၊ ပယ်ပမ်းယိုင်သည့် ယုံကြည်ချက်တို့ကြောင့် အံ့ဘွယ် စွန့်စားခန်း ရှည်ကြီးတခု ဖြစ်လာပြီ။

အရှေ့ဘက်မှာ အရုဏ်ပျိုလာပြီ၊ ချီတက်ရတာ
စောလှချည်ရဲ့လို့ မပြောကြနဲ့၊
အသက်မကြီးခင်မှာ
တောင်တွေကို အများကြီး ကျော်ကြရကုံးမယ်
ဒီမှာ
ရှုခင်းဟာ အံ့ဩစရာကောင်းအောင် လှတယ်

မော်က ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲတွင် ဤသို့ ကဗျာပေသည်။ ဇက်ချွမ်း၊ ကန်စု
နှင့် ရှန်စီးပြည်နယ်များသို့ ချီတက်ကြရန် ဖြစ်သည်။ ရှန်စီးမြောက်ပိုင်းတွင်
အနီအခြေခံစခန်းဘရရှိသည်။ ဤတွင် တပ်များပေါင်းကြမည်။

သို့ရာတွင် မော်ဇီလမ်းစဉ်သည် ချောချောမွေ့မွေ့ ဖြတ်သန်းခဲ့ရသည်
မဟုတ်။ ပါတီကွင်းက နောက်ထပ်ရန်သူတို့ ပေါ်လာသည်။ ယင်းမှာ
ကျန်းကိုထောင် ဖြစ်သည်။ ကျန်းကိုထောင်သည် ပေါလစ်ဗျူရီအဖွဲ့ဝင်
ဖြစ်၍ ဆွန်ယီအစည်းအဝေး ကျင်းပချိန်၌ ဇက်ချွမ်းပြည်နယ်ထဲသို့ ရောက်နေ
သည်။ ဆွန်ယီအစည်းအဝေး ဆုံးဖြတ်ချက်များကို သူ့ထံ ကြိုးမဲ့ကြေးနန်း
ဖြင့် ပို့သည့်အခါ ထိုဆုံးဖြတ်ချက်များကို လက်မခံနိုင်ဟု အကြောင်း
ပြန်သည်။ တရုတ်တော်လှန်ရေး၌ မည် သည့် အရာမျှ ချောချောမွေ့မွေ့
ဖြစ်လာခဲ့သည် မဟုတ်။ ထို့အတူ မော် အဖို့လည်း မည်သည့် အရာမျှ
ပြောင်ပြောင်ဖြူဖြူ ဖြစ်လာခဲ့သည် မဟုတ်။ ဆိုဗီယက် အခြေခံစခန်းများ
တည်ဆောက်ခြင်းသည် မှားသည်။ ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲသည် နောက်ပြန်ဆုတ်
မှုကြီးတခုဖြစ်သည်။ ပါတီသည် တိဘက် သို့မဟုတ် စင်ကျန်ပြည်နယ်ထဲသို့ ဆုတ်
ခွာသင့်သည်။ ယခု လောလောဆယ်တွင် ကိုယ်က အင်အားနည်းနေသည့်
အလျောက် ရန်သူကို မတိုက်သင့်ဟု ကျန်းကိုထောင်က ယူဆသည်။ ကျန်းကို
ထောင်သည် တဖက်က ဤသို့ပြောသော်လည်း အခြားတဖက်က သူ့အခြေခံ
စခန်းတွင် “ဆိုဗီယက်အစိုးရအဖွဲ့တဖွဲ့” ကို တည်ထောင်ကာ ဆွန်ယီမှ ဆုတ်လာ
မည့် တပ်နီတော်ကို ကြိုရန်ပြင်ထားသည်။ ဤသို့လုပ်ခြင်းမှာ ကိုယ်လက်ဦးမှရ
အောင် အပေါ်စီးကရောက်နေအောင် လုပ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။

ဤအတောအတွင်း ချန်ကေရှိုတ်ကလည်း ငြိမ်နေသည်မဟုတ်။ တပ်နီ
တော် ဇက်ချွမ်းပြည်နယ်ထဲသို့ မဝင်နိုင်ရန် မြောက်ဘက်မှဆီး၍ ပိတ်ထားသည်။
တပ်နီတော်ကို မြစ်နှစ်မြစ်ကြားတွင်ပိတ်၍ ချေမှုန်းရန် စီမံကိန်းဆွဲလျက်ရှိသည်။
ချန်ကေရှိုတ်သည် တပ်နီတော်ကို ဝှေးမြစ်နှင့် ယန်စီမြစ်နှစ်မြစ်ကြားတွင် ပိတ်တိုက်
ရန် သူ့တပ်အားလုံးကို ပြင်ထားသည်။

ဇန်နဝါရီလ ၂၂ ရက်နေ့၌ စစ်ကော်မရှင်က ကျန်းကိုထောင်ထံ ကြေး
နန်းပို့သည်။ ထိုကြေးနန်းအရ ယန်စီမြစ်တောင်ဘက်မှနေ၍ ကျန်းကိုထောင်၏
တပ်များက ရန်သူကို စစ်မြို့ရန်ဖြစ်သည်။ ဤသို့ စစ်မြို့ထားတုန်း တပ်နီတော်က
ဇက်ချွမ်းပြည်နယ်ထဲသို့ဝင်ရန်ဖြစ်သည်။ ကိုယ်က ဤသို့ပြင်ထားလျှင် ရန်သူကို
ဂဏန်းလက်မလို စစ်ကြောင်းနှစ်ကြောင်း ညှပ်မိပြီးသား ဖြစ်သည်။ ထိုအခါတွင်
ချန်ကေရှိုတ် သူ့ သေနတ်ဗျူဟာကို ပြန်၍ ပြင်ရတော့မည်။ သို့ရာတွင် ကျန်းကို
ထောင်က စစ်ကော်မရှင်၏ ညွှန်ကြားချက်ကို လက်မခံ။ ဤသည်မှာ ကျန်းကို
ထောင်၏ လုပ်ဟန်ဖြစ်သည်။ တောင်ဘက်တဲသို့ ဆုတ်သွားသည်။ ရန်သူနှင့်
ထိပ်တိုက်မတော့အောင် ရှောင်သွားသည်။

တပ်နီတော်လည် ဇက်ချမ်ပြည်နယ်ထဲသို့ မဝင်လေဟန်ဆောင်၍ ဝင်ရ
 တော့မည်။ ကိုယ်အကြံအစည်ကို ရန်သူမသိအောင် လုပ်ရမည်ဟု သေနင်္ဂဗျူဟာ
 မူများက ဆိုသည် မဟုတ်လော။ မော်သည် စစ်ကြောင်းကို ကျေ့ ကောက်သွား
 စေသည်။ မည်သည့်ဒေသသို့ သွားနေမှန်းကို မည်သူမျှ မခန့်မှန်းနိုင်။ လမ်း
 တလျှောက်တွင် မော်သည် မြေယာတော်လှန်ရေး လုပ်ငန်းများကို လုပ်သည်။
 မြေရှင်ဆိုးများကို သုတ်သင်ရှင်းလင်းသည်။ မြေယာစာချုပ်များကို မီးရှို့ဖျက်
 ဆီးခဲ့သည်။ ကောက်ပဲသီးနှံများကို ဝေပစ်သည်။ ထောင်များကိုဖွင့်သည်။ ဤ
 သတင်းကိုကြားလျှင် စစ်လမ်းမကျသော ဒေသမှ လယ်သမားများက ကိုယ်စား
 လည်အဖွဲ့များလွတ်ကာ သူတို့နယ်များကိုလည်း လွတ်မြောက်အောင် လုပ်ပေးရန်
 တောင်းဆိုကြသည်။ တပ်နီတော်သည် အသက်ကိုပေး၍ တိုက်နေသော်လည်း
 သူ့ကိုယ်သူ တော်လှန်ရေး၏ လေပွေ့မှန်တိုင်းကြီးဖြစ်သည်ကို မည်သည့်အခါမျှ
 မပေ့။ ပြည်သူ့ကို ပညာပေးသူဖြစ်သည်ကို မည်သည့်အခါမျှမခမ်းမဲ့။ တပ်ထဲတွင်
 ကွပ်မျက်ခြင်း၊ ပစ်ခတ်ပေးခြင်းတို့ကိုမလုပ်။ အစည်းအဝေးများ၊ နိုင်ငံရေးအရ
 ပညာပေးမှုများဖြင့် စည်းကမ်းကို ထိန်းသိမ်းသည်။

တပ်နီတော်သည် ၁၅ ပတ်အတွင်း ကျေ့ ကောက်ချီတက် လာသည်။
 အနောက်စူးစူးချိုချိုပြီး တောင်သို့ ပြန်ဆင်းသည်။ မြစ်နီမြစ်ကို ဖြတ်ကူးပြီး
 နောက် ဟူန်နီပြည်နယ်ထဲသို့ ထိုးဖောက်ဝင်လာခဲ့သည်။ တဖန် အရှေ့ဘက်သို့
 ပြန်ခေါက်လာပြီးနောက် နာမည်ကျော် လိုရှန်းတောင်ကြားသို့ တချက်တည်းဖြင့်
 အရသိမ်းကာ ဆွန်ယီကို ပြန်တိုက်သည်။ ဆွန်ယီတွင် ရန်သူတပ်ရင်းကြီး ၂၀ ကို
 ချေမှုန်းလိုက်သည်။

လိုရှန်းတောင်ကြားကို သိမ်းသည့် အကြောင်းနှင့် ပတ်သက်၍ မော်က
 ဤသို့ ကဗျာစပ်သည်။

အခိုင်အမာ ကာကွယ်ထားတဲ့ တောင်ကြားဟာ
 သံမဏိတွေနဲ့ ဆောက်ထားတာ မဟုတ်ဖူး
 မြဲမြန်တဲ့ခြေလှမ်းများနဲ့
 ဒီတောင်ထိပ်ကို ငါတို့ ဒီနေ့ဖြတ်ကြမယ်
 ဒီတောင်ထိပ်ကို ငါတို့ဖြတ်ကြမယ်
 တောင်တွေဟာ ပင်လယ်လို ပြာမှိုင်းနေကြတယ်
 ဝင်လုဆဲ နေဝန်းဟာ သွေးလိုက်

ဤသည်မှာ ဆွန်ဂု၏ “စင်ရေးဝိဇ္ဇာကျမ်း” က ညွှန်းသည့် ရောင်ပြ မေဒ
 ဥပါယ်ကို မော်စီတုန်းက ထိုးချဲ့ကျင့်သုံးသည့် ဥပမာတရားဖြစ်သည်။

မတ်ဇာတိတွင် တပ်နီတော်တပ်များကို ဆက်ချိသည်။ မိုင်းပတ်သည်။ ကျွေ့ကောက်သွားသည်။ မဆင်သည့်နေရာများကို ပြန်ဝင်၍ တိုက်သည်။ တပ်များကိုခွဲကာ တပ်ခွဲကလေးတခုကို ယန်စိမြစ်ကမ်းသို့ လွှတ်ပြီး ဖြတ်မည် အထောင်ပြုစေသည်။ ချန်ကေရှိုတ်၏တပ်ကြီးသည် ထိုတပ်ခွဲနောက်က လိုက်လာသည်။ ချန်ကေရှိုတ်၏တပ်သည် ကျေ့ချည်ဖြောင့်ချည်၊ တိုးချည် ဆုတ်ချည် လုပ်နေသော တပ်နီတော်နောက်သို့ အစုန်အဆန် လိုက်နေရသည်။ တခါတရံတွင် တနေ့လျှင် ၃၅ မိုင်လောက် ချီရသည်။ ထိုစဉ် တပ်နီတော်မဏ္ဍိုင်တပ်သည် တောင်ဘက်သို့ဆင်းလာကာ စစ်ဘုရင်တို့၏တပ်များကို ချေမှုန်းသည်။ ကျေ့ချောင်ပြည်၏မြို့တော်ကျေ့ယန်ကို တိုက်မည်အောင်ပြုပြီး ဝူးမြစ်ကို ဖြတ်သည်။ ကျေ့ယန်တွင် စစ်ဆင်ရေးကို ချန်ကေရှိုတ်ကိုယ်တိုင် ဦးစီးနေသည်။ ကျေ့ယန်ကိုတိုက်မည်အထောင်ကို မြင်သည်တွင် ချန်ကေရှိုတ်က ဟူန်နန်နယ်ထဲမှ တပ်များကို ပြန်ခေါ်ပြီး သူ့ဌာနချုပ်ကို အားဖြည့်သည်။ ဤသို့ဖြင့် ဟူန်နန်နယ်သည် ဟင်းလင်းပွင့်နေသည်။ ဟူန်နန်မှတပ်များက ချန်ကေရှိုတ်ကို အကာအကွယ်ပေးရန် တောင်တွေ့ တောတွေ့ဖြတ်၍လာနေတုန်း လင်းပြောင်ကွပ်ကဲသည့် အခြားတပ်ဖွဲ့တဖွဲ့က ဟူန်နန်ကို သိမ်းငှက်သုတ်သည့်နယ် လျှပ်တပြက် ဝင်တိုက်သည်။ သုံးရက်အတွင်း မိုင်ပေါင်း ၁၂၅ မိုင်ချီပြီး ဆွန်မင်းကို တိုက်မည်ဟန်ပြုသည်။ ချန်ကေရှိုတ်တို့လင်မယား ဗျာများကာ ဆွန်မင်းသို့ ပြေးလာပြီး တပ်တွေ့ကို အားပေးရသည်။ ထိုစဉ်တွင် တပ်နီတော်မဏ္ဍိုင်တပ်သည် သဲသိင်္ဂါမြစ် (သဲရွှေဝါမြစ်) ဟုခေါ်သည့် ယန်စိမြစ်အထက်ပိုင်းမှ ဖြတ်၍ကူးသည်။ တပတ်လုံးလုံး အနှောက်အယှက်မရှိ။ မြစ်ကို ကိုးရက် ကိုးည ကူးရသည်။ နောက်ဆုံး နှစ်ရက်ကျမှ ချန်ကေရှိုတ်တပ်များ ရောက်လာကြသည်။ ဤသည်မှာ မော်စီတုန်း၏ စစ်ရေးဝိဇ္ဇာပညာ ဖြစ်သည်။ စိတ်ကူးကြွယ်သည်။ ကျွမ်းကျင်သည်။ သေသပ်သည်။ ဤသို့ ချန်ကေရှိုတ် ဗျာများအောင်လုပ်ပုံကို နိုင်ငံရေးမှူးများက သင်တန်းများတွင် ပြန်ပြောသည့်အခါ၌ တပ်နီတော်က ရယ်သည်။ “ဥက္ကဋ္ဌမော်ဟာ ရန်သူတွေ သူ့စကားကို နားထောင်အောင် လုပ်တတ်တယ်” ဟု ပြောကြသည်။

လင်းပြောင်နှင့် သူ့တပ်ဖွဲ့သည် တနေ့ထဲတွင် ၅၃ မိုင် ပေါက်အောင် ချီပြီး သဲသိင်္ဂါမြစ်ကို ပြန်ကူးသည်။ ဇက်ချမ်ပြည်နယ်ထဲသို့ ချောချော မောမောပြန်ရောက်သည်။ ဇက်ချမ်က ယီလူမျိုးစုဒေသကို ဖြတ်ရသည်။

“မြစ်ကိုဖြတ်ပြီး နှစ်ရက်ကြာတော့ ယီလူမျိုးစုဒေသကိုရောက်ကြတယ်။ မေလကြီးပေါ့။ ကွင်းတွေက ပြောင်လို့။ ဘာမှ မရှိဘူး။ တောခိုင်းမြေတွေ၊ လယ်ကွင်းမရှိဘူး။ လယ်ထဲမရှိဘူး။ တောကြီးတွေထဲမှာ တဲသိုက်ကလေးတွေဘဲ ရှိတယ်။ တောင်တန်းတွေပေါ် တက်လာတော့ မိန်းမယောကျ်ားတသိုက် တွေ့ရတယ်။ အဝတ်အစားကတမျိုးဘဲ။ ကျွန်တော်တို့ကို မြင်တော့ အရပ်ရှည်ရှည်

မိန်းမငါးယောက်ထွက်လာတယ်။ ဘာတွေပြောမှန်းမသိဘူး။ လက်ထဲက ကြက်ဖ အနီတွေကိုပိုက်လို့။ ဥက္ကဋ္ဌမော် အနားရောက်လာပြီး ခိုင်းနေကြတယ်။”

မော်က ခေါင်းညိတ်ပြသည်။ ကျေးဇူးတင်သည့် ဟန်ဖြင့် လက်ကို ရင်တွင်ကပ်ပြသည်။ မော်သည် ဘယ်ဘော့မှ သေနတ်မကိုင်။ ယိလူမျိုးစုတွေ ကြားထဲတွင် လက်နှက်မဲ သွားသည်။ ကြက်များကို ချက်စားဘို့ပေးသည်ဟု တပ် သားများက ထင်ကြသည်။

“လက်စသပ်တော့ ဘယ်ဟုတ်မလဲ။ ကြက်က တိုက်ကြက်ဘွေ”

တောင်စောင်းပေါ်မှ ယိအမျိုးသား အမျိုးသမီးတွေ ထွက်ကြိုကြသည်။ သီချင်းဆိုကြသည်။ အော်ဟစ်ကြသည်။ တပ်နီတော်က ဝါးဖြန့်ချိရေးလုပ် သည်။ ဇာတ်ကသည်။ သီချင်းဆိုသည်။ လူမျိုးစု ၅၀၀ ဘပ်ထဲသို့ပါလာသည်။

“ယိလူမျိုးစုတွေဟာ တိဘက်လူမျိုးတွေလို အရပ်မြင့်မြင့်ရယ်။ လူငယ် တွေဆိုရင် ခါးကသေးသေးကလေးတွေ”

တပ်နီတော်သည် တောင်များကို ကျော်ခဲ့သည်။ တောများကို တိုး သည်။ တောင်စောင်းတွင် သစ်ခွတွေပွင့်နေသည်။

ရှေ့တွင် စိတ်ဓာတ်ကြံ့ခိုင်မှု၊ ကိုယ်ခန္ဓာကြံ့ခိုင်မှုကို စမ်းသပ်ပွဲဘပဲ့ ကျန်သေးသည်။ ဗင်းမှာ တာတူးမြစ်တိုက်ပွဲဖြစ်သည်။ တာတူးမြစ်က ရေစီးသန် သည်။ ၁၀၆၄ ခုနှစ် တိုင်ပင်လယ်သမားသူပုန်ကြီးတုန်းက သူပုန်တို့ပြုတ်ပြုတ် ပြုန်းခဲ့ရသည့် နောက်ဆုံးတိုက်ပွဲမှာ တာတူးတိုက်ပွဲမဟုတ်လော။ တာတူးမြစ်ကို တပ်နီတော်က ကူးမည်ပြုသည့်အခါတွင် ရန်သူက တဖက်ကမ်းတွင် ကတုတ် ကျင်းတော့ဆောက်ပြီးသားဖြစ်နေပြီ။ တိုင်ပင်သူပုန်တွေကို တာတူးမြစ် ဤနေရာ တွင် ရေနစ်သတ်ခဲ့သလို “တောပုန်းနီ” တို့ကိုလည်း ဤနေရာတွင် ရေနစ်သတ် မည်ဟု ချန်ကေရိုတ်က ကြိမ်းထားသည်။

တာတူးမြစ်ကို ဖြတ်ခါနီးသည့်အခါ၌ သူ့ ရဲ့ဘော်များ၏ စိတ်ဓာတ်ကို မြှင့်ပေးသည်။ ရယ်စရာပုံတိုပတ်စများကို ပြောသည်။ သွေးကြော့သွယ်စကားများ ကို ဆိုသည်။ တာတူးမြစ်ထဲတွင် တိုင်ပင်သူပုန်ရာထောင်တို့၏ ဝိညာဉ်များသည် ယခုတိုင် မကျွတ်သေးဘဲ ရှိနေသည်။ ညညတွင် တိုင်ပင်သူပုန်တို့၏ ငိုသံကြီး များကို တာတူးမြစ်ထဲမှ ကြားရတတ်သည်ဟု သတင်းစကားရှိသည်။ ထို့ကြောင့် တပ်နီတော် တပ်သားများ မြစ်ကိုဖြတ်ရန် မဝံ့မရဲ ဖြစ်နေကြသည်။ တိုင်ပင် သူပုန်တုန်းကလို ဖြစ်လျှင် မည်သို့နည်း။

“ဒီအဖြစ်မျိုးဟာ မဖြစ်နိုင်တော့ဘူး။ အကြောင်းကတော့ ကျုပ်တို့ ဟာ တော်လှန်ရေးသမားတွေ ဖြစ်လို့ဘဲ။ သမိုင်းဟာပြောင်းသွားပြီ။ ကျုပ်တို့ ဟာ သမိုင်းကိုပြောင်းခဲ့ကြပြီ။ အတိတ်ဟာ ပြန်မလာတော့ဘူး” ဟု မော်က ပြောသည်။ သူ့ တပ်သားများသည် မော် ကိုယ့်ကြည့်ကြသည်။ မော်သည်သူတို့ နှင်အတူ အေးအတူပူအတူ ခံစားသူဖြစ်သည်။ အခက်အခဲတိုင်း ခံစားချက်တိုင်းကို

ခွဲဝေစားသူဖြစ်သည်။ သူတို့စားသောအစာကိုစား၍ သူတို့ဝတ်သည့်အတိုင်း ဝတ်သူဖြစ်သည်။ မော်ကသူတို့ထက်ပိုလျှင် အလုပ်ပိုလုပ်ခြင်းသာဖြစ်သည်။ သူတို့က အိပ်စက်နားနေချိန်တွင် မော်က မှန်အိမ်ကလေးတလုံးဖြင့် တကုတ်ကုတ်အလုပ် လုပ်သည်။ ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲ တားလျက်လုံးတွင် မော်သည် တညလျှင်နှစ်နာရီ သုံးနာရီခန့်မျှသာအိပ်သည်။ စစ်ဆင်ရေးစီမံကိန်းများရေးခြင်း၊ အစီရင်ခံစာများ ဖတ်ခြင်း၊ ရေးခြင်းဖြင့် အချိန်ကုန်သည်။

သို့ဖြင့် တပ်နိုတော်သည် တာတူးမြစ်ကမ်းနဖူးက အန်ရှန်ချန်းဆိုသည့် မြို့ကလေးတမြို့သို့ ရောက်သည်။ ထိုမြို့တွင် တာတူး မြစ်တဖက်ကမ်းကို ကူးရန် ကူးတိုတစင်းသာရှိသည်။ ကူးတိုကလျော်ခပ်ရသည်။ အချိန်ပြင်းစွာစီးသောရေစီး ကိုလေးမိုင်ခွဲခန့်ဆန်၍ လျော်ရသည်။ တခေါက်ကူးလျှင် လူငါးဆယ်သာကူးနိုင် သည်။ ဤလှေကိုသာ အားကိုး၍ ကူးနေလျှင် တာတူး မြစ်တဖက် ကမ်းကို တော်တော်နှင့် ရောက်တော့မည်မဟုတ်။ သိပ်ကမ်းအထက်မိုင် ၉၀ ခန့်အကွာ တာတူးမြစ်ကိုဖြတ်ကူးသည့် လူတင့်တံတားရှိသည်။

“ကျုပ်တို့ဟာ မြစ်ကိုလှေနဲ့လဲကူးမယ်။ တံတားနဲ့လဲဖြတ်မယ်။ နှစ်ခု စလုံးနဲ့လုပ်နိုင်တယ်” ဟု မော်က ဆိုသည်။

သို့ဖြင့် တပ်နိုတော်သည် တောများကိုဖြတ်၍ မိုင် ၉၀ ခန့်ခရီးကိုချီတက် ခဲ့ကြသည်။ လမ်းမရှိ။ တောများကိုထွင်၍ ချီကြရခြင်းဖြစ်သည်။ တပ်သားတစ် က မြစ်ကိုကူးတို့ဖြင့်ဖြတ်နှင့်ကြသည်။ ချန်ကေရိုတ်၏ မြို့စောင်တပ်ချထားသည့် လူတင့်မြို့ကိုနောက်ပိုင်းမှ ဝင်တိုက်ရန်ဖြစ်သည်။

တာတူးမြစ်ကို ဖြတ်သည့် လူတင့် တံတားက တမိုင်ခန့် ရှည်သည့် ကြိုး တံတားဖြစ်သည်။ တံတားအောက်တွင် သံကြိုးကြီး ၁၃ ချောင်း ဆိုးကော ထို အပေါ်မှ တံတားခင်းထားခြင်း ဖြစ်သည်။

“လူတင့်တံတားကို ကျန်တော်တို့ရောက်တော့ ညနေလေးနာရီထိုးနေပြီ။ တောတွေကိုထွင်ပြီး သုံးညလုံးလုံး ချီခဲ့ကြတယ်။ တချက်မှမနားဘူး။ မီးတုတ်တို့ ဘာတို့လဲမပါဘူး။ လမ်းမှာ လဲကျကျန်ရစ်ခဲ့သူတွေကို ဒီအတိုင်းဘဲ ထားခဲ့ကြ တယ်။ မစောင်နိုင်ဘူး။ အချိန်မှီရောက်ဖို့ အရေးကြီးတယ်။ တပ်နိုတော်ရဲ့ ကံကြမ္မာဟာ ဒီတံတားကို သိမ်းနိုင်ရေး အပေါ်မှာ တည်နေတယ်။...လူတင့် တံတားကိုသိမ်းဖို့ အသေခံတပ်သား ၂၂ ယောက်ရွေးလိုက်တယ်။ ဖျက်ထားလို့ တံတားတမိုင်ဝက်လောက်အထိ ကြမ်းခင်းတွေမရှိတော့ဘူး။ အောက်ကဆိုင်း ထားတဲ့ သံကြိုးကြီးတွေဘဲ ကျန်တော့တယ်။ ကျန်တော်တို့ တပ်သားတွေဟာ တဖက်က ကျည့်အား ကောင်းကောင်းနဲ့ သွန်ပစ်နေတဲ့ဘက် သေနတ်ကျည်တွေ အောက်မှာ ဒီတံတားကိုဖြတ်ရတယ်။ သံကြိုးကြီးတွေကိုတုလွဲခိုပြီး ကူးကြတယ်။ ရန်သူတွေဟာ ဒါကိုမြင်တော့ အံ့အားသင့် နေကြတယ်။ ဒလစပစ်နေတဲ့ ကျည်ဆံတွေအောက်မှာ တံတားသံကြိုးတွေကို တုံ့လောင်းခိုပြီး ကူးလာလိမ့်မယ်

လို ဘယ်သူထင်ပါ့မလဲ။ ပထမ ၂၂ ယောက်ကူးတဲ့ အသုတ်မှာ ၁၇ ယောက် ကျသွားတယ်။ သူတို့အလောင်းတွေဟာ ပေ ၂၀၀ လောက်မြင့်တဲ့ တံတား ပေါ်ကနေ မြစ်ထဲကျသွားပြီး ရေစီးနဲ့မြောပါသွားကြတယ်။ သူတို့ကျသွား တော့ နောက်တသုတ် တက်ကြပြန်တယ်။ တပ်နီတော် တပ်သား တွေဟာ မိုးကောင်းကင် ထက်ခြမ်းကဲ့အက်မတတ် ညာသံပေးပြီးတက်တယ်။ ကျွန်တော်တို့ အထဲက တလောက်ဟာ သံကြိုးတွေဆုံးပြီး ကြမ်းခင်းထားတဲ့ တံတားပေါ်ကို ရောက်သွားတယ်။ လက်ပစ်ဗုံးအပ်ကိုဖြုတ်ပြီး တံတားထိပ်က ရန်သူကင်းစခန်း ထဲကို ပစ်လိုက်တယ်။ ရန်သူက တံတားပျဉ်ခင်းတွေကို မီးရှို့ ပေမဲ့ နောက်ကျ သွားပြီ။ ကျွန်တော်တို့တပ်သားတွေဟာ မီးတောက်တွေထဲဖြတ်ပြီး ရန်သူကင်း စခန်းဆီကို အတင်းဝင်စီးကြတယ်။ ဒီတုန်းမှာ စောစောကလေးနဲ့ကူးပြီး တဖက် ကိုရောက်နှင့်နေတဲ့ တပ်သားတွေက နောက်ကနေပြီး ရန်သူစခန်းကို ဝင်တိုက်ကြ တယ်။ ရန်သူဟာ အရူးမီးခိုင်းဖြစ်နေပြီ။ ဘာလုပ်ရမှန်း မသိတော့ဘူး။ နောက် ဆုံးတော့ သွေးပျက်ပြီး လက်နက်ချကြတယ်။ ဒီနည်းနဲ့ကျွန်တော်တို့ဟာ လူ့ဘဝ တံတားကို ၂ နာရီအတွင်း သိမ်းခဲ့ကြတယ်။ မြို့ကိုလည်းသိမ်းမိတယ်။ သမိုင်း ဆိုတာပြန်မဖြစ်ပါဘူး။ တိုင်ပင် သူပုန်တွေလို အဖြစ်မျိုး ကျွန်တော်တို့ မကြုံရ တော့ပါဘူး။ ဒီလိုနဲ့ ကျွန်တော်တို့ဟာ တာတူးမြစ်ကို အောင်နိုင်ခဲ့ကြတယ်။ မြို့သူမြို့သားတွေကတော့ အဲဒီနေ့ကစပြီး ညညမှာ တိုင်ပင်သူပုန်တွေရဲ့ ဝံ့ညာဉ် တွေငိုသံကို မကြားရတော့ဘူး တဲ့”

ထိုနေ့မှာ ၁၉၃၅ ခု မေလ ၂၅ ရက်နေ့ ဖြစ်သည်။

တပ်နီတော်သည် ရှေ့ဆက်၍တိဘက်ပြည်ထဲသို့ ချီခဲ့ကြသည်။ ရှေ့တွင် လှေခါးထစ်ကြီးတွေလို မြင့်တက်သွားသော တောင်ကြီးများကို တတောင်ပြီး တတောင် ကျော်ခဲ့ကြရသည်။ တိဘက်ပြည်နယ်ထဲက တောင်ထွတ်များပေါ် တွင် စိမ့်အေးနေသည်။ အချို့တွင် အနွေးထည်မပါကြ။ မော်က ငရုတ်သီးနှင့် ဂျင်းကိုပြုတ်၍ သောက်ရန် သူ တပ်သား များကို ပြောသည်။ သူတို့နှင့်အတူ ချီတက်လာသည့် မော်တက်ယံလုံးလည်း နှင်းတွေစို၍နေသည်။ သူ ခြေထောက် သည့် နှင်းခဲတွေထဲ မကြာခဏ ကျ သည်။ “နှင်းခဲတွေက ကျုပ်ခြေထောက်ကို သိမ်းပိုက်လိုက်ကြပြီဗျ” ဟု မော်က ရယ်စရာပြောလေ့ရှိသည်။ သူတို့နောက် ထပ်ထက်ရသည့်တောင်မှာ ပေ ၁၆၀၀၀ ရှိသည့် နှင်းတောင်ဖြစ်သည်။ အေး၍ အများအပြား သေကြသည်။ တချို့ အမောဆိုကာ လဲကျကြသည်။ သို့ရာတွင် မည်သည့်အခါမျှ ပြန်မထနိုင်ကြတော့။ အမျိုးသမီးရဲဘော်တယောက် (အားလုံး ၃၅ ယောက်သာကျန်သည်။) မှာ လမ်းသွားရင်း ခလေးမွေးသည်။ ခလေးကို လားဝန်တင်ပေါ်က ခြင်းတောင်းကဲတူ့ထည့်၍ လိုက်လာသည်။ လားဝန်တင် က ခြေချော်ကာ ချောက်ကူးကြီးအောက်သို့ ကျသွားသည်။ ခလေးထည့်

သည့်ခြင်းတောင်းရာ အခြားဝန်စည်လည်တွေပါ ပါသွားသည်။ မည်သူမျှ ရှာမနေနိုင်။ ရှာချိန်မရ။

လူတိုက်လျှင် နာယရက်စာရိက္ခာနှင့်ထင်းကို သယ်လာရသည်။ မော်က သူတို့ဟုန်ပြည်ထဲတွင် ရှစ်မျက်နှာတောင်ဟုခေါ်သည့် တောင်တလုံးရှိကြောင်း၊ တိုးဘောင်သည် ကောင်းကင်နှင့် သုံးပေသုံးလက်မသာ ကွာတော့သည်ဟု ပြောလေ့ရှိကြကြောင်းဖြင့် ပြောပြသည့်အခါတွင် တပ်သားများက အံ့သြကြသည်။ “ဒီလောက်မြင့်တဲ့တောင်ရယ်လို့ ရှိသေးသလား”ဟု တပ်သားများက မေးသည်။ “ရှိတာပေါ့။ ခု ဒို့ ကျော်နေတဲ့တောင်ဟာ အဲဒီလောက်မြင့်တာပေါ့။ ဒါပေမဲ့ ဒို့ မကြောက်ဖူး။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ တပ်နီတော်ဟာ ဘာမဆိုလုပ်နိုင်လို့တဲ့” ဟု မော်က ဖြေသည်။ စစ်သည်တို့သိချင်းစပ်ကြသည်။ တပ်နီတော်သည် တောင်ကိုမကြောက်၊ မြစ်ကိုမရွံ့ဟု ဆိုကြသည်။

မော်က ထိုတောင်တန်းများကို ဖြတ်ကျော်ရင်း ကဗျာတပုဒ်ရေးသည်။

တောင်တို့ အို တောင်တို့
ဒုန်းစိုင်းနေတဲ့ ငါ့ခြင်းပျံကို
နှင့်တယ်
ခေါင်းကိုမော့ပြီး
ငါ့အပေါ်မှာ သုံးပေသုံးလက်မသာကွာတဲ့
မိုးကောင်းကင်ကို အံ့သြစေတယ်
တောင်များ
ယဉ်ပါးခြင်းမရှိတဲ့ပင်လယ်များ
ဝဲမှုတ်နေတဲ့ဒီရေများ
လှိုင်းလိပ်များဟာ
စစ်ဟုန်ကြွနေတဲ့ စစ်မြင်းကြီးများလို
တဟုန်ထိုး တိုက်ခိုက်ကြတယ်
တောင်ထိပ်များက
ပြာလဲလဲ ကောင်းကင်ကြီးကို
အေးစက်တဲ့လှပျားများနဲ့
ထိုးနေသလိုတဲ့

ဇူလိုင်လထဲတွင် တပ်နီတော်သည် ကျန်းကို ထောင်၏အခြေခံစခန်းရှိရာ အနောက်ပိုင်း ဇက်ချမ်ပြည်နယ်ထဲသို့ရောက်နေသည်။ ထောင်ပေါင်းများစွာ သော မိုင်များ၊ စစ်ဖွဲ့များ၊ ခြံ့ခိုခိုက်ခိုက်မှုများသည် အတိတ်တွင် ကျန်ရစ်ခဲ့ ကြပြီ။ (တပ်နီတော်သည် လမ်းတလျှောက်တွင် တောင်ပေါ်သားလူမျိုးစုများ

၏ ခြံခိုတိုက်ခိုက်မှုများကို မကြာခဏကြုံခဲ့ရသည်။) တပ်နီတော်ဗိုလ်ချုပ်တဦး ဖြစ်သူ မျက်လုံးတဖက်လပ်နှင့် လျှူပိုချင်းသည် ယီလူမျိုးစု အကြီးအကဲများနှင့် အတူ ကြက်လည်ချောင်းကို ဖောက်သောက်ပြုရင်း လူမျိုးစုများနှင့် မဟာမိတ် ဖွဲ့ခဲ့ရသည်။ မိန်းခလေးရှားမပေးသည့်အတွက် ကူမင်တန်တို့ဖမ်းထားသော ယီ လူမျိုးစုအကျဉ်းသား ၂၀၀ ကို လွှတ်ပစ်ခဲ့သည်။ ယခုသူတို့ရှေ့တွင် အောင်လံ နီတွေ တလူလူလွင့်ကာ သူတို့ကို လာကြိုနေလည့် သူတို့ခံတော်များကို တွေ့ရ သည့်အခါ၌ သူတို့ဝမ်းသာကြသည်။ တယောက်နှင့်တယောက် ပေးဖက်နှုတ် ဆက်ကြသည်။ ဝိုကြသည်။ တဆိန်းကျော်ပါသော တပ်နီတော်သည် ဤစခန်းသို့ ရောက်သောအခါ နှစ်သောင်းသာကျန်တော့သည်။

မိုးကတဖွဲ့ရွာနေသည်။ မော်နှင့်ချူတေးသည် မိုးကာတဲကလေးအောက် တွင် ထိုင်ရင်း စိမ့်လျက်ရှိသည့် ကျန်းကိုထောင်ကို စောင့်နေကြရသည်။ သူ တို့ ယူနီဖောင်းက မိုးစိုရွာစုတ်ပြတ်နေပြီ။ ကျန်းကိုထောင်က မြင်းကြီးကိုစီး၍ ရောက်လာသည်။ သူ့နောက်က တပ်သား သုံးဆယ်ခန့်ကလည်း မြင်းကိုယ်စီနှင့် ဖြစ်သည်။ သူတို့အားလုံးကြုံခိုင်ကြသည်။ ဝဖြိုးနေကြသည်။ အစားကောင်း စားရသဖြင့် မျက်နှာတွင် သွေးရောင်လှမ်းနေကြသည်။ မြင်းကြီးတွေကလည်း ပြောင်ချောဝမ်းနေကြသည်။ မော်နှင့်ချူတေးသည် မိုးရေထဲလျှောက်ကာ ကျန်းကိုထောင်ထံသွားတွေ့ကြသည်။ ကျန်းကိုထောင်က မြင်းပေါ်မှပင် မဆင်း။ မော်တို့ရောက်လာမှ မြင်းပေါ်မှ ခပ်ဖြည်းဖြည်းဆင်းသည်။

မော်၏တပ်သားများမှာ ပိန်ချူးနေကြသည်။ ဝဲတွေပေါက်နေကြသည်။ သန်းကြီးမတွေတက်နေကြသည်။ ငတ်ပြတ်နေကြသည်။ စစ်သားများနှင့်မတူ။ သူတောင်းစားအုပ်ကြီးနှင့်တူနေသည်။ သို့ရာတွင် သူတို့သည် တက်ကြွနေကြ သည်။ လန်းဆန်းနေကြသည်။ ကျန်းကိုထောင်က မော်၏တပ်သားများကို မြင်းပေါ်မှ လှမ်းကြည့်သည်။ သူတို့မျက်လုံးများ၊ မျက်နှာများကို ကြည့်ခြင်း မဟုတ်။ စုတ်ပြတ်နေသည့်အဝတ်အစားများကို ကြည့်ခြင်းသာဖြစ်သည်။ ကျန်း ကိုထောင်က သူ့မှတ်တမ်းများထဲတွင် မော်၏တပ်သားများ သက်စွန့်ဆံဖျား၍ တက်ခဲ့ရသည့် ခရီးကြမ်းကြီးအကြောင်းကို တလုံးမျှရေးပြဘော်မရ။ သူ့တွင် အစာဝလင်၍ လက်နှက်အပြည့်အစုံတပ်ထားသော တပ်သား ၅၀,၀၀၀ ရှိသည်။ သူက မော်၏ စုတ်ပြတ်ထိမှတ်ကာ စာခြောက်ရုပ်ပေါက်နေသော တပ်သား ၂၀,၀၀၀ ကို အထူးအဆန်းသဖွယ် ကြည့်သည်။ ၁၉၂၃ ခုနှစ်က “လယ်သ မားတို့က ကောက်ရိတ်ဖို့နဲ့ ဘုရင်ကျီးကွယ်သို့လောက်သာသိတို့လူမျိုး”ဟု ပြော ခဲ့သော ဤလူသည် သူ့ကိုယ်သူ အင်အားကြီးသည်ဟု ထင်နေသည်။

မော်နှင့် ကျန်းကိုထောင်သည် ၁၉၁၈ ခုနှစ်ကတည်းက ပိကင်း တက္ကသိုလ်တွင် တွေ့ခဲ့ကြဘူးသည်။ သို့ရာတွင် သူတို့နှစ်ဦးသည် တယောက်နှင့် တယောက် ရင်းနှီးသော ချစ်ဖော်များဖြစ်လာခဲ့ကြ။ ကျန်းကိုထောင်က ၅၅၁

သို့တွက်သွားသည်။ ရှုရှားဘာသာကို ကျွမ်းကျင်သည်။ လျှူရှောင်ချိ၊ လိလိ
 ဗန်စသို့နှင့်အတူ တရုတ်ပြည်အလုပ်သမားသမဂ္ဂ အဖွဲ့ချုပ်တွင် ခေါင်းဆောင်
 ဖြစ်သည်။ ပါတီတည်ထောင်သူတဦးဖြစ်သည်။ ပေါလစ်ဗျူရီအဖွဲ့ဝင်တဦးဖြစ်
 ၍ ဗဟိုစခန်း၏ ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌလည်းဖြစ်သည်။ ပါတီသက်တမ်းရင့်သူ မော်ထက်
 ဝါကြီးသူဟု သူ့ကိုယ်သူယူဆသည်။ (“လယ်သမားလူတန်းစားသည် နိုင်ငံ
 ရေးကိုစိတ်မဝင်စား။ ကောက်နှံ အထွက်တိုးသို့လောက်၊ ဘုရင်ကိုကိုးကွယ်သို့
 လောက်သာ နားလည်သည်...” ဟု သူက ရေးသားသည်။) ခမ်းခမ်းနားနားနေ
 တတ်သည်။ အသန်ကြိုက်၊ အကောင်းကြိုက်ဖြစ်သည်။ ဖွယ်ရာယဉ်ကျေးသည့်အမှု
 အရာရှိသဖြင့် ပါတီထဲတွင် အဝေဖန်ခံခဲ့ရသည်ဟု ရေးသားသည်။ ဤလို
 အသန်ကောင်းကြိုက်သူက ဤနေရာသို့ရောက်နေသည်မှာ မဲ့ပြုသို့ကောင်းသည်။
 သို့ရာတွင် မော်နှင့် ကျန်းကို ထောင်တို့ ခပ်စိမ်စိမ်းဖြစ်နေကြခြင်းမှာ ပုဂ္ဂိုလ်ရေး
 ကြောင့်မဟုတ်။ ပေါလစ်ကြောင့်ဖြစ်သည်။ သူ့နောက်တွင် တပ်သားထု
 အားကောင်းသည်ဟု ယူဆကာ သူ့အယူအဆကို ရိုက်သွင်းသည်။ ပါးစပ်က
 သဘောတရား စကားပြောသော်လည်း တကယ်က အခြေခံစခန်းတွင် သူ့ဩဇာ
 အာဏာကြီးထွားရေးကို အမြဲစိတ်ကူးနေသည်။

မော်နှင့် ကျန်းကို ထောင်တို့ အကြိမ်ကြိမ်ဆွေးနွေးကြသည်။ ပါတီကွန်
 ဖရင့်နှင့်ရုကျင်းပသည်။ ကျန်းကို ထောင်က တော်လှန်ရေး၏အနာဂတ်ကို အ
 များကြီး သံသယဖြစ်သည်ဟု ထုတ်ပြောသည်။ မြောက်ပိုင်းသို့သွား၍ ဂျပန်ကို
 တိုက်ရန် သဘောမတူ။ ဆွန်ယ ကွန်ဖရင့်သည် တရားမဝင်ဟုယူဆသည်။ တဖက်
 သတ်ကွန်ဖရင့်ဟု ယိုးစွပ်သည်။ မော်က ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲသည် ပါတီ၏အောင်
 မြင်မှုတရပ်ဟုယူဆသည်။ ကျန်းကို ထောင်က ဆုံးရှုံးမှုကြီးတရပ်ဟုထင်သည်။
 ကျွန်ုပ်တို့နှင့် ဧ.စပ်ရန်တိုက်တွန်းသည်။ တပ်နီတော်ကို ချန်ကေဂျိတ်၏ “အမျိုး
 သား” တပ်မတော်ထံသို့ သွတ်သွင်းရန်တင်ပြသည်။ ဤကိစ္စအတွက်ချန်ကေဂျိတ်
 နှင့် ဆွေးနွေးရန်လည်း တိုက်တွန်းသည်။ ချန်ကေဂျိတ်၏စစ်တပ်တွင် “အမျိုး
 သားစိတ်ရှိသည့် အရာရှိများအတွက် နေရာရှိသည်”ဟုဆိုသည်။ ချန်ကေဂျိတ်
 နှင့် ဧ.စပ်ရေးလုပ်နေစဉ်၊ သူက ဇက်ချွမ်တွင် လိုချိသည့် အခြေခံစခန်း တည်
 ဆောက်မည်။ မော်က စင်ကျန်သို့မဟုတ် တိဘက်နယ်ထဲသို့ ဝင်သွားရမည်။
 ဆိုဗီယက်ယူနိုက်တက် ပစ္စည်းထောက်ပံ့လိမ့်မည်။ ဤလိုစခန်းမျိုးဆောက်ရန် ကွန်
 မြူနစ်အင်တာနေရှင်နယ်က ကြိုးမဲ့ ကြေးနန်းဖြင့် အကြံပေးထားသည်ဟု ကျန်း
 ကို ထောင်က ပြောသည်။

မော်သည် ကွန်မြူနစ်အင်တာနေရှင်နယ်၏ အကြံပေးချက်ဆိုသည်ကို
 နားလည်နေပြီ။ ကွန်မြူနစ်အင်တာနေရှင်နယ် အလုပ်အမှုဆောင်အဖွဲ့ဝင်ဟာ
 နယ်နယ်ပုရှိလိမ့်မဟုတ်။ ထိပ်သီးတွေချည်းဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ၁၉၃၂ ခု
 ဟုန်းက ဝမ်ပင်သည် ထိုအဖွဲ့တွင် ပါသွားကာ “ကြေးနန်းရိုက်၍ တော်လှန်

ရေးလုပ်သည်” ကို ကြံခဲ့ဘူးပြီ။ အခြေခံစခန်းမှပို၍ သည် အစီရင်ခံစာများကို သူ့ ကြားလုံး ဗာလုံးတွေ ထည့်ထည့်ပို့ ဘူးပြီ။ အခြေခံစခန်းသို့ “ညွှန်ကြားချက်” “ဆုံးဖြတ်ချက်” ဆိုသည်တို့ ပို့ခဲ့ဘူးပြီ။ လီခေ့ (အော်ကိုဘရွန်း) ကို ဖရက် ဟု နာမည်တခုပေးကာ “တပ်နီတော်နှင့်အတူ ရေပေါ်သို့တက်ပွဲတွင် လိုက်ပါ သွားသည် ကျွန်ုပ်တို့အား ကောက်ထမ့်” ဟု သတင်းတွေခရုခဲ့ဘူးပြီ။ သတင်း တပုဒ်တွင် ဆွယ်ယူကြိုက်အကြောင်း၊ တော်လှန်ရေးဝင်ကော်မရှင် ဥက္ကဋ္ဌ အဖြစ် မော် ကို ရွေးချယ်ကြိုက်စေသည်တို့ကို ဖော်ထုတ် ရှင်းခဲ့ဘူးပြီ။

မော်က ကျန်းကို ထောင်အယူအဆကို ဆန့်ကျင် သည်။ ပါတီသည် တော် လှန်ရေးကို တွန်းတင်ရမည်။ ဂျပန်ကိုတိုက်ရမည် ဤအလုပ်များကို မလုပ်လျှင် ပါတီနှင့်တပ်နီတော်တို့ နေခြင်းသည် ဘာအဓိပ္ပာယ်ရှိသေးသနည်း။ တော် လှန်ရေးအတွက် အခြေအနေကောင်းနေသည်ဟု မော်ကတင်ပြသည်။ (မော်က ဤသို့ပြောသည့်အခါတွင် လှောင်သူကလှောင်ကြသည်။ ကျန်းကို ထောင်က တဟားဟားရယ်သည်။)

မော်က အခြေအနေကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာပြသည်။ ဂျပန်ကိုတိုက်ရန်ဆုံးဖြတ် ချက်သည် မှန်သည်ဟု ယူဆသည်။ ဂျပန်ကိုခုခံဆန့်ကျင်ရေး တပ်ပေါင်းစုသည် လူထုများထဲတွင် အလားအလာရှိနေပြီ။ ခေါင်းဆောင်မှုသာ လိုတော့သည်ဟု မော်ကတင်ပြသည်။ ထို့ကြောင့် ဂျပန်ခုခံဆန့်ကျင်ရေး တပ်ပေါင်းစုစွဲရမည်။ သို့ရာတွင် ချန်ကေရှိတ်ထံ လက်နက်မချရ။ ဗာထူးကြီးတွေမယူရ။ လက်နက်ချ လိုက်လျှင် ကိုယ်စွမ်းအားတွေကုန်သွားမည်။ ရန်သူ့ လက်ခုပ်ထဲကရေဖြစ်မည်။ ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲသည် မိမိတို့အောင်ပွဲကြီးဖြစ်သည်။

မော်က ဤသို့တင်ပြသည့်အခါတွင် ကျန်းကို ထောင်သည် ပိန်ချုံးကာ တစ္ဆေရုပ်ပေါက်နေသည့် မော် ကို စေ့စေ့ကြည့်သည်။ “ခင်ဗျားလိုလူမျိုး ကများ ဂျပန်လို ဖော်အင်အားကြီးနိုင်ငံတနိုင်ငံကို တိုက်ဖို့ပြောရသေးတယ်” ဟု ဆို သည်။ ဤတွင် မော်က ၁၉၂၇ ခုနှစ်တုန်းက ချန်တူရှူးကို သူမေးခဲ့ဘူးသည့် မေးခွန်းကို ပြန်မေးသည်။ ထွက်ပြေးမည်လော။ ပုန်းခန့်မည်လော။ လူထုကို ခေါင်းဆောင်မည်လော။ မော်က ကွန်မြူနစ်ပါတီသည် အမျိုးသားရေးလှုပ်ရှား ပွဲတွင် ခေါင်းဆောင်နေရာကိုယူရမည်။ ခေါင်းဆောင်မှုကို ရယူနိုင်သူသည် ကွန် မြူနစ်ပါတီတခုသာရှိသည်။ ပြည်သူများက ဂျပန်ကိုအလျှော့အပေးနေသည့် ချန် ကေရှိတ်ကို ဆန့်ကျင်နေကြသည်။ ဂျပန်ကိုခုခံချင်ကြသည်။ စစ်ဘုရင်များနှင့်သူ့ စစ်ဗိုလ်ချုပ်များကပင် ချန်ကေရှိတ်ကိုဆန့်ကျင်နေကြသည်။ ထို့ကြောင့် ကျန်း ကို ထောင် တပ်ပြုသလိုတပ်နီတော်သည် လူသူမရှိသည့်တိဘက်နယ်ပယ်က တော များထဲတွင် သားဖမ်းမခန်း၊ လူတစ်အထက်ပြုလုပ်နိုင်။ နေ့ခင်းဆုံးတွင် ခပ်ကဲ အများစုကို အနိုင်ရသည်။

ပါတီတွင်း၌ လမ်းစဉ်နှစ်ရပ်တိုက်ပွဲသည် တေးလျှောက်လုံးတွင် ရှိခဲ့သည်။ ထိုအခါတွင် ကျွန်းကိုထောင်နှင့် တိုက်ရသည့်တိုက်ပွဲသည် အပြင်းထန်ဆုံးဖြစ်သည်။ စကားအတုမှာသာ ပြင်းထန်ကြသည်ဟုတ်။ ကျွန်းကိုထောင်က သူ့အခြေခံစခန်းကို အုပ်စိုးဖြိုးသား ဖြစ်သည်။ သူ့တွင် လက်နက် အင်အား လူအင်အားတောင်တင်းသည်။ ပေါလစ်ဗျူရီတွင် သူ့လမ်းစဉ်အနိုင်ရရေးအတွက် အင်အားကို သုံးလာခဲ့သည်။ ကျွန်းကိုထောင်၏ အယူအဆကို ခရီးပန်းလာသည် တပ်သားများက သဘောကျနိုင်သည်။ ဘော်လရှ်ရေး၏ အနာဂါတ်ကို သံသယဖြစ်နေသူတို့ကလည်း သဘောကျနိုင်သည်။ ကျွန်းကိုထောင်သည် သူ့လမ်းစဉ်ကို လက်ခံရန် ချူတေးကို သိမ် သွင်းသည်။ ဇက်ချွမ်ပြည်နယ် သားချူတေး သူ့ဘက်ပါလာလျှင် ကျွန်းကိုထောင်သည် ဇက်ချွမ် ပြည်နယ်က လိုက်လာသည့် တပ်သားအများစု သူ့ဘက်ရောက်မည်ဟု တွက်ထားသည်။ ယခု သူ့တပ်ထဲတွင်လည်း ဇက်ချွမ်ပြည်နယ်မှ တပ်သား ၃၅,၀၀၀ ခန့် ရှိနေပြီ။ ဇက်ချွမ်ပြည်နယ်သားသည် ကိုယ့်ဇာတိကို အလွန်သံယောဇဉ် ကြီးတတ်သည်။

သို့ရာတွင် မော်က ပါတီထဲတွင် ဒေသခွဲဝါဒ သိပ်မရှိဟုယုံသည်။ ရှိလျှင်လည်း ထိုဒေသခွဲဝါဒကို တိုက်ရမည်။

၁၉၃၅ ခု ဩဂုတ်လ ၁ ရက်နေ့တွင် တော်လှန်ရေးစစ်ကောင်စီက ၈၁ ချက်ပါသော ကျေညာစာတမ်းတစောင် ထုတ်လိုက်သည်။ ထိုကျေညာစာတမ်းကို ပေါလစ်ဗျူရီက အတည်ပြုသည်။ “အမျိုးသားကယ်တင်ရေးနှင့် ဂျပန်ခုခံရေးအတွက် ပြည်သူများသို့ ပန်ကြားချက်” ဟု ခေါင်းစဉ် တပ်ထားသည်။ ဤသည်မှာ ဆန့်ကျင်ဘက်အစည်းအဝေး ဆုံးဖြတ်ချက်ကို အကောင်အထည် ဖော်ခြင်း ဖြစ်သည်။

၁၉၃၅ ခု ဩဂုတ်လကုန် ရက်တင်ဘာလဆန်းတွင် တပ်နီတော်သည် ဂျပန်ကို တိုက်ရန် မြောက်ပိုင်းသို့ဆက်၍ချီတက်သည်။ လက်ျာနှင့်လက်ဝဲတောင်ပန်များ ခွဲထားပြီး စစ်ကြောင်းတကြောင်းတွင် တပ်သား ၃၀,၀၀၀ မှ ၃၅,၀၀၀ ထိ ပါသည်။ လက်ျာဘက်စစ်ကြောင်းတွင် ပထမစစ်မျက်နှာ တပ်မတော်မှ ပထမနှင့် တတိယတပ်မတော် အစုများနှင့် (ကျွန်းကိုထောင်၏ တပ်များဖြစ်သော) စတုတ္ထ စစ်မျက်နှာ တပ်မတော်မှ အမှတ် ၃၀ တပ်မတော် အစုများ ပါသည်။ လက်ဝဲစစ်ကြောင်းတွင် ပထမစစ်မျက်နှာတပ်မတော်မှ ပဉ္စမနှင့် နှစ်မတပ်မတော် အစုများနှင့် စတုတ္ထစစ်မျက်နှာတပ်မတော်မှ အမှတ် ၃၁ နှင့် ၃၂ တပ်မတော်တို့ ပါကြသည်။

လကျာဘက် စစ်ကြောင်းတွင် မော်၊ ချူအင်လိုင်းနှင့် ပေါလစ်ဗျူရီဝင် အများစုပါကြသည်။ လက်ဝဲဘက်စစ်ကြောင်းတွင် ကျန်းကျီထောင်၊ ချူတေးနှင့် လျူပိုချင်းတို့ ပါကြသည်။

ထိုအချိန် ကျန်းကျီထောင်၏အန္တရာယ်သည် တဖြည်းဖြည်းကြီးလာနေပြီ။ သူ့နောက်တွင်ဘောင်တင်းသည့် လက်နက်ကိုင်တပ်ရှိသည်။ သူ့စစ်ကြောင်းသည် မော်ကွမ်ကံသည့် စစ်ကြောင်းထက် အားကောင်းသည်။ မော်၏အားနည်းသောစစ်ကြောင်းကိုဝင်ဖြတ်ကာ မော်နှင့်ပေါလစ်ဗျူရီ တဖွဲလုံးကိုဖမ်းပြီး ပါတီနှင့်တပ်မတော်၏ ခေါင်းဆောင်နေရာသို့ တက်ယူနိုင်သည်။ သို့မဟုတ်လျှင် မော်စစ်ကြောင်းကို ရန်သူ့လက်တွင်းပိတ်မိအောင် ပို့နိုင်သည်။ မော်၏စစ်ကြောင်းသည် ဆွန်ပန်ဒေသကို ဖြတ်ရမည်။ ဆွန်ပန်ကိုဖြတ်လျှင် ထိုဒေသထဲတွင် အခိုင်အမာ တပ်စိုနေသော ကူမင်တန်တပ်အတွဲကြားက ဖြတ်ရမည်။

မော်၏တပ်များသည် တလခန့်နားပြီးသည့်တိုင် အားမပြည့်ကြသေး။ ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲကြောင့် ချိန်ဆဲရှိကြသေးသည်။ ယခုတိုင်ချိန်မောပမ်းနေသည့် တပ်များဖြင့် ကူမင်တန်စစ်ကြောင်းကို ဖောက်ထွက်ကာ မြောက်ဘက်သို့ချီရတော့မည်။ မော်၏တပ်များသည် ရွာလုံးကျွတ်ထွက်ပြေးကြသော တိဘက်ရွာများတွင် စခန်းချကြရသည်။ မော်ကအိမ်များထဲမှ မည်သည့်ပစ္စည်းကိုမျှမယူရဟု သူ့တပ်သားများကို အမိန့်ထုတ်သည်။ စည်းကမ်းဖောက်သူများကို ပစ်သတ်သည်။ ရွာပြင်ဘက်တွင် ရိတ်ခါနီးဆဲဆဲ ဂျုံခင်းကြီးများကိုတွေ့ရသည်။ မော်၏တပ်များသည် ထွက်ပြေးနေသော ရွာသားများအတွက် ဂျုံများကိုရိတ်ပေးခဲ့ကြသည်။ တလင်းများတွင် ပုံပေးခဲ့ကြသည်။ သူတို့ယူသောပစ္စည်းများအတွက် ပိုက်ဆံများထားပစ်ခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် သူတို့တွင်ဆန်မရှိ။ အသားမရှိ။ ဆားမရှိ။ ဆားမရှိသည့်အတွက် ပိဋိဒုက္ခရောက်ကြရသည်။ ဂျုံစေ့ပြုတ်ကို ဆားမပါဘဲ သောက်ရသဖြင့် ဗိုက်နာကြသည်။ တပ်သားတဦးက အိမ်တအိမ်တွင် ပက်သရေများတွေ့သဖြင့် ပြုတ်စားသည်။ မော်လည်း ထိုဝက်သရေပြုတ်ကိုပင် သောက်သည်။ ဤသို့ဖြင့် တပ်နီတော်သည် ဝက်သရေပြုတ်ကိုပင် စားသောက်လာခဲ့သည်။

ဆွန်ပန်နယ်ထဲသို့ရောက်လျှင် မိုင်ပေါင်းများစွာကျယ်သည့် စိမ့်တောကြီးများကို ဖြတ်ရသည်။ စိမ့်မြေတွေက နှင်းလိုက်လျှင် ကျွဲသွားသည်။ ရွှံ့ပွက်ထဲတွင်နစ်၍ အများအပြား သေခဲ့ကြသည်။ ဆွန်ပန်နားသို့ရောက်လျှင် ကူမင်တန်တို့က မော်၏စစ်ကြောင်းကို ညှပ်တိုက်သည်။

ဤတွင် ပြဿနာတရပ် ပေါ်လာသည်။ ကျန်းကျီထောင်နှင့် မော်၏စစ်ကြောင်းနှစ်ကြောင်းသည် မြောက်ဘက်သို့ချီလာခဲ့ကြသည်။ မော်၏တပ်က မြစ်ဝါမြစ်၏ မြောက်ဖက်သို့ ရောက်သွားသည်။ ကျန်းကျီထောင်က သူ့ရောက်သည့်အချိန်တွင် မြစ်ရေလျှော့၍ပကူးနိုင်ဟု

ဆိုကာ တောင်ဘက်ကမ်းတွင် ကျန်ရစ်ခဲ့သည်။ ဤတွင် ကျန်းကို ထောင်က သူ့တပ်များကို တောင်ဘက်သို့ပြန်ဆုတ်ကာ မော်တပ်များကိုလည်း မြစ်ကို ဖြတ်၍ ပြန်ဆုတ်ခဲ့ရမည်ဟု အမိန့်ပေးသည်။ ဤတွင် မော်တပ်မှတပ်အချို့က တောင်သက်သို့ ပြန်ဆုတ်လိုကြသည်။ မြောက်ဘက်တွင် ဘာမျှ စားစရာမရှိ။ တောင်ဘက်တွင် ဇက်ချွမ်ပြည်နယ်ထဲသို့ ပြန်ဆုတ်ရလျှင် ထမင်းကောင်းကောင်း စားရမည်။ ထို့ကြောင့် မော်၏စစ်ကြောင်းတွင် အုပ်မနိုင်ထိန်းမရ ဖြစ်ကုန် သည်။ တချို့တပ်တွေက ပြန်ကုန်ကြသည်။ အလာတုန်းကကဲ့သို့ပင် စိမ့်မြေတွေ၊ ဗွက်တော်ကြီးတွေကိုကျော်၍ ပြန်ကြသည်။ ပြန်ဆုတ်ရာတွင် ကျန်းကို ထောင် နှင့်အတူ ချူတေးနှင့်လျူပိုချိန်းတို့လည်း ပါသွားကြသည်။ မိမိပါသွားခြင်း မှာ ကျန်းကို ထောင်က “သေနတ်ဖြင့်တေ” ၍ ခေါ်သောကြောင့် ပါသွားရ သည်ဟု ချူတေးက နောင်တွင် အမေရိကန်သတင်းစာဆရာမ အဂ္ဂနိုဗမက်စ်လေ ကို ပြောပြသည်။ သို့ဖြင့် မော်၏နောက်တွင် တပ်သား ၈၀၀၀ ခန့်သာ ကျန် တော့သည်။ တပ်သား ၂၂,၀၀၀ ကျော်သည် မော်၏ အမိန့်ကို ဖိဆန်ကာ ကျန်းကို ထောင်၏တပ်များနှင့်အတူ ပြန်လှည့်သွားကြသည်။

“သူတို့ ပြန်လှည့်ကုန်ကြတော့ ကျွန်တော်တို့တော့တဲ့ ကျွန်တော့တယ်။ တောကြီးမျက်မိထဲမှာ ဘာမှစားစရာမရှိဘူး။ မြက်တောကြီးတွေက ဆင်တရပ် လောက်မကဘူး။ ကွင်းစပ်မှာ ရွာကလေးတချို့တလေ တွေ့ပါရဲ့။ ဒါပေမဲ့ ရွာသားတွေမရှိတော့ဘူး။ ထွက်ပြေးကုန်ကြပြီ။ ဥက္ကဋ္ဌမော်က ဘာကိုမှမယူရ ဘူးတဲ့။ ကျွန်တော်တို့ဟာ ဥက္ကဋ္ဌကြီးမော်ရဲ့ မျက်နှာကို ကြည့်မိတယ်။ ရဲဘော် တွေ ပြန်လှည့်သွားတာကို ကြည့်ပြီး မော် တော်တော် စိတ်ထိခိုက်နေပုံ ရတယ်။ ကျွန်တော်တို့လဲ တရားရုံးပြန်လှည့်နေတဲ့ တပ်တွေကိုကြည့်ပြီး စိတ်ဝါစာကျလာ ကြတယ်။ ရှေ့မှာတောင်တွေ အများကြီးကျော်ရအုံးမယ်။ တိုက်ပွဲတွေနဲ့တိုးအုံး မယ်။ စားစရာလဲ မြောက်ဘက်သွားလေ ရှားလေတဲ့။ ရဲဘော်အတော်များများ မှာ ဝမ်းကိုက်လို့ အတုန်းအရုန်း သေကုန်ကြတယ်။

“ဥက္ကဋ္ဌမော်က ‘သွားချင်သူသွားပေစေ’ လို့ ပြောတယ်။ ပါရှေ့ဆိုတဲ့ ရွာရောက်တော့ ကျွန်တော်တို့အစည်းအဝေးတခု လုပ်ကြတယ်။ ဥက္ကဋ္ဌမော်က ‘ဘယ်နယ်လဲရဲဘော်တို့ ပြန်လှည့်ချင်သလား’ လို့ မေးတယ်။ ကျွန်တော်တို့ သူ့ မျက်နှာကို ငေးကြည့်နေကြတယ်။ ဥက္ကဋ္ဌမော်ဟာ ကျွန်တော်တို့နဲ့ သေမကွာ ရှင်မကွာ အတူရှိခဲ့တယ်။ ကျွန်တော်တို့နဲ့အတူ ခြေလျင်လျှောက်ခဲ့တယ်။ ထမ်း စင်ပေါ်ကို ယောင်လှိုတောင် မတက်ဖူး။ သူ့အတွက် ပေးထားတဲ့ ထမ်းစင်ကို ဒါဏ်ရာရတဲ့ ရဲဘော်တွေကိုပေးတယ်။ ကျွန်တော်တို့က ကျွန်တော်တို့ ဘယ်တော့ မှ နောက်ကြောင်းမပြန်ဘူး။ ဥက္ကဋ္ဌမော်နဲ့အတူ ရှေ့ကိုတိုက်မယ်လို့ အော်ကြ တယ်။ ဒီတော့ ဥက္ကဋ္ဌမော်က သူတို့ပြန်လာကြမှာတဲ့။ ငါတို့အိမ်ပြန်လာရမှာတဲ့။ သူတို့ပြန်လာနိုင်အောင် ငါတို့ကလမ်းရှင်းထားရမယ်။ သူ့ကိုပြန်လာနိုင်အောင်

လမ်းခင်း ပေးထား ရမယ်' လို့ ဥက္ကဋ္ဌ မော်က ပြော တယ်။ ပြောတဲ့ အတိုင်းဘဲ ကျွန်တော်တို့ဟာ ရှေ့ တက်ပြီး ရန်သူတွေနဲ့တိုက်ပွဲကြီး တပွဲကို တိုက်လိုက်ရတယ်”

ထိုတိုက်ပွဲမှာ လတ်ဇီကို တောင်ကြားတိုက်ပွဲဖြစ်သည်။ ချန်ကေရှိုတ်၏ အကောင်းဆုံးတပ်မှူးဖြစ်သူ ဟူဆွန်နန်က တပ်သား ၄၀,၀၀၀ ဖြင့် ထိုတောင်ကြားမှပိတ်၍ စောင့်သည်။ တပ်နဲ့တော်သည် ဒါးလွတ်များ၊ လှံများအပေါ် အဝင် ရုရာလက်နက်ဖြင့် ကူမင်တန်မြင်းတပ်ကို ဝင်တိုက်သည်။

“ကျွန်တော်တို့ဟာရန်သူကို အပိုင်းပိုင်း ခုတ်ထစ်ဖစ်ကြတယ်။ ကျွန်တော်တို့ကို ဘယ်သူမှမစားနိုင်ဘူး။ တညလုံးတိုက်တာ မနက်လင်းတော့ ပျော်တော်တို့ဒီတောင်ကြားကိုရတာဘဲ” ဟု တပ်သားဟောင်းကြီးတစ်ဦးက ပြောပြသည်။

ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲတုန်းက သူတို့ဖြတ်ကျော်ခဲ့ရသည့် စိမ့်တောကြီးများကို ယခု တိုင်သူတို့မမေ့နိုင်သေး။ (ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲတွင်ပါခဲ့သူ ယခု ၃၀၀၀ ကျော် ကျန်သေးသည်။)

“စိမ့်တောကြီးတွေဟာ မဆုံးနိုင်တော့ဘူး။ တကွဲပွဲပင်လယ်ကြီး။ ရေ သဲကန္တာရကြီး။ ခြေချလိုက်တာနဲ့တပြိုင်နက် စုတ်ယူလိုက်သလို မြှုပ်သွားတာ ဘဲ။ စိမ့်တောကြီးထဲမှာ ခြုံပုတ်ကလေးတွေ ကွက်ကြားပေါက်နေကြတယ်။ တချို့ နေရာတွေမှာ မြေမာကျန်တယ်။ အဲဒီစိမ့်တောကြီးကိုဖြတ်ရင် မြေမာတဲ့ နေရာကလေးတွေပေါ်ကဘဲ ဖြတ်လို့ ရတယ်။ ရေ က သွားနှင့်တဲ လူတွေက ဆိတ်မွေးနဲ့ကျစ်ထားတဲ့ ကြိုးကြိုးကို ချပစ်ခဲ့တယ်။ နောက်ကလူတွေက အဲဒီကြိုး ထန်းအတိုင်းလိုက်ပြီး သွားရတယ်။ တခါကျတော့ နှင်းခဲတွေကျလို့ ကြိုးစပျောက် သွားတယ်။ နှင်းခဲတွေကိုလက်နဲ့ပေးပြီး ကြိုးစကိုမနဲရှာယူရတယ်။ ကြိုးစဟာ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ အသက်သွေးကြောဘဲ။

“တခါတလေကျတော့လဲ လူမျိုးစုတွေကို လမ်းပြအဖြစ် ငှားရတယ်။ ဒီစိမ့်တောကြီးကို ဘယ်နေရာက ဖြတ်ရမယ်ဆိုတာ သူတို့ဘဲသိတယ် မဟုတ်လား။ ဒါပေမဲ့ လူမျိုးစုတွေက ငှားခအဖြစ် အသားနဲ့ပိုက်ဆံ ပေးရမယ်လို့ တောင်း တယ်။ ငှားခကလဲသိပ်ဈေးကြီးတယ်။ ပြီးတော့ခြေလျှင်လိုက်ပြီး မပြနိုင်ဘူး ဆိုလို့ သူတို့ကိုကျွန်တော်တို့က ဝေခနဲ့ ထမ်းခေါ် ခဲ့ရ သေးတယ်။ ဝေခနဲ့ လူ ခြောက်ယောက် ထမ်းရတယ်။ တခါတလေကျတော့လဲ ပင်ပန်းလွန်းလို့ ဘယ် ထမ်းနိုင်မလဲ။ လဲကဲ့ကုန်တာပေါ့။ ဒီလိုအချိန်မှာ သူတို့လက်ခုပ်ထဲကရေဆိုတော့ ပိုက်ဆံသိပ်တောင်းတာဘဲ”

သူတို့တွင် စားစရာမရှိ။ ဥတုက တနေ့သုံးခါလောက် ပြောင်းတတ်သည်။ နေပွင့်သည့်အခါ ပွင့်သည်။ ခဏကြာလျှင် ဆီးနှင်းတွေ ကျလာတတ်သည်။ ခဏ

ကြာလျှင် မိုးရွာကာ လေပြင်းတိုက်လာတတ်သေးသည်။ ညတွင် ရွံ့တွေကရေခဲ
သဖြင့် ကောင်းကောင်းအိပ်၍မရ။ တယောက်ကိုတယောက်မိ၍ထိုင်ရင်း အိပ်ကြ
ရသည်။ မြက်ကိုစားကြရသည်။ နယ်ရီသီးလို အသီးတွေတွေ့သဖြင့် ထိုအသီး
များကိုစားကြရသည်။ ပဲမြစ်လှည့်မျိုးတွေကို စားကြသဖြင့် အဆိပ်ဖြစ်ကုန်ကြ
သည်။ ဝမ်းကိုက်ရာဂါ စွဲကုန်ကြသည်။

“ကျွန်တော်တို့နဲ့ ပါလာတဲ့ ဂျုံစေ့တွေကို အခမ်းလိုက်စားကြတယ်။
ဒါပေမယ့် ဘယ်အစာကြေပါမလဲ။ ဝမ်းသွားတော့ အစေ့လှိုက်တွေချည်းဘဲ။
အဲဒီတုန်းက ၁၂ နှစ်သား ၁၃ နှစ်သား ၁၄ နှစ်သား ရဲဘော်ကလေးတွေပါ
တယ်။ တော်တော်အံ့ဩတို့ကောင်းတဲ့ ရဲဘော်လေးတွေဘဲ။ သူတို့ကြည့်လိုက်ရင်
တပ်ဦးကချည်းဘဲ။ ဒဏ်ရာရနေတဲ့ လူနာတွေရဲ့ အနာတွေကို ဆေးပေးတယ်။
ညကျရင်ထဲပြုံး လူရေတယ်။ ဘယ်ရီသီးလိုက်ခူးတယ်။ ရှေ့ကသွားနှင့်ပြီး လမ်း
မပျောက်အောင် အသံပေးတယ်။ နှာရီခေါက်တယ်။ ကျွန်တော်တို့ဒီလို စိမ့်
တော့ကြီးထဲကို ဖြတ်တော့ ဘာလုပ်တယ် ထင်သလဲ။ သိချင်းဆိုတယ်လေ။
‘သားရေကိုလဲ ဒီလိုစားမည်’ဆိုတဲ့ သိချင်း။ သားရေခါးပတ်တွေကို ပြုတ်၊အတုံး
ကလေးတွေလုပ်ပြီး စားကြတယ်။ ရေကလဲ ပုပ်နေတယ်။

“တခါတလေ တံဘက်လူမျိုးစုတွေက ကျွန်တော်တို့ကို မြဲခိုထိုက်သေး
တယ်။ ရဲဘော် တော်တော်များများ ကျဆုံးခဲ့ရတယ်။ မြက်စောကြီးထဲမှာဆို
တော့ ရန်သူကို မမြင်ရဘူး။ မကြာခဏအလစ်မှာ အတိုက်ခံကြရတယ်။ တခါ
တလေကျတော့ ကျွန်တော်တို့လဲ တွေဝေလာတတ်ကြတယ်။ သေရမဲ့ အတူတူ
အဆိပ်စားပြီးသေမလား။ နှံ့ ထိန်သေမလား။ ပစ်သတ်ပြီးသေမလား။ တနည်း
နည်းနဲ့ သေတာက ကောင်းလိမ့်အံ့မယ်လို့ ထင်မိတယ်”

သူတို့ခြေထောက်များတွင် ဆိုင်းအနာကြီးတွေ ပေါက်နေသည်။ ရှေ့က
သွားနှင့်သူတွေ လဲကျသေဆုံးကုန်ကြသည်။ အလောင်းတွေကို တက်နင်းသွား
ကြသည်။ “ကျမ လျှောက်နေတုန်း ဇီကန်မြည်လို့ မြက်ပင်တွေကို ဖြဲကြည့်လိုက်
တော့ လူသေရဲမျက်နှာကြီးသွားတော့တယ်။ ခုထက်ထိ အိပ်မက်ထဲမှာ ပေါ်လာ
တတ်သေးတယ်” ဟု စိမ့်တော့ကို သုံးကြိမ်ဖြတ်ခဲ့သည့် အမျိုးသမီးတဦးက ပြော
ပြသည်။

ထိုစိမ့်တော့ကြီးကို ဖြတ်တုန်းက ရဲဘော်အများအပြား ဆုံးရှုံးခဲ့ကြသည်။ စိမ့်
တော့ကြီးများတွင် ရဲဘော်တွေမည်မျှသေခဲ့ကြကုန် မည်သူမျှ မပြောနိုင်။ တောင်
ကြားကို တိုက်သိမ်းပြီး တောင်တန်းကြီးတခုကို ဖြတ်ကျော်ရပြန်သည်။ ထိုနေရာ
မှာ ကန်စုနှင့် ရှန်စီးနယ်စပ် ဖြစ်သည်။ တောင်စောင်းပေါ်တွင် ခေတ္တနားကြ

သည်။ ဆောင်းဝင်စဖြစ်၍ တောင်ထိပ်တွင် အလွန်အေးသည်။ သူတို့ ပတ်ပတ်လည်တွင် တောင်တန်းကြီးများ၊ ချောက်ကမ္ဘားကြီးများသာ ရှိသည်။ နှစ်ပေဝေ သက်တန်းက မြစ်ဝါမြစ်က သယ်ဆောင်လာသဖြင့် လိုအက်မြေဝါများ ဖုံးသော တောင်တန်းကြီးများဖြစ်သည်။ သစ်ဝါးဆို၍ ဘာမျှမရှိ။ မြေဝါတောင်တန်းကြီးများသည် တွန့်ခေါက်တောင်တန်းကြီးများ ဖြစ်နေကြသည်။ အချို့နေရာတွင် မိုင်ရာထောင် စတုရန်းရှိသော မြေဝါချိုင့်ဝှမ်းကြီးတွေ ဖြစ်နေကြသည်။ ယခုတပ်နဲ့တော်သည် ပြည်နယ်ဆယ်ခုကိုဖြတ်ကာ ၁၁ ခုမြောက် ပြည်နယ်ထဲသို့ ဝင်နေပြီ။ ဤတောင်တန်းကို ကျော်လျှင် အလယ်ပိုင်းအာရှတိုက် သဲကန္တာရအထိ ရှည်းလျားသော တရုတ်တံတိုင်းကြီးကို မြင်ရတော့မည်။ မော်သည် ဝမ်းသာမဆိုးဖြစ်နေသည်။ ဤနေရာတွင် ကဗျာတပုဒ်ပင် စပ်လိုက်သေးသည်။

ကောင်းကင်က မြင့်တယ်
တိမ်တွေက ကြည်တယ်
တောင်ဆီကိုယ့်တုံ တောငန်းကို
ကြည့်မိတယ်
တရုတ်တံတိုင်းကြီးဆီ မရောက်ရင်
ငါတို့ဟာ လူသားတွေ မဟုတ်ဘူး
ငါတို့လာတဲ့ခရီးကို လက်ချိုးရည်တော့
လိ ၂၀,၀၀၀ ရှိသွားပြီ
လျှူပန်တောင်ထိပ်ပေါ်က
ငါတို့ရဲ့ အောင်လံတွေဟာ
အနောက်လေထဲမှာ တလူလူလွင့်နေကြတယ်
ဒီနေ့ ငါတို့လက်ထဲမှာ
ကြိုးတချောင်းကိုင်ထားတယ်
နဂါးကြီးကို ချည်ဘို့
အပြာရောင် နဂါးကြီးကိုကော
ဘယ်အခါများ ဒို့ချည်နိုင်မှာလဲ

အပြာရောင်နဂါးဆိုသည်မှာ ကြယ်ခွန်နုလုံးစသည့် နက္ခတ်ကို ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ ဂျပန်ပြည်ကို စိုးမိုးသည့် နက္ခတ်ဖြစ်သည်။ မော်သည် တောင်ထိပ်မှနေ၍ မြောက်ဘက် သူချီရမည်ခရီးကို မျှော်ကြည့်သည်။ နားနေရာမမြင်။ တိုက်ပွဲတွေကို ဆက်တိုက်ရဦးမည့် ခရီးဟု မြင်သည်။ သူနှင့် သူတပ်သား ၇၀၀၀ သည် တရုတ်ပြည်က လူသမုဒ္ဒရာကြီးထဲတွင် ရေခက်ကလေးတစ်ခုမျှသာ ဖြစ်သည်။ ထို ၇၀၀၀ က ခုတ်ပြတ်ချိန်ကာ မြို့ထဲရွာထဲတွင် မနေနိုင်။

လူမရှိသည့် မြေဝါချိုင့်ဝှမ်းကြီးထဲတွင် ပြေးလွှားနေရသေးသည်။ ဤအထဲက ဂျပန်လို အင်အားကြီး နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံကို အတုဖက်ပြိုင်မည်ဆိုခြင်းမှာ ရုတ်တရက် ကြည့်လျှင် ကြားလုံးဟု ထင်ရသည်။ သူပြောစဉ်က မော်သည် သမိုင်းကိုဖြတ် သန်းနေဆဲဖြစ်သည်။ ကြားလုံး ဟုတ်မဟုတ်ကိုမူ သမိုင်းက သက်သေပြခဲ့ပြီ။

“လူပုန်တောင်ကိပ်က ဆင်းလာတော့ စစ်ဘုရင် သူပုန်တွေရဲ့ခြင်းတပ် တွေနဲ့ တိုက်ပွဲတွေတိုက်ရသေးတယ်။ ကျွန်တော်တို့ဘာ နိုင်တယ်၊ အောက်တိုဘာ လ ၂၀ ရက်နေ့မှာ ရုန်းစီးမြောက်ပိုင်းက ဝူချီချင်းဆိုတဲ့ ခရိုင်လေးတခုကို ရောက် ကြတယ်။ ကျွန်တော်တို့ရောက်တော့ မှောင်ရဲဖြိုးဖျံဖြစ်နေပြီ။ ဒီတုန်းမှာ မောင်း သံတွေ ဗျံသံတွေကြားရပြီး ကျွန်တော်တို့ကို လာကြိုသူတွေနဲ့ တွေ့ရတယ်။ ‘ဥက္ကဋ္ဌကြီးမော် သက်တော်ရှည်ပါစေ၊ တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ အရှင်ရှည်ပါစေ’ ဆိုတဲ့ ကြေးကြော်သံတွေကို အမှောင်ထဲမှာ ကြားနေရတယ်။ ကျွန်တော်တို့ ဝမ်းသာလွန်းလို့ ငိုကြွတယ်”

မော်နှင့် ဆူရဲဘော် ၇၀၀၀ တို့၏ ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲသည် ဆုံးခန်းတိုင် ရောက်ပြီ။ ထွက်လာကတည်းက ဤအဝတ်အစားဖြင့် ထွက်ခဲ့ကြသည်။ ရွှံ့တွေ၊ ဂျိုးတွေပေကာ စုတ်ပြတ်နေပြီ။ မော်သည် တပ်ဦးမှ ရပ်သည်။ ခရီးရှည်ချီတက် ပွဲကို လာကြိုသည့် တပ်မှူး ဆူပိုင်တန်းက မော် ကိုပေ့ဖက်နှုတ်ဆက်သည်။

“ကျုပ်တို့ကို လာကြိုဖော်ရတဲ့အတွက် ကျေးဇူးတင်တယ် ရဲဘော်”
မော်က ဤမျှသာ ပြောသည်။ သူတို့နှစ်ယောက်လုံး တိတ်ဆိတ်နေကြ သည်။ ပြောစရာစကားတွေများသဖြင့် ဘယ်ကစ၍ ပြောရမည်မသိ။ ရုန်းစီးမြောက်ပိုင်းတွင် တပ်နားသည့်အခါကျမှ တပ်နီတော်သည် မိမိ ဖြတ်သန်းခဲ့ရသည့် ခရီးကို ပြန်ကြည့်သည်။ မိုင်ပေါင်း ၇၅၀၊ တောင်တန်း ၁၈ခု၊ မြစ် ၂၄မြစ်၊ ပြည်နယ် ၁၁ နယ်၊ မြို့ ၆၂မြို့၊ လူမျိုးစုနယ် ၆ ခု၊ စစ်ဘုရင်များ၏စစ်တပ် ၁၀တပ်၊ ချန်ကေရှိတ်၏တပ်သား တသန်းရှိ စစ်တပ် ကြီးတတ်။

ဤအရာတို့ကို ဖြတ်သန်းခဲ့ရသည်။
ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲဆိုလို့ ဒီချီတက်ပွဲကြီးဟာ ဘာ အဓိပ္ပာယ်ရှိသလဲလို့ မေးကောင်းမေးကြလိမ့်မယ်။ ဒီချီတက်ပွဲကြီးဟာ အမိုင်းမှတ်တမ်းမှာ ပထမဆုံး အကြိမ်ဖြစ်တယ်။ ကျေညာစာတမ်း ဖြစ်တယ်။ ဝါဒဖြန့်ချိရေးတပ်ပွဲ ဖြစ်တယ်။ မျိုးကြစက်ဖြစ်တယ်လို့ ကျွန်တော်တို့ ဖြေရလိမ့်မယ်။ တပ်နီတော်သားတွေဟာ သူရဲကောင်းတွေဖြစ်ပြီး နယ်ချဲ့နဲ့ သူ့နောက်လိုက်ခွေး၊ ချန်ကေရှိတ်လိုလူမျိုး တွေဟာ ဘာမှအသုံးမကျဘူးဆိုတာ ဒီချီတက်ပွဲကြီးက တကမ္ဘာလုံးကိုကျေညာ လိုက်တယ်။ တပ်နီတော်ရဲ့ လမ်းကြောင်းကသာ သူ့ဘိုးကို ဓလွတ်မြောက်ရေးဆိုကို ပို့ပေးနိုင်တဲ့ လမ်းကြောင်းဖြစ်တယ်ဆိုတာကို ပြည်နယ် ၁၁ နယ်ရှိ သန်းပေါင်း ၂၀၀ လောက်တို့ ပြည်သူတွေကို ကျေညာလိုက်တယ်။ ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲဟာ

မျိုးကြဲတက်လဲဖြစ်တယ်။ ပြည်နယ် ၁၁ နယ်ထဲမှာ မျိုးစေ့တွေကို ချခဲ့တယ်။ ဒီမျိုးစေ့တွေဟာ အညောင်တွေပေါက်လာလိမ့်မယ်။ အရွက်တွေထွက်လာလိမ့်မယ်။ အပွင့်တွေ ပွင့်လာလိမ့်မယ်”ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။ (“ဂျပန်နယ်ချဲ့သမားကို ဆန့်ကျင်တိုက်ခိုက်ရေး နည်းပရိယာယ်” ဆောင်းပါးလက်ရွေးစဉ်ကျမ်း၊ အတွဲ ၁)

၁၉၃၆ ခုနှစ်တွင် မော်က ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲနှင့်ပတ်သက်သည့် ကဗျာတပုဒ်ကို အဂ္ဂါစနိုးသို့ ပေးခဲ့သည်။

တပ်နိုတော်ဟာ
ဝေးလံတဲ့တိုက်ပွဲတွေကို မကြေ့ဘက်ဖူး
မြစ်ပေါင်းတထောင် တောင်ပေါင်းတသောင်းကိုလဲ
အေးအေးသက်သာ ကျော်နိုင်တယ်
ကျေ ကောက်ပင်ပန်းတဲ့ တောင်စဉ်ငါးထပ်ဟာ
သူတို့အဖို့ လှိုင်းတုန်ကလေးတွေလောက်ပဲရှိတယ်
ကြောက်ဖွယ်ကောင်းတဲ့ ဝူမင့်တောင်ထူထွါများတွေဟာ
သူတို့ ဖဝါးအောက်မှာ ရွံ့ပုံကလေးတွေ ဖြစ်နေတယ်
သဲသိင်္ဂါမြစ်တဖက်က
နှင်းငွေရစ်မြို့တဲ့ ကမ်းပါးစောက်ကြီးတွေက
နှွေးနေတယ်
တာတူးမြစ်ရေယဉ်ပေါ်က
သံကြိုးကြီးတွေဟာ အေးနေတယ်
မင်ရှန်းတောင်တန်းပေါ်က
မဆုံးနိုင်တဲ့ တောင်ခိုးတွေကြားထဲမှာ
ရယ်သံတွေ ဘယ်လောက်ဟိန်းနေသလဲ
တပ်မတော်ကြီး သုံးခုဖြစ်တော့
သူတို့မျက်နှာတွေဟာ ပြုံးနေတယ်

မော်တိုတပ်များ မြောက်ပိုင်းကို ရောက်သွားသည့်ထိအချိန်၌ ပြန်ဆုတ်သွားသော ကျားကို ထောင်၏တပ်များသည် ချူကျီချေ့ ဆိုသည့် မြို့ကလေးတို့တွင် စခန်းချကြသည်။ ထိုမြို့တွင် တိဘက်ရဟန်းများနှင့် မြေရှင်ကြီးများ ဩဇာလွှမ်းမိုးသည်။ ကျားကို ထောင်သည် ထိုမြို့တွင် တပ်နိုတော် အစည်းအဝေးတစ်ခု ကျင်းပကာ “ကွက်ပြေးသော” မော် ကို ဝေဖန်ရှုတ်ချသည်။ မော်၏လုပ်ရပ်သည် ပါတီနှင့်

တပ်မတော်၏ ညီညွတ်ရေးကို ဖျက်ဆီးစေသည်ဟု ဝေဖန်သည်။ မော်၏ဝါဒသည် “အရှုံးပေးဝါဒ၊ ပြောက်ကျားဝါဒ” ဟု ဝေဖန်သည်။ ဆွန့်ယီအစည်းအဝေးက တင်မြောက်ခဲ့သည့် ဗဟိုကော်မတီနှင့် ပေါလစ်ဗျူရိုကို တရားမဝင်ဟု ကျေညာသည်။ ဗဟိုကော်မတီအသစ်တရပ် ဖွဲ့စည်းရန် တရုတ်ပြည်တပြည်လုံးက ပါတီဝင်ကိုယ်စားလှယ်များ၏ စုံညီအစည်းအဝေးတရပ်ကို ခေါ်ယူသည်။ အမည်ခံ ဗဟိုကော်မတီအတူ၏ ညွှန်ကြားချက်များကို မနာခံဟု အမိန့်ထုတ်သည်။ ထို့နောက် သူ့ကိုယ်တိုင် အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးအဖြစ် ဦးဆောင်သည့် ယာယီ ဗဟိုကော်မတီဆိုသည်ကို ဖွဲ့သည်။ သူခေါင်းဆောင်သည့် ယာယီပေါလစ်ဗျူရိုဆိုသည်ကို ဖွဲ့သည်။ သူခေါင်းဆောင်သည့် အမျိုးသားလူမျိုးစု အစိုးရအဖွဲ့ကို ဖွဲ့သည်။ စစ်ကော်မရှင်ဖွဲ့၍ ချူတေးကို သေနာပတိချုပ် ခန့်သည်။

ဤသို့ဖြင့် ကျန်းကိုထောင်သည် တရုတ်ကွန်မြူနစ် ပါတီ၏ အကြီးအကဲနေရာကို မရအရ ယူသည်။ သူ့အစိုးရနှင့် သူ့တပ်တည်ရာမှာ တိဘက်လူမျိုးတို့ ကြီးထိုးကြဲနေထိုင်သည့် တောကြီးမျက်မိဖြစ်သည်။ ဘိန်းထွက်သည်ဟု ကျော်ကြားသည်။ ကျန်းကိုထောင်သည် သူ့တပ်ကို ကုန်ထုတ်ရေးတပ်ဖွဲ့တခု ဖြစ်လာအောင် မလုပ်နိုင်။ သူ့တပ်သည် လူထုအပေါ်တွင် ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးဖြစ်နေသည်။ မော်က လူမျိုးစုများထဲတွင် အခြေခံစခန်း တည်ဆောက်ခြင်းမပြုရန် သူ့ကိုသတိပေးဘူးသည်။ ထိုဒေသများက လူနေကြသည်။ စိုက်ပျိုးရေးခက်သည်။ တပ်သားများတွင် ဘာသာစကား အခက်အခဲရှိသဖြင့် လူထုနှင့်စိမ်းသည်။ ဟန်လူမျိုးဘုရင်များနှင့် ကုမင်တန်တို့ နှိပ်စက်ခဲ့သဖြင့် လူမျိုးစုများသည် ရန်လိုတတ်ကြသည်။ ကျန်းကိုထောင်၏ တပ်သည် ဘိန်းအရောင်းအဝယ်လုပ်၍ တည်တန့်နေသည်။ စစ်ဘုရင်၏ စစ်တပ်တပ် အသွင်ဆောင်လာသည်။ ဧရာဝတီဘယနှင့် ထွက်ပြေးမှုများကြောင့် တပ်သားဦးရေနည်းလာသည်။

မော်နှင့် ဗဟိုကော်မတီက သူတို့ရှိရာ ရှန်စီမြောက်ပိုင်းသို့ လိုက်လာရန်ကြေးနန်းဖြင့် ညွှန်ကြားသည်။ ၁၉၃၆ ခုနှစ်လတွင် ဟိုလုန်ကွပ်ကဲသည့် ဒုတိယ စစ်မျက်နှာ တပ်မတော်သည် ရှန်စီသို့ရောက်လာသည်။ ဟိုလုန်ကွပ်ကဲသည့်ဒုတိယ စစ်မျက်နှာ တပ်မတော်သည် အကွေ့အကောက်များစွာကို ဖြတ်သန်းခဲ့ရသည်။

ပင်ကွေ့ဟူ၍ ကံ့သို့ပင် ဟိုလုန်သည် ကုမင်တန်ဗိုလ်ချုပ်တဦး ဖြစ်သည်။ ကွန်မြူနစ်ပါတီဘက်သို့ ပြောင်းလာကာ ၁၉၂၇ ခု ဩဂုတ်လ ၁ ရက် နှင့် ချန်ပန်ကန်မှတင် ပါဝင်ခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က ဟိုလုန်သည် သူ့ဇာတိဖြစ်သည့် ဟူနန်အနောက်မြောက်ပိုင်းတွင် အခြေခံ စခန်းတခု တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ ၁၉၃၄ ခုနှစ် ချန်ကေရှိုက်က သူ့စခန်းကိုတိုက်သိမ်းသည့်အခါ၌ ဟိုလုန်သည် ကွေ့ချောင်ပြည်နယ်အရှေ့မြောက်ပိုင်းသို့ ဆုတ်လာခဲ့ရသည်။ လမ်းတွင်ဗဟိုစခန်းကိုရန်သူတိုက်သဖြင့် ဆုတ်လာခဲ့ရသော ချန်ပေရှိုကွပ်ကဲသည့် ပြောက်ကျား

များနှင့်တွေ့သည်။ ဤတွင် ဂျင်ပေရှိသည် ဟိုလုန်၏ ဒုတိယစစ်မျက်နှာ တပ်မတော် နိုင်ငံရေးမှူးတာဝန်ကိုယူခဲ့သည်။ ကွေ့ချောင်ပြည်နယ်တွင် ရန်သူက တိုက်ထုတ်သဖြင့် ဟူနန်သို့ ပြန်ဆုတ်ရပြန်သည်။ တဖန် မောင်ထုတ်ပြန်သဖြင့် ကွေ့ချောင်သို့ပြန်ဆုတ်ရပြန်သည်။ ဤသို့ဖြင့် ဟိုလုန်၏ ဒုတိယစစ်မျက်နှာတပ်မတော်သည် ကွေ့ချောင်ပြည်နယ်နှင့် ဟူနန်ပြည်နယ်ကို ခေါက်တုံခေါက်ပြန် ကူးနေရသည်။ ၁၉၃၆ ခုနှစ်ထဲကျမှ ကျန်းကို ထောင်စခန်းရှိရာ စင်ကျန်နယ်ထဲသို့ ရောက်သွားသည်။ ကျန်းကို ထောင်၏စခန်းမှာ နက်ကရားပါးရသည့် အထဲ တပ်သား ၂၀၀၀၀ ရှိသည့် ဟိုလုန်၏ တပ်ထောက်လာသည့်အခါတွင် ပို၍ခက်ခဲလာသည်။ အပြင်းပွားမှုတွေပေါ်လာသည်။ ဤတွင် ဂျင်ပေရှိက တပ်အားလုံး ရှန်စီပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းရှိ မော်နောက်သို့ လိုက်ရန်တင်ပြသည်။ ချူတေးက ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ထောက်ခံသည်။ ၁၉၃၆ ခု ဇူလိုင်တွင် ချူတေး၊ ဟိုလုန်တို့ခေါင်းဆောင်သည့် စတုတ္ထနှင့် ဒုတိယစစ်မျက်နှာ တပ်မတော်များသည် မော်ရှီရာသို့ လိုက်လာခဲ့ကြသည်။

မော်နှင့် ချူအင်လိုင်က ချူတေးနှင့်တကွ ကျန်ခဲ့သည့် တပ်နီတော်တရားကို သူတို့ရိုရာသို့ လိုက်လာရန် လူလွတ်ခေါ်ခဲ့သည်။ ချူတေးတို့လိုက်လားပြီဟု ကြားရသည့်အခါ၌ ရှန်စီတွင်ရှိသည့် တပ်ဘဝက်ကို စေလွှတ်ကာ လမ်းရှင်းခိုင်းသည်။ သို့ဖြင့် ချူတေးတို့တပ်သည် ရန်သူများကြားမှ ချောချောမောမောထွက်လာနိုင်ခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် မော်တို့ရောက်ပြီး တနှစ်ကြာမှ သူတို့ရောက်လာကြခြင်း ဖြစ်သည်။

“သူတို့ရောက်လာတော့ ချူတေးဟာ တစ္ဆေရုပ်ပေါက်နေတယ်။ ကျန်းကို ထောင်ကတော့ ဝလို့ ဖြိုးလို့၊ ဘယ်လိုလုပ်ပြီး ဒီလောက်ခပြောင်နေသလဲ မသိဘူး” ဟု ထိုစဉ်က မော်၏စခန်းတွင်ရှိသည့် ဒေါက်တာ မဟိုင်တေ့က ပြောပြသည်။

ကျန်းကို ထောင်သည် ရှန်စီသို့ လွယ်လွယ်နှင့် လိုက်လာခြင်းမဟုတ်။ လမ်းတွင် ကျန်းကို ထောင်က စီမံကိန်းတခုကို တင်ပြန်သည်။ သူ့စီမံကိန်းက မော်ရှီရာသို့ လိုက်ရန်မဟုတ်။ စင်ကျန်ဒေသ (ဆိမ့်ယက်နယ်အနီး) တွင်သွား၍ အခြေခံစခန်းဆောက်ရန်ဖြစ်သည်။ ချူတေး၊ ဟိုလုန်နှင့် ဂျင်ပေရှိတို့က လက်မခံ။ သို့ရာတွင် ကျန်းကို ထောင်သည် ခွဲထွက်သွားသည်။ မြစ်ဝါမြစ်ကို ကူးကာ ကန်စုနယ်စပ်အတိုင်း စင်ကျန်နယ်ထဲသို့ဝင်သည်။ စင်စစ် ထိုနေရာသည် အခြေခံစခန်းအတွက် မသင့်လျော်။ သဲကန္တာရကြီးဖြစ်သည်။ စတုရန်းတမိုင်လျှင် လူငါးယောက်သာရှိသည်။ ဤတွင် ရန်သူတို့ဝိုင်းပိတ်သဖြင့် ကျန်းကို ထောင်တပ်သည် ၂၀၀၀ သာ ကျန်တော့သည်အထိ ပြုတ်ပြုတ်ပြုန်းခဲ့ရသည်။ ထိုတပ်ကြွင်းများကို မော်၏ ကယ်ဆယ်ရေးတပ်ဦးများက ရှန်စီသို့ ခေါ်လာခဲ့ရသည်။

ကျန်းကိုထောင်သည် သူ့စစ်တပ်ကို သူဖျက်ခဲ့သည်။ ယခုသူ့ကိုယ်သူ နိုင်ငံရေးအရ ဖျက်ဆီးပစ်ပြန်ပြီ။ ကျန်းကိုထောင်ကျဆုံးရခြင်းမှာ မော်ကြောင်မဟုတ်။ ဘယ်သူမပြု မိမိမူကြောင့်ဖြစ်သည်။ မော်၏ရန်သူများကို မော်က ဘယ်တော့မျှမတိုက်ရ။ သူတို့လုပ်ရပ်ကြောင့် အလိုလိုကျဆုံးကုန်ကြခြင်းဖြစ်သည်။

ရှည်လျား၍ သွေးစွန်းသော တရုတ်ပြည်တော်လှန်ရေး၏သမိုင်း၌ ကျန်းကိုထောင်၏ အခန်းကဏ္ဍသည် ပြည်သူ့အတွက် အသက်စွန့်သူများနှင့် အတူမရှိ။ မိမိကိုယ်ကျိုးအတွက် အသက်ရှင်နေကြသော သစ္စာဖောက်များနှင့်သာ အတူရှိသည်။

ယင်အန်းကာလ။ ဒုတိယညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစု

ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲ၌ မော်သည် ကိုယ်ရောစိတ်ရော အပင်ပန်းခံခဲ့ရသည်။ စစ်ကွန်ဗရင့်များ အစဉ်းအခင်းများထိုင်ရသည်။ ထောင်ပေါင်းများစွာသော တပ်သားများချီတက်ရေးအတွက် စီမံကိန်းဆွဲရသည်။ ဆိုင်ရာမှလာသော စာရွက်စာတမ်းများကို ဖတ်ရသည်။ မြင်းများဖြင့်လည်းကောင်း၊ ခြေလျင်ဖြင့်လည်းကောင်း ရောက်လာသည့် ဆက်သားများကို လက်ခံတွေ့ဆုံရသည်။ အချို့ပြဿနာများကို ချက်ချင်းအဆုံးအဖြတ်ပေးရသည်။ ရန်သူထိုးစစ်ကို ရှောင်ရန် အမြဲတန်းအဆင်သင့်ဖြစ်နေရသည်။ ကိုယ်ကပြန်ထိုးနိုင်ရန် အမြဲတန်းပြင်ဆင်နေရသည်။

မော်သည် ရောက်လေရာရာတွင် အလုပ်လုပ်သည်။ တောင်ကမ်းပါးအစွန်း ကျောက်တုံးပေါ်တွင် ပျဉ်ပြားတချပ်ကို စာပွဲအဖြစ်ခင်း၍ အလုပ်လုပ်ရသည့်အခါလည်းရှိသည်။ ညတွင် ဖယောင်းတိုင် သို့မဟုတ် ရေနံဆီမီးခွက်က လေးတလုံးကို ထွန်းရသည်။ မိုးရွာလျှင် အပေါ်က ရွက်ဖျဉ်ကလေးမိုးရသည်။ တပ်ဦးတပ်ဖျားခေါက်တံ့ ခေါက်ပြန်လျှောက်၍ တပ်သားများကို အားပေးရသည်။ မြေကြီးပေါ်တွင် အမိုးမရှိ။ အတုန်းအရုံးအိပ်ခန်းကြသော တပ်သားများကြားဆိုသွားကာ ဆွေးနွေးရသည်။ တောင်ကမ္ဘာရံများတွင် မိုင်ငါးဆယ်မျှ ရှည်သည့် လူတန်းကြီး မြေလိမ်မြေကောက်သွားနေသည်ကို လှမ်းကြည့်သည်။ ဒဏ်ရာရတပ်သားများအတွက် ဝိနွောဆေးများ၊ ဘယခဆေးများအရှာလွှတ်ရသည်။ တပ်စုများ၏အခြေအနေနှင့်ပတ်သက်၍ နိုင်ငံရေးမှူးများနှင့် ဆွေးနွေးရသည်။ လိုအပ်သည့်နေရာသို့ ဆေးမှူးများ၊ သူနာပြုများ၊ အထမ်းသမားများလာတံ့ရသည်။ ခေါင်းဆောင်သစ်များပေါ်လာအောင် သင်တန်းများပေးရ

သည်။ ချုပ်ချိမ်ပြောရလျှင် ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲကြီး အသက်ဝင်လှုပ်ရှားနေရေး၊ ပန်းတိုင်ထောက်ရေးအတွက် တာဝန်ဟူသမျှ သူ့အပေါ်ပိုကျနေသည်။

ထိုအချိန်က သူ့ရဲဘော်များမှာလိုပင် မော်၏ကိုယ်ပေါ်၌လည်း သန်းကြီးမားတဲ့ တရှု့တက်နေသည်။ သတင်းစာအစုတ်အဟောင်းများကို ရှာကာ ခြေထောက်ကို စည်းထားရသည်။ ခြေအိပ်ကိုမျှပင်မဝတ်နိုင်။ ထိုစဉ်က ၁၂နှစ် ၁၃ နှစ်မျှသာ ရှိခဲ့ကြသည့် သူငယ်များသည် ယနေ့လူကြီးတွေဖြစ်ကြပြီ။ သူတို့က မော်၏စကားများ၊ ပြက်လုံးများ၊ ပုံတို့ပတ်များကို ယခုတိုင်ပြန်ပြောနေကြဆဲဖြစ်သည်။ မော်သည် ကျင်ကန်းတောင်တန်းတန်းက ဟာကားလူမျိုးမေးကို စည်းရုံးခဲ့သည့်နည်းတူ ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲဖြတ်သန်းခဲ့ရာနယ်များတွင်လည်း လူမျိုးစုများကို စည်းရုံးခဲ့သည်။ လူမျိုးစုများ၏အနုအတိုင်းလေးထိုးပုံကို လေ့လာသည်။ ၎င်းတို့၏ ထုံးစံလေ့ကို ရိုသေလေးစားရန်၊ တပ်သားများကို ညွှန်ကြားသည်။ သူတို့က လာရောက်တိုက်ခိုက်လျှင်ပင် တုံ့ပြန်လက်စားခဲ့ခြင်းမပြုရန် ညွှန်ကြားသည်။

ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲသည် မော်အတွက် တိုက်ပွဲစဉ်တခုမျှသာမက တရုတ်ပြည်သူများနှင့် ပေါင်းစပ်ရေး၊ တသားတည်းဖြစ်ရေးအတွက် ဘိသိက်ပွဲကြီးတခုလည်းဖြစ်သည်။ မော်သည် အဓိကကို ဆုပ်ကိုင်တတ်သည်။ နုပိုလိယန်နှင့် မတူ။ အသေးအဖွဲ့ကို လစ်လျူရှုတတ်သည်။ ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲ၌ ဆရာဝန်များနှင့်အတူ (ယခုလက်ထောက်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး ချီပင်ဖေ၊ ဒေါက်တာနယ်လ်ဆန်ဖူးစသူများ) လျှောက်ရင်း စိတ္တဇထောက်က လူ၏ခန္ဓာကိုယ်ကို မည်သို့ မည်ပုံအကျိုးသက်ရောက်ကြောင်း စိတ်ဓာတ်ပြင်းပြမှုနှင့် မျှော်လင့်ချက်သည် လူကို အသက်ရှင်နေစေရန် မည်သို့စွမ်းအားပေးတတ်ကြောင်းကို ဆွေးနွေးသည်။

တခါတရံ၌ ပင်ပန်းဆင်းရဲမှုကို ခန္ဓာကိုယ်တခုတည်းဖြင့် ခုခံ၍မရ စိတ်ဓါတ်ဖြင့်ပါ ခုခံရသည်။ ဆင်းရဲပင်ပန်းမှုကို ခန္ဓာကိုယ်ကြီးက ခံနိုင်အောင် စိတ်ဓါတ်၏ အကူအညီကိုပါ ယူရသည်။ ယုံကြည်ချက်ဖြင့်သာ ခုခံနိုင်သည်။ မည်မျှမောပန်းနေစေကာမူ မော်၏ ကဗျာဆရာ မျက်စေ့သည် အငြိမ်မနေ။ မြေကြီးကိုကြည့်သည်။ ကောင်းကင်ကိုကြည့်သည်။ မော်သည် သဘာဝကိုချစ်သည်။ တပြိုင်နက်တည်းမှာပင် သဘာဝကိုလည်း တိုက်ရသည်။

ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲ၌ မော်၏ ခေါင်းဆောင်မှုကို သူ့ရန်သူများကပင် ချီးကျူးကြရသည်။ ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲသည် သူ့တဦးတည်း၏ စွမ်းဆောင်ချက်ဟု မော်ယူဆ။ တရုတ်ပြည်သူများ၏ ကြီးမြတ်မှုနှင့် စွမ်းအားတို့၏ပြယုဂ်ဟု ယူဆသည်။ ပေါက်ပြားတလက်ဖြင့် မြေတူးနေသော ဆင်းရဲ လုပ်သမား၊

ရိုင်းဖယ်သေနတ်ကြီးကို မနိုင်တနိုင်ထမ်းလာသည့် ကျေးလက်လူငယ်၊ သားရေ ခါးပတ်ကို ပြုတ်စားသည့်အလုပ်သမား တဖြစ်လဲ တပ်နီတော်သား၊ သူ့ကို တောင်ထိပ်ရောက်အောင် တွန်းပို့ခဲ့သည့် နိုင်ငံရေးမှူး၊ ကျင်ကန်းတောင်တန်း မှ ရှန်စီးအထိ သူ့ နောက်က ထက်ချပ် လိုက်လာခဲ့ကြသည့် တရုတ်အလုပ်သမား လယ်သမား စသူတို့သည် ခရီးရှည်ချီတက်ပုံ သမိုင်းကြီးကို ရေးသူများ စစ်စစ် ဖြစ်ကြသည်။ သူတို့သည် မော်အကြောင်းကို သိကြသည်။ သူတို့အဖို့ မော် အပြင် အခြားခေါင်းဆောင်မရှိ။ သူတို့သည် အာဇာနည်ပီပီ တိုက်ခဲ့ကြသည်။ ညည်းညူခြင်းမရှိ အသက်ကိုပေးလျှံခဲ့ကြသည်။ ကမ္ဘာသစ်ကြီးကို ဖန်တီးသည့် သူတော်စင်တို့၏ စစ်တပ်ကြီးဖြစ်သည်။

ရှန်စီးပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းဒေသသည် သစ်ဝါးကင်းမဲ့သော တောင် ကြားဒေသဖြစ်သည်။ လေပြင်းအမြဲတန်းတိုက်သဖြင့် လှိုင်းထနေသော လိုအက် မြေဝါတောင်တန်းတွေပေါ်သည်။ မိုးခေါင်သည်။ တခါတရံတွင်နေလုံးပျောက် သွားသည်အထိ သဲမှုန်တိုင်းများ ပြင်းစွာတိုက်တတ်သည်။ ထိုဒေသကလူဦးရေ နှစ်သိန်းကျော်သည် ဆင်းရဲကြသည်။ ပညာမဲ့ကြသည်။ ရောဂါတူပြောကြသည်။ မကြာစေ အထိဘေးကြုံကြရသည်။

၁၉၂၆-၂၇ ခုနှစ်၌ ကွမ်ချောင်ရှီ မော်၏ လယ်သမားသင်တန်း ကျောင်းဆင်း ကျောင်းသားအချို့သည် ထိုဒေသတွင် ကွန်မြူနစ်ပါတီ အမာ ခံ အမြဲထောက်လေးတခုကို ဖွဲ့စည်းခဲ့ကြသည်။ ၁၉၂၇ ခုနှစ်တွင် ပုန်ကန်ထကြွ ခဲ့ရာ ချန်ကေရှိုတ်က ၎င်းတို့အပါအဝင် လယ်သမားနှင့် ကျောင်းသားထောင် ပေါင်းများစွာကို သတ်ပစ်ခဲ့သည်။ နောင် ၂ နှစ်အကြာတွင် စစ်ဘုရင်ချင်းဖြစ် သည့် ပြည်တွင်းစစ်များနှင့် သရော်ကြီးခိုင်းမှုကြောင့် ပုန်ကန်ထကြွမှုတခု ပေါ် ပေါက်ပြန်သည်။ ဝမ်ပိုစစ်တက္ကသိုလ်ကျောင်းဆင်း ရှန်စီးပြည်နယ်သား လျှံချီ တန်သည် သူ့ ဇာတိသို့ ပြန်လာကာ ထိုပုန်ကန်မှုကို ခေါင်းဆောင်ခဲ့သည်။ လယ် သမား ပြောက်ကျားတပ်များကို စတင်ဖွဲ့ခဲ့သည်။ သူ့နယ်တွင်မြေယာပြုပြင် ပြောင်းလဲရေး လုပ်ငန်းစခဲ့သည်။ မြေရှင်ကြီးများ၏ မြေပိုများနှင့် ခိုင်းခွားအပို များကိုဝေပစ်ခဲ့သည်။ ၁၉၃၄ ခုနှစ်တွင် လွတ်လပ်သော ရှန်စီး-ကန်ဂု နယ်စပ် ဒေသကိုတည်ထောင်ကာ ပေါင်အန်းကို မြို့တော်အဖြစ် ထားခဲ့သည်။ ချန်ကေ ရှိုတ်က အကြိမ်ကြိမ် လာတိုက်သည့်တိုင် အခြေခံစခန်းကို တိုးချဲ့နိုင်ခဲ့သည်။ သူ တွင် တပ်သား ၅၀၀၀ ခန့်ရှိသည်။

၁၉၃၅ ခုနှစ်တွင် ကျန်းကိုထောင်၏ ကွပ်ကဲမှုအောက်၌ ရှေ့မဖြစ် တော့သည့် တပ်သား ၃၀၀၀ ရောက်လာသည်။ အခြားတပ်နီတော်သားများ

လည်း ရန်သူတို့ပိတ်ဆို့မှုကို ဖောက်ထွက်ကာ ရှန်စီးပြည်နယ်ဘို့ လာပေါင်းကြသည်။ ထိုစဉ် ဗဟိုကော်မတီမှ ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦး ရောက်လာကာ လျှို့ဝှက်စွာကို စွဲချက်တင်သည်။ မော်လီလားသူ လကျာအချောင်သမား ဝမ်းဖြင့် စွတ်စွတ်သည်။ လျှို့ဝှက်စွာကိုဖမ်းပြီး ပြည်သူ့ခန်းတွင် တင်မည့်အခါ မော်ရောက်လာကာ ပါတီညွှတ်ရေးကို ပြန်လည်တင်ဆောင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

၁၉၃၆-၃၇ ခုနှစ် မော်ရောက်လာပြီးသည့် အခါများ၌ ရှန်စီးပြည်နယ်၏ အခြေအနေသည် လုံးဝပြောင်းလဲသွားသည်။ ၁၉၃၅ ခုနှစ်အထိ ပါတီတွင်း တိုက်ပွဲ၌ မော်၏အခြေအနေက သိပ်မကောင်းသေး။ ကျန်းကိုထောင်က အရေးသာနေသည်။ သို့ရာတွင် သိပ်မကြာ။ ကျန်းကိုထောင်၏ ဇာတိရပ်သည် ဘွားဘွားပေါ်လာသည်။ ကျန်းကိုထောင်သည် ရှန်စီးအခြေခံစခန်းသို့ ၁၉၃၆ ခု ဒီဇင်ဘာလတွင် ရောက်လာသည်။ သူ့လမ်းစဉ်များကို ဝိုင်း၍ဝေဖန်ကြသည်။ ကျန်းကိုထောင်ကလည်း ဂျပန်ခွဲဆန့်ကျင်ရေးအတွက် ညီညွတ်ရေးထပ်ပေါင်းစုတည်ဆောက်ရန် မော်၏တင်ပြချက်ကို အသေအလဲ ဆန့်ကျင်သည်။ မော်ကို လကျာအချောင်သမားဟု စွတ်စွတ်သည်။ ကျန်းကိုထောင်သည် ဂျပန်ခွဲရေးစစ်တက္ကသိုလ်တွင် သင်တန်းပေးရင်း မော်ဆန့်ကျင်ရေးကို တွင်တွင်ကြီးဟောသည်။

၁၉၃၈ ခုနှစ်တွင်မူ ကျန်းကိုထောင်သည် ခုန်ထွက်ကာ ချန်ကေရှိုက်ဘက်သို့ကူးပြေးသည်။ သူ့ကို ချန်ကေရှိုက်၏ ထိပ်သီးလက်မရွံ့ တိုင်လီက ဂုဏ်ပြုဆီးကြိုသည်။ ထိုအချိန်ကစ၍ ကျန်းကိုထောင်သည် ကွန်မြူနစ်ပါတီဆန့်ကျင်ရေးကို ဇောက်ချလုပ်တော့သည်။

ကျန်းကိုထောင်၏ ဘဝသည် လက်ဝဲစွန်းမှ လကျာစွန်းသို့ ကူးပြောင်းသွားသူတို့ကို လေ့လာရာ၌ စံနမူနာတရပ် ဖြစ်သည်။ “အပေါ်ယံလက်ဝဲ-အထဲလကျာ”သမားတို့၏ ပြယုဂ်ဖြစ်သည်။ မော်သည် ကျန်းကိုထောင်၏လမ်းစဉ်ကို တိုက်သော်လည်း လူကိုမတိုက်။ ၁၉၅၀ ခုနှစ်တွင် သားမယားများကိုပင် သူ့ဆီသို့ ပို့ပေးခဲ့သေးသည်။

သူ့လမ်းစဉ်အသားစီးရစဉ်က ကျန်းကိုထောင်သည် ပါတီတွင်းက ပညာတတ်များကို အပြတ်ရှင်းပစ်သည်။ “ပညာတတ်မှန်သမျှဟာ သုံးရက်ခံ တော်လှန်ရေးသမားတွေသာ ဖြစ်တယ်။ သစ္စာဖောက်တွေဖြစ်တယ်”ဟု ကျန်းကိုထောင်က ကျေညာခဲ့သည်။ သဘောတရားရေး ရုံးသူများနှင့် ပတ်သက်၍ မော်၏ သဘောထားသည် မှတ်သားတတ် ကောင်းသည်။ ရေးရာကို ကျေညာခဲ့သော်လည်း မိမိအမှားကို ပြန်ရံခြင်းသည် ခံတော်များမှာ မှတ်သား၍ မော်က “ကျန်း

ဘော်တိုဟာ ဒီရဲဘော်တွေကို စောင့်ကြည့်ရုံမျှမက ကူညီလဲကူညီရမယ်။ မှားတဲ့ ရုံးဘာကို ကိုယ့်အများကိုယ်မြင်နိုင်အောင် စောင့်ကြပ်ကူညီတာဟာ လိုလဲလို အပ်တယ်။ ဒါဟာ ရဲဘော်တွေနဲ့ပတ်သက်လို့ အပြုသဘောဆောင်တဲ့ တခု တည်းသော နည်းလမ်းဖြစ်တယ်” ဟု ပြောခဲ့သည်။

ကျန်းကိုထောင်သည် ချွန်ကေရှိုတ်ဘက်သို့ ခုန့်ကူးပြေးခြင်းဖြင့် ကိုယ့် သမိုင်းကိုရေးသွားခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် မော်အဖို့ ပါတီတွင်းတွင် လောလော ဆယ် ရန်သူတိုင်းလျှော့သွားသည်မှန်သော်လည်း တိုက်ပွဲမပြီးသေး။ မော်ဗီဘဝ၊ ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ဘဝ၊ ဘော်လရှ်ရေး၏ဘဝသည် ရှည်ကြာသော သဘော တစားရေးတိုက်ပွဲများဖြင့် ပြည့်နှက်လျက်ရှိသည်။ ပါတီတွင်းက အယူအဆရေး တိုက်ပွဲသည် ပါတီရှိနေသမျှ လူတန်းစားတွေရှိနေသမျှ ရှိနေဦးမည်ဟု မော် ယူဆသည်။

“မတူတဲ့ အတွေးအခေါ်ချင်း ဆန်ကျင်ဘက်ဖြစ်မှုနဲ့ တိုက်ခိုက်မှုဟာ ပါတီထဲမှာ အမြဲရှိနေတာပဲ။ ဒါဟာ လူ့ အဖွဲ့အစည်းမှာရှိတဲ့ လူတန်းစား ပဋိပက္ခများနဲ့ အဓာတ်ပွဲအသစ်အဟောင်းတို့ရှိ ပဋိပက္ခများက ပါတီထဲတွင်းကို ထင်ဟပ်လာတာဖြစ်တယ်။ ပါတီထဲမှာ ပဋိပက္ခများမရှိရင် ပဋိပက္ခများကို ပြေငြိမ်းတဲ့ တွေးခေါ်မှုတိုက်ပွဲများမရှိရင် ပါတီရဲ့ အသက်ဟာ ချုပ်ငြိမ်းသွား လိမ့်မယ်” ဟု မော်က ပြောခဲ့ဘူးသည်။ (“ပဋိပက္ခကျမ်း” လက်ရွေးစင်ကျမ်း၊ အတွဲ ၁)

၁၉၃၇ ခု အောက်တိုဘာလ ၂၀ ရက်နေ့ ရှန်စီ-ကန်စုဒဒသသို့ ရောက် ပြီးသည်နောက်တွင် မော်သည် ကျမ်းများကိုပြုစုသည်။ ကွန်ပရင်များ ကျင်းပ သည်။ စီမံကိန်းများဆွဲသည်။ လူထုကိုစည်းရုံးသည်။ ပါတီနှင့်တပ်မတော်ကို တည်ဆောက်သည်။ သူ့အတွက် အနာဂါတ် တော်လှန်ရေးသည် အရှည်ကြီး ရှိသေးသည်။ အဝေးကြီးသွားရဦးမည်။

ရှန်စီပြည်နယ်ကို ရောက်သည့်အခါတွင် တပ်နိုတော်သည် အနည်းငယ် အသက်ရှူပေါက်ရလာသည်။ တပ်နိုတော်တပ်သားများသည် တောင်ကမ္ဘားယံ များတွင် ဥမင်များတူးကြသည်။ နွေရာသီတွင်အေး၍ ဆောင်းတွင်းတွင် နွေး သည်။ ၎င်းတို့သည် ဂူဒအောင်း ကျောက်ခေတ်လူသားဘဝသို့ ပြန်သွားနေကြ ရသည်။ တပ်နိုတော်သားများမှာ တောင်းပိုင်းသားများဖြစ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် မြောက်ပိုင်းက အစားအသောက်ကို မစားတတ်ကြ။ လူးဆတ်ကိုတခါမျှ မစား သူးကြ။ မြေဝါတောင်တန်းတွေပေါ်က ဆောင်းဆူသီမျိုးကိုတခါမျှမကြိုဘူးကြ။ လိုက်လံကူးစားရသက်က ပိုက်လာတတ်စေသော သဲနှင့်တိုင်းကြီးများကို တခါမျှမတွေ့ သူးသေးကြ။

...အနီးကားလက်မိသ်တော်... ယင်းအနီးကားလက် အနေ ဆောင်ရွက်... သို့အချိန်ကတည်ကော...

ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုအချိန်သည် သူတို့အတွက် အေးအေးသက်သာ အနေရဆုံး အချိန်ဖြစ်သည်။ ရှေ့တိုက်ပွဲများ အတွက်ပြင်ဆင်ရသည်။ ယခင်က တရုတ်ပြည် တပြည်လုံးတွင် ဒေသနီပေါင်း ၁၄ ခုရှိခဲ့ရာ ယခု ဤတခုသာ ကျန်တော့သည်။ ပါတီတပ်သားကုလည်း ၄၀,၀၀၀ သာ ကျန်တော့သည်။

ယခုအချိန်၌ မော်သည် အတွေးအခေါ်အရ ရင်ကျက်နေပြီ။ အယူအဆ အရ ပါတီထဲတွင် အသာစီးရနေပြီ။ အတွေ့အကြုံအရ ကြွယ်ဝနေပြီ။ သူ့နောက် တွင် တပ်နီတော်အများစု၏ ထောက်ခံမှုကိုရထားပြီ။ သို့ရာတွင် ဝမ်းမင်း၏ဂိုဏ်း သည် ပါတီထဲတွင် အင်အားအတော်အတန် ရှိနေသေးသည်။ အချိန်ကိုစောင့် နေသည့်မော်က တရုတ်ပြည်၏ နိုင်ငံရေးဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုကို အဆင့်သစ်တရပ် သို့ တွန်းတင်ရတော့မည်ဟု မြင်သည်။ တရုတ်ပြည်ကို ဂျပန်နယ်ချဲ့စနစ်အောက်မှ လွတ်မြောက်ရုံမျှသာမက ဤစစ်ပွဲမှတစ်ဆင့် ခေတ်ပြောင်းတော်လှန်ရေးကိုဆက် ရှိဆင်နွှဲကာ အာဏာကိုသိမ်းရမည်ဟု မော်ယူဆသည်။

ဤအနာဂါတ်အမြင်ဖြင့် မော်သည် ခေါင်းကိုတိမ်တွေ့ကြားထဲမော်ကာ ခြေခံထောက်ကိုမြေကြီးပေါ်တွင် ခိုင်ခိုင်ရပ်သည်။ မြင်မြင်ကြကာ လူထုထဲတွင် အခြေခိုင်အောင် ကြိုးစားသည်။ တရုတ်တော်လှန်ရေး အောင်ပွဲ ခံရန်အတွက် သူပထမဆုံး ဖြေရှင်းရမည့် ပြဿနာမှာ ချန်ကေရှိတ်နှင့် ဖြစ်ပွားသည့်ပဋိပက္ခ ဖြစ်သည်။ ဂျပန်ကိုတိုက်လာအောင် ချန်ကေရှိတ်ကို မည်သို့တွန်းတင်မည်နည်း။ ကွန်မြူနစ်များနှင့် ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစု ဖွဲ့လာအောင် ချန်ကေရှိတ်ကို မည်သို့ သိမ်းသွင်းမည်နည်း။

ချန်ကေရှိတ်သည် ၁၉၃၅ ခု အောက်ဟိုဘာလက မော် ကိုညှပ်၍တိုက်ခဲ့ သည်။ မော်ကလွတ်ထွက်သွားသည်။ ဤတွင် ချန်ကေရှိတ်သည် မော် ကို နောက် တကြိမ်ညှပ်ပိတ်ဖမ်းရန် သဲကြီးမဲကြီး စိတ်ကူးထုတ်သည်။ ဂျပန်ကိုခုခံသည့် တရုတ် မျိုးချစ်မှုနှင့်သမ္မတကို ထောင်ချသည်။ သတ်ပစ်သည်။ သို့ရာတွင် ချန်ကေရှိတ်၏အကြံ ဆုံးအားနည်းချက်မှာ အမျိုးအစားမတူသော စစ်တပ်များ၊ စစ်ဘုရင်များကို အားကိုးနေခြင်းဖြစ်သည်။ ဒေသနီကိုဝိုင်းတိုက်ရာ၌ ချန်ကေရှိတ်အသုံးပြုသည့် တပ်များမှာ ရှန်စီစစ်ဘုရင်ယန်ဆီရှန်၏တပ်၊ မန်ချူးရီးယား “ယန်း-မာဂျယ်” ဟု ခေါ်သော ချန်ရှူလျှီ တပ်နှင့် ရှန်စီနယ်သောင်းကျန်းမှု နှိမ်နင်းရေးဗိုလ်ချုပ် ယန်ဟူးချန်၏တပ်များ ဖြစ်သည်။

တခါတရံ၌ သမိုင်းလမ်းကြောင်းသည် လျှို့ဝှက်ဆန်းကျယ်သည်။ ကွေ့ ကောက်ရှုတ်ထွေးသည်။ ချန်ကေရှိတ်သည် ကွန်မြူနစ်ဆန်ကျင်ရေးအတွက် “ယန်း-မာဂျယ်” ချန်ရှူလျှီကို သုံးလာခြင်းသည် မော် အတွက် အခွင့် ကောင်းဖြစ်သည်။ သို့မဟုတ်လျှင်လည်း မော်က ထိုအချက်ကို အခွင့်ကောင်းယူ နိုင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

ချန်ရှုလျှင်၏ဖခင် ချန်စိုးလင်သည် မန်ချူးဂီယားစစ်ဘုရင်ဖြစ်သည်။ သူ့အဖေချန်စိုးလင်သည် ၁၉၂၀ ခုနှစ်တွင် ဂျပန်တို့လက်ချက်ဖြင့် မီးရထား မိုင်းဗူးထိကာ သေသွားသည်။ ထိုစဉ်က “ယန်း-မာရှယ်” ချန်ရှုလျှင်သည် ဂျပန်ကိုမတိုက်ရ။ ချန်ကေရှိတ်၏ညွှန်ကြားချက်အရ “အနီများကို” တိုက်နေရသည်။ သို့ရာတွင် ချန်ရှုလျှင်သည် “အနီများ” ကို မတိုက်ချင်။ သူ့တပ်များသည် ဂျပန်ကို တိုက်ချင်နေကြသည်။ မော်ကိုတိုက်သည့်တိုက်ပွဲတစ်ခုတွင် ချန်ရှုလျှင်၏တပ်သားများ၊ တပ်မှူးများကို တပ်နီတော်က ဖမ်းမိသွားသည်။ မော်သည် ချန်ရှုလျှင်၏တပ်မှူး၊ တပ်သားများအား ဂျပန်ဆန့်ကျင်ရေး ပေါ်လစီကို ရှင်းပြသည်။ သူတို့ကို ကောင်းစွာပြုစုသည်။ နောက် လက်ဆောင်များပေး၍ဖြန်လွှတ်သည်။ စောစောကတပ်နီတော်ကို တိုက်ချင်နေကြသည့် ချန်ရှုလျှင်၏ မန်ချူးဂီယားတပ်သားများ စိတ်ပြောင်းသွားကြသည်။ ၁၉၃၆ ခု နွေဦးပေါက်၌ ချန်ရှုလျှင်၏ တပ်သား ၃၀၀၀ သည် တပ်နီတော်ဘက်သို့ ကူးပြောင်းလာကြသည်။

ကွန်မြူနစ်များ၏ရိုးသားမှု၊ ဖြောင့်မတ်မှု၊ ကြိုးစားမှု၊ ကိုယ်ကျိုးစွန့်မှုနှင့် ဂျပန် ဆန့်ကျင်ရေး စိတ်ဓာတ်များကို သူ့ပုန်းအဖြစ်မှ လွတ်လာသော တပ်မှူး၊ တပ်သားများထံမှ ချန်ရှုလျှင်ကြားရသည်။ ချန်ရှုလျှင်၏ပြည်ချစ်စိတ်ဓာတ်သည် ပြန်ပေါ်လာသည်။ သူ့အတွင်းရေးမှူးတဦးဖြစ်သူ ဝမ်ပင်နန်းသည်လည်း ကွန်မြူနစ်တဦးဖြစ်နေသည်။ (ဝမ်ပင်နန်းမှာ နောင်တွင် ပိုလန်ပြည်ဆိုင်ရာ တရုတ်သံအမတ်ကြီးဖြစ်လာသည်။)

ဤတွင် ချန်ရှုလျှင်သည် သောင်းကျန်းမှု နှိမ်နင်းရေး ဗိုလ်ချုပ်ယန်ဟူချင်နှင့် ဆွေးနွေးကြသည်။ သူတို့နှစ်ဦးသဘောတူညီချက်ရကာ ကွန်မြူနစ်များနှင့် စေ့စပ်ကြသည်။ ၁၉၃၆ ခုနှစ်တွင် ကွန်မြူနစ်များနှင့် ချန်ရှုလျှင်တို့ ဆီအန်တွင် စတင်ဆွေးနွေးကြသည်။ မကြာမီ မန်ချူးဂီယန်းတပ် ယူနိုဖောင်းများကို ဝတ်၍သွားလာနေသော ကွန်မြူနစ်ကေဒါများကို ဆီအန်တွင် မြင်ရသည်။ စေ့စပ်ဆွေးနွေးပွဲတွင် ကွန်မြူနစ်ကိုယ်စားလှယ် အဖွဲ့ခေါင်းဆောင်မှာ ချူအင်လိုင်းဖြစ်သည်။

၁၉၃၅ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ပေါ်လစီဗျူရိုအစည်းအဝေးတွင် မော်က မိန့်ခွန်းတခုပြောသည်။ (“ဂျပန်နယ်ချဲ့သမားကို ဆန့်ကျင်တိုက်ခိုက်ရေး နည်းပရိယာယ်များ” ဆိုသည့် မိန့်ခွန်းဖြစ်သည်။) ထိုမိန့်ခွန်း၌ ညီညွတ်ရေးတပ်ဒပေါင်းစုဖွဲ့ရေးနှင့် ပတ်သက်သည့် ပါတီ၏ ပေါ်လစီကို ပါတီထဲတွင် တချို့ကလက်မခံကြသေး။ ၎င်းတို့က ချန်ကေရှိတ်နှင့် မပတ်သက်ချင်ကြ။ ဓနရှင်လူတန်းစားနှင့် မည်သည့် မဟာမိတ်မျိုးကိုမျှ မဖွဲ့နိုင်ဟု ၎င်းတို့က ဆိုကြသည်။ ဤသည်မှာ တဖက်အပုန်းမှနေ၍ မော်ကိုဆန့်ကျင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုအယူအဆက ခေါင်းဆောင်မှုတစ်ခုလုံးကို ချင်ကေရှိတ်သို့ ထိုးအပ်ရမည်ဟုဆိုသည်။ ဤအယူအဆ

ကို ကျန်းကို ထောင်က ခေါင်းဆောင်သည်။ နောင်တွင် ကျန်းကို ထောင်၏ အယူအဆကို ဝမ်းမင်းက ထောက်ခံသည်။ ကျန်းကို ထောင်နှင့် ဝမ်းမင်းတို့ တဖက်တည်း ဖြစ်သွားကြသည်မှာ အံ့ဩကွယ်ကောင်းသည်။

“ပါတီရိုအခြေခံနည်းပရိယာယ်တာဝန်ဟာ ဘာလဲ။ တခြားမဟုတ်ဖူး။ ကျယ်ပြန့်တဲ့ အမျိုးသားတော်လှန်ရေး ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစုဖွဲ့ဘို့ဖြစ်တယ်... ကွန်မြူနစ်ပါတီဝန်ထုပ်နီတော်ဟာ ခုအခါမှာ ဂျပန်ခုခံရေးအမျိုးသားညီညွတ်ရေး တပ်ပေါင်းစုကို စတင်တည်ထောင်သူ ဖြစ်ရုံမက နောင်ကျရင်လဲ ဂျပန်ခုခံရေးနဲ့ ဂျပန်ခုခံရေးအစိုးရစစ်တပ်ထဲမှာ ကြံ့ခိုင်တဲ့မဏ္ဍိုင်ကြီးဖြစ်လာမှာ သေချာတယ်။ ဒီလိုဖြစ်လာရင် ဂျပန်ခုခံရေးအမျိုးသားညီညွတ်ရေး တပ်ပေါင်းစုကို ဖြိုခွဲဘို့ကြတဲ့ ဂျပန်နယ်ချဲ့နဲ့ ချန်ကေရိုတို့ ကျင့်သုံးတဲ့ ဖျက်ဆီးရေးပေါ်လစီဟာ နောက်ဆုံး မှာ ပန်းတိုင်ကို မထောက်နိုင်ဘဲ ပျက်ပြားသွားရမှာ သေချာတယ်” (“ဂျပန်နယ်ချဲ့ သမားကို ဆန့်ကျင်တိုက်ခိုက်ရေး နည်းပရိယာယ်” လက်ရွေးစဉ်ကျမ်း၊ အတွဲ ၁)

ဂျပန်ကိုဆန့်ကျင်ရန် ပြည်သူများက တောင်းဆိုနေကြသည်။ အလုပ် သမား လယ်သမား ဓနရှင်ပေါက်စများပါသည်။ အမျိုးသားဓနရှင်လူတန်းစား က တွေ့ဝေယိမ်းယိုင်သည်။ “တဖက်မှာ အမျိုးသားဓနရှင်လူတန်းစားဟာ နယ် ချဲ့စနစ်ကို မကြိုက်ဖူး။ အခြားတဖက်မှာ သူတို့ဟာ တော်လှန်ရေးဆုံးခန်းတိုင် ဆင်နွှဲမှာကို ကြောက်ကြတယ်” ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။ (၎င်းကျမ်း) တို့ ကြောင့် အမျိုးသားဓနရှင်လူတန်းစားသည် ခေါင်းဆောင်မှုမဲ့နေသည်။ ကွန်မြူ နစ်ပါတီက ၎င်းတို့ကို ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစုမှတစ်ဆင့် ခေါင်းဆောင်နိုင်သည်။

ထိုအစဉ်အခင်းတွင် မော်က ဂျပန်ကို ဆန့်ကျင်ရန်အတွက် ချန်ကေ ရိုတ်ကို ပုန်ကန်ခဲ့သော ကူမင်တန်အမှတ် ၁၉ စစ်ကြောင်း တပ်မတော် တပ်မှူး ချိုက်ထင်ခိုင်၏ အရေးအခင်းကို ထောက်ပြသည်။ ဤအချက်သည် ကူမင်တန် ဂိုဏ်းအတွင်းက အကွဲကို ဖော်ပြနေသည်။ နောက်တွင်လည်း အလားတူ အကွဲ များ ပေါ်လာဦးမည်။ ဤအကွဲများကို အသုံးပြုရမည်။ ၎င်းတို့နှင့်အသုံးချရန် ငြင်းဆိုသည့်အယူအဆကို မော်က “တံခါးပိတ်ဝါဒ”ဟု ခေါ်သည်။

“တချို့က... တော်လှန်ရေး အင်အားစုတွေဟာ သန့်သထက်သန့်ရမယ်။ တော်လှန်ရေးရဲ့ လမ်းကြောင်းဟာ ဖြောင့်သထက်ဖြောင့်ရမယ်။ သမ္မာကျမ်းထဲ မှာပါတာကမူ မှန်တယ်။ အမျိုးသားဓနရှင်ဟာ တယောက်မကျန် ရာသက်ပန် တန်ပြန်တော်လှန်ရေးသမားဖြစ်တယ်။ ချမ်းသာတဲ့လယ်သမားတွေကို နှိနှိုင်းမူ အလျှော့ပေးလို့မဖြစ်ဘူး... ချိုက်ထင်ခိုင်နဲ့ လက်ဆွဲနတ်ဆက်လို့ရှိရင် လက်ဆွဲလိုက် တာနဲ့တပြိုင်နက် သူ့ကို ‘ဟဲ့ တန်ပြန်တော်လှန်ရေးသမား’လို့ ဆဲလိုက်ရမယ်။ လောကမှာ ငါးမစားတဲ့ကြောင် တန်ပြန်တော်လှန်ရေးသမားမဟုတ်တဲ့ စစ်ဘုရင် လို့ ရှိနိုင်ပါ့မလား။ ပညာတတ်တွေဟာ ၂ ရက် ၃ ရက်သောထံသာ တော်လှန်

ရေစိတ်ဓာတ်ရှိတာမို့ သူတို့ကို သိမ်းသင်းရင် အန္တရာယ်များတယ်။ ဒါကြောင့် တံခါးပိတ်ဝါဒဟာ တခုတည်းသော ပြဒါးရှင်လုံးဘဲ။ ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစုဟာ အချောင်းသမားဝါဒ နည်းပရိယာယ်ဘဲလို့ ကောက်ချက်ချလိုက်ကြတယ်” ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။ (“ဂျပန်နယ်ချဲ့သမားကို ဆန့်ကျင်တိုက်ခိုက်ရေးနည်းပရိယာယ်” လက်ရေးစာကျမ်းအတွဲ ၁)

ဤသည်မှာ ပါတီကိုဖျက်ဆီးခဲ့သည့် ဝမ်မင်းလမ်းစဉ်ကို မော်က ကွက်ကွက်ကွင်းကွင်း ဖော်ပြလိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ မော်က ဝမ်မင်းနှင့် ကျန်းကို ထောင်တို့ နှစ်ပေါင်းများစွာ တဖွဲ့ဖွဲ့ဆွတ်ဆွတ် ဆိုခဲ့သည့် စကားများကို ကိုကားသွားသည်။ သူ့ ပရိသတ်ကလည်း မည်သူ့ကို ရည်ရွယ်ပြောကြောင်း ကောင်းကောင်းကြီးသိသည်။

ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစု နည်းပရိယာယ်သာလျှင် လိနင်ဝါဒ ကျသော နည်းပရိယာယ်ဖြစ်သည်။ ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစုနှင့် စစ်ပွဲ၏ခေါင်းဆောင်မှုကို ပစ္စည်းမဲ့ လူတန်းစားပါတီဖြစ်သည့် ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏လက်ထဲတွင် ထားရမည်ဟု မော်က ယူဆသည်။ သို့ရာတွင် ပါတီအားနည်းနေသေးသည့်အတွက် အမျိုးသားခုခံရေးစစ်ပွဲတွင် မဟာမိတ်ဖွဲ့ရမည်ဟု ဆိုသည်။

ယခုပြည်သူတစ်လုံးက ဂျပန်ကို ခုခံတိုက်ခိုက်ရန် တောင်းဆိုနေကြပြီ။ ဤခုခံမှုကို ချန်ကေရှိတ်ခေါင်းမဆောင်နိုင်။ ချန်ကေရှိတ်သည် ပြည်သူ့လူထု၏ တော်လှန်ရေးဒီရေကြီးကို မတားနိုင်။ “နိုင်ငံခြားကျူးကျော်မှုကို မတိုက်ခိုက်တိုင်းပြည်ငြိမ်သက်အောင်လုပ်” ဆိုသည့် ချန်ကေရှိတ်၏ပေါ်လစီသည် လုပ်၍မရတော့။

ဤသို့ဖြင့် မော်သည် ဒုတိယညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစုဖွဲ့ရန် တင်ပြလိုက်သည်။ သူက “ပြည်သူ့သမတနိုင်ငံ” တခုတည်ထောင်ရမည်ဟုလည်း ချပြသည်။

“ကျွန်တော်တို့ရှိ အရင်အစိုးရဟာ အလုပ်သမားလယ်သမားနဲ့ မြို့နေ ဓနရှင်ပေါက်စလူတန်းစားတို့ မဟာမိတ်ဖွဲ့ထားတဲ့ အစိုးရဖြစ်တယ်။ အခုကစပြီး အလုပ်သမား လယ်သမားနဲ့ မြို့နေ ဓနရှင်ပေါက်စ လူတန်းစားအပြင် အခြား လူတန်းစားတွေထဲက အမျိုးသားတော်လှန်ရေးထဲ ပါဝင်လိုသူအားလုံးကို ထည့်သွင်းထားတဲ့ အစိုးရအဖွဲ့အဖြစ် ပြောင်းပစ်ရမယ်” ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။ (၎င်းကျမ်း)

ဂျပန်ကျူးကျော်မှုကြောင့် တရုတ်ပြည်တွင် လူတန်းစားဆက်ဆံရေးများ ပြောင်းသွားခဲ့သည်။ ဤဆက်ဆံရေး အနေအထားနှင့် လိုက်လျောညီထွေ ဖြစ်သော ပြည်သူ့သမတနိုင်ငံအစိုးရအဖွဲ့ကို တည်ထောင်ရမည်။ ဤသို့တည်ထောင်လျှင် ၎င်းတို့နှင့်အညီ မြေယာပေါ်ဂါမီ၊ ကောင်းစံများတွင် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ကျပါဝင်သည့် ပေါ်လစီသည်တို့ကို ပြောင်းပစ်ရမည်။ တရုတ်ကွန်မြူနစ်

ပါတီသည် ဤအခြေခံ နည်းပရိယာယ်ကို ဂျပန်ခွဲခွဲရေး စစ်ပွဲတလျှောက်လုံး အခြေခံခန်းများတွင် ကျင့်သုံးခဲ့သည်။ ဤပေါ်လစီကြောင့် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီသည် ဂျပန်ခွဲခွဲရေးစစ်ပွဲတလျှောက်လုံး၌ လူထုထောက်ခံမှုရခဲ့သည်။ ခေါင်းဆောင်မှုရခဲ့သည်။ နယ်ချဲ့သမားနှင့် မြေရှင်ကြီးတို့၏ ပုဂ္ဂလိကပိုင်ဆိုင်မှုများမှအပ အခြားသူတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ပစ္စည်းများကို သိမ်းယူခြင်းမပြုဘဲ အကာအကွယ်ပေးခဲ့သည်။

“ဒီမိုကရေစီ တော်လှန်ရေးအဆင့်မှာ အလုပ်သမားနှင့် အရင်းရှင်တို့ကပွဲဟာ အကန့်အသတ်ရှိတယ်။ ပြည်သူ့သမားတစ်နိုင်ငံရဲ့ပဒေက အလုပ်သမားတွေရဲ့ အကျိုးကိုကာကွယ်လိမ့်မယ်။ ဒါပေမဲ့ အမျိုးသားအရင်းရှင်တွေ စီးပွားတက်အောင်လုပ်တာကိုရော သူတို့ရဲ့စက်မှု ကုန်သွယ်ရေးလုပ်ငန်းတွေ ထွန်းကားအောင်လုပ်တာကိုပါ ဆန့်ကျင်မှာမဟုတ်ဖူး။ ခုထိ ကျွန်တော်တို့ ခေါင်းဆောင်လာတဲ့ မြေယာ တော်လှန်ရေးဟာ လက္ခဏာအရ ဓနရှင်ဒီမိုကရေစီ တော်လှန်ရေးဖြစ်တယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုရင် တော်လှန်ရေးရဲ့တာဝန်ဟာ အရင်းရှင်စနစ်ဆန့်ကျင်ရေးမဟုတ်ဘဲ နယ်ချဲ့ပဒေသရာဇ် ဆန့်ကျင်ရေးသာ ဖြစ်လို့တဲ့။ နောင်အတော်ကြာကြာဘဲ တော်လှန်ရေးဟာ ဓနရှင်ဒီမိုကရေစီ တော်လှန်ရေးဖြစ်မြဲ ဖြစ်နေလိမ့်အုံးမယ်”ဟု မော်က ပြောသည်။ (၎င်းကျမ်း)

၁၉၃၆ ခု မေလ ၆ ရက်နေ့တွင် ထပ်နီတော် တော်လှန်ရေး စစ်ကောင်စီမှ နန်ကင်းရှိ ချန်ကေဂျိတ်အစိုးရ စစ်ကော်မရှင်သို့ ကြေးနန်းတစောင် ရောက်လာသည်။ ထိုကြေးနန်းက “နန်ကင်းမြို့မှ လူကြီးလူကောင်းများ”အား ပြည်တွင်းစစ်ကို ရပ်စဲရန်၊ ဂျပန်ခွဲခွဲရေး ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစု ဖွဲ့စည်းရန် တောင်းဆိုထားသည်။ ကွန်မြူနစ်ပါတီအနေဖြင့် မိမိဘက်က တိုက်ခိုက်မှုများအားလုံးကို ရပ်စဲထားမည်ဟုလည်း ဖော်ပြထားသည်။ ၁၉၃၆ ခု ဩဂုတ်လ ၂၅ ရက်နေ့နေ့တွင်လည်း တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီက ကူမင်တန် အလုပ်အမှုဆောင်အဖွဲ့သို့ ဤသဘောမျိုးပါလှည့် စာတစောင်ကို ပို့ခဲ့သည်။ ကူမင်တန်ပါတီအနေဖြင့် ဒေါက်တာ ဆွန်ယက်ဆင်၏ စန့်မင်းဝါဒတရား သုံးရပ်ကိုကျင့်သုံးလျှင် ရုရှားနှင့် မဟာမိတ်ဖွဲ့ရေး၊ တရုတ် ကွန်မြူနစ် ပါတီနှင့် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက် ရေး၊ အလုပ်သမား လယ်သမားများကို ကူညီရေးစသည့် ဆွန်ယက်ဆင်၏ မဟာမိတ်ပေါ်လစီသုံးရပ်ကိုလိုက်နာလျှင် ကွန်မြူနစ်ပါတီက ဂျပန်ဆန့်ကျင်ရေးအတွက် ပူးပေါင်းထောက်ခံမည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။

“ဤလုပ်ငန်းများကို တကယ်လုပ်လျှင် ကွန်မြူနစ်ပါတီက ကူမင်တန်အစိုးရကိုထောက်ခံမည်။ နယ်ချဲ့စနစ်နှင့် မြေရှင်ဖိနှိပ်မှုဆန့်ကျင်ရေး ၁၉၂၇-၂၇

နှစ် တော်လှန်ရေးကာလမှာကဲ့သို့ ခိုင်မာတောင့်တင်းသော ညီညွတ်ရေး တပ်ပေါင်းစုတစ်ခုကို ဖွဲ့စည်းရန်အဆင်သင့်ရှိသည်။ ယနေ့အချိန်၌ တရုတ်တပ်မှူး သားလုံး ကျန်မဖြစ်ရေးအတွက် နည်းလမ်းမှာ ဤတလမ်းသာရှိသည်” ဟု ပါရှိ သည်။

ချန်ကေရှိတ်က သူ့ထံအညံ့မခံလျှင် တပ်နီကော်မရှားကို ဖျက်သိမ်းကာ ကူမင်တန်စစ်တပ်ထဲသို့ သွတ်သွင်းမပြုလျှင် လက်မခံနိုင်ဟု ငြင်းသည်။ “ချန် ကေရှိတ်ဟာ အာဏာအကြောင်းကို နားလည်ဘယ်” ဟု မော်က ပြောဘူးသည်။ တရုတ်ပြည်၌ အာဏာဟူသည် လက်နက်ကိုင်တပ် ဖြစ်သည်။

၁၉၃၆ ခု စက်တင်ဘာလတွင် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီက ဂျပန်ခုခံရေး ကာလအခြေအနေသစ်များနှင့် ပတ်သက်၍ ဆုံးဖြတ်ချက်တရပ်ချကာ ညီညွတ် ရေးတပ်ပေါင်းစုဖွဲ့ရန် ကမ်းလှမ်းပြန်သည်။ မော်၏ညီညွတ်ရေး တပ်ပေါင်းစု လမ်းစဉ်ကို ချန်ကေရှိတ်သာမက ပါတီတွင်းရှိ ဝမ်းမင်းတို့လူသိုက်ကလည်း လက် မခံကြ။

တရုတ်ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် တတိယကွန်မြူနစ် အင်တာနေရှင်နယ်တွင် ရောက်နေသည့် ဝမ်းမင်းက “အမျိုးသားကာကွယ်ရေး” အစိုးရတရပ်တည်ဆောက် ရမည်ဟု ကြွေးကြော်ခဲ့သည်။ ဤစကားလုံးသေးသည် ရုတ်တရက်ကြည့်လျှင် ဘာမျှမထူးသယောင် ထင်ရသော်လည်း ပါတီတွင်း လမ်းစဉ်နှစ်ရပ်တိုက်ပွဲတွင် အရေးကြီးသည့် အချက်အချာ ပြဿနာဖြစ်လာသည်။ မော်၏လမ်းစဉ်နှင့် အနှစ် သာရအားဖြင့် ကွာခြားသည်။

မော်က ညီညွတ်ရေး တပ်ပေါင်းစု ကာလ၌ တပ်နီတော်သည် သီးခြား လွတ်လပ်မှုရရှိမည်၊ ဒေသနီများသည်လည်း ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် ရှိရမည်ဟု ဆိုသည်။ ဝမ်းမင်း၏ “အမျိုးသားကာကွယ်ရေး” အစိုးရကြွေးကြော်သံက တပ်နီ တော်တရပ်ကို ချန်ကေရှိတ်အား ပုံအပ်ရန်ဖြစ်သည်။ ပထမညီညွတ်ရေးလမ်းစဉ် ကာလတုန်းက မော်သည် နာကျည်းဘွယ် အတွေ့အကြုံများကို တွေ့ခဲ့ရပြီ။ တပ်နီ တော်ကို ချန်ကေရှိတ်၏အာဏာအောက်သို့ သွတ်သွင်းခြင်းသည် ကွန်မြူနစ်ပါတီ ကို အသေသတ်ခြင်းဖြစ်သည်။ တော်လှန်ရေးကို သင်္ကြိုဟ်ပစ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ကိုယ့်ကိုယ်ကို သတ်သေခြင်းဖြစ်သည်။ ဤအဖြစ်သို့ နောက်တကြိမ် အရောက်မခံ နိုင်။ ကွန်မြူနစ်များကိုအမဲဖျက်သို့ ချန်ကေရှိတ်ကို နောက်တကြိမ်ခွင့်မပြုနိုင်။ မော်က “ပြည်သူ့ တပ်မတော်တရပ်မရှိရင် ပြည်သူမှာ ဘာမှမရှိ” ဟု ယုံကြည် သည်။ ~~ခွင့်ပေးရေးအာဏာသည် သေနတ်ပြောင်းဝထက် ထွက်လာခြင်းဖြစ် သည်”~~ ဟု ယုံသည်။

ဆွမ်ပီကွန်ဖရင့်ပြီးသည့်နောက် မော်သည် ပါတီတွင် ပြိုင်ဘက်ကင်း သည့် စေလုံးအောင်တယောက် ဖြစ်ခဲ့သော်လည်း အယူအဆအရေးအရာ တပြည်

လုံး အတိုင်းအတာဖြင့် အနိုင်မရသေး။ ပါတီတွင်းတွင်လည်းကောင်း၊ တပ်နီ
တော်ထဲတွင် လည်းကောင်း အယူအဆ ဂိုဏ်းကလေးများ ရှိနေကြသေးသည်။

ပါ တီ တွင်း က တိုက် ပွဲ သည် အပြင် ဘက် က လူ တန်း စား တွက် ပွဲ
များ ပါတီတွင်းသို့ ထင်ဟပ်လာခြင်းဖြစ်သည်ဟု မော်က ယူဆသည်။ ထို့
ကြောင့် ပါတီထဲတွင် အမြဲတန်းညီညွတ် ငြိမ်ချမ်းနေခြင်းသည် သဘာဝမကျ။
မလိုလားအပ်။ သူမိုင်းတွင် ပါတီတွင်းတိုက်ပွဲမရှိ၊ ကျောက်သာ တိုင်လိုသိပ်သည်း
ညီညွတ်သည့် ကွန်မြူနစ်ပါတီဟူ၍ တခုမျှမရှိဘူးခဲ့။ ဤသို့ရှိမည်ဆိုလျှင် သို့ပါတီ
သည် ဝေဖန်ရေးနှင့် ကိုယ် ကိုကိုယ် ဝေဖန်ရေးမရှိသော ပါတီသာ ဖြစ်လိမ့်မည်။
အယူအဆရေးအရ ပညာပေးမှု မရှိသော ပါတီသာဖြစ်လိမ့်မည်။ သို့ဖြစ်လျှင်
ထိုပါတီသည် တိုးတက်ခြင်းမရှိနိုင်။ ပါတီတွင်းက အယူအဆရေးတိုက်ပွဲသည်
ပါတီတိုးတက်ရေး၏ ဘက်တဖက်ဖြစ်သည်။

၁၉၃၆-၃၇ခုနှစ်များ၌ ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစု ပြဿနာနှင့် ပတ်
သက်၍ ပါတီတွင်းတိုက်ပွဲသည် ပြင်းထန်လာသည်။ ရှုတ်ထွေးလာသည်။ ပါတီ
ထဲ၌ “တံခါးပိတ်ဝါဒသမား” များနှင့် “အညံ့ခံရေးဝါဒသမားများ” (လက်
ဝဲ နှင့် လက်ျာ အချောင်သမားများ) သည် ပြဿနာများစွာတွင် ကွဲလွဲကြ
သော်လည်း မော်၏ ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစု ပေါ်လစီကို ဆန့်ကျင်တိုက်ခိုက်
ရာတွင်မူ တသံတည်းထွက်ကြသည်။ ဝမ်မင်းက မော်၏ လမ်းစဉ်သည် “ပစ္စည်း
မဲ့နိုင်ငံတော်ဝါဒ” မှ သွေဖီသည်။ “အမျိုးသားရေး ဝါဒ” သမားဆန်သည်။
ချန်ကေရှီတ်ထံ ဝင်ရမည်ဆိုသည့် တတိယ ကွန်မြူနစ် အင်တာနေရှင်နယ် အဖွဲ့
ချုပ်၏ ညွှန်ကြားချက်ကို ဆန့်ကျင်သည်ဟု စွပ်စွဲသည်။ အချို့ကလည်း မော်၏
လမ်းစဉ်သည် စိတ်ကူးယဉ်လမ်းစဉ် ဖြစ်သည်ဟု ဝေဖန်ကြသည်။ ကွန်မြူနစ်
ပါတီသည် ပါတီကလေးဖြစ်သည်၊ တပ်နီတော်သည်လည်း အားနည်းသည်။ ဤ
လိုပါတီနှင့် တပ်မတော်က ဂျပန်ခုခံရေးစစ်ကို ခေါင်းဆောင်ရမည်၊ တရုတ်တ
ပြည်လုံးတွင် ခေါင်းဆောင်မှုကို ရယူရမည် ဆိုသည်မှာ စိတ်ကူးယဉ်လွန်းသည်
ဟု ဆိုကြသည်။ ၎င်းတို့က ချန်ကေရှီတ်၏ တပ်ထဲသို့ဝင်လျှင် လက်နက်အင်
အားကောင်းလာမည်ဟု ယူဆကြသည်။

“တရုတ်ပြည် အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေး လှုပ်ရှားမှုရှုအောင်ပွဲဟာ
ကမ္ဘာ့ဆိုရှယ်လစ်စနစ်အောင်ပွဲရှိ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်တယ်။ ဒါကဘာဖြစ်လို့လဲဆို
တော့တရုတ်ပြည်မှာ နယ်ချဲ့စနစ်အခွင့်အရေးနိမ့်သွားတာဟာ နယ်ချဲ့စနစ်အဖို့ အင်
အားကောင်းတဲ့ အခြေခံစခန်းကြီးတခု လက်လွှတ်ဆုံးရှုံးသွားလို့ဘဲ။ တရုတ်ပြည်
လွတ်လပ်ရေးရရင် ကမ္ဘာ့တော်လှန်ရေးဟာ အလျင်အမြန် တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းလာ

မှာ ဖြစ်တယ်။ တရုတ်ပြည်ကျွန်ဖြစ်ရင်တော့ ကျွန်တော်တို့အာဏာကို ဆုံးရှုံးမှာ ဘဲ။...လွတ်လပ်ရေးမရှိတဲ့ လူမျိုးတမျိုးအတွက် တော်လှန်ရေးလုပ်ငန်းဟာ ဆိုရှယ်လစ်စနစ်ကို ချက်ချင်းဘည်ဆောက်ဘို့မဟုတ်ဘူး။ ဆိုရှယ်လစ်စနစ်ကို ကျင့်သုံးလိုပေမဲ့ တိုင်းပြည်ကို အလှခံထားရယင် ကျွန်တော်တို့ဟာ ဆိုရှယ်လစ်စနစ် အကြောင်းကို ပြောဒတောင်မပြောနိုင်ဘူး” ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။ (အဂ္ဂါစ နီးသို့ ပြောပြချက်။)

ကွန်မြူနစ်တယောက်သည် နိုင်ငံချစ်ပရိုလီ တယောက်အနေဖြင့် ဂျပန်ကိုတိုက်ရမည်ဟုလည်း မော်ကပြောသည်။

“နိုင်ငံတကာဝါဒဖြစ်တဲ့ ကွန်မြူနစ်တယောက်ဟာ တချိန်တည်းမှာ နိုင်ငံချစ်ဝါဒ ဖြစ်နိုင်ပါမလား။ ဖြစ်နိုင်ရုံသာမက ဖြစ်လဲဖြစ်သင့်တယ်လို့ ကျွန်တော်တို့ယူဆတယ်။...နိုင်ငံချစ်ဝါဒဟာ အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေး စစ်ပွဲအတွဲမှာ ကျင့်သုံးနိုင်တဲ့ နိုင်ငံတကာဝါဒဖြစ်တယ်” ဟု မော်ကဆိုသည်။ (“အမျိုးသားစစ်ပွဲအတွင်း တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ အဆင့်နေရာ” လက်ရွေးစင်ကျမ်း၊ အတွဲ ၁) မော်၏အမြင်အရ ချန်ကေရှိတ်သည်အမြင်အားဖြင့် အားကြီးသယောင် ထင်ရသော်လည်း အားနည်းနေသည်။ ကွန်မြူနစ်ပါတီသည် အမြင်အားဖြင့် အားနည်းသော်လည်း အားကြီးလာပြီ။ ခရီးရှည်ချီတိုက်ပွဲကြီးသည် အောင်မြင်မှုရှိသည်ဟု မော်ယူဆသည်။

ထိုအတောအတွင်း၌ ချူအင်လိုင်နှင့် ချန်ရှူလျှံတို့၏ ဆွေးနွေးပွဲသည် တိုးတက်လျက် ရှိသည်။ လက်နက်ကိုင်တပ်ချင်း ပဋိပက္ခ မဖြစ်စေရန်အတွက် “ကြားနယ်မြေ” များ သတ်မှတ်ကြသည်။ ချန်ရှူလျှံက ဒေသနိသို့ ရိက္ခာများနှင့် လက်နက်များပို့သည်။ ဆီအန်ရှီ ဂျာမန်သွားစိုက်ဆရာတဦး၏ နေအိမ်တွင် ကွန်မြူနစ်တို့၏ဆက်သွယ်ရေးရုံးတရုံးကို ဖွင့်ထားသည်။ တရုတ်တပြည်လုံးရှိ မြေအောက်လုပ်ငန်းလုပ်နေသော ပါတီဝင်များသည် ဤရုံးသို့လာကာ ရှန်စီပြည်နယ်ရှိ ဗဟိုကော်မတီနှင့်လာ၍ ဆက်သွယ်ကြသည်။

၁၉၃၆ ခုနှစ်အတွင်း၌ ချန်ကေရှိတ်သည် လေယာဉ်ပျံ တစင်းဖြင့် မြို့အနှံ့ လျှောက်သွားကာ အနီ သတ်သင်ရေးအတွက် သူ့ တပ်မှူးများနှင့် ဆွေးနွေးသည်။ ချန်ကေရှိတ်က ကွန်မြူနစ်ဆန့်ကျင်ရေး အပူတပြင်း လုပ်နေသော်လည်း သူ့ လုပ်ငန်းသည် ဘာမျှအရာမရောက်။ ချူအင်လိုင်က ပြည်တွင်းစစ်ရပ်စဲရေး၊ ဂျပန်ခုခံရေးအတွက် ကူမင်တန်ဒေသများသို့ပင် ဝင်ရောက်စည်းရုံးနိုင်နေသည်။ ကူမင်တန်ခေါင်းဆောင်အချို့ကပင် တိတ်တဆိတ်တွေ့ဆိုသည်။ ချူအင်လိုင်၏ တင်ပြချက်များကို ထောက်ခံကြသည်။

ထိုစဉ်က တရုတ်ပြည် ကယ်တင်ရေးအသင်း ဟူသည့် အသင်းတသင်းရှိ သည်။ ထိုအသင်းကို ဒေါက်တာဆွန်ယက်ဆင်၏ဇနီး မဒမ်ဆွန်ယက်ဆင်နှင့် ဂျပန်လူမျိုးကြီးကြီးကြီးကြီးခရုသူ ဒေါက်တာ လျှောင်ချွန်ဒိုင်၏ဇနီး မဒမ်ဟိုဆင်

“ဂျပန်လုပ်ကြံမှု” ဟု စွတ်စွဲလိုက်သည်။ ဟိုလင်းချင်းက ဂျပန်သံအမတ်ကို တွေ့ဆုံသည့်အခါတွင် နန်းကင်းအစိုးရသည် ဝင်ရိုးတန်းမဟာမိတ်အဖွဲ့ကို ဝင်တော့ ယဉ်ဟူသော ကောလဟဋ္ဌများထွက်လာသည်။ မော်စကိုကလည်း ဝင်ရိုးတန်းမဟာ မိတ်အဖွဲ့သို့ တရုတ်ပါသွားမည်ကို အစိုးရရှိမိကြီး စိုးရိမ်နေသည်။ ရုရှားအဖို့ အရှေ့ဘက်တွင်ခရာ အခနာကံဖက်တွင်ပါ စစ်မျက်နှာနှစ်ရပ် ဖွဲ့ရေးသည် မဖြစ်နိုင် သေး။ ထိုသို့ မော်စကိုသို့ စတာလင်ထံမှဟုဆိုကာ ကြေးနန်းတဖောင် ချောက်လာသည်။ ကြေးနန်း၌ “ချန်ကေရှိုတ်ကို အမြန်လွှတ်ပ” မလွှတ်လျှင် သင်တို့နှင့်လမ်းခွဲချလိမ့်မည်” ဟု ပါသည်။ အမေရိကန် သတင်းစာဆရာ အဂ္ဂါ စနီးကမူ ဤကြေးနန်းကို စတာလင်ရိုက်သည့် ကြေးနန်းဟု မယူဆ။ ဝမ်းမင်းက လိမ်ရိုက်သည့် ကြေးနန်းဟု ယူဆသည်။ အပြစ်အပျက်အမှန်ကိုသိသည့် တရုတ် ပြည်ရှိ ဆိုဗီယက်သံအမတ်နှင့် ဆိုဗီယက်သတင်းထောက်များမှာ “ဂျပန်လုပ်ကြံမှု” ဟု မော်စကိုက ရမ်းသင်းဝေဖန်သဖြင့် မျက်နှာပူနေကြသည်။

စင်စစ် မော်စကို ချန်ကေရှိုတ်ကို ခုံရုံးတင်ရန်သော်လည်းကောင်း၊ သတ် ရန်သော်လည်းကောင်း စိတ်ကူးရှိပုံမရှိ။

“ချန်ကေရှိုတ်အဖို့ မကြာခင်လမ်းနှစ်လမ်းကို ရွေးရတော့မယ်။ ဂျပန်ကို ခုခံမလာဘူး။ သူ့ လက်အောက်က ဗိုလ်ချုပ်တွေက ပုန်ကန်ဖြုတ်ချတာကို ရင်ဆိုင် မလာ။ ဒီနှစ်လမ်းအနက် တလမ်းလမ်းကို ရွေးရလိမ့်မယ်။ သူ့ လက်အောက်က ဗိုလ်ချုပ်တွေရဲ့တူနီးအားနဲ့ လူထုရဲ့ဂျပန်ဆန့်ကျင်ရေး လှုပ်ရှားမှုတွေကြောင့် ချန်ကေရှိုတ်ဟာ သူ့ အမှားကိုသူမြင်လာလိမ့်မယ်။... ဒီလိုသဘောထား ပြောင်း သွားမယ်ဆိုရင် ကျုပ်တို့သူ ကိုကြိုဆိုမယ်။ အားတက်သရာ ပူးပေါင်းမယ်။... ဒါပေမဲ့ သဘောထား ပြောင်းမပြောင်းကတော့ သူ့အပေါ်မှာဘဲ တည်တယ်။ ချန်ကေရှိုတ်ဟာ ဒီဆုံးဖြတ်ချက်ကို မြန်မြန်ချရလိမ့်မယ်။ အချိန်သိပ်မရှိတော့ သူ့” ဟု မော်က ၁၉၃၆ ခုနှစ်တွင် အဂ္ဂါစနီးသို့ ပြောခဲ့သည်။

မော်က ချန်ကေရှိုတ်ကို နားချရန် ချူအင်လိုင်ကို တာဝန်ပေးသည်။ ကွန်မြူနစ်တို့ကို ဆဋ္ဌမ ဝိုင်းပတ်ချေမှုန်းရေး ထိုးစစ်ကြီးဆင်ရန် ဆီအန်တွင် ပို့ထားသည့် လေယာဉ်ပျံများအားလုံးကို ချန်ရှူလျှံ က သိမ်းလိုက်သည်။ ဤလေ ယာဉ်ပျံတစ်စင်းဖြင့် ချူအင်လိုင်သည် ယင်အန်းမှဆီအန်သို့ ရောက်လာခဲ့သည်။

သို့ဖြင့် ချူအင်လိုင်နှင့် ချန်ကေရှိုတ် ပြန်တွေ့ကြသည်။ ၁၉၂၄ ခုနှစ် ဝမ်းပိုစစ်တက္ကသိုလ်တွင် တွေ့မြီးသည့်နောက် ယခုတကြိမ်သည် ပထမဆုံးအကြိမ် ပြန်တွေ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။ သူတို့နှစ်ဦးစေ့စပ်နေချိန်တွင် ဆီအန်၌ ချန်ရှူလျှံ ခေါင်းဆောင်ကာ ဂျပန်ဆန့်ကျင်ရေး အင်အားစုများအားလုံး ပါဝင်သည့် စစ်ကောင်စီတရပ်ကို ဖွဲ့လိုက်သည်။ ထိုကောင်စီ၌ တပ်နီတော် ကိုယ်စားလှယ်များ အပြင် ဂျပန်ဆန့်ကျင်သော စစ်ဘုရင်စစ်တပ်များ၏ ကိုယ်စားလှယ်များလည်း ပါဝင်ကြသည်။

ချန်ကေရှီတ်နှင့် ချူအင်လိုင်းတို့၏ ဆွေးနွေးပွဲ အကြောင်းအရာများကို ယခုတိုင် အသေးစိတ်မသိရ။ သို့ရာတွင် ချန်ကေရှီတ်က ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်း စုပွဲဝင်းခေးကိစ္စကို စဉ်းစားမည်ဟု နှုတ်ဂတိပေးသွားပုံရသည်။ ချူအင်လိုင်း နှင့် အလုပ်အကူတူပြန်လုပ်လျှင် ဝမ်းကားသည်ဟုလည်း ပြောသွားသည်။

ချန်ကေရှီတ်ကို နာတာလျှံပဲ့တော်ခန္ဓာတွင် ပြန်လွှတ်လိုက်သည်။ ချန်ကေ ရှီတ်သည် နန်းကင်းသို့အပြန်တွင် သူ့ကိုဖမ်းသည့် “ယု-သေ-ယံ” ချန်ရှူလျှံ ကိုလည်း ခေါ်သွားကာ ထောင်ချထားလိုက်သည်။ ဤသို့ပြန် ချန်ရှူလျှံ သည် ချန်ကေရှီတ်၏ အကျဉ်းသမားအဖြစ် အနှစ် ၃၀ နှင့်ခန့်ခွဲရပြီး မကြာ ခင်ကမှ တိုင်ဝမ်တွင် လွတ်လိုက်သည်။ ထိုအချိန်တွင် ချန်ရှူလျှံသည် အသက် ၇၀ ရှိပြီ။ ချန်ရှူလျှံ၏လက်ထောက်ဗိုလ်ချုပ် ယန်ဟူချင်းကမူ ထောင်ထဲမှာပင် သတ်ပစ်လိုက်သည်။ ချန်ကေရှီတ်က ချန်ရှူလျှံကို ခေါ်သွားခြင်းမှာ ချန်ရှူလျှံ နှင့် ကွန်မြူနစ်များ မဟာမိတ်မဖွဲ့နိုင်စေရန်ဖြစ်သည်။ ချန်ရှူလျှံ မရှိသည်နှင့် မန်ချူးရီးယန်းတပ်များလည်း ဖရိုဖရဲဖြစ်ကုန်ကြသည်။

ချန်ကေရှီတ်ကို လွှတ်ပြီးနောက် သုံးရက်အကြာတွင် မော်က ကျေညာ ချက်တစောင် ထုတ်လိုက်သည်။

“ချန်ကေရှီတ်ဟာ လက်မှတ်ထိုးခြင်းမရှိပေမဲ့ သူ့ရဲ့ဂတိကို စောင့်စဉ်း လိမ့်မယ်လို့ မျှော်လင့်တယ်။.....သူ ဆီအန်က ဘေးမသိရန်မခဲ ပြန်ထွက်သွား နိုင်တာဟာ ကွန်မြူနစ်ပါတီရဲ့ ဝင်ရောက်ဖြန့်ဖြူးမှုနဲ့ ဆီအန်အရေးအခင်းရဲ့ ခေါင်းဆောင်တွေဖြစ်တဲ့ ဗိုလ်ချုပ်ချန်ရှူလျှံနဲ့ ဗိုလ်ချုပ်ယန်ဟူချင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်တယ်ဆိုတာကို သတိရသင့်တယ်”ဟု မော်က ရေးခဲ့သည်။ (“ချန်ကေရှီတ်၏ ကျေညာချက်နှင့် ပတ်သက်သည့်ကျေညာချက်။)

သို့ရာတွင် ချန်ကေရှီတ်သည် ဂတိမတည်။ ကွန်မြူနစ်နှင့် ကူမင်တန်တပ် များ၏ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများသည် ဖြစ်မြဲဖြစ်နေသည်။ ထိုမျှမက ချန်ကေ ရှီတ်က သူ၏ဖက်ဆစ်ဗိုလ်ချုပ် ဟုဆင်နန်းဦးစီးသည့် တပ်မကြီး ၁၀ တပ်ကို ရှန်စီးပြည်နယ်ထဲသို့ လွှတ်လိုက်သည်။ ဂျပန်ခုခံရေးစစ်ပွဲတေးလျှောက်လုံးတွင် ဟုဆင်နန်းသည် ဤတပ်များဖြင့် ဒေသနီကို ပိတ်ဆို့ထားခဲ့သည်။

ယင်အန်းသို့ ရောက်လာသည့်အခါတွင် မော်က ဒေသနီများကို တိုးချဲ့ သည်။ ယင်အန်းကို ရှန်စီး-ကန်စု-နင်းရှား နယ်စပ်ဒေသ၏ မြို့တော်အဖြစ် ကျေ ညာလိုက်သည်။ တော်လှန်ရေးစစ်ကောင်စီနှင့် ပါတီဗဟိုကော်မတီသည် ပေါင် အန်းမှ ယင်အန်းသို့ရွှေ့လာသည်။

ချန်ကေရှီတ်သည် ဂျပန်နှင့် စစ်ပြေငြိမ်းရေးလုပ်လိုသည်။ ထို့ကြောင့် သီအန်မှ လွတ်လာပြီး နန်ကင်းသို့ရောက်သည့်အခါ ကျွန်ုပ်တို့၏ ပြီးရန် ဂျပန် သို့ စကားကမ်းသည်။ သို့ရာတွင် ဂျပန်အစိုးရက သူ့ကိုမခံ။ အထူးသဖြင့် ဆီ

အန်မှ ပြန်လာပြီးနောက် သူ့ကို စိတ်မချတော့။ ဂျပန်စစ်ယန္တရားကြီးက အရှိန်ပြင်းစွာဖြင့် လိမ့်လာနေပြီ။ ထိုမျှမက တရုတ်ပြည်သူများ၏ ဂျပန်ဆန့်ကျင် ရေးဒီရေကြီးကိုလည်း ချွန်တေ့ရှိတ်မတားနိုင်တော့။

၁၉၃၇ ခု ဖေလတွင် မော်က “ဂျပန်ခွပ်ရေးစင်ကာလအတွင်း တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ လှုပ်ငန်းတာဝန်များ” ဆိုသည့် စာတမ်းတစောင်ကိုတင်သည်။ ထို စာတမ်း၌ မော်က တရုတ်တော်လှန်ရေး၏ လမ်းကြောင်းနှင့် ထိုတော်လှန်ရေးကို ခေါင်းဆောင်ရမည့် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ တာဝန်များကို ဖော်ပြထား သည်။ ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစုနှင့်ပတ်သက်သော အယူအဆကို အကျယ်တဝင့် ရှင်းပြသည်။ ထိုစာတမ်းတင်သည့်အစည်းအဝေး၌ နီဂုံးချုပ်အနေဖြင့် “ကုဋေ ကုဋာလော လူထုကို ဂျပန်ခွပ်ရေး အမျိုးသားညီညွတ်ရေး တပ်ပေါင်းစုထဲသို့ သိမ်းသွင်းသို့ကြိုးစားကြ” ဆိုသည့် မိန့်ခွန်းကို ပြောသည်။ မော်က ပါတီတွင်းက မှားယွင်းသော အယူအဆများကို ဝေဖန်သွားသည်။

“ကျွန်တော်တို့ဟာ တော်လှန်ရေးအဆင့်ဆင့် ကူးပြောင်းတဲ့ သဘော တရားကို ကိုင်စွဲသူများဖြစ်တယ်။ တာဝရတော်လှန်ရေး ဆိုတဲ့ ထရေ့စကီး သဘောတရားကို လက်မခံဘူး။ ဒီမိုကရေစီသမတနိုင်ငံရဲ့ လိုအပ်တဲ့အဆင့်တွေကို ဖြတ်သန်းပြီးမှ ဆိုရှယ်လစ်စနစ်ကို ရောက်နိုင်တယ်လို့ ကျွန်တော်တို့ယူဆတယ်။... သမိုင်းမှာ မပေါ်ဘူးသေးတဲ့ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ မဟာတော်လှန်ရေးကြီးကို ဆင် နှိုနိုင်တဲ့အတိုက် ပထမတန်းကေဒီတွေ အများကြီးကြိုတယ်။ ပါတီခေါင်းဆောင် ပိုင်းဟာ ကျန်းမြောင်းတဲအစုငယ်ကလေးတခုသာ ဖြစ်နေရင် ပါတီခေါင်း ဆောင်တွေဟာ စိတ်သဘောကားသေးပေမယ့် အပြင်တိုကြရင် အရည်အချင်း မရှိကြရင်၊ တော်လှန်ရေးကိုအဆုံးတိုင်ဆင်နှိုနိုင်မှာ မဟုတ်ဘူး။...ကျွန်တော်တို့ ပါတီဝင်တွေဟာ ကိုယ်ကျိုးမငဲ့ရ၊ တဦးချင်း သူရဲကောင်း ဝါဒနဲ့ ထင်ပေါ် ရေးမရှိရ၊ ပျင်းရိမှုနဲ့ စိတ်ခါတ်ကျမှုမရှိရ၊ ဘဝင်မြင့်တဲ့ ဂိုဏ်းဝင်အဖွဲ့ရ၊ သူတို့ဟာ ကိုယ်ကျိုးမငဲ့ အများကျိုးသက်သက်ကိုသာ ဆောင်ရွက်တဲ့ အမျိုး သားသူရဲကောင်းများနဲ့ လူတန်းစားသူရဲကောင်းများ ဖြစ်ကြရမယ်။ ဒါဟာ ကွန်မြူနစ်ပါတီဝင်များ ပါတီခေါင်းဆောင်များနဲ့ ပါတီခေါင်းဆောင်များမှာ ရှိ အပ်တဲ့ စိတ်ခါတ်နဲ့ လုပ်ဟန်ဖြစ်တယ်။...ဒီလိုရှိဘူးအတွက် ပါတီတွင်းဒီမိုကရေ စီဟာ အဓိကဖြစ်တယ်။ ကျွန်တော်တို့ဟာ ဒီမိုကရေစီကို ကျင့်သုံးကြရမယ်။ ...ပါတီတရပ်လုံးမှာ အမှီအခိုကင်းကင်းနဲ့ လုပ်ကိုင်မှုကို အားပေးရမယ်။... ဂျပန်ခွပ်ရေး အမျိုးသားညီညွတ်ရေး တပ်ပေါင်းစုအတွက် လူထုကုဋေကုဋာကို သိမ်းသွင်းကြရမယ်” (၎င်းစာတမ်း လက်ရွေးစင် ကျမ်း၊ အတွဲ ၁)

မော်က ထိုစာတမ်းဖြင့် ပါတီကို တည်ဆောက်နေချိန်တွင် ကျန်းကို ထောင်က ဝမ်းမင်းနှင့်ပေါင်းကာ မော်ကို တိုက်ခိုက်သည်။ ချန်ကေရှိတ်ကိုမယုံကြည်ခြင်းသည် မရိုးသားရာထောက်သည်ဟု စွတ်စွဲသည်။ တရုတ်ဂျပန် စစ်ပွဲတွင် အောင်ပွဲခံလျှင် ဤအောင်သီးအောင်ပွဲကို ချန်ကေရှိတ်အပါအဝင် အားလုံး ညီတူညီမျှ ခွဲဝေခံစားရမည်ဟုဆိုသည်။ မော်က ညီညွတ်ရေး တပ်ပေါင်းစုသည် တော်လှန်ရေးသေနံဗျူဟာ၏ အစိတ်အပိုင်းတခုဖြစ်၍ အခိုက်အချက်မှာ လူတန်းစားတိုက်ပွဲ ဆင်နွှဲရေး၊ ပါတီက အာဏာသိမ်းရေးဖြစ်သည်။ စစ်ပွဲခေါင်းဆောင်မှုသာမက ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစု၏ ခေါင်းဆောင်မှုကိုလည်း ကွန်မြူနစ်ပါတီက ယူရမည်ဟု ယူဆသည်။ ကျန်းကို ထောင်က ပါတီတွင်းတွင် “ပါတီပန်ဝါဒ” ကို ဖြန့်ဖြူးသည်။ ပါတီနှင့် တပ်နိုးတော်ကိုခွဲအဝဝကို ကုမင်တန်ပါတီကုမင်တန်အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ပေါင်းရမည်၊ ချန်ကေရှိတ်၏အောက်တွင် “အစိုးရတခု၊ စစ်တပ်တပ်၊ အုပ်ချုပ်ရေးတခုတည်း” ဖြစ်ရမည်ဟု ဆိုသည်။ ကျန်းကို ထောင်၏အယူအဆကို လျှို့ဝှက်ချက်ချီကလည်း ထောက်ခံသည်။

မော်က ချန်ကေရှိတ်၏ တပါတီအာဏာရှင် စနစ်အောက်တွင် ဤသို့ဝင်ပေါင်းခြင်းကို လက်မခံနိုင်။ ချန်ကေရှိတ် အာဏာရှင်စနစ်အောက်တွင် ပြည်သူများ၌ ဒီမိုကရေစီမရှိ။ လွတ်လပ်ခွင့်မရှိ။ သို့ဖြင့် အညံ့ခံရေးသမားများက ဂျပန်ခုခံရေးကို ချက်ကောင်းယူကာ နှစ်ပါတီ၊ တပါတီပေါင်းလိုကြသည်။ မော်က ဂျပန်ခုခံရေးကို ချက်ကောင်းယူကာ တရုတ်ပြည်သူများကို လှုံ့ဆော်၍ ပြည်သူ့စစ်ပွဲတစ်ခုကို စည်းရုံးလိုသည်။ ဤသို့ဖြင့် ဤအယူအဆနှစ်ရပ်သည် ကမ္ဘာ့အမြင်နှင့်ဆိုင်သော ပြဿနာတစ်ခု ဖြစ်လာသည်။ ပြည်သူလူထု၏ အကျိုးစီးပွားအတွက် ရပ်တည်မည်လော။ ရာထူးခွဲယူသည့် အာဏာရအုပ်စုသစ်တခု ဖန်တီးမည်လောဆိုသည့် ပြဿနာ ဖြစ်လာသည်။

ထိုအချိန်၌ မော်စကိုသည် ချန်ကေရှိတ်အား ဂျပန်ခုခံရေးစစ်ပွဲ ခေါင်းဆောင်အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုထားသည်။ ထိုစဉ်က စတာလင်၏အဓိက ရည်ရွယ်ချက်မှာ ချန်ကေရှိတ်ကို ဝင်ရိုးတန်းမဟာမိတ်အဖွဲ့ထဲသို့ ပါမသွားအောင် ထိန်းသိမ်းထားရန် ဖြစ်သည်။ ချန်ကေရှိတ်၏ အစိုးရအဖွဲ့ထဲက ဂျပန်အလိုတော်ရှိ အစုတို့ကို အားနည်းအောင် လုပ်ရန်ဖြစ်သည်။ ရုရှားသည် စစ်မျက်နှာနှစ်ရပ် မဖွင့်နိုင်သေး။ အနောက်ဖက်တွင် ဗျာမန်ရှိသည်။ အရှေ့ဖက်တွင် ဂျပန်ရှိသည်။ ချန်ကေရှိတ်နှင့်ဂျပန် ပေါင်းသွားလျှင် ရှေ့ဘက်ကအင်အားသည် ရုရှားကိုအကြီးအကျယ် အန္တရာယ်ပြုလာမည်။ သို့ဆိုလျှင် အနောက်ဖက်က ဂျပန်နှင့် အရှေ့ဖက်ကဂျပန်တို့ကြားတွင် ကြားညှပ်ချိခံရမည်။ ဤသည်ကိုစတာလင်တွက်မိဟန်တူသည်။ စတာလင်ဘက်ကနေကြည့်လျှင် ချန်ကေရှိတ်ကို ကိုယ်ဘက်ပါ လာအောင်ထိမ်းသွင်းရန် အခက်ကြီးနေသည်။ မော်သည် ဤအချက်ကိုသတိပြုမိသည်။ ထို့ကြောင့် ဂျပန်ကိုခံတိုက်ရန် ချန်ကေရှိတ်အား ပြည်သူ့အထုနှင့် လှည့်

၍ အကြပ်ကိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ကျန်းကိုထောင် တိုက်တွန်းသလို ချန်ကေ
ရှုတ်အောက်သို့ လုံးလုံးလျားလျား ငုံ့ဝင်ရန်ကား လုံးဝမဖြစ်နိုင်။ ဤသို့လုပ်
ခြင်းသည် ကိုယ့်သေမိန့်ကို ကိုယ်လက်မှတ်ထိုးခြင်းသာ ဖြစ်လိမ့်မည်။

၁၉၃၇ ခု ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစု ဖွဲ့ရေးအတွက်
ကူမင်တန်နှင့် ကွန်မြူနစ်တို့ ဆွေးနွေးကြသည်။ ကွန်မြူနစ်တို့ဘက်က
ချို့အင်လိုင်ခေါင်းဆောင်သည်။ ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစု၏ အခြေခံအဖြစ်
ကွန်မြူနစ်တို့ကတောင်းဆိုချက် ၅ ချက်နှင့် ချွင်းချက် ၄ ခုတင်ပြသည်။

တောင်းဆိုချက် ၅ ချက်

(၁)ပြည်တွင်းစစ်ကို ရပ်ဆိုင်းရမည်။ (၂) လွတ်လပ်စွာ ဟောပြောခွင့်၊ စု
ဝေးခွင့်၊ အသင်းအပင်း ဖွဲ့ခွင့်တို့ကို အာမခံရမည်။ (၃) ဂျပန်ခုခံရေး ပြည်သူ
ကွန်ဂရက်ကြီးတစ်ရပ် ကျင်းပရမည်။ (၄) ဂျပန်ခုခံရေးအတွက် ပြင်ဆင်မှုများ
ကို အပြီးသတ်ရမည်။ (၅) လူထု၏နေထိုင်မှုဘဝ အခြေအနေ တိုးတက်
အောင် လုပ်ရမည်။

ချွင်းချက် ၄ ချက်

(၁)ရှုနီစီး- ကန်စု- နင်ရှား ဒေသ၌ ကွန်မြူနစ်အစိုးရ၏ နာမည်ကိုအထူး
ဒေသအစိုးရဟု အမည်ပြောင်းပေးမည်။ (၂) တပ်နီတော်၏ အမည်ကို ပြောင်း
ပေးမည်။ (ကူမင်တန်အစိုးရ၏ ကွပ်ကဲမှုဒဏ်အောက်၌ အမှတ် ၁၀ တပ်မတော်အစု၏
အမှတ် ၈ စစ်ကြောင်းတပ်မတော်ဟု ပြောင်းပေးမည်။) (၃) လက်နက်ကိုင်
တော်လှန်ရေးလမ်းစဉ်ကို ရပ်ဆိုင်းထားမည်။ (၄) မြေရှင်များ၏ မြေများကို
ထပ်မံသိမ်းယူခြင်း မပြုဘဲထားမည်။

သို့ရာတွင် ချန်ကေရှုတ်က ဤအချက်များကို မကျေနပ်။

(၁)တပ်နီတော်နှင့် ဒေသနီများကို ကူမင်တန်စစ်တပ်နှင့် ကူမင်တန်အစိုး
ရ၏လက်သို့ လုံးဝ ပူးပေါင်းပေးရမည်။ (၂) လူတန်းစားတိုက်ပွဲကို စွန့်လွှတ်ရ
မည်။ (၃) ဆွန်ယက်ဆင်၏ စန်မင်းဝါဒ၊ တရုတ်ထူးစံလေ့များနှင့် ကိုက်ညီ
ခြင်းမရှိသည့် ကွန်မြူနစ်သဘောတရားများ ဝါဒဖြန့်မှုအားလုံးကို ရပ်စဲရမည်။

ဤသို့ဖြင့် စက်တင်ဘာလအထိ နှစ်ဖက်ဆွေးနွေးကြသည်။ ပော်ကျော်တွင်
ရှိသည့် ဝမ်မင်းက ချန်ကေရှုတ်၏တောင်းဆိုချက်များကို လက်ခံရန်တိုက်တွန်း
သည်။ ယင်အန်းဗဟိုကော်မတီ အစည်းအဝေးတွင်လည်း ကျန်းကိုထောင်က
ထိုအချက်များကို လက်ခံရန်တောင်းဆိုသည်။

နောက်ပတ်၌ လူကိုးချောင်တံဘား(မာကိုပိုလို တံဘားဟုလည်း ခေါ်သည်။)ကို ဂျပန်ဝင်တိုက်သည်။ ဤတွင် ချန်ကေရှိတ်သည် ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစု မဖွဲ့ရန် အချိန်ဆွဲခန့်၍ မရဘော။ တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီသည် တွင်လည်း ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစု ဖွဲ့ရေးနှင့် ပတ်သက်သည့် အယူအဆတိုက်ပွဲသည် ပို၍ပြင်းထန်လာသည်။ မော်က ၁၉၂၇ ခုနှစ်တုန်းက ချန်ကေရှိတ်၏ သတ်ဖြတ်ညှဉ်းဆဲခြင်း ခံခဲ့ရသည်တို့ကို မမေ့ကြရန် “အညံ့ခံရေးသမား” များကိုသတိပေးသည်။

တပ်နီတော်တပ်သားများနှင့် ပါတီခက်ဒါများအတွက် စစ်သင်တန်းစာအုပ်အဖြစ် လေ့လာရန်ရေးသည့် “တရုတ်ပြည် တော်လှန်ရေးစစ်ပွဲ သေနင်ပျူဟာ ပြဿနာများ” ဆိုသည့်စာတမ်းတွင် မော်က ညီညွတ်ရေး တပ်ပေါင်းစုဖွဲ့ရေးနှင့် ပတ်သက်၍ အလေးအနက်တင်ပြထားသည်။ တရုတ်ပြည်တော်လှန်ရေးစစ်ပွဲသည် အဆင့် ၂ ဆင့်ကို ဖြတ်သန်းခဲ့ပြီ။ ပထမအဆင့်မှာ ၁၉၂၄-၂၇ ခုနှစ်ကာလဖြစ်၍ ဒုတိယအဆင့်မှာ ၁၉၂၇-၃၇ ခု ကာလဖြစ်သည်။ ယခုတတိယအဆင့်သို့ ဝင်လာပြီ။ ထိုအဆင့်မှာ ဂျပန်ခုခံရေး အမျိုးသား တော်လှန်ရေးစစ်ပွဲအဆင့်ဖြစ်သည်ဟု မော်က ဆိုသည်။

“အဆင့်သုံးခုစလုံးမှာ တော်လှန်ရေးစစ်ပွဲကို တရုတ်ပစ္စည်းမဲ့ လူတန်းစားနဲ့ သူ့ ရဲ့ပါတီဖြစ်တဲ့ ကွန်မြူနစ်ပါတီရဲ့ ခေါင်းဆောင်မှုအောက်မှာတိုက်ရမယ်။ ဒီစစ်ပွဲဟာ တရုတ်ပြည်ရဲ့လွတ်မြောက်ရေးရဲ့ အလံကိုသာထူမှာမက နိုင်ငံတကာ တော်လှန်ရေးလက္ခဏာကိုလဲ ဆောင်တယ်။ ဒီအဆင့်မှာ ကျွန်တော်တို့ဘာ တရုတ်တော်လှန်ရေးကို အဆုံးသတ်အထိ ခေါင်းဆောင်ပြီး အရှေ့ပိုင်းနဲ့ တကမ္ဘာလုံးမှာရှိတဲ့ တော်လှန်ရေးအပေါ်မှာ လေးနက်တဲ့ အရှိန်အဝါကို ဖြစ်ပေါ်စေလိမ့်မယ်”ဟု မော်ကပြောခဲ့သည်။ (၎င်းစာတမ်း၊ လက်ရွေးစင်ကျမ်းအတွဲ ၁)

၁၉၃၇ ခု ဇူလိုင်လ ၂၃ ရက်နေ့ ဂျပန်ကတရုတ်ပြည် မြောက်ပိုင်းကို ကျူးကျော်သိမ်းပိုက်ပြီး နှစ်ပတ်အကြာတွင် မော်က အရေးတကြီး မိန့်ခွန်းတခုပြောသည်။ ၎င်း၏ခေါင်းစဉ်မှာ “ဂျပန်ထိုးစစ်ကိုခုခံရေးနှင့် ပတ်သက်သည့်လမ်းညွှန်နည်းနားနှင့် အလားအလာများ” ဟူ၍ဖြစ်သည်။ အချုပ်မှာ ဂျပန်ဆန့်ကျင်ရေးအတွက် လုပ်ငန်းစဉ်ဖြစ်သည်။

(၁) တပြည်လုံးရှိ လက်နက်ကိုင်တပ်များကိုလှုံ့ဆော်ခြင်း (၂)ပြည်သူ့တရပ်လုံးအားလှုံ့ဆော်ခြင်း (၃)နိုင်ငံရေးအဆောက်အအုံကို ပြုပြင်ခြင်း (၄) ဂျပန်ခုခံရေးအတွက်ဖြင့်သော နိုင်ငံခြားရေးပေါ်လဲကိုကျင့်သုံးခြင်း (၅)ပြည်

သူ့နေထိုင်မှုဘဝ ကောင်းမွန်ရေးအတွက် လုပ်ငန်းစဉ်ကျေညာခြင်း၊ လက်တွေ့ လုပ်ခြင်း (၆) နိုင်ငံတော်ကာကွယ်ရေးအတွက် ပညာပေးခြင်း (၇) ဂျပန်ခုခံရေး အတွက်ဖြစ်သော ဘဏ္ဍာရေးနှင့် စီးပွားရေးပေါ်လစီကို ကျင့်သုံးခြင်း (၈) တရုတ်ပြည်သူ့တစ်လုံးအစိုးရနှင့် လက်နက်ကိုင်တပ်သားအားလုံး စည်းလုံးညီညွတ်ပြီး အမျိုးသားညီညွတ်ရေးတည်းဟူသော တံဘိုင်းကြီးတည်ဆောက်ခြင်း စသည်တို့ဖြစ်သည်။

ဩဂုတ်လ ၁၅ ရက်နေ့တွင် ပီကင်းနှင့်တီယန်ဆင်မြို့များ ဂျပန်လက်သို့ ကျသည်။ ဟိုပေနှင့် ချာဟာနယ်များကိုလည်း ဂျပန်ကသိမ်းလိုက်ပြီးနောက် ရှန်ဟိုမြို့ကိုတိုက်နေပြီ။ ဤတွင်ချန်ကေရှိုတ်သည် စိတ်မပေါ့ဘဲဖြင့် ဂျပန်ကိုစစ် ကျေညာရတော့သည်။ ထိုအချိန်ထိ ညီညွတ်ရေး တပ်ပေါင်းစု ဖွဲ့စည်းရေးကိစ္စမှာ ဆွေးနွေး၍မပြတ်သေး။ ချန်ကေရှိုတ်က တပ်နီတော်ကို လုံးဝထိန်းချုပ်ရေးအ တွက် တောင်းနေသည်။

နန်ကင်းတွင်ရှိသည့် ချန်ကေရှိုတ်၏စစ်ကောင်စီအစည်းအဝေးသို့ ချူအင် လိုင်းကပေါ့လစ်ဗျူရှီ ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ်၊ ချူတေးနှင့် ပိန်တေ ဟျိုင်က တော် လှန်ရေးစစ်ကောင်စီ၏ ကိုယ်စားလှယ်များအဖြစ် တက်နေသည်။ ဩဂုတ်လ ၂၂ ရက်နေ့တွင် အတော်အတန် သဘောတူညီမှု ရလာပြီဟုဆိုကြသည်။ ချူတေး နှင့် ပိန်တေ ဟျိုင်တို့ကဂျပန်ကို တိုက်ရာတွင် ချန်ကေရှိုတ်ကို စစ်သေနာပတိချုပ် အဖြစ် တိတ်တဆိတ်လက်ခံ ခဲ့ကြသည်ဟုဆိုသည် (ဤအကြောင်းကို ယဉ်ကျေးမှု တော်လှန်ရေးအတွင်းတွင် တပ်နီလူငယ်များကဖော်ထုတ်လာခဲ့ကြသည်။) ချန်ကေ ရှိုတ်က ချူတေးနှင့်ပိန်တေ ဟျိုင်တို့ကို အမှတ် ၁၀ တပ်မတော်အစု တပ်မှူးကြီး များအဖြစ် ခန့်အပ်လိုက်သည်။ ချန်ကေရှိုတ်က တပ်နီတော်ကို အမည်ပြောင်း လိုက်လော အမှတ် ၈ စစ်ကြောင်း တပ်မတော်ကို ရံပုံငွေများနှင့် လက်နက် များထုတ်ပေးသည်။ ထိုတပ်မတော်၏ တပ်သားဦးရေကိုလည်း ၇၅,၀၀၀ သာ သတ်မှတ်ထားသည်။ သို့ရာတွင် ချန်ကေရှိုတ်က မြောက်ပိုင်း ရှန်စီပြည်နယ်ကို သီးခြားကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေး ဒေသအဖြစ် အသိအမှတ်မပြုသေး။ ကူမင်တန် အစိုးရအောက်တွင် ဝင်ရမည်၊ တပ်ကိုလည်း ကူမင်တန်တပ်နှင့် ပေါင်းရမည်ဟု တောင်းနေဆဲဖြစ်သည်။ ချူတေးနှင့် ပိန်တေ ဟျိုင်ကို တပ်မှူးကြီးများအဖြစ် ခန့်ထားခြင်းမှာ ကွန်မြူနစ်ပါတီနှင့် တပ်နီတော်ကို ခွဲထုတ်ရန် ဖြစ်သည်။ ချူတေးနှင့် ပိန်တေ ဟျိုင်ကို ကြားထားရန်ဖြစ်သည်ဟု အက်ခတ်သမားများ က ယူဆကြသည်။

မော်က ၁၉၃၇ ခု ဩဂုတ်လ လိုချွန်းတွင် ကျင်းပသည့် ပေါလစ်ဗျူရှီ အစည်းအဝေးတွင် သူ၏ ၁၀ ချက်လုပ်ငန်းစဉ်ကို တင်ပြသည်။ ကျန်းကိုထောင် က အပြင်းအထန် ကန့်ကွက်သော်လည်း မော်၏ တင်ပြချက်ကို ပေါ့လစ်ဗျူရှီက အတည်ပြုလိုက်သည်။ ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစုနှင့် ပတ်သက်၍ ပီကင်းတွင်းက

လမ်းစဉ်နှစ်ရပ်၏တိုက်ပွဲသည် မော်စီ လိုချွန်းအစည်းအဝေးမိန့်ခွန်းတွင် အထင်အသားပေါ်နေသည်။ ဒေသနိများကို ချွန်ကေရှိတ်၏လက်သို့ ဝ ကွက်မအပ်နိုင်ဟု မော်က ထပ်မံကျေညာသည်။

တဖက်၌ ချွန်ကေရှိတ်သည် ဂျပန်တပ်မှူးများနှင့် ဒေသဆိုင်ရာ စစ်ပြေငြိမ်းချမ်းရေးသဘောတူညီချက်များ ချုပ်ဆိုရန် ကြိုးစားနေဆဲဖြစ်သည်။ ကွန်မြူနစ်ပါတီနှင့် တပ်နိုတော်ကို ချေမှုန်းရန်အတွက် တဖက်က ဂျပန်နှင့်ပြေငြိမ်းရေးကို စေ့စပ်လျက်ရှိသည်။ ဤအချိန်မျိုးတွင် ချွန်ကေရှိတ်ကို မည်သို့ယှဉ်နိုင်မည်နည်း။ ထိုမျှမက ချွန်ကေရှိတ်သည် တပ်နိုတော် တပ်မှူးကြီးများကို ရာထူးကြီးများ၊ အစိုးရအဖွဲ့ဝန်ကြီးရာထူးများပေး၍ မော်စီ တောင်းဆိုချက် ၁၀ ချက် ပျက်ပြားအောင်လုပ်နေသည်။

“လိုက်လျောမှုများရှိတယ်။ အထူးဒေသနဲ့ တပ်နိုတော်ထဲမှာ ကွန်မြူနစ်ပါတီရှိ ခေါင်းဆောင်မှုကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းထားရေး၊ ကူမင်တန်ပါတီနဲ့ ဆက်ဆံရာမှာ ကွန်မြူနစ်ပါတီရှိ သိခြားလွတ်လပ်ခွင့်နဲ့ လွတ်လပ်စွာဝေဖန်ခွင့်ကို ထိန်းသိမ်းထားရေး၊ ဒီတောင်တွေကိုတော့ ကျွန်တော်တို့ ကျော်မသွားနိုင်ဘူး။ လျော့ပေါ့တယ်ဆိုတာ တဖက်ထံရဲ့ ကိစ္စမဟုတ်ဖူး။ နှစ်ဖက်လုံးရဲ့ ကိစ္စဖြစ်တယ်။ ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစု ဖွဲ့တို့ဆိုတာ ကိုယ့်ရဲ့ အမှီခိုကင်းမှု၊ ခေါင်းဆောင်မှုကို စွန့်ပစ်တာမဟုတ်ဘူး။ မဟုတ်တဲ့အပြင် တော်လှန်ရေးကို ဆက်လုပ်ဘို့အတွက် မဟာမိတ်များဖွဲ့ခြင်းအားဖြင့် သီးခြားအမှီခိုကင်းမှုကို ထူထောင်တာဖြစ်တယ်” ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။ (“တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များ” လက်ရွေးစဉ်ကျမ်း၊ အတွဲ ၁)

စက်တင်ဘာလ ၂၂ ရက်နေ့တွင် ပါတီဗဟိုကော်မတီက ကျေညာစာတမ်းတစောင်နှင့် ဆုံးဖြတ်ချက် ၄ ချက်ချလိုက်သည်။ ကျေညာစာတမ်းကို ဗဟိုကော်မတီထံ၌ “အညံ့ခံရေးသမားများက” အတည်ပြုကြသည်။ မော်ကမူ ဤကိစ္စကို တခွန်းမျှမပြော။ ဤဘည်ကို ထောက်လျှင် ကျေညာစာတမ်းကို မော် ကန့်ကွက်ခဲ့သည်ဟု ယူဆရသည်။

တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီက

(၁) ဒေါက်တာဆွန်ယက်ဆင်၏ စန့်မင်း ၁၂ ဒီတရားသုံးပါးကို လိုက်နာကျင့်သုံးမည်။ (၂) ကူမင်တန်အစိုးရအား လက်နက်ဖြင့် ဖြုတ်ချရေး လမ်းစဉ်ကိုစွန့်မည်။ ဆိုဗီယက်အစိုးရအဖွဲ့များတည်ထောင်ရေးပေါ်လစီကို စွန့်မည်။ ခြေရှင်ကြီးများ၏ ပြေယာများသိမ်းပိုက်ရေး ပေါ်လစီကိုစွန့်မည်။ (၃) ဒေသနိုတွင် ရှိသည့် ဆိုဗီယက်အစိုးရအဖွဲ့ကို ဖျက်သိမ်းမည်။ (၄) တပ်နိုတော်ကို ဖျက်သိမ်းကာ ကူမင်တန်အစိုးရ၏ စစ်ရေးရာကော်မရှင်၏ အုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင် အပျိုးသားတော်လှန်ရေး အုပ်ပေတံအဖြစ် ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းမည်။

ဤဆုံးဖြတ်ချက် ၄ ချက်တွင် နှစ်ချက်သာ မော်သဘောတူပြီး ကျန်နှစ် ချက်တွင် သဘောမတူ၊ ပိန်တေ ဟူ၍ ဝိုင်နင်ချိုထားတို့က သဘောတူခဲ့ကြသည်။ မည်သို့ဖြစ်စေ ချန်ကေဂျိတ်က ထိုဆုံးဖြတ်ချက်ကို လက်ခံကာ ဂျပန်ကို စစ်ကျေညာသည်။ ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစုကိုလည်း လက်ခံလိုက်သည်။

ဤဆုံးဖြတ်ချက်ကို ချန်ကေဂျိတ်က လက်ခံလိုက်သည့်နောက်တွင် အမှတ် ၈ စစ်ကြောင်းတပ်မတော်သည် တောင်ဘက် မြစ်ဝါမြစ် စစ်မျက်နှာသို့ ချိတ်ကပ်ရန် ချန်ကေဂျိတ်၏ ကော်မရှင်မှ အမိန့်ရသည်။ စစ်စစ် အမှတ် ၈ စစ်ကြောင်းတပ်မတော် ဤဘက်သို့ချီလာခြင်းသည် ဂျပန်စစ်ကြောင်း အဖိခံနေရသည့် ချန်ကေဂျိတ်၏တပ်များကို ထွက်ပေါက်ပေးရန် တိုင်ယွမ်မြို့ကို ကာကွယ်ပေးရန်မျှသာ ဖြစ်သည်။ သူ့တပ်များကို အသက်ရှူပေါက်ဖွင့်ပေးကာ တပ်နီတော်ကို ၎င်းကွမ်း ကျင်ခြင်းမရှိသည့် နေရာယူစစ်ပွဲတွင်းသို့သွတ်သွင်း၍ ဂျောက်ချလိုသည့် ချန်ကေဂျိတ်၏ အစီအမံမျှသာ ဖြစ်သည်။

သို့ရာတွင် မော်သည် အဆိုးကိုအကောင်းဖြစ်အောင် ကြိုးစားသည်။ ချန်ကေဂျိတ်က တပ်နီတော်ကို သာလွန်အင်အားကြီးသည့် ဂျပန်စစ်တပ်ကြီးနှင့် ရင်ဆိုင်တော်ပေးကာ သူ့တပ်မကြီး ၁၀ တပ်ဖြင့် ဒေသနီကိုအချိန်မရွေး အုပ်စိုး သွားနိုင်အောင် ပြင်ဆင်ထားသည့်တိုင် မော်သည် ထိုအဆိုးကိုအကောင်းဖြစ်အောင် ပြောင်းယူသည်။ တပ်နီတော်သည် စစ်မြေပြင်တွင် ထူးခြားသည့်အောင် ပွဲများကို ရခဲ့သည်။ သို့ဖြင့် နေရာယူစစ်ပွဲအတွေ့အကြုံ သမရိုးကျစစ်ပွဲအတွေ့အကြုံများကို ရလိုက်သည်။

အမှတ် ၈ စစ်ကြောင်းတပ်မတော်၌ တပ်မကြီးသုံးတပ်ပါသည်။ အမှတ် ၁၁၅ တပ်မကြီးကို လင်းပြောင်နှင့် နီယန်ချင်းတို့ကွပ်ကဲသည်။ အမှတ် ၁၂၀ တပ်မကြီးကို ဟိုဟိုလုန်နှင့်စော်ကဲကွပ်ကဲသည်။ အမှတ် ၁၂၉ တပ်မကြီးကို လျူပိုချင်းနှင့်ဆူဆင်ချင်း ကွပ်ကဲသည်။ ဤတိုက်ပွဲတွင် တပ်နီတော်မှ အကျအဆုံး များသည်။ သို့ရာတွင် တပ်နီတော်သည် သမရိုးကျစစ်ပွဲတစ်ခုတည်းကိုသာ အားကိုးနေသည်မဟုတ်။ မော်၏သေနင်္ဂဗျူဟာအရ ပြောက်ကျားစစ်၊ ပြည်သူ့စစ်ကိုဆင်နွှဲသည်။ လူထုကုဋေကုဋာကို လှုံ့ဆော်သည်။ ပြောက်ကျားဒေသများ ထူးထောင်သည်။ ဂျပန်စစ်ကြောင်းများ နောက်ပိုင်းတွင် ပြောက်ကျားအခြေခံစခန်းများဖွင့်သည်။ ဤသို့ဖြင့် မော်သည် ဂျပန်စစ်ကြောင်း နောက်ပိုင်းတွင် စစ်မျက်နှာဖွင့်သည်။ ထိုစစ်မျက်နှာမျိုးကို ဂျပန်မတိုက်နိုင်။ လင်မျက်နှာက ဂျေလျားဒေသသည်။ ပြောင်းနေသည်။ နေရာအနှံ့အပြား ထောက်နေသည်။ သွားလေရာရာတွင် ဂျပန်အဖွဲ့စစ်မျက်နှာကို တွေ့နေရသည်။ ဤသည်မှာ အပိန်

တော်က လူထုများကိုပညာပေးခြင်း၊ လှုံ့ဆော်ခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဤ တိုက်ပွဲပုံသဏ္ဍာန်ကို ဂျပန်ခုခံရေးစစ်ကာလတွင်သာမက ချန်ကေရှိုက်နှင့်ဖြစ်ပွား သည့် နောက်ထပ်ပြည်တွင်းစစ် ကာလတွင်လည်း ကွန်မြူနစ်ပါတီက အသုံးပြု ခဲ့သည်။

ထိုနှစ် ဇော်တင်ကာလသို့ တပ်နီတော်သည် ကူမင်တန်တို့ တပ်လန့်ပြေးခဲ့ ရသည့်နေရာတွင် ဝင်၍တိုက်သည်၌ အောင်ပွဲကြီးရလိုက်သည်။ ဤသို့ပြင်း တပ်နီတော်၏ရုဏ်းသိက္ခာသည် ပြည်သူလူထုထဲတွင်ရော ကူမင်တန်တပ်သားထု အဘွင်းတွင်ပါ ဘဟုန်ထိုးတက်သွားသည်။ ဤသို့ဖြင့် တရုတ်ပြည်မြောက်ပိုင်း ထဲသို့ ထိုးဝင်လာသော ဂျပန်စစ်ကြောင်းကို ဦးချိုးပစ်လိုက်သည်။ ထိုတိုက်ပွဲ ပြီးသည့်နောက်၌ မော်သည် ပါတီထဲက အညံ့ခံရေးသမားများကို အသားခိုး ရလိုက်သည်။ ယခင် အညံ့ခံရေးသမားများလုပ်ခဲ့သလို တပ်နီတော်ကို ချန်ကေ ရှိုက်စိုက်ကြိုက် အသုံးပြုခွင့် မပေးတော့။

“တပ်နီတော်ထဲမှာ ကွန်မြူနစ်ပါတီ ခေါင်းဆောင်မှုရဲ့ အကြွင်းမဲ့ အမှီ ခိုကင်းမှု သီးခြားလွတ်လပ်မှုကို ထိန်းထားရေးဟာ အရေးကြီးဆုံးဖြစ်တယ်။ ကွန်မြူနစ်များဟာ ဒီအခြေခံမူနဲ့ ပတ်သက်လာရင် နဲ့နဲ့လေးမူတွေဝေယိမ်းယိုင် ခြင်းမရှိကြဘူး” ဟု မော်က ရေးခဲ့သည်။ ထိုနှစ်တချိန်တည်းတွင် မော်သည် “လစ်ဘရယ်ဝါဒကိုဆန့်ကျင်ကြ” ဆိုသည့် စာတမ်းကိုရေးသည်။ ထိုအချိန်က စဉ်းလဲကောက်ကျစ်သော ချန်ကေရှိုက်နှင့်ဆက်ဆံရာ၌ ပါတီထဲက ရဲဘော်များ သည် မူကိုလျော့ပေးသည်အထိ စိုက်ရှည်ကြသည်။ သီးခံကြသည်။ ထို့ကြောင့် မော်က မူပြဿနာနှင့်ပတ်သက်လာလျှင် ရင်းနှီးသည့် မိတ်ဆွေများ အချင်းချင်း ကြားမှာပင် ဂေဖန်ရေးလုပ်ရမည်ဟု တောင်းဆိုသည်။

မော်သည် ပါတီတွင်းက အညံ့ခံရေးသမားများကို တိုက်ပြိုးပြို။ စဉ်းလဲ သော ချန်ကေရှိုက်နှင့်လည်း မူအရ ညံ့ညတ်ရေးတပ်ပေါင်းစု ဖွဲ့ပြီးပြီ။ ထိုစဉ် ပြဿနာတရပ် ပေါ်လာသည်။ ယင်းမှာ အခြားမဟုတ်။ မော်ကိုမှ ဝမ်းမင်း ပြန်ရောက်လာခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ဝမ်းမင်းသည် တရုတ်ပြည်၏ အခြေအနေကို ဘာမျှနားမလည်။ ၁၉၃၀-၃၄ ခုနှစ်တွင် “လက်ဝဲ” အလွန်အကျွံလမ်းစဉ်မှ နေ၍ မော်ကိုတိုက်ခဲ့သည့် ဝမ်းမင်းသည် ယခုတကြိမ် ပြန်လာသည့်အခါတွင် လက်ျာလမ်းစဉ်ကို စွဲကိုင်လာသည်။ ချန်ကေရှိုက်အား ဂျပန်ခုခံဆန့်ကျင်ရေး လှုပ်ရှားမှုကြီး၏ ခေါင်းဆောင်ဟု သိဒ္ဓါတင်လာသည်။ ဝမ်းမင်းပြန်လာပုံကို ကျန်းကျိထောင်က သူ၏မှတ်တမ်းတွင် ရေးခဲ့သည်။

ထိုနေရာမှာ ဆောင်းဦးပေါက် ရာသီဖြစ်သည်။ မော်၊ ကျန်းကျိထောင်နှင့် ရဲဘော်အချို့ သည် ယင်အန်းဇွာနချုပ် ဖုံးအပြင်ဘက်တွင် ကောင်းပြောနေကြခဏ လေယာဉ်ပျံကြားရသည်။ ရုတ်တရက်သော်ဂျပန်ဗုံးကြဲလေယာဉ်တိုက်ခတ်သည်။ သို့ရာတွင် လေယာဉ်ပျံဆင်းလာသည်။ ထို့ကြောင့် သူတို့တိုက်ခတ်လေယာဉ်ပျံကြား

ကလေးဆီသို့သွားကြသည်။ ရုရှားလုပ်လေယာဉ်ပျံကလေးထဲမှ ဆင်းလာသော ဝမ်မင်းကို မြင်ရသည်။

ဝမ်မင်းသည် ပြန်ရောက်လျှင်ရောက်ချင်း မော်နှင့်ထိပ်တိုက်တွေ့ကြသည်။ “လက်ရှိအခြေအနေ ဖြေရှင်းရေးအတွက် သော့ချက်” ဟူသော စာတမ်းတစောင်ကိုအပ်သည်။ သိသာတမ်း၌ တပ်နိုတော်ကို ကူမင်တန်စစ်တပ်နှင့်ပေါင်းရန် တင်ပြလာပြန်သည်။ ဤသို့ဖြင့် ညီညွတ်ရေး တပ်ပေါင်းစုလမ်းစဉ်နှင့် ပတ်သက်သည့် ပါတီဘွင်းတိုက်ပွဲသည် ပြန်၍ ပေါ်လာပြန်သည်။ ဤဘွင်း ဝမ်မင်းနှင့် လမ်းစဉ်ချင်းတူသူများကလည်း ဝမ်မင်းနှင့်ပေါင်းကာ တစ်ခန်းထလာပြန်သည်။ ဝမ်မင်းက သူ့နက်လမ်းစဉ်ဟောင်းဖြစ်သော “အမျိုးသားကာကွယ်ရေးအစိုးရ” ဆိုသည့် ကြွေးကြော်သံကိုထပ်တင်သည်။ ဤသို့ဖြင့် ပါတီဘွင်းက လမ်းစဉ်စစ်ရပ် တိုက်ပွဲသည် ထပ်မံပေါ်လာသည်။

၁၉၃၇ ခုနှစ် ဝက်တင်ဘာလ ၂၉ ရက်နေ့တွင် မော်က “ကူမင်တန်နှင့် ကွန်မြူနစ်ပါတီ ပူးတွဲဆောင်ရွက်ရေးရပြီးနောက် လောလောဆယ်လုပ်ငန်း တာဝန်များ” ဆိုသည့် စာတမ်းတစောင်ကို တင်သွင်းကာ ဂျပန်ခွဲခံရေး စစ်ပွဲအတွင်း ခေါင်းဆောင်မှုပြဿနာကို တင်ပြဆွေးနွေးသည်။ ကွန်မြူနစ်ပါတီသည် ၁၉၃၂ ခုနှစ်ကတည်းက ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစုတခု တည်ဆောက်ရန် ကမ်းလှမ်းခဲ့ကြောင်း၊ ဤညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစုသည် ပါတီအားလုံး အစုအားလုံး လူပုဂ္ဂိုလ်အားလုံးနှင့် လက်နက်ကိုင်တပ်အားလုံးပါဝင်သည့် နိုင်ငံခွဲခံပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစုဖြစ်သင့်ကြောင်းဖြင့် မော်ကတင်ပြသည်။ နိုဝင်ဘာလ ၁၂ ရက်နေ့တွင် မော်သည် ယင်အန်းက တက်ကြွသူပါတီအကဒါများအား မိန့်ခွန်းတခုပြောပြန်သည်။ ထိုမိန့်ခွန်းမှာ “ရှန်ဟဲနှင့် ထိုက်ယွမ်ကျဆုံးပြီးနောက် ဂျပန်ခွဲခံရေးအခြေအနေနှင့် လုပ်ငန်းတာဝန်များ” ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ မော်က ထိုမိန့်ခွန်းတွင် အညံ့ခံရေးဝါဒကို ချေဖျက်သည်။ ဤမိန့်ခွန်းကို ပါတီတွင်းမှ လက်ျာအချောင်သမားများက အပြင်းအထန် ဆန့်ကျင်ခဲ့ကြသည်။

“ပါတီတွင်းသဘောတရား ခေချိန်မတူကြတာ၊ ပါတီဝင်အမြောက်အများမှာ မြောက်ပိုင်းချီတက်ရေးစစ်ကာလတုန်းက နှစ်ပါတီပူးတွဲဆောင်ရွက်တဲ့ အတွေ့အကြုံမျိုးချို့တဲ့တာ၊ ပါတီတွင်းမှာ နေရှင်ပေါက်စ လူသန်းစားကလာတဲ့ ပါတီဝင်အမြောက်အများရှိနေတာ၊ ပါတီဝင်အချို့ဟာ အရင်ကလိုဆင်းဆင်းရဲရဲ တိုက်ခဲ့ရတဲ့ဘဝမျိုးကို ဆက်လက်နေလိုစိတ်မရှိတော့တာ၊ ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစုထဲမှာ ကူမင်တန်ကို လိုက်လျောတဲ့ မူမဲ့တဲ့ သွေဖီမူခေတ္တရှိနေတာ၊ အမှတ် ၈ စစ်ကြောင်း ဘပ်မတော်ထဲမှာ စစ်ဘုရင်သစ်ဝါဒသွေဖီရေးတွေပေါ်လာတာ၊ ကူမင်တန်အစိုးရအဖွဲ့ထဲသို့ ကွန်မြူနစ်ပါတီဝင်ရေးပြဿနာ ပေါ်

ပေါက်လာတာ၊ ဂျပန်ခုခံရေး ဒီမိုကရေစီ အခြေခံဒေသများမှာ လိုက်လျောရေး တိမ်းညွတ်မှုများပေါ်ပေါက်လာတာ စတဲ့ အခြေအနေများရှိနေတယ်။

“အထက်ဖော်ပြပါ ဆိုးဝါးတဲ့ အခြေအနေများကြောင့် ဘယ်သူက ဘယ်သူ့ကို ခေါင်းဆောင်သလဲဆိုတဲ့ပြဿနာကို လေးလေးနက်နက် တင်ပြရမယ်။ အညံ့ခံဒေဝါဒကို ပြတ်ပြတ်သားသားဆန့်ကျင်ရမယ်” (၎င်းစာတမ်း လက်ရွေးစဉ်ကျမ်း အတွဲ ၂)

ဤသည်မှာ မော်က ဝမ်းမင်းကို စိမ်ခေါ်လိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဤလမ်း စဉ်နှစ်ရပ်တိုက်ပွဲသည် ၁၉၄၅ ခုနှစ်ကျပွဲ ပြီးဆုံးသည်။

သပိုင်းအဖြစ်အပျက်များသည် မော် ကြိုတင်နိမိတ်ဖော်ခဲ့သည့်အတိုင်း ဖြစ်လာသည်။ ၁၉၃၇ ခုနှစ်တုန်းက တပ်နီတော်သည် ချိန့်သည်။ ဧကဒါများလည်း နည်းသည်။ ချန်ကေရှိုတ်၏အာဏာနှင့် စစ်အင်အားကို ကြောက်နေကြသည်။ သို့ရာတွင် ၁၉၃၈ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင်မူ အခြေအနေလုံးဝ ပြောင်းလဲသွားသည်။ ချန်ကေရှိုတ်သည် တရုတ်ထဲရှုံးနေသည်။ ချန်ကေရှိုတ်၏အာဏာစက်၏ ဗဟိုချက်မဖြစ်သော ရန်ဟါနန်ကင်းနှင့် မြို့ကြီးများကို တဖြည်းဖြည်းဖြင့် ဂျပန်က သိမ်းလိုက်သည်။ တရုတ်ပြည်မြောက်ပိုင်းတခုလုံးကို သိမ်းမိနေပြီ။ ချန်ကေရှိုတ်၏ အမာခံတပ်ဆိုသည်မှာလည်း ကြက်ပျောက် ငှက်ပျောက် ပျောက်ကုန်ပြီ။ ကူမင်တန်အစိုးရသည် နန်ကင်းမှ ဝူဟန်၊ ဝူဟန်မှ ချုံကင်းသို့ ပြောင်းသွားရသည်။

ဤသို့ဖြင့် ကူမင်တန်စစ်အင်အားသည် အသံသာရှိ၍ အဆံမရှိသောအရာ မှန်း သိလာကြသည်။ ကူမင်တန်တပ်သည် တိုက်စွမ်းရည်မရှိ။ တပ်သားများကို အရာရှိများက နှိပ်စက်ကလွှဲပြုကြသည်။ အကျင့်စာရိတ္တပျက်ပြားသည်။ တပ်သားများ အဟာရချို့တဲ့ခြင်း၊ ရောဂါစွဲကပ်ခြင်းကြောင့် အများအပြားသေ ကုန်ကြသည်။ ချန်ကေရှိုတ်၏ တိုက်ခိုက်ရေးစိတ်ဓာတ်ကင်းမဲ့ခြင်းနှင့် ဆုတ်စစ်ပေါ်လစီကြောင့်လည်း တပ်သားများစိတ်ဓာတ်ပျက်ပြားနေကြသည်။ ၁၉၃၈ ခု အောက်တိုဘာလ၌ ကွန်မြူနစ်တပ်များသည် အခုညီအတွက်အားဖြင့် မများလှသည့်တိုင် ကြံ့ခိုင်တောင်တင်းလာသည်။ မော်၏ ပြောက်ကျား သေနင်ပျူဟာဖြင့် ဂျပန်ကိုတိုက်ရာတွင် အောင်ပွဲများဆက်တိုက်ရနေသည်။ ဂျပန်စစ်ကြောင်းနှောက်ပိုင်းတွင် ပြောက်ကျားဒေသကြီးများကို တည်ဆောက်နိုင်လာခဲ့သည်။ ကွန်မြူနစ်တို့၏အောင်ပွဲများကို ချုံကင်းရှိ ကူမင်တန်သတင်းစာများက ဖုံးဖိသော သော်လည်း ဂျပန်စစ်ဦးစီးဌာနချုပ်နှင့် အဆားဟီ စသည့် ဂျပန်သတင်းစာများက အပိုင်အပြက်ဖော်ပြလာကြသည်။

၁၉၃၀ ခု အောက်တိုဘာတွင် ချန်ကေရှိတ်သည် ဂျပန်နှင့်စစ်ပြေငြိမ်းရေးလုပ်ရန် ကြိုးစားလာပြန်သည်။ တရုတ်ပြည်ရှိ ဂျပန်နှင့် ဗြိတိသျှသံအမတ်များက ကြားလူအဖြစ်ဆောင်ရွက်ကြသည်။ ထိုစဉ်က ဥရောပတွင် ဟစ်တလာနှင့် ချိန်ဘာလီနိုတို့တွေ့ဆုံကာ မျူးနစ်ကိစ္စပေါ်နေချိန်ဖြစ်သည်။ ရုရှားအပိုင် ဥရောပတွင် ဂျပန်၊ ဗြိတိန်နှင့် ပြင်သစ်တို့၏ မဟာမိတ်အဖွဲ့နှင့် အရှေ့ဘက်တွင် ဂျပန်နှင့် ချန်ကေရှိတ်တို့၏ မဟာမိတ်အဖွဲ့နှစ်ခုကြားတွင် ညပ်မည့်အချိပ်အရောင်များပေါ်နေသည်။ ဤတွင် ရုရှားသည် ချန်ကေရှိတ်ကို အားကိုး၍မဖြစ်တော့။ ထို့ကြောင့် တရုတ်-ဂျပန်စစ်ပွဲတွင် မော်ဇီပြောက်ကျားများကို အားကိုးရသည့် အခြေသို့ ရောက်လာသည်။ သို့တိုင်အောင် မော်သည် ရုရှားထံမှ မည်သည့် လက်နက်အကူအညီမျှမရသေး။ ရုရှားက လက်နက်များကို ချန်ကေရှိတ်သို့ဆက်၍ ပေးနေဆဲဖြစ်သည်။

မော်က ပြောက်ကျားတပ်များသည် ရန်သူ ထံမှသိမ်းရသည့် လက်နက်များဖြင့် ကိုယ့်ကိုယ်ကိုလက်နက်တပ်ဆင်ရမည်၊ ပြောက်ကျားစစ်ပွဲ၏မူသည် ကိုယ့်ကိုယ်ကို လက်နက်တပ်ဆင်ရေးဖြစ်ရမည်ဟု သူတပ်များကို သင်ကြားသည်။ မော်စကိုက မော် အပေါ်တွင် သဘောထားပြောင်းလာသည်၌ ပါတီတွင်းက ဝမ်းမင်းတို့လူသိုက်၏ တိုက်ခိုက်မှုလည်း အားနည်းသွားသည်။

၁၉၃၀ ခုနှစ်အကုန်တွင် ဝမ်းမင်းကိုထောက်ခံခဲ့သူအချို့သည် မော်ဘက်သို့ ရောက်လာကြသည်။ (ဥပမာ လျူရှောက်ချီ။) ထိုနှစ်၌ ကျန်းကိုထောက်က ချန်ကေရှိတ်ဖက်သို့ ခုန်ကူးသွားသည့်အတွက် ပါတီတွင်းတွင် မော်ဆန်ကျင်ရေး အင်အားသည် သိသိသာသာကြီးလျော့သွားသည်။ လူရှန်တွင် ကျင်းပသည့် တပ်နိုတော်ခေါင်းဆောင်များအစည်းအဝေးတခု၌ မော်က “စစ်အတွင်း ကွန်မြူနစ်ပါတီနှင့် တပ်နိုတော်အင်အားကို ငါးပုံနှစ်ပုံ လျော့အောင် လုပ်ရေး” ဆိုသည့် ချန်ကေရှိတ်၏အကြံဉာဏ်ကို ဖွင့်ချကာ အမှတ် ၈ စစ်ကြောင်း တပ်မတော်ထဲတွင် ပေါ်ပေါက်နေသည့် စစ်ဘုရင် ၁၅ သစ်ကို ဝေဖန်သည်။ ဗဟိုကော်မတီကိုအကြောင်းမကြားဘဲ တပ်များကို စည်းမဲ့ ကမ်းမဲ့ သုံးခြင်းကို ဝေဖန်သည်။ ကူမင်တန်က ရုထူးပေးသည်ကို ဂုဏ်ယူနေသည့် သဘောများ (ပိန်တေ့ယူင်ကို ရည်ရွယ်ခြင်းဖြစ်သည်။) ကို ဝေဖန်သည်။ ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစုအတွင်း ပါတီ၏ အမှီခိုကင်းစွာ ရပ်တည်ရေးကို အလေးတင်းထောက်ပြသည်။ ပါတီညီညွတ်ရေးကို ထိန်းသိမ်းလိုလျှင် တပ်နိုတော်ထဲသို့ ကူမင်တန် ဘေဂျီများ ချန်ကေရှိတ်က သွတ်သွင်းလာခြင်းကို လက်မခံရ။ ပါတီမိတ် ၁၅ ကို လက်မခံရ။ တပ်နိုတော်ထဲတွင် ကွန်မြူနစ်ပါတီက ပို့သည့် နိုင်ငံရေးမူများကို ထားရမည်ဟု မော်က တောင်းဆိုသည်။ ၁၉၃၀ ခု မေလထဲတွင် မော်က တပ်နိုတော်တပ်သားများအတွက် “ဂျပန်ခုခံရေးပြောက်ကျား စစ်သေနင်ပျံဟာ ပြာသနာများ” “ရေရှည်စစ်” “တရုတ်ပြည် တော်လှန်ရေးစင်ပွဲ”

သေနပ်ပျံဟာပြဿနာများ” စသည့် အရေးကြီးသော စစ်ကျမ်းများကိုပြုစုသည်။

“ပါတီတွင်းနဲ့ပါတီပြင်ပက လူတော်တော်များများဟာ ပြောက်ကျားစစ်ပွဲရဲ့အရေးပါတီကို အထင်သေးကြတယ်။ ပုံမှန်စစ်ပွဲဆင်နွှဲရေးကို သိပ်အားထားနေကြတယ်” ဟု မော်က ပြောသည်။

ပါတီဌာနချုပ်သည် စတုတ္ထ တပ်မတော်သစ်နှင့် ယခုတိုင် အဆက်မရသေး။ ထိုတပ်မတော်မှာ အများအားဖြင့် ဗဟိုခရီးနှင့် ကျင်ကန်းတောင်တန်းတွင်ကျန်ခဲ့သည့် ပြောက်ကျားများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲတွင်မပါဘဲ ပြောက်ကျားများအဖြစ် ကျန်ခဲ့သည့်တပ်များ ဖြစ်သည်။ ၁၉၃၇ ခုနှစ်တွင် ပါတီဗဟိုက ထိုတပ်များနှင့် အဆက်အသွယ်ယူရန် ချန်ယိကိုလွှတ်လိုက်သည်။ ချန်ယိသည် ကုန်သည်ယောင်ဆောင်ကာ ရန်သူနယ်မြေများကို ဖြတ်ခဲ့ရသည်။ သူ၏ ၀၀ပိုင်ပိုင် ခန္ဓာကိုယ်ကြီးနှင့် ပျော်ပျော်နေသည့် ဝါသနာကြောင့်လည်း တကဲ့ကုန်သည်တယောက်နှင့် တူနေသည်။ ပြောက်ကျားများက ချန်ယိကိုမယုံ။ ချန်ကေရှိတ်နှင့်ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစုဖွဲ့ရမည်ဟု ပြောသည့်အခါ သစ္စာဖောက်ဆိုကာ ကံကောင်း၍ အသတ်ခံခဲ့ရခြင်းဖြစ်သည်။ (ချန်ယိသည် လမ်းတွင် ကျားလိုက် သဖြင့် ဂူတခုထဲ ပုန်းနေခဲ့ရ သေးသည်။) နောက်ဆုံးတွင် ချန်ယိသည် ပြောက်ကျားတပ်များကို စုစည်းပေးနိုင်ခဲ့သည်။ ချန်ကေရှိတ်ကလည်း သူ့နယ်ထဲတွင် ပြောက်ကျားများကို စုစည်းလှုပ်ရှားရန် သဘောတူသည်။ သို့ရာတွင် တပ်သားဦးရေ ၁၅,၀၀၀ ထက် မပိုရဟု သတ်မှတ်သည်။ စတုတ္ထ တပ်မတော်သစ်အဖြစ် ဖွဲ့စည်းလိုက်သည့် ပြောက်ကျားများသည် အန်တေးပြည်နယ်ဘက်သို့ ရွှေ့လာခဲ့ကြသည်။

“ကူမင်တန်ရဲ့ ထောင်ချောက်ကို ရှောင်ကွင်းတဲ့အနေနဲ့ စတုတ္ထ တပ်မတော်သစ်ဟာ တပ်တွေကို အများကြီး စုရုံး မနေ မိအောင် မနဲ့သတိထားခဲ့ရတယ်။...ကူမင်တန်ရဲ့ ဣထူးတွေကို လက်မခံမိအောင် သတိထား ရှောင်ရမယ်။ ...ကူမင်တန်က အလစ်ဝင်မတိုက်အောင် သတိထားရမယ်။ ...ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ရည်ရွယ်ချက်က ခြေကုတ်ရပြီးသားနယ်မြေကို မဆုံးရှုံးအောင် ကူမင်တန်လက်အောက်က ပြည်သူတွေ ထောက်ခံမှုကိုရအောင် လုပ်ဘို့ဖြစ်တယ်။ ...ကြီးမားတဲ့ ဖန်အင်အားရဲ့ အရင်းအမြစ်ဟာ လူထုထဲမှာရှိတယ်” ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။

သို့တိုင်အောင် သူ့နယ်မြေထဲတွင် စတုတ္ထ တပ်မတော်သစ် လှုပ်ရှားနေခြင်းကို ချန်ကေရှိတ် နည်းနည်းမျှ မကြိုက်နိုင်။ စတုတ္ထ တပ်မတော်သစ်၏ စစ်ကြောင်းများသည် သူ့ဩဇာအရှိန်အခါ ကြီးစိုးထူဋ္ဌာနများနှင့် ခိုးလွန်းနေသည်။

မော်သည် တပ်ကိုမတိုးချဲ့ရဟူသော ချန်ကေရှိတ်၏ စည်းကမ်းချက်ကို လက်မခံနိုင်။ ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစုဆိုသည်မှာ ဂျပန်ခန့်ခွေးအတွက် ပူးတွဲ

ဆောင်ရွက်ရုံမျှသာ ဖြစ်သည်။ ကွန်မြူနစ်ပါတီအဖို့ ချည်ပြီးတုတ်ပြီး အဖြစ်မခံနိုင်။
 လက်ဦးမှိုရုံရမည်။ လူထုများ၏ ခေါင်းဆောင်မှုကို ရယူရမည်။ မိမိ၏နယ်မြေ
 နှင့် နိုင်ငံရေးဩဇာကို တိုးချဲ့ရမည်။ ထို့ကြောင့် ညီညွတ်ရေး တပ်ပေါင်းစု
 အတွင်း၌လည်း အာဏာ သိမ်းရေး ပြဿနာ အကြီး ဝင်နေ သည်။ ဤသည်ကို
 မော်လည်းသိသည်။ ချန်ကေရှိတ်လည်း သိသည်။ ထို့ကြောင့် မော်အကွက်
 ယင် အန်း ကာ လ သည် စစ် ရေး စစ် ခု တွင် လည်း ခေးကောင်း၊ နိုင်ငံရေး တွင်
 လည်းကောင်း၊ သံတမန်ရေးတွင်လည်းကောင်း အရေးကြီးသည့် သင်ခန်းစာ
 များကို ရခဲ့သည်။

၁၉၃၀ ခုနှစ်ကုန်တွင် ရုရှားမှပြန်လာပြီးနောက် ဝမ်မင်းသည် ပါတီဗဟိုကော်
 မတီတွင် လည်းကောင်း၊ ပေါလစ်ဗျူရီတွင်လည်းကောင်း၊ ညီညွတ်ရေးတပ်
 ပေါင်းစု၌ ချူအင်လိုင်း ခေါင်းဆောင်သည့် ပါတီကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့တွင်
 လည်းကောင်း အရေးကြီးသောနေရာများကို ရခဲ့သည်။ သူ့မိန်းမ မိန်းချင်ရှု
 လည်း ဗဟိုကော်မတီဝင်ဖြစ်လာကာ ယင်အန်းအမျိုးသမီး တက္ကသိုလ်အဖွဲ့ပတိ
 အဖြစ် ဆောင်ရွက်နေသည်။ ချူအင်လိုင်း ခေါင်းဆောင်သည့် ညီညွတ်ရေး
 တပ်ပေါင်းစု ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့သည် ပထမ ဆီအန်တွင် ရုံးထိုင်ရသည်။ နောက်
 ချန်ကေရှိတ်နှင့်အတူ ချူကင်းသို့ပြောင်း၍ ရုံးထိုင်ရသည်။ ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့
 တွင် ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူမှာ ချူအင်လိုင်းဖြစ်သည့်တိုင် ဝမ်မင်းကလည်း တခါ
 တရံတွင် သတင်းစာကွန်ဖရင့်များ ကျင်းပတတ်သည်။ ပါတီကိုယ်စား ကျေညာ
 ချက်များထုတ်တတ် သည်။ တခါတရံတွင် ဝမ်မင်းသည် ဗဟိုကော်မတီဆုံးဖြတ်
 ချက်ကိုဆန့်ကျင်၍ လုပ်တတ်သည်။

“ပါတီတွင်း၌ အယူအဆတိုက်ပွဲသည် ဆက်လက်ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသည်။
 ‘တတိယလက်ဝဲလမ်းစဉ်’ သမားများသည် အချောင်သမားများ ဖြစ်လာကြကာ
 ပါတီစည်းမျဉ်းကို ဖောက်ဖျက်၍ ကိုယ်သဘောနှင့်ကိုယ် လုပ်လာကြသည်။ ပါတီ
 ၏အတည်ပြုချက်ကိုမယူဘဲ ပါတီကိုယ်စား ကျေညာချက်များ ထုတ်ခဲ့ကြသည်။
 တပ်နိုတော်ကချိန်၍ ချန်ကေရှိတ်က အားကြီးသဖြင့် သူ့ကို ခေါင်းဆောင်မှုပေး
 ရမည်ဟု ပြောလာကြသည်။ ညီညွတ်ရေး တပ်ပေါင်းစုတွင် ပါတီ၏ခေါင်း
 ဆောင်မှုကို ပစ်ပယ်ကြသည်။ ပြောက်ကျားစစ်ကို အကင်သေးကြသည်။ ရေရှည်
 စစ်သဘောတရားကို လက်မခံဘဲ အမြန်အောင်ပွဲခံရေးကို စိတ်ကူးယဉ်နေကြ
 သည်။ လူထုကိုမယုံကြည်။ သူတို့၏ ကြွေးကြော်သံ ဖြစ်သော တခုတည်းသော
 လုပ်ငန်းစဉ်၊ တခုတည်းသောအုပ်ချုပ်ရေး၊ တခုတည်းသောသွေးကမ်း၊ တခု
 တည်းသော လက်နက်အင်အားဆိုသည်မှာ သူ့အဖွဲ့တို့ကို လောက်စံသည့်လမ်း

စဉ်သာဖြစ်သည်....” ဟု သမိုင်းဆရာ ဟူချောင်းမူက ရေးခဲ့သည်။ (“တရုတ်ပြည် တော်လှန်ရေးသမိုင်း”)

သို့ရာတွင် ဂျပန်ခုခံရေးစစ်ပွဲ၌ ချန်ကေရှိတ်ရှုံးသည်နှင့်အမျှ ပါတီတွင်းတွင် လည်း ဝမ်မင်း၏လမ်းစဉ်သည် တဖြည်းဖြည်းရှုံးနေပြီ။ ဂျပန်ခုခံရေးစစ်ပွဲအတွင်း က ချန်ကေရှိတ်၏အရှုံးသည် ပါတီတွင်းတွင် ဝမ်မင်း၏အရှုံး ဖြစ်နေပြီ။ ပါတီ တွင်းတွင် ဝမ်မင်း၏ဂိုဏ်းသည် လုံးဝကျေပျက်မသွားသေး သော်လည်း ၎င်း၏ ဩဇာ အများကြီးကျသွားပြီ။ ဂျပန်ခုခံရေးစစ်ပွဲတွင် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီက ဦးဆောင်ရမည်ဟူသော မော်ဒါအယူအဆသည် ပါတီတွင်းတွင် အနိုင်ရလာသည်။ ၁၉၃၇ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလနှင့် နိုဝင်ဘာလ ကြောက်ကြိမ်မြောက် ဗဟိုကော် မတီစုံညီအစည်းအဝေးတွင် မော်ဒါလမ်းစဉ်သည် မဲအများစုဖြင့် အနိုင်ရခဲ့သည်။ ထို့အစည်းအဝေးတွင် မော်က စာတမ်းသုံးစောင်တင်သည်။ ၎င်းတို့မှာ “အမျိုး သားစစ်ပွဲအတွင်း တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ အဆင်နေရာ” “ညီညွတ်ရေးဘဝ ပေါင်းစုအတွင်း အမှီခိုကင်းရေးပြဿနာ” နှင့် “စစ်နှင့်သေနင်္ဂဗျူဟာ ပြဿနာ များ” စသည်တို့ဖြစ်သည်။ ဤစာတမ်းများသည် ပါတီတွင်းတွင် မော်၏ အယူ အဆအောင်ပွဲ အထွတ်အထိပ်ရောက်ခြင်းနှင့် ပါတီတွင်းမှ “လက်” နှင့် လက်ျာ ဂိုဏ်းများ၏ ကျဆုံးမှုကို ဖော်ပြလျက်ရှိသည်။

မော်က အလုပ်တခုကို တဝက်တပျက်ဖြင့် မလုပ်။ လုပ်မိလျှင် အဆုံးတိုင် လုပ်သည်။ သူ့ အယူအဆ မအောင်မှီတုန်းက အမျိုးသားရေးပါဒသမား “နိုင်ငံ တကာဝါဒစိတ်ခါတ်မရှိသူ” ဟု အစွတ်စွဲခံခဲ့ရသည်။ ယခု သူ့ ရန်သူများ၏ အယူ အဆများကို မော် ချေပရတော့မည်။

“ကိုယ် ပါတီဝင်များကို ဂျပန်ခုခံရေး ရှေ့တန်းစစ်မျက်နှာသို့ သွားပြီး နောက်ဆုံးသွေးတစက်ကျန်သည်အထိ အမိနိုင်ငံကိုကာကွယ်ကြည့် အမိန့်ထုတ်ခဲ့ တယ်။ ဒီလိုနိုင်ငံချစ်ပြုမှုဆောင်ရွက်ချက် အားလုံးဟာ လုပ်သင့်လုပ်ထိုက်တာ ချည်းဘဲ။ ဒါဟာ တရုတ်ပြည်မှာ နိုင်ငံတကာဝါဒ အကောင်အထည် ပေါ် လာတာဖြစ်တယ်။ နိုင်ငံတကာဝါဒကို နှိပ်စက်ကျော့ခိုင်းတာ မဟုတ်ဖူး။ နိုင်ငံ ရေးဘက်မှာ နဝေတီမိတောင်ဖြစ်နေသူများ ဒါမှမဟုတ် အကြံပုတ်ရှိနေသူများ ကသာ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ လုပ်ကိုင်ချက်ဟာ မှားတယ်၊ ကျွန်တော်တို့ဟာ နိုင်ငံတ ကာဝါဒကို စွန့်လွှတ်တယ်လို့ မဟုတ်တန်းတရားပြောကြမှာ ဖြစ်တယ်။... နိုင်ငံ တကာဝါဒအတွင်းသဘောကို အမျိုးသားအသွင်သဏ္ဍန်နဲ့ ခွဲပစ်တာဟာ ပထမ အားဖြင့် နိုင်ငံတကာဝါဒကို နားမလည်သူတို့ရဲ့ လုပ်နည်းသာဖြစ်တယ်။ ... တ ရုတ်ပြည်အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေး လှုပ်ရှားမှုရဲ့ အောင်ပွဲဟာ ကမ္ဘာ့ဆိုရှယ် လစ်စဒစ်စ်အောင်ပွဲရဲ့ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်လိမ့်မယ်။ ဒါကဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ တရုတ်ပြည်မှာ နယ်ချဲ့စနစ်ကိုအနိုင်ရလိုက်ခြင်းဟာ နယ်ချဲ့စနစ်အားကောင်းတဲ့

အခြေခံစခန်းကြီးတခု ပျက်သွားလို့ဘဲ” (“အမျိုးသားစစ်ပွဲအတွင်း တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏အဆင့်နေရာ” လက်ရွေးစဉ်ကျမ်း၊ အတွဲ ၂)

အနှစ်မပါသည့် ကြွေးကြော်သံများကို ကြက်တူရွေးရွတ်သလို ရွတ်တတ်ရုံနှင့် တော်လှန်ရေးလုပ်၍မရ။ ဤသို့ရွတ်သူများသည် မောက်မာ ပျင်းရိသူများသာဖြစ်ကြသည်။ ကိုယ်ဦးနှောက်ကို နည်းနည်းပျံ့မသုံးကြ။ တော်လှန်ရေးဆိုသည်မှာ မတ်၊ အိန်ဂျယ်၊ လီနှင့်၊ စဘာလင်တို၏ သဘောတရားကို ရွတ်ဖတ်သရဋ္ဌယ်ရုံ လေလာရုံနှင့်မရ။ ကိုယ်တိုင်ပြည်၏ သမိုင်းအစဉ်အလာကိုပါ လေ့လာရမည်။ မတ် လီနှင့်သဘောတရားကို ကိုယ်တိုင်ပြည်၏ သမိုင်းအခြေအနေများအရ ကျင့်သုံးရသည့် ကိစ္စဖြစ်သည်။

“တန်ပီကူကိုဖျက်ရမယ်။ အနှစ်မပါ သိမ်ဖျင်းတဲ့ စကားတွေနဲ့စေမယ်။ တရားသေဝါဒကို ဇာတ်သိမ်းပစ်ရမယ်။ ဒါတွေအစား သစ်လွင်တက်ကြွတဲ့ တရုတ်တိုင်းသူပြည်သားများ မြင်လိုကြားလိုကြတဲ့ တရုတ်မာန်နဲ့ တရုတ်မာန် ပါလာစေရမယ်” (၎င်းစာတမ်း)

ဤသို့ဖြင့် မော်သည် ပါတီပြန်လည်တည်ဆောက်ရေးအတွက် တိုက်ပွဲသစ်တရပ်ကို တာစူလိုက်သည်။

နိုင်ငံဘာလင် ရက်နေ့တွင် စုံညီအစည်းအဝေးကို မော်က မိန့်ခွန်းဖြင့် ချုပ်သည်။ ထိုမိန့်ခွန်း၌ မော်က လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲ၏ အခန်းနှင့် တရုတ်တော်လှန်ရေးတွင် လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲ၏ အရေးကြီးပုံကို အလေးတင်ပြောသွားသည်။

“တော်လှန်ရေးရဲ့ အချက်အချာ တာဝန်နဲ့ အမြင့်ဆုံးသဏ္ဍန်ဟာ နိုင်ငံရေးအာဏာကို လက်နက်အင်အားနဲ့ သိမ်းပိုက်တာဖြစ်တယ်။ ပြဿနာတွေကို စစ်နဲ့ ဖြေရှင်းတာဖြစ်တယ်” (“စစ်နှင့်သေနင်္ဂဗျူဟာ ပြဿနာများ” လက်ရွေးစဉ်ကျမ်း၊ အတွဲ ၂)

ထိုစာတမ်း၌ မော်က လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲ၊ တော်လှန်ရေးပါတီတရပ်နှင့် ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစုဆိုသည့် တော်လှန်ရေးတခုအတွက် မရှိမဖြစ်သည့် အချက်သုံးချက်ကိုထောက်ပြသည်။ တော်လှန်ရေးအတွက် “ပြဒါးရှင်သုံးလုံး” ဟုဆိုသည်။

ဗဟိုကော်မတီ အစည်းအဝေးပြီးချိန်၌ အခြေအနေသည် မော်ဘက်သို့ ရောက်နေသည်။ ချန်ဂေရှိုက်ကရှုံးနေပြီ။ မော်စကိုကလည်း မော်လမ်းစဉ်ကို ထောက်ခံလာပြီ။ တပ်နိုတော်များ၏ အင်အားကလည်း ကြီးလာပြီ။ ဝမ်မင်းသည် ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစု ပြဿနာနှင့် ပတ်သက်၍ ပါတီတွင်းတိုက်ပွဲတွင် အရေးနိမ့်သွားပြီ။ သို့ရာတွင် ဝမ်မင်း၏အယူအဆသည် ပါတီတွင်းတွင် အင်အားပြန်နေသေးသည်။ ထိုအငုတ်သည် ယဉ်ကျေးမှုတော်လှန်ရေးကြီးတွင် ပြန်ပေါ်လာသည်။

ဝမ်မင်း၏ အယူအဆ အငုတ်ကျန်နေပုံကို ပြောရဦးမည်။ ၁၉၇၃ ခုနှစ်ကုန်တွင် ဝမ်မင်းက “အမျိုးသားကာကွယ်ရေးအဖွဲ့ချုပ်” ဟုသော ကြွေးကြော်သံကို တင်ခဲ့သည်။ ဝမ်မင်း၏ ထိုကြွေးကြော်သံကို ရန်ကင်းတွင် ဋ္ဌာနချုပ်လုပ်ထားသည် လက်ဝဲစာရေးဆရာများအသင်းက ကောက်ကိုင်ခဲ့သည်။ ထိုအသင်း၏ ခေါင်းဆောင်များမှာ ချူယန်း၊ ဆီယန်၊ တျင်ဟန်နှင့် ယန်ဟန်ရှင်ဆိုသည့် စာရေးဆရာများဖြစ်သည်။ ဝမ်မင်း၏လမ်းစဉ်သည် လက်ဝဲစာပေအသိုင်းအဝိုင်းမှ စာပေများအပေါ်တွင် များစွာ ဩဇာကြီးခဲ့သည်။ ဤသို့ဖြင့် ပါတီတွင်းက လမ်းစဉ်နှစ်ရပ်တိုက်ပွဲသည် စာပေနှင့်အနုပညာတွင်လည်း လမ်းစဉ်နှစ်ရပ်တိုက်ပွဲအဖြစ် ထင်ဟပ်လာခဲ့သည်။ ထိုတိုက်ပွဲသည် အနှစ်သုံးဆယ်ကြာသည့်အခါတွင် တခါပေါ်လာပြန်သည်။ ချူယန်းတို့က ဝမ်မင်းနည်းတူ “အမျိုးသားကာကွယ်ရေးစာပေ” ဆိုသည်ကို ကြွေးကြော်လာကြသည်။ ဤကြွေးကြော်သံကို လူရွှန်းက ဆန့်ကျင်ခဲ့သည်။

လူရွှန်းသည် ကွယ်လွန်ခါနီးတွင် ကွန်မြူနစ်တယောက်ဖြစ်လာခဲ့သည်။ လူရွှန်းက တက်ကြွသည်။ ထက်မြက်သည်။ နိုင်ငံချစ်သည်။ ရိုးသားသည်။ ဂျပန်တွင် ဆေးပညာသင်ခဲ့ဘူးသော်လည်း စာရေးဆရာတစ်ဦးဖြစ်လာကာ စာပေတော်လှန်ရေးကို ရှေ့ဆောင်ခဲ့သည်။ ၃၀ ခုနှစ်ဘဝီကတွင် ကွန်မြူနစ်တစ်ဦးဖြစ်လာသည်။ မော်နှင့် လူရွှန်းသည် ၁၉၂၀ ခုနှစ်တွင် ဝိကင်းတက္ကသိုလ်၌ ခဏမျှသာ တွေ့ခဲ့ဘူးသော်လည်း စာအဆက်အသွယ်ရှိကြဟန်တူသည်။ မော်သည် လူရွှန်း၏ စာပေများကို များစွာနှစ်သက်ကာ မကြာခဏ ကိုးကားတတ်သည်။

၁၉၃၂-၃၃ ခုနှစ်တွင် မော်က ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစု ကြွေးကြော်သံကို တင်လိုက်သည့်အခါ၌ လူရွှန်းသည် မော်၏ကြွေးကြော်သံကို ဦးဦးဖျားဖျားထောက်ခံခဲ့သည်။ ထိုကြွေးကြော်သံကို စာပေများဖြင့် ထောက်ခံသည်။ လူငယ်များကို စည်းရုံးလှုံ့ဆော်သည်။ ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲအခါ၌ လူရွှန်းက “တရုတ်ပြည်ကယ်တင်ရေးအတွက် တရုတ်ပြည်သူများက ခင်ဗျားကို အားထားနေကြတယ်” ဟု မော်ထံ ရေးခဲ့ဖူးသည်။ လူရွှန်းသည် “လူဆိုးလေးဦး” (လူရွှန်းက ထိုအတိုင်းခေါ်သည်) ၏ “အမျိုးသားကာကွယ်ရေးစာပေ” ဆိုသည်ကို ရှုတ်ချဝေဖန်ကာ “ဂျပန်ခုခံဆန့်ကျင်ရေးအတွင်း တော်လှန်သော လူထုများ၏စာပေ” ကို ရေးရမည်ဟု တုံ့ပြန်သည်။ ချူယန်းတို့လေးဦးကို “စာပေမျိုးရိုက်ရက်များ၊ စာပေအရာရှိများ” ဟု လူရွှန်းက ကင်ပွန်းတတ်သည်။ ထို့ကြောင့် ထိုလေးဦးက လူရွှန်းကို အညှိုးထားကြသည်။

ထိုကြွေးကြော်သံနှစ်ရပ်သည် ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစုရုပ်ငန်းတွင် အပြိုင်ရုပ်ခြားနားနေပုံကိုပြသည်။ ထိုမျှမက စာပေလုပ်ငန်းတွင်လည်း နိုင်ငံရေး

အယူအဆရေး ဆွဲမြင်နှစ်ရပ် ခြားနားနေပုံကိုပြသည်။ မတ် ၀၁အမြင်၌ စာပေနှင့်အနုပညာသည် နိုင်ငံရေး၏ အဆောင်ဟပ်ချက်ဟု ယူဆသည်။ ထို့ကြောင့် စာပေနှင့်ပတ်သက်သည့် ကြေးကြော်သံနှစ်ခုသည် တခုက နေရှင်လမ်းစဉ်၊ ပြန်ပြင်ရေးလမ်းစဉ်ကို ကိုယ်စားပြုနေသည်။ တခုက မော်ဒ်၏ လမ်းစဉ်ကို ကိုယ်စားပြုနေသည်။ ၁၉၇၀ ခုနှစ်တွင် စာပေအနုပညာနယ်က လမ်းစဉ်နှစ်ရပ်တိုက်ပွဲနှင့် ပတ်သက်၍ ဆောင်းပါးအများအပြား သတင်းစာထဲတွင် ပြန်ပေါ်လာသည်။ (ပါတီတွင်းတွင်) တာဝန်ရှိနေရာများကို ယူထားသည့် ချူယန်းနှင့် အပေါင်းပါများကို ဖွင့်ချတိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။ ၎င်းတို့၏လမ်းစဉ်သည် ၁၉၃၀ ခုနှစ်တရိုက်က ဝမ်မင်းလမ်းစဉ်၏ အဆက်ဖြစ်သည်ဟု ဖွင့်ချခဲ့သည်။ ယဉ်ကျေးမှုတော်လှန်ရေးကို နားလည်လိုလျှင် လွန်ခဲ့သောအနှစ်သုံးဆယ်ကျော်က ပြဿနာများကို လေ့လာရလိမ့်မည်။ တခုတည်းကြည့်၍ နားမလည်နိုင်။

၁၉၃၀ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ၌ မော်သည် ပါတီတွင် အများစုထောက်ခံမှုကိုရနေပြီ။ ချန်ကေရှိတ်သည် “ကောက်ရိုးအိပ်” ကြီးဖြစ်ကြောင်း သွားသွားပေါ်နေပြီ။ ကျန်းကျံ့ထောင်ကလည်း ခုန်ကူး၍သစ္စာပေးကံသွားပြီ။ မော်စကိုကလည်း ပြောက်ကျားများ၏ အောင်ပွဲများကို ထောပနာပြုနေပြီ။

“အမှတ် ၈ စစ်ကြောင်းတပ်မတော်မှာ သူ့ရဲ့ကေဒါတွေခန့်ဘို့ ကူမင်တန်ရဲ့ တောင်းဆိုချက်ကို ကျွန်တော်တို့ ငြင်းပယ်ခံတယ်။ အမှတ် ၈ စစ်ကြောင်းတပ်မတော်မှာ ကွန်မြူနစ်ပါတီရဲ့ အကြွင်းမဲ့ခေါင်းဆောင်မှု တည်ထောင်ရေးဆိုတဲ့ အခြေခံမှုကို ကျွန်တော်တို့ ဆုပ်ကိုင်ခဲ့တယ်”ဟု မော်ကပြောခဲ့သည်။ (“စစ်နှင့်သေနာက်ဗျူဟာပြဿနာများ” လက်ရွေးစဉ်ကျမ်း အတွဲ ၂)

ဤသည်မှာ ပြဿနာ၏ အရင်းအမြစ်ဖြစ်သည်။

ထိုပြဿနာသည် မကြာခင်အကျိတ်အခဲဖြစ်လာသည်။ ကွန်မြူနစ်ပါတီနှင့် ကူမင်တန်ပါတီတို့ ၁၉၃၉ ခုနှစ်တွင် မဟာမိတ် ဖွဲ့ခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် ထိုနှစ်ပါတီကြား၌ အဖုအထစ်များပေါ်လာခဲ့သည်။ ၁၉၃၀ ခုနှစ်၌ ချန်ကေရှိတ်က “တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီနှင့် ဆက်ဆံပုံ ဆက်ဆံနည်း၊ မိစ္ဆာပါတီနှင့် ဆက်ဆံပုံဆက်ဆံနည်း” ဟူသည့်ညွှန်ကြားချက် တရပ်ကို ထုတ်လိုက်သည်။ ၁၉၃၉ ခုနှစ်တွင် နှစ်ပါတီကြား၌ လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ ချန်ကေရှိတ်က ကွန်မြူနစ်တို့၏ အခြေခံစခန်းဖြစ်သော ရှန်စီပြည်နယ်ကို ဗိုလ်ချုပ်ဟူဆန်နန်းကွပ်ကဲသည့် တပ်မကြီး ၁၀ တပ်ဖြင့် ဝိုင်းထားကာ စောင်ကြည့်သည်။ ထို့နောက် ရှန်စီပြည်နယ်၏ လေးပုံတပ်ကို တိုက်သိမ်းပစ်

လိုက်သည်။ စင်စစ် ဤနယ်မြေကို ကွန်မြူနစ်တို့၏ အုပ်ချုပ်ရေးနယ်မြေဟု မူလက အသိအမှတ်ပြုပြီးဖြစ်သည်။ ဟူဆန်နန်းက ရှန်စီပြည်နယ်ဘက် သုံးဘက်တွင် ကတုတ်ကျင်းများ၊ ခံဘယ်ငယ်များဆောက်၍ ဝိုင်းပတ်ထားသည်။ ဂျပန်နှင့်ရင်ဆိုင်တွေ့ရသည့် ဘက်ကိုသာ ဖွင့်ပေးထားလိုက်သည်။

သို့ရာတွင် မော်သည် ချန်ကေရှိုက်၏ ခြေလှမ်းကို ကြိုတင်တွက်ပြီးသား ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အံ့သြခြင်းမဖြစ်။ ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစု တည်ဆောက်ရာ၌ မော်သည် ချန်ကေရှိုက်ကို အဓိကထားခြင်းမဟုတ်။ ပြည်သူလူထုအများစုကြီးကို အဓိကထားခြင်းဖြစ်သည်။ ပါတီက ပြည်သူလူထုကြီးအား ဂျပန်ခုခံရေးစစ်ပွဲတွင် စည်းရုံးနိုင်ရေး၊ နေရှင်လူတန်းစားအပါအဝင် ပြည်သူများက ပါတီအား ဂျပန်ခုခံရေးအမျိုးသားခေါင်းဆောင် အဖြစ်အသိအမှတ် ပြုလာရေးတို့ကို အဓိကထားခြင်းဖြစ်သည်။ မော်မျှော်လင့်သည့်အတိုင်း ယခုပြည်သူလူထုက ကွန်မြူနစ်ပါတီကို ခေါင်းဆောင်အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုလာကြပြီ။

ထို့ကြောင့် ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစုအောင်မြင်ခြင်း မအောင်မြင်ခြင်းသည် ကွန်မြူနစ်-ကူမင်တန် နှစ်ပါတီ၏ ဆက်ဆံရေးကောင်းခြင်း မကောင်းခြင်းပေါ်တွင် ကြည့်၍ ဆုံးဖြတ်လျှင် မှားလိမ့်မည်။ ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစု၏ ရည်ရွယ်ချက်သည် နှစ်ပါတီဆက်ဆံရေး ပြေပြစ်အောင်လုပ်ရေးမဟုတ်။ ကွန်မြူနစ်ပါတီအင်အားတောင့်တင်းရေး၊ လူထုများကိုစည်းရုံးရေး စသည်တို့သာလျှင် အဓိကရည်ရွယ်ချက်များဖြစ်သည်။ ဤနည်းဖြင့်ကြည့်လျှင် မော်၏ ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစုပေါ်လစီသည် အောင်မြင်သည်ဟုဆိုနိုင်သည်။

ပါတီသည် ဤသို့ဖြင့် အမျိုးသားခုခံရေးစစ်ပွဲတွင် ခေါင်းဆောင်မှနေရာကို ယူခဲ့သည်။ အရှည်မြင်သော၊ စိတ်ရှည်သော မော်၏ နည်းနာများ မရှိခဲ့လျှင် ထိုရည်မှန်းချက်သည် အောင်မြင်နိုင်ကွယ်မရှိ။

ယင်အန်းကို တစေ့ တစောင်း ကြည့်ခြင်း

၁၉၃၉ မှ ၁၉၄၇ ခုနှစ်ကာလသည် ယင်အန်းကာလ ဖြစ်သည်။ ထိုကာလသည် မော်စီတုန်း၏ဘဝတွင် အရေးကြီးဆုံး ကာလတခု ဖြစ်သည်။ မော်စီတုန်း၏ တွေးခေါ်မှု၊ သူ၏တော်လှန်ရေးနည်းနာ၊ သူ၏လုပ်ဟန်နှင့် သူ၏အဘိဓမ္မာကျမ်းများ၊ စစ်ကျမ်းများသည် ထိုကာလတွင် ပေါ်ထွက်လာခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီနှင့် တပ်နီတော်ကို တရုတ်ပြည် အခြေအနေနှင့် ကိုက်ညီသည့် တော်လှန်ရေး၏ လက်နက်ကိရိယာအဖြစ် ပုံသွင်းပေးခဲ့သည်မှာလည်း ထိုကာလမှပင် ဖြစ်သည်။ ယင်အန်းကြွေးကြော်သံ၊ ယင်အန်းစိတ်ဓါတ်၊ ယင်အန်းကာလက သင်ကြားချက်အားလုံးသည် လူတစုပိုင်ပစ္စည်းမဟုတ်။ တရုတ်ပြည်သူ လူထုကြီးတရပ်လုံး၏ ကိုယ်ပိုင်ပစ္စည်း ဖြစ်လာသည်။ မော်စီတုန်း အတွေးအခေါ်သည် အလုပ်လုပ်ဟန် စနစ်တခု ဖြစ်လာသည်။ တော်လှန်ရေး ဝိဇ္ဇာပညာတရပ် ဖြစ်လာသည်။

ယင်အန်း ကာလသည် ကျင်ကန်း၊ တောင်တန်း ကာလနှင့် လည်း မတူ။ ယွဲ့ချင်းကာလနှင့်လည်းမတူ။ ကျင်ကန်းတောင်တန်းတို့၊ ယွဲ့ချင်းတို့တန်းက ထိုဒေသများသည် အခြေခံစခန်းများသာ ဖြစ်ခဲ့ကြသည်။ ယင်အန်းက ဤသို့မဟုတ်။ လူ့ခန္ဓာနှစ်သစ်ကြီးတခုကို ထူးထောင်ထားရာ “ဒိုင်ငံသစ်” တခု ဖြစ်လာသည်။ ထောင်ဂေါင်းများရွာသော ကျောင်းသားများ၊ ပညာတတ်များသည် ဂျပန်စစ်ကြောင်းများ၊ ကူမင်တန် သံဆွန်းဂိုးများကို ဖြတ်ကျော်ကာ ယင်အန်းသို့ တစ်ဖွဲ့ရောက်လာကြသည်။ ဖမ်းမိလျှင် အလတ်ပဲကြရသည်။ အညှင်း

ခံကြရသည်။ ညှင်းပန်းရေးစခန်းများထဲတွင် အလှောင်ခံကြရသည်။ လူငယ် ထောင်ပေါင်းများစွာသည် ကူမင်တန် လျှို့ဝှက်ပုလိပ်များ ကြားထဲမှ တိုးဝှေ့ကာ ယင်အန်းသို့ ရောက်လာကြသည်။ ယင်အန်းသည် သူတို့အတွက် အနာဂါတ် ဖြစ်သည်။

၁၉၃၅ ခု တပ်နီတော် ရောက်ကာစတုန်းက ယင်အန်းတွင် ဘာမျှမရှိ။ ရေကြီးသဖြင့် လယ်မြေတွေ ပျက်စီးနေသည်။ ရေမကြီးလျှင် မိုးခေါင်သည်။ ၃ နှစ်လျှင် ၂ နှစ်သေဆုံးခိုင်းသည်။ (၁၉၂၉ ခုနှစ်ကဆိုလျှင် ရှန်စီးပြည်နယ် လူဦးရေ ၁ သန်းအနက် ၂.၅ သန်း သေဆုံးခိုင်း၍ သေခဲ့ကြသည်။) လူ့ ဆတ်ကို အဓိကထား၍ စားကြရသည်။ စက္ကူမရှိ။ စာအုပ်မရှိ။ စက်ကိရိယာမရှိ။ သစ်ဝါး၊ ဆားနှင့်ကျောက်မီးသွေးမှအပ အခြားဘက်ဘက်ဘာမျှမထွက်။ သို့ရာတွင် မော်သည် ထိုဒေသကိုအခြေခံကာ ပါတီကေဒါ ၁၀၀,၀၀၀ ကို လေ့ကျင့်ပညာပေးခဲ့သည်။ စစ်သား ၂ သန်းကို ကွပ်ကဲခဲ့သည်။ တရုတ်ပြည်တွင် မရှိခဲ့ဘူးသော ညီညွတ်ရေးနှင့် အင်အားကိုပြခဲ့သည်။ ၁၀ နှစ်အတွင်း ယင်အန်းသည် တရုတ်ပြည်မြောက်ပိုင်းက ဂျပန်စစ်တပ် ၇၀ ရာနှုန်း (၂ သန်း) ကို ချေမှုန်းခဲ့သည်။ ဂျပန်ရုပ်သေးတရုတ်တပ် ၈၀ ရာနှုန်း (၂ သန်း) ကို ချေမှုန်းခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ယင်အန်း နာမည်ကြီးလာရခြင်း ဖြစ်သည်။

ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲတုန်းက မော်နှင့်အတူ အန်ယွမ်သတ္တုတိုင်းမှ အလုပ်သမားများ လိုက်လာကြသည်။ ထိုအလုပ်သမားများသည် ယင်အန်းတွင် လမ်းဖောက်လုပ်ရေး၊ ဆောက်လုပ်ရေးတပ်များ ဖြစ်လာကြသည်။ ပြောက်ကျားတိုက်ပွဲများနှင့် ချန်ရှုလျှင်၏ မန်ချူးရီးယားစစ်တပ်များ အကူအညီဖြင့် တပ်နီတော်သည် တွင်ခဲ့များ၊ ပုံနှိပ်စက်များ၊ အပ်ချုပ်စက်များ ရခဲ့သည်။ ဂျပန်နှင့် ချန်ကေရှီတိက လေးဘက်လေးတန် ပိတ်ထားသဖြင့် အဆက်ပြတ်နေသော တပ်နီတော်သည် ဤအရာများဖြင့် အခြေခံ “စက်မှုလုပ်ငန်း” ကို တည်ထောင်ခဲ့ရသည်။ ရပ်တည်နိုင်ရေးအတွက် ဤသို့ ကိုယ်အားကိုယ်ကိုး ခဲ့ရသည်။

၁၉၃၉ ခုနှစ်တွင် ကူမင်တန်က ယင်အန်းကို ပိတ်ဆို့ထားလိုက်သည်။ အကူအညီများ အားလုံးကိုလည်း ရပ်စဲလိုက်သည်။ ၁၉၃၉-၄၀ ခုနှစ်များအတွင်း၌ တပ်နီတော်သည် ဂျပန်နှင့်ကူမင်တန်တို့ ညှပ်ပိတ်တိုက်ခြင်းကို ခံခဲ့ရသည်။ ၁၉၄၁-၄၂ ခုနှစ်များတွင် ဂျပန်ကလည်း ချန်ကေရှီတိ၏အတူပူကာ ခံတပ်အိမ်ခေါင်၊ ၇၇၀၀ ဆောက်၍ ကဘုတ်ကျင်းမိုင်အရှည် ၇၇၀၀ တူးကာ ယင်အန်းကို ဝိုင်းထားသည်။ ဤသို့ဖြင့် ယင်အန်းနှင့် ဂျပန်စစ်ကြောင်း နှောင့်ပိုင်း၍ ဒေသနီများကို ဖြတ်တောက်ထားလိုက်သည်။ ထိုမျှမက မြေလှန်စနစ်ကိုသုံးသဖြင့် ရှန်စီးပြည်နယ်က ပြည်သူ့လူထု အတိရကွေ့ရောက်ကြရသည်။ ကွန်မြူနစ်ထောက်ခံသည်ဟု ယူဆရသော ဒေသတိုင်း၌ ၁၂ မိုင်ပတ်လည်ခန့်အတွင်း တွေ့သမျှသော ယောက်ျားများကို အကုန်သတ်ပစ်သည်။ မိန်းမများ

ကိုဖမ်းသွားကြသည်။ အိမ်များနှင့်ကောက်ပဲသီးနှံများကို ဖျက်ဆီးပစ်ကြသည်။ ဂျပန်၏ “အကုန်ရှိ၊ အကုန်သတ်” မြေလှန်စနစ်အတွင်း၌ ထိုဒေသက အရပ်သားပေါင်း သန်း ၃၀ ခန့် အသတ်ခံခဲ့ကြရသည်။

“ကျွန်တော်တို့မှာ ဝတ်စရာမရှိတော့ဘူး။ ဆီ၊ စက္ကူ၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက် ဆိုလို့လဲ မကျန်တော့ဘူး။ စစ်သားတွေအတွက် ဖိနပ်၊ အရပ်သားတွေအတွက် စောင် ခေါင်းအုံးတောင် မရှိတော့ဘူး” ဟု ခရီးရှည်ချီထက်ပွဲ တပ်သားဟောင်းကြီးများက ပြောပြသည်။

ဤပြဿနာကို ရှင်းသည့်အနေဖြင့် ၁၉၄၁ ခုနှစ်တွင် ကုန်ပို့ထုတ်ရေး လမ်းစဉ်ကို ဖော်ပြသည်။ ဤကုန်ထုတ်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်သည် လူထုကိုပညာပေးရေးနှင့် ကိုယ်အားကိုးကိမ်းရေးတွင် စံပြုလုပ်ငန်းတရပ် ဖြစ်လာသည်။ ထိုခေတ်က ကြေးကြော်သံမှာ “ကိုယ့်ခွေးကိုယ်ချွန်ရေး” နှင့် “စည်းရုံးကြ” ဆိုသည့် ကြေးကြော်သံများဖြစ်သည်။ ဂျပန်စစ်ကြောင်းနောက်ပိုင်းက ဒေသနီများတွင် ဝါကိုစိုက်သည်။ အမျိုးသမီးများက ဆွတ်ပြီးသားဝါများကို ဂျပန်မသိအောင် ဝှက်ကာ တပ်နီတော်အတွက် ဝတ်စုံများကို လက်ဖြင့်ရက်ကြသည်။ အမျိုးသမီးများ စုပေါင်းအလုပ်လုပ်ပြီး လုပ်ခရကြသည်မှာ တရုတ်ပြည်တွင် ဤအကြိမ် ပထမဆုံးအကြိမ်ဖြစ်သည်။ ဤသည်မှာ စီးပွားရေး လုပ်ထုံးသစ် ဖြစ်သည်။ လူမှုတော်လှန်ရေးတရပ်လည်း ဖြစ်သည်။

ယက်ကန်းရုံများထဲက ယက်ကန်းစက်များကို ဖြစ်သလိုတပ်ဆင်ရသည်။ ဘီးကြိုးများအဖြစ် ယက်ချည်ပြားကြီးကို သုံးရသည်။ ယက်ကန်းစက်များကို ဇရပ်များ၊ ဂူများ၊ ဘုရားများ၊ တဲများထဲတွင် ထားရသည်။ လျှပ်စစ်ခါတ်အိုး၊ ဝိုင်ယာကြိုး၊ ဖိနပ်၊ သွားပွတ်တန်၊ ဆပ်ပြာ၊ မီးခြစ်၊ စက္ကူများထုတ်ရန် စက်များ ထူထောင်သည်။ ယင်အန်းတွင် ခပ်စောစောက စက္ကူအလွန်ရှားသည်။ သန့်ရှင်းရေးအတွက်သုံးသည့် ကောက်ရိုးစက္ကူကြမ်းကိုပင် အကုန်အသတ်ဖြင့် သုံးရသည်။ ရှိသည့်အုတ်ဖိုကလေးများက ခါတုပေဒါ၊ ဖလ်နှင့်ကြောအိုးခွက်များကို စတင်ထုတ်လုပ်သည်။ သားရေရုံများကိုလည်း တည်ဆောက်သည်။ ဂျပန်တို့ထံမှသိမ်းရသော တယ်လီဖုန်းဝိုင်ယာကြိုးများကို စပရင်များလုပ်သည်။ ၁၉၄၄ ခုနှစ်၌ ယင်အန်းတွင် အလုပ်ရုံပေါင်း ၉၀ ရှိ၍ အလုပ်သမား ၂၀,၀၀၀ ကျော်ရှိလာသည်။ လူ ၃၀၀ အလုပ်လုပ်သည့် လက်နက်ရုံတခုက လက်ပစ်ဗုံးများနှင့် ခဲယမ်းမီးကျောက်များကို ထုတ်ပေးသည်။ သို့ရာတွင် လက်နက်ခဲယမ်းမီးကျောက်အများစုမှာ ရန်သူ့ ထံမှ ရခြင်းဖြစ်သည်။

၁၉၄၀ ခုနှစ်တွင် ယင်အန်း၌ အလုပ်သမားသမဂ္ဂတခုကို တည်ထောင်သည်။ ၁၉၄၃ ခုနှစ်တွင် အလုပ်သမားသမဂ္ဂဝင် ၅၅,၆၉၄ ရှိသည့်အနက် ၆၃ ရာခိုင်နှုန်းမှာ လယ်ယာအလုပ်သမားများ၊ ၂၂ ရာခိုင်နှုန်းမှာ လက်မှုအလုပ်သမားများဖြစ်သည်။ ၁၅ ရာခိုင်နှုန်းမှာ စက်မှုအလုပ်သမားများ ဖြစ်ကြသည်။

၁၉၄၄ ခုနှစ်တွင်မူ ယင်အန်းက ယောကျ်ားဝတ်ခြေအိတ်များ၊ ဖယောင်းတိုင်များ၊ အထည်စများကို ပို၍ပေါ့သည့် ကုမင်တန်ဒေသများသို့ တင်ပို့ရောင်းချသည်။ ယင်အန်းအခြေခံခန်းသည် မိမိလူထုကို ထမင်းလည်းဝအောင် ကြွေးသည်။ အဝတ်လည်း ဖူလုံအောင်ဆင်ပေးသည်။ အလုပ်သမားများကို တီထွင်မှုရှိုးအောင် လှုံ့ဆော်သည်။ ကုန်ထုတ်လုပ်ရေးတွင် တည်ငြိမ်မှုရအောင် အားပေးသည်။ စက်မှုလုပ်ငန်းများစွာကို ပုဂ္ဂလိကအရင်းအနှီးဖြင့် ထူထောင်၍ ပုဂ္ဂလိကအုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင် ထားရှိသည်။ စက်မှုလုပ်ငန်းတဝက်ကျော်ကို အစိုးရက ထုတ်ပေးသော အရင်းအနှီးဖြင့်ထောင်သည့် သမဝါယမများက ကိုင်သည်။

ကုန်ပို့ထွက်ခေးလုပ်ငန်း၌ လူတိုင်း မြေပေါက်ရသည်။ ပေါက်တွေးကိုင်ရသည်။ သစ်ပင်စိုက်ရသည်။ လယ်ထွန်ရသည်။ ဤလုပ်ငန်းတွင် တပ်မတော်သား၊ ပါတီကေဒါ၊ ပညာတတ်အရာရှိ စသူတို့အပြင် မော်ကိုယ်တိုင်းလည်း ဝင်လုပ်သည်။ မော်၏ပေါ်လစီသည် ကိုယ့်ဖာသာ အစိုးရတည်ထောင်ရေး၊ ပြည်သူ့ကို ဝန်မတက်စေသည့် ပြည်သူ့တပ်မတော်တရပ် တည်ထောင်ရေး ဖြစ်သည်။ ဤပေါ်လစီများကို အကောင်အထည်ဖော်ရာ၌ ထိုလုပ်ငန်းများသည် များစွာအကျိုးရှိသည်။ ညည်းတွားတတ်သော၊ အလိုမကျလျှင် ခြိမ်းချောက်တတ်သော စားသုံးသူများကို ထုတ်လုပ်သူများ သို့မဟုတ် အချိန်ပိုင်းထုတ်လုပ်သူများအဖြစ် သို့ပြောင်းပေးခဲ့သည်။ ယင်အန်းက ကုန်ပို့ထွက်ခေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် မော်သည် တိုင်းရင်းနည်းလမ်းများကို အသုံးပြုခဲ့သည်။ တီထွင်မှုများကို ပြုလုပ်သည်။ လူထုများကို ခြိုးခြံချွေတာစေသည်။ ဤသို့ဖြင့် စက်မှုတော်လှန်ရေးတရပ်ကို အရင်းအနှီးမရှိဘဲ ပြည်သူများအားကိုးဖြင့် လုပ်ခဲ့သည်။ ယနေ့တရုတ်ပြည်တွင်လည်း ဤအတိုင်းလုပ်နေသည်။

တပ်စခန်းချထားသော စစ်တပ်များကို အလုပ်တပ်၊ ကုန်ထုတ်လုပ်ခေးတပ်အဖြစ် ပြောင်းပစ်ခြင်းသည် တပ်နီတော်၏ ထူးခြားချက်ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၁၉၇၁ ခု ဖေဖော်ဝါရီလအတွင်းတုန်းက ပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော်သည် စက်ရုံများ၊ အလုပ်ရုံများက အလုပ်သမားများ စားသုံးရန် ကောက်စိုက်ပေးခဲ့ရာတွင် ၁၉၆၉-၇၀ ခုနှစ်ထက် ၄၀ ရာခိုင်နှုန်း ပိုထွက်ခဲ့သည်။ စစ်သားသည် တပြိုင်တည်းတွင် အလုပ်သမားလည်း ဖြစ်ရမည်။ လယ်သမားလည်းဖြစ်ရမည်ဟူသော သုံးတစ်လုပ်ဟန် အစဉ်အလာသည် ယင်အန်းတွင် အစပြုခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

ယင်အန်းဒေသတွင် နန်နီဝမ်းချိုင့်ဝှမ်းဆိုသည့် နေရာတစ်ခုရှိသည်။ နန်နီဝမ်းချိုင့်ဝှမ်းသည် ခြောက်သွေ့သည်။ ဖုန်းကင်းမြေဖြစ်သည်။ တပ်နီတော်သည် နန်နီဝမ်းဝှမ်းဆုံးသို့ဖြေကို မြေဩဇာထက် သန်သန် လယ်မြေသစ်များ အဖြစ်သို့ ပြောင်းခဲ့သည်။

“ကျွန်တော်တို့ တပ်မတော်သားတွေဟာ ဖျမ်းမျှတယောက်ကို ၂-၇၅ ကေ စိုက်ပျိုးခဲ့ကြရတယ်။ အစစအရာရာကို ကိုယ်တိုင် ထုတ်လုပ်ခဲ့ကြရတယ်။ (ဟင်းသီးဟင်းရွက်၊ အသား၊ ဆီ စတဲ့) စားစရာအားလုံး၊ (ချည်ထည်၊ ဂွမ်းကပ်၊ သိုးမွှေးထည်၊ ဖိနပ် စတဲ့) ဝတ်စရာအားလုံး၊ (စာပွဲ၊ ကုလားထိုင်၊ ခုံချည်၊ စာရေးကိရိယာ စတဲ့) နေ့စဉ်သုံးပစ္စည်းအားလုံး၊ (ထင်း၊ မီးသွေး၊ ကျောက်မီးသွေး စတဲ့) လောင်စာအားလုံးကို ကိုယ်တိုင် ထုတ်လုပ်ခဲ့ကြတယ်” ဟု မော်က ၁၉၄၂ ခုက ပြောခဲ့သည်။ ၁၉၄၄ ခုနှစ်တုန်းက ဗိုလ်မှူးကြီး ဘားရက် ခေါင်းဆောင်သည့် အမေရိကန်အစိုးရကွယ်စားလှည့်အဖွဲ့တဖွဲ့ ယင်အန်းသို့ရောက်လာရာ ယင်အန်း၏ တိုးတက်နေပုံကို လက်ဖျားခါသွားခဲ့ကြရသည်။

၁၉၄၄ ခု ဒီဇင်ဘာလတွင် မော်က “နယ်စပ်ဒေသ ဘဏ္ဍာရေးနှင့် စီးပွားရေးပြဿနာများနှင့် ပတ်သက်သော အစီရင်ခံချက်” ဟူသည့် စာမျက်နှာ ၂၀၀ ရှိ စာတမ်းဘေစာင်ကို တင်သည်။ ထိုစာတမ်း၌ မော်က “အစိုးရအရာရှိ၊ တပ်မတော်သားစသည့် ထုတ်လုပ်သူမဟုတ်သူများကို ၎င်းတို့အတွက် အစားအစာကို ထုတ်လုပ်ပေးခြင်း၊ ကိုယ်ဖာသာ ဖူးလုံအောင် လုပ်စေခြင်းဖြင့် ပြည့်သူ့အသုံးစရိတ်ကို အများအပြား သက်သာစေခဲ့တယ်။ ကျွန်တော်တို့ဟာ အခက်အခဲတွေကို ကျော်နိုင်မှာမဟုတ်ဖူး။ မကြာခင် ပြိုလဲပျက်စီးသွားတော့မှာဘဲလို့ ကူမင်တန်က ထင်ခဲ့ဘယ်” ဟု ပြောခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် တကယ်ပြိုလဲပျက်စီးသွားခဲ့သူများမှာ ကွန်မြူနစ်တို့မဟုတ်။ ကူမင်တန်များသာ ဖြစ်သည်။

၁၉၃၅ ခုနှစ်တွင် မြေရှင်ကြီးများနှင့် ချမ်းသာ လယ်သမားများ၏ ပိုလျှံခြေများကို ဝေခြမ်းရန်အတွက် မြေယာဥပဒေတရပ် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ၁၉၃၇ ခုနှစ် အခက်တွင် မြေယာများသိမ်းခြင်းကို ရပ်ဆိုင်းကာ ၎င်းအစား ၂၅ ခုနှစ် သီးစားခလျော့ပေါ့ရေးကို လုပ်ခဲ့သည်။ အချို့ဒေသများတွင် လယ်သမားများ၏ တောင်းဆိုချက်အရ ကောက်နှံအသွက်ကို လယ်သမား ၇၀ ခုနှစ်၊ မြေရှင် ၃၀ ခုနှစ် ခွဲဝေကာ သီးစားခ သတ်မှတ်သည်။ အတိုးကြီးစားစနစ်ကို ချုပ်ကိုင်ထားသည်။ တလ ၁.၅ ခုနှစ်တိုးကို ဝံ့နှုန်းသတ်မှတ်ခဲ့သည်။ ယခင်က တလ ၁.၅ ခုနှစ်မှ ၄၀ ခုနှစ် ပေးခဲ့ရသည်။ မော်က မြေယာပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကို ဥပဒေတရပ်ဖြင့် လုပ်၍မရ။ လယ်သမားများကို စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ရမည်။ လယ်သမားသမဂ္ဂများ ထူထောင်ရမည်။ သူတို့ခေါင်းဆောင်ကို သူကွန်ဖာသာ ရွေးချယ်ခွင့် ပေးရမည်။ သီးစားခလျော့ပေါ့ရေးကို တင်းကြပ်စွာ လုပ်ကိုင်ရမည်ဟု ယူဆသည်။ ဤမြေယာပေါ်လစီကို ၁၉၄၆ ခုနှစ်အထိ ကျင့်သုံးခဲ့သည်။

မြေယာပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး လုပ်ငန်းသည် ဂျပန်ဆန့်ကျင်ခုံခံရေး နိုင်ငံရေးလုပ်ငန်းနှုန်းလည်း ဆက်နေသည်။ ဂျပန်ကျူးကျော်မှုကို ဆန့်ကျင်သည့် လူထုများသည် လူမှုတော်လှန်ရေးကို လိုလားနေကြသည်။ ပဒေသထင်မြေရှင်

စနစ်သည် အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေး လှုပ်ရှားမှုအတွက် သင့်လျော်သော လူမှု
ရေးအခြေခံတစ်ခု မဖြစ်နိုင်။ သို့ရာတွင် မြေရှင်ကြီးများ၏ မြေများကို သိမ်းယူ
ခြင်းကြောင့် မြေရှင်များက မြို့များသို့ ထွက်ပြေးကြသည်။ ထို့ကြောင့် မြေ
သိမ်းခြင်းကို ရပ်ဆိုင်းထားလိုက်ရသည်။ စက်မှုလုပ်ငန်းနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်
ရေးတွင် လွတ်လပ်စွာ တိုးချဲ့ရေးကို အစိုးရက အကာအကွယ်ပေးသည်။ သို့ဖြင့်
ထိုကာလအတွင်း ယင်အန်း၌ ကုန်ဝယ်ခိုင်များသည် ၁၉၂ မှ ၄၇၅ ခုထိ တိုး
လာခဲ့သည်။

လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေး သမဝါယမလှုပ်ရှားမှုကို အပြန်အလှန်ယိုင်းဝင်းရေး
အဖွဲ့များဖြင့် စတင်သည်။ သမဝါယမစည်းမျဉ်းများ၊ အလုပ်ချိန်နာရီများ၊
စာရင်းအင်းများ၊ လုပ်ခများကို ကိုယ့် ဒေသထုံးစံအရ သတ်မှတ်ကြသည်။
သမဝါယမစီမံကိန်းတွင် အမျိုးသမီးများကိုလည်း ထည့်သွင်းရမည်ဟု မော်က
တိုက်တွန်းသည်။ လယ်ယာသမဝါယမများထဲသို့ လယ်သမားများ ပါဝင်လာ
အောင် အတင်းအကြပ်မလုပ်ရ၊ ၎င်းတို့အလိုအလျောက် ဖြစ်စေရမည်။ သမဝါ
ယမများသည် ပုဂ္ဂလိက စီးပွားရေးကို အခြေခံရမည်။ သမဝါယမသည် ဆိုရှယ်
လစ်စနစ် မဟုတ်သေး။ ခြေလှမ်းတလှမ်းသာရှိသေးသည်ဟု မော်က ထောက်ပြ
သည်။ ဤသို့ဖြင့် ယင်အန်းက အလုပ်အင်အားစု ၂၇ ခုခိုင်နှုန်းကို အပြန်အလှန်
ယိုင်းပင်းရေးအဖွဲ့ထဲသို့ စည်းရုံးနိုင်ခဲ့သည်။

ရှန်စီ၊ ကန်စုနှင့် နှင်းရှားပြည်နယ်များ၌ ထွန်ယက်စိုက်ပျိုးသော မြေ
ကေသည် နှစ်ဆတိုးလာသည်။ ယခင်က ရိက္ခာဖူလုံခြင်းမရှိသော ထိုဒေသသည်
၁၉၄၄ ခုနှစ်တွင် ကိုယ့်ဖါသာဖူလုံသော ဒေသတခုဖြစ်လာသည်။ ၁၉၄၃ ခု
နှစ်၌ တပ်နီတော်သားတဦး၏ ရိက္ခာသည် တရုတ်ပြည်စံချိန်အရ အမြင့်ဆုံးဖြစ်
လာသည်။ တလတွက် တစ်ယောက်လျှင် အမဲသား ၄.၅ ပေါင်၊ ဟင်းသီးဟင်း
ရွက် ၄၀ ပေါင်၊ လူးဆတ်ပေါင် ၆၀နှင့် ဆီ၊ ထင်း၊ ဆား စသည်တို့ ဖူလုံစွာရ
သည်။ “ကျွန်တော်တို့ဘူးသော စစ်တပ်များတွင် အစားအသောက် အဝလင်
ဆုံးစစ်တပ်”ဟု အမေရိကန်သတင်းစာတစု ဟယ်ရီဆန်ဖော်မင်က ၁၉၄၄ ခု
နှစ်က ရေးခဲ့ဖူးသည်။ တပ်နီတော်၏ လခမှာ အထူးနှင့် တပ်သားအတူတူပင်
ဖြစ်သည်။ တနေ့လျှင် ကိုယ်ပိုင်သုံးငွေအတွက် ၅ ဆင့်စီရကြသည်။ ယူနီဖောင်း၊
တံဆိပ် စသည်တို့တွင် အရာရှိနှင့် တပ်သားတူ၍ ခွဲခြားထားခြင်းမရှိ။ နယ်စပ်
ဒေသရှိ ဒေသခံပြည်သူများ၏ ကျန်းမာရေးမှာလည်း တိုးတက်ခက်ခဲမှုမရှိလာ
သည်။ သို့ရာတွင် ခေတ်နောက်ပြန်ဆွဲမှု အယူသီးမှုစသည်တို့ကြောင့် တိုးတက်
မှုနှေးကွေးသည်။

စက်မှုသမဝါယမများ၊ ဆားတင်ပို့ရေးသမဝါယမများ၊ ငွေစုံငွေခွေး
အသင်းများကြောင့် ရိက္ခာလည်းဖူလုံလာသည်။ ၁၉၄၃ ခုနှစ်တွင် ချည်ဝင်
သမဝါယမများ၌ အမျိုးသမီးပေါင်း ၁၃၇,၀၀၀ ခန့်လောက်ရှိသည်။ လက်မှုနှင့်

သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး သမဝါယမများ၌ အမျိုးသားပေါင်း ၂၀၀,၀၀၀ ပါဝင်နေသည်။ တပ်နီတော်တွင်လည်း ကိုယ်ပိုင်စက်မှုနှင့် ပို့ဆောင်ရေးဘမဝါယမများရှိနေကြသည်။ ဖိနပ်၊ အဝတ်အထည်နှင့် စားနပ်ရိက္ခာ ထုတ်လုပ်သော သမဝါယမများရှိနေကြသည်။ ယခုပိုကင်းတွင် နေထိုင်သည့် ရူဝီအယ်လေ၏ ကြိုးပမ်းချက်ဖြင့် စက်မှုသမဝါယမများ ထူထောင်ကာ စက်မှုသင်တန်းကျောင်းများဖွင့်လှစ်နိုင်ခဲ့သည်။ ဆပ်ပြာချက်လုပ်ငန်း၊ ကြိုးလုပ်ငန်း၊ သားရေနယ်လုပ်ငန်း ဖိနပ်၊ မီးခြစ်၊ ပန်းကန်ခွက်ယောက်လုပ်ငန်း စသည်များကို ထူထောင်နိုင်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၁ ခုနှစ်တွင် နယ်စပ်ဒေသအစိုးရသည် ကိုယ်ပိုင်ငွေစက္ကူများကို ထုတ်လုပ်ခဲ့သည်။

“ဒီမိုကရေစီသစ်” အဆင့်၌ မြေယာပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးနှင့် သမဝါယမများကို ထို့ထက်ပိုလုပ်ချင်၍မရ။

“ဒီအချိန်မှာတော့ ဒီထက်ပိုပြီး အခြေခံကျတဲ့ ပြောင်းလဲမှုတွေကို လုပ်လို့ရအုံးမှာမဟုတ်သေးဘူး။ တနေ့မှာတော့ ဒီထက်တဆင့်တိုးပြီး လုပ်ရမှာဘဲ။ ဒါပေမဲ့ တရုတ်ပြည်တပြည်လုံး အတိုင်းအတာရှိတဲ့ စစ်မှန်တဲ့ ဒီမိုကရေစီအစိုးရတရပ်ကို တည်ထောင်ပြီးမှသာ ဖြစ်နိုင်လိမ့်မယ်။ သို့တိုင်အောင် ဂျပန်စစ်ပွဲပြီးတဲ့ နောက်မှာ ပြည်တွင်းစစ်ပွဲသစ်တရပ် ပြန်ပေါ်တော့ဘူးလို့ မယူဆအပ်ဖူး” ဟု မော်က အမေရိကန်သတင်းစာဆရာ ဂန်သာစတီန်းကို ပြောခဲ့ဘူးသည်။ (ဂန်သာစတီန်း၏ “ကွန်မြူနစ်တရုတ်ပြည် အင်အားပြိုင်ပွဲ”)

လူထုများအား သမဝါယမများ၊ သမဂ္ဂများထဲသို့ ပါဝင်လာစေရန် လှုံ့ဆော်ပညာပေးမှုများ လုပ်ရသည်။ ဤတာဝန်ကို ပညာရေးဌာနတာဝန်ခံ ဆူတေလီ က ကြီးကြပ် ရသည်။ ချန်ရှား နော်မန် ကျောင်း တွန်း က မော်၏ ဆရာ ဖြစ်ခဲ့ဘူးသည့် ဆူတေလီသည် ၁၉၃၇ ခုနှစ်တွင် အသက် ၆၀ ရှိနေပြီ။ “လွန်ခဲ့တဲ့အနှစ် ၃၀ တွန်းက ဆရာဟာ ကျွန်တော် အာစရိယ ဆရာဘဲ။ ခုထိလဲ ကျွန်တော် အာစရိယ ဆရာပါဘဲ။ နောင်မှာလဲဘဲ ကျွန်တော့် ဆရာ ဖြစ်နေအုံးမှာပါဘဲ။ တော်လှန်ရေးရှုံးနိမ့်ပြီး ပါတီတပ်သားများစွာက ပါတီကို စွန့်ခွါသွားနေကြချိန်မှာ ဆရာဟာ ပါတီကိုဝင်လာခဲ့တယ်။ ဆရာဟာ အခက်အခဲတွေကို ရင်ဆိုင်ရမှာ မကြောက်ဖူး။ အသစ်ဖြစ်တဲ့ အရာတွေကို လေ့လာရာမှာ နှိမ့်ချတယ်။ ဒီအရည်အချင်းတွေမှာ ဆရာဟာ ပါတီဝင်လူငယ်တွေထက်တောင် သာပါတယ်” ဟု မော်က သူ့ဆရာထံ စာရေးခဲ့သည်။

သို့တိုင်အောင် နယ်စပ်ဒေသ အခြေခံစခန်းသည် ခေတ်နောက်ကျနေသေးသည်။ ၁၉၃၆ ခုနှစ်၌ ခလေးများ သေနန်းသည် ၆၀ ရာနှုန်းဖြစ်၍ စာတတ်သူဦးရေသည် ၁ ရာနှုန်းမျှသာရှိသည်။ ၁၉၄၃ ခုနှစ်အထိပင် စာမတတ်သူဦးရေသည် တသန်းကျော် (လူဦးရေ၏တဝက်) ဖြစ်၍ ပယောဂကုဆရာ ၂၀၀၀ ရှိနေသေးသည်။ ၁၉၄၀ ခုနှစ်တွင် အစိုးရက ထိုဒေသတွင် ကျောင်း

ပေါင်း ၁၃၄၁ ကျောင်း ထောင်ပေး၍ လူဦးရေ ၂ သန်းတွင် ကျောင်းသား ပေါင်း ၄၃,၆၂၅ ရှိလာခဲ့သည်။ သို့တိုင်အောင် သင်ရိုးပညာရေးစံပြင်တိုင်း လျှင် နောက်ကျနေသည်။ ကုန်ပိုထုတ်ရေးလုပ်ငန်းကိုလုပ်ရင်း တဖက်တွင် သက်ကြီးပညာရေးသင်တန်းများ၊ ဆောင်းရာသီသင်တန်းများ၊ ကိုယ်တိုင်သင် ကြားရေး သင်တန်းများကို ဖွင့်လှစ်ခဲ့သည်။ ဣပို့ဒီတော် ဤညီဆောက်ရေး၌ ပညာရေးသည် အဓိကဖြစ်သည်။ တပ်သားသစ်များကို အရေးအဖတ် သင်ပေး သည်။ စက္ကူမရှိ၍ မြေကြီးပေါ်တွင် တုတ်ချောင်းများခြင်၍ စာသင်ရသည်။ စာလုံးများကို ကျောပေါ်တွင် စက္ကူကပ်၍ တယောက်ကျောကို တယောက် ကြည့်၍ ဖတ်ကြရသည်။

၁၉၄၄ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် မော်က “ပဒေသရာဇ် အကြမ်း အကျန်တွေ အများကြီး ကျန်နေသေးတယ်။ ...အယူသည်းမှုတွေဟာ လူထုကြီး ရဲ့ ဦးနှောက်ထဲမှာ ကျန်နေတုန်းဘဲ။ ဒါတွေဟာ လူထုဦးနှောက်ထဲက ရန်သူတွေ ဖြစ်တယ်။ ...လူထုရဲ့ ဦးနှောက်ထဲက ရန်သူကိုဆန့်ကျင်ရတာဟာ ဂျပန်နယ်ချဲ့ ကို ဆန့်ကျင်ရတာထက် ပိုပြီးအခက်အခဲ တွေရတတ်တယ်” (“ယဉ်ကျေးမှုလုပ် ငန်းအတွင်းရှိ ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစု” လက်ရွေးစင်ကျမ်း၊ အတွဲ ၃)

အယူသည်းမှုများ၊ ကျန်းမာရေးနှင့်မကိုက်ညီသော ထုံးစံများနှင့် စာမ တတ်မှုတို့ကိုတိုက်ရန် ဂေါတီကလူထုကြီးကို လှုံ့ဆော်သည်။ ကျောင်းသင်ခန်း စာများနှင့်ပတ်သက်၍ ဝေဖန်ဆွေးနွေးရန် ကျောင်းသားမိတ်ဖွဲ့များကိုလှုံ့ ဆော် သည်။ ကျောင်းတွင် ခလေးအား ရိုက်နှက်ဆုံးမခြင်းကို တားဆီးပိတ်ပင်သည်။ ကျန်းမာရေး၊ ကာကွယ်ရေးနှင့် နိုင်ငံရေးတို့ကို ကျောင်း သင်ခန်းစာ များနှင့် ပေါင်းစပ်ပေးသည်။ ကျောင်းတိုင်းတွင် လက်တွေ့နှင့် သဘောတရားကို ပေါင်း စပ်ပေးသည်။ လက်တွေ့လုပ်ငန်းအဖြစ် ကြက်ဝက်မွေးခြင်း၊ သစ်ပင်စိုက်ခြင်း၊ ရေတွင်းထူးခြင်းစသည့်အလုပ်များကို လုပ်စေသည်။ ဆေးသင်တန်းနှင့် သူနာပြု သင်တန်းများလည်း ဖွင့်လှစ်သည်။ ဆရာဝန်များသည် လူထုကိုအလုပ်အကျွေး ပြုရမည်ဟု မော်က တိုက်တွန်းသည်။

“လူနဲ့ကျွဲနွား အသေအပျောက်နှုန်းဟာ အတော်များတယ်။ ပြည်သူ့ အများအပြားက စုန်းကဝေ၊ မှော်ဆရာ၊ နတ်ကတော်တွေကို ယုံကြည်နေကြ သေးတယ်။ ဒီလိုအခြေအနေမျိုးမှာ ကုသရေးနည်းသစ်တွေကိုသာ အားကိုးနေ ရင် ပြဿနာတွေပြေလည်မှာ မဟုတ်ဖူး။ ကုသရေးနည်းသစ်ဟာ ကုသရေးနည်း ဟောင်းထက်ပိုပြီး စွမ်းတာတွေ့မှုန့်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ကုသရေးနည်းသစ် ဆရာ ဝန်တွေဟာ တကယ်လို့ပြည်သူတွေရဲ့ ဒုက္ခဝေဒနာတွေကို ဂရုမစိုက်ဖူး။ ပြည်သူ တွေအတွက် ဆရာဝန်တွေ မွေးမြူလေ့ကျင့်မပေးဘူး။ လက်ရှိနယ်စပ်ဒေသက အရည်အတွက် ထောင်ကျော်၌နဲ့ နည်းဟောင်းနဲ့ ကုသတဲ့ ဆေးဆရာတွေ၊ ဝိရှိဇ္ဈာန် ဆရာဝန်တွေနဲ့ မပူးပေါင်းဘူး သူတို့ကို ဝိုးတက်လာအောင်

အကူအညီ မပေးဘူးဆိုရင် လက်တွေ့မှာ စုန်းကခဝ မှော်ဆရာ၊ နတ်ကတော်တွေ ကို အကူအညီပေးနေတာနဲ့ အတူတူဘဲ၊ လူတွေ တိရိစ္ဆာန်တွေ အများအပြား သေကြေ ပျက်စီး နေတာကို လက်ပိုက် ကြည့်နေ တာနဲ့ အတူတူဘဲ ဖြစ်တယ်” (၎င်းစာတမ်း)

၁၉၄၂ ခုနှစ် အခြေခံဒေသအစိုးရ၏ အုပ်ချုပ်ရေးပေါ်လစီများကို သုံး သုံးစနစ်ဖြင့် ချမှတ်ခဲ့သည်။ သုံးသုံးစနစ်ဆိုသည်မှာ အုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ များ၊ အလုပ်သမားသမဂ္ဂများ၊ အမျိုးသမီးအဖွဲ့များ၊ လူငယ်အဖွဲ့များထဲတွင် ကွန်မြူနစ်ပါတီက သုံးပုံတပုံ ပါဝင်ပြီး ကျန်သုံးပုံနှစ်ပုံတွင် တိုးတက်သူများနှင့် ကြားလူများပါဝင်ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ချည်ရွယ်ချက်မှာ လူထုအခြေခံရေးနှင့် လူထုထောက်ခံမှုရရန် ဖြစ်သည်။ ယင်အန်းတွင် မော်စီ ကွန်မြူနစ်အစိုးရသည် ရိုးသားသည်၊ ကြီးစားသည်၊ အရည်အချင်းပြည့် ပါတီကေဒ်များ ရှိသည်၊ ဒီမိုကရေစီကျသည်၊ လူထုကို စောင့်ရှောက်ကာကွယ်သည်၊ အခွန်အကောက် နည်းနည်းကောက်သည်ဟုဆိုကာ လူထု၏ထောက်ခံမှုကို ရခဲ့သည်။ တပ်နီတော် တပ်ဖွဲ့များက လူထုအတွက် ရေတွင်းရေကန်များ တူးပေးသည်။ ကောက်ရိတ် ရာတွင် ဝိုင်းကူသည်။ “တပ်မတော်ကိုထောက်ခံ၊ လူထုကို အလုပ်အကျွေးပြု” ဆိုသည့် ဆောင်ပုဒ်များ၊ “တပ်နှင့်ပြည်သူ့ တသားတည်းဖြစ်အောင်လုပ်” ဆိုသည့် ဆောင်ပုဒ်များကို ရှေ့တန်းသို့ ထုတ်သည်။ ဤသို့ လူထုထောက်ခံမှုရအောင် လုပ်သည့်အတွက် တပ်သားသစ်များလည်း အလွယ်တကူ ရလာခဲ့သည်။

“ကွန်မြူနစ်အစိုးရနှင့် ကွန်မြူနစ်တပ်များသည် ခေတ်သစ်တရုတ်ပြည်၏ သမိုင်းတွင် လူထုထောက်ခံမှုကိုရရှိသည့် ပထမဆုံးအစိုးရဖြစ်သည်။...အကြောင်း မှာ ၎င်းတို့သည် ပြည်သူ့ကို တကယ်ကိုယ်စားပြုနိုင်သောကြောင့်ဖြစ်သည်” ဟု ၁၉၄၄ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် အမေရိကန် အစိုးရကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ ခေါင်း ဆောင် ဂျွန်ပက်တန်ဒေးဗီးစ်က ရေးခဲ့သည်။ လူထုအစည်းအဝေးများတွင် လူထုများပါလာခြင်းဖြင့် လွတ်လပ်စွာ ပြောဆိုခွင့်ရသည့် ဒီမိုကရေစီအခြေခံ ဆည်လည်း ခိုင်မာလာခဲ့သည်။

ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲအဆုံးတွင် မော်သည် တပ်သား ၇၀၀၀ ဖြင့် အခြေခံ ဒေသသို့ ရောက်လာခဲ့သည်။ မူလကရှိနှင့်ပြီးဖြစ်သည့် တပ်သား ၅၀၀၀၊ ဆူကိုင် ဆွန်းဇီတပ်သား ၃၀၀၀ နှင့် ပေါင်းလျှင် ၁၉၃၅ ခုနှစ်၌ ယင်အန်းအခြေခံ ဒေသတွင် တပ်သား ၁၅,၀၀၀ သာရှိသည်။ ၁၉၃၇ ခုနှစ်၌မူ တပ်နီတော်၌ တပ်သား ၇၀,၀၀၀ ကျော်ဖြစ်လာပြီ။ ၁၉၄၅ ခုနှစ်ကုန်၌ တပ်နီတော်သည် အမြဲတမ်းတပ်သား ၉၁၀,၀၀၀ ရှိသော စစ်တပ်ကြီးဖြစ်လာခဲ့ပြီ။ ပြောက်ကျား တပ်သား ၂,၂၀၀,၀၀၀ ရှိလာသည်။ သို့တိုင်အောင် ဤမျှကြီးမားသော စစ် တပ်ကြီးကို တည်ဆောက်ရာတွင် မော်သည် မည်သည့်ပြင်ပအကူအညီကိုမျှ ပယူ။

လူထုကို ဝန်မတက်စေရ။ စစ်တပ်သည် ၇၀ နှုန်းကို ဟိယံဖာသာ ဖွဲ့လုပ်ပြီးဖြစ်သည်။

“ရန်သူသိမ်းပိုက်ထားတဲ့ နယ်မြေတွေထဲမှာ ပြောက်ကျားစစ်ကို တိုးချဲ့ရမယ်။ ရန်သူရဲစစ်နောက်ပိုင်းကို ရှေ့တန်းစစ်မျက်နှာအဖြစ် ပြောင်းပေးရမယ်။ သူ့နယ်မြေထဲမှာ ရန်သူကို ယားလို့မှ မကုတ်အားအောင် အမြဲတမ်းစစ်တိုက်နေရအောင် လုပ်ပေးရမယ်” ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။ တပ်နီတော် ပြောက်ကျားများသည် ဤဩဝါဒကို လက်တွေ့အကောင်အထည် ဖော်ခဲ့ကြသည်။ ဤသို့ လုပ်ခြင်းဖြင့် ရန်သူလည်း အလုပ်များသည်။ ကိုယ်အတွက် လူထုကို စည်းရုံးပြီးသား၊ လူ့ဆော်ပြီးသား၊ နိုင်ငံရေးစိတ်ဓာတ်သွင်းပြီးသား ဖြစ်စေသည်။ ပါတီက ပညာရေးမှူးများ၊ စည်းရုံးရေးမှူးများ၊ ဝါဒဖြန့်ချိရေးမှူးများကို အဖွဲ့ဝယ်ကလေးများဖွဲ့ပေးကာ တပ်နီတော်နှင့်အတူ ကျေးရွာများသို့လွှတ်သည်။ ကျေးရွာလူထုကို လူ့ဆော်ပညာပေးသည်။ ပထမတွင် နိုင်ငံရေးဝါဒဖြန့်သည်။ စာသင်သည်။ မြေယာပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်သည်။ နောက်တွင် ပြောက်ကျားဒေသများ ဖွဲ့စည်းပေးသည်။ ဤသို့ဖြင့် ထိုဒေသများသည် အခြေခံဒေသများ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ဤစည်းရုံးနည်းကို သုံးရာ၌ ပါတီသည် လူထုနှင့် “ရေနှင့်ငါးပမာ” ဖြစ်အောင် လုပ်သည်။ ဤသို့ဖြင့် သစ္စာဖောက်များကို ဖော်ထုတ်ခြင်း၊ ခါးပြများကိုဖမ်းဆီးခြင်း၊ ရန်သူလက်နက်များကိုလုယက်ခြင်း၊ ရန်သူအလုပ်များကို နောက်ပိုင်းမှလျှိုဖျက်ခြင်း စသည့်လုပ်ငန်းများကို လူထုက ကိုယ်အသိနှင့် ကိုယ် လုပ်လာခဲ့ကြသည်။ လူထုသည် ရန်သူသတင်းများကို စုဆောင်းရာ၌ အရေးပါဆုံးဖြစ်သည်။ လူငယ်များ၊ အမျိုးသမီးများသည် အသက်ကိစ္စနဲ့ကာ ရန်သူ၏ လှုပ်ရှားမှုသတင်းများကို အရယူခဲ့ကြသည်။

၁၉၃၇ ခုနှစ်၌ ပါတီက ဂျပန်စစ်ကြောင်းနောက်ပိုင်းတွင် အခြေခံစခန်းများ တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ ပိန်ဝင်ကွန်းတိုက်ပွဲအပြီး၌ တပ်နီတော် အမှတ် ၁၁၅ တပ်မကြီးက ရှန်စီ-ဟိုပေ-ချာဟာနယ်စပ် အခြေခံဒေသကို တည်ဆောက်ခဲ့ကြသည်။ ၎င်းကိုလင်းပြောင်နှင့် နိယန်ချင်းတို့က ကွပ်ကဲသည်။ ၁၉၃၈ ခုနှစ်တွင် အခြေခံဒေသကို အရှေ့ပိုင်းဟိုပေ ပြည်နယ်ထဲအထိ တိုးချဲ့တည်ဆောက်လာသည်။ ထိုမှတဖန် တောင်ပိုင်းဟိုပေ ပြည်နယ်ဘက်သို့ ထပ်၍ချဲ့သည်။ နောက်ဆုံး၌ ထိုအခြေခံဒေသသည် ခရိုင် ၁၀၈ ခရိုင်ရှိလာကာ လူဦးရေ ၂၈ သန်းရှိလာသည်။

အမှတ် ၁၉၂ တပ်မကြီးကလည်း ရှန်စီ-ဟိုပေ-ရှန်တောင်-ဟိုနန် အခြေခံဒေသကိုတည်ဆောက်ခဲ့သည်။ တပိုင်းတွင် ခရိုင် ၅၉ ခုရှိ၍ လူဦးရေ ၇

သန်းရှိသည်။ အခြားတပိုင်းတွင် ခရိုင် ၁၁၈ ခုရှိ၍ လူဦးရေ ၁၈ သန်းရှိသည်။ အမှတ် ၁၂၀ တပ်မကြီးက ဆီအန်အခြေခံစခန်းတခုတည်ဆောက်ကာ ဂျပန်ကို မုန့်ဂိုလီယံပြည်နယ်ထဲသို့ မဝင်နိုင်အောင် တားထားသည်။ ရှန်တောင်အခြေခံဒေသက ပြည်နယ်တဝက်ကို သိမ်းပိုက်ထားကာ ပြောက်ကျားတပ်သား ငါးသိန်းဖြင့် လှုပ်ရှားနေသည်။

စတုတ္ထတပ်မတော်သစ်က တရုတ်ပြည်အလယ်ပိုင်းတွင် အခြေခံစခန်းတည်ဆောက်ကာ စစ်မျက်နှာနှစ်ရပ်ဖွင့်၍ လှုပ်ရှားနေသည်။ စစ်မျက်နှာတခုက ယန်စီတောင်ဘက်ဖြစ်၍ အခြားစစ်မျက်နှာတခုက ယန်စီမြစ်မြောက်ဖက် အန်ဝေးပြည်နယ်ထဲတွင်ဖြစ်သည်။ တောင်ပိုင်းကွမ်တုပြည်နယ်တွင်လည်း ပါတီက အခြေခံဒေသတခုကို တည်ဆောက်မိထားပြီ။ ၁၉၄၁ ခုနှစ်တွင် ပုလဲမြစ်ကြောင်းဟူသည့် တပ်ဖွဲ့တဖွဲ့ကို တည်ထောင်ကာ လူဦးရေ ၁၀ သန်းခန့်ကိုကယ်တင်ခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ကွမ်တုလယ်သမားများသည် ၁၉၂၇ ခုနှစ်က ကွန်မြူနစ်တို့အရေးနိမ့်သွားသည်ကို မြင်ခဲ့ဘူးကြသည်။ ယခု ၁၉၄၁ ခုနှစ်တွင် ကွန်မြူနစ်တို့၏အခြေခံဒေသများ တည်ဆောက်လာပြန်သောအခါ တအံ့တဩဖြစ်နေကြသည်။ “ကွန်မြူနစ်ဆိုတာ ဘယ်တော့မှသတ်လို့မသေဘူး”ဟု လယ်သမားများက ပြောလေ့ရှိကြသည်။ ၁၉၃၉ ခု ဟိုင်နန်ကျွန်းကို ဂျပန်များသိမ်းသည့်အခါတွင် ကွန်မြူနစ် အဝှက်လေးများကို အနှံ့အပြားတွေ့ရသည်။ ၁၉၄၅ ခုနှစ်တွင်မူ ခရိုင် ၁၉ ခရိုင်အနက် ၈ ခရိုင်ကို ကွန်မြူနစ်တို့သိမ်းမိနေပြီ။

ကျယ်ပြန့်သည့်တရုတ်နယ်မြေပေါ်တွင် ဤသို့ဖြင့် ကွန်မြူနစ်တို့၏ အခြေခံဒေသကလေးများသည် ပူစာကြီးနေသည်။ ဤအခြေခံဒေသများသည် ချန်ကေရှိုက်နှင့်ဖြစ်သော ပြည်တွင်းစစ်ပွဲတွင် ကွန်မြူနစ်တို့အဖို့ ခြေကုတ်များဖြစ်လာကြသည်။ နယ်မြေများသည် တခုနှင့်တခု ဝေးကွာသော်လည်း ပါတီကေဒါများ ၎င်း နိုင်ငံရေး ရေချိန် မြင့်မား မှု အ ယူ အ ဆ ရေး ခု ညီ ညွတ် မှုတို့ကြောင့် တသွေးတသားတည်း၊ တစပ်တည်းလို ဖြစ်နေကြသည်။ ဤလိုကေဒါကောင်းများ ပေါ်ထွက်လာအောင် မော်က ကေဒါလေ့ကျင့်ရေးကို ဇောက်ချလုပ်သည်။ ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲအပြီး ယင်အန်းသို့ ရောက်သည်နှင့် တပြိုင်နက် မော်သည် အဘိဓမ္မာကျမ်းများ၊ သေနပ်ဗျူဟာကျမ်းများ၊ စီးပွားရေးနှင့် နိုင်ငံရေးကျမ်းများကို ပြုစုသည်။ ပါတီက သေနတ်ကို အမိန့်ပေးနိုင်ရန်အတွက် ပါတီကေဒါများသည် နိုင်ငံရေး အသိပညာမျှမက စစ်ရေးအသိပညာလည်း ရှိရမည်ဟု မော်ကယူဆသည်။

“စစ်ပညာကို ပျံ့ပွားအောင် လုပ်ရေးဟာ ပါတီနှင့် တတိုင်းပြည်လုံး လောလောဆယ် လုပ်ငန်းဖြစ်တယ်။ ပါတီဝင်အားလုံးကို စစ်သဘောတရား တွေ လေ့လာဘို့ စိတ်ဝင်စားလာအောင်၊ စစ်ရေးပြဿနာများကို လေ့လာဘို့

စိတ်ဝင်စားလာအောင်လူ့ဆော်ပေးဘို့ အလုပ်ဟာ ကျွန်တော်တို့မလွဲမရှောင် သာ လုပ်ရမဲ့အလုပ်ဖြစ်တယ်” ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။

ကိုယ့်လက်အောက်က တပ်သားက ရပ်ရွာလူထုအပေါ် ဆက်ဆံပြုမူပုံ မှားလျှင် တပ်နိုတော်အရာရှိသည် လူထုခရု တွင် ကိုယ့်ကိုယ်ကို ဝေဖန်ရေးလုပ် ရသည်။ တပ်သားများနှင့်ပတ်သက်၍ တိုင်တန်းရုံအောင် လူထုကိုအားပေးရ သည်။ ထိုစဉ်က မော်သည် တော်လှန်ရေးစစ်ကောင်စီ၏ ဥက္ကဋ္ဌလည်းဖြစ်၍ ပါတီ ပေါ်လစီဗျူရိုခေါင်းဆောင်လည်း ဖြစ်သည်။ ဤသို့ဖြင့် မော်သည် ပါတီနှင့် စစ်တပ်ကို သူတဦးတည်းဖြင့် ကိုယ်စားပြုနိုင်သည်။ ပါတီနှင့်စစ်တပ်ကို တကိုယ် တည်းတွင် ပေါင်းစပ်ထားနိုင်သူ ဖြစ်သည်။

ဂျပန်စစ်ကြောင်းနောက်ပိုင်းတွင် လှုပ်ရှားလျက်ရှိသည့် တပ်နိုတော်ပြောက်ကျား များသည် များစွာထိခံရသည်။ ဤသည်ကို ဂျပန်စစ်ဗဟို စာရွက်စာတမ်း များမှ သိရသည်။ ဂျပန်ဗိုလ်ချုပ်ကြီး နိုရှိ၏စစ်ဦးစီးဌာနက “တရုတ်ကွန်မြူနစ် တို့သည် ရှန်ရှီ၊ ဟိုပေ နှင့်ရှန်တောင်ဒေသများရှိ အာဏာမဲ့ ကြားလဟာနယ်ကို ဝင်ရောက်မိကြပြီ” ဟုထုတ်ဖော်ဝန်ခံခဲ့သည်။ ၁၉၃၇ ခုနှစ်မှ ၁၉၄၅ခုနှစ်အတွင်း ဂျပန်စစ်တပ်သည် တရုတ်ပြည်တွင် တိုက်ပွဲပေါင်း ၁၅,၀၀၀ ခန့်တိုက်ခဲ့ရာ ၇၅ ရာနှုန်းမှာ ကွန်မြူနစ်များနှင့် တိုက်ပွဲရခြင်းဖြစ်သည်ဟု အဆာဟိသတင်းစာ ကရေးသည်။ ထိုနှစ်များအတွင်း တပ်နိုတော်သည် တိုက်ပွဲပေါင်း ၉၂,၀၀၀ တိုက်ခဲ့ပြီး ရန်သူတသန်းကို သေကြေဒဏ်ရာရစေခဲ့သည်။ သို့ပင် ၁၅၀,၀၀၀ ဖမ်းမိခဲ့သည်။ ရှိုင်ဖယ် ၃၂၀,၀၀၀၊ စက်သေနတ် ၉၀၀၀ အမြောက်ကြီး ၆၀၀ သိမ်းဆည်းခဲ့သည်။

၁၉၃၈ ခု ဝူဟန်မြို့ကို ဂျပန်တို့သိမ်းပြီးနောက်တွင် ချန်ကေရှိတ်က ဂျပန်နှင့်နားလည်မှုသဘောအရ စစ်ပြေငြိမ်းရေးလုပ်သည်။ ထိုနှစ်မှစ၍ ၁၉၄၅ ခုနှစ်အထိ ချန်ကေရှိတ်သည် ဂျပန်ကိုဟန်ပြုလောက်တိုက်ကာ ကွန်မြူနစ်များကို ဖိရိုတိုက်ခဲ့သည်။ ကွန်မြူနစ်များသည် ဂျပန်နှင့်ချန်ကေရှိတ်တို့ကို တပြိုင်တည်း တိုက်ခဲ့ရသည်။ သို့ရာတွင် ဂျပန်စစ်ပွဲအတွင်း ကွန်မြူနစ်ကို အပြတ်တိုက်လိုသည့် ချန်ကေရှိတ်၏ ပြည်တွင်းစစ် စီမံကိန်းသည် မအောင်မြင်ခဲ့။ လူထုက ဂျပန်ခုခံ ရေးညီညွတ်ရေး တပ်ပေါင်းစုကို တောင်းဆိုနေသည်။ ချန်ကေရှိတ်ကို ဒေါသ ထွက်နေကြသည်။ ၁၉၄၁ ခု ဒီဇင်ဘာလ ၇ ရက်နေ့တွင် ဂျပန်ကပုလဲဆိပ်ကမ်း ကိုဗုံးကြဲ၍ အမေရိကန်ကို စစ်ကြေညာသည့်အခါတွင် အမေရိကန်က ချန်ကေ ရှိတ်အား ဂျပန်ကိုတိုက်ရန် အကြံပေးလာသည်။ သို့ဖြင့် ချန်ကေရှိတ်သည် ဂျပန်ကို မတိုက်ချင့်တိုက်ချင်နှင့် တိုက်ခဲ့ရသည်။ သို့တိုင်အောင် ချန်ကေရှိတ်သည်

ကွန်မြူနစ်တို့ကို ကြိုကြားကြိုကြား တိုက်နေဆဲဖြစ်သည်။ ၁၉၄၆ ခုနှစ်တွင် မော်ဇီညီ မော်စီမင်း၏သားကို ကူမင်တန်တို့က အရှင်လတ်လတ် မြေမြုပ်သတ်ခဲ့သည်။

၁၉၃၉ ခုနှစ်တွင် ကူမင်တန်ဂိုဏ်းထဲက “ခေတ်ပြောင်း ဝါဒီကြီး” ဝမ်ချိန်ဝေးသည် ဂျပန်ဘက်သို့ကူးသွားကာ ဂျပန်အုပ်စိုးသော တရုတ်ပြည်ဘောင်ပိုင်းက ရုပ်သေးအစိုးရအဖွဲ့ခေါင်းဆောင် ဖြစ်လာသည်။ ချန်ကေရှီတီသည် ဝမ်ချိန်ဝေးကို လူကြားကောင်းအောင် ရှုတ်ချသော်လည်း ၎င်းတို့နှစ်ဦးချင်းကြားတွင် အမြဲတမ်းအဆက်အသွယ် ရှိခဲ့သည်။ ကွန်မြူနစ်တို့က ဤသစ္စာပောက်များကို လက်ညှိုးထိုးပြကာ ဂျပန်ခုခံရေး ညီညွတ်ရေး တပ်ပေါင်းစုကို အခိုင်အမာတည်ဆောက်ရန် လှုံ့ဆော်လာကြသည်။ သို့တိုင်အောင် ချန်ကေရှီတီ၊ ဝမ်ချိန်ဝေးနှင့် ဂျပန်တို့သုံးဦးသားသည် ကွန်မြူနစ်တို့ကို ဘက်ပေါင်းစုံမှ တိုက်ခိုက်ကြသည်။ ဤသည်ကို မော်သတိပြုမိသည်။ ထို့ကြောင့် မော်ကချန်ကေရှီတီ၏ အညွှန်ရေးအန္တရာယ်သည် ကြီးမားလာနေပြီဟု သတိပေးသည်။ သို့ရာတွင် မည်သည့်အခြေအနေသို့ရောက်ရောက် ပါတီသည် ဂျပန်ခုခံဆန့်ကျင်ရေး ကာလတွင် ၎င်း၏ ညီညွတ်ရေး တပ်ပေါင်းစု ပေါ်လစီကို ပြောင်းမည်မဟုတ်ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။

“လက်ရှိဂျပန်ခုခံရေး အမျိုးသား ညီညွတ်ရေး တပ်ပေါင်းစု ပေါ်လစီ မှာ ပူးပေါင်းရေးသာလုပ်ပြီး တိုက်ပွဲဆင်ရေးကို ငြင်းပယ်ခြင်းလည်း မဟုတ်။ တိုက်ပွဲဆင်ပြီး ပူးပေါင်းရေးကို ငြင်းပယ်ခြင်းလည်း မဟုတ်ဘဲ ပူးပေါင်းရေးနှင့် တိုက်ပွဲဆင်ရေးကို ပေါင်းပင်ထားသော ပေါ်လစီဖြစ်သည်။ ... ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစုအတွင်း ကျွန်ုပ်တို့၏ ပေါ်လစီသည် တဖက်တွင် အမှီခိုကင်း၍ တဖက်၌ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ခွင့် ရှိရမည်။ ရန်သူသိမ်းပိုက်ထားသည့် နယ်မြေများထဲသို့ ထိုးဖောက်ဝင်ရောက်ရန် အမြဲကြိုးပမ်းနေရမည်။ ကူမင်တန်တို့၏ကန့်သတ်ချက်များဖြင့် အတပ်အနှောင် မခံစေရ။ ကူမင်တန်တို့ထံမှ ရာထူးရရန်မမျှော်လင့်ရ” (“ပေါ်လစီရေးရာ” လက်ရွေးစင်ကျမ်း၊ အတွဲ ၂)

မော်က သူ့ရဲဘော်များကို ဤသို့သတိပေးခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် အချို့သော တပ်နီတော် တပ်မှူးများသည် မော်ဇီသတိပေးချက်ကို ဂရုမပြုခဲ့ကြ။

၁၉၄၀ ခု ဩဂုတ်လတွင် တပ်ရင်းတရာထိုးလ်ဟူသော ကိစ္စတရပ်ပေါ်ခဲ့သည်။ ထိုပြဿနာသည် ပါတီတွင်းတွင် အငြင်းပွားစရာ ပြဿနာတရပ် ဖြစ်လာသည်။

အဖြစ်အပျက်မှာ ဤသို့ဖြစ်သည်။ ချန်ကေရှီတီသည် မိမိနယ်မြေထဲတွင် ကွန်မြူနစ်တပ်များ ဝင်ရောက်လှုပ်ရှားလာသည့်အတွက် အမျက်ခချောင်းချောင်း ထွက်နေသည်။ ထို့ကြောင့် သူ့စစ်မိန့်ပေးဌာနအောက် ရောက်နေသော အမှတ် ၁ စစ်ကြောင်း တပ်မတော်

၏ တပ်မှူးကြီးများဖြစ်ကြသည့် ချူတေးနှင့် ပိန်တေဟျိုင်တို့ကို မြစ်ဝါမြစ်၏ မြောက်ဘက်တွင်သာနေရန်၊ တောင်ဘက်သို့မကူးရန် အမိန့်ထုတ်သည်။ စစ်ကို တိုးချဲ့ခြင်းတိုးချဲ့လျှင် ဟိုပေပြည်နယ်ထဲသို့ တိုးချဲ့ရန်အကြံပေးသည်။ ပိန်တေဟျိုင်က ထိုအကြံပေးချက်ကို လက်ခံသည်။ ဤသည်မှာ မော်ဇါပြောက်ကျား စစ်သေနင်္ဂဗျူဟာနှင့် လုံးဝဆန့်ကျင်သည့် လှုပ်ရှားမှုတရပ်ဖြစ်သည်။

မော်က ပြောက်ကျားစစ်ပုံနှင့်ပတ်သက်၍ ဤသို့ရေးခဲ့ဘူးသည်။
“ကျွန်တော်တို့ရှိ သေနင်္ဂဗျူဟာဟာ လှုပ်ရှားစစ်အတွင်းက အဓိက တပ်များကို ငွေ့လျားနေတဲ့ ပုံသေမဟုတ်တဲ့ စစ်မျက်နှာတလျှောက် ဖြန့်ထား တာမျိုး ဖြစ်သင့်တယ်။ ...ဒီသေနင်္ဂဗျူဟာအရ လျင်မြန်တဲ့ တိုက်စစ်များနှင့် ဆုတ်ခွါမှုများ၊ လျင်မြန်စွာစုစည်းမှုများနဲ့ ဖြန့်ခွဲမှုများကိုလုပ်သင့်တယ်။ စစ်ပုံရှိ စောစောပိုင်းကာလမှာ အဆုံးအဖြတ်ပေးတဲ့ တိုက်ပွဲကြီးတွေကို မတိုက်သင့်ဘူး။ ရန်သူ့ရှေ့လှုပ်ရှားနေတဲ့ တပ်တွေရဲ့စိတ်ဓါတ်၊ တိုက်ခိုက်ရေးစိတ်ဓါတ်နဲ့ စစ်ရေးစေ့ စပ်သေချာမှုတွေကို တဖြည်းဖြည်း လျော့ပါးသွားစေမဲ့ လှုပ်ရှားစစ်မျိုးကို ပထမ ဆင့်နဲ့သင့်တယ်” (“ရေရှည်စစ်” လက်ရွေးစင်ကျမ်း၊ အတွဲ ၂)

စစ်စစ်ပြောက်ကျားစစ်ဆိုသည်မှာ ရေရှည်အလုပ်ဖြစ်သည်။ ရန်သူ့ကို တဖဲ့စီတိုက်ရသည့် စစ်ပွဲမျိုးဖြစ်သည်။ ပိန်တေဟျိုင်က ဤလို ရေရှည်ဆွဲ၍ တိုက်ရသည့်စစ်ပွဲမျိုးကို စိတ်ရှည်ဟန်မဘူး။ နင်လား၊ ငါလား တိုက်ရသည့် တိုက်ပွဲကြီးမျိုးကို တိုက်ချင်သည်။ ဂျပန်စစ်အင်အားကို စမ်းကြည့်ချင်သည်။ ထို့ကြောင့် မော်ဇါ အတည်ပြုချက်ကို မယူတော့ဘဲ သူ့သဘောသူ ထိုးစစ်ကြီး တပွဲ ဆင်သည်။

၁၉၄၀ ခု ဩဂုတ်လ ၂၀ ရက်နေ့ည၌ အမှတ် ၈ စစ်ကြောင်းတပ်မ တော်မူ တပ်ရင်း ၁၁၅ ရင်းက တရုတ်ပြည်မြောက်ပိုင်းရှိ ဂျပန်ဆက်သွယ်ရေး လမ်းကြောင်းအားလုံးကို တပြိုင်နက် ဝင်တိုက်ကြသည်။ မီးရထားလမ်းများကို ဖြတ်တောက်ကြသည်။ ဂျပန်တို့သိမ်းပိုက်ထားသော ချင်ဆင်းကျောက်မီးသွေး တွင်းများကို ဖောက်ခွဲကြသည်။ ရထားတံတားများ၊ ဥမင်များ၊ ဘူတာရုံများကို ဖျက်ဆီးကြသည်။ ထိုနှစ် ဩဂုတ်နှင့် ဒီဇင်ဘာကြားတွင် ဂျပန်စစ်တပ် ၂၀,၀၀၀ နှင့် ဂျပန်ရုပ်သေးတပ် ၁၀,၀၀၀ တို့ကို မလှုပ်ရှားနိုင်အောင် လုပ်ခဲ့ သည်။ မီးရထားလမ်းမိုင် ၃၀၀ ကို ဖျက်ဆီးခဲ့သည်။ ဂျပန်အရာရှိ ၂၀၀ ယောက်ကို ဖမ်းဆီးခဲ့သည်။

လက်စားချေသည့်အနေဖြင့် ဂျပန်က မြေလှန်စနစ်ကို သုံးခဲ့သည်။ ဂျပန် စစ်ကြောင်းနေောက်ပိုင်းရှိ ဒေသနီသည် လူဦးရေ အရဆုံး နယ်မြေအရပါ တဝက်ခန့် ကြုံ သွားသည်။ ဂျပန်က မြေလှန်လိုက်သည်မှာ အချို့ခရိုင်များ တွင် ရွာဟူ၍ တရွာမျှ မကျန်တော့။ ဂျပန်သည် အစွမ်းကုန် ရိုင်းခိုင်းရက်စက် လာကာ ယင်အန်းအခြေခံဒေသကို ပိုင်းပိတ်ထားသဖြင့် မလှုပ်ရှားနိုင်အောင် ဖြစ်

ခဲ့ရသည်။ မော်၏ ကုန်ပိုထုတ်ရေးလုပ်ငန်းကြောင့်သာလျှင် ယင်အန်းထက်ဦးရှည် ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

၁၉၄၁ ခု ဇွန် ၁၀ ရက်နေ့တွင် ချန်ကေဂျိတ်၏ တပ်များက စတုတ္ထတပ်မတော်သစ်ကို လည်မျိုညှစ်သတ်ခဲ့သည်။ စတုတ္ထတပ်မတော်သစ်ကို မြစ်ဝါမြစ်၏ မြောက်ဖက်သို့ ရွှေ့ပေးရမည်ဟု အမိန့်ပေးသည်။ တပ်မှူး ဆေ့ယင်က ချန်ကေဂျိတ်၏အမိန့်ကို နာခံကာ တပ်များကို မြစ်မြောက်ဖက်သို့ ရွှေ့ပေးခဲ့သည်။ တပ်မတော်ဌာနချုပ်တွင် တပ်သား ၄၀၀၀၊ နိုင်ငံရေးမှူး ၃၀၀၀ နှင့် ဆေးဘက်ဝန်ထမ်း ၂၀၀၀ တို့ကိုသာ ချန်ပစ်ခဲ့သည်။ ဤတွင် ချန်ကေဂျိတ်၏ ကုမင်တန်တပ် ၄၀,၀၀၀ က ကျန်ရစ်သူတို့ကို ဝိုင်းပိတ်တိုက်သဖြင့် ကွန်မြူနစ်တပ်သား ၉၀၀၀ ကျဆုံးခဲ့သည်။ ဤအထဲတွင် တပ်မှူးဆေ့ယင်လည်း ပါသွားသည်။

၁၉၄၁ ခု ဇွန် ၁၀ ရက်နေ့တွင် ချက်ကင်းမှ ကုမင်တန်အစိုးရက စတုတ္ထတပ်မတော်သစ်သည် စစ်စည်းကမ်းများကို ဖောက်ဖျက်ခဲ့ကြောင်း၊ ထို့ကြောင့် ထိုတပ်မတော်ကို ဖျက်သိမ်းလိုက်ကြောင်းဖြင့် ကျေညာကာ လူဖမ်းပွဲနှင့် လူသတ်ပွဲကြီး စတင်သည်။ ကွန်မြူနစ်လိုလားသည့် တိုးတက်သူအများအပြားထွက်ပြေးကြရသည်။ ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစုတွင်ထားသည့် ကွန်မြူနစ်ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့၏ရုံးကို ပိတ်ပစ်သည်။ ချန်ကေဂျိတ်သည် ၁၉၂၇ ခုနှစ်တုန်းက လို လူသတ်ပွဲကြီး စတင်ပြီ။

မော်က ကုမင်တန်တို့၏ အပြုအမူကို ဝေဖန်သည်။ ၎င်းတို့၏ လုပ်ရပ်များကို တားဆီးသည်။ သို့ရာတွင် ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစုကို မဖျက်။ ဆက်လက် ထိန်းသိမ်းသည်။ ဤအပြုအမူအားလုံးသည် ကုမင်တန်ပါတီထဲက “ဂျပန်အလိုတော်ရီ” ဂိုဏ်း၏ လှုံ့ဆော်မှုဖြစ်သည်ဟု ထောက်ပြသည်။ ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစုကို ရွန်ခွာရန် ပါတီထဲတွင် အယူအဆများပေါ်လာသော်လည်း မော်က အလျော့မပေး။ ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစုကို ဖျက်လိုက်လျှင် ချန်ကေဂျိတ်အဖို့ ယင်အန်းကို အလုံးအရင်းဖြင့်တိုက်ရန် အခွင့်ကောင်း ရသွားမည်။ ထိုအချိန်၌ ယင်အန်းသည် ဘက်ပေါင်းစုံမှ ဝိုင်းပိတ်ခံနေရသဖြင့် ချိန်နေပြီ။

သို့ရာတွင် ချန်ကေဂျိတ်၏သစ္စာဖောက်မှုကို တရုတ်ပြည်သူများက လက်ပိုက်ကြည့်နေသည့်မဟုတ်။ ပြည်သူက ချန်ကေဂျိတ်ကို ရှုတ်ချကာ ကွန်မြူနစ်များကို စာနာကြသည်။ အနောက်နိုင်ငံသတင်းစာဆရာများနှင့် သံတမန်များကပင် ချန်ကေဂျိတ်ကိုဝိုင်း၍ ဝေဖန်ကြသည်။ မော်က “ချောက်ကမ္ဘာကြီးထဲ မကျခင် ဇာန်သပိတ်ရမည်။ ရန်စမုများကို ရပ်ရမည်”ဟု ချန်ကေဂျိတ်ကို တောင်းဆိုသည်။ ပြည်သူကို ဒီမိုကရေစီအခွင့်အရေးများပေးရန် တောင်းဆိုသည်။

တနည်းတော့ကောင်းသည်။ မြောက်ဖက်တွင် ဂျပန်က ပိတ်တိုက်ခြင်း၊ တောင်ဘက်တွင် ချန်ကေဂျိတ်က ပိတ်တိုက်ခြင်းတို့ကြောင့် လူထုကို လှုံ့ဆော်ရာ

တွင် မော် အများကြီး အောင်မြင်သည်။ ကုန်ပိုထုတ်ရေးလုပ်ငန်းအတွက် လူထု များ၏စိတ်ဓာတ်ကို နှိုးဆွလာနိုင်သည်။ ၁၉၄၃ ခုနှစ်တွင်မူ မော်၏ အခြေခံ ဒေသတွင် ၂ နှစ်တာ အခက်အခဲကို ကျော်လွန်လာပြီ။ ဂျပန်နှင့် ချန်ကေရှိတ်တို့ ညှပ်ပူးညှပ်ပိတ် ပိတ်ထားခြင်းကို ဖောက်ထွက်လာနိုင်ပြီ။ ကိုယ်ဖာသာ ဖူလုံနေ ပြီ။ တပ်နီတော်သည် ပို၍အင်အားတောင့်လာပြီ။ ဆုံးရှုံးသွားသည့် နယ်မြေများ ပြန်ရလာပြီ။ ဂျပန်သည် အရှေ့တောင်အာရှစစ်ပွဲကို ကိုက်ညီရေးသဖြင့် တရုတ် ပြည်မြောက်ပိုင်းက ကျယ်ပြန့်သည့် နယ်မြေများကို ကြာရှည်ထိန်းမထားနိုင် တော့။ ထိုနယ်များကို တပ်နီတော်က လွတ်မြောက်စေခဲ့ပြီးပြီ။

၁၉၄၅ ခုနှစ်တွင်မူ ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲအပြီး တပ်သား ၇၀၀၀ ဖြင့် ရောက်လာခဲ့သည့် မော်သည် ပြည်နယ် ၉ နယ်တွင် ဒေသနီ ၁၉ ခု တည်ဆောက် ပြီးပြီ။ ဒေသနီတွင် လူဦးရေ သန်း ၁၀၀ ရှိနေပြီ။ မော်၏ “ပေါင်းလည်း ပေါင်း တိုက်လည်းတိုက်” ဆိုသည့် ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစု ပေါ်လစီနှင့် သူ၏ စီးပွားရေး၊ စစ်ရေး၊ နိုင်ငံရေး ခေါင်းဆောင်မှုသည် မှန်ကန်ကြောင်း ငြင်းမရ အောင် ထင်ရှားနေပြီ။

ယင်အန်းက ကျောင်းဆရာနှင့် အညတြလူတယောက်

မော်သည် နားလည်ရခက်သည့် လူတယောက်မဟုတ်။ ပဟေဠိတပုဒ်မဟုတ်။ မော်သည် သူ့ခေတ်နှင့် သူ့ပြည်သူဝင်စားသည့် လူဝင်စားတယောက် ဖြစ်သည်။ တရုတ်တမျိုးလုံး၏သားဖြစ်သည်။ တော်လှန်ရေးက မော်ကို သွန်းထုပေးလိုက်သည့်နည်းတူ မော်ကလည်း တော်လှန်ရေးကို သွန်းထုပေးသည်။ မော်၏ဘဝသည် မော်၏ဘဝသက်သက်မျှမက တရုတ်ပြည်က ခေတ်တခေတ်ကို ကိုယ်စားပြု ဖော်ပြချက်လည်းဖြစ်သည်။ မော်သည် ပဋိပက္ခများဖြင့် ပြမ်းတီးနေသူတိုင်းဖြစ်သည်။ လယ်သမားလို တဲတွေးထွေး၍ လယ်သမားလို ကျိန်ဆဲတတ်သည့် ကျမ်းဂန်နဲ့ စပ်သော ပညာတတ်တိုင်းဖြစ်သည်။ စီးကရက်ကို မပြတ်သောက်သည့် ကျန်းမာရေးလိုက်စားသူတိုင်းဖြစ်သည်။ လေးနက်စွာ တွေးခေါ်မြော်မြင်တတ်၍ ရိုးအသော်လည်း မည်သူ့ အလိမ်ကိုမျှ မခံသူဖြစ်သည်။ ဟာသဘာဝရွှင်သူတိုင်းဖြစ်သည်။ အဝတ်အစားကို ဂရုမစိုက်တတ်သော်လည်း ဂျိုးများ၍ အသေးစိတ်သူဖြစ်သည်။ သမိုင်းဖန်တီးသူတိုင်း၏စိတ်ချည်ခြင်းမျိုးဖြင့် စိတ်ရှည်သော်လည်း အချိန်ဇောက်လာသည်နှင့် အလုပ်လုပ်ရန် တမိနစ်မဆိုင်းတတ်သူဖြစ်သည်။

“နှစ်ပေါင်း တသောင်းဆိုတာ ကြာလွန်းတယ်
ခုချက်ချင်း နာရီမဆိုင်းလုပ်ရမယ်”ဟု မော်က ကဗျာရေးခဲ့သည်။

ယွဲ့ချင်းနှင့်ယင်အန်းဒေသများ၌ မော်သည် လယ်သမားများနှင့် အမြဲတွေ့ဝတ်သည်။ သူတို့နှင့်အတူ လမ်းစေးသစ်ပင်ရိပ်တွင် ထိုင်ကာ နာရီပေါင်း

များစွာ စကားပြောသည်။ မိုင်ပေါင်းများစွာ လမ်းလျှောက်သည်။ လယ်သမားများထံမှ ဗဟုသုတအဝဝကို ရေမြှုပ်စုတ်သလို စုတ်ယူသည်။

၁၉၃၅ ခုနှစ်တွင် မော်သည် တရုတ်တော်လှန်ရေးနှင့် ခွဲမရအောင် ဖြစ်နေပြီ။ သူ့လုပ်သမျှသည် တော်လှန်ရေး ဖြစ်သည်။ သူ့တွေးခဲမျှသည် တော်လှန်ရေးဖြစ်သည်။ သူ့ကို သမိုင်းမှခွဲထုတ်ခြင်းသည် သမိုင်း၏ပမာဏဝေကို ခွဲထုတ်လိုက်ခြင်းနှင့်တူသည်။ လူ့ဘယောက်ကို အရိပ်လှုံခြင်းသွားအောင် လုပ်ခြင်းနှင့် တူသည်။ တော်လှန်ရေးသည် သူ့အရိုး၊ သူ့အသွေး၊ သူ့အသား၊ သူ့ဦးနှောက်၊ သူ့အသက်ရှင်နေရခြင်း၏စွမ်းအားဖြစ်သည်။ မော်နှင့်တကွ တရုတ်တော်လှန်ရေးခေါင်းဆောင်များသည် ငယ်စဉ်ဘဝအကြောင်းကို ပြန်ပြောလျှင် “ကျွန်တော်” ဟူသော နာမ်စားဖြင့် ပြောကြသည်။ သို့ရာတွင် တော်လှန်ရေးအကြောင်းကို ပြော၍ တော်လှန်ရေး ဇောက်လှာပြီဆိုလျှင်မူ “ကျွန်တော်” ဟူ၍မရှိတော့။ “ကျွန်တော်တို့”သာ ရှိတော့သည်။

“ကျွန်တော်တို့ဟာ ဟော်လှန်ရေးကို စားပြီး တော်လှန်ရေးကို တွေးကြတယ်။ တော်လှန်ရေးကို သောက်သုံးပြီး တော်လှန်ရေးကို အိပ်ကြတယ်” ဟု တော်လှန်ရေးသမားတယောက်က ပြောဘူးသည်။ “မော်ဟာ ထူးချွန်တဲ့ပါရမီရှင်ဖြစ်တယ်။ သူဟာ ကမ္ဘာကြီးကို ပြောင်းပစ်လိမ့်မယ်” ဟု ဒေါက်တာ နော်မန်ဘက်သွန်းက ငေးဘူးသည်။

၁၉၃၆ ခုနှစ်တွင် မော်နှင့် တွေ့တုန်းက “မော်သည် ပိန်ဝိန်ပါးပါး လန်ကွန်း၏အလုံးအဖန်မျိုး” ဟု အဂ္ဂါစနိုးက ငေးဘူးသည်။ ထူထဲနက်မွှောင်သော ဆံပင်များက ပုခုံးပေါ် ဝဲကျနေသည်။ သို့ရာတွင် ၁၉၄၀ ခုနှစ်နောက်ပိုင်းတွင်မူ မော်၏ဆံပင် သိပ်မရှည်တော့။ နည်းနည်းလည်း ဝလာပြီ။ သူ၏ကြီးမားပြူးကျယ်သော မျက်လုံးများသည် တစ်စုံတစ်ရာကို ရှာဖွေနေသည်ဟု ထင်ရသည်။ “မော်၏မျက်နှာသည် အမှန်ထက်မြက်သည့် ပညာတတ်တယောက်၏ မျက်နှာမျိုးဖြစ်သည်။ မော်၏ဘဝဇာတ်လမ်းသည် ထိုခေတ် မျိုးဆက်၏ဘဝဇာတ်လုံး ပေါင်းရုံးထွေယှက်နေသော ဘဝဇာတ်လမ်းဖြစ်သည်” ဟု အဂ္ဂါစနိုးက ငေးဘူးသည်။

အဂ္ဂါစနိုးက မော်၏ ဥပဓိရုပ် ဆွဲငင်အားကောင်းပုံနှင့်ပတ်သက်၍ မော်သည် ခိုင်မာသည့်အခြေခံစွမ်းအား ပြည့်စုံသူ...၊ သန်းပေါင်းများစွာသော တရုတ်ပြည်သူတို့၏ လိုအင်ဆန္ဒကို တကိုယ်တည်း၌ အကျဉ်းချုပ်ကိုယ်စားပြု ဖော်ပြနိုင်သူ...၊ တရုတ်လယ်သမား၏ရိုးသားမှုနှင့်ဟန်ဆောင်ခြင်းကင်းမဲ့တို့ရှိသူ...၊ ဟာသဉာဏ်ရှင်၍ ကျေးတောသားလို ဟက်ဟက်ပက်ပက် ဝယ်မောနေချင်သူဖြစ်သည်။ မော်သည် သူ့ဗျတ်စွမ်းချက်များနှင့် ဆိုပုံယက်သံများ၏ချွတ်လှမ်းချက်ကိုလည်း အညံ့စေပေးဘဲ ငယ်မောတတ်သူဖြစ်သည်။ ရှမ်းရှင်းပြော၍ ရိုးရိုးနေသူဖြစ်သည်။ ငါ့အဖို့တော့ဖြစ်သည်။ အဘိပျောနှင့်သမိုင်း

ကို အလေးအနက်လေ့လာသူ...၊ စကားပြောကောင်းသူ...၊ မှတ်ဉာဏ်အလွန်
ကောင်း၍ တခုခုတွင် အာရုံစိုက်နိုင်သူ...၊ စာရေးကောင်းသူ...၊ အနေအထိုင်
အစားအသောက်ကို ဂရုမစိုက်သော်လည်း ကာဝန်နှင့်ပတ်သက်လာလျှင်
အလွန်အသေးစိတ်တတ်သူ...၊ မမောမပန်း အလုပ်လုပ်နိုင်သူ...၊ ပါရမီထူးချွန်
သော စစ်ရေးနှင့် နိုင်ငံရေးသေနင်္ဂဗျူဟာကျမ်းကျင့်သူ ဟု ရေးခဲ့သည်။

မော်သည် အလွန်စိတ်ရှည်သူဖြစ်သည်။ သို့တိုင်အောင် စကားကြီး
စကားကျယ်တွေသုံးကာ လူထုကို ခြောက်လှန့်တတ်သည့် ပါတီခေါင်းဆောင်
ဆိုသူများ၊ မောက်မာဝင်ကြားသည့် ပါတီခေါင်းဆောင်ဆိုသူများကိုကား
မညာမတာ ဝေဖန်ရှုတ်ချတတ်သည်။ သဘောတရားရေးအရ သေဖို့မူများကို
မညာမတာတိုက်ခိုက်တတ်သော်လည်း ရန်သူများကို ကိုယ့်ဘက်သို့တိမ်းညွတ်လာ
အောင် လုပ်ရာတွင် စောင့်ဆိုင်းနိုင်သူဖြစ်သည်။

မော်၏ ဓါတ်ပုံများစွာရှိသည်။ အချို့မှာ ဘောင်းဘီစုတ်ပွပွကြီး အင်္ကျီ
ပွပွကြီးဖြင့် ရိုက်ထားသည့်ပုံများဖြစ်သည်။ သူ့ဘောင်းဘီအိတ်များသည် စာအုပ်
များဖြင့် ပေါင်းနေတတ်သည်။ မော်နှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးခဲ့သူတို့၏ မှတ်တမ်း
များလည်း အများအပြားရှိသည်။ တခါတလေ ညလုံးပေါက်အောင် ဆွေးနွေး
ကြသည်။ မော်သည် မေးမြန်းတွေ့ဆုံသူမှန်သမျှကို စိတ်ရှည်လက်ရှည် အသေး
စိတ် ရှမ်းပြသည်။ စကားပိုင်းများတွင် ထိုင်ကာ အားပါးတရပြောတတ်သည်။
ဇာတ်ပုံများတွင် ပြက်လုံးကို သဘောကျလျှင် အားပါးတရ ရယ်တတ်သည်။
ဓါတ်ပုံရိုက်ခံလျှင် မော်သည် ဗဟိုချက်ကျသည့်နေရာတွင် ဘယ်တော့မျှမနေ။
ချောင်ကျကျနေရာတွင်သာ နေလေ့ရှိသည်။ တခါက မော်သည် ယင်အန်းက
ဥမင်တခုထဲတွင် ခလေးတသိုက်နှင့်ရော၍ ကုသိုလ်နေသည်ကို မြင်ခဲ့ရသည်ဟု
အမေရိကန်သတင်းစာဆရာမကြီး အင်နာလူဝီစထရောင်းက ရေးဘူးသည်။ မော်
သည် ခလေးလို အပူအပင်ကင်းမဲ့စွာ ပျော်နေတတ်သည်တိုင် တာက္ကန်အတွင်း၊
တော်လှန်ရေးသမားတဦးလို တက်ကြွနိုင်သူဖြစ်သည်။ အဘိဓမ္မာဆရာတဦးလို
လေးနက်နိုင်သူတဦးဖြစ်သည်။

ပါတီတခုလုံးကို မော် ချုပ်ကိုင်နိုင်ခြင်းမှာ သူ၏နိုင်ငံရေးအမြော်အမြင်
ရှိမှုကြောင့်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် တပ်မတော်နှင့်ပြည်သူတစ်ရပ်လုံးက မော်ကို
ချစ်ခင်နေခြင်းမှာကား ဤအရည်အချင်းကြောင့် မဟုတ်ဟု အဂ္ဂိစနိုးက ရေးဘူး
သည်။ စကားပြောရာ၌ မော်သည် အလွန်ရှုတ်ထွေးနက်နဲသော ကိစ္စတခုကို
လူပြိန်းတယောက် အကွင်းလိုက် အကွင်းလိုက် မြင်သွားအောင် ပြောနိုင်သည်။
မော်သည် နားထောင်သည့်ပရိသတ်ကို အထက်စီးဖြင့်လည်း မပြော။ အောက်
ကြို၍လည်း မပြော။ တန်းတူ တရင်းတနှီးပြောတတ်သည်။ ထို့ကြောင့် မော်နှင့်
သူ့ပရိသတ်သည် အမြဲတမ်း ရင်းနှီးနေသည်။

၁၉၄၀ ခုနှစ်၌ မော်သည် ဝလာပြီ။ အငတ်ထိအပြတ်ပြတ်မဟုတ်
 တော။ ဆံပင်ကလည်း နည်းနည်းတိုလာသည်။ သို့တိုင်အောင် သူ့ဟန်ပန်သည်
 လယ်သမားနှင့် ပညာတတ်ပေါင်းထားသည့် ဟန်ဖြစ်နေသေးသည်။ ခေါင်း
 ဆောင်တဦး၏ နိုင်ငံရေးအမြော်အမြင်နှင့် သာမန်လယ်သမားတဦး၏ ပကတိ
 ဉာဏ်တို့ ပေါင်းစပ်ထားသည့် လူ့ဘယောက်ဖြစ်နေသည်။ လယ်သမားတို့၏ ဆို
 ထုံးများနှင့် ရှေးစံတော်ဝင်ကဗျာ အလင်္ကာတို့ စုဝေးရာ လူ့ဘယောက်ဖြစ်နေ
 သည်။ မော်သည် ကမ္ဘာ့အရေးအခင်းများကို ဂရုတစိုက်လေ့လာသည့် နိုင်ငံရေး
 ပဏ္ဍိတ် တဦးဖြစ်သည်။ စာအလွန်ဖတ်၍ ငြင်းခုံမှုများတွင် အနုပဋိလောမ
 ကျကျ ငြင်းခုံနိုင်သူဖြစ်သည်။ မော်သည် တဖက်သားနှင့် ငြင်းခုံရာတွင် ဘယ်
 တော့မျှ ထိပ်တိုက်ဝင်လေ့မရှိ။ တနေရာကပျော့ကွက်ကို ထောက်လိုက်၊ အခြား
 တနေရာက ဟာကွက်ကို နှင်းလိုက်လုပ်ပြီးမှ တဖက်လူ၏ ငြင်းခုံချက်ကို ဘေးမှ
 ဝိုင်းပတ်ချုပ်ထားသည်။ တဖက်က ခံစစ်ကြောင်းကို တချိုးတခု ရိုက်ချိုးပစ်
 သည်။ သို့ဖြင့် တဖက်လူ၏ တင်ပြချက်ကို တဖြည်းဖြည်း ဝိုင်းပတ်ချေဖျက်လာ
 ပြီးမှ ယုတ္တိဗေဒအချက်အလက်ဖြင့် နှောက်ဆုံးပိတ်အပြီးအပိုင် ပြုချပစ်သည်။
 မော်သည် စိတ်ကူးဉာဏ်လည်းကြွယ်သည်။ “တခါတုံးက ရဲဘော်တယောက်က
 ရှန်ဟဲမှာ သူ့ကြည့်ခုံရတဲ့ ဟာသရုပ်ရှင်ကားတကားအကြောင်းပြောတော့ ဥက္ကဋ္ဌ
 မော်က ရီလိုက်တာလေ... မျက်ရည်တွေတောင်ထွက်လို့။ ဇာတ်ကားက ချာလီ
 ချက်ပလင်ရဲ့ ခေတ်ဆန်းချိန်ဆိုတဲ့ဇာတ်ကား” ဟု အဂ္ဂါစနိုးကပြောဘူးသည်။
 မော်၏ဟာသဉာဏ်သည် အနုပဋိလောမကျသည်။ ပြဿနာတရပ်ကို
 ကြည့်ရာ၌ အပေါ်ယံက ဖုံးနေသော အကိုင်းအခက်တွေကို ဖယ်ထုတ်ပြီး ပင်မ
 ကို ကြည့်တတ်သည်။ သာမညတွေကို ဘေးဖယ်ပြီး အဓိကကို ဆွဲထုတ်သည်။
 ဤအမြင်ဖြင့် သူ့ပေါ်လစီများကို ချမှတ်သည်။ ဤအမြင်ဖြင့် စကားပြော
 သည်။ တခါတရံတွင် မော်၏ဟာသသည် ရက်စက်သည်။ မော်သည် လူသတ်
 ရမည်ကို ဝန်လေးသူဖြစ်သော်လည်း ပြောင်လှောင်ဝေဖန်ရာတွင်မူ တဖက်လူ
 လဲသေချင်လောက်အောင် ရက်စက်သည်။ မော်က သူ့ဆန့်ကျင်ဘက်များကို
 အစတုံးပျောက်မသွားစေချင်။ သူ့ဆန့်ကျင်ဘက်ရန်သူများ လှုပ်ရှားနေစေချင်
 သည်။ သူတို့ကိုကြည့်၍ သင်ခန်းစာယူချင်သည်။ သူ့အတွက် “ပြောင်းပြန်
 ဇာတ်ကောင်” များလှသည်။ သူတို့သည် နောင်မမှားအောင် သတိပြုစရာများ၊
 ပြောင်းပြန်ဘက်က ပေးနေသော သင်ခန်းစာများဖြစ်လာကြသည်။ မော်သည်
 အမှန်းခံရမည်ကို မကြောက်၊ မိတ်ဆွေအပေါင်းအသင်းကို သံယောဇဉ်ကြီး
 သည့်မှန်သော်လည်း မုန်းမိလျှင် တသက်လုံးပြန်မကြည့်ချင်သည့်လူစားမျိုး ဖြစ်
 သည်။

ကောင်းပြီ။ မော်တွင် ချွတ်ယွင်းချက်မရှိတော့ပြီလော။ မော်တွင်အမှား
 မရှိတော့ပြီလော။ မော်တွင် သူ့အရည်အချင်းနှင့် ခွဲမရသော ချွတ်ယွင်းချက်

များရှိသည်။ ဥပမာ မော်သည် သူ့ဘဝတစ်ခုလုံးတော်လှန်းရေးကို ပုံအပ်ထားသည့်အလျောက် သူများကိုလည်း သူ့လိုပုံအပ်ရန် မညာမတာတောင်းဆိုသည်။ သူ့တွင် အမှားများလည်းရှိသည်။ ကျွန်ုပ်တို့တောင်မိုးတွင် သူပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည့် မြေယာခေတ်ခြမ်းရေးဥပဒေသည် ပြင်းထန်လွန်းသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုဥပဒေကို ပြန်ပြင်ရမည်ဟု မော်က ပြောတတ်သည်။ မော်သည် သူ့တပါးနောက်ကွယ်တွင် ပြောလေ့မရှိသော်လည်း စကားပြောလောကြီးသည်။ ကိုယ့်လိုအောင်းမေ့ကာ သူတပါးကို ယုံလွယ်တတ်သည်။ သို့ရာတွင် ထိုမှလွဲ၍ မော်တွင် ပြောစရာကြီးကြီးမားမား အပြစ်မရှိ။

မော်သည် ထူးခြားသည့် ဝိဇ္ဇာပညာရှင်တယောက် ဖြစ်သည်။ သူတတ်ကျွမ်းသော ဝိဇ္ဇာပညာသည် တော်လှန်ရေး ဝိဇ္ဇာပညာဖြစ်သည်။ တော်လှန်ရေးလုပ်ရာ၌ မော်သည် အနုပညာသည်တို့လို ကိုယ်ကိုလည်းမညာတာ။ သူတပါးကိုလည်း ငဲ့ညာခြင်းမရှိ။ ပန်းပုပညာရှင်သည် ကျောက်ဆစ်ဖြင့် ပန်းပုထုသလို မော်သည်လည်း တော်လှန်ရေးကို ပုံသွန်းသည်။ သူ့ကဗျာများကဲ့သို့ပင် သူ့စကားပြေသည် ကြည်လင်သည်။ ပြတ်သားသည်။ မော်၏နိုင်ငံရေးကျမ်းများသည် အနုပညာ မျက်စေ့ဖြင့် ကြည့်လျှင်လည်း ရသမြောက်သည့် ကျမ်းများဖြစ်သည်။

မြို့ကြီးများမှ ယင်အန်းဆိုလာကြသည့် အနုပညာသည်များထဲတွင် လန်ပင်းဆိုသည့် ရုပ်ရှင်မင်းသမီး တယောက်လည်း ပါသည်။ လန်ပင်းသည် ၁၉၃၃ ခုနှစ်က ကွန်မြူနစ်ပါတီဝင်ဖြစ်ခဲ့သည်။ ရုပ်ရှင်မင်းသမီးဘဝတုန်းက ကြေးကြီးပေးငှားသော်လည်း အကြောင်းအရာ ဖောက်ပြန်သည့် ရုပ်ရှင်များကို မရိုက်ခဲ့။ ပြည်ချစ်စိတ်ကိုလည်း ဆော်သည့် ရုပ်ရှင်ဇာတ်ကားများထဲတွင်သာပါခဲ့သည်။ ရုပ်ရှင်လောကမှပုဂ္ဂိုလ်များကျပ်ဆန်ကျင်ရေး ဆန္ဒပြပွဲများတွင် မပါဝင်ရဟူသော ကျွန်ုပ်တို့အစိုးရ၏ အမိန့်ကိုမိဆန်ခဲ့သည်။ လန်ပင်းသည် ၁၉၃၇ ခုနှစ်တွင် ယင်အန်းဆိုရောက်လာကာ လူ့ရှုန်းအနုပညာ တက္ကသိုလ်တွင် ဇာတ်သဘင်အနုပညာရပ်ကို ပို့ချခဲ့သည်။ ပါတီဝါဒဖြန့်ချိရေး အဖွဲ့ဝင်များနှင့်အတူ လယ်သမားများထံသွား၍ ပါတီဝါဒဖြန့်ခဲ့သည်။ စစ်ကောင်စီမှ မော်ကွန်းဋ္ဌာနတခု တွင်လည်း အလုပ်လုပ်ခဲ့သည်။

မော်သည် လန်ပင်းကို ယင်အန်းတွင်တွေ့ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ မော်က လူ့ရှုန်းအနုပညာတက္ကသိုလ်သို့ မကြာခဏ သွားလေ့ရှိသည်။ သာမန်ပြည်သူများနှင့် အတူဆရာခံကာ ပြဇာတ်များ ကပွဲများကို ကြည့်လေ့ရှိသည်။ စာပေ၊ ကဗျာတို့ကို စိတ်ဝင်စားသည်။ စာရေးဆရာ၊ ကဗျာဆရာတို့ကို လေးစားသည်။ အထူး

သဖြင့် အမျိုးသမီး အနုပညာသည်များ ပြတ်သန်းခဲ့ရသည့် အခက်အခဲ၊ အကြပ်အတည်းများကို သဘောပေါက်သည်။ စာပေနှင့်အနုပညာသည် ပြည်သူ့ကို အကျိုးပြုရမည်၊ တော်လှန်ရေးကို အကျိုးပြုရမည်ဟု ယုံကြည်သည်။ မော်သည် ယင်အန်းတွင် စာပေအနုပညာသည်များနှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးရင်း လန်ပင်နှင့် တွေ့ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ချန်ချင်းဟူသောအမည်မှာ ယင်အန်းသို့ရောက်မှ တွင်သော အမည်ဖြစ်သည်။ မော်သည် ယခင်ဇနီး ဟိုဇူချင်းကို ၁၉၃၁ ခုနှစ်က လက်ထပ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ မော်သည် ၁၉၃၀ ခုနှစ်၌ ဟိုဇူချင်းနှင့်ကွာရှင်းကာ ၁၉၃၉ ခုနှစ်၌ ချန်ချင်းနှင့်လက်ထပ်သည်တွင် ပါတီက သူ့ကိုဝေဖန်ခဲ့သည်။ ကန့်ကွက်ခဲ့သည်။

မည်သို့ဖြစ်စေ မော်သည် ဆရာတယောက် ဖြစ်သည်။ ပါတီတခုကို ပညာပေးသည့် တပ်မတော်တခုကို ပညာပေးသည့် လူမျိုးတမျိုးကိုပညာပေးသည့် ဆရာမျိုး ဖြစ်သည်။

“ကျွန်တော် ဖြစ်ချင်တာက ကျောင်းဆရာဘဲ။ ကြီးမြတ်သော ခေါင်းဆောင် ကြီးမြတ်သော တက်မကိုင် ဆိုတဲ့ကြီးမြတ်သော တွေကို ကျွန်တော်မလိုချင်ဘူး”ဟု မော်က ၁၉၇၁ ခုနှစ်တွင် အဂ္ဂါစခန်းကို ပြောခဲ့သည်။

မဟာပစ္စည်းမဲ့ ယဉ်ကျေးမှုတော်လှန်ရေးအတွင်းက အစိုင်အခဲကြီးလာခဲ့သော “ပူရိုလ်ဆည်းကပ်မှု”ကို မော်အတတ်နိုင်ဆုံး ဖျက်သိမ်းလျှက်ရှိသည်။ ကိုးကြိမ်မြောက် ပါတီကွန်ဂရက်တွင် သူ့ရုပ်ပုံရင်ထိုးများကို တပ်လာသည့် ကိုယ်စားလှယ်များကို ပြီးကြည့်ကာ “ကျုပ်လေယာဉ်ပုံတွေပြန်ပေး”ဟု နောက်တတ်သည်။ ရင်ထိုးတံဆိပ်တွေ လုပ်ပစ်သဖြင့် လေယာဉ်ပုံလုပ်မည့် သတ္တုပြားတွေကုန်ပြီဟု ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။

ယင်အန်းတွင်ရှိစဉ် မော်ရေးခဲ့သည့် “လက်တွေ့ကျမ်း”နှင့် “ပဋိပက္ခကျမ်း”များသည် တရုတ်ပြည်တွင်းနှင့် ပြည်ပရှိ သန်းပေါင်းများစွာသော ပြည်သူများအဖို့ မတ်ဝါဒ ဂန္ထဝင်ကျမ်းများဖြစ်နေပြီ။ အလုပ်သမား လယ်သမားများသည် မော်သင်ကြားခဲ့သည့် အနုပညာလောမကို လက်တွေ့တွင် စပ်ဟပ်အသုံးချနေကြသည်။ သူတို့သည် “မော်လိုတွေးခေါ်စဉ်းစား” ကြသည်။ တရုတ်လူမျိုး၏ စိတ်ဝါတ်ကို အနုပညာလောမ တွေးခေါ်မှုကျအောင် ပြောင်းရခြင်းသည် ကြီးမားသောခုပုံကျော်လွှားမှုကြီး ဖြစ်သည်။ တရုတ်လူမျိုးတို့၏ စိတ်ဝါတ်သည် အနုပညာလောမခေါ်ခေါ်နေသော သိပ္ပံနည်းမကျသည့် အယူသီးသည့် ပဒေသရာဇ်ဆီသည့် အတွေးအခေါ်တို့ဖြင့် ဖုံးနေသည်။ ဤအတွေးအခေါ်မျိုး လွှမ်းမိုးနေ

သောဝိတ်ဝါတ်ကို သိပ္ပံနည်းကျတွေးခေါ်မှု ဖြစ်လာအောင် လုပ်ရသည်မှာ တကယ်မလွယ်သည့်အလုပ်ဖြစ်သည်။

လောက၌ အရာအားလုံးသည် လိုအပ်မှုကြောင့် ပေါ်ပေါက်လာကြရခြင်းဖြစ်သည်။ တော်လှန်ရေးအတွက် ပါတီတရပ် တပ်မတော်တရပ်တည်ဆောက်ဖို့လိုသည်။ ထိုအရာများကို တည်ဆောက်နိုင်ရန် အတွေးအခေါ်တရပ်တည်ဆောက်ဖို့လိုသည်။ မတ်ဝါဒကို တရုတ်အလုပ်သမားတွေ လယ်သမားတွေနားလည်အောင်လုပ်ဖို့လိုသည်။ အနုပညာလောကနှင့် သမိုင်းရုပ်ဝါဒကို တရုတ်အလုပ်သမား၊ လယ်သမားနားလည်အောင်လုပ်ဖို့လိုသည်။ ပထမအားဖြင့် ပါတီကေဒါများကို အနုပညာလောကအဘိဓမ္မာ ပို့ချရမည်။ မတ်ဝါဒ လီနင်ဝါဒပို့ချရမည်။ သို့ရာတွင် မည်သို့ပို့ချရမည်နည်း။ လီနင်နှင့် ဝမ်မင်းတို့က “တရုတ်ပြည်ကခေတ်နောက်ကျတဲ့ တောင်တန်းတွေပေါ်မှာ ဘယ်နှယ်လုပ်ပြီး မတ်ဝါဒရှိနိုင်ပါ့မလဲ”ဟု လှောင်ပြောင်ခဲ့ကြဘူးသည်။ တနည်းပြောရလျှင် မတ်ဝါဒအသိပညာကို သူတို့သာလျှင် သိနိုင်သည် နားလည်နိုင်သည်၊ လယ်သမား၊ အလုပ်သမားတွေ နားလည်နိုင်မည်မဟုတ်ဟု ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ “ခက်ခဲသိမ်မွေ့သော” အနုပညာလောကရုပ်ဝါဒကို စာမဘတ်သည့် အလုပ်သမား၊ လယ်သမားတွေက နားလည်နိုင်သည်ဆိုခြင်းမှာ တကယ်ယုံတမ်းစကားလို ဖြစ်နေသည်။ မတ်၊ အိန်ဂျယ်၊ လီနင်၊ တောလင်တို့၏ ကျမ်းကြီးကျမ်းခိုင်များကို အသက်ပါသော အဘိဓမ္မာတရပ်လုပ်ထုံးတရပ်ဖြစ်လာအောင် မည်သူကအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ပေးမည်နည်း။ မည်သူက သင်ကြားပေးမည်နည်း။ စာမတတ်ပေမတတ် အလုပ်သမား လယ်သမားများအား ကြာရှည်ပညာသင်ကြားမပေးဘဲ အနုပညာလောကကို မည်သို့နားလည်အောင်လုပ်ရမည်နည်း။ အနုပညာလောကကျ တွေးခေါ်တတ်အောင် လုပ်တတ်အောင် မည်သို့သင်ကြားပေးမည်နည်း။ ယင်အန်းက အလုပ်သမား လယ်သမားသည် ကိုယ့်ဖါသာဖူလုံအောင်လည်း ကုန်ထုတ်ရသည်။ ရန်သူနှင့်လည်းတိုက်ပွဲတွေတိုက်နေရသည်။ ဤကြားထဲတွင် ကျမ်းကြီးကျမ်းခိုင်များကို ဘယ်မှာဖတ်ချိန်ရမည်နည်း။ သို့ရာတွင် မည်မျှအချိန်မရစေကာမူ အနုပညာလောကကို နားလည်ရလိမ့်မည်။ တော်လှန်ရေး လုပ်မည်ဆိုလျှင် အနုပညာလောကကို နားမလည်၍ နည်းနည်းမျှမဖြစ်။

တရုတ်ပြည်က ပညာတတ်လူတန်းစားသည် အလုပ်သမား လယ်သမားကို အလွန်အထင်သေးသည်။ အဘိဓမ္မာဆိုသည်မှာ ကဝိတို့၏ပစ္စည်းဟုယူဆသည်။ ပိုဇကတ်တိုက်ထဲတွင် သိမ်းထားအပ်သည့် ရတနာတပါးဟုယူဆကြသည်။ အလုပ်သမား၊ လယ်သမားတို့နှင့် လားလားမျှမအပ်စပ်သည့် အရာဟု ယူဆကြသည်။ မော်ကဏ္ဍီသို့မဟုတ်။ မော်ဇီဘဝသည် လယ်သမားဖြစ်၍ မြေယာတွင် အမြတ်တွယ်နေသည်။ လယ်သမားလူထုနှင့် ပေါင်းစပ်နေသည်။ လယ်သမားလူထု၏ ညာဏ်အမြော်အမြင်ကို မော်လေးစားသည်။ တပြိုင်နက်တည်း၌ မော်သည်

ပညာတတ်တဦးဖြစ်သည်။ ကျမ်းတတ်တဦးဖြစ်သည်။ အဘိဓမ္မာကိုထုံးလိုချေနိုင်သူ တဦးဖြစ်လာသည်။ မော်သည် အနုပဋိလောမအဘိဓမ္မာ၊ အနုပဋိလောမဝိဇ္ဇာပညာကို အသက်ပါသည်။ ထုံးနည်းတရပ်အနေဖြင့် အသုံးပြုသည်။ အနုပဋိလောမကို အလုပ်သမား၊ လယ်သမားနားလည်စေလိုလျှင် မတ် လီနှင့်တို့၏ ကျမ်းကြီး ကျမ်းခိုင်းများကို စက်ရုပ်ဆန်ဆန် သင်ကြား၍မဖြစ်။ ဘရုတ်ဟန်ပန်ဖြင့် သင်ကြားပေးမှရလိမ့်မည်။ တရုတ်အသွေး တရုတ်အရောင်ပေါ်အောင် ကူးပြောင်းပေးရလိမ့်မည်။ တရုတ်သမိုင်းနှင့် တရုတ်စာပေမှ ဥပမာများကို ပြရလိမ့်မည်။ တနည်းအားဖြင့် အနှစ်သာရက အနုပဋိလောမဖြစ်၍ ဟန်က တရုတ်ဟန်ဖြစ်ရလိမ့်မည်။ တရားသေမဟုတ်ဘဲ အလုပ်၏လမ်းညွှန်ဖြစ်ရလိမ့်မည်။ ဤသည်မှာ မော်၏ ဖန်တီးချက်ဖြစ်သည်။ ဤသို့ဖန်တီးနိုင်ရန်မှာ အမြင့်ဆုံးသော ဥာဏ်ပညာ၊ အတွေ့အကြုံ၊ စိတ်ထက်သန်မှုနှင့် အတတ်ပညာတို့လိုသည်။ ဤသည်မှာ ကျမ်းစာကို သင်ကြားပို့ချပေးသော ကျောင်းဆရာအလုပ်ဖြစ်သည်။ အဘိဓမ္မာကို အသက်ဝင်လာအောင် လုပ်ပေးရသူ၏ အလုပ်ဖြစ်သည်။ ကျောင်းဆရာသည် ကျောင်းသားများအား သင်ခန်းစာကိုပို့ချပေးနိုင်ရန် သူ့ကိုယ်တိုင်ကလည်း သင်ခန်းစာကို ကြေညက်နေရလိမ့်မည်။ မော်သည် သူ့ပို့ချရမည့် သင်ခန်းစာကို ကောင်းကောင်းကြေညာခဲ့ရပြန်သည်။ မကြေညာမီပါပင်လော။ မော်သည် ၁၉၃၆ ခုနှစ်၌ တော်လှန်ရေးလက်တွေ့ ဆယ်ငါးနှစ်ရှိပြီမဟုတ်လော။ မော်၏ဘဝ၌ နှာရီတိုင်း၊ နေ့တိုင်းသည် တော်လှန်ရေးနှင့်မကင်း။ မော်သည် မတ်ဝါဒသင်ခန်းစာကို သင်ကြားရာတွင် ဘယ်တော့မျှနှုတ်တိုက်မသင်။ ဘယ်ဘာသာမျှအလွတ်မရွတ်ခိုင်း။ မှတ်မိလွယ် နားလည်လွယ်အောင် ရှင်းရှင်းလင်းလင်းသင်သည်။ စင်စစ်၌ နှုတ်တိုက်သင်ခြင်း၊ ခက်အောင်သင်ခြင်းကိုလည်း မတ်ဝါဒကခွင့်မပြု။ မတ်ဝါဒသည် လူထု၏အဘိဓမ္မာ၊ လူထု၏ထုံးနည်းဖြစ်ရာ လူထုအဘိဓမ္မာ၊ လူထု၏ထုံးနည်းကို လူထုနားမလည်အောင် သင်ကြားခြင်းသည် မတ်ဝါဒ၏ တရားကိုယ်နှင့်လည်း ဆန့်ကျင်နေသည်။ (မတ်ဝါဒအဘိဓမ္မာသည် လက်ရည်ဆိုင်ထိုင်၍ ငြင်းစရာမဟုတ်။ အပျင်းပြေ အလွှာပ သလ္လာပပြောစရာမဟုတ်။ လူ့အထင်ကြီးအောင် ရွတ်ပြရသည့် စကားပုဒ်ခေတ်မဟုတ်။ ကမ္ဘာလောကကြီးကို ပြောင်းရန်အတွက် လူထုတွေ့ ကိုင်စွဲရမည့်လက်နက်ဖြစ်သည်။ အသက်ရှင်ရန်၊ ဘဝတည်မြဲရန် အသုံးပြုရမည့် တိုက်ပွဲဝင် အဘိဓမ္မာဖြစ်သည်။)

မတ်ဝါဒကို တရုတ်ပြည်မှာ လက်တွေ့ကျကျ ဖြစ်အောင်လုပ်ရမယ်။ မတ်ဝါဒရဲ့ဖော်ပြချက်တိုင်းမှာ မုချပါရမဲ့ တရုတ်ပြည်ရဲ့ထူးခြားချက်များ ပါအောင်လုပ်ရမယ်။ တနည်းအားဖြင့် တရုတ်ပြည်ရဲ့ထူးခြားချက်အရ မတ်ဝါဒကို အသုံးပြုရမယ်။ ဂါဟာ ပါတိဘရင်လုံး အမြန်နားလည် သဘောပေါက်ပြီး အမြန်ပြေရှင်းရမဲ့ ပြဿနာဖြစ်တယ်။ တန်ပါကူကို ပယ်ဖျက်ရမယ်။ အနှစ်မပါ သိမ်းချမ်းကြစကားခေတ် နည်းစေရမယ်။ တရားသေဝါဒကို အောက်မီခိုးပစ်ရမယ်။

ဒါတွေအစား သစ်လွင်တက်ကြွတဲ့ တရုတ်တိုင်းသူပြည်သားများ မြင်လိုကြားလို ကြတဲ့ တရုတ်ဟန်နဲ့ တရုတ်မာန် ပါလာစေရမယ်” ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။ (“တရုတ်တော်လှန်ရေးအတွင်း တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ အဆင့်နေရာ” လက်ရွေးစဉ်ကျမ်း၊ အတွဲ ၂)

ဤစကားများကို မော်ပြောသည့်တိုင် အလားအလာသိပ်မကောင်း။ စာတတ်သူ့ို ခေ နည်းလွန်းနေသည်။ ၁၉၃၆ ခုနှစ်အထိ ပါတီနှင့်တင်နီဘော်ကေဒါသစ်ထဲတွင် စာတတ်သူဟူ၍ ၅ ရာနှုန်းမျှပင် မရှိချင်။ ပို့ချမည့်ဆရာကလည်း အလွန်ရှားသည်။ စာအုပ်စာတမ်းရိုက်ရန်စက္ကူမရှိ။ ရှုရှားဘာသာဖြင့် ရေးထားသည့် မတ်ဝါဒကျမ်းများကို ဘာသာပြန်ပေးမည့်သူမရှိ။ ပါတီသဘောတရားရေး “ဆရာကြီး” များက မတ်ဝါဒ လီနင်ဝါဒတို့ကို သင်ကြားပို့ချသည့်အခါများ၌ ပါတီကေဒါများသည် တဆုံတပြုဖြစ်နေကြသည်။ ဝိုင်းတိုင်းဝါးတားဖြစ်နေကြသည်။ ဤသည်ကို မော် သတိပြုမိသည်။ ပါတီကေဒါများသည် တဦးနှင့်တဦး ပညာသင်ကြားမှု ရေချိန်မတူကြ။ ထိုအခါ၌ သူတို့သည်ပို့ချသည့်မတ် လီနင်ဝါဒသဘောတရားတို့ကို ဘာမှရှားမလည်။ ယောင်ကန်းကန်း ဖြစ်ကုန်ကြသည်။ သူတို့မပြောနှင့်။ ပို့ချသည့်သင်တန်း “ဆရာကြီး” များကိုယ်တိုင် သူတို့ပြောသည့် စကားကို ကောင်းကောင်း နားမလည်ကြ။ သို့ဖြင့် သင်တန်း “ဆရာကြီး” များသည် ပါတီကေဒါများ၏ သဘောတရား ရေချိန်ကို မမြင်နိုင်ဘဲ “ခုတ်ဆုတ်ခြား ရှုရာတလွဲ” ဖြစ်ကုန်ကြသည်။

မော်က ဤအခြေအနေကို ကြာရှည်ခွင့်မပြုနိုင်။ ထို့ကြောင့် ယင်အန်း သို့ထောက်သည်နှင့်တပြိုင်နက် ပါတီသင်တန်းကျောင်းများတွင် ပို့ချရန်ကျမ်းများ ပြုစုသည်။ အဘိဓမ္မာကျမ်းများလည်းပါသည်။ စစ်ကျမ်းများလည်းပါသည်။ တွေးခေါ်နည်းနှင့် စစ်တိုက်နည်းတို့ကို ပို့ချသည်။ သို့ဖြင့် မော်သည် တွေးခေါ်ရေး အဘိဓမ္မာပညာနှင့် စစ်ရေးဝိဇ္ဇာကို ပို့ချသည်။

“မော်သည် အဘိဓမ္မာကို လေ့လာသူတိုင်း ဖြစ်သည်။ တခါက မိတ်ဆွေတယောက်က သူ့အတွက် အဘိဓမ္မာစာအုပ်များ ယူလာသည်။ မော်သည် ထိုစာအုပ်ကို သုံးလေးည ဆက်တိုက်ဖတ်ပစ်လိုက်သည်။ ထိုကျမ်းများကိုဖတ်နေသည့်အတွင်း၌ မော်သည် ဘာကိုမျှ အမှတ်မမှတ်တော့။ တနေ့လျှင် ၁၃ နာရီ ၁၄ နာရီ အလုပ်လုပ်သည်။ ညညဆိုလျှင် နာရီပြန် ၂ ချက် ၃ ချက် ကျမှအိပ်သည်...” ဟု အဂ္ဂါစနိုးက ရေးဘူးသည်။ မော်၏ကိုယ်ရံတော် ရဲဘော်ချန်စီချန်က ၁၉၃၀ ခုနှစ်တွင် “ရေရှည်စစ်” စာတမ်း ရေးသားပုံကို ပြောပြဘူးသည်။ ပထမနှစ်ရက်လုံးလုံး မော်သည် လုံးဝမအိပ်။ အစာလည်းမစား။ ရေဆွတ်သည့် မျက်နှာသုတ်ပုဝါကလေးကို ဘေးတွင်ချထားကာ မျက်နှာကို သုတ်လိုက်။ စာရေးလိုက်ဖြင့် တောက်လျှောက်ရေးသည်။ ငါးရက်မြောက်နေ့တွင် မော်သည် သိသိသာသာ ပိန်ချုံးလာသည်။ မျက်လုံးများနီရဲနေပြီး ၇ ရက်

မြောက်နေ့တွင် သူ့ အဝတ်ဖိနပ်ကို မီးစွဲလောင်ရာ ခြေထောက်ကိုလောင်တော့မှ သိတော့သည်။ ၉ ရက်မြောက်နေ့တွင် လုံးဝအပြုံးသတ်သွားသည်။

မော်သည် ကန်တားဟုခေါ်သည့် နာမည်ကျော် ဂျပန်ခခရေး တက္ကသိုလ် တွင် သင်ကြားပို့ချသည်။ ဂျပန်ခခရေးတက္ကသိုလ်ကို ၁၉၃၆ ခုနှစ်တွင် ပေါ်လစ် ဗျူရို၏ တိုက်ရိုက် အုပ်ချုပ်မှု အောက်တွင် တည်ထောင်သည်။ အသက် ၂၉ နှစ်ရှိ လင်းပြောင်က ကျောင်းအုပ်ဖြစ်သည်။ ကေဒါသစ်များ မွေးမြူရေးအတွက် ပျိုးခင်းဖြစ်သဖြင့် ထိုတက္ကသိုလ်ကို မော်က အထူးဂရုစိုက်သည်။ ဂျပန်ခခရေး တက္ကသိုလ်သည် ၇ နှစ်အတွင်း ကေဒါပေါင်း တသိန်းမွေးထုတ်ပေးခဲ့သည်။

“ဂျပန်ခခရေး တက္ကသိုလ်ရှိ ပညာရေး လမ်းညွှန် ချက်ဟာ ကြုံခိုင် မှန်ကန်တဲ့ နိုင်ငံရေးဦးတည်ချက်ရှိရေး၊ ရိုးရိုးကုပ်ကုပ် ဆင်းရဲပင်ပန်းခဲတဲ့ လုပ် ဟန်ရှိရေး၊ လျင်မြန်ပါးနပ်ကျင်လည်တဲ့ သေနင်္ဂဗျူဟာနဲ့ စစ်ပရိယာယ်ရှိရေးတို့ ဖြစ်တယ်။ ဒီသုံးချက်ဟာ ဂျပန်ကိုခခခဲတဲ့ တော်လှန်တဲ့ တပ်မတော်သားဖြစ်လာ အောင် ပြုစုပျိုးထောင်ပေးရာမှာ မရှိမဖြစ်တဲ့ အချက်တွေဖြစ်တယ်။ ဂျပန်ခခ ရေးတက္ကသိုလ်က အမှုထမ်းများ၊ ကျောင်းဆရာများနဲ့ ကျောင်းသားများဟာ ဒီအချက်သုံးချက်အတိုင်း သင်ကြားပို့ချနေကြတယ်။ ဆည်းပူးလေ့လာနေကြ တယ်”ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။ (“ရန်သူဆန်ကျင်မှုခံရခြင်းသည် အကောင်းဖြစ် သည်၊ အဆိုးမဟုတ်” လက်ရွေးစင်ကျမ်း၊ အတွဲ ၂)

မော်က ဂျပန်ခခရေး တက္ကသိုလ် ဆောင်ပုဒ် အဖြစ် “ညီညီညွတ်ညွတ်၊ ထထကြွကြွ၊ တည်တည်ကြည်ကြည်၊ ဖျတ်ဖျတ်လတ်လတ်ရှိကြ”ဟု ကြွေးကြော် သည်။

ဂျပန်ခခရေး တက္ကသိုလ်အတွက် ကေဒါများကို ပိုစတာဖြင့် ခေါ်ယူ သည်။ မူလဘန်းအောင်မြင် ပြီး၍ ဂျပန်နယ်ချဲ့ စနစ်ကို တိုက်သူ တိုင်းအား တက္ကသိုလ်ဝင်ခွင့်ပြုသည်။ ကျန်းမာရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု အဆင့်အတန်းနှင့် နိုင်ငံ ရေးအရ လေးနက်သူများကို စစ်ဆေး၍ ဝင်ခွင့်ပြုသည်။ တက်ကြသူ ကေဒါ များ၊ လူထုတိုက်ပွဲခေါင်းဆောင်များ၊ နယ်ဝေးဒေသများမှပို့ သည့်ပါတီကေဒါ များအားလုံးကို အလိုအလျောက် ဝင်ခွင့်ပြုသည်။ ၁၉၃၆ ခုနှစ်နောက်ပိုင်းတွင် ကူမင်တန်ဒေသဖြူမှု ထွက်လာသည့် ကျောင်းသားနှင့်ပညာတတ်များလည်း ထို တက္ကသိုလ်သို့ တက်ရောက်ကြသည်။

၁၉၃၆ ခု ဒုတိယ နှစ်ဝက်သင်တန်းကာလတွင် ဂျပန်ခခရေးတက္ကသိုလ် သို့ တပ်မတော်မှကေဒါပေါင်း ၁၀၆၃ တက်ရောက်ခဲ့၍ ၁၉၃၇ ခုနှစ် ပထမနှစ်ဝက်သင်တန်းတွင် ၂၇၆၄ တက်ရောက်ခဲ့သည်။ ၁၉၃၇ ခု ဩဂုတ်လ မှ ၁၉၃၈ ခုပတ်လအထိ ကပ်မတော်သို့အမှုထမ်းသည့် တက္ကသိုလ်ကျောင်းဆင်း ကေဒါပေါင်းမှာ ၁၂၇၂ ယောက်ဖြစ်သည်။ ၁၉၃၇ ခုနှစ်ထဲတွင် ဒေသမှ ထွက်လာသည့်ပညာတတ်များ၊ ကျောင်းသားများ၊ ပါမောက္ခများပါ ထို

တက္ကသိုလ်သို့တက်ရောက်ကြသဖြင့် နောက်ထပ် တက္ကသိုလ်ခွဲ ၁၁ ခု ထပ်မံ ပွင့်လှစ်ရမည်။

၁၉၃၇ ခု မေလနှင့်ဒီဇင်ဘာလအတွင်းတွင် ပညာတတ်လူငယ်ပေါင်း ၅၅၆၂ ယောက်၊ ၁၉၃၆ ခုနှစ်တွင် ပညာတတ်လူငယ် ၄၉၀၀ ကို ဂျပန် ခုခံရေးတက္ကသိုလ်သို့ ဝင်ခွင့်ပြုခဲ့သည်။ ထိုနှစ်တွင် တက်ရောက်သင်ကြားသူများ သိည့် ပင်လယ်ရပ်ခြား တရုတ်အမျိုးသားများလည်း ပါကြသည်။ ၁၉၄၂-၄၃ ခုနှစ်တွင် ပါတိက လုပ်ဟန် ပြုပြင်ရေး လှုပ်ရှားမှုတခုလုပ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဂျပန်ခုခံရေးတက္ကသိုလ်သို့ ဆင်းရဲနှင့်အလတ်တန်း အောက်လူလယ်သမား လူတန်းစားမှ လာသူများကို အများဆုံး တက်ရောက်ခွင့်ပြုသည်။ အလုပ်သမား နှင့် လယ်သမားများကို အများဆုံး တက်ရောက်ခွင့်ပေးပြီး ပညာဟတ်များဦးရေ ကို လျော့ချလိုက်သည်။

၁၉၃၆ ခု ဇူလိုင်နှင့်ဩဂုတ်လထဲတွင် မော်က သူ၏ “လက်တွေ့ကျမ်း” နှင့် “ပဋိပက္ခကျမ်း” များကို ဂျပန်ခုခံရေးတက္ကသိုလ်တွင် ပို့ချခဲ့သည်။ မော်၏ အဘိဓမ္မာကျမ်းနှစ်စောင်လုံး ရှင်းလင်းပြတ်သားသည်။ သိပ်သည်းသည်။ မော်၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ အနုပညာလောမအဘိဓမ္မာကို အလုပ်သမား၊ လယ်သမား၊ အလွယ် တကူ နားလည်နိုင်ရန် ဖြစ်သည်။ အဘိဓမ္မာသည် အလုပ်သမား၊ လယ်သမား များလက်ထဲတွင် ချွန်ထက်သော လက်နက်ဖြစ်နေရမည်။ အဘိဓမ္မာကို တက္ကသိုလ် ပိဋကတ်တိုက်များထဲမှ လွတ်မြောက်အောင် လုပ်ရမည်ဟု မော် ယူဆသည်။ “ကျွန်တော်တို့ဟာ လူထုနားလည်တဲ့ စကားတွေကို မပြောရင် ကျွန်တော်တို့ ပြောတဲ့စကားတွေကို လူထုက နားလည်မှာ မဟုတ်ဖူး” ဆိုသည့် ဒီမီထရော့၏ စကားကို ကိုးကားကာ အနုပညာလောမအဘိဓမ္မာကို သာမန်လူများ နားလည် အောင် ပို့ချသည်။

စင်စစ် ကျွန်ုပ်တို့နှစ်ဝါဒဆိုသည်မှာ လူနေမှုနည်းနာတရပ်ဖြစ်သည်။ လူထု များက ကျွန်ုပ်တို့နှစ်ဝါဒကို သဘောပေါက်မှု၊ အနုပညာလောမကျကျ တွေးမှု၊ ဝိဇ္ဇာနည်းကျ မတ်လိနင်ဝါဒကို အသုံးချမှု အောင်မြင်နိုင်မည်။ ကျွန်ုပ်တို့နှစ်ဝါဒ ကို နားလည်ရာတွင် ဝမ်းမင်းလို နားလည်ပုံမျိုးမဖြစ်စေရဟု မော်က သတိပေး သည်။

“လူတချို့ဟာ ကိုယ်တိုင်းပြည်အကြောင်းနဲ့ ပတ်သက်လို့ ဘာတခုမှ မသိကြဘူး။ ခေမနဲ့ တခြားတိုင်းပြည်တွေက ပိုပြင်တွေ့လောက်ဘဲ သိကြတယ်။ ဒါတွေဟာလဲ နိုင်ငံခြားရှေးဟောင်း စက္ကူစုတ်ပုံကြီးထဲက ဟိုတစ် ဒီတစ်ပိုင်း ကောက်ယူလာတာတွေမို့ အတော်သနားရောကောင်းတယ်။... ကိုယ်နိုင်ငံရှိ သမိုင်းကို နဲ့နဲ့မှ နားမလည်ကြဘူး။ ဂုဏ်ရှိတယ်လို့တောင် ထင်နေကြတယ်။... လွန်ခဲ့တဲ့နှစ် ဆယ်ပေါင်းအနည်းငယ်အတွင်းမှာ နိုင်ငံခြားရောက်ခဲ့တဲ့ ပညာသင် တော်တော်များများဟာ ဥရောပတိုက်နဲ့အမေရိကန်ပြည်ဂျပန်ပြည်တို့က ပြန်လာ

ပြီး နိုင်ငံခြားအကြောင်းတွေကို နှိုက်နှိုက်ချွတ်ချွတ်လဲ မသိဘဲနဲ့ အတုံးလိုက် အတစ်လိုက် ဖောက်သည်ချ ပြောဘို့လောက်ဘဲသိတဲ့ ရောဂါမျိုး ရလာခဲ့ကြဘူး တယ် သူတို့ဟာ ဓာတ်စက်လို ဖြစ်နေကြတယ်။ အရာဝတ္ထု သစ်တွေကို သိနားလည် ဘို့၊ တီထွင်ဘို့၊ ကိုယ်တဝန်တွေကို မေ့လျော့နေကြတယ်” ဟု မော်က ပြောခဲ့ဘူး သည်။ (“ကျွန်တော်တို့၏လေ့လာမှုကို ပြုပြင်ရေး” လက်ရွေးစဉ်ကျမ်း၊ အတွဲ ၃) မော်က ကေးကြီး စကားကျယ် ပြောသူများကိုလည်း ဤသို့ ဝေဖန် သည်။

“မိန့်ခွန်းပြောတဲ့အခါမှာ အချက်တွေက က ခ ဂ ခဲ တို့၊ ဝ ၂ ၃ ၄ တို့ ဆိုတာတွေနဲ့ တသိတတန်းကြီး ပြောကြတယ်။ ဆောင်းပါးရေးရင်လဲ ဗာရာဏသီ ခဲ့တာတဲ့ ဆောင်းပါးရှည်ကြီးမျိုးတွေ ရေးကြတယ်။ တကယ်ဖြစ်ရပ်တွေနဲ့ အမှန်တရားကိုရှာဖွေလိုစိတ်မရှိဘဲ သူများအထင်ကြီးအောင် ဟိတ်ကြီးဟန်ကြီးနဲ့ လိမ်လည်ကြားဝါကြတယ်။ ဟန်သာရှိတယ်၊ အဆံမရှိဘူး။ အဆင်းသာရှိတယ်၊ အချင်းမရှိဘူး။ ကိုယ်ကိုယ်ကို ထင်တလုံးနဲ့ ဗျူဟာ တလူသာဘဲလို့ ယူဆကြ တယ်။ ‘ဘုရင့်တမန်တော်’ လို့ နေရာတကာမှာ လူတွင်ကျယ် လုပ်ကြတယ်။ အဲဒါတွေဟာ ကျွန်တော်တို့အထဲက ရဲဘော်တချို့ရဲ့ လုပ်ဟန်တွေဘဲ။ ဒီလို လုပ်ဟန်မျိုးတွေကို ကိုယ်တိုင် ကျင့်သုံးရင် ဘေးတွေမယ်။ တခြားလူတွေကို သင် ပေးရင် တခြားလူတွေကို ဘေးတွေစေမှာဘဲ။ ဒီလိုလုပ်ဟန်မျိုးနဲ့ တော်လှန် ရေးကို ရှေ့ဆောင်လမ်းညွှန်ရင် တော်လှန်ရေးဟာ ဘေးအန္တရာယ်တွေမှာဘဲ” (၎င်းကျမ်း)

မော်က “လက်တွေ့ကျမ်း” နှင့် “ပဋိပက္ခကျမ်း” နှစ်စောင်အနက် “လက်တွေ့ကျမ်း” က ပိုအရေးကြီးသည်ဟု ယူဆသည်။ ဤကျမ်းကို ဂျပန်ခုခံ ရေးတက္ကသိုလ်တွင် ပို့ချသည်မှာ ၂ နှာရီမျှသာ ဖြစ်သော်လည်း နှစ်ပတ်ရေးခဲ့ ရသည်။ (အနောက်တိုင်းသုတေသီများကမူ ‘ပဋိပက္ခကျမ်း’ ကို ပို၍ အရေး ထားကြသည်။)

“ရုရှားပြန်” များက မတ်လီနင်ဝါဒကို ဂျပန်ခုခံရေးတက္ကသိုလ်တွင် အတုံးလိုက် အတစ်လိုက်ပို့ချကြသည်။ “လက်တွေ့ကျမ်း” သည် “ရုရှားပြန်” တို့ ၏ သင်ကြားချက်ကို ချေပချက် ဖြစ်သည်။ မော်က ဤကျမ်း၏ ခေါင်းစဉ်ကို “သိမြင်မှုနှင့် လက်တွေ့ဆက်စပ်ပုံ (ဝါ) သိခြင်းနှင့် လုပ်ခြင်းဆက်စပ်ပုံ” ဟု မူလ က ခေါင်းစဉ်ပေးထားသည်။

“ကျွန်တော်တို့ပါတီတွင်း၌ တရားသေဝါဒသမား ရဲဘော်အချို့သည် တရုတ်ပြည်တော်လှန်ရေးအတွေ့အကြုံများကို လက်ခံရန် ကြာမြင့်စွာ ငြင်းဆန် နေကြပြီး ‘မတ်ဝါဒသည် တရားသေမဟုတ်၊ ပြုမူလုပ်ဆောင်ချက်၏ ရှေ့ ဆောင်လမ်းပြုဖြစ်သည်’ ဟုသော အမှန်တရားကို အသိအမှတ်မပြုဘဲ နေခဲ့ကြဘူး သည်။ မတ်ဝါဒအုပ်များထဲမှ ဟိတ်ခင်း သည်တပင် ဆုံထုတ်ကာ အစိမ်းလိုက်

မျိုးချပြီး လူတွေကို ချောက်လှန်ကြသည်” (လက်တွေ့ကျမ်းအောက်ခြေမှတ်စု။ လက်ရွေးစဉ်ကျမ်း အတွဲ ၁)

“လက်တွေ့ကျမ်း” တွင် မော်က “ဆင်ခြင်ရေးသက်သက်ဝါဒ”ကို ချေဖျက်ထားသည်။ တွေးခေါ်မှု (ဝါ) ဆင်ခြင်မှုဟူသည် အလိုအားလျောက်ပေါ် တွက်လာခြင်းမဟုတ်။ လူ့မူလက်တွေ့မှ ပေါ်ပေါက်လာခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဆွေးနွေးသည်။ ဆင်ခြင်သိသည် ထိတွေ့ခံစားရသော အာရုံသိပေါ်တွင် အမှီပြုသည်ဟု မော်က တင်ပြသည်။ သဘောတရားသည် လက်တွေ့မှ ပေါက်ဖွားလာခြင်းဖြစ်သည် ယူဆသည်။ ဤစာတမ်းဖြင့် မော်သည် တရုတ်လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် အခိုင်အမာကျောက်စွဲထားသည့် ရှေးဟောင်းအကျိုးစီးပွားကို တိုက်ခွဲသည်။ ပဒေသရာဇ် ဆင်ခြင်ရေးသက်သက်ဝါဒနှင့် ခေတ်သစ်တက္ကဓေးကို ဆန့်ကျင်ခဲ့သည်။

“လက်တွေ့မှတစ်ဆင့် အမှန်တရားကို ရှာဖွေတွေ့ရှိပြီး တဖန် လက်တွေ့မှတစ်ဆင့်ပင် အမှန်တရားကိုမှန်ကြောင်း သက်သေ အထောက်အထားပြု၍ ၎င်းကို ဖြစ်ပေါ်တိုးပွားစေပြန်၏။... လက်တွေ့လုပ်လိုက် သိမြင်လိုက်၊ နောက်ထပ်လက်တွေ့လုပ်လိုက် နောက်ထပ်သိမြင်လိုက်ဟူသည့် သဏ္ဍာန်သည် စက်ဝိုင်းကဲ့သို့အဆုံးမရှိ၊ ထပ်ခါထပ်ခါလည်လျက်ရှိ၏။ လက်တွေ့နှင့်သိမြင်မှုတို့သည် တပတ်ပတ်မီတိုင်း အတွင်းသဘောသည် နှိုင်းယှဉ်ခြင်းအားဖြင့် ပို၍မြင့်မားသောအဆင့်သို့ တက်လှမ်းလာသည်။ ဤသည်မှာ အနုပဋိလောမရုပ်ဝါဒ ဆိုင်ရာသိမြင်မှု သဘောတရားတခုလုံးဖြစ်၏။ ဤသည်မှာ အနုပဋိလောမရုပ်ဝါဒ၏သိခြင်းနှင့် လုပ်ခြင်းတို့ပေါင်းစည်းနေသော အမြင်ဖြစ်၏ (‘လက်တွေ့ကျမ်း’ လက်ရွေးစင်ကျမ်း အတွဲ ၁)

မော်က တော်လှန်ရေးသမားတဦးလုပ်ရမည့် လက်တွေ့လုပ်ငန်းကို ထောက်ပြသည်။ တော်လှန်ရေးသမားတယောက်သည် ကုန်ထုတ်လုပ်ရေးလက်တွေ့ လူတန်းစားတိုက်ပွဲလက်တွေ့နှင့် သိပ္ပံပညာစမ်းသပ်မှုလက်တွေ့သုံးရပ်ကို ဖြတ်သန်းရမည်ဟု ၁၉၃၇ ခုနှစ်တွင် ရေးသည့် “လက်တွေ့ကျမ်း” တွင်ထောက်ပြခဲ့သည်။ ဤသည်ကိုပင် မော်က ၁၉၆၃ ခုနှစ်တွင် ထပ်၍ အလေးတင်ပြောသည်။

“လူ့ရှေ့မှန်ကန်တဲ့ အတွေးအခေါ်ဟာ ဘယ်ကပေါ်လာသလဲ။ မိုးပေါ်ကကျလာတာလား။ မဟုတ်ဖူး။ ကိုယ်ဦးနှောက်ထဲမှာ မူလကတည်းကရှိနေတာလား။ မဟုတ်ဖူး။ လူ့ရှေ့မှန်ကန်တဲ့ အတွေးအခေါ်ဟာ လူ့မူ့ရေးလက်တွေ့ထဲကသာ ပေါ်လာနိုင်တယ်။ ကုန်ထုတ်လုပ်ရေးတိုက်ပွဲ၊ လူတန်းစားတိုက်ပွဲနဲ့ သိပ္ပံပညာစမ်းသပ်မှုဆိုတဲ့ လူ့မူ့ရေးလက်တွေ့သုံးရပ်ထဲက သာပေါ်လာနိုင်တယ်” (“လူ့ရှေ့မှန်ကန်သော အတွေးအခေါ် ဘယ်ကပေါ်လာသလဲ” ဆောင်းပါး)

လက်တွေ့လုပ်ခြင်းဟူသည် အသိကိုစမ်းသပ်ကျင့်သုံးကြည့်ခြင်းဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့အမြင်ကို လက်တွေ့ဖြင့်ပြောင်းလဲခြင်းဖြစ်သည်။ မော်သည် တရုတ်ဘော် လှန်ရေးလက်တွေ့မှ တရုတ်တော်လှန်ရေးအသိကိုရသည်။ တဖန်ထိုတော်လှန်ရေး အသိဖြင့် တော်လှန်ရေးလက်တွေ့ကို ဆက်လုပ်သည်။ ဤအမြင်ဖြင့် လူ၏အတ္တ ကိုလည်း ပြောင်းလဲပစ်သည်။ လူ၏အတ္တကို တော်လှန်ရေးလက်တွေ့ဖြင့် တော် လှန်ပြောင်းလဲပစ်ရမည်ဟု မော်ကယူဆသည်။

သဘောတရားသည် လက်တွေ့ကိုအမှီပြုနေသည်။ ဤသို့မှ အမှီပြုလျှင် ထိုသဘောတရားမှန်မမှန်ကို လက်တွေ့ဖြင့် စမ်းသပ်စစ်ဆေး၍ ခုမည်မဟုတ်။ တဖန်သဘောတရားသည် လက်တွေ့ကိုပြောင်းလဲပေးသည်။ နည်းနာကိုပြောင်း ပေးသည်။ ဤတွင်နောက်ထပ်သိမြင်မှုမှတစ်ဆင့် တက်လာသည်။ မွေးကတည်း က “သိမြင်မှု” ဟူ၍မရှိ။ ရုပ်ဝတ္တုအတွေ့အကြုံမရှိဘဲ သိမြင်မှုဟူ၍မရှိနိုင်။ လက် တွေမရှိဘဲ ကျမ်းကျင်သိမြင်မှုဟူ၍မရှိနိုင်။

“ကမ္ဘာလောက၏ ပြောင်းလဲရေးလှုပ်ရှားမှု၌ ထာဝစဉ်ပြီးဆုံးခြင်းမရှိ နိုင်။ ထို့ကြောင့် လက်တွေ့လုပ်ဆောင်ရာတွင် အမှန်တရားနှင့်ပတ်သက်သော လူတို့၏သိမြင်မှုသည်လည်း ထာဝစဉ်ပြီးဆုံးခြင်းမရှိချေ။ မတ် လီနှင့်ဝါဒသည် အမှန်တရားကို အပြီးသတ်လိုက်သည်မဟုတ်ဘဲ လက်တွေ့တွင် အမှန်တရားသိမြင် ရေးလမ်းကြောင်းများကို အဆက်မပြတ်ဖွင့်ပေးလျက်ရှိသည်။ ကျွန်တော်တို့၏ နိဂုံးချုပ်ချက်သည် ဆန္ဒပိုင်းနှင့် ဝကတီပိုင်း၊ သဘောတရားနှင့်လက်တွေ့ သိ ခြင်းနှင့်လုပ်ခြင်းတို့ကို အခိုင်အမာကျကျ သမိုင်းအရ ပေါင်းစပ်ပေးခြင်းဖြစ် သည်” (“လက်တွေ့ကျမ်း” လက်ရွေးစင်ကျမ်း၊ အတွဲ ၁)

၁၉၃၇ ခု ဩဂုတ်လတွင် မော်သည် ဂျပန်ခုခံရေးတက္ကသိုလ်၌ ပို့ချ ချက်နှစ်ခုလုပ်သည်။ ဤနှစ်ခုကိုပေါင်းသောအခါ “ပဋိပက္ခကျမ်း” ဖြစ်လာ သည်။ “ပဋိပက္ခကျမ်း” က “လက်တွေ့ကျမ်း” ထက် ဖတ်ကောင်းသည်။ သို့ရာ တွင် “လက်တွေ့ကျမ်း” ကို မော်က အရေးတကြီးထားသည်မှာ လေလားရေးနှင့် လုပ် နည်း ကို ပြောင်း ရာ တွင် လည်း ကောင်း၊ ကေ ဒါ လေ ကျင့် ရေး တွင်လည်းကောင်း များစွာထိရောက်သောကြောင့် ဖြစ်ဟန်တူသည်။ စင်စစ် တရုတ်ပြည်သည် ဆင်ခြင်ရေးသက်သက်ဝါဒနှင့် စိတ်ဝါဒတို့ ထွန်းကားခဲ့ရာ ဖြစ်သည်။ ထိုအစဉ်အလာကိုတိုက်ရာတွင် “လက်တွေ့ကျမ်း” သည် ပို၍ထိရောက် သည်ဟု မော် ယူဆပုံရသည်။

“အလုပ်သည် လူနှင့်သဘာဝ ပေါင်းစပ်ပါဝင်ရသော ဖြစ်စဉ်တခုဖြစ် သည်။ ထိုဖြစ်စဉ်အတွင်း၌ လူသည် ၎င်း၏ဆန္ဒအလျောက် လူနှင့်သဘာဝ အကြားက ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ တုံ့ပြန်မှုများကို စတင်လုပ်ဆောင်သည်။ လည်ပတ် ရသည်။ ထိန်းချုပ်သည်။ လူသည်သဘာဝအင်အားတခု ဖြစ်လျက်ရှိပြီး၊ တပြိုင် တည်းတွင် သဘာဝကိုအင်အား တိုက်ခိုက်နေရသည်” ဟု မတ်စ် ပြောခဲ့ဖူးသည်။

ဤအမြင်ဖြင့် ကြည့်လျှင် ခရီးရှည် ချီတက်ပွဲ ကြီးသည် ကြီးမားသော လက်တွေ့လုပ်ဆောင်မှုကြီး တရပ်ဖြစ်သည်။ လူနှင့်သဘာဝအကြားက အနုပညာ လောမကျသော ဆက်သွယ်မှုကိုပြသည့် ဥဒါဟရုဏ်ကြီးတခုဖြစ်သည်။ လူနှင့် သဘာဝသည် တဦးကိုတဦး အမှီသဟဲပြုနေကြရသည်။ တပြိုင်နက်ထဲတွင် ပဋိပက္ခလည်းဖြစ်နေကြသည်။ “ပဋိပက္ခနှင့် သမ္မတတရား၊ ဆန်ကျင်ခြင်းနှင့် ပေါင်းစပ်ခြင်းသဏ္ဍကို မော်က သူ၏ပဋိပက္ခကျမ်းတွင် ရှင်းလင်းစွာ ခွဲခွဲသည်” ဟု ကနေဒါနိုင်ငံ မတ်ဂီးတက္ကသိုလ်ပါမောက္ခ ဒေါက်တာ နိုမောက ရေးဘူးသည်။

မော်သည် တရုတ်ပြည်သူတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုနောက်ခံကို ကောင်းကောင်း သဘောပေါက်သည်။ ထို့ကြောင့် မတ်၏အနုပညာလောမ ရုပ်ဝါဒကို တရုတ်ပြည် သူများအား ပိုချသည့်အခါတွင် ရှေးဟောင်းတရုတ်စာပေ၊ တရုတ်ပြည်သမိုင်း မှ ပုံပြင်များ၊ ဒဏ္ဍာရီများကို ဥဒါဟရုဏ် ဆောင်ပြသွားခြင်း ဖြစ်သည်။ ရှေးဟောင်းဂန္ထဝင်ကျမ်းဖြစ်သည့် “ကမ်းနားရေစပ်” ဝတ္ထုနှင့်ဆွန်ဇူး၏ “သေနင်ဗျူဟာကျမ်း” တွင် အနုပညာလောမရုပ်ဝါဒ ဥဒါဟရုဏ်များစွာ ပါရှိသည်ဟု မော်က ပြောခဲ့ဘူးသည်။ ယင်အန်းတွင် “ပဋိပက္ခကျမ်း” ကို ပိုချသည့်အခါ၌ ပော်သည် “ခန်းဆောင်နီအိပ်မက်” ဟူသော ရှေးဟောင်း ဂန္ထဝင်ဝတ္ထုတပုဒ်မှ ဥပမာများကို ကိုးကားပိုချသွားသည်။

မတ်၏အနုပညာလောမတရားတွင် ဆန်ကျင်ဘက်တို့၏ပေါင်းစည်းမှုဟူသော အခြေခံတရပ်ရှိသည်။ မော်ကထိုမှုကို “တစ်ခုကိုနှစ်ခုဖြစ်အောင် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်း” ဟု ဘာသာပြန်သည်။ ထိုဝေါဟာရမှာ တာအိုဝါဒ ဝေါဟာရဖြစ်သည်။ ထိုဝေါဟာရကို တရုတ်တိုင်းနားလည်ကြသည်။ အနုပညာလောမရုပ်ဝါဒ အရ ပဋိပက္ခဟူသည် နေရာအနှံ့ အပြားတွင် တည်ရှိနေကြသည်။ (ပဋိပက္ခအနှံ့ အပြားတည်ရှိမှု။) မော်က တရုတ်တိုင်းနားလည်လွယ်အောင် “တစ်ခုကိုနှစ်ခုဖြစ်အောင် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်း” ဟူ၍ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ခဲ့သည်။

ကမ္ဘာလောကကြီးရှိ အရာဝတ္ထုတိုင်းသည် ပြောင်းလဲလှုပ်ရှားနေကြသည်။ အရာဝတ္ထုတို့သည် တခုနှင့်တခု အပြန်အလှန် အမှီသဟဲပြုကာ အတိုက်အခံဖြစ်နေကြသည်။ ဤအတိုက်အခံဖြစ်မှု၊ ပဋိပက္ခဖြစ်မှုတို့ကြောင့် အဆင်သစ် တရပ် ဖြစ်ထွန်းလာသည်။ မော်သည် အနုပညာလောမတရားကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ရာ၌ အရာဝတ္ထုများ၏ ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှု ဖြစ်စဉ်အတွင်းရှိ ပဋိပက္ခဆန်ကျင်ဘက် တက်နှစ်ခုသည် တခုကိုတခု အမှီသဟဲပြု၍နေရသည်။ တသီးတခြားတည်ရှိ၍မရှိ။ မွေးဖွားခြင်းမရှိလျှင် သေဆုံးခြင်းမရှိ။ အထက်မရှိလျှင် အောက်ရှိသည် ဟူ၍ ပြောစရာမရှိ။ ဒုက္ခမရှိလျှင် သုခဟူ၍လည်းမရှိ။ ချောမောခြင်းမရှိလျှင် ခက်ခဲခြင်းဟူ၍လည်းမရှိ။ မြေရှင်မရှိလျှင် သီးဝားဟူ၍မရှိ။ နေရှင်လူတန်းစား ဟူ၍မရှိလျှင် ပစ္စည်းမဲ့ လူတန်းစားလည်းမရှိ။ နယ်ချဲ့စနစ်၏ အမျိုးသားဖိနှိပ်မှု မရှိလျှင် ကိုလိုနီနှင့် ကိုလိုနီတပိုင်း ခိုင်ငံလည်းမရှိ။ ဆန်ကျင်ဘက် ဖြစ်သော

အစိတ်အပိုင်းများ အားလုံးသည် ဤသို့ တည်ရှိ နေကြ သည်။ တစ်စုံတစ်ခုသော အကြောင်းကြောင့် တဖက်တွင် အပြန်အလှန် ဆက်စပ်နေပြီး တဖက်တွင် အပြန် အလှန် ဆန့်ကျင်နေသည်။ သို့ရာတွင် မော်ဒါ သဘောတရားရေးရာရန်သူ ယန်စိန် ချင်းက ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်မှုကိုငြင်းသည်။ ပဋိပက္ခဖြစ်နေသော ဘက်အသီးသီး သည် ပေါင်းစည်းသွားကြသည်ဟု ဆိုကြသည်။ သူက ထိုသဘောတရားကို နှစ် အပေါင်းတစ် သဘောတရားဟု ခေါ်သည်။ နှစ်အပေါင်းတစ် သဘောတရား သည် ပဋိပက္ခဖြစ်မှုကိုငြင်းပယ်၍ ညီမျှမှု၊ ထပ်တူထပ်မျှဖြစ်မှု တခုတည်းကိုသာ အဘိအမှတ်ပြုသည်။

(ယန်စိန်ချင်းသည် ရုရှားပြန် “ဘော်လရှီဗစ်” ၂၀ ဦးအနက် တဦးဖြစ် သည်။ ကွန်မြူနစ်အင်တာနေရှင်နယ် အရှေ့ပျားမျူရီတွင် ထုတ်ဝေရေးတာဝန် ခံလုပ်ခဲ့ဘူးသည်။ ရုရှားဘာသာဗေဒပါရဂူဖြစ်သည်။ ၁၉၄၉ ခုတွင် ပီကင်းသို့ ပြန်ရောက်ပြီး တရုတ်ပြည် အဘိဓမ္မာအသင်း၏ ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်သည်။ ပါတီမတ်လီနှင့် ၀၁၅ သင်တန်းကျောင်း ဒုတိယ ဥက္ကဋ္ဌ ဖြစ်သည်။ ပါတီသင်တန်းကျောင်းနှင့် မော်ဒါကျမ်းများကို သင်ရိုးညွှန်းတမ်းမှ ပြုတ်ပစ်ခဲ့သည်။ ၁၉၅၇ မှ ၁၉၆၄ ထိ သင်တန်းကျောင်းတွင် ဒုဥက္ကဋ္ဌ ဖြစ်ခဲ့သည်။)

မော်က ပဋိပက္ခများတွင် အတိုက်အခံပဋိပက္ခနှင့် အတိုက်အခံ မဟုတ်သည့် ပဋိပက္ခဟု ထပ်ခွဲသည်။ အတိုက်အခံမဟုတ်သော ပဋိပက္ခသည် တခါတရံတွင် အတိုက်အခံပဋိပက္ခသို့ ကူးပြောင်းသွားသည်” ဟု ပြည်သူတွင်း ပဋိပက္ခများကို မွန်ကန်စွာ ကိုင်တွယ်ရေးကျမ်း” တွင် ဖော်ပြသည်။

ပဋိပက္ခ၏ထူးခြားမှုတွင် မော်က အဓိက အဓိကပဋိပက္ခနှင့် ပဋိပက္ခ ၏ အဓိကဘက်ဟူ၍လည်း ထပ်၍ခွဲခြမ်း စိတ်ဖြာသေးသည်။

“ရှုတ်ထွေးသော အထက်စွဲ၏ ဖြစ်ထွန်းတိုးပွားသည့် ဖြစ်စဉ်တွင် ပဋိပက္ခ အမြောက်အမြား တည်ရှိရာ ၎င်းတို့အနက် တခုသည် အဓိကပဋိပက္ခ ဖြစ်ရမည်။ ၎င်း၏တည်ရှိမှုနှင့် ကြီးထွားမှုက အခြားပဋိပက္ခများ၏ တည်ရှိမှုနှင့် ကြီးထွားမှုတို့ကို သတ်မှတ်သည်။ သို့မဟုတ် ဂယက်ရိုက်သည်။

“ဥပမာ အရင်းရှင်နေစ် လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် ပစ္စည်းမဲ့ လူတန်းစားနှင့် ဓန့်ရှင်လူတန်းစားဟူသော ပဋိပက္ခဖြစ်နေသည့် အင်အားစုနှစ်ရပ်သည် အဓိက ပဋိပက္ခဖြစ်သည်။ အခြားပဋိပက္ခ အင်အားစုအားလုံးကို ယင်းအဓိကပဋိပက္ခ က သတ်မှတ်သည်။ ဂယက်ရိုက်သည်” (“ပဋိပက္ခကျမ်း” လက်ရွေးစင်ကျမ်း၊ အတွဲ ၁)

ဖြစ်စဉ်ထဲတွင်ရှိသော ပဋိပက္ခအားလုံးကို တန်းတူထား၍မဖြစ်ဟု မော်က ယူဆသည်။ ၎င်းတို့ကို အဓိကနှင့်သာမညဟု နှစ်မျိုးခွဲရမည်။ အဓိကပဋိပက္ခ ကို ဆုပ်ကိုင်မိရန် သတ်ပြုရမည်။ ပဋိပက္ခဖြစ်နေသော ဘက်နှစ်ဘက်ကို တန်းတူ သဘောထား၍မရ။ မည်သည့်ပဋိပက္ခတွင်မဆို ပဋိပက္ခဖြစ်နေသည့်ဘက်များ

သည် ကြီးထွားမှုမညီညွှာ။ တခါတရံ သူမသာကိုယ်မသာ ဖြစ်သလိုရှိနေသည့်တိုင် ယင်းမှာ ယာယီမျှသာဖြစ်သည်။ နှိုင်းယှဉ်မှုအရသာဖြစ်သည်။ အရင်းခံအခြေ အနေညီညွှာခြင်းမရှိ။ တဖက်က အဓိကဖြစ်၍ တဖက်က သာမညဖြစ်ရလိမ့် မည်။

သို့ရာတွင် ထိုအခြေအနေသည် မပြောင်းလဲဘဲ တည်ရှိနေသည်မဟုတ်။ ပဋိပက္ခ၏ အဓိကဘက်နှင့် အဓိကမဟုတ်သော ဘက်များသည် အပြန်အလှန် ပြောင်းလဲနေကြသည့် အလျောက် အရာကိစ္စ၏ လက္ခဏာသည်လည်း လိုက်၍ ပြောင်းနေသည်။ ပဋိပက္ခကြီးထွားရာ၌ တစ်စုံတစ်ခုသော အဆင့်တွင် အဓိကဘက် သည် (က) ဖြစ်၍ အဓိကမဟုတ်သောဘက်သည် (ခ) ဖြစ်သည်ဆိုပါစို့။ ကြီးထွား မှုအဆင့်သို့ ရောက်သောအခါ (က) နှင့် (ခ) သည် နေရာချင်းလဲသွားကြသည်။ (ခ) သည် အဓိကဘက်ဖြစ်လာပြီး (က) သည် သာမညဘက် ဖြစ်သွားသည်။ ဤ ပြောင်းလဲမှုကို ဖြစ်စဉ်အတွင်းရှိ ပဋိပက္ခဘက်နှစ်ဘက် တိုက်ပွဲဖြစ်နေသည့် အင်အား အဘိုးအလျော့၏ အတိုင်းအတာက ဆုံးဖြတ်သည်။ မော်က ဤတရား ကိုပြရာတွင် ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲ ဥပမာကိုပြသည်။ ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲဖြစ်စဉ်၌ အစတွင် တပ်နီတော်၏ဆိုးဝါးသော အခြေအနေသည် ပဋိပက္ခ၏ အဓိကဘက် ဖြစ်၍ ကောင်းသောအခြေအနေသည် ပဋိပက္ခ၏ သာမညဘက်ဖြစ်သည်။ သို့ရာ တွင် နောက်တဆင့်၌ ကောင်းသောအခြေအနေသည် အဓိကဘက်ဖြစ်လာပြီး ဆိုးသောအခြေအနေသည် သာမညဘက်ဖြစ်သွားသည်။ မော်က “အရာကိစ္စတခု ဟာ အဆိုးက အကောင်းကို ပြောင်းသွားနိုင်တယ်။ အကောင်းကနေပြီး အဆိုး ကိုရောက်သွားနိုင်တယ်” ဟု ဖွင့်သည်။

မော်က စစ်နှင့်ငြိမ်းချမ်းရေး ပြဿနာကိုလည်း အနုပဋိလောမဖြင့် ခွဲခြမ်း စိတ်ဖြာပြသည်။ သေနင်္ဂဗျူဟာပြဿနာ၊ နည်းပရိယာယ်ပြဿနာနှင့်ပတ်သက် သည့် မော်၏ကျမ်းများသည် စစ်ကျမ်းများသက်သက်မျှသာမက အဘိဓမ္မာ ရေးကျမ်းများလည်း ဖြစ်နေသည်။ ရုပ်ဝါဒ အနုပဋိလောမနည်းနာကို ပြဆို သည့် ကျမ်းများဖြစ်နေသည်။

မော်၏စစ်အတွေးအခေါ်များသည် စစ်ရေးစစ်ရာကိစ္စများတွင် အနုပဋိ လောမကို ထင်ဟပ်ကျင့်သုံးပြရာ အတွေးအခေါ်များဖြစ်သည်။ တရုတ်တော် လှန်ရေးကြီးအောင်ပွဲခံရာ၌ အဓိကကျသော အကြောင်းရင်းကြီးများ ဖြစ်သည်။

မော်က သူ့စစ်ရေးဝိဇ္ဇာပညာကို သူနားသည်တတ်ကျွမ်းလာခြင်းမှာ ယူချင်းအခြေခံဒေသကို ချွန်ကေရှိတ်ကသုံးကြိမ်တိုင် ဝိုင်းပတ်ချေမှုန်းရေးထိုး စစ်ကြီးများဆင်ခြင်ကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု ပြောဘူးသည်။ သို့ရာတွင် စစ်သေနင်္ဂ ဗျူဟာနှင့် နည်းပရိယာယ်တွင်လည်း အခြေခံအဘိဓမ္မာရှိသလိုလည်း။ တပ်နီ တော်သည် စစ်အဖွဲ့အစည်းသက်သက်တခုမျှသာမက နိုင်ငံရေးအဖွဲ့တခုလည်းဖြစ် သည်။ တော်လှန်ရေးပန်းတိုင်ကို အရောက်သွားမည့် နိုင်ငံရေးကိရိယာတခုဖြစ်

သည်။ ထို့ကြောင့် တပ်နီတော်၏ သေနင်္ဂပျူဟာနှင့် နည်းပရိယာယ်တို့ကို ထိုရည်ရွယ်ချက်က ပြဋ္ဌာန်းသည်။ ပုံသွင်းသည်။ နိုင်ငံရေးကအမိန့်ပေးရမည်ဆိုသည်မှာ ဤသဘောပင်ဖြစ်သည်။ အစစ အရာရာကို နိုင်ငံရေးကသာ ဦးဆောင်ရမည်။

ဂျပန်ခုခံရေးစစ်ပွဲသည် သာမန်စစ်ပွဲတစ်ခုမျှသာမဟုတ်။ တော်လှန်ရေးစစ်ပွဲအားလုံး၏ စံနမူနာတရပ်ဖြစ်သည်။ အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေး တိုက်ပွဲအသွင်ဖြင့် ဆင်နွှဲသည့် လူတန်းစားတိုက်ပွဲဖြစ်သည်။ ဤစစ်ပွဲမျိုးအားလုံးသည် ကမ္ဘာ့ဆိုရှယ်လစ် တော်လှန်ရေး၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သည်ဟု မော်က ပြောဘူးသည်။

“စစ်ဟာ တစ်ခုတည်းသောအဆင့်ကို ထောက်လာတဲ့ ပဋိပက္ခများကို ဖြေရှင်းတဲ့အမြင်ဆုံးတိုက်ပွဲပုံသဏ္ဍာန်ဖြစ်တယ်။...စစ်ဆိုတာ နိုင်ငံရေးရဲ့အဆက်ဖြစ်တယ်။ ဒီအဓိပ္ပာယ်အရဆိုရင် စစ်ဆိုတာနိုင်ငံရေးဘဲဖြစ်တယ်။ စစ်ကိုယ်၌က နိုင်ငံရေးအပြုအမူဖြစ်တယ်။...ဒါပေမဲ့ စစ်မှာ ကိုယ်ပိုင်ထူးခြားချက်ရှိတယ်။ ဒီအဓိပ္ပာယ်အရဆိုရင် စစ်ဆိုတာဟာ ယေဘုယျနိုင်ငံရေးမဟုတ်ဘူး။ စစ်ဆိုတာနိုင်ငံရေးကို ထူးခြားတဲ့ နည်းနဲ့ ဆက်လုပ်ခြင်းဖြစ်တယ်။ နိုင်ငံရေးဟာ အဆင့်တခုအထိ တိုးပွားလာပြီး မူလနည်းနဲ့ ရှေ့ကို တိုးမသွားနိုင်တဲ့အခါ နိုင်ငံရေးလမ်းပေါ်က အတားအဆီးတွေကို ဖယ်ရှားပစ်ဖို့အတွက် စစ်ဖြစ်ရတော့တယ်။ ...အတားအဆီးတွေကိုဖယ်ရှားပြီး နိုင်ငံရေးရည်ရွယ်ချက် အထမြောက်တာနဲ့ စစ်လဲအဆုံးသတ်သွားလိမ့်မယ်။ ...ဒါကြောင့် နိုင်ငံရေးဟာ သွေးမထွက်တဲ့ စစ်ဖြစ်တယ်။ စစ်ဟာသွေးထွက်တဲ့ နိုင်ငံရေးဖြစ်တယ်လို့ဆိုနိုင်တယ်” (“ရေရှည်စစ်” လက်ရွေးစင်ကျမ်း၊ အတွဲ ၂)

“စစ်ပွဲဥပဒေသများ”ကို လေ့လာခြင်းသည် သိပ္ပံပညာတရပ်ဖြစ်သည်။ ပဋိပက္ခများကိုအခြေခံသည့် ဝိဇ္ဇာပညာတရပ်ဖြစ်သည်။ စစ်ပွဲကိုပေါ်ပေါက်စေသည့် ပကတိအခြေအနေများ ပဋိပက္ခများကို လေ့လာရလိမ့်မည်။ တနည်းပြောရလျှင် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ပထဝီဝင်အနေအထားများကိုလေ့လာရလိမ့်မည်။ ချန်ကေရွတ်ကိုတိုက်ချင်လျှင် ချန်ကေရွတ်အကြောင်းကိုလေ့လာရလိမ့်မည်။

တော်လှန်ရေးစစ်ပွဲသည် မည်သည့်အခါမျှကျူးကျော်စစ်မဟုတ်။ ခုခံစစ်ဖြစ်သည်။ မတုန်းသောစစ်မဟုတ်။ တုန်းသောစစ်ပွဲဖြစ်သည်ဟု ဖော် ယူဆသည်။ ထိုစစ်ပွဲ၌ ပြည်သူ၏စိတ်ဓါတ်သည် ပေါ်နေအကျဆုံးဖြစ်သည်။ တုန်းသည့်စစ်ကို တိုက်သည့်ပြည်သူတရပ်သည် ဘယ်အခါမျှမရှိ။ လက်နက်မချ။ သူ့ဘက်တွင် ထောက်ခံသူများရှိသည်ဟု စွဲမြဲစွာ ယုံကြည်သည်။ ထို့ကြောင့် ထိုစစ်မျိုးသည် သဘာဝအားဖြင့် ရေရှည်စစ်ပွဲ ဖြစ်ရလိမ့်မည်။ ကျူးကျော်သူက ပြည်သူများကို ငြိမ်းချမ်းစွာ ကျွန်ပြုလိုသည်။ သို့ရာတွင် ပြည်သူ့ စစ်ပွဲတရပ်၌ ဤအခြေအနေမျိုးကို မည်သည့်ခါမျှ ရလိမ့်မည်မဟုတ်။

တိုက်ပွဲ၏အနိုင်အရှုံးကို လက်နက်က ဆုံးဖြတ်ခြင်းမဟုတ်။ လူကဆုံးဖြတ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ပြည်သူများက လက်ဦးမှုကိုရယူသည်။ စစ်ပွဲအကြောင်းနှင့် ရန်သူအကြောင်းကို ပြည်သူများက ပို၍နားလည်လာသည်နှင့်အမျှ လက်ဦးမှုကိုပို၍ယူလာကြလိမ့်မည်။

ယင်အန်းတွင်ရှိစဉ် မော်သည် သေနင်္ဂဗျူဟာခံစစ်၊ သေနင်္ဂဗျူဟာဆုတ်စစ်နှင့် သေနင်္ဂဗျူဟာတန်ပြန်ထိုးစစ်တို့၏ သဘောကိုလည်း အကျယ်တဝင့် ဆွေးနွေးပို့ချသည်။ အခြေခံဒေသများတည်ဆောက်ရေး၊ ပြောက်ကျားစစ်နယ်ကြီးများထူးထောင်ရေး၊ ထိုအခြေခံဒေသများနှင့် စစ်နယ်ကြီးများကို ခိုင်မာအောင်လုပ်ရေး၊ ပြောက်ကျားစစ် လှုပ်ရှားစစ်နှင့် နေရာယူစစ်စသည့် စစ်ပွဲသုံးမျိုး အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်ရေးစသည့် ပြဿနာများ၊ ပြည်သူ့စစ်ပွဲ၏ စီးပွားရေးပြဿနာများ၊ ကိုယ်ဖာသာဖူလုံသော တပ်မတော်ကရပ်၏ ပြဿနာများ၊ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ခေါင်းဆောင်မှု ပြဿနာများကိုလည်း အကျယ်တဝင့်ရေးခဲ့သည်။

သူ၏ရေးသားချက်များအားလုံး၌ မော်သည် ပြည်သူတို့၏ သိစိတ်ရှိသော ဆောင်ရွက်မှုကို အလေးတင်းဖော်ပြသည်။ စစ်ရေးဖြစ်စေ နိုင်ငံရေးဖြစ်စေ ဆောင်ရွက်ချက်များအားလုံး၌ ပြည်သူတို့၏ သိစိတ်အရေးကြီးပုံကို ထောက်ပြသည်။ ပြည်သူ၏သိစိတ်ရှိသော ဆောင်ရွက်ချက်မရှိဘဲ ဘာမျှမဖြစ်နိုင်။ ဤနေရာ၌လည်း မော်သည် ပါတီတွင်းက “ရုရှားပြန်” များ၏ ခုခံမှုကိုကြုံရသည်။ ၎င်းတို့က ဂျပန်ခုခံရေးစစ်ပွဲ၏ အရေးကြီးပုံကို လစ်လျူရှုကြသည်။ “ပစ္စည်းမဲ့ နိုင်ငံတကာဝါဒ”ဟူသော စကားလုံးဖြင့် တရုတ်ပြည်တွင် ချက်ချင်းလက်ငင်း ဆိုရှယ်လစ်စနစ်ထူထောင်ရန် တောင်းဆိုကြသည်။ တရုတ်ပြည်သူများ၏ ဂျပန်ဆန့်ကျင်ရေး စိတ်ဓာတ်ကို သတိပေးနေကြသည်။

“အမျိုးသားလွတ်လပ်ရေး ဆုံးရှုံးနေတဲ့ ပြည်သူတရပ်ရဲ့ တော်လှန်ရေးလုပ်ငန်းဟာ ဆိုရှယ်လစ်စနစ်ကို ချက်ချင်းထူထောင်ဘိမဟုတ်ဖူး။ လွတ်လပ်ရေးအတွက် တိုက်ပွဲဝင်ဘိဖြစ်တယ်။ ဆိုရှယ်လစ်ဝါဒကို ကျင့်သုံးရာ တိုင်းပြည်ကို အလုပ်သားရတဲ့အချိန်မှာ ကျန်တော်တို့ဟာ ဆိုရှယ်လစ်ဝါဒအကြောင်းကို ပြောတောင် မပြောအပ်ဖူး” ဟု မော်က ၁၉၃၆ ခုနှစ်တွင် အဂ္ဂါစနိုးကို ပြောခဲ့ဘူးသည်။

၁၉၄၆ ခုနှစ်တွင် တပ်နီတော်က ချန်ကေရှိတ်အား သေနင်္ဂဗျူဟာခံစစ်ဆင်နွှဲခဲ့သည်။ တချိန်တည်းတွင် သေနင်္ဂဗျူဟာထိုးစစ်ကြီးကို ပြင်နေသည်။ လူထုကိုနိုင်ငံရေးအရ စည်းရုံးခြင်း၊ လူထုလမ်းစဉ်ဖြင့် ပညာပေးခြင်း၊ ဘဏ္ဍာရေးနှင့် စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများ လုပ်ခြင်း၊ ပါတီနှင့် စစ်တပ်ကို လေ့ကျင့်ခြင်း၊ ပထဝီအနေအထားနှင့် အချိန်အခါကို လေ့လာတွက်ချက်ခြင်း၊ “ကျေးလက်မှ

မြို့ကိုဝိုင်းရေး” မှအောင်မြင်ရန် ကျေးလက်တွင် အခြေခံ စခန်းများ ဆောက်ခြင်း၊ စသည်တို့ကိုလုပ်ရမည်။

ဤအဆင့်တွင် မြေယာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးမှတစ်ဆင့် လူထုလမ်းစဉ်ကို အကောင်အထည် ဖော်ရမည်။ လူထုလမ်းစဉ်သည် အောင်ပွဲအတွက် အဓိက လိုအပ်ချက်ဖြစ်သည်။ ဤအဆင့်ပါ လုပ်ငန်းများကို ကျော်မသွားရ။

မော်သည် တရုတ်တော်လှန်ရေး ဆင်နွှဲရာတွင် ကျေးလက်ကို အခြေခံ၍ မြို့ကိုဝိုင်းရေးမှုကို ချမှတ်သည်။ မော်က စစ်မတိုက်ခင် နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေး လုပ်ငန်းကို လုပ်ထားရမည်။ တချို့နယ်မြေများနှင့်မြို့ကြီးကို စွန့်လွှတ်တန်စွန့် လွှတ်မည်။ ကိစ္စမရှိ။ သို့စွန့်လွှတ်ခြင်းဖြင့် လူ့အားကို ချွေတာရာထောက်သည်။ “အဆန်မပါသော” ဗလာအောင်ပွဲများကိုရဘို့ လူတွေအဆုံးရှုံးမခံနိုင်။ ရန်သူ တပ်များကို ရန်သူဆန့်ကျင်သည့် နယ်မြေများထဲသို့ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။ ရန်သူဆန့်ကျင်ရေး လူထုဝင်ယက်ကြီးထဲတွင် ဆွဲနှစ်ပစ်ရမည်။ ဤနည်း အားဖြင့် ရန်သူကိုကိုယ်လိုရာသို့ အထောက်အကူပြု ပေးပြီးတိုင်ချေမှုန်းပစ်ရမည်ဟု မော်က ယူဆသည်။

တပ်မှူးများသည် ရဲရဲရင့်ရင့် ဆုံးဖြတ်တတ်ရမည်။ တပ်မှူးများ၏ဆုံးဖြတ် ချက်များကို တပ်သားများနှင့်လူထုအား တတ်နိုင်သမျှအသိပေးရမည်။ လျှို့ဝှက် မထားရ။ ဤသို့လုပ်ခြင်းအားဖြင့် တပ်သားများ ပြည်သူများသည် အခြေအနေ ကို နားလည်သဘောပေါက်ကာ ကိုယ်ပိုင်အသိ ကိုယ်ပိုင်ညွှန်ကြားခြင်း ချင်ချိန်နိုင် မည်။ စဉ်းစားနိုင်မည်။ တပ်မှူးများကို အကြံညာဏ်များ ပေးနိုင်သည်။ ပဋိ ပက္ခတရားများကို အခြေတည်၍ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို စုပေါင်းလုပ်ဆောင်ရမည်။

ပဋိ ပက္ခတွင် ပဋိ ပက္ခဖြစ်နေသောဘက်များ၏ ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုသည် တခုနှင့်တခု ညီညာခြင်းမရှိဟု မော်ကပြောခဲ့သည်။ (ပဋိ ပက္ခများ၏ မညီညာမှု သဘောတရား) တနည်းပြောရသော် ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုတခု၌ ပဋိ ပက္ခဘက် များသည် အနေအထား ပြောင်းလဲသွားနိုင်သည်။ မော်၏တရားသည် အထူး သဖြင့် စစ်ပွဲများကိုလေ့လာရာ၌ ပို၍ထင်ရှားသည်။ စစ်ပွဲ၌အင်အားကြီးသော ဘက်သည် အမြဲတမ်းနိုင်သည်မဟုတ်။ အင်အားသေးသော ဘက်သည်လည်း အမြဲတမ်းရှုံးသည်မဟုတ်။ “နိုင်ငံကလေးက နိုင်ငံကြီးတနိုင်ငံကို အနိုင်တိုက်နိုင် တယ်။ အားနည်းတဲ့နိုင်ငံက အားကောင်းတဲ့နိုင်ငံကို အနိုင်တိုက်နိုင်တယ်”ဟု မော်က ၁၉၇၀ မေလ ၂၀ ရက် ကျေညာချက်တွင် ထောက်ပြခဲ့သည်။ ဤ သည်မှာ ပဋိ ပက္ခများ၏ ကက်ပြောင်းလဲမှု တရားကို အခြေခံ၍ မော်က ထောက်ပြခြင်း ဖြစ်သည်။

မော်က ပဋိ ပက္ခအတွင်းက ပြောင်းပြန်ပြောင်းလဲမှု ဖြစ်စဉ်ကို စစ်ပွဲတွင် ထင်ဟပ်ကျင့်သုံးသည်။ “တစုံတခုသော အခြေအနေ၌၊ အရာဝတ္ထုအခုအတွင်း က ပဋိ ပက္ခဖြစ်နေသော ဘက်များသည် ဆန့်ကျင်ဘက်သို့ ပြောင်းသွားတတ်

သည်။ မိမိ၏ဘက်မှ ဆန့်ကျင်ဘက် အခြေအနေသို့ ပြောင်းလဲသွားတတ်သည်” ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။ ပဋိပက္ခ၏ ဘက်တဖက်မှ၊ အခြား ဆန့်ကျင်ဘက် တဖက်သို့ ပြောင်းလဲသွားခြင်းကို ထပ်တူဖြစ်မှုဟု ခေါ်သည်။ ဤသည်မှာ “အနု ပဋိပက္ခလောမတရား၏ အနှစ်ဖြစ်သည်။ အနုပဋိပက္ခ လောမတရားသည် ဆန့်ကျင်ဘက် များ မည်သို့ ထပ်တူဖြစ်သွားကြသည်ကိုပြသည်။ တခုမှတခုသို့ ပြောင်းလဲသွားပုံ ကိုပြသည်။ ဆန့်ကျင်ဘက်များသည် အသေသဖွယ်၊ ရွှေ့လျားခြင်းမရှိ တည်နေ ခြင်းမဟုတ်ကြောင်း၊ ၎င်းတို့သည် ယာယီမျှသာဖြစ်ကြောင်း လှုပ်ရှားနေကြောင်း ကိုပြသည်” ဟု လီနင်က ပြောခဲ့သည်။ ထိုအချက်သည် စစ်ပွဲတွင် အရေးကြီး သည်။ ပြောင်းပြန်ပြောင်းလဲမှုအတွက် လိုအပ်သည့်လှုပ်ရှားမှုကို နားလည်ဘို့လို သည်။ ထိုသို့နားလည်ရန်အတွက် တီထွင်မှုရှိရဦးမည်။ ဦးဆောင်မှုရှိရမည်။ မော်သည် ပြောင်းပြန်ပြောင်းလဲမှု မည်သည့်အချိန်တွင် ပေါ်ပေါက်မည်ကို နားလည်သည့်နရာတွင် ထူးချွန်သူဖြစ်သည်။ အချိန်အခါကို အမိအရ ဖမ်းဆုပ် တတ်သည်။

သို့ရာတွင် ပဋိပက္ခများ၏ ဘက်ပြောင်းတတ်သောသဘောကို နားလည် ရန်အတွက် “အဓိက ပဋိပက္ခနှင့် လက်အောက်ခံ ပဋိပက္ခကို ခွဲခြားနိုင်ရမည်။ (ပဋိပက္ခများ၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်မှု သဘောတရား။) ဂျပန်ခုခံရေးစစ်ပွဲ ကာလ တုန်းက အဓိကပဋိပက္ခသည် ဂျပန်နယ်ချဲ့စနစ်ဖြစ်သည်။ ဤအဓိကပဋိပက္ခ ကို ဖြေရှင်းရန်အတွက် (တိကျသောကန့်သတ်ချက်များအတွင်း) ချန်ကေရှိုတ်နှင့် ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစု ဖွဲ့ခဲ့ရသည်။ သို့ရာတွင် တတိယ ပြည်တွင်းစစ်ကာလ တွင်မူ တရုတ်ပြည်သူ့အများစုကြီးနှင့် အမေရိကန်နယ်ချဲ့သမားများက ကျား ကန်ဖေးထားသော ချန်ကေရှိုတ်ကိုယ်စားပြုသည့် လက်ဝေခံ ဓနရှင်လူတန်းစား တို့ကြားက ပဋိပက္ခသည် အဓိကပဋိပက္ခ ဖြစ်လာသည်။ ကျန်ပဋိပက္ခများ အားလုံးသည် ဤပဋိပက္ခ၏လက်အောက်ခံများ ဖြစ်လာခဲ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ချန်ကေရှိုတ်ဆန့်ကျင်ရေး အင်အားစုအားလုံးကို သိမ်းသွင်းစည်းရုံးရေးသည် လက်ဝင်းတာဝန်ဖြစ်လာသည်။ ထိုနှင့်အညီ နောက်ထပ်ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်း စုတခုကိုဖွဲ့ခဲ့ရသည်။ ဤသည်မှာ ပြည်တွင်းစစ်နိုင်ငံရေးကို မော်က ပဋိပက္ခ တရားတွင် အခြေခံ၍ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာပုံ ဖြစ်သည်။

ပြည်တွင်းစစ်ကာလစစ်ရေးကိုလည်း မော်က ပဋိပက္ခဘုရားတွင် အခြေ ခံ၍ ဖြေရှင်းသည်။ ပြည်တွင်းစစ်ကာလစစ်ရေးက ဖော်ပြသည့်ပဋိပက္ခဘက်နှစ် ဘက်မှာ တဖက်က ချန်ကေရှိုတ်၏ စစ်တပ်ကြီးများဖြစ်၍ အခြားတဖက်က ကွန်မြူ နစ်တပ်များဖြစ်သည်။ ဤဘက်နှစ်ဖက်တွင် ချန်ကေရှိုတ်က လက်နက်အင်အား ကောင်းသည်။ တပ်ဦးရေများသည်။ ကွန်မြူနစ်တို့ထက် ၄ ဆခွဲ အားကောင်း သည်။ ကွန်မြူနစ်တို့က လက်နက်ညံ့သည်။ အင်အားနည်းသည်။ သို့ရာတွင် လေ့ကျင့်မှုကောင်းသည်။ ယုံကြည်ချက်ရှိသည်။ နိုင်ငံရေးအသိရှိသည်။ လူထု

ထောက်ခံမှုရသည်။ ဤပဋိပက္ခနှစ်ဖက်ကို ဘက်ပြောင်းလုပ်လိုလျှင် တနည်း သူ့ကို အင်အားနည်းအောင်လုပ်၍ ကိုယ့်ဘက်ကိုအားသာအောင် လုပ်လိုလျှင် ပြဿနာကို ဂရုတစိုက် လေ့လာ ရလိမ့်မည်။ ပဋိပက္ခ၏ အခြားဘက် တဖက် (ချန်ကေရှိုတ်၏တပ်များ)နှင့် လိုက်လျောသည့် ဖြေရှင်းနည်းများကို သုံးရမည်။ ဂျပန်တပ်များကိုတိုက်သည့် ပြောက်ကျားနည်းများကို သုံး၍မရ။ အင်အား နည်းသော ကူမင်တန်တပ်များကို သာလွန်ကြီးမားသည့်အားဖြင့် အပြတ်တိုက် ချေမှုန်းပစ်ရမည်။ ကိုယ့်ထက်အားကြီးသော ရန်သူတပ်ကြီးများကို ရှောင်ကွင်း ရမည်။ ၎င်းတို့အား မောပမ်းနေအောင် လုပ်ရမည်။ ထောက်ပံ့ရေးလမ်းကြောင်း များကို ဖြတ်တောက်ပစ်ရမည်။ အတွင်းမှလျှို့ဝှက်၍ ဖျက်ဆီးပစ်ရမည်။ စိတ်ဓာတ် ပျက်ပြားအောင် လုပ်ရမည်။

ပဋိပက္ခ၏ဘက်များ ဘက်ပြောင်းသွားပုံနှင့် ပတ်သက်၍

“အချို့ပဋိပက္ခများမှာ ဤသို့ ဘက်ပြောင်းခြင်းမရှိဟု လူအချို့က ယူဆကြသည်။ ဥပမာ ကုန်လုပ်စွမ်းအားစုနှင့် ကုန်လုပ်ဆက်ဆံရေးတို့၏ ပဋိပက္ခ တွင် ကုန်လုပ်စွမ်းအားစုက အဓိကဖြစ်သည်ဟုလည်းကောင်း၊ သဘောတရားနှင့် လက်တွေ့တို့၏ပဋိပက္ခတွင် လက်တွေ့သည် အဓိကဖြစ်သည်ဟု လည်းကောင်း၊ စီးပွားရေးအုတ်မြစ်နှင့် အထက်ထပ်အဆောက်အအုံတို့၏ ပဋိပက္ခတွင် စီးပွား ရေးအုတ်မြစ်သည် အဓိက ပဋိပက္ခဖြစ်သည်ဟု လည်းကောင်း ယူဆကြသည်။ ၎င်းတို့၏နေရာများသည် အပြန်အလှန် ပြောင်းလဲခြင်းမရှိဟု ဆိုကြသည်။ ဤ သည်မှာ ကော်ယန္တရားရုပ်ဝါဒ၏ ယူဆချက်ဖြစ်သည်။ အနုပဋိပက္ခလောမရုပ်ဝါဒ၏ ယူဆချက်မဟုတ်ချေ။ ကုန်လုပ်စွမ်းအားစု၊ လက်တွေ့၊ စီးပွားရေးအုတ်မြစ်တို့ သည် ယေဘုယျအားဖြင့် အဓိကနှင့်အဆုံးအဖြတ်ပေးသောအခန်းမှ ပါကြသည် မှာ အမှန်ဖြစ်သည်။ အကြင်သူသည် ဤအချက်ကို အသိအမှတ်မပြုပါက ထိုသူသည် ရုပ်ဝါဒသမား မဖြစ်နိုင်ချေ။ သို့ရာတွင် ကုန်လုပ် ဆက်ဆံရေး သဘောတရား အထက်ထပ် အဆောက်အအုံ စသည့် အရာတို့သည် တစုံ တခုသော အခြေအနေ အတွင်းတွင် အဓိကနှင့် အဆုံးအဖြတ် ပေးသော အခန်းမှ ပါဝင်ကြပြန်သည်။ ဤအချက်ကိုလည်း အသိအမှတ် ပြုရမည် ဖြစ်သည်။ ကုန်လုပ် ဆက်ဆံရေးကို မပြောင်းလဲ သော ကြောင့် ကုန်လုပ် စွမ်းအားစု မကြီးထွား မတိုးတက်နိုင်သည့် အခါတွင် ကုန်လုပ်ဆက်ဆံရေး ပြောင်းလဲရေးသည် အဓိကနှင့် အဆုံးအဖြတ် ကျသော အခန်းမှ ပါဝင်ရ ပြန်သည်။ ‘တော်လှန်ရေး သဘောတရားတရပ် မရှိဘဲ တော်လှန်ရေးလှုပ်ရှား မှု မရှိနိုင်’ဟု လိနင်ကပြောသကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည့်အခါမျိုးတွင် တော်လှန်ရေး သဘောတရားဖန်တီးရေးနှင့် ဖြန့်ဖြူးရေးတို့သည် အဓိကနှင့် အဆုံးအဖြတ်ပေး သောအခန်းမှ ပါဝင်လေသည်။ ...သမား၏တိုးတက်မှုတခုလုံးတွင် ရုပ်က စိတ်ကို ကိုးဖြတ်ကြောင်း၊ လူမှုရေးတည်မျှမှုက ယူမှုရေးသိမြင်မှုကို သုံးဖြတ်ကြောင်း

အသိအမှတ်ပြုထားသကဲ့သို့ပင် စိတ်ကရုပ်ကို တွန့်ပြန်နိုင်သည့် သတ္တိရှိကြောင်း၊ လူမှုရေးသိမြင်မှုက လူမှုရေးတည်ရှိမှုကို တွန့်ပြန်နိုင်သည့် သတ္တိရှိကြောင်း၊ အထက်ထပ်အဆောက်အအုံက စီးပွားရေးအခြေခံအုတ်မြစ်ကို တွန့်ပြန်နိုင်သည့် သတ္တိရှိကြောင်းကိုလည်း ကျွန်တော်တို့အသိအမှတ်ပြုသည်။ ဤသည်မှာ ရုပ်ဝါဒကို ဖိလားပြုခြင်းမဟုတ်။ စက်ယန္တရားရုပ်ဝါဒကို ရှောင်ကွင်းပြီး အနုပဋိလောမ ရုပ်ဝါဒကို စွဲမြဲစွာကျင့်သုံးခြင်းဖြစ်သည်။ (“ပဋိပက္ခကျမ်း” လက်ရွေးစဉ်ကျမ်း၊ အတွဲ ၁)

ဤအချက်သည် အရေးကြီးသည်။ မဟာပစ္စည်းမဲ့ ယဉ်ကျေးမှုတော်လှန်ရေးဖြစ်စဉ်ကြီးကို နားလည်လိုလျှင် ဤအချက်ကို သတိပြုရန်လိုသည်။ ယဉ်ကျေးမှုတော်လှန်ရေးဆိုသည်မှာ အပေါ်ထပ်အဆောက်အအုံက တော်လှန်ရေးဖြစ်သည်။ ထိုတော်လှန်ရေးက အခြေခံအဆောက်အအုံကို တော်လှန်ပြောင်းလဲရေးအတွက် လမ်းခင်းပေးသည်။

ယဉ်ကျေးမှုတော်လှန်ရေးသည် အတွေးအခေါ်ပြောင်းလဲရေးဖြစ်သည်။ ရုပ်ဝတ္ထု ပြောင်းလဲရေး (အခြေခံအဆောက်အအုံ ပြောင်းလဲရေး) အတွက် မောင်းနှင်ရေးအင်အားဖြစ်သည်။

ဤသို့ဖြင့် မော် အတွေးအခေါ်၌ စိတ်-ရုပ် နှင့် ရုပ်-စိတ် တို့ အပြန်အလှန် တည်ရှိမှုတရားသည် ပဋိပက္ခကို ဖြေရှင်းရေးတွင် သော့ချက်ဖြစ်နေသည်။ “လောက၌ မည်သည့် ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုမျှ တပြေးညီစွာမဖြစ်။ ညီညာစွာ ဖြစ်ပေါ်ရေး၊ ညီမျှမှု သဘော တရားကို ကျွန်တော်တို့ ဆန့်ကျင်ရမည်” ဟု မော်ကပြောခဲ့သည်။ မော်၏အတွေးအခေါ်သည် ငြိမ်သက်မှုသဘောတရားကို ချေဖျက်လိုက်သည်။ တာအိုဝါဒ၏ ညီညွတ်ပေါင်းစပ်မှုတရားကို ချေဖျက်လိုက်သည်။ ကွန်မြူနစ်ရုပ်ရိုးဥပဒေကို ချေဖျက်ကာ တရုတ်၏အတွေးအခေါ်ကို ဆန်းသစ်လိုက်သည်။

ယင်အန်းက ကျောင်းဆရာမော်ကို လေ့လာလိုလျှင် ယင်အန်းတွင် ရေးခဲ့သည့် အခြားအရေးကြီးသော ကျမ်းတစောင်ကိုလည်း လေ့လာသင့်သည်။ ယင်းမှာ “ဒီမိုကရေစီသစ်ကျမ်း” ဖြစ်သည်။ ဒီမိုကရေစီသစ်ကျမ်းသည် တရုတ်တော်လှန်ရေး၏ခရီးစဉ်ကို ဖော်ပြသည့် သမိုင်းလူမှုရေး ကျမ်းတစောင်ဖြစ်သည်။

မော်သည် ထိုကျမ်းကို ၁၉၃၉ ခုနှစ်ကုန်တွင် ရေးသည်။ ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏အဆင့်ကို ဖော်ပြသည်။ ကွန်မြူနစ်ပါတီသည် ဆွန်ယက်ဆင်၏ စနစ်မင်းဝါဒကို မလိုက်နာသည့် မိစ္ဆာပါတီဟု ချွန်ခကရှိတ်က စွတ်စွဲနေသည်။ ပါတီထဲက “လက်ဝဲတိုက်ခံရေး” သမားများကလည်း ချွန်ခကရှိတ်နှင့် ညီညွတ်ရေးတပေါင်း

စုစုပေါင်းကို ဆန့်ကျင်နေသည်။ ဝမ်းမင်းသည် ပါတီထဲတွင် တစ်ခန်းထလာပြန်သည်။ ဝမ်းမင်းအုပ်စုသည် ပါတီထဲတွင် အခိုင်အမာ ကတုတ်ကျင်းတူးထားသည်။ သို့ဖြင့် ချန်ကေဂျိတ်၏စွတ်စွဲမှု၊ “လက်ဝဲ” အချောင်သမားများ၏ တိုက်ခိုက်မှု၊ ဝမ်းမင်း၏ ခေါင်းကောင်ထလာမှုတို့ကို တိုက်ရန် ဤကျမ်းကိုရေးခြင်းဖြစ်သည်။

တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီသို့ ၁၉၃၅ ခုနှစ်တွင် ပါတီဝင် ၄၀,၀၀၀ မျှ ရှိရာမှ ၁၉၄၀ ခု နောက်ပိုင်းတွင် ပါတီဝင်ပေါင်း ၈၀၀,၀၀၀ ရှိလာသည်။

ပါတီဝင်သစ်များသည် ပါတီသမိုင်းကိုလည်း မသိကြ။ ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲမတိုင်ခင်က ပါတီအကြောင်းကို ကောင်းကောင်းမကျေကြ။ ထို့ကြောင့် မော်၏အကြောင်းကိုလည်း မသိကြ။ သူ့ကို ဥက္ကဋ္ဌကြီး မော်ဟု ခေါ်သော်လည်း ဘာ ဥက္ကဋ္ဌမှန်း မသိကြ။ နယ်စပ်ဒေသအစိုးရ၏ ဥက္ကဋ္ဌလည်းမဟုတ်။ ပါတီဗဟိုကော်မတီ၏ ဥက္ကဋ္ဌလည်းမဟုတ်။ စစ်ကော်မရှင်၏ ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်၍ ပါတီထဲတွင် ပေါ့လစ်ပျူရိယံပီသီးတဦး ဖြစ်သော်လည်း အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်ဝင်ရန်၏အောက်က နေရသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုအချိန်က မော်သည် ပါတီတရပ်လုံးအပေါ်တွင် ဩဇာမလွှမ်းနိုင်သေး။ အထူးဖြင့် ပါတီပညာတတ်များနှင့် သဘောတရားရေး ဆရာများကြီးစိုးရာ ပါတီစာနယ်ဇင်းများတွင် ဩဇာမရှိရုံမျှမက ၎င်းတို့၏ဆန့်ကျင်ခြင်းကိုပင် ခံနေရသေးသည်။ မော်သည် ကျမ်းဂန်နဲ့ စပ်သည့် ပညာရှိဖြစ်၍ ဉာဏ်အလွန်ထက်မြက်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်တိုင် လယ်သမားအမှုအကျင့်များကို တမင်ထိန်းသိမ်းထားသည်ဟု အင်္ဂါစနိုးကမှတ်ချက်ချထားသည်။ မော်သည် ဤသို့လယ်သမားလို ဟောဟောခိုင်းခိုင်း ပြောခြင်းဖြင့် ဘဝင်မြင့်သည့် ပညာတတ်များကို အထိတ်တလန့်ဖြစ်အောင် လှုပ်ချင်ပုံရသည်။ မော်က ဤသို့ဟန်ပန်တော့ အဆောင်အယောင်တွေကို သရော်ပြီဆိုလျှင် ပညာတတ်တွေ အနေခက်တတ်ကြသည်။ သာမန်လူထုကို “ခြောက်လှန့်” နေကြမည့် “ဗလုံးဗထွေး စဉ်းစားသူများ” “ဂိုဏ်းခွဲရေးသမား” များကို မော်က ပက်ပက်စက်စက် ပြောတတ်သည်။ အယူအဆရေးအရ တနေ့တွင် စာရင်းရှင်းကြရဦးမည်ဟု အားလုံးက ရိပ်မိခဲ့ကြသည်။ ၁၉၃၉ ခုနှစ်တုန်းက ဂျပန်ခုပ်ရေးတက္ကသိုလ် တွင် ပို့ချသူ ဆရာများ အနက် လျူ ရှောက် ချီ လည်း ပါ သည်။ လျူရှောက်ချီက “ပဋိပက္ခ ပဋိပက္ခနဲ့ သိပ်ပြောမနေကြနဲ့။ ဒါတွေပြောနေမဲ့ အစား ဒေသပြုအတွက် အလုပ်လုပ်ဘို့ အရေးကြီးတယ်” ဟု သင်တန်းသားများကို ရှုံ့မဲ့၍ပြောဘူးသည်ဟုဆိုသည်။ မော်၏ “ပဋိပက္ခကျမ်း” သည် ယင်အန်းတွင်တာါမျှ ပုံနှိပ်မခံခဲ့ရ။ ၁၉၅၀ ခုနှစ်များ နောက်ပိုင်းကျမှသာ ပုံနှိပ်ခြင်းခံခဲ့ရသည်။ ဤသည်ကိုထောက်လျှင် ပါတီစာနယ်ဇင်းများကို မော်ချုပ်ကိုင်နိုင်ခြင်းမရှိဟု ယူဆကွယ်ဖြစ်သည်။

“ဒီမိုကရေစီသစ်ကျမ်း” ကို ပုံနှိပ်သောအခါ “လက်” အလွန်အကျွံ သမားများက ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဝိုင်း၍ဝေဖန်ကြသည်။ “ဒီမိုကရေစီသစ်” ဟူသော ဖွင့်ဆိုချက်အသစ်တွေပါသဖြင့် မော်စကိုကလည်း ကြိုဆိုခြင်းမပြု။

“ဒီမိုကရေစီသစ်” ၌ မော်က ယဉ်ကျေးမှု တော်လှန်ရေး၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ရှင်းလင်းစွာ ဖွင့်ဆိုသည်။ ယဉ်ကျေးမှု တော်လှန်ရေး တခုသည် အလုပ်သမား လယ်သမားများထဲမှ ခေါင်းဆောင်သစ်များကို မွေးထုတ်ပေးလိမ့်မည်ဟု မော်က ယူဆသည်။

၁၉၃၉ ခုနှစ်တွင် မော်နှင့် “အခြားရဲဘော်” များသည် ပါတီသင်တန်းကျောင်းအတွက် သမိုင်းစာအုပ်တအုပ်ကို ပြုစုကြသည်။ ယင်းမှာ “တရုတ်ပြည် တော်လှန်ရေးနှင့် တရုတ်ပြည် ကွန်မြူနစ်ပါတီ” ဆိုသည့် စာတမ်းဖြစ်သည်။ တရုတ်ပြည်၏သမိုင်းနှင့် တရုတ်တော်လှန်ရေးသမိုင်း ဖြစ်သည်။ ဒီမိုကရေစီသစ်အဆင့်နှင့် ဆိုရှယ်လစ်အဆင့် အကြောင်းကိုမူ “ဒီမိုကရေစီသစ်” ကျမ်းကျမ်းမှ ပြည့်စုံစွာ ဖော်ပြထားသည်။ “တရုတ်ပြည် တော်လှန်ရေးနှင့် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ” ဟူသည့် စာတမ်းကို မော်က သူ့အား ပေးဖတ်ဖူးသည်ဟု အမေရိကန်စာရေးဆရာမကြီး အင်နာလူဝီစထရောင်းက ပြောဘူးသည်။ ထိုစာတမ်းကို ပါတီထဲတွင် ၈ နှစ်ကျော် လှည့်ဖတ်ပြုပြီးမှ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်ဟု မစ္စ စထရောင်းက ဆိုသည်။ တရုတ် တော်လှန်ရေး အရေးနိမ့် ခဲ့ရပုံ များနှင့် ပတ်သက်၍ မော်က ဝေဖန်သုံးသပ်ထားရာ ထိုအမှားများအတွက် တာဝန်ရှိသူ ခေါင်းဆောင်အချို့က မကျေနပ် ဖြစ်ခဲ့ကြသည်။

“ဒီမိုကရေစီသစ်ကျမ်း” ၌ မော်က တရုတ်ပြည် ဒီမိုကရေစီ တော်လှန်ရေးသည် ၁၈ ခုစု ၁၉ ခုစုများ အတွင်းက ဥပမာပတိုက်တွင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော ပုံစံဟောင်း ဒီမိုကရေစီမျိုးကို တည်ထောင်ရန်မဟုတ်ဟု ရှင်းလင်းခဲ့သည်။

“...ဤသို့သောခေတ်တွင် မည်သည့် ကိုလိုနီ-ကိုလိုနီတပိုင်း နိုင်ငံတွင်မဆို အကယ်၍ နယ်ချဲ့စနစ်ကို ဆန့်ကျင်သော (၀၁) နိုင်ငံတကာ ဓနရှင်လူတန်းစားနှင့် နိုင်ငံတကာအရင်းရှင်စနစ်ကိုဆန့်ကျင်သော တော်လှန်ရေးဖြစ်ပေါ်လာပါက ၎င်းတော်လှန်ရေးသည် ကမ္ဘာ့ဓနရှင်ဒီမိုကရေစီ တော်လှန်ရေးဟောင်း အဝန်းအဝိုင်းတွင် အကြီးမဝင်တော့ဘဲ အဝန်းအပိုင်းသစ်တွင် အကြီးဝင်လာလေသည်။ ၎င်းတော်လှန်ရေးသည် ဓနရှင်လူတန်းစားနှင့် အရင်းရှင်စနစ်ဆိုင်ရာ ကမ္ဘာ့တော်လှန်ရေးဟောင်း၏ အစိတ်အပိုင်းတခု မဟုတ်တော့ဘဲ ကမ္ဘာ့တော်လှန်ရေးသစ်၏ အစိတ်အပိုင်းတခု (၀၂) ပစ္စည်းမဲ့ ဆိုရှယ်လစ်တော်လှန်ရေး၏ အစိတ်အပိုင်းတခု ဖြစ်လာသည်။ ...ယင်းတော်လှန်ရေးသည် ဓနရှင်လူတန်းစားခေါင်းဆောင်သည့် အရင်းရှင်လူ အဖွဲ့အစည်းနှင့် ဓနရှင်အာဏာရှင်စနစ် ကျင့်သုံးသောနိုင်ငံထူထောင်ရန် ရည်ရွယ်သောတော်လှန်ရေးဟောင်း မဟုတ်တော့ဘဲ ပစ္စည်းမဲ့ လူတန်းစား ခေါင်းဆောင်သည့် ပထမအဆင့်တွင် ဒီမိုကရေစီသစ် လူ့

အဖွဲ့အစည်းကိုထုတ်တော်လှန်သော လူတန်းစားအသီးသီးပူးပေါင်း၍ အာဏာရှင်စနစ်ကျင့်သုံးသော နိုင်ငံကိုပါ ထူထောင်ရန်ရည်ရွယ်သော တော်လှန်ရေးသစ်ဖြစ်ပေသည်။ (“ဒီမိုကရေစီသစ်ကျမ်း” လက်ရွေးစင်ကျမ်း၊ အတွဲ ၂)

သို့ရာတွင် ဒီမိုကရေစီသစ်တော်လှန်ရေး၌ နှစ်ခုလက္ခဏာရှိသည်။ ကိုလိုနီကိုလိုနီတိုင်းနိုင်ငံက အမျိုးသားနေရှင်လူတန်းစားသည် တော်လှန်သောအချက်ရှိသည့်အလျောက် ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစုတွင် ပါနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ဒီမိုကရေစီသစ် တော်လှန်ရေးသည် အခြေခံအားဖြင့် နေရှင်ဒီမိုကရေစီတော်လှန်ရေးဖြစ်၍ ဖြစ်နေသေးသည်။ တဖက်တွင် အရင်းရှင်စနစ်ထွန်းကားရေးကို လမ်းခင်းပေးပြီး အခြားတဖက်တွင် ဆိုရှယ်လစ်စနစ်အတွက် ပြင်ဆင်ပေးသည်။ ထိုတော်လှန်ရေးကို ခေါင်းဆောင်သည့် ပစ္စည်းမဲ့လူတန်းစားပါတီသည် ဤလုပ်ငန်းနှစ်ရပ်ကို နားလည်ရလိမ့်မည်။

ဒီမိုကရေစီသစ် သမတနိုင်ငံ၌ စီးပွားရေးသည်လည်း ဒီမိုကရေစီသစ် စီးပွားရေးဖြစ်သည်။ ဒီမိုကရေစီသစ်စီးပွားရေး၌ ပုဂ္ဂလိကအရင်းကို ပြည်သူတို့၏ သက်မွေးဝမ်းကြောင်းဘဝတွင် ချုပ်ကိုင်ခွင့်မပြုတော့။ ဘဏ်တိုက်ကြီးများနှင့် စက်မှုလုပ်ငန်းကြီးများ၊ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးလုပ်ငန်းကြီးများကို အစိုးရက သိမ်းယူသည်။ အသေးစားပုဂ္ဂလိက လုပ်ငန်းများကို ခွင့်ပြုပြုသည်။

တမ္ပူကိုကွန်မြူနစ်ပါတီက ချမှတ်သည့် ဒီမိုကရေစီသစ်နိုင်ငံတော်သည် ၁၉၂၄ ခု ကူမင်တန်ပထမကွန်ဂရက်က ချမှတ်သည့် ဒေါက်တာဆွန်ယက်ဆင်၏ စနစ်မင်းဝါဒသုံးပါးနှင့် ကိုက်ညီသည်။ ဆွန်ယက်ဆင်၏မူကို ပယ်ဖျက်သမ္မာကွန်မြူနစ်ပါတီမဟုတ်။ ချန်ကေရှိတ်ဖြစ်သည်။

ယဉ်ကျေးမှုတော်လှန်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ မော်က....

“မေလ ၄ ရက်နေ့ အရေးတော်ပုံပြီးသည့်နောက်တရုတ်ပြည်တွင် လုံးဝ သစ်လွင်သော ယဉ်ကျေးမှုအင်အားစု ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ ...လွန်ခဲ့သည့် အနှစ် ၂၀ အတွင်း ယင်း ယဉ်ကျေးမှုသစ်တပ်မတော် ဦးတည်တိုက်ခိုက်သော နေရာတိုင်း၌ တွေးခေါ်မှုအရာရာ၊ သက္ကာန် (စာအရေးအသားစသည်တို့) အရပါ အလွန်ကြီးကျယ်သော တော်လှန်မှုများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ ... ယဉ်ကျေးမှုတော်လှန်ရေးတရပ်သည် ၎င်းအကျိုးပြုသော နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးတော်လှန်မှုများ၏ အယူအဆရေးဆင့် အရောင်ရှိက်ခတ်မှု ဖြစ်သည်။” (“ဒီမိုကရေစီသစ်ကျမ်း” လက်ရွေးစင်ကျမ်း၊ အတွဲ ၂)

“ဒီမိုကရေစီသစ် ယဉ်ကျေးမှုသည် အမျိုးသား ယဉ်ကျေးမှုဖြစ်၏။ ထိုယဉ်ကျေးမှုသည် နယ်ချဲ့စနစ်၏ ဖိနှိပ်မှုကို ဆန့်ကျင်ပြီး တရုတ်အမျိုးသားတို့၏ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် လွတ်လပ်မှုကို လိုလား၏။ ထိုယဉ်ကျေးမှုသည် ဂျာနီတော်တို့အမျိုးသားပိုင်ဖြစ်၍ ကျွန်တော်တို့အမျိုးသား၏ ထူးခြားချက်များပါရှိသည်။ ထိုယဉ်ကျေးမှုသည် အခြားအမျိုးသား မှန်သမျှ၏ ဆိုရှယ်လစ် ယဉ်ကျေးမှုနှင့်

လည်းကောင်း၊ ဒီမိုကရေစီသစ် ယဉ်ကျေးမှုနှင့်လည်းကောင်း၊ ပူးပေါင်းလျက် အပြန်အလှန်အတုယူကာ အပြန်အလှန်ဖွံ့ဖြိုးအောင်လုပ်ပြီး ကမ္ဘာ့ယဉ်ကျေးမှုသစ် ဖြစ်ပေါ်လာအောင် အတုဆောင်ရွက်ကြသည်။တရုတ်ပြည် သည် မိမိ ယဉ်ကျေးမှုအတွက် လိုအပ်သမျှကို နိုင်ငံခြား၏ တိုးတက်သော ယဉ်ကျေးမှုမှ အမြောက်အမြား ခံယူရမည်။ ယခင်ခံယူခဲ့သည်မှာ လွန်စွာပင်နည်းနေသေး ၏။သို့သော် ကျွန်တော်တို့သည် နိုင်ငံခြားမှ အရာမှန်သမျှကို ခံယူရာတွင် အစားအစာ စားသကဲ့သို့လုပ်မှ အကျိုးရှိမည်။ အသွားဖြင့်ဝါး၍ အစာအိမ်ဖြင့် ချေ၍ အဟာရနှင့် အညစ်အကြေးဟူ၍ ကွဲပြားအောင်ခွဲခြားရမည်။ အစာအဟာရ ကိုစုတ်ယူ၍ အညစ်အကြေးကို ထုတ်ပစ်ရမည်။ဘယ်တော့မှ အစိမ်းလိုက် မျှိုမချရ။ လုံးလုံးမဝေပန်ဘဲ လက်မခံရ။ 'အားလုံးအနှောက်တိုင်းဆံ့ရေး' ဆိုသည့် မူသည်မှားသည်။ နိုင်ငံခြားအရာများကို သဏ္ဍာန်ဝါဒကျကျ လက်ခံခဲ့သဖြင့် တရုတ်ပြည်သည် အကြီးအကျယ် နှင်နာခဲ့ဘူးသည်။ ('ဒီမိုကရေစီသစ်ကျမ်း' လက်ရွေးစင်ကျမ်း၊ အတွဲ ၂)

မော်၏ “သင်ကြားချက်များ”ကို လူကြိုက်များသည်။ သူ့စကားပြောလျှင် ပရိသတ်က တဝေဝါ ပွဲကျတတ်သည်။ မော်သည် စကားပြောကောင်း တယောက်ဖြစ်၍ လေးနက်သည့် နိုင်ငံရေးမိန့်ခွန်းများ အကြားတွင် ပုံတိုပတ်စ ကလေးများညှပ်၍ ပြောတတ်သည်။ ဆွေးနွေးပွဲများတွင် မော်သည် ညလုံး ပေါက်ဆိုင်သည်။ မောပန်းနွမ်းနယ်ပုံမရ၊ အစကကဲ့သို့ပင် လန်းဆန်းနေသည်။ မော်သည် “တရားသေ မတ်ဝါဒီ” များကိုမူ ပြင်းပြင်းထန်ထန် တိုက် သည်။ သူတို့က မော်၏သေနင်္ဂဗျူဟာနှင့် ပတ်သက်သည့် ပို့ချချက်များကို လက်မခံကြ။ မော်၏အဘိဓမ္မာ ပို့ချချက်များကိုလည်း မကြိုက်။ တော်လှန်ရေး ပါတီတရပ်တွင် သဘောတရားရေးအရ သာလွန်မှုသည် အရေးကြီးဆုံးဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီထဲ၌ လမ်းစဉ်နှစ်ရပ်၏တိုက်ပွဲသည် ရပ်စဲသည် ဟူ၍မရှိ။ ယင်အန်း၌ မော်သည် သဘောတရားရေးအရ ခေါင်းဆောင်မှုရခဲ့ သည်။ သို့ရာတွင် လွယ်လွယ်ရခဲ့သည်မဟုတ်။ ပြင်းထန်သည့် ပါတီတွင်းတိုက်ပွဲ များကို ဖြတ်သန်းပြီးမှ ရခြင်းဖြစ်သည်။ ဤခေါင်းဆောင်မှုဖြင့် မော်သည် ပါတီနှင့်တပ်မတော်ကို တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ မတ်ဝါဒကို တရုတ်ပြည်၏တိကျ သောအခြေအနေများနှင့်အညီ ကျင့်သုံးခဲ့သည်။ မော်သည် ယင်အန်းတွင် သဘော တရားရေး ခေါင်းဆောင်မှု ရလိုက်သော်လည်း ၁၉၄၁ ခုနှစ်တွင် ပါတီတွင်း က အတိုက်အခံများကို ထပ်၍ကြုံရပြန်သည်။ ဤပြစ်ဒါနကို မော်က လုပ်ဟန် ပြင်ရေး လှုပ်ရှားမှုဖြင့် ဖြေရှင်းသည်။

၁၉၃၈ ခု နောက်ပိုင်းတွင် မော်က ပါတီတည်ဆောက်ရေး အရေးကြီးကြောင်းကို အလေးတင် ပြောခဲ့သည်။ ပါတီကို ဦးတည်ချက်မှန်ကန်အောင် လုပ်ရမည်။ တည်ငြိမ်ခိုင်မာအောင် လုပ်ရမည်။ ပါတီဝင်ဦးရေသစ် များပြားလာသည့်အတွက် ပြဿနာတွေ ပေါ်လာသည်။ ယင်အန်းသို့ ပညာတတ် အများအပြား ရောက်လာသည့်အခါတွင် မော်က “ပါတီအတွက် အလုပ်သမား၊ လယ်သမားကို အကျိုးပြုသည့် ပညာတတ်များလိုသည်။ ပညာတတ်များနှင့် ပတ်သက်၍ မှန်ကန်သော ပေါ်လစီကို ကျင့်သုံးနိုင်လျှင် တော်လှန်ရေး အောင်မြင်ရန်အတွက် အရေးကြီးသော အချက်တစ်ခုဖြစ်ကြောင်း ပါတီတရပ်လုံးက ရဲတော်များ နားလည် ထားရမည်” ဟု ပြောခဲ့သည်။ (“ပညာတတ် များကို များများသိမ်းသွင်းပါ” လက်ရွေးစင်ကျမ်း၊ အတွဲ ၂)

ဆူဆူတုတ် ပညာတတ်များ ဝင်ရောက်လာသည့်အတွက် ပါတီတွင် ပြဿနာသစ်များ ပေါ်လာသည်။ တပ်သားဟောင်းကြီးများက ဆူဆူကိုမယုံသက်၍ ဖြစ်ကြသည်။ ပညာတတ်တွေက အလုပ်သမားများ၊ စစ်သားများနှင့် နင်လား ငါလားယှဉ်၍ အလုပ်ကြမ်းလုပ်ရန် နောက်ချန်ကြသည်။ အချောင်းသမား၊ ဝါဒနှင့် တက်လမ်းရှာ ဝါဒများ ပေါ်ပေါက်လာသည်။ ပါတီတွင်းဆိုင်ရာ ကုန်စင်တန်သူလျှို့ များဝင်လာသည်။ စင်စစ်ပညာတတ်ဟူသည် ခန့်ရှင်လူတန်းစားမှ လာသူများ ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးရင်ကျက်မှုနည်းသည်။ ဤအရာများကို ဖြေရှင်းရန်အတွက် မော်က ပါတီတွင်းလုပ်ဟန်ပြင်ရေး လှုပ်ရှားမှုတရပ် လိုအပ်သည်ဟု ယူဆသည်။

၁၉၄၁ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ဟစ်တလာက ဆိုဗီယက်ယူနီယန်ကို ဝင်တိုက်သည်။ ထို့ကြောင့် တရုတ်ကွန်မြူနစ်တို့၏ ဂျပန်ခွဲရေးစစ်သည် ဆိုဗီယက်ယူနီယန်အဖို့ အရေးတကြီး ကိစ္စတရပ် ဖြစ်လာသည်။ ခပ်စောစောက ပါတီတွင်းတွင် မော်၏ရန်သူများက ဂျပန်ခွဲရေးစစ်ပွဲကို ရှေ့တန်းတင်နေခြင်းသည် နိုင်ငံတကာဝါဒကို နှောင့်တန်းသို့ပို့ သည်ဟု စွတ်စွဲခဲ့ကြသည်။ ယခု အဖြစ်အပျက်များက ဂျပန်ခွဲရေးစစ် မည်မျှအရေးကြီးကြောင်း ပြလိုက်ပြီ။ အနောက်ဖက်တွင် နာဇီက ဆိုဗီယက်ယူနီယန်ကို ဝင်တိုက်နေပြီ။ တရုတ်ပြည်ကို သိမ်းပြီး နောက် ဂျပန်သည် ဆိုဗီယက်ယူနီယန်ကို တိုက်တော့မည်။ မော်၏နိမိတ်ပတ်ချက် သွေးထွက်အောင်မှန်နေပြီ။ ဟစ်တလာက ဆိုဗီယက်ယူနီယန်ကို ဝင်တိုက်သည့် အခါတွင် ပါတီတွင်းက မော်၏ရန်သူများသည် အသံတိတ်သွားကြသည်။ မည်သို့ဖြစ်စေ ဟစ်တလာက ဆိုဗီယက်ယူနီယန်ကို တိုက်ခြင်းသည် ပါတီတွင်းက မော်၏ ရန်သူများကို အားနည်းသွားစေသည်။

၁၉၄၁ ခု ဒီဇင်ဘာလတွင် ဂျပန်ကပုလဲဆိပ်ကမ်းကိုတိုက်သဖြင့် အမေရိကန်စစ်ထဲ ပါလာသည်။ အမေရိကန်အဖို့ တရုတ်ပြည်စစ်ခံမြဲပြင်သည် အရေးတကြီးဖြစ်လာသည်။ အမေရိကန်သည် ချန်ကေရှိတ်ကို ဂျပန်နှင့်မပေါင်းအောင် တားရတော့မည်။ ဤကိစ္စ၌ တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီနှင့် တပ်နီတော်သည် အရေး

ကြီးသည်အခန်းက ပါနေသည်။ ထို့ကြောင့် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ အခန်းသည် ကမ္ဘာ့အကိုင်းအတာအရ အရေးကြီးသောအခန်းမှ ပါနေသည်။ ကွန်မြူနစ်ဆန့်ကျင်ရေးလုပ်ငန်းများကို ချန်ကေရှိတ်ဆက်လုပ်နေလျှင် မိမိတို့အဖို့ ဝမ်းနည်းဘွယ် အခြေအခံဆိုးများနှင့် ကြုံတွေ့ရလိမ့်မည်ဟု အမေရိကန်က ချန်ကေရှိတ်ကို အကြောင်းကြားခဲ့သည်။

မော်ဒါ တွက်ကိန်းမှန်နေပြီ။ ကမ္ဘာ့အလဟ်တွင် လူပန်ကိုတိုက်ရာ၌ အဓိက အင်အားစုအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခံနေရပြီဖြစ်သော တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီအဖို့ နောက်ခြေလှမ်း လှမ်းရတော့မည်။ ထိုခြေလှမ်းမှာ အာဏာသိမ်းရေးခြေလှမ်းဖြစ်သည်။ အာဏာသိမ်းနိုင်ရေးအတွက် ပါတီကိုပြန်၍ တည်ဆောက်ရမည်။ လုပ်ဟန်ပြင်ရေးလှုပ်ရှားမှုတခုကို ဆင်နွှဲရမည်။ ထိုလှုပ်ရှားမှုသည် လုံးဝအောင်ပွဲခံရေးအတွက် ပြင်ဆင်ခြင်းဖြစ်သည်။ လူထုလမ်းစဉ်ကို ချမှတ်ရမည်။ လုပ်ဟန်ပြင်ရမည်။ ပါတီဖေါင်းပူနေခြင်းကို စိစစ်ရမည်။ အချောင်သမားများ ရန်သူသူလျှိုများ၊ မလိုလားအပ်သူများကို ပါတီတွင်းမှ သန့်စင်ပစ်ရမည်။ ဂိုဏ်းဂနွန်းများကို ရှင်းပစ်ရမည်။ ပါတီသမိုင်းကို ပြန်ရေးရမည်။ ဤလုပ်ငန်းသည် ပါတီကို ပညာပေးရေးလုပ်ငန်းကြီး ဖြစ်သည်။

မော်သည် သုံးနှစ်ပြင်ဆင်ပြီးနောက် လုပ်ဟန်ပြင်ရေး လှုပ်ရှားမှုကြီးကို စတင်သည်။ ကမ္ဘာတွင်အကြီးဆုံးသော နိုင်ငံရေးပညာပေး လှုပ်ရှားမှုကြီးဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့ကွန်မြူနစ် ပါတီများတွင် တခါမျှမရှိခဲ့ဘူးသေးသော လှုပ်ရှားမှုကြီးဖြစ်သည်။

လုပ်ဟန်ပြင်ရေး လှုပ်ရှားမှု။

၁၉၄၁- ၁၉၄၄

ပါတီလုပ်ဟန်ပြုပြင်ရေး လှုပ်ရှားမှု၏ ရည်ရွယ်ချက်ကို ဘေက ဤသို့ထုတ်ပြောခဲ့သည်။

“အမျိုးသားအတိုင်းအတာရှိပြီး လူထုလက္ခဏာဆောင်တဲ့ ပါတီကြီးတစ်ရပ်ဖြစ်လာအောင် ပါတီကို ကျွန်တော်တို့ဘယ်လိုတည်ဆောက်ကြမလဲ.....တော်လှန်ရေး လှုပ်ရှားမှုကြီးတစ်ရပ်ကို ညွှန်ကြားနေတဲ့ နိုင်ငံရေးပါတီဟာ တော်လှန်ရေးသဘောတရားမရှိရင် သမိုင်းဗဟုသုတမရှိရင် လက်တွေ့လုပ်ကိုင်နေတဲ့ လှုပ်ရှားမှုကို နက်နက်နဲနဲနားမလည်ရင် အောင်ပွဲရလိမ့်မယ်မဟုတ်” (“အမျိုးသားစစ်ပွဲအတွင်း တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ အဆင့်နေရာ” လက်ရွေးစင်ကျမ်း၊ အတွဲ ၂)

သမိုင်းကြောင်းကိုပြောတိုင်း တရုတ်ပြည်၏သမိုင်းတခုတည်းကို မော်ဆိုလိခြင်းမဟုတ်။ ထိုအထဲတွင် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏သမိုင်းလည်း ပါနေသည်။ တရုတ်ပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏သမိုင်းကို နားလည်ရေးသည် ဆွန်ယီကွန်ဖရင့်ကတည်းက ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော အပြီးမသတ်သေးသည့် အယူဝါဒရေးရာ ထိုက်ပွဲပြဿနာဖြစ်သည်။

မော်က ပြဿနာတစ်ရပ်ကို ကိုင်တွယ်ပြုဆိုလျှင် ဘယ်တော့မှ အပေါ်ယံကိုင်တွယ်ခြင်းမပြု။ ဇစ်မြစ်ထိအောင်လိုက်သည်။ အတူလုပ်ဖက် ကျောင်းဆရာတစ်ယောက် ပြဿနာတစ်ရပ်နှင့် ရင်ဆိုင်နေလျှင် ထိုကျောင်းဆရာကို ကျောင်း

အုပ်ဆရာကြီး၏ရုံးခန်းတွင်းသို့ အတင်းဆွဲခေါ်ကာ ပြဿနာကို ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ရင်ဆိုင်စေပုံမျိုးဖြစ်သည်။ ယခုပါတီထဲတွင် အယူအဆရှုထောင့်တွေ့နေပြီ။ မရိုးဖြောင့်မှုတွေပေါ်နေပြီ။ ထိုအခါ၌ မော်သည် ပါတီ၏အတိတ်သမိုင်းကို ပြန်၍ တူးဖော်သည်။ ထို့နောက်သမိုင်း၏ တရားခွင်သို့တင်ပြသည်။ ဤနည်းအားဖြင့် အနာဂတ်အောင်ပွဲအတွက် အတိတ်ကိုအာရုံစိုက်ရသည်။

ပါတီလုပ်ဟန်ပြုပြင်ရေး လှုပ်ရှားမှုသည် ပါတီဝင်တိုင်းနှင့် ဆိုင်သည်။ ပါတီအဖွဲ့အစည်းအားလုံးနှင့်လည်းဆိုင်သည်။ ထို့ကြောင့်ပါတီသမိုင်း၊ ပါတီဝင်တို့၏သမိုင်းများကို ကြည်လင်ပီသအောင် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ ကြည့်ရှုလိုသည်ဟု မော်ယူဆသည်။ တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ ပါတီဝင်ပွဲစည်းမှုကိုကြည့်လျှင် ပါတီဝင်အများစု (၇၀-ရာနှုန်း) သည် လယ်သမားလူတန်းစားမှလာသူများ ဖြစ်ကြသည်။ ကျန်ပါတီဝင်များမှာ ဒေသဖြူမှလာသော ခေ့ရှင်ပေါက်စများနှင့် ပညာတတ်များဖြစ်ကြသည်။ ပါတီနှင့်အစိုးရယန္တရားများတွင် ပညာတတ်များက တာဝန်ကြီးကြီး နေရာများတွင်ရောက်နေကြသည်။ အချို့သောဒေသများတွင် ဝါရင့်တော်လှန်ရေး တပ်သားကြီးများသည် ဝါနုပါတီကေဒါများ၏အမိန့်ကိုနာခံနေကြရသည်။ ဤသို့ဖြင့် ပါတီထဲတွင် လယ်သမားလူတန်းစားကလာသည့် ကေဒါနှင့် ပညာတတ်ကေဒါ၊ ဝါရင့်ကေဒါနှင့် ဝါနုကေဒါတို့ ပဋိပက္ခဖြစ်လာကြသည်။

ကေဒါဒစ်မျိုးစလုံးကို ဂျပန်ခေံရေးတက္ကသိုလ်သို့တက်စေ၍ ပါတီဝင်များကြားက ကွာဟမှုကိုချေဖျက်ရန် မော်က ကြိုးစားသည်။ ယခင်ကကဲ့သို့ ပညာတတ်များကို ရုရှားသို့ဆင်တန်းတက်ရန် စေလွှတ်သည့်စနစ်ကို မော်က ဆန့်ကျင်သည်။ တရုတ်-ဂျပန် စစ်ပွဲဖြစ်လာသည့်အတွက် ရုရှားသို့ မလွှတ်နိုင်တော့သော်လည်း ပညာတတ်များနှင့် ရုရှားပြန်များ ပါတီထဲတွင် နေရာတကာကြီးစိုးနေကြသည်။ ဗျူရိုကရေစီစနစ်၊ အရာရှိစနစ်လွှမ်းမိုးလာသည်။ အုပ်ချုပ်ရေးတွင် လူပိုင်းတို့များနေသည်။ ကုန်ထုတ်လုပ်ခြင်းမပြုသည့် အစိုးရဌာနများက လူပိုများကြောင့် လူထုတွင် ဝန်တက်လာသည်။ ခြစားမှု၊ အကျင့်စာရိတ္တပျက်မှု၊ အချောင်သမားဝါဒကျင့်သုံးမှုတို့ ပေါ်ပေါက်လာသည်။ ပါတီကိုသန့်ရှင်းအောင် လုပ်ဖို့လိုနေပြီ။ ဤပြဿနာကို စတင်လာသူများမှာ ရိုးသား၍ အလုပ်လုပ်သည့် အလုပ်သမား လယ်သမားလူတန်းစားကလာသည့် ကေဒါများမဟုတ်။ မတ်ဝါဒကားလုံးများကို ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဇာယ်ကြသည့် ပညာတတ်များ ဖြစ်ကြသည်။ အသိညာဉ်ဖြစ်လာသည်။ ပညာတတ်လူတန်းစား၏ ပြဿနာဖြစ်သည်။

ယင်အန်းသို့ရောက်လာသည့် ပညာတတ်အများစုသည် ရိုးသားကြသည့်။ ထက်သန်ကြသည်။ လုပ်ဟန်ပြုပြင်ရေးလှုပ်ရှားမှုကြောင့် အချို့သည် တော်လှန်ရေးတပ်သားကောင်းများ ဖြစ်လာခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် ပါတီထဲ၌

မပြောင်းလဲသည့်ပညာတတ်အချို့ ကျန်နေသေးသည်။ အချို့သည် တော်လှန်ရေးကို သံသယရှိနေကြသည်။ စိတ်ပျက်နေကြသည်။ အဆိုးမြင်ဝါဒဝင်နေကြသည်။ ဤသည်မှာ အခက်အခဲများ၊ ကူမင်တန်ပိတ်ဆို့မှုများ၊ အနေအထိုင်ဆင်းရဲမှုများ၊ စည်းကမ်းနှင့်နေရခြင်းများကြောင့်ဖြစ်သည်။ ပါတီလမ်းစဉ်ကိုမလေးနက်ခြင်းကြောင့်လည်း ဖြစ်သည်။ ယင်အန်းသို့ရောက်လာသည့် ပညာတတ်များကို သာမန်လူထုထက် အခွင့်အရေးပေးထားသည့်တိုင် နေထိုင်မှုဆိုင်မြင့်သည့်တိုင် ဤမျှနှင့်မကျေနပ်ကြ။ ပို၍အခွင့်အရေးလိုချင်ကြသည်။ ပို၍ဖိမိကျကျနေလိုကြသည်။ ဤသည်မှာ ပညာတတ်လူတန်းစား ညှဉ်ကြောင့်ဖြစ်သည်။ ပညာတတ်လူတန်းစားသည် ပင်ပင်ပန်းပန်းလုပ်ရမည်ကို ကြောက်သည်။ လက်နှက်ကိုင်တိုက်ပွဲ၏ အခက်အခဲများကိုကြောက်သည်။ စည်းကမ်းကိုကြောက်သည်။ ကြမ်းတမ်းခဲ့သောတရုတ်လယ်သမားများ၏ ဘဝကို ကြောက်သည်။ လစ်ဘရယ်ဝါဒအလျောက် အတင်းပြောတတ်သည်။ ရေရှည်သဘောကို မမြင်သဖြင့် စိတ်ဝါကျတတ်သည်။ အမြင်ရှုတ်ထွေးသဖြင့် ဂိုဏ်းဂဏဝါဒနှင့် အကောက်ကြံမှုများဝင်တတ်သည်။ ဤသည်မှာ သဘောထား ပြဿနာဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးပြဿနာဖြစ်သည်။ -

ပါတီဝင်အသစ်နှင့် အဟောင်းကြားက ကွာဟချက်ကလည်းကြီးသည်။ တံတားခင်းရန်မလွယ်။ တဦးကိုတဦးသံသယဝင်နေကြသည်။ ပညာတတ်လူငယ်ကေဒါသစ်များက ဝါရင့်ပညာမဲ့ ကေဒါဟောင်းကြီးများကို အထင်သေးသည်။ လူထုနှင့်ခပ်ကင်းကင်းနေသည်။ ဒေသခံလူထု၏ ဘာသာစကားကိုနားမလည်။ နားလည်အောင်လည်း သင်ကြားခြင်းမပြု။ မြို့ကြီးများကလာသည့် ထင်ရှားသည့်လက်ဝဲစားရုံးဆရာတစ်ဦးလျှင် ယင်အန်းတွင်မထင်မရှား အညတရများအဖြစ် နေရသည်။ ဤတွင် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးခံစားချက်များ မကျေနပ်ချက်များ ပေါ်လာသည်။ ဤပုဂ္ဂိုလ်ရေး မကျေနပ်ချက်များသည် ထုထယ်ကြီးလာကာ တော်လှန်ရေးအကျိုးစီးပွားကို ဖုံးအုပ်ပစ်လိုက်သည်။

ထိုမျှမက မြို့များမှရောက်လာသည့် ပညာတတ်ကေဒါသစ်များသည် ပါတီအကြောင်းကို ကောင်းကောင်းမသိကြ။ ကျန်စီပြည့်နယ်ကွန်ဖရင့်၊ ဆွန်ယီကွန်ဖရင့်စသည့်တို့တွင် ဘာဖြစ်ခဲ့ကြသည်ကိုမသိကြ။ ဤပညာတတ်များကို ဝမ်းမင်း၏ဂိုဏ်းကလည်း အားပေးအားမြှောက်ပြုနေကြသည်။ ကူမင်တန်သူလူမျိုးများကလည်း ကောလဟလများ ဖြန့်နေကြသည်။

လုပ်ဟန်ပြုပြင်ရေးလှုပ်ရှားမှုကို အစပျိုးသည့်အနေဖြင့် ၁၉၄၁ ခုနှစ် မတ်လတွင် မော်က “ကျေးလက်အကြောင်းစူးစမ်းလေ့လာချက်၏ နိဒါန်းနှင့် နိဂုံး” ဟူသော စာတမ်းတစ်စောင်ကို ရေးသည်။ ဤစာတမ်းကို ပါတီလုပ်ဟန်ပြုပြင်ရေးလှုပ်ရှားမှုစာတမ်းအဖြစ် လေ့လာရန်ကျေညာလိုက်သည်။

“အောက်လက်အခြေအနေများကို လုံးဝနားမလည်ဘဲ ခေါင်းဆောင် လုပ်နေကြခြင်းသည် အလွန်အန္တရာယ်ကြီးသော အချင်းအရာတရပ်ဖြစ်သည်။... လူ့အဖွဲ့အစည်း လူတန်းစားအသီးသီး၏ အခြေအနေမှန်ကို တကယ်တန်းအခိုင် အမာကျကျ နားလည်ခြင်းမရှိပါက တကယ့်ခေါင်းဆောင်ကောင်း ဖြစ်နိုင်လိမ့် မည်မဟုတ်။”

“လူ့အဖွဲ့အစည်းအားစူးစမ်းလေ့လာခြင်း၊ လူ့အဖွဲ့အစည်း လူတန်းစား အသီးသီး၏ လှုပ်ရှားနေသော အခြေအနေကို စူးစမ်းလေ့လာခြင်းသည် အခြေ အနေကို သိရှိနားလည်ဘို့အတွက် တခုတည်းသော နည်းလမ်းဖြစ်သည်။ ... ဤ ကိစ္စကို လုပ်မည်ဆိုလျှင် ပထမအားဖြင့် အောက်ခြေသို့ မျက်နှာမူရမည်။ ခေါင်းမောနေ၍မဖြစ်” (“ကျေးလက်အကြောင်းစုံစမ်းလေ့လာချက်။ နိဒါန်း နှင့် နိဂုံး” လက်ရွေးစင်ကျမ်း အတွဲ ၃)

“လက်တွေ့လုပ်ငန်းလုပ်သူမှန်သမျှဟာ အောက်ခြေအကြောင်းကို စုံစမ်း ရမယ်။ သဘောတရားကိုသာ နားလည်ပြီး လက်တွေ့အခြေအနေကို နားမလည် သူများဟာ စုံစမ်းရေးလုပ်ငန်းလုပ်ဖို့ အထူးလိုအပ်တယ်။ ဒီလိုမလုပ်ရင် သူတို့ဟာ သဘောတရားနဲ့ လက်တွေ့ကို ပေါင်းစပ်ပေးနိုင်မှာ မဟုတ်ဘူး။ စုံစမ်းမှုမရှိရင် စကားပြောခွင့်မရှိ ဆိုတာကို တချို့က ကျဉ်းမြောင်းတဲ့အတွေ့အကြုံဝါဒ သင်္ချာ ကြပေမဲ့ ကျုပ်ကတော့ မှားတယ်လို့ ခုထိမထင်ဘူး။ မှားတယ်လို့ မထင်ရုံမက စုံစမ်းမှုမရှိရင် စကားပြောခွင့် မရှိဘူးလို့ စွဲစွဲမြဲမြဲကြည်တယ်” (၎င်းကျမ်း)။

မော်က လုပ်ဟန်ပြုပြင်ရေး လှုပ်ရှားမှုအတွက် စာတမ်း ၁၈ စောင် ပြဋ္ဌာန်းသည့်အထဲတွင် “ပဋိပက္ခကျမ်း”လည်း ပါသည်။ လုပ်ဟန်ပြုပြင်ရေး လှုပ်ရှားမှုတွင် ထိုကျမ်းကို လေ့လာရန် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။

မော်က

“ကျွန်တော်တို့၏ တရားသေဝါဒီများ မှားယွင်းကြသည်မှာနက်နဲစွာ မလေ့လာရသေးသော သို့မဟုတ် အသစ်ပေါ်ထွက်လာသော လက်တွေ့အရာ ကိစ္စများကို မုချဆက်လက်လေ့လာရဦးမည် ဖြစ်ကြောင်း နားမလည်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ကျွန်တော်တို့၏ တရားသေဝါဒီများသည် လူပျင်းများဖြစ်ကြသည်။ သူတို့သည် လက်တွေ့အရာကိစ္စများနှင့် ပတ်သက်၍ မည်သည့်ခက်ခဲပင်ပန်းသော လေ့လာရေး လုပ်ငန်းမျိုးကိုမဆို လုပ်ရန် ငြင်းဆန်ကြသည်။ ယေဘုယျအမှန် တရားကို မိုးပေါ်ကကျလာသည့် အရာဟု ယူဆကြသည်။ ၎င်းကို လူသူများ မလုပ်ကိုင်နိုင်သည့် အကောင်အထည်မဲ့ ပုံသေနည်းသက်သက်ဖြစ်အောင် လုပ် တတ်ကြသည်” (“ပဋိပက္ခကျမ်း” လက်ရွေးစင်ကျမ်း၊ အတွဲ ၁)

မော်က ပါတီလုပ်ငန်းပြုပြင်ရေးလှုပ်ရှားမှု လုပ်ဟန်ပြင်သောအခါ ပါတီ ထဲတွင် မော်၏ရည်ရွယ်ချက်နှင့် ဆန့်ကျင်သော အယူအဆနှစ်မျိုးပေါ်လာသည်။ တမျိုးက လုပ်ဟန်ပြုပြင်ရေးလှုပ်ရှားမှုကို အယောင်ပြကာ ပါတီအဆင့်အသီး

သီးတွင် ကိုယ်နှင့်မတည့်သူ၊ ကိုယ့် အယူအဆကိုဆန့်ကျင်သူ မှန်သမျှကို အပြုတ် ပြုတ်ပစ်ရန်ဖြစ်သည်။ စင်စစ် လုပ်ဟန်ပြုပြင်ရေးလှုပ်ရှားမှုကို လုပ်ရာတွင် မော် ရည်ရွယ်ချက်မှာ ပါတီထိပ်တန်းခေါင်းဆောင်များကို ရည်ရွယ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ထိုသူတို့က တပါတီလုံးကို စိတ်တိုင်းကျပဲ့သွင်းရန် ရည်ရွယ်သည်။ ထိုသူများမှာ “လက်ဝဲအလွန်အကျွံ” သမားများဖြစ်သည်။ အခြားအယူအဆ တခုမှာ လုပ်ဟန်ပြုပြင်ရေး လှုပ်ရှားမှုကို တုံ့နှေးအောင် ကပျက်ယပျက်ဖြစ် အောင် လုပ်ချင်သူများ ဖြစ်သည်။ ထိုသူများမှာ လကျာအချောင်ဝါဒသမား များ ဖြစ်ကြသည်။

၁၉၄၁ ခု မေလတွင် ပါတီကေဒါများကိုပြောသည့် “ကျွန်တော်တို့၏ လေ့လာမှုကို ပြုပြင်ရေး”ဟူသည့် မိန့်ခွန်းတွင် မော်က “ကျွန်တော်တို့တပါတီ လုံးအနေနှင့် လေ့လာတဲ့နည်းနဲ့ လေ့လာတဲ့စနစ်ကို ပြုပြင်ကြည့် တိုက်တွန်း တယ်”ဟု ပြောခဲ့သည်။ မော်က ပါတီထဲတွင် လေ့လာမှုနှင့် စူးစမ်းမှု အား နည်းသေးကြောင်း၊ စကားကြီး စကားကျယ်ပြောသည့် လုပ်ဟန်ကို ပြင်သင့် ကြောင်းဖြင့် အကျယ်တဝင့် ထောက်ပြသည်။ လုပ်ဟန်ပြုပြင်ရေးတွင် လေ့လာ နည်း၊ အလုပ်လုပ်ဟန်နှင့် စာရေးဟန်တို့ပြင်ရန် မော်က အဓိကထားသည်။

ကေဒါများသည် “ကိုယ်ဦးနှောက် ကိုယ်သုံးကာ” ပြတ်ပြတ်ရှင်းရှင်း စဉ်းစားတတ်ရမည်။ စိတ်ပါလက်ပါ ဝေ့ဝေ့ စပ်စပ် အလုပ် လုပ်ရမည်။ ပွင့်ပွင့် လင်းလင်းပြောရမည်ဟု တောင်းဆိုသည်။ စာရေးရာတွင် ကိုယ်မှလွဲပြီး တခြား လူနားမလည်သည့် နိုင်ငံရေးစကားလုံးကြီးတွေ့ ဝါကျရှည်ကြီးတွေ့ ရေးခြင်းကို ရှောင်ရမည်။ အနှစ်မပါသည့် ဗလာစကားလုံးများ၊ လူနားမလည်သည့် နိုင်ငံ ရေးဝေါဟာရများကို တတ်နိုင်သမျှ ရှောင်ရမည်ဟု တိုက်တွန်းသည်။ မော် သည် စကားကြီးစကားကျယ်သုံးခြင်းကို နည်းနည်းမျှမကြိုက်။ “ကျွန်တော်တို့ ၏ လေ့လာမှုကို ပြုပြင်ရေး” “ပါတီလုပ်ဟန် ပြုပြင်ရေး” နှင့် “တန်ပါကူ ကို ဆန့်ကျင်ကြ” စသည့် စာတမ်းများ၌ ဤကိစ္စကို အကျယ်တဝင့် ဆွေးနွေးသည်။ မလိုအပ်ဘဲ ဆောင်းပါးရှည်ကြီးများရေးခြင်း ဝါကျရှည်ကြီးများသုံးခြင်းသည် လူထုကိုနားရွတ်စေသည်။ ၎င်းတို့သည် “အပျင်းထူသော ခြေသေးတရုတ်မ၏ ခြေပတ်လို နံလည်းနံ ရှည်လည်းရှည်သည်”ဟု မော်က ဝေဖန်သည်။ မော်၏ ဤစာတမ်းများသည် အတွေးရှင်းသူ အရေးရှင်းသူ ကိုယ်လုပ်ငန်းကိုယ် နားလည် သူတိုင်း၏ ဆောင်းပါးကောင်းများဖြစ်သည်ဟု ဆိုထိုက်သည်။ ဂန္ထဝင်မြောက် စာတမ်းများဟု ဆိုထိုက်သည်။

မော်သည် ငြင်းခုံခြင်းဖြင့် အယူအဆကို တိုက်သည်။ ငြင်းခုံခြင်းဖြင့် ကိုယ့်အယူအဆကို ထူထောင်သည်။ ဝေဖန်ရေးနှင့် ကိုယ်ကိုယ်ကို ဝေဖန်ရေးကို ကျင့်သုံးခြင်းဖြင့် ဂ သိန်းမျှရှိသော ပါတီကေဒါများကို ကိုယ့်ဘက်သို့ပါအောင် သိမ်းသွင်းသည်။ ကေဒါများအား အလုပ်လုပ်ရင်းဖြင့် တရုတ်ပြည်အကြောင်း

တပ်နှင့်အစိုးရရုံးများမှ ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းကို ကုန်ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများတွင် ပါဝင်စေသည်။

၁၉၄၂ ခု ဒီဇင်ဘာလတွင် မော်က ယင်အန်းအခြေခံဒေသစီးပွားရေး ဘဏ္ဍာရေးတို့နှင့်ပတ်သက်၍ အစီရင်ခံချက်တစ်စောင်တင်ပြ၍ ကုန်ထုတ်လုပ်ရေးကို တွန်းတင်ရန်ဆော်ကြသည်။ တရုတ်ပြည်၏စီးပွားရေးပေါ်လစီသည် အမြတ် ထုတ်ရန်မဟုတ်။ ကုန်ထုတ်လုပ်ရေးတိုးတက်ရန်ဖြစ်သည်ဟု ထောက်ပြသည်။ “သီးစားလေ့ကျင့်ပေး၊ ကုန်ထုတ်လုပ်ရေး၊ အစိုးရကိုထောက်ခံရေးနှင့် လူထု များ၏အကျိုးရှိရေး” တို့အတွက် လှုပ်ရှားမှုများလုပ်သည်။ ထိုလှုပ်ရှားမှုများသည် အောင်မြင်ခဲ့ကြသည်။ လူထုကိုရွှင်လန်းတက်ကြွရေးအောင် လှုပ်ရှားသည် တော် လှန်ရေးတစ်ခုအတွက် အရေးကြီးကြောင်း မော်ကယင်အန်းက ပေါက်သည်။

ထိုအချိန်တွင် စစ်ရေး၌လည်း တရုတ်တပ်နီတော်သည် အောင်ပွဲများ ရနေသည်။ ၁၉၄၂-၄၃ ခုနှစ်များ၌ ဂျပန်သည်အရှေ့အာရှတောင်ပိုင်းစစ်ပွဲကို အာရုံစိုက်နေသည့်အတွက် တရုတ်ပြည်တွင် ထိုးစစ်များမဆင်နိုင်။ ဤအချိန်ကို အခွင့်ကောင်းယူကာ မော်က ဂျပန်တပ်များကိုထိုးစစ်ဆင်သည်။ ဂျပန်တို့က တရုတ် ရုပ်သေးတပ်များကိုသုံးသော်လည်း မယှဉ်နိုင်။ ချန်ကေရှီတို့၏ကူမင်တန် တပ်စစ်မျက်နှာများတွင် စစ်အီလျက်ရှိသော်လည်း တပ်နီတော်စစ်မျက်နှာတွင် တပ်နီတော်သည် ဂျပန်တို့ကိုအနိုင်ရလျက်ရှိသည်။ ၁၉၄၄ခုနှစ် အကုန်တွင် ကွန်မြူနစ်တို့ကနယ်မြေသစ်များ အခြေခံဒေသသစ်များ တော်တော်သိမ်းမိနေပြီ။ စတုရန်းမိုင်တသန်း လူဦးရေ သန်း ၁၀၀ရှိသည့် အခြေခံဒေသ ၁၉ခုကို သိမ်းမိ နေပြီ။

စာပေအနုပညာနယ်ပယ်နှင့် ပါတီသမိုင်းရေးရာတွင်လည်း လုပ်ဟန်ပြုပြင်ရေး လှုပ်ရှားမှုပြုလုပ်သည်။

မော်က “ယင်အန်းစာပေအနုပညာမိန့်ခွန်း” သည် အထက်ထပ်အဆောက် အအုံက ပြဿနာများကိုဖြေရှင်းရေးတွင် သော့တချောင်းဖြစ်သည်။ မော်က ၁၉၄၂ခု မေလတွင် စာရေးဆရာများ အနုပညာသည်များနှင့် အနုပညာ နယ်ပယ်ကအလုပ်သမားများ၏ ကွန်ဖရင့်တစ်ခုကို ကျင်းပသည်။ မေလ ၂ရက် နေ့ကကျင်းပသည့်ကွန်ဖရင့်သို့ ပညာတတ်ပေါင်းရှစ်ဆယ်တက်သည်။ မော်သည် ကွန်ဖရင့်တွင်သူ့ကိုယ်တိုင်ပါဝင်ဆွေးနွေးသည်။ အနုပညာသည်များ၏ ထင်မြင် ချက်ကို တလေးတစားနားထောင်သည်။ မှတ်စုများမှတ်သည်။

“တချို့ စာရေးဆရာတွေက သူတို့အချက်အလက်တွေကို ကိုးကားပြီးဘို့ စာအုပ်တွေကို ယူလာကြတယ်။ စာပေ ‘အနုပညာ’ ဆိုတဲ့ စကားတွေကို အနုပညာ ဖွင့်ဘို့ အဘိဓာန်စာအုပ်တွေတောင် ယူလာကြတယ်” ဟု ထိုကွန်ဖရင့်ကို တက်

ကို သိနားလည်စေသည်။ ဤလုပ်ငန်းများအတွက် ပထမဆုံးတာဝန်ရှိသူများမှာ ပါတီသင်တန်းကျောင်းက ဆရာများဖြစ်သည်။

“ကျောင်းတွင် ပညာပေးရာမှာပင် တာဝန်လက်ရှိ ကေဒါတွေကို ပညာပေးရာမှာပါ အဘိဓမ္မာသင်ပေးတဲ့ဆရာက တရုတ်ပြည်တော်လှန်ရေးနဲ့ပတ်သက်တဲ့ လောကုန်ကို စူးစမ်းလေ့လာတဲ့ ကျောင်းသားတွေကို ရှေ့ဆောင်ညွှန်ပြပေးဘူး။ ဘောဂဗေဒသင်တဲ့ဆရာက တရုတ်ပြည်စီးပွားရေး ထူးခြားချက်များကို စူးစမ်းလေ့လာတဲ့ ကျောင်းသားတွေကို ရှေ့ဆောင်ညွှန်ပြပေးဘူး။ နိုင်ငံရေးပညာသင်ပေးတဲ့ ဆရာက တရုတ်ပြည်တော်လှန်ရေး နည်းပရိယာယ်များကို စူးစမ်းလေ့လာတဲ့ ကျောင်းသားတွေကို ညွှန်ပြပေးဘူး။ စစ်ပညာသင်ပေးတဲ့ ဆရာက တရုတ်ပြည်ရှိ ထူးခြားချက်နဲ့ ကိုက်ညီတဲ့ သေနင်္ဂဗျူဟာနည်းနဲ့ နည်းပရိယာယ်တွေကို စူးစမ်းလေ့လာတဲ့ ကျောင်းသားတွေကို ညွှန်ပြပေးဘူး။ ...ဒါတွေကို ပေါ့ပေါ့တန်တန်လက်ပိုက်ကြည့်နေလို့ မဖြစ်တော့ဘူး” (“ကျွန်တော်တို့၏လေ့လာမှုကို ပြုပြင်ရေး” လက်ရွေးစင်ကျမ်း၊ အတွဲ ၃)

၁၉၄၁ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁ ရက်နေ့တွင် ဗဟိုကော်မတီက “ပါတီစိတ်ဓာတ်ကြံ့ခိုင်ရေး” ဆိုသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်တရပ်ချသည်။ ထိုဆုံးဖြတ်ချက်ကို မော်ရေးခြင်းဖြစ်သည်။ ပါတီတွင်းတွင် “တသီးပုဂ္ဂလဝါဒ” နှင့် သူရဲကောင်းဝါဒ ပေါ်ပေါက်ထွန်းကားနေပုံ၊ ကိုယ့်ဆန္ဒအလျောက် ထင်ရာစိုင်းနေကြပုံ၊ လိမ်ကောက်မှုများပေါ်ပေါက်နေပုံ၊ ဂိုဏ်းများ အစုများ ပေါ်ပေါက်နေပုံတို့ကို ထောက်ပြသည်။

မော်၏ ပါတီလုပ်ဟန်ပြုပြင်ရေးလှုပ်ရှားမှုသည် ၁၉၄၁ ခု မှ ၁၉၄၄ ခု အထိ သုံးနှစ် ကြာသည်။ ဤ လှုပ်ရှားမှုနှင့် တပါတည်း ကုန်ထုတ်လုပ်ရေး လှုပ်ရှားမှုနှင့် လူထုပညာရေးလှုပ်ရှားမှုများကိုလည်း လုပ်သည်။ အကျိုးဆက်အားဖြင့် လက်တွေ့နှင့် သဘောတရား၊ ခွန်အားစိုက် အလုပ်နှင့် ညာဏ်အားစိုက်အလုပ်တို့ကို ပေါင်းစပ်ပေးနိုင်ခဲ့သည်။ ပညာတတ်များကို လူထုနှင့်ပေါင်းစည်းအောင် လုပ်နိုင်ခဲ့သည်။ တပြိုင်နက်ထဲတွင် အခြေခံဒေသက အစိုးရအဖွဲ့ကိုလည်း ပြင်ဖွဲ့သည်။ “သုံး+သုံး” အချိုး နိုင်ငံရေးအာဏာကို ထူထောင်သည်။ ထိုပနှစ်အရ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့များတွင် ပါတီဝင်ဦးရေ သုံးချိုးတချိုးသာပါသည်။ ပါတီအပြင်ဘက်ကလူထုများထံ အကြံညာဏ် တောင်းရန် ၎င်းတို့၏အကြံပေးချက်ကိုနားထောင်ရန် မော်ကတိုက်တန်းသည်။

စစ်တပ်ကိုပို၍ကောင်းရန်နှင့် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့များကို နှံ့နှံ့နှင့်ကြံ့ကြံ့ခိုင်ရန် အကြံကိုပါတီဝင်မဟုတ်သည့် လိတင်မင်းကအကြံပေးခဲ့သည်။ ၁၉၄၁ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ချန်ကေရှိုက်က စတုတ္ထ တပ်မတော်သစ်ကိုတိုက်သည့်အခါ၌ လိတင်မင်းသည် ချန်ကေရှိုက်၏လုပ်ရပ်ကိုမကျေနပ်ဖြစ်ကာ ကွန်မြူနစ်တို့နယ်သို့ ပြောင်းလာခဲ့သည်။ မော်က လိတင်မင်း၏အကြံပေးချက်ကို လက်ခံသည်။ စစ်

ခဲ့သည့် တပ်သားဟောင်းကြီးတဦးက ပြောပြသည်။ ထိုစကားလုံးများ၏အနက်ကို စာရေးဆရာအချင်းချင်း ငြင်းခုံကြသည်။ ဆွေးနွေးကြသည်။ ဓနုရှင်ရုပ်တည်မှုဖြင့် အနက်ဖွင့်ကြသည်။ သူတို့၏အနက်အဓိပ္ပါယ်များသည် တရုတ်ယဉ်ကျေးမှု၊ တရုတ်ပြည်သူ၊ တရုတ်တော်လှန်ရေးနှင့် နည်းနည်းမျှတပ်ဟပ်ခြင်းမရှိ။ မော်က ပြုံး၍ နားထောင်ကာ လူထုထံ ဆင်းလေ့လာဘို့ အကြံပေးသည်။

“မေလ ၁၀ ရက်နေ့ ဆွေးနွေးပွဲတော့ တနေ့လုံးဘဲ။ ညမိုးချုပ်တဲ့အထိ မပြီးသေးဘူး။ ‘ဘယ်သူ့ ကိုအကျိုးပြုမလဲ’ဆိုတဲ့ ပြဿနာမှာ ကျွန်တော်တို့ တော်တော်ငြင်းလိုက်ကြတယ်။ မေလ ၂၃ ရက် ကွန်ဖရင့် နောက်ဆုံးနေ့ကျတော့လဲ တနေ့ကုန်တာဘဲ။ နောက်ဆုံးနေ့မှာ စာရေးဆရာတွေ အနုပညာသည်တွေ တော်တော်များများတက်ကြတယ်။ ဥက္ကဋ္ဌမော်ကတော့ သူတကာပြောသမျှ စာရွက်တရွက်နဲ့ လိုက်မှတ်နေတာဘဲ။ အဲဒီတုန်းက ကျွန်တော်တို့မှာ စက္ကူသိပ်ရှားနေတယ်။ တဖက်လွတ်စက္ကူတွေကို အသုံးပြုရတယ်။ ဂျပန်လေယာဉ်ပျံတွေလာပြီး စာရွက်တွေကြရင် သိပ်ဝမ်းသာတာဘဲ။ ကျွန်တော်တို့လိုက်ကောက်ပြီး သုံးရတာပေါ့။ နောက်ဆုံးနေ့မှာ ဥက္ကဋ္ဌမော်က နိဂုံးချုပ်မိန့်ခွန်းပြောတယ်။ စာရေးဆရာတွေ အနုပညာသည်တွေလဲ အများကြီးအားတက်သွားတယ်။ လူထုထံဆင်းပြီး လူထုအတွက် စာပေတွေကို ပြုစုကြတယ်။ ‘အရှေ့တခွင်လုံးနဲ့ ဆိုတဲ့ သီချင်းဟာ အဲဒီတုန်းက ရေးတာပေါ့’ဟု တပ်သားဟောင်းကြီးတဦးက ပြောသည်။

မော်၏ “ယင်အန်းစာပေနှင့် အနုပညာမိန့်ခွန်း” သည် စာရေးဆရာအများစုကို ပြောင်းလဲသွားစေသည်မှာ မှန်သည်။ သို့ရာတွင် အားလုံးမဟုတ်။ အချို့သော စာရေးဆရာများသည် မိမိတို့၏ကမ္ဘာအမြင်ကို မပြောင်းခဲ့ကြ။ ဤအချက်ကို ပစ္စည်းမဲ့ယဉ်ကျေးမှုတော်လှန်ရေးကြီးက သက်သေပြခဲ့ပြီ။

ယင်အန်းဆွေးနွေးပွဲတွင်ပြောသည့် မော်၏မိန့်ခွန်းသည်စိတ်ဝင်စားဘွယ်ကောင်းသည်။ ထိုမိန့်ခွန်းထဲတွင် တင်ပြခဲ့သည့် စာပေအနုပညာပြဿနာများသည် မျက်မှောက်ခေတ်စာပေ အနုပညာဆိုင်ရာပြဿနာများပင် ဖြစ်နေသေးသည်။ ထိုမိန့်ခွန်းတွင် မော်က မေလ ၄ ရက် အရေးတော်ပုံပြီးသည့်နောက် ပေါ်ပေါက်လာသည့် “ယဉ်ကျေးမှုတပ်မတော်သစ်” အကြောင်းကို ရှင်းပြသည်။ စာရေးဆရာများလူထုနှင့် တသားတည်းဖြစ်အောင် ပေါင်းစပ်ဘို့ ဆော်ကြသည်။ လူတန်းစားရပ်တည်မှုပြဿနာ၊ သဘောထားပြဿနာ၊ ပရိယာတ်ပြဿနာ၊ လုပ်ဟန်ပြဿနာနှင့် လေ့လာရေးပြဿနာစသည့် အနုပညာသည်၏ ပြဿနာငါးရပ်ကို တင်ပြသွားသည်။ ပရိယာတ်သည် အလုပ်သမား၊ လယ်သမား၊ စစ်သားနှင့် အခြေခံဒေသတွင် တော်လှန်သော ကေဒါများဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် စာရေးဆရာများသည် မြို့ပြပရိယာတ် ကျဉ်းကျဉ်းကလေးအတွက်သာ ရေးကြသည်။

နေရှင်စာဖတ်ပရိသတ်အတွက်သာ ရေးကြသည်ဟု မော်က ဝေဖန်သည်။ ထိုမျှ မက စာရေးဆရာများသည် ပြည်သူများအကြောင်းကို ကောင်းစွာမသိကြ။ လူထု၏ ရှင်သန်ကြွယ်ဝသော ဝေါဟာရများကို အသုံးမပြုကြ။ ထို့ကြောင့်သူတို့၏ ခပုဂ္ဂိုလ်သော စာပေများကို ပြည်သူများကမကြိုက်။ ကိုယ်စာကိုလူထုက နားလည်စေလိုလျှင် ကြိုက်စေလိုလျှင် စာရေးဆရာသည် နာကျင်ရှည်ကြာသည့် ဖြစ်စဉ်တရပ်ကို ဖြတ်သန်းရလိမ့်မည်ဟု မော်က ထောက်ပြသည်။ အခက်အခဲတွင် သံခဲတင်ခံနိုင်ရမည်ဟုဆိုသည်။

“ခင်ဗျားအကြောင်းကို လူထုသိစေချင်ရင် လူထုနဲ့တသားတည်းဖြစ်ချင်ရင် ထုသားတေသားရအောင် ရေရှည်လေ့ကျင့်ဘို့သာမက အဆင်းရဲအပင်ပန်းခံပြီး လေ့ကျင့်ဘို့စိတ်ပိုင်းဖြတ်ရမယ်။ စကားစပ်မိလို့ ကျွန်တော် စိတ်သဘောပြောင်းလာပုံကို ပြောရအုံးမယ်။ ကျွန်တော်ဟာ ကျောင်းသားဘဝကနေပြီး ဘော်လရှင် ရေးထဲဝင်ခဲ့သူဖြစ်တယ်။ ကျောင်းနေတုန်းက ကျောင်းသားအကျင့်တွေ ရခဲ့တယ်။ ဘာကိုမှမထမ်းနိုင် မသယ်နိုင်တဲ့ကျောင်းသားတွေ့ရမှ ကိုယ့်ဝန်စည်းစလယ်ကိုယ်ပိုတဲ့ဟာကို ကာယအလုပ်လုပ်ရတာကို အတော်ဝင်ထင်တဲ့ အလုပ်မျိုးလို့ထင်ခဲ့တယ်။ ကမ္ဘာပေါ်မှာ ပညာတတ်တွေဟာ သန့်ရှင်းတယ်။ အလုပ်သမား လယ်သမားတွေကတော့ မသန့်ရှင်းဘူးလို့ အဲဒီတုန်းက ကျွန်တော်ထင်ခဲ့တယ်။ ပညာတတ်တွေရဲ့ အဝတ်အစားဆိုရင် သူများဟာဖြစ်ပေမဲ့ ကျွန်တော်တစ်ရံတယ်။ သန့်ရှင်းတယ်လို့ဘဲထင်တယ်။ အလုပ်သမား၊ လယ်သမားတွေရဲ့ အဝတ်အစားဆိုရင်တော့ ညစ်ပတ်တယ်ထင်လို့ မဝတ်ချင်ဖူး။ တော်လှန်ရေးထဲဝင်ပြီး အလုပ်သမား လယ်သမားတွေ တော်လှန်ရေး တပ်မတော်သားတွေနဲ့ အတူနေလာတဲ့အခါမှာ သူတို့အကြောင်းကို တခြေခြေသိလာတယ်။ အဲဒီတော့မှ အဲဒီအချိန်ကျတော့မှ ကျွန်တော်ဟာ ဓနရှင်ကျောင်းတွေက သင်ပေးလိုက်တဲ့ ဓနရှင်လူတန်းစားနဲ့ ဓနရှင်ပေါက်စလူတန်းစားတွေရဲ့ စိတ်နေစိတ်ထားမျိုးကို အရင်းအမြစ်ကနေပြီး ပြုပြင်ပြောင်းလဲလာနိုင်ခဲ့တော့တယ်။ အဲဒီအခါမှာ မပြုပြင်ရသေးတဲ့ ပညာတတ်တွေကို အလုပ်သမား လယ်သမားနဲ့ ယှဉ်ကြည့်လိုက်ရင် ပညာတတ်တွေကို သန့်ရှင်းတယ်လို့ မထင်တော့ဘူး။—ဒါဟာ စိတ်နေစိတ်ထားပြောင်းလာတာ။ လူတန်းစားတခုကနေ အခြားလူတန်းစားတခုကို ပြောင်းသွားတာ။ ပညာတတ်ဘဝက ပြောင်းလာတဲ့ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ စာပေအနုပညာရှင်တွေဟာ ကိုယ်လက်ထုတွေကို လူထုက နှစ်သက်လိုလားလာစေချင်ရင် ကိုယ်အတွေးအခေါ်နဲ့ စိတ်နေစိတ်ထားတွေကို ပြောင်းပစ်ရမယ်” (“ယင်အန်းဝာပေအနုပညာဆွေးနွေးပွဲတွင် ပြောကြားသော မိန့်ခွန်း” လက်ရွေးစင်ကျမ်း၊ အတွဲ ၃)

မော်က ပညာတတ်လူတန်းစားများ အတွေးအခေါ် ပြောင်းလဲရေး၊ ကမ္ဘာ့အမြင်ပြောင်းလဲရေးကို အရေးကြီးထား၍ တိုက်တွန်းသည်။ သို့ရာတွင်

ပညာတတ်များ အတွေးအခေါ်ပြောင်းလဲရေးပြဿနာကို တရုတ်ပြည်တွင် ယခုထိ အပြီးတိုင် မခံဖြေရှင်းနိုင်သေး။ တော်လှန်ရေးပြီးသော်လည်း တရုတ်အော်ပရာသည် ၁၉၆၄ ခု ယဉ်ကျေးမှုတော်လှန်ရေးကာလအထိ နဂိုအတိုင်းရှိသေးသည်။ မော်ဇီဇနီးချန်ချင်းသည် တရုတ်အော်ပရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကို ထိုနောက်ကျမှသာ အတားအဆီးမရှိ လုပ်နိုင်ခဲ့သည်။ စာပေနှင့်အနုပညာနယ်ပယ်၌လည်း တရုတ်ပြည်က စာရေးဆရာများသည် မော်ဇီဇြဝါဒကို ကောင်းစွာလက်မခံကြ။ မော်က စာရေးဆရာများသည် နာကျင်ခက်ခဲ၍ရှည်ကြာသည့် ဖြစ်စဉ်ကို ဖြတ်သန်းရမည်ဟု ပြောခဲ့သည်။ အလုပ်သမား၊ လယ်သမားများနှင့် တသားတည်းဖြစ်အောင်ပေါင်းစည်းရမည်ဟု ပြောခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် တရုတ်ပြည်က စာရေးဆရာများသည် မော်ဇီဇြဝါဒကို ပါးစပ်ကသာလိုက်နာသော်လည်း လက်ကလိုက်မလုပ်ကြ။ အလံနီကိုကိုင်ပြီး အလံနီကို ဆန့်ကျင်ကြသည်။ သူတို့သည် မော်ဆန်ကျင်ရေးစာပေအရာရှိများဖြစ်ကြသည်။ ပါးစပ်က မတ်ဝါဒစကားများကိုပြောပြီး လက်တွေ့က ကွန်ဖြူးရှပ် မန်ဒရင်းပညာတတ်လူတန်းစားသစ်ကို ဖန်တီးနေကြသည်။ တရုတ်အလုပ်သမား လယ်သမားများ၏ စာပေအနုပညာသစ်ကို လည်ဖျိုညစ်သတ်နေကြသည်။ လူရွှန်းက ဆန့်ကျင်ခဲ့သည့် ထိုစာရေးဆရာများသည် တရုတ်ပြည်သစ်စာပေလောကတွင် ထိပ်တန်းနေရာကို တက်ယူထားကြသည်။ ကမ္ဘာ့အမြင်ကို ပြောင်းရန်စိတ်မကူး၊ ကြိုးစားခြင်းမရှိတဲ့ အခွင့်အရေးကို အလွဲသုံးစားလုပ်ကြသည်။

“စစ်မြေပြင်ထွက်ပြီး ဒေသနီတွေမှာ နှစ်ပေါင်းများစွာ အလုပ်လုပ်နေကြတဲ့ ရဲဘော်တွေအဖို့တောင် ဘယ်သူ့ အတွက် စာရေးမလဲဆိုတဲ့ ပြဿနာတွေကို ဖြေရှင်းဘို့အတွက် အနဲဆုံးကိုးနှစ်ဆယ်နှစ် ကြာလိမ့်မယ်။ ဘယ်သူ့ အတွက်လဲဆိုတဲ့ ပြဿနာဟာ အရင်းခံပြဿနာဖြစ်တယ်။ မူပြဿနာဖြစ်တယ်။ ပြည်သူတွေ့ရဘဝထဲမှာ စာပေအနုပညာလက်ရာတွေ ဖန်တီးဘို့အတွက် သယ်ငာတပစ္စည်းတွေ မူလကတည်းက ကိန်းအောင်းနေတယ်။ အချောမရှိင်ရသေးတဲ့ အရာတွေဖြစ်တယ်။ ဒါပေမဲ့ အသက်အပါဆုံး အခြေခံအကျဆုံးအရာတွေ ဖြစ်တယ်။...စာပေအနုပညာအားလုံးအတွက် သုံးလို့မကုန် ယူလို့မခန်းတဲ့ တခုတည်းသော ရေသောက်မြစ်ဖြစ်တယ်။ ...အလားအလာရှိတဲ့ စာပေအနုပညာရှင်တွေဟာ လူထုထဲကို မုချသွားကြရမယ်။ အလုပ်သမား၊ လယ်သမား၊ တပ်မတော်သားထုထဲကို သွားကြရမယ်။ ပြင်းထန်တဲ့တိုက်ပွဲမှာ ပါဝင်ကြရမယ်။...အဲဒီလို သွားပြီး လူအားလုံး လူတန်းစားအားလုံး၊ လူထုအားလုံးနဲ့ ရှိရှိသမျှ အသက်ဝင်လှုပ်ရှားနေတဲ့ ဘဝသဏ္ဍာန်နဲ့ တိုက်ပွဲသဏ္ဍာန်တွေ၊ ရှိရှိသမျှ စာပေအနုပညာကုန်ကြမ်းတွေကို အကဲခတ်ရမယ်။ ကိုယ်တိုင်ခံစားကြည့်ရမယ်။ လေ့လာဆန်းစစ်ရမယ်။ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာရမယ်။ အဲဒီလိုလုပ်ပြီးမှသာ စာပေအနုပညာလက်ရာ

တွေ့ကို ဖန်တီးနိုင်လိမ့်မယ်” (“ယင်အန်း စာပေအနုပညာ ဆွေးနွေးပွဲတွင် ပြောကြားသောမိန့်ခွန်း” လက်ရွေးစင်ကျမ်း၊ အတွဲ ၃)

မော်ပြောသည့် အချက်များကို ရိုးသားသည့် စာရေးဆရာတိုင်း အနုပညာ ရှင်တိုင်း ငြင်းဘွယ်မရှိ။ ငြင်းစရာအကြောင်းမရှိ။ မော်ပြောသည့်အချက်များကို ရိုးသားသည့် မည်သည့်စာရေးဆရာ၊ မည်သည့်အနုပညာသည်ကမျှ ငြင်းစရာ အကြောင်းမရှိ။ သို့ရာတွင် အလုပ်သမား လယ်သမားတို့၏ သူရဲကောင်းလက္ခဏာချက်များကို အသားပေး၍ ရေးချယ်ရမည်ဆိုသည့် အချက်ကိုမူ အချို့က စဉ်းစားကြလိမ့်မည်။ မပီပြင်သော၊ ကြားကျသော၊ မှန်ဝါးသော ဟင်းမလက် စရိုက်ဇာတ်ဆောင်မျိုး တန်ပြန်တော်လှန်ရေးသမား ဇာတ်ဆောင်မျိုး၊ ဓနရှင် လူတန်းစားဇာတ်ဆောင်မျိုး အားကျဘွယ်၊ မြတ်နိုးဘွယ်၊ သနားဘွယ်၊ အဘု ယူဘွယ်ဖြစ်အောင် မရေးသင့် ဟူသည့်အဆိုကိုမူ အချို့က စဉ်းစားကြလိမ့်မည်။ မော်သည် မော်ကွန်း (ခေတ်) ကြီးတွင် ပါဝင်သူဖြစ်သည်။ အလုပ်သမားနှင့် လယ်သမားများသည် ဤမော်ကွန်း(ခေတ်)ကြီးကို ဖန်တီးခဲ့ကြသည်။ မော်ကွန်း (ခေတ်) ကြီးများသည် အဟုတ်တကယ်ရှိသည့် ဘဝထက် ကြီးကျယ်ခမ်းနားသော သူရဲကောင်းများလိုသည်။ ထို့ကြောင့် မော်ကွန်းကောင်းသစ်များကို ရေးချယ်ပြုတို့ စာပေအနုပညာသစ်ကို တည်ဆောက်ဘို့ တော်လှန်ရေး၏ စွမ်းပကားကိုဖွဲ့ဆိုဘို့ ဆော်ကြသည်။ သို့ရာတွင် ဤသို့ရေးနိုင်ဖို့နိုင်ဘို့အတွက် စာရေး ဆရာသည် ကမ္ဘာ့အမြင်ကို ပြောင်းရလိမ့်မည်။ ဓနရှင်လူတန်းစားကို ဇာတ်ခုံ ပေါ်တင်၍ သူရဲကောင်းလုပ်ခိုင်း၍ဖြစ်။ ကုမ္ပဏီတော်ယောက်ကို အလုပ်သမား တယောက်လို ချီးကျူးစရာဖြစ်နေအောင် နှစ်သက်ဖွယ်ဖြစ်နေအောင် ဇာတ်လိုက် ထားရေး၍ဖြစ်။ အနုပညာသည် မျှတစွာ ဘော်ပြုရမည်ဟု ဆိုကာ လူဆိုးနှင့် လူကောင်းကို တန်းတူထားရေး၍ဖြစ်။ အနုပညာသစ်ကို ဖန်တီးနိုင်ဘို့အတွက် စာရေးဆရာသည် လူတန်းစားအမြင် ပြောင်းရလိမ့်မည်။ ဤသို့မပြောင်းနိုင်သေး သရွေ့ ပြဿနာသည် ပြေလည်ဦးမည်မဟုတ်။

ပါတီလုပ်ဟန်ပြုပြင်ရေး လှုပ်ရှားမှုသည် ၁၉၄၃ ခုနှစ်တွင် အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်သည်။ မော်ကွန်း တရုတ်ပြည်၏ စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေး စစ်ရေးနှင့် သမိုင်း စသည်တို့ကို သုတေသနလုပ်ရန် ပါတီဝင်ထုကို ဆော်ကြသည်။ တရုတ်ခေတ်ရှင် လူတန်းစားက ဤအလုပ်များကိုမလုပ်ခဲ့။ ယခုမိမိတို့က မိမိတို့အမြင်ဖြင့် လုပ်ရ မည်ဟု တိုက်တွန်းသည်။ တရုတ်ပြည်၏ သမိုင်းကြောင်းကို သုတေသနလုပ်ရန် တရုတ် အလုပ်သမား လူတန်းစား အပေါ် တာဝန် ကျလာပြီဟု ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် ၁၉၄၅ ခုနှစ်တွင် ပါတီသုတေသနအဖွဲ့က ပါတီတွင်းက မွားလှင်း

သော လမ်းစဉ်များ၊ ပါတီဆန္ဒမကွန်ဂရက်၊ ၁၉၃၁ ခုနှစ်တွင် ရွှားပြန်တို့၏ ပါတီတွင်း အာဏာသိမ်းပွဲ စသည်တို့နှင့်ပတ်သက်၍ အချက်အလက်များ ရှာဖွေစူးဆောင်းသည်။ ၁၉၃၁ မှ ၁၉၃၄ ခုနှစ် ဝမ်မင်းလမ်းစဉ် ကြီးစိုးခဲ့သည့် ကာလအတွင်း ပါတီသမိုင်းကို အကျယ်တဝင့် ဆွေးနွေးသည်။

ထိုဆွေးနွေးပွဲများ၌ ချူအင်လိုင်းသည် အရေးကြီးသော အခန်းမှပါသည်။ ပါတီအစဉ်အလာ၊ ပါတီဝင်ထု၏ယုံကြည်မှု၊ သူ၏ကိုယ်ကျိုးမငဲ့မှုတို့ကြောင့် ချူအင်လိုင်းသည် ပါတီတွင်းတွင် အရေးပါသူဖြစ်သည်။ ထိုစဉ်က ချူအင်လိုင်းသည် ကူမင်တန်နှင့်ဆက်သွယ်ရန်အတွက် တာဝန်ခံအဖြစ် ချုံကင်းမြို့သို့ရောက်နေသည်။ ချုံကင်းတွင် ကူမင်တန်သူလျှို့များ၊ အချုပ်အချယ်များနှင့် ခက်ခဲစွာနေရသည့်တိုင် ချူအင်လိုင်းသည် နှစ်ပါတီဆက်သွယ်ရေး မပျက်အောင် ထိန်းခဲ့သည်။

၁၉၄၂ ခု နွေရာသီတွင် ချူအင်လိုင်းယင်အန်းသို့ ပြန်ရောက်လာကာ လုပ်ဟန်ပြုပြင်ရေး လှုပ်ရှားမှုတွင် ပါဝင်သည်။ ပါတီသမိုင်းနှင့် ပတ်သက်သည့် ပြဿနာများတွင် ချူအင်လိုင်းသည် အရေးကြီးသော အခန်းမှပါသည်။ ထိုစဉ်က ချူအင်လိုင်းက မော်ကို ထောက်ခံသည်။

“ရဲဘော်မော်စီတုန်းရဲ့ အမြင်များဟာ သမိုင်းရေးအခြေအမြင်ရှိတယ်။ တရုတ်ပြည်တော်လှန်ရေးကို ဦးတည်တယ်ဆိုတာ ပါတီရဲ့ ၂၂ နှစ်သမိုင်းက သက်သေပြခဲ့တယ်။ ရဲဘော်မော်စီတုန်းရဲ့ လမ်းစဉ်ဟာ မှန်ကန်တဲ့တခုတည်းသော လမ်းစဉ်ဖြစ်တယ်။ ရဲဘော်မော်စီတုန်းဟာ ကွန်မြူနစ်ဝါဒနှင့် တရုတ်အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးလှုပ်ရှားမှုကို ပေါင်းစပ်ပေးနိုင်ခဲ့တယ်။ သူ့ခေါင်းဆောင်မှုကြောင့် ကျွန်တော်တို့ပါတီဟာ မကြုံဘူးအောင်တိုးတက်ကြီးထွားလာခဲ့တယ်” ဟု ချူအင်လိုင်းကပြောခဲ့သည်။ လုပ်ဟန်ပြုပြင်ရေးလှုပ်ရှားမှုတွင် ပါတီသမိုင်းနှင့်ပတ်သက်၍ အကျိတ်အနယ်ဆေးနှေးခဲ့ကြသည်။ လမ်းစဉ်အမှားများကို စိစစ်ခဲ့ကြသည်။ ဝေဖန်ရေးနှင့် ကိုယ်ကိုကိုယ် ဝေဖန်ရေးလုပ်ကြသည်။ သို့ဖြင့် ၁၉၄၄ ခုနှစ်အကုန်တွင် ပါတီတွင်းကလမ်းစဉ်နှစ်ရပ်တိုက်ပွဲ၌ မော်၏ လမ်းစဉ်အနိုင်ရခဲ့သည်။

မော်က သူ့ လမ်းစဉ်ကို လူထုလမ်းစဉ်ဖြစ်အောင်လုပ်သည်။ လူထုလမ်းစဉ်တွင် ဒီမိုကရေစီကျသည့်လမ်းစဉ်၊ လူအများနားလည်သည့် လမ်းစဉ်ဖြစ်အောင် ကြိုးပမ်းသည်။ ၁၉၄၃ ခုနှစ်တွင်ရေးသည့် “ခေါင်းဆောင်မှု နည်းနာများနှင့်ပတ်သက်သည့် ပြဿနာအချို့” ဟူသောစာတမ်းတွင် မော်ကလူထုလမ်းစဉ်ကို အနုပဋိလောမကျကျ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။

“ကျွန်တော်တို့ပါတီ၏ လက်တွေ့လုပ်ငန်းအားလုံးတွင် မှန်ကန်သော ခေါင်းဆောင်မှုဟူသမျှသည် လူထုထံမှလာ၍ လူထုထံသို့ပြန်သွားခြင်းဖြစ်ရမည်။ ဆိုလိုသည်မှာ လူထု၏ဆင်ခြင်ချက်များ.... (ပြန်ကြည့်စနစ်တကျမရှိသော ယင်မြင်

ချက်များ)ကိုစုစည်းကာ (လေ့လာဆန်းစစ်ပြီး၊ စုစည်း၍ စနစ်တကျဖြစ်သော ထင်မြင်ချက်များဖြစ်လာအောင်လုပ်ကာ)လူထုထံသို့တဖန် ၀ါခဲဖြန့်ခြင်း ရှင်းပြခြင်း ပြုလုပ်ရမည်။ သို့ဖြင့် ထိုထင်မြင်ချက်များ ကို လူထုထင်မြင်ချက်ဖြစ်အောင်လုပ်ကာ လူထုအားစွဲမြဲစွာဆုပ်ကိုင်၍ လက်တွေ့လုပ်ကိုင်စေရမည့်အပြင် သို့လုပ်ကိုင်ရင်း ထိုထင်မြင်ချက်များမှန်မမှန်ကို ဆန်းစစ်ရမည်။ ၎င်းမနာက်လူထုထံမှထင်မြင်ချက်များကို ထပ်မံစုစည်းကာ တဖန်လူထုထံသို့သွားရောက်ပြီး စွဲမြဲစွာဆုပ်ကိုင်ရမည်။ ယင်းသို့အကန့်အသန့်မရှိ ထပ်တလဲလဲလုပ်ခြင်းအားဖြင့် တကြိမ်ထက်တကြိမ်ပို၍ မှန်ကန်၊ ပို၍အသက်ဝင်၊ ပို၍ကြွယ်ဝလာပေလိမ့်မည်” (“ခေါင်းဆောင်နည်းနှင့် ပတ်သက်သည့် ပြဿနာအချို့” လက်ရွေးစင်ကျမ်း၊ အတွဲ ၃)

ပါတီလုပ်ဟန်ပြုပြင်ရေးလှုပ်ရှားမှု၏ ရည်ရွယ်ချက်သည် ပါတီတွင်းမှအမှားကျူးလွန်သူများကို အပြတ်ရှင်းပစ်ရန်၊ အပြစ်ပေးရန်မဟုတ် ပညာပေးရန်ဖြစ်သည်။ “ဧကဂါကိုပျောက်အောင်ကုလူမမာကိုကယ်တင်” ဆိုသည့်မူကိုကျင့်သုံးသည်၊ ကိုယ့်ကိုကိုယ်ဝေဖန်ရေးကို ကျင့်သုံးရန်ဆော်ကြသည်။

၁၉၄၄ ခုနှစ်တွင် ပါတီဝင်ဦးရေ ၈၅၃.၄၂၀ ရှိလာသည်။ ၁၉၄၅ ခုနှစ်ဧပြီလတွင်ပါတီဝင်ဦးရေ ၁.၂၁၁.၁၂၈ ရှိလာသည်။ ပါတီဝင်သစ်များမှာ လုပ်ဟန်ပြုပြင်ရေးလှုပ်ရှားမှုတွင် တက်ကြွသူများဖြစ်သည်။ သမဝါယမများတွင် တက်ကြွစွာဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည့် အလုပ်သမားများ လယ်သမားများ ဖြစ်ကြသည်။ ကုန်ထုတ်လုပ်ရေးလှုပ်ရှားမှုတွင် ထူးချွန်ခဲ့သည့် တပ်မတော်သားများဖြစ်ကြသည်။ ဂျပန်ခုခံရေးတက္ကသိုလ်တွင်လည်း ပညာတတ်များထက် အလုပ်သမား လယ်သမားများ အောက်ခြေခေကဒါများကို ဝင်ခွင့်ပြုခဲ့သည်။

မော်သည် ပါတီတွင်းတွင် သူ့လမ်းစဉ်အောင်မြင်ခဲ့သည့်အတွက် သူ့လမ်းစဉ်ဆန့်ကျင်သူများ၊ အမှားကျူးလွန်သူများကို လက်စားချေခြင်း မပြု။ ကိုယ့်အမှားကို ပြင်ရန်၊ ကမ္ဘာ့အမြင်ပြောင်းလဲရန် အချိန်ပေးသည်။

“အမှားတွေကို ကျုပ်တို့ဖော်ထုတ်တာ ချွတ်ယွင်းချက်ကို ဝေဖန်ဆန်းစစ်တာရဲ့ ရည်ရွယ်ချက်ဟာ ဆရာဝန်က ဧကဂါကုတောနဲ့ အတူတူဘဲ။ လူမမာကို အသေသတ်ဖို့မဟုတ်။ ကယ်တင်ဘို့အတွက်သာ ဖြစ်တယ်။ ...အမှားပြုမိသူတိုင်း အကခံရမှာမကြောက်ရင် အမှားကို တွယ်ကပ်မနေရင် ကယ်လို့မရတော့တဲ့အထိ ခေါင်းမာမနေဘဲ ရိုးရိုးသားသား တကယ်ဘဲ အကုခံချင်ရင် အမှားကို ပြင်ချင်ရင် သူ့ကို ကျုပ်တို့ ကြိုဆိုလက်ခံရမယ်။ သူ့ဧကဂါပျောက်အောင် ကုပေးရမယ်။ ရဲဘော်ကောင်းတယောက်ဖြစ်လာအောင် လုပ်ပေးရမယ်။ ဒီလုပ်ငန်းဟာ ခဏလောက် အားရပါးရ လုပ်ရရင်ပြီးရောဆိုပြီး အရမ်းကာဧထု ထိုးနှက်ရုံနဲ့ ပြီးတဲ့ကိုစွမဟုတ်ဘူး။ အတေးအခေါ်အချ၊ နိုင်ငံရေးအရ ဝေဒနာခွဲကပ်လာရင် ဘယ်တော့မှ အကြမ်းမကိုင်ရ ဧကဂါပျောက်အောင်ကျပြီး လူမမာကို ကယ်တင်

တဲ့သဘောထားနဲ့ လုပ်ရမယ်” (“ပါတီလုပ်ဟန် ပြုပြင်ကြ” လက်ရွေးစင်ကျမ်း၊ အတွဲ ၃)

မော်စီတုန်းအတွေးအခေါ်ဆိုသည့် စကားလုံးကို ၁၉၄၃ ခုနှစ်တွင် စတင်သုံးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ၁၉၄၅ ခုတွင် ကျင်းပသည့် ပါတီသတ္တမကျွန်းဂရက်တွင် ပါတီ၏အတွေးအခေါ်ဖြစ်လာသည်။ မော်သည် လူထုကြိုက်ခေါင်းဆောင်တယောက်ဖြစ်နေပြီ။ မော်၏လမ်းစဉ်များကို အလုပ်သမား၊ လယ်သမား၊ တပ်မတော်သားနှင့် အောက်ခြေကေဒါများက ထောက်ခံကြသည်။ မော်၏ပေါ်လစီများသည် ၎င်းတို့၏ လိုအပ်ချက်များနှင့် ကိုက်ညီသည်။

“လူထုကြီးက လက်ခံအတည်ပြုပြီးမှသာ ပါတီဟာ လုပ်ငန်းတွေကို အကောင်အထည်ပေါ်တယ်။ လူထုရဲ့အင်အားနဲ့ အရင်ညီတယ်။ ဒီအချက်ဟာ ကျွန်တော်တို့ကို လူထုနဲ့ ဆက်ဆံတဲ့နေရာမှာ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ အခြေခံမူဖြစ်တယ်” ဟု မော်က အမေရိကန်သတင်းစာဆရာ ဂန်သာစတိန်းကို ပြောဘူးသည်။

မော်၏ဩဇာ လူထုထဲတွင် ကြီးလာသည့်အခါ၌ မော်ဆန်ကျင်သူများက “ပုဂ္ဂိုလ်ကိုးကွယ်မှု” တမျိုးဟု တံဆိပ်တပ်ခဲ့ကြသည်။ အထူးသဖြင့် ပစ္စည်းမဲ့ယဉ်ကျေးမှု တော်လှန်ရေး ကာလအတွင်း မော် ဆန်ကျင်ရေးသမားများက “ပုဂ္ဂိုလ်ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်မှု” ဖြစ်အောင် အလွန်အကျွံလုပ်ခဲ့ကြသည်။ စင်စစ်ပုဂ္ဂိုလ်ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်မှုသည် ပဒေသရာဇ် အစဉ်အလာတရပ် ဖြစ်သည်။ ထိုအစဉ်အလာသည် တရုတ်ပြည်သူများကြားတွင် ကြွင်းကျန်နေခဲ့ပြန်သည်။ သူ့လမ်းစဉ်အောင်မြင်ရေးအတွက် အချိန်တချိန်တွင် ပုဂ္ဂိုလ်ကိုးကွယ်မှုသည် မည်မျှအကျိုးယုတ်စေနိုင်သည်ကို မော်သိပြီးဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် “ပုဂ္ဂိုလ်ကိုးကွယ်မှုကို သွေးအေးသွားအောင် လုပ်ရမည်”ဟု ၁၉၇၀ ခုနှစ်က အဂ္ဂါစနိုးကို ပြောခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

မော်စီတုန်းအတွေးအခေါ်ဟူသည့် လက်ရှိသမိုင်းခေတ်၏ ထူးခြားချက်များနှင့် ပေါင်းစပ်ထားသည့် မတ်ဝါဒ-လီနင်ဝါဒဖြစ်သည်။ အသိတရားသစ်ကို ပကတိလက်တွေ့မှ ထုတ်ယူရန်သင်ကြားသည်။ မတ်ဝါဒကို တိုင်းပြည်တပြည်၏ တိကျသော အခြေအနေများနှင့် လိုက်လျောညီအောင် ကျင့်သုံးသည်။ တော်လှန်ရေးကို လမ်းပြသည်။ အလုပ်၏လမ်းညွှန်ဖြစ်သည်။ မော်၏အတွေးအခေါ်သည် အကောင်အထည်မဲ့သော အသိပညာဆိုင်ရာ စည်းကမ်းတရပ် မဟုတ်။ အသက်ပါသော ရှင်သန်သော လူထုလမ်းစဉ်ဖြစ်သည်။

ပါတီလုပ်ဟန်ပြင်ရေး ကာလအတွင်း ချန်ကေရှိတ်က တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီကို ဘက်ပေါင်းစုံမှ ပိတ်ဆို့ထားသည်။ သို့ရာတွင် ချွန်ကင်းရှီ ပါတီ၏ဆက်သွယ်ရေး ဗျူဟာသည် မှန်မှန်ကြီး အလုပ်လုပ်လျက်ရှိသည်။

၁၉၄၂ ခုနှစ် မတ်လ ၂၀ ရက်နေ့တွင် တရုတ် ကွန်မြူနစ် ပါတီက ကူမင်တန်သို့ တောင်းဆိုချက်များ တင်ပြလိုက်သည်။ တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီကို တရားဝင်ပါတီတခုအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုရမည်။ လွတ်မြောက်ပြီးနယ်မြေများကို ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေး ဒေသများအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုရမည်။ အမှတ် ၈ စပ်ကြောင်းတပ်မတော်ကို တပ်မကြီး ၃ ခုမှ ၈ ခုအထိ တိုးချဲ့ခွင့်ပြုရမည်။ စတုတ္ထ တပ်မတော်သစ်ကို မြစ်ဝါမြစ်တောင်ဘက်တွင် တပ်စုခွင့်ပြုရမည် စသည်တို့ဖြစ်သည်။ ၎င်းနှင့်အတူ ညွန့်ပေါင်းအစိုးရ ဖွဲ့စည်းရေးအတွက် အချက် ၁၀ ချက်ကိုလည်း တင်ပြသည်။ ချန်ကေရှိတ်က ကွန်မြူနစ်တို့၏ တောင်းဆိုချက်များကို ပယ်ချလိုက်သဖြင့် စေ့စပ်ဆွေးနွေးမှုများ ပျက်သွားသည်။

သို့ရာတွင် နိုင်ငံတကာ အခြေအနေက ကွန်မြူနစ်တို့ဘက်သို့ အလေးတင်းနေသည်။ အမေရိကန်သည် အရှေ့အာရှ တောင်ပိုင်းတွင် ဂျပန်ကိုတိုက်ရသည်။ ထို့ကြောင့် ဂျပန်ကိုတိုက်မည့်အားများကို သူ့ဘက်တွင် စုစည်းထားသို့လိုသည်။ အမေရိကန်လက်နက်ကို အားကိုးနေရသည့် ချန်ကေရှိတ်သည် ကွန်မြူနစ်များကို တိုက်ချင်နေသော်လည်း အမေရိကန်က ဟန့်တားသဖြင့် မတိုက်နိုင်။ သို့ရာတွင် ကွန်မြူနစ်များနှင့် နောက်ဆုံးပိတ် စာရင်းရှင်းရန်အတွက် လက်နက်များကို ကျိတ်စနေသည်။

ချွန်ကင်းရှီသည် အမေရိကန် သံတမန်များနှင့် သတင်းစာဆရာများသည် ချန်ကေရှိတ်ကို သံသယ ဖြစ်နေကြသည်။ ချန်ကေရှိတ်၏တပ်များ အခြေအနေ၊ ချန်ကေရှိတ်လက်အောက်က လူထုအခြေအနေကိုကြည့်၍ စိတ်ပျက်နေကြသည်။ ၁၉၄၄ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်က ဂျပန်ကိုအပြီးသတ် ထိုးစစ်ဆင်ရန်အတွက် ချန်ကေရှိတ်၏တပ်များကို ပြန်ဖွဲ့ရန် ဗိုလ်ချုပ်စတီးဝဲလ်ကို လွှတ်လိုက်သည်။ စစ်မျက်နှာတွင် ဂျပန်စစ်တပ် ၅၀ ဘုန်းကို ကွန်မြူနစ်များက ချေမှုန်းနေသည့် သတင်းများကို ကြားရသည့်အခါတွင် အမေရိကန်တို့ ကွန်မြူနစ်များကို အထင်ကြီးလာကြသည်။ ချန်ကေရှိတ်က ဂျပန်ကိုကောင်းကောင်း မတိုက်ဘဲ ကွန်မြူနစ်များနှင့် ပြည်တွင်းစစ်ခင်းရန် ပြင်ဆင်နေခြင်းကိုကြည့်၍ သမတ ရူဆာ့ ကလည်း မကြည်မသာ ဖြစ်နေသည်။

ချန်ကေရှိတ်နှင့် ပြည်တွင်းစစ်ဖြစ်ရန် အလားအလာတွေ ရှိနေသည်ဟု မော်က ၁၉၄၄ ခုနှစ်တွင် ဂန်သာစတီန်းကို ပြောခဲ့သည်။ ထို့အတွက် မော်ဘက်ကကြည့်လျှင် ကိုယ့်ဘက်ကို ပြင်ရမည်။ ပါတီကို သိပ်သည်းခိုင်မာအောင်

တည်ဆောက်ရလိမ့်မည်။ “အနိုင်ယူရဲ့သလား၊ ဟုတ်တယ်၊ ကျွန်တော်တို့ဟာ အနိုင်ယူရဲ့တယ်” ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။ မော်၏စကားလုံးများသည် တရုတ် ပြည်တပြည်လုံးတွင် အောင်ပွဲခံရန် သံဓိဋ္ဌာန်ကို ဖော်ပြလိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ စင်စစ်အာဏာသိမ်းရန် ရည်ရွယ်ခြင်းမရှိသည့် တော်လှန်ရေးတရပ်သည် ဘာမျှ အဓိပ္ပာယ်ရှိမည် မဟုတ်။

အာဏာသိမ်းရေးတိုက်ခိုက်မှု အောင်မြင်ရေး၌ လုပ်ဟန်ပြုပြင်ရေး လှုပ်ရှားမှု သည် အရေးကြီးသောကခန်းမှ ပါနေသည်။ ထိုအချိန်က ကွန်မြူနစ်ပါတီသည် ၎င်း၏ပန်းတိုင်ကိုရောက်ဖို့ ၅ နှစ်မျှသာ လိုတော့သည်။ သို့ရာတွင် ထိုအချိန်တွင် ရောက်မည်ဟု မည်သူမျှမထင်မိကြ။ လုပ်ဟန်ပြင်ရေးလှုပ်ရှားမှုသည် ထိုပန်းတိုင် သို့ရောက်ရေး၌ အဓိကကျကြောင်းကို မည်သူမျှမသိကြ။

သတ္တမကုန်ဂရက်။ ၁၉၄၅ခု ဧပြီလ

တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ သတ္တမကုန်ဂရက်ကို ယင်အန်းတွင်ကျင်းပသည်။ ၁၉၄၅ ခုဧပြီလမှ ဇွန်လအထိကြာသည်။ သတ္တမကုန်ဂရက်ကို ၁၉၂၀ ခု မော်စကိုတွင်ကျင်းပခဲ့ခြင်းဖြစ်ရာ ၁၇နှစ် ကြာသွားပြီး၊ ထိုစဉ်က တရုတ် ကွန်မြူနစ်ပါတီသည် အမဲလိုက်ခံနေရသည့် အစိတ်စိတ်အပိုင်းပိုင်းဖြစ်နေ သည့်ပါတီကလေးတခုဖြစ်သည်။ ၁၉၄၅ခုနှစ်တွင်မူ ကမ္ဘာတွင်ဒုတိယအကြီးဆုံး ကွန်မြူနစ်ပါတီဖြစ်နေပြီ။

သတ္တမကုန်ဂရက်ကို “ညီညွတ်စွာတွင်စံပြုကုန်ဂရက်၊ အလွန်အောင်မြင်တဲ့ ကုန်ဂရက်”ဟု မော်ကပြောခဲ့သည်။ ကုန်ဂရက်ပါတီသမိုင်းကို စိစစ်ခဲ့သည်။ နိုင်ငံရေးနှင့်သမိုင်းရေးအခြေအနေများကို ကောက်ချက်ဆွဲခဲ့သည်။ အောင်ပွဲများကို သုံးသပ်သည်။ အမှားများကိုဖယ်ရှင်းသည်။ ပါတီညီညွတ်ရေး၊ လုပ်ဟန်ပြုပြင်ရေး၊ ကုန်ထုတ်လုပ်ရေး၊ ဂျပန်ခုခံရေးတို့တွင် အောင်မြင်သည်ဟု ကျေညာခဲ့သည်။ ပါတီ၏ရှေ့လမ်းစဉ်ကိုချမှတ်သည်။ (“ညွှန်ပေါင်းအစိုးရ” စာတမ်း လက်ရွေးစင် ကျမ်း၊ တွဲ ၃။)

သတ္တမကုန်ဂရက်ကျင်းပရာ အဆောက်အဦကို ယင်အန်းတွင် ပြတိုက် လှုပ်ထားသည်။ သတ္တမကုန်ဂရက်သည် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏သမိုင်းတွင် အရေးကြီးသည်။ တော်လှန်ရေးအဆင့်တခုပြီး၍ နောက်တဆင့်သို့တက်မည့်ခြေလှမ်း တခုဖြစ်သည်။

မော်က တောင်ပိုင်းစစ်မျက်နှာသို့ထွက်မည့် အမှတ် ၈ စစ်ကြောင်း တပ်နီတော်တပ်မဟာ အမှတ် ၃၅၉မှ တပ်သားများအား မိန့်ခွန်းပြောကာ ကဗျာတပုဒ်ရွတ်ပြသည်။

ပိုင်းပင်လိုလဲကျင့်ရမယ် မိုးမပင်လိုလဲကျင့်ရမယ်
ပိုင်းပင်ဟာအမြဲစိမ်းတယ်၊ မိုးသက်လေထဲမုန့်တိုင်းထဲမှာ
မားမားရပ်တယ် (ပိုင်းပင်မှာမူရှိတယ်)
မိုးမပင်က နေရာတကာမှာစိုက်လို့ရတယ်
နွေကျတော့
သူ့အကိုင်းအခက်တွေ့ရှည်လာပြီး
မရည်ထွက်နိုင်တဲ့ မိုးမခွက်တွေဟာ
လှပစွာလှုပ်ရှားကြတယ် (မိုးမပင်မှာ ပျော့ပျောင်းမှုရှိတယ်)

မော်သည်ဆက္ကမကွန်ဂရက်တွင် မိန့်ခွန်းသုံးခုပြောသည်။ “ညွန့်ပေါင်းအစိုးရ” “ယွှက်တောင်ဖြူခြင်း” နှင့် “လှုပ်ဟန်ပြုပြင်ရေးနှင့်ကုန်ထုတ်လုပ်ရေး လှုပ်ရှားမှုကြီးနှစ်ခု၏ အရေးပါပုံ” ဆိုသည့်မိန့်ခွန်းများဖြစ်သည်။ “ညွန့်ပေါင်းအစိုးရ” စာတမ်းသည်အရေးကြီးသည်။ ထိုစာတမ်းကိုနားလည်ရန်အတွက် ဆက္ကမကွန်ဂရက်နောက်ခံထုဝင်ကို သိထားသို့လိုသည်။

တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီနှင့်ချွန်ကေရှီတို့၊ အမေရိကန်၊ ဆိုဗီယက်ယူနီယန် တို့၏ဆက်ဆံရေး ဆိုဗီယက်ယူနီယန်နှင့်အမေရိကန်၊ ချွန်ကေရှီတို့တို့၏ဆက်ဆံရေး ကိစ္စများသည် ဆက္ကမကွန်ဂရက်တွင် မော်ပြောသည့်မိန့်ခွန်းများနှင့် ဆက်စပ်နေသည်။ ၁၉၄၅ခု ဧပြီလတွင် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီနှင့် တပ်နီတော်သည် အမျိုးသားအင်အားစုတခုမျှသာမဟုတ်တော့၊ နိုင်ငံတကာလက္ခဏာဆောင်သည့် အင်အားစုကြီးတခုဖြစ်နေပြီ။ ပါတီတွင်း၌ မော်သည် သဘောတရားရေးအရ အောင်ပံ့ရနေပြီ။ မော်စီတုန်းအတွေးအခေါ်သည် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ လမ်းညွှန်မှုဖြစ်နေပြီ။ ပါတီဝင် ၁,၂၃၁,၁၂၇ ရှိနေပြီ။ တပ်နီတော်အင်အား ၉၁၀,၀၀၀ ရှိနေပြီ။ ပြည်သူ့စစ် ၂,၂၉၉,၀၀၀ ရှိနေပြီ။

လှုပ်ဟန်ပြုပြင်ရေးလှုပ်ရှားမှုကြောင့် ပါတီသည် စည်းရုံးညီညွတ်၍ စည်းကမ်းသေသပ်သည့် ပါတီဖြစ်နေပြီ။ စစ်တပ်အင်အားလည်းကောင်းနေပြီ။ အရည်အချင်းရှိသည့် ခေါင်းဆောင်များနှင့် ကျေးလက်အတွေ့အကြုံရှိ၍ ကိုယ်ကျိုးမငဲ့သော ပါတီကေဒါများလည်းရှိနေပြီ။ ယင်အန်း၏ကုန်သွင်းသည် တရုတ်ပြည်တွင်သာမက ကမ္ဘာသို့ပင် ပျံ့နှံ့နေပြီ။ ကုန်ထုတ်လုပ်ရေးလှုပ်ရှားမှုအောင်

မြင်သည့်အတွက် ကူမင်တန်အစိုးရ၏ အကျင့်ပျက်မှု၊ လာဘ်စားမှု၊ ရက်စက်မှု၊ ငွေဖောင်းပွမှုတို့သည် ပို၍သိသာထင်ရှားလာသည်။ တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီက ဒေသခံလူထုကို ဂရုစိုက်သည်။ တည်ငြိမ်သည့်စီးပွားရေးပေါ်လစီများကို ကျင့်သုံးနေသည်။ တဖက်၌ချွန်ကေရှီတ်အစိုးရသည် စီးပွားရေးအကြပ်အတည်းများကြောင့် ဂယိမ်းဂယိုင်ဖြစ်နေသည်။ ကျေးလက်လူထုသည် အတိရကျောက်နေသည်။ တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီက ကျေးလက်လူထုမြောက်ပြီး ဒေသတွင်သာမက တရုတ်ပြည်တဝှမ်းတွင် ဩဇာတက်နေသည်။ တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီသည် ချွန်ကေရှီတ်ထက်ပင် တရုတ်ပြည်သူများကို ကိုယ်စားပြုနိုင်သည်ဟု ထိုစဉ်က ယင်အန်းသို့ ရောက်ခဲ့သည့် အမေရိကန်အစိုးရ လေ့လာရေးအဖွဲ့ခေါင်းဆောင် ဂျွန်ပေတန် ဒေးဝီးစ်က ပြောခဲ့သည်။

ဤအောင်မြင်မှုများကို ရခဲခြင်းမှာ ရဲဘော်မော်စီကုန်း၏ ခေါင်းဆောင်မှုကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု သတ္တမကွန်ဂရက်က အတည်ပြုသည်။ ကွန်ဂရက်က ဆွန်ယီကွန်ဖရင့်ကို အသိအမှတ်ပြုပြီးနောက် ပါတီ၏ယခင်လမ်းစဉ်များကို ဝေဖန်သုံးသပ်သည်။ ကျန်းကျီထောင်၏ စစ်ဘုရင်ဝါဒနှင့် ဝမ်မင်းနှင့် ချန်ပေရှန်တို့၏ တရားသေဝါဒကို ရှုတ်ချဝေဖန်ခဲ့သည်။

ဂျပန်ခုခံဆန်ကျင်ရေးအဆင့် မပြီးဆုံးသေး။ ထို့ကြောင့်ဂျပန်ခုခံရေးစစ်အတွင်း ပါတီသမိုင်းမှပြဿနာအချို့နှင့်ပတ်သက်၍ ကောက်ချက်ဆွဲထုတ်ရန် အချိန်ယူရလိမ့်ဦးမည်ဟု မော်က ထောက်ပြခဲ့သည်။ ဤသည်မှာ မော်ကပါတီတွင်းတွင် လုပ်ဟန်ပြုပြင်ရေးလှုပ်ရှားမှုအောင်မြင်ခဲ့သည်တိုင် လမ်းစဉ်နှစ်ရပ်တိုက်ပွဲသည် အဆုံးတိုင်မရောက်သေးဟု သတိပေးလိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ သူ့စိန်ခွန်းအပြီး လက်ခုပ်ဩဘာပေးကြသူများထဲ၌ တနေ့တွင် သူ့လမ်းစဉ်ကိုပြန်၍ ဆန့်ကျင်မည့်သူများရှိနေသေးသည်ကို မော်မြင်သည်။ မော်သည် အချောင်းသမားများကို “အနံ့ခံ” ဟုတွင် အလွန်ထက်မြက်သည်ဟု ပြောကြသည်။ သို့ရာတွင် မော်သည် အချောင်းသမားဟု အနံ့ခံရရုံဖြင့် ထိုလူကိုမတိုက်။ သူတို့၏ ဇာတိရပ်ဘွားဘွားပေါ်လာတော့မှတိုက်သည်။ သူ့ဘေးတွင်လျှိုဝင်တယ်ကပ်နေသည့် အချောင်းသမားများကို သူသိသည်။ သို့ရာတွင် အချိန်မရောက်သေး။ ပါတီတွင်း၌ သူ့လမ်းစဉ်အတွတ်အထိပ်အောင်မြင်မှုကို ရသည့်အချိန်ကတည်းက ရှေ့တွင် ပါတီတွင်းတိုက်ပွဲများကို တိုက်ရဦးမည်ဟု မော်မြင်သည်။

သတ္တမကွန်ဂရက်ကျင်းပချိန်တွင် အမေရိကန်နှင့် ဆိုဗီယက်ယူနီယန်သည် စစ်ပြီးကမ္ဘာကြီး၏ အနာဂတ်အတွက် စီမံကိန်းတွေ့ဆုံနေကြသည်။ ၁၉၄၄ ခု ဇူလိုင်လမှစ၍ အမေရိကန်အစိုးရက ယင်အန်းတွင် လေ့လာရေးမင်ရှင်တစ်သားခြင်း။ အမေရိကန်အရာရှိများနှင့် သတင်းစာဆရာများလာရောက်ခြင်းတို့ကြောင့် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီသည် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေးဇာတ်ခုံတွင် အရေးကြီးသည့်အဆင့်သို့ ရောက်လာသည်။

ပုလဲဆိပ်ကမ်းကို ဂျပန်ဝင်တိုက်ပြီးသည့်နောက် အမေရိကန်အတွက် အခရီးအကြီးဆုံးမှာ ချန်ကေရှိတ်ကို ဂျပန်ခုခံရေးစစ်ကြောင်းထဲ ဆွဲသွင်းထား ရေးဖြစ်သည်။ စစ်ပြီးကာလတွင် တရုတ်ကို သူ့အပိုင်းအဝန်းထဲတွင် ထားရန် အတွက် “နိုင်ငံကြီး” တနိုင်ငံအဖြစ် အမေရိကန်က ဆက်ဆံနေသည်။ တရုတ်က သူ့ကိုခံထောက်ခံရန်အတွက် ဂျပန်သိမ်းထားသည့် တိုင်ဝမ်သည် တရုတ်၏နယ်မြေ ဟု အမေရိကန်က အသိအမှတ်ပြုသည်။ ချန်ကေရှိတ်ကလည်း အမေရိကန်ကို ထောက်ခံမည်ဟုဆိုကာ အမေရိကန်ထံမှ ငွေညှစ်သည်။ ဂျပန်ကိုတိုက်ဖို့ဟုဆိုကာ ၁၉၄၃ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ထံမှ ဒေါ်လာသန်းဘဝထောင် တောင်းသည်။ စင်စစ်ဂျပန်ကို ထိထိဆုတ်ဆုတ် ကိုင်နိုင်သည်မဟုတ်။ အမေရိကန်အစိုးရ သည် ချန်ကေရှိတ်ကို ခွေထုတ်ချေးကာ ချန်ကေရှိတ်၏ ခြေလှမ်းကိုစောင့်ကြည့် သည်။ ၁၉၄၂ ခုနှစ်မှ ၁၉၄၃ ခုနှစ်အထိ ၂ နှစ်တိုင်တိုင် ချန်ကေရှိတ်၏ ဂျပန် ခုခံရေးစွမ်းရည်ကို အကဲခတ်သည်။ သို့ရာတွင် ဂျပန်ကိုတိုက်ဆွဲ ချန်ကေရှိတ် ၏ အစွမ်းကို ဘာမျှမတွေ့ရ။ မမြင်ရ။ ကွန်မြူနစ်တို့၏ အောင်ပွဲများကိုသာ ကြားနေရသည်။ ချန်ကေရှိတ်က အမေရိကန် သဘင်းစာ ဆရာများအား ယင်အန်းသို့သွားခွင့်မပြုဘဲ ထားသော်လည်း ချုံကင်းတွင်ရှိသည့် ကွန်မြူနစ်တို့၏ ဆက်သွယ်ရေးမစ်ရှင်မှတစ်ဆင့် ကွန်မြူနစ်တို့၏ ဂျပန်ခုခံရေးစစ်အောင်ပွဲများကို ကြားနေရသည်။

၁၉၄၄ ခု ဂျွန်လီတွင် အမေရိကန် ဒု သမ္မတ ဟင်နရီဝေါ့လေ့စ် တရုတ် ပြည်သို့ရောက်လာသည်။ အမေရိကန် သမ္မတ ရူစဘဲ၏ မေတ္တာရပ်ခံချက်ကြောင့် ချန်ကေရှိတ်သည် ယင်အန်းတွင် အမေရိကန်အစိုးရ မစ်ရှင်တခုထားခွင့်ကို လိုက် လျော့လိုက်ရသည်။ ရူစဘဲက “တရုတ်ပြည်မြောက်ပိုင်းနှင့် မန်ချူးရီးယားမှ ရန်သူဂျပန်တို့၏ သတင်းများကိုစုဆောင်းရန်” ဟု အကြောင်းပြသည်။ ၁၉၄၄ ခုနှစ်တွင် ဂျပန်ကအကြီးဆုံးနှင့် နောက်ဆုံးပိတ် ထိုးစစ်ကြီးတရပ် ဆင်သည်။ ချန်ကေရှိတ်က သူ့ တပ်ခွဲကိုဆုတ်ပေးကာ ဂျပန်ထိုးစစ်ကို လမ်းဖွင့်ပေးခဲ့သည်။

ချန်ကေရှိတ်၏ တပ်များကို ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းရန် ရောက်နေသည့် အမေ ရိကန် မိုလ်ချုပ် စတီးဝဲလ်က ဤကိစ္စတွင် ချန်ကေရှိတ်ကို ဆန့်ကျင်သည်။ ချန်ကေရှိတ်က ဆုတ်ပေးသဖြင့် ဂျပန်ထိုးစစ်သည် တရုတ်ပြည်တောင်ပိုင်းက အမေရိကန်လေတပ်စခန်းများကို ခြိမ်းခြောက်နေပြီ။ အမေရိကန်သည် တပ်မ ကြီး ၃၀ စာမျှဖွဲ့နိုင်အောင် ချန်ကေရှိတ်ကို လက်နက်တွေ့၊ ငွေတွေ့ပုံအပေးခဲ့ သည်။ သို့ရာတွင် ချန်ကေရှိတ်က ဤလက်နက်များ ငွေများကို ဂျပန်စစ်ပွဲတွင် မသုံး။ သူတကယ်တိုက်လိုသည့် ကွန်မြူနစ် ဆန့်ကျင်ရေးစစ်ပွဲအတွက် သုံးရန်ဖို့ ရှိ စုထားသည်။ အမေရိကန်က တရုတ်ပြည်တွင် လောလောဆယ် ပြည်တွင်းစစ် အဖြစ်မခံနိုင်သေး။ သူ့အဖို့ ပစိဖိတ်က ဂျပန်စစ်ပွဲသည် အရေးကြီးနေသည်။ ချန်ကေရှိတ် ဂျပန်နှင့်ပေါင်းသွားမည်ကို စိုးရိမ်သည်။ အမေရိကန်က ငွေနှင့်

လက်နက် အကူအညီပေးရန် ငြင်းဆိုတိုင်း ချန်ကေရှိတ်ကလည်း ဂျပန်နှင့်ပေါင်း မည်ဟုဟန်ပြကာ ငွေညှစ်သည်။

ဒု သမား ဝေါလေ့စ်နှင့် အမေရိကန် သတင်းစာဆရာများ၏ ဝေဖန်ချက် များကြောင့် ချန်ကေရှိတ် အုပ်စိုးမှု၏ ယိုယွင်းဖောက်ပြန်မှုများ ဖုံးမရအောင် ပေါ်လာသည်။ ၁၉၄၄ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်အစိုးရက အမေရိကန်စစ်အရာရှိ ၁၇ ဦးနှင့် နိုင်ငံခြားရေးဌာနအမှုထမ်း ၂ ဦးပါဝင်သည့် မစ်ရှင်တစ်ခုကို ယင်အန်း သို့လွှတ်သည်။ ထိုမစ်ရှင်ကို ဒစ်ကွီဇီမစ်ရှင်ဟု ခေါ်သည်။ ဒစ်ကွီဇီလေ့လာရေး မစ်ရှင်က ယင်အန်းမှကွန်မြူနစ်တို့၏အင်အား၊ စည်းရုံးရေးနှင့်ရည်ရွယ်ချက်များ ကို ရိုးသားပွင့်လင်းစွာ တိကျစွာ အစီရင်ခံစာရေးပို့သည်။ အဖွဲ့ဝင်များသည် နောင်သောအခါတွင် “အန်လိုလားသူများ” ဟု အစွတ်စွဲခံရကာ ရာထူးမှ ဖယ်ဖျက်ခံခဲ့ကြရသည်။ အမေရိကန်သည် ၁၉၄၅ ခုကတည်းက စစ်အေးတိုက်ပွဲကို စတင်နေသည်။

ယင်အန်းက တရုတ်ကွန်မြူနစ်များသည် သူတို့၏ ရည်ရွယ်ချက် များကို ဒစ်ကွီဇီ လေ့လာရေး မစ်ရှင် အဖွဲ့ဝင် များနှင့် သတင်းစာဆရာ များကို ပွင့်ပွင့် လင်းလင်း ထုတ်ပြောခဲ့ကြသည်။ ယင်အန်းတွင်ရှိစဉ် လေ့လာရေးအဖွဲ့ဝင်များ သည် ဆွေးနွေးပွဲများ၊ သင်တန်းများ၊ ဇာတ်ရုံများ၊ စစ်စခန်းများကို သွား ကြည့်ခဲ့ကြသည်။ တရုတ်ကွန်မြူနစ်များသည် လူထုထဲတွင် အမြစ်တွယ်နေသူ များဖြစ်ကြောင်း တွေ့ခဲ့ရသည်။ ချန်ကေရှိတ်၏စစ်သားများက ရောဂါထူးပြော သည်။ ငတ်သည်။ စည်းကမ်းမဲ့သည်။ ကွန်မြူနစ်စစ်သားများက ပျို့ရွယ်သည်။ အစာဝလင်သည်။ စည်းကမ်းရှိသည်။ မှန်ရည်သည်။ ချန်ကေရှိတ်၏ အရာရှိ များက ဘဝင်မြင်သည်။ ဇိမ်ယစ်သည်။ ကွန်မြူနစ်အရာရှိများက ရိုးသားသည်။ မြိုးမြိုသည်။ ၁၉၄၄ ခုနှစ်၌ မော်စီတုန်း၏ လခသည် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၃ ဒေါ်လာ မျှသာရှိသည်။ ဤဆန့်ကျင်ဘက်များကို တွေ့ခဲ့ရသည်။

ထိုအတောအတွင်း ပက်ထရစ်ဟာလေ တရုတ်ပြည်သို့ ရောက်လာသည်။ ဟာလေသည် ချန်ကေရှိတ်နှင့် အမေရိကန် ဗိုလ်ချုပ် စတီးဝဲလ်တို့ နှစ်ဦးကြား ကွဲလွဲမှုများကို စေ့စပ်ပေးရန် သမား ရုစာဘဲ က လှည့်လိုက်သူဖြစ်သည်။ ဟာလေ သည် ချန်ကေရှိတ်ဘက်ကို ပစ်၍ထောက်ခံခဲ့သည်။ ကွန်မြူနစ် ဆန့်ကျင်ရေး လုပ်ရန် သွေးထိုးပေးခဲ့သည်။

၁၉၄၄ ခု ဇူလိုင်လထဲတွင် ယင်အန်းသို့ရောက်နေသည့် ဒစ်ကွီဇီလေ့လာ ရေးမစ်ရှင်က ကွန်မြူနစ်ဘက်များနှင့် ချန်ကေရှိတ်ဘက်များကို ဗိုလ်ချုပ်စတီးဝဲလ် ၏ ကွပ်ကဲမှုအောက်တွင် ပေါင်းပေးရန် သမား ရုစာဘဲ သို့ အကြံပေးခဲ့သည်။ ဒု သမား ဝေါလေ့စ်ကလည်း ချန်ကေရှိတ်အား ကွန်မြူနစ်များနှင့် ပေါင်း၍ ညွှန်ပေါင်းအစိုးရတာခွဲပျံ့ရန် အကြံပေးခဲ့သည်ဟုဆိုသည်။ ကွန်မြူနစ်များကလည်း ဒီမိုကရေစီ သမားနိုင်ငံတခု ဘည်ထောင်ရန် ကြိုးကြော်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ကွန်မြူ

နှစ်တို့ လိုလားသည့် အစိုးရအဖွဲ့သည် ချန်ကေရှိတ် လိုချင်သည့် အစိုးရအဖွဲ့မျိုး မဟုတ်။ ကွန်မြူနစ်တို့က ချန်ကေရှိတ်၏ စစ်အာဏာရှင်စနစ်ကို ဖျက်သိမ်းချင်သည်။ တပင်တီအာဏာရှင်စနစ်ကို ညွှန်ပေါင်းအစိုးရဖြင့် အစားထိုးချင်သည်။ ချန်ကေရှိတ်က ဤအဖြစ်မျိုးကို လက်မခံနိုင်။ ဤတွင် ဟာလေသည် ယင်အန်းကို အသင်ကြီးသည့် ဗိုလ်ချုပ်စတီးဝဲလ်ကို တရုတ်ပြည်မှ ပထုတ်လိုက်သည်။ အမေရိကန်သံအမတ် ဝေါလေ့စ်လည်း နှုတ်ထွက်သွားသည်။ ဟာလေသည် အမေရိကန်သံအမတ်ဖြစ်လာကာ ချန်ကေရှိတ်နှင့် ကွန်မြူနစ်များကို ပြန်ပေါင်းထုတ်ပေးရန် ကြိုးစားသည်။

သို့ရာတွင် ဟာလေသည် မနိုင်သည့်ဝန်ကိုချီးခြင်းဖြစ်သည်။ “မိမိမသိသော ပြဿနာပုံကြီးထဲတွင် စမ်းတဝါးဝါးလုပ်နေသူတို့၏ သနားဘူးအဖြစ်” ဟု ဟာလေ၏ ဆောင်ရွက်ချက်ကို အမေရိကန် သတင်းစာဆရာ သီယိုဒိုဂျွန်က ရေးသည်။ စင်စစ် ဟာလေသည် တရုတ်ပြည် အကြောင်းကိုလည်း ကောင်းကောင်းမသိ။ မျက်စေ့မှန်လွန်းသဖြင့် စာအုပ်စာတမ်းများကိုလည်းမဖတ်။ မှတ်စုမှတ်တမ်းဖြင့်လည်း အလုပ်မလုပ်၊ လက်အောက်ငယ်သားကို ဆဲရေးတိုင်းထွာကာ သူ့သဘောနှင့်သူ ထင်ရာစိုင်းသည်။ ဤမျှလောက်ဆိုလျှင် ကိစ္စမရှိသေး။ ထို့ထက်ဆိုးသည်မှာ ဟာလေသည် ယင်အန်းရှိ အမေရိကန် လေ့လာရေးအဖွဲ့ဝင်များကိုလည်း “အနီလိုလားသူ” တွေဟု ကြိမ်းမောင်းကာ သူ့ထင်ရာသူလုပ်ခြင်း ဖြစ်သည်။

ထိုနှစ်နှိုင်းဝင်ဘာလ ၇ ရက်နေ့တွင် ဟာလေသည်ဘာမပြောညာမပြောဖြင့် ယင်အန်းသို့ပြူးစားကြီးပေါက်လာသည်။ ဟာလေသည် ကွန်မြူနစ်တွေအထင်ကြီးအောင် ရင်ပတ်တွင်သူတိုက်ခဲ့ဘူးသည့် စစ်ပွဲများမှရွှေတံဆိပ်များကို အကုန်တပ်ဆင်လာသည်။ ချူအင်လိုမ်းက မော်ကို သွားခေါ်ကာ လေဆိပ်သို့ဆင်းကြသည်။ သူသည်မကူဆီကိုအစိုးရနှင့်စေ့စပ်ရန် ရေနံကုမ္ပဏီတစ်ခုခေါ်လာ တသန်းပေးငှားခဲ့ဘူးသည့် စေ့စပ်ရေးသမားဖြစ်သည်။ သူ့စေ့စပ်လျှင် မုချအောင်ရမည်ဟုလည်း အမေရိကန်လေ့လာရေးအဖွဲ့ဝင်များရှေ့တွင် ကြားလုံးထုတ်လိုက်သေးသည်။

ဟာလေသည် ယင်အန်းတွင်နှစ်ရက်နေသည်။

ထိုနှစ်ရက်အတွင်း ဟာလေသည် ကူမင်တန်နှင့်တိုင်ပင်၍ ရေးခဲ့သော အချက်ငါးချက်ပါအဆိုပြုချက်တခုကို မော် ထံတင်သည်။ မော်ကစေ့စပ်ဆွေးနွေးရန်ငြင်းပယ်နေသူမှာမိမိတို့ မဟုတ်။ ကူမင်တန်များသာဖြစ်သည်ဟုဆိုကာ ဟာလေ၏အဆိုကိုပါယ်ချလိုက်သည်။ ကွန်မြူနစ်ပါတီက ညွှန်ပေါင်းအစိုးရတရပ်ပွဲရန် အကြိမ်ပေါင်းများစွာကမ်းလှမ်းခဲ့ကြောင်း၊ သို့ရာတွင်ကူမင်တန်ပါတီသည် သူ့ကိုယ်သူပထမဆုံးပြုပြင်ပြောင်းလဲရမည်ဟုတင်ပြခဲ့ကြောင်း၊ ချန်ကေရှိတ်သည် သူ့ပါတီကိုပြန်လည်ဖွဲ့စည်းရန် မလိုလားကြောင်းဖြင့် မော်က ပြောပြသည်။

ချန်ကေရှိတ်သည် သူ၏အကောင်းဆုံးစစ်တပ်များကို ကွန်မြူနစ်တို့အား ပိတ်ဆို့ရန်အသုံးပြုခဲ့ကြောင်းဖြင့်လည်း မော်က ဟာလေကိုပြောပြသည်။

ဟာလေသည် မော်၏စကားများကိုနားထောင်ပြီးနောက်တွေ့သွားသည်။ ထို့နောက်သူ ဖါသာသူ အဆိုပြုချက်တရပ်ရေးသည်။ မော်နှင့်အတူလက်မှတ်ထိုးကာ ထိုအဆိုပြုချက်ကိုယူ၍ ချွဲကင်းရှိချန်ကေရှိတ်ထံပြန်သွားသည်။ ချူအင်လိင်းလည်းပါ သွားသည်။ ဤအဆိုပြုချက်သည် တရားမျှတသည်ဟုလည်း ဟာလေကိုယ်တိုင်ပါ ဖော်ထုတ်ပြောသည်။ သို့ရာတွင် ချန်ကေရှိတ်ကလက်မခံ၊ သို့ဖြင့် ဟာလေသည်ယင်အန်းသို့ နောက်တခေါက်ပြန်လာကာ ချန်ကေရှိတ်၏ ထပ်မံအဆိုပြုချက်ကိုယူလာပြန်သည်။ သို့ရာတွင် ဘာမျှအသစ်အဆန်းမပေါ်၊ ချန်ကေရှိတ်၏အာဏာရှင်စနစ်တည်တံ့ခိုင်မြဲရေးကိုသာ ရည်ရွယ်သည်။ ဟာလေကလည်းချန်ကေရှိတ်၏ ကွန်မြူနစ်ဆန့်ကျင်ရေးကို မသိမသာထောက်ခံနေရာမှ မြှောင်ထောက်ခံလာသည်။

ချန်ကေရှိတ်၏အဆိုကို မော်ကပယ်ချလိုက်သည့်အခါတွင် ချန်ကေရှိတ်သည် နောက်အဆိုတခုတင်ပြန်သည်။ “ကွန်မြူနစ်ကိုအမျိုးသားစစ်ကောင်စီတွင် ရာထူးကြီးကြီးတနေရာပေးမည်”ဟု ကမ်းလှမ်းသည်။ ဟာလေက ချန်ကေရှိတ်၏ ကမ်းလှမ်းချက်ကိုလက်ခံရန် ချွဲကင်းတွင်ရှိသည့် ကွန်မြူနစ်ကိုယ်စားလှယ် ချူအင်လိင်းကိုဆွယ်သည်။ အမေရိကန်သံကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ဝင် ဘားရက်က ယင်အန်းသို့သွားကာ မော်ကိုနားချသည်။ ၁၉၄၄ ခုဒီဇင်ဘာလ ၁၀ ရက်နေ့တွင် မော်နှင့်ဘားရက်တို့တွေ့ဆုံသောအခါ တွေ့ဆုံပွဲအခြေအနေမကောင်း၊ တင်းမာလာသည်။ ကွန်မြူနစ်များနှင့်ချွဲကင်းရှိ အမေရိကန်အစိုးရကိုယ်စားလှယ်များသည် တလျှောက်လုံးဆက်ဆံရေးကောင်းခဲ့သည်။ ကွန်မြူနစ်တို့တင်ပြသော ညွှန်ပေးခြင်းအစိုးရမှုကို တရားသည် မျှတသည်ဟု သူတို့ပင် ထောက်ခံခဲ့သည်။ ယခု မည်သို့နည်း။ ချန်ကေရှိတ်၏မူကိုလက်ခံရန်နားချနေကြပြီ။ မော်သည် “ခု စာလေး ကျော်-ခုဆီထမင်” လုပ်သည့် အမေရိကန်ကိုယ်စားလှယ်များကို ဒေါ်ပူသည်။ ချန်ကေရှိတ်ကိုလည်းကျိန်ဆဲသည်။

“ကျွန်တော်တို့ကိုတင်ပြတဲ့ ချန်ကေရှိတ်ရဲ့ မူသုံးချက်ထဲမှာ အဓိကအကျဆုံးကတော့ ကွန်မြူနစ်တပ်တွေကို အမျိုးသားစစ်ကောင်စီအောက်မှာ သွတ်သွင်းပြီးပြန်ဖို့ရမယ်ဆိုတဲ့အချက်ဘဲ”ဟု မော်က ဘားရက်ကိုပြောသည်။ “အဓိပ္ပာယ်ကတော့ ကျွန်တော်တို့တပ်အားလုံးကို ချန်ကေရှိတ်က သူ့လက်အောက်ထားရမယ်လို့ ဆိုလိုတာဘဲ။ ဒါကိုသာလက်ခံလို့ရင် သူ့လက်ခုပ်ထဲကရေပြင်သွားမှာပေါ့။ ဒါဟာလက်နက်ချထားဖို့အတူတူဘဲ၊ လက်နဲ့

ချတဲ့အတွက် အမျိုးသားစစ်ကောင်စီမှာ နေထုတ်နေထုတ်ရမယ်၊ တနေထုတ်တော့ ကောဘာလုပ်မှာလဲ။”

အမေရိကန်နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လိုလျှင် ချန်ကေရှိတ်၏စည်းကမ်းချက်များကို လက်ခံရမည်ဟုလည်း ချူကင်းတွင်ရှိသည့်ချူအင်လိုင်းကို ဟာလေက အထက်စီးဖြင့် ရိုင်းစိုင်းစွာပြောခဲ့သည်။

“စည်းကမ်းချက်တွေကို လက်ခံရမယ်သာပြောပြီး ဟာလေဟာကျွန်တော်တို့ရဲ့ လုံခြုံရေးအတွက် ဘာမှအာမခံချက်မပေးဘူး။ ကျွန်တော်တို့ဟာ ချန်ကေရှိတ်ရဲ့ စကားကို မယုံနိုင်ဘူး။ တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီနှင့် ကူမင်တန်ပါတီတို့ရဲ့ ဆက်ဆံရေးသမိုင်းကို ယထာဘူတကျကျ လေ့လာဘူးသူတိုင်း ချန်ကေရှိတ်အပေါ် ကျွန်တော်တို့ ယုံကြည်နိုင်စရာမရှိဘူးဆိုတာ ကောင်းကောင်းသိတယ်” ဟု မော်က ပြောသည်။

မော်စိတ်ဆိုးနေပြီ။ သို့ရာတွင်စကားပြောသောအခါ၌ မော်သည်ချုပ်တည်းကော စကားလုံးကိုရွေး၍ပြောသည်။ ဟာလေ ယင်အန်းသို့ဆက်လာသည်။ ကွန်မြူနစ်တို့ကညွှန်ပေါင်းအစိုးရဖွဲ့ရန် မူငါးချက်တင်သည်။ ဟာလေကထိုမူကိုတရားမျှတသည်ဆိုကာ လက်မှတ်ပင်ထိုးခဲ့သေးသည်။ ယခု အရက် ၃၀ အကြာတွင် ထိုသူသည် ချန်ကေရှိတ်၏တန်ပြန်အဆိုကိုယူလာကာလက်ခံရန်ကွန်မြူနစ်တို့ကို တိုက်တွန်းနေပြန်သည်။ ကွန်မြူနစ်တို့က အမေရိကန်အစိုးရကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့အမှုသည် သစ္စာဖောက်အပြစ်အမှုဖြစ်သည်ဟု ပြောလိုက်သည်။

ညွှန်ပေါင်းအစိုးရအဖွဲ့ဖွဲ့လျှင် မိမိတို့ပါဝင်မည်ဟု မော်က မကြာခဏပြောခဲ့သည်။ ဖြစ်ပျားအံ့ဆဲဆဲ ပြည်တွင်းစစ်ကြီးကို ရှောင်ကွင်းလိုသည်။ “စစ်ကို တနေမျှပင်မတိုက်ချင်” ဟု မော်ကပြောခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ချန်ကေရှိတ်နှင့် မချောင်မလွဲသာစစ်ဖြစ်ရတော့မည်။ အမေရိကန်သည် ချန်ကေရှိတ်ကိုထောက်ခံလိမ့်မည်ဟု မော်သိသည်။

“ဟာလေဟာ...တရုတ်ပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီကတင်ပြတဲ့ ကူမင်တန်အာဏာရှင်စနစ်ကိုဖျက်သိမ်းပြီး ဒီမိုကရေစီညွှန်ပေါင်းအစိုးရ တည်ထောင်ရေး စီမံကိန်းကို သဘောတူခဲ့ဘူးတယ်။ ဒါပေမဲ့ နောက်တော့ ဟာလေဟာ ချက်ချင်း ဂတိဖျက်ပြီး ယင်အန်းမှာသူပြောခဲ့တဲ့စကားတွေကို ပြန်မျှီချလိုက်တယ်။ ဒါကို ပြော ၂ ရက်နေ့က ဝါရှင်တန်မြို့မှာ ဟာလေထုတ်ပြန်ခဲ့တဲ့ ကျေညာချက်က အထင်းသားပေါ်ပြတယ်။ အဲဒီအချိန်မှာဘဲ ဒီဟာလေရဲ့ ပါးစပ်ပေါက်ထဲက ထွက်လာတဲ့ပြောဆိုချက်အရ ချန်ကေရှိတ်ကိုယ်စားပြုတဲ့ ကူမင်တန်အစိုးရဟာ မင်းသားလေးဖြစ်သွားပြီး တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီဟာ ဘီလူးသဘက်ဖြစ်သွားတယ်။...အမေရိကန်အစိုးရဟာ ဟာလေရဲ့ ပေါ်လစီမျိုးကို မပြောင်းဘဲ ဆက်လက်ကျင့်သုံးသွားမယ်ဆိုရင် အမေရိကန်အစိုးရနဲ့ ပြည်သူများအဖို့ အတိုင်းမသိကြီးလေးတဲ့ ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးများကို ဆောင်ကြဉ်းလာပြီး အဘောမသတ်ဘေး

ရက္ခတွေ့ တွေ့လာရလိမ့်မယ်”ဟု မော်ကသတိပေးခဲ့သည်။ (“ဟာလေပေါ်လစီ ၏အန္တရာယ်နှင့်ပတ်သက်၍ ဝေဖန်ချက်” လက်ရွေးစင်ကျမ်း အတွဲ ၃)

သို့ရာတွင် အမေရိကန်သံအမတ် ဟာလေသည် “တရုတ်ပြည်ရှိအင်အား စုများကို ပေါင်းစည်းရန်” ကြိုးစားမြဲကြိုးစားလျက်ရှိသည်။ သူ “ပေါင်းစည်း ရေး”မှာ တရုတ်ပြည်ရှိအင်အားစုများ အားလုံးကို ချန်ကေရှိတ်၏ခြေဖဝါး အောက်တွင် သွတ်သွင်းထားသည့် “ပေါင်းစည်းရေး” ဖြစ်သည်။ ဟာလေအဖို့ တရုတ်ပြည်သည် ချန်ကေရှိတ်၊ ချန်ကေရှိတ်သည်တရုတ်ပြည်ဖြစ်နေသည်။ ချန် ကေရှိတ်အောက်တွင် တရုတ်ပြည်သူများ မည်သို့နေထိုင်ရသည်ကို ဟာလေမသိ။ ဟာလေသည်ကြီးကျယ်ခန်းနားသည့် စံအိမ်ကြီးတွင် တဦးတည်းနေကာ ချန်ကေ ရှိတ်တည်ခင်းသည့် ညစာစားပွဲကြီးများတွင် အချိန်ကုန်နေသည်။ ချန်ကေရှိတ် ၏အကြံပေးအရာရှိများမှအပ အခြားမည်သူနှင့်မျှလည်း မတွေ့။ မည်သူ့အကြံ ဉာဏ်ကိုမှလည်း မယူတော့။

၁၉၄၅ ခု ဇန်နဝါရီ၌ ဟာလေစိတ်ကူးတခုပြန်သည်။ ချန်ကေရှိတ်နှင့် ဆွေးနွေးစေစပ်ရန် တရုတ်ကွန်မြူနစ်များကို စတာလင်မှတဆင့် ဖိအားပေးသင့် သည်ဟု ဟာလေသဘောရသည်။ ထို့ကြောင့် ဟာလေသည် ရုရှားများနှင့် ဆွေးနွေးသည်။ ရုရှားများ၏သဘောထားကို တီးခေါက်ကြည့်သည်။ ရုရှားများ နှင့် စကားပြောပြီးနောက် “ရုရှားများသည် တရုတ်ကွန်မြူနစ်များကို အထင်ကြီး ခြင်းမရှိ” ဟု ဟာလေက သူ့ဘာသာကောက်ချက်ချလည်။ ထို့ကြောင့် စတာ လင်နှင့် ချန်ကေရှိတ်ကြားတွင် သဘောတူညီချက်တခု ချုပ်ဆိုနိုင်လျှင် မော် သည် အလိုလိုဘေးရောက်သွားမည်။ စတာလင်နှင့် ချန်ကေရှိတ်တို့အကြား ချစ် ကြည်ရေးစာချုပ်တခု ချုပ်ဆိုနိုင်လျှင် မော်၏ရွက်လှေသည် လေရတော့မည် မဟုတ်။ ရေစုန်မျောတော့မည်ဟု ဟာလေတွက်သည်။ ဤတွင် ဟာလေသည် ထိုစာချုပ်ချုပ်ဆိုနိုင်ရေးအတွက် ခြေပုန်းခုတ်သည်။ ချန်ကေရှိတ်ကလည်း ထို စာချုပ်မျိုးကို လိုလားသည်။ ထိုမျှမက ချန်ကေရှိတ်သည် တရုတ်ကွန်မြူနစ် ပါတီတွင်းတိုက်ပွဲသတင်းများကို အမြဲလေ့လာသည်။ တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ တွင်းက မော်ဆန်ကျင်ရေးအစု၏ အလားအလာကို ခန့်မှန်းသည်။

သို့ရာတွင် ထိုအချိန်၌ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအဖို့ စစ်ပရိယာယ် ပြောင်းစရာကိစ္စများပေါ်လာသည်။ ပစိဖိတ်စစ်ပွဲ၌ အမေရိကန်တပ်များ၏ “ကျွန်းစုများကိုခုန်ကူး” သိမ်းပိုက်သည့် နည်းပရိယာယ်သည် အောင်မြင်နေ သည်။ အနုမြူဗုံးကို ပိုင်လာသည်။ သို့ဖြင့် ဂျပန်ကို အပြီးသတ်တိုက်ရေးတွင် တရုတ်စစ်တပ်များ၏အခန်းနှင့် အခြေခံစခန်းအဖြစ်ရှိနေသော တရုတ်ပြည်၏ အခန်းသည် အလိုလိုလျော့ကျသွားသည်။ ယခင်ကလောက်အရေးမပါတော့ဘဲ ဖြစ်သွားသည်။ ထိုမျှမက စစ်ပြီးကာလ နိုင်ငံရေးတွင် ကမ္ဘာ့အင်အားစုများ ညှိရေး၌ အမေရိကန်နှင့် ရုရှားတို့၏အခန်းသည် အဓိကဖြစ်လာသည်။ ထို

ကြောင့် အမေရိကန်သည် ရုရှားနှင့် ညှိနှိုင်းလိုလာသည်။ အမေရိကန်သည် တရုတ် ပြည်ကြီးကို ဈေးကွက်အဖြစ် ဆက်ထိမ်းထားချင်သည်။ ဤတွင် အမေရိကန်နှင့် ရုရှားတို့ ယော်လ်တာကွန်ဖရင့်တွင် ညီကြသည်။

“တရုတ်နိုင်ငံပတ်သက်သည့် မှတ်စုအထွေထွေ” ဆိုသည့် စာအုပ်တွင် အဂ္ဂါစနိုးက ရုစဘဲ၏ တရုတ်ပြည်သဘောထားကို အရိပ်အမြွက်ဖော်ပြထားသည်။ အမေရိကန်သမား ရုစဘဲ မကွယ်လွန်မှီကလေးတွင် တွေ့ဆုံရာ၌ ရုစဘဲက တရုတ်ပြည်တွင် တရားဝင်အစိုးရအဖွဲ့နှစ်ဖွဲ့ရှိလာနိုင်သည့် အခိပွယ်မျိုးပြောလိုက်သည်ဟု အဂ္ဂါစနိုးက ရေးခဲ့သည်။ ဤသို့ဖြင့် အမေရိကန်သည် မူလက ကူမင်တန်နှင့် ကွန်မြူနစ်တို့ကြားတွင် ဖြန့်ဖြူးသူအဖြစ်မှ စွက်ဖက်သူဘဝသို့ ရောက်လာသည်။ တရုတ်ပြည်နှင့်ပတ်သက်သည့် အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေးဝါဒသည် ဤနည်းဖြင့် ရုပ်လုံးပေါ်လာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

၁၉၄၅ ခုနှစ်တွင် ရုစဘဲ၊ စတာလင်နှင့်ချာချီတို့ ယော်လ်တာ ကွန်ဖရင့်ကို ကျင်းပနေချိန်တွင် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီက သတ္တမကွန်ဂရက်ကိုကျင်းပရန်ပြင်နေသည်။ မော်သည် ယော်လ်တာကွန်ဖရင့်၏ အရေးပါပုံကို သတိပြုမိပုံရသည်။ ယော်လ်တာကွန်ဖရင့်သို့ ချန်ကေရှိတ်အား ဖိတ်ကြားခြင်းမရှိသည့် အချက်နှင့် တရုတ်နယ်မြေနှင့်ပတ်သက်သည့်အပိုင်းများပါဝင်နေခြင်းတို့ကို မော် သတိပြုမိပုံရသည်။

ယော်လ်တာတွင် ရုစဘဲက ဂျပန်ကို စစ်ကျေညာရန် စတာလင်ကို တိုက်တွန်းသည်။ ဤတွင် စတာလင်က တရုတ်နယ်မြေပေါ်တွင်ရှိ ပို့အာသာနှင့် ဒေရင်းဆိပ်ကမ်းများကို ရုရှားသို့ငှါးရမည်။ ဒေရင်းမှ ဟာဘင်းအထိရှိသော အရှေ့ပိုင်းတရုတ်ပြည်မီးရထားလမ်းများကို ငှါးရမည့်ပြင် မွန်ဂိုလီယားကို ပိုနေမြဲကျားနေမြဲ အသိအမှတ်ပြုရမည်။ သို့မှသာ ဂျပန်ကို စစ်ကျေညာနိုင်မည် ဟု တောင်းသည်။ အမေရိကန်တို့က စကားလုံးအနည်းငယ်ပြောင်းကာ စတာလင်၏ တောင်းဆိုချက်ကို သဘောတူလိုက်သည်။ ချန်ကေရှိတ်ကလည်း သဘောတူလိုက်သည်။

ယော်လ်တာကွန်ဖရင့်ပြီး၍ ၂ လ အကြာတွင် ရုစဘဲကွယ်လွန်သည်။ ထိုအချိန်၌ စစ်အေးတိုက်ပွဲစနေပြီ။ ယော်လ်တာကွန်ဖရင့်တွင် သဘောတူခဲ့သည့် အချို့အချက်များကိုလည်း အမေရိကန်က ပြောင်းပစ်လိုက်သည်။ အမေရိကန်လက်တွင် အနုမြူပုရိနေပြီ။ ထို့ကြောင့် ကမ္ဘာ့ရေးရာများတွင် ရုရှားနှင့်ညှိနှိုင်းလိုအပ်သော တကိုယ်တော်စခန်းသွားနိုင်ပြီ။ အမေရိကန်တွင် ကွန်မြူနစ်ဆန့်ကျင်ရေးကို တွင်တွင်ကြီးဝါဒဖြင့်စပြုလာသည်။

တရုတ်ပြည်နှင့်ပတ်သက်၍မူ ဟာလေက ကူမင်တန်နှင့် ကွန်မြူနစ်တို့ကို စေ့စပ်ပေးလိုသေးသည်။ “ပေါင်းစည်း”စေလိုသေးသည်။ သို့ရာတွင် ဟာလေ၏ ပေါင်းစည်းနည်းမှာ ပပြောင်းလဲ။ ချန်ကေရှိတ် ခြေဖဝါးအောက်တွင်

ပေါင်းစည်းနည်းဖြစ်သည်။ အမေရိကန်၏ပေါ်လစီသည် တရုတ်ပြည်တွင် ချန် ကေရှိတ်ကြီးစိုးမှုကို ထိမ်းသိမ်းထားရန်ဖြစ်သည်ဟုပင် ဟာလေက ပြောကြော့ ညာသည်။ ချန်ကေရှိတ်အောက်သို့ဝင်လာအောင် တရုတ်ကွန်မြူနစ်များကို “ပိတုန်း” ပေးရမည်ဟု ဆိုသည်။ ဟာလေ၏ တွက်ကိန်းအရ တရုတ်ပြည်တွင် အမေရိကန်အကျိုးစီးပွားကို ကာကွယ်မည်သူမှာ မော် ခေါင်းဆောင်သည့် ပြည် ချစ်အစိုးရမဟုတ်။ ချန်ကေရှိတ်သာဖြစ်သည်။ တရုတ်ပြည်တွင် ချန်ကေရှိတ်ကို တင်ထားပြီး ထိုပျေးကွက်ကြီးကို မိမိတို့အကျိုးအတွက် အသုံးချချင်သည်။ ထို့ ကြောင့်ပင် စစ်မပြီးခင်ကတည်းက အမေရိကန် အရင်းရှင်ကုမ္ပဏီကြီးများ၏ ကိုယ်စားလှည်များသည် လေယာဉ်ပျံတစ်စီးဖြင့် ဝင်လိုက်ထွက်လိုက်လုပ်နေကြ သည်။

၁၉၄၅ ခု ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ဟာလေသည် ဝါရှင်တန်သို့ ပြန်သွား ကာ ချန်ကေရှိတ်ကို လက်နက်ထောက်ပံ့ရမည်ဟု ပြောခဲ့သည်။ “အနီလိုလား သူ” ဟု ဟာလေသမုတ်ခြင်းကို ခံခဲ့ရသူ အမေရိကန်လေ့လာရေးမစ်ရှင်အဖွဲ့ဝင် ဂျန်ဆားဗစ်က “ဟာလေ ဒုဗိုလ်ချုပ် ဝေဒီမီတာနှင့် ရေတပ်ဗိုလ်ချုပ်မိုင်းလ်ဘို့ သည် တရုတ်ပြည်စစ်ရေးပြဿနာများကို အပူတပြင်းဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ ၎င်း တို့က တရုတ်ကွန်မြူနစ် ‘သူပုန်’ တို့ကို ချန်ကေရှိတ်အား နည်းနည်းပါးပါး အကူအညီပေး၍ နှိမ်နင်းခိုင်းလျှင် အောင်မြင်မည်ဟုယူဆကြသည်” ဟု ရေးခဲ့ သည်။ ရေတပ်ဗိုလ်ချုပ်မိုင်းလ်သည် နောက်တွင် တရုတ်ပြည်သို့ရောက်လာကာ ချန်ကေရှိတ်၏ လျှို့ဝှက်ပုလိပ်မင်းကြီး တိုင်လီနှင့်တွဲ၍ ကွန်မြူနစ်များကိုသတ် ဖြတ်ခဲ့သည်။

၁၉၄၅ ခု ပြေလ တရက်နေ့တွင် ယင်အန်းသို့ရောက်နေသည့် အမေရိ ကန် လေ့လာရေးအဖွဲ့ဝင် ဂျန်ဆားဗစ်သည် မော်နှင့် တတိယအကြိမ်တွေ့ဆုံ သည်။ ထိုအချိန်မှာ ပါတီက သတ္တမကွန်ဂရက် မတိုင်မှီကလေးဖြစ်သည်။ တရုတ်ပြည်သူများနှင့် အမေရိကန်ပြည်သူများသည် တဦးကိုတဦး စာနာသော အစဉ်အလာရှိခဲ့ကြောင်း၊ စစ်ပြီးတရုတ်ပြည်၏စီးပွားရေးကို တိုးတက်အောင် လုပ်ရန်လိုကြောင်းတို့ကြောင့် အမေရိကန်နှင့် တရုတ်ပြည်သူများကြားတွင် ပဋိပက္ခများ၊ အထင်လွဲမှုများ မရှိလိုကြောင်း၊ အမေရိကန်များသည် ကူမင်တန် ကွန်မြူနစ်ပြဿနာများကို ကောင်းစွာနားလည်ဟန်မဟုတ်ကြောင်း၊ ကူမင်တန် ကွန်မြူနစ်ပြဿနာသည် နိုင်ငံရေးပါတီနှစ်ရပ်၏ သာမန်ရန်ပွဲမျိုး၊ အတိုက် အခံဖြစ်မှုမျိုးမဟုတ်ကြောင်း၊ စစ်ရေးထိပ်တိုက်ဖြစ်မှုမျိုးဖြစ်ကြောင်း၊ ကွန်မြူ နစ်များက လက်နက်စွန့်လိုက်ပါက ချန်ကေရှိတ်သည် ကွန်မြူနစ်များကို အစု လိုက်သတ်ဖြတ်ရန် လက်နှေးလိမ့်မည်မဟုတ်ကြောင်းဖြင့် မော်ကပြောပြသည်။

မိမိတို့တရုတ်ပြည်သူများသည် အမေရိကန်ပြည်သူများနှင့် လက်တွဲ၍ ဂျပန်ကိုခုခံတိုက်ခိုက်လိုကြောင်း၊ ချစ်ကြည်စွာနေလိုကြောင်း၊ ကွန်မြူနစ်

များသည်ဂျပန်တို့နယ်မြေထဲသို့ကျသွားသော အမေရိကန်လေယာဉ်မှူးများအား အသက်စွန့်၍ကယ်ဆယ်ခဲ့ကြကြောင်း၊ ဖြစ်ပွားအံ့ဆဲဆဲ ပြည်တွင်း စစ်ထဲသို့ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်းမပြုလျှင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် တရုတ်ပြည်သူ လူထုအများစုကြီး၏ ချစ်ကြည်လေးစားမှုကို ထာဝစဉ်ရလိမ့်မည်ဖြစ်ကြောင်း၊ တရုတ်ပြည်တွင်းရေးကို ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်းသည် ချွန်ကေရှီတ်ကို အားပေးခြင်း ဖြစ်ပြီး၊ ချွန်ကေရှီတ်ကိုအားပေးခြင်းသည် တရုတ်ပြည်သူများကို ဆန့်ကျင်ခြင်း ဖြစ်ကြောင်းဖြင့် မော်က ပြောခဲ့သည်။ ချူအင်လိုင်းကလည်း ဂျွန်ဆားဗစ်အား ယင်အန်းတွင်နှောက်ထပ်နေထိုင်ရန် တိုက်တွန်းသည်။ အကယ်၍နေပြင်ခဲ့လျှင် ဂျွန်ဆားဗစ်သည် သတ္တမကွန်ဂရက်သို့တက်ရလိမ့်မည်။ သို့ရာတွင် ဂျွန်ဆားဗစ် နေ၍မဖြစ်၊ မနေနိုင်။

အဘယ်မှာလျှင်နေနိုင်မည်နည်း။

ဟာဒလကသူ့ ကိုပြန်ခေါ်နေပြီ။ သံအမတ်ဟာလက ဂျွန်ဆားဗစ်သည် “ကွန်မြူနစ်လိုလားသူ” ဟု နိုင်ငံခြားရေးဌာနသို့သတင်းပို့ခဲ့သည်။ နိုင်ငံခြားရေး ဌာနက ဂျွန်ဆားဗစ်ချက်ချင်းပြန်ရမည်ဟု အမိန့်ထုတ်သည်။ သို့ဖြင့် ဂျွန်ဆားဗစ် သည်တရုတ်ပြည်တွင်းမှမောင်းထုတ်ခံလိုက်ရသည်။ ဇွန်လတွင် ဂျွန်ဆားဗစ်အား သတင်းပေါက်ကြားသည်ဆိုကာ အစိုးရက ဖမ်းလိုက်သည်။

ဟာလသည် ချွန်ကေရှီတ်ကိုထောက်ခံကာ ကွန်မြူနစ်ဆန့်ကျင်ရေးကို တွင်တွင်ကြီးလုပ်ခဲ့သည်။

သတ္တမကွန်ဂရက်တွင်တင်သည့် မော်၏ “ညွန့်ပေါင်းအစိုးရ” စာတမ်းကို လေ့လာရာတွင် ဤနှောက်ခံကားကိုသိထားသလိုသည်။ ထိုစာတမ်း၌ မော်က စစ်ရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးတို့ကို ကြည်လင်စွာဖော်ပြ ထားသည်။ မော်၏စာတမ်းတွင် ရန်လိုသည့်သဘောမပါ၊ ချွန်ကေရှီတ်နှင့်ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်လိုသည့်သဘောကိုပြထားသည်။ သို့ရာတွင် ချွန်ကေရှီတ်ကလက်မခံ လျှင် မည်သို့ခြေလှမ်းမည်ကိုလည်း ခိုင်မာပြတ်သားစွာဖော်ပြထားသည်။ ၁၉၃၇ ခုနှစ်ကတင်ပြခဲ့သော ၁၀ချက် လုပ်ငန်းစဉ်ကို ဆွေးနွေးသည်။ လက်နက် ချမှည့်မဟုတ်ဟု တိတိလင်းလင်းကျေညာသည်။ “ညွန့်ပေါင်းအစိုးရ” စာတမ်း တွင် မော်က တရုတ်ပြည်သစ်နိုင်ငံတော်၏ပုံကြမ်းကိုလည်း ဖော်ပြသည်။

ချွန်ကေရှီတ်က အမျိုးသားစစ်ကောင်စီတွင် တနေရာပါဝင်ရန် ကွန်မြူနစ်တို့ကိုဖိတ်ခေါ်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍လည်း မော်က ထိုရာထူးတနေရာ သည် ဘာမျှအဓိပ္ပာယ်မရှိ၊ တပါတီအာဏာရှင်စနစ်ကိုဖျက်သိမ်းရမည်။ ပီနိုစတေး ဥပဒေများအားလုံးကိုရုပ်သိမ်းရမည်။ ပြည်သူ့လွတ်လပ်ခွင့်ပေးရမည်။ လျှို့ဝှက် ပုလိပ်စနစ်ကိုဖျက်ပစ်ရမည်။ ကွန်မြူနစ်ဒေသများအားပိတ်သို့ခြင်း၊ တိုက် ခိုက်ခြင်းကို ရုပ်စဲရမည်။ ဂျပန်ခံရေးစစ်တပ်များအားလုံး၏ ကုသုစစ်ပုဂ္ဂိုလ်ကို

အသိအမှတ်ပြုရမည်။ လွတ်မြောက်ပြီးဒေသများက လူထုထောက်ခံမှုရမည့် အစိုးရများကို အသိအမှတ်ပြုရမည်ဟု တောင်းဆိုသည်။

၁၉၄၃ ခုနှစ်တွင် ချန်ကေရှိတ်က “တရုတ်ပြည်၏ကြမ္မာ” ဆိုသော စာအုပ်တစ်အုပ်ရေးတားသည်။ ထိုစာအုပ်မှာ ကွန်မြူနစ်အတွေးအခေါ်များကို အခြေခံကာ ကျွန်ုပ်တို့၏ “မြို့ရွာ” အသိဓမ္မာဟု ရေးထားသည်။ မော်က ချန်ကေရှိတ်၏ ထိုစာအုပ်ကို လှောင်ပြောင်၍ ကိုးကားသွားသည်။ တရုတ်ပြည် ရင်ဆိုင်နေရသည့် ကြမ္မာနှစ်ရပ်ရှိသည်ဆိုသည်မှာ ဟုတ်သည်ဟု မော်က ပြောသည်။

“တရုတ်ပြည်ရဲ့ ကြမ္မာဟာ ၂ ရပ်ရှိတယ်။ ကြမ္မာတရပ်အကြောင်း ကိုတော့ လူ့ဘဝ၊ တယောက်က စာအုပ်အဖြစ် ရေးခဲ့ပြီးပြီ။ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ဒီကွန်ဂရက်ဟာ တရုတ်ပြည်ရဲ့ အခြားကြမ္မာတရပ်ကို ကိုယ်စားပြုနေတယ်။ ကျွန်တော်တို့လဲဘဲ စာအုပ်အစွဲအစပ်ရေးသားထုတ်ဝေရမယ်။ (“ညွှန်ပေါင်းအစိုးရ စာတမ်း” ကို ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။) ကျွန်တော်တို့မှာ မှန်ကန်တဲ့ ပေါ်လစီတရပ်ရှိသလို တယ်။ အဲဒီပေါ်လစီရဲ့ အခြေခံအချက်ဟာ လူထုကို ရဲရဲကြီးလှူဆော် ပြည်သူ့အင်အားများကို ကြီးထွားတောင်တင်းအောင်လုပ်၊ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ခေါင်းဆောင်မှုအောက်မှာ ကျူးကျော်ရေးသမားများကို အပြုတ်တိုက်ပြီး တရုတ်ပြည်သစ်ကို တည်ထောင်ဖို့ဖြစ်တယ်” (“တရုတ်ပြည်၏ကြမ္မာနှစ်ရပ်” လက်ရွေးစင်ကျမ်းအတွဲ ၃)။

ပါတီတွင်းနှင့် ပါတီပွဲတွင် စစ်ကို ငြီးငွေ့နေသူများရှိသည်။ ထိုသူများသည် မည်သည့်ခင်းကမ်းချက်ဖြင့်ဖြစ်စေ ဆွေးနွေး၍ စစ်ပြီးစေချင်နေကြသည်ဟု မော်က သတိပေးသည်။ ရုရှား၊ အမေရိကန်၊ ဗြိတိန်နှင့်ပြင်သစ်တို့ကလည်း အလျော့ပေးရန် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီကို တိုက်တွန်းနေသည်။ သို့ရာတွင် ကူမင်တန်တို့က ထိုးစစ်ဆင်နေခြင်း၊ ပိတ်ဆို့ထားခြင်းတို့ကြောင့် ကွန်မြူနစ်ပါတီသည် မိမိ၏လက်နက်ကိုင်တပ်များနှင့် မိမိ၏နယ်မြေများကို ဖျက်သိမ်းပစ်နိုင်မည် မဟုတ်ဟု မော်က ပြောသည်။

ပြည်တွင်းစစ်မီးတောက်လှနေပြီ။ တိုက်ရဲ အနိုင်ယူရမည့်အချိန်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ပါတီထဲ၌ မတိုက်ရဲ အနိုင်မယူရဲသူများရှိသည်။ သူတို့သည် တရုတ်ပြည်သူများကို မယုံကြည်ကြ။ သူတို့သည် လက်နက်ကိုင် တိုက်ပွဲဖြင့် အာဏာမသိမ်းရဲသူများဖြစ်သည်ဟု မော်က ပြောသည်။ မိမိသည် ငြိမ်းချမ်းရေးစကားပြောရန် အဆင်သင့်ရှိသည်။ သို့ရာတွင် ကိုယ့်ကိုယ်ကို အသေခံရမည့် ငြိမ်းချမ်းရေးမျိုးမဟုတ်ဟု မော်က ထပ်လောင်းပြောသည်။

နိုဗင်ဘာ ၁၃ ရက်နေ့က မော်က ကိုယ်တိုင် ကွန်မြူနစ်ပါတီဟာ အတ္တလန်တိတ်ပင်လယ်မှာ စာချုပ်နဲ့ မော်ကကို ကျွန်ုပ်တို့၏ အင်အားကို နှိပ်ကွပ်ထားရတဲ့ နှိပ်ကွပ်မှုအစဉ်အပေး

များရဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေကို သဘောတူတယ်။ အကြောင်းကတော့ အဲဒီဆုံးဖြတ်ချက်တွေအားလုံးဟာ ဖက်စစ်ကျူးကျော်ရေးသမားများကို အနိုင်တိုက်ဖို့နဲ့ ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးကာကွယ်ဘို့အတွက် အကျိုးရှိလို့ဖြစ်တယ်”ဟု ပြောသည်။ (“ညွှန်ပေါင်းအစိုးရ”လက်ရွေးစင်ကျမ်းအတွဲ ၃)

တချို့ထဲတွင် မော်က တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏နိုင်ငံခြားရေးဝါဒအခြေခံမူများကိုလည်း ပြောပြသွားသည်။ ထိုအခြေခံမူများသည် နောင်သောအခါတွင် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံခြားရေးဝါဒအခြေခံမူများဖြစ်လာကြသည်။

“တရုတ်ပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီရဲ့ နိုင်ငံခြားရေးပေါ်လစီအခြေခံမူကတော့ ဂျပန်ကျူးကျော်ရေးသမားများကို အပြုတ်တိုက်ရေး၊ ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးကို ထိမ်းသိမ်းကာကွယ်ရေး၊ နိုင်ငံတော်ရဲ့ လွတ်လပ်မှုနဲ့ တန်းတူမှုကို အပြန်အလှန် လေးစားရေး၊ နိုင်ငံတော်နဲ့ ပြည်သူတွေရဲ့ အကျိုးစီးပွားနဲ့ ချစ်ကြည်မှုကို အပြန်အလှန် တိုးတက်စေရေးဆိုတဲ့ အခြေခံပေါ်မှာ အနိုင်နိုင်ငံနဲ့ သံတမန်ဆက်သွယ်ဘို့ သဲအဆက်အသွယ်ခိုင်မြဲအောင် လုပ်ဘို့ တဦးနဲ့ တဦးရဲ့ ဆက်ဆံမှုပြဿနာအားလုံး ဥပမာ ပူးတွဲစစ်တိုက်ကာ ငြိမ်းချမ်းရေးအစည်းအဝေးကျင်းပကာ၊ ကူးသန်းရောင်းဝယ်တာ အရင်းအနှီးမြှုပ်နှံ တာ စတဲ့ ပြဿနာတွေကို ဖြေရှင်းဘို့ဆိုတာတွေဖြစ်တယ်” (“ညွှန်ပေါင်းအစိုးရ”စာတမ်း လက်ရွေးစင်ကျမ်းအတွဲ ၃)

ဤစကားများထဲတွင် တရုတ်ပြည်နိုင်ငံခြားရေးဝါဒ၏ အခြေခံမူ ၅ ချက်အကျုံးဝင်နေသည်။

“ဆန်ဖရန်စစ္စကိုမှာကျင်းပတဲ့ ကုလသမဂ္ဂအစည်းအဝေးကြီးကို ကျွန်တော်တို့ကြိုဆိုတယ်။ တရုတ်ပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီဟာ တရုတ်ပြည်သူတို့ရဲ့ ဆန္ဒကိုပေါ်ပြုဘို့အတွက် မိမိရဲ့ ကိုယ်စားလှယ်ကို ဆန်ဖရန်စစ္စကိုတက်ရောက်တဲ့ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ထဲကို ထည့်လိုက်တယ်။ ...မဟာမိတ်နိုင်ငံအစိုးရအသီးသီး ဦးစွာ အားဖြင့် အခမရှိကန် အင်္ဂလိပ် နှစ်နိုင်ငံအစိုးရတို့ဟာ တရုတ်ပြည်သူလူထုကြီးရဲ့ ဟစ်ကြွေးသံကို လေးလေးနက်နက်ဂရုပြုကြဘို့ သူတို့ကျင့်သုံးတဲ့ နိုင်ငံခြားရေးပေါ်လစီများဟာ တရုတ်ပြည်သူတွေရဲ့ ချစ်ကြည်ရေးထိခိုက်နစ်နာသွားရတာ မျိုးမဖြစ်စေဘို့ ကျွန်တော်တို့တောင်းဆိုတယ်။ ဘယ်နိုင်ငံခြားအစိုးရတစ်ခုဖြစ်ဖြစ် တရုတ်ပေါက်ပြန်ရေးသမားများကိုကူညီပြီး တရုတ်ပြည်သူတို့ရဲ့ ဒီမိုကရေစီရေးကိုဆန့်ကျင်ရင် ရောမအမှားကြီးကို ကျူးလွန်မိလိမ့်မယ်လို့ ကျွန်တော်တို့ယူဆတယ်” (“ညွှန်ပေါင်းအစိုးရ”စာတမ်း လက်ရွေးစင်ကျမ်း အတွဲ ၃)

ထိုစဉ်ကတည်းက မော်သည် အမေရိကန်အစိုးရကို သတိပေးခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် အမေရိကန်၏ခြေလှမ်းလွန်နေပြီ။

၁၉၃၇ ခုနှစ်နှင့် နောက်ဆုံးသတ္တမကွန်ဂရက်တွင် လျူရှောက်ချီတယောက် ရှေ့တန်းသို့ရောက်လာခြင်းသည် အနုပညာလောမတရားအရ ပေါ်ပေါက်လာရခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုရလိမ့်မည်။ အနုပညာလောမတရားတွင် အဆုတ်တူတိုင်း၌ ဆန့်ကျင်ဘက်တရားများကို အောင်မြင်စေသည်ဟု ဆိုသည်မဟုတ်လော။ သတ္တမကွန်ဂရက်ပြီးသည့်နောက်တွင် လျူရှောက်ချီသည် မော်၏ “သစ္စာရှိသော” ထောက်ခံမှုတိုင်းဟုယူဆခဲ့သည်။ ချက်ချင်းပင် လျူရှောက်ချီသည် “ပီတိ၏ သဘောတရားရေးပါရဂူ” အဖြစ်သို့ရောက်လာသည်။ ၁၉၅၀ ခုနှစ်တွင် လျူရှောက်ချီသည် မော်ထက်ရှုရှားနှင့်ပို၍နီးစပ်သည်။ ထို့ကြောင့်မော်ထက်ပင် “မတ်ဝါဒသမား” ပီသသည်ဟုသော သတင်းများထွက်လာသည်။ သို့ရာတွင်ထိုအချိန်ထိ လျူရှောက်ချီ၏အရေးကြီးကျမ်းတစောင်ဖြစ်သည့် “ကွန်မြူနစ်ဖြစ်မြောက်ရေးကျမ်း” နှင့်တကွ အခြားကျမ်းများသည် အရေးကြီးသည်ဟုထိစာတမ်းများဖြစ်လာကြသေး။ နိုင်ငံခြားတွင် လျူရှောက်ချီ၏ ဂုဏ်ထူးကြီးသည်ဖြစ်စေ ငယ်သည်ဖြစ်စေ ၁၉၃၅ ခုနှစ် ၁၉၄၅ ခုကြားအတွင်း လျူရှောက်ချီ၏နိုင်ငံရေးဘဝကို သေချာစွာစိစစ်ကြည့်ရန်လိုသည်။

သတ္တမကွန်ဂရက်၌ မော်ပြီးလျှင် လျူရှောက်ချီသည် အပြာရေးဆိုခွင့်ရှိသူ ဖြစ်သည်။ မော်ကပါတီဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်အရွေးခံရပြီး လျူရှောက်ချီက ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်အရွေးခံရသည်။ ချူအင်လိုင်သည် တော်လှန်ရေးတွင် ဘုသက်ပန်ပါဝင်ခဲ့ပြီး အရေးကြီးသောတာဝန်များကို ယူခဲ့ရသူဖြစ်သည်။ ချန်ကေရှိုက်နှင့်အရေးကြီးသော စေ့စပ်ဆွေးနွေးမှုများကို လုပ်ခဲ့ရသည်။ အမေရိကန်သံအမတ်ဟာလေနှင့် ဆွေးနွေးခဲ့ရသည်။ ချူအင်လိုင်သည် ကြား အင်အားစုများကိုသာမက ကူမင်တန်လီလားသူများကိုပါ ကိုယ်ဘက်ပါအောင် စည်းရုံးနိုင်ခဲ့သည်။ ကွန်မြူနစ်ပါတီကို အသိပေးဘဲ ကူမင်တန်နှင့် မည်သည့်စေ့စပ်ဆွေးနွေးမှုမျိုးကိုမျှ မပြုဟုသော သဘောတူညီချက်မျိုးရအောင် တရုတ်ဒီမိုကရက်တစ်အဖွဲ့ချုပ်ကို သိမ်းဆွဲဆွဲဆောင်နိုင်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် သတ္တမကွန်ဂရက်၌ လျူရှောက်ချီသည် ဤမျှအရေးကြီးသော ချူအင်လိုင်ကိုကျော်၍ မည်သို့မည်ပုံ ဒုတိယနေရာသို့ ရောက်သွားသနည်း။

ကျန်းကိုထောင်က လျူရှောက်ချီနှင့် ပတ်သက်၍ ဤသို့ပြောဘူးသည်။ လျူရှောက်ချီသည် အလုပ်သမား၊ ကျောင်းသား၊ အမျိုးသမီးနှင့် ဆင်းရဲသူထု များအား ၎င်းတို့၏သက်မွေးမှုဘဝ တိုးတက်ကောင်းမွန်အောင် တိုက်ပွဲဝင်စေလိုသည့် စာနုမျိုး ဖြစ်သည်။ လျူရှောက်ချီ၏ ၎င်းတို့ဆန်းချက်သည် တော်လှန်ရေးမဟုတ်။ လူမှုသက်သာရေးအတွက် ဝမ်းနည်းစွာဖြစ်သည်ဟု ၎င်းကဆိုသည်။ ဟာလေ၏အစကားကိုလည်း အမျိုးသမီးနှင့် ထရပ်ပုဒေဘောင်တွင်းက

လှုပ်ရှားမှုမျိုးသာဖြစ်သည်။ လျှို့ဝှက်ချီသည် လူတန်းစားတိုက်ပွဲကို မှန်းတီးသည်။ လူတန်းစားတိုက်ပွဲကိုကြောက်သွားသည် တော်လှန်ရေးသမားတစ်ယောက်မဟုတ်နိုင်ဟု ၎င်း၏မိတ်ဆွေကြီး ကျန်းကိုထောင်က ပြောသည်။

၁၉၂၅ ခု မေလ ၂၅ ရက်နေ့ အဖြစ်အပျက်အပြီးတွင် လျှို့ဝှက်ချီသည် အဖမ်းခံရမည်ပြုသည်။ (ထိုစဉ်က သူသည် ရှန်ဟဲအလုပ်သမား သမဂ္ဂ၏ ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌဖြစ်သည်။) လျှို့ဝှက်ချီသည် ချန်ရှားသို့ထွက်ပြေးကာ မော်ဇီစာအုပ်ဆိုင်တွင် ပုန်းသည်။ သို့ရာတွင် ပုလိပ်တို့တွေ့သွားကာ အဖမ်းခံရပြီးနောက် လွတ်လာသည်။ ၁၉၂၇ ခုနှစ်တွင် လျှို့ဝှက်ချီသည် ချန်တူရှူး၏အမိန့်အရ အလုပ်သမားများ၏ လက်နက်များကိုသိမ်းခဲ့သည်။ ထိုနောက်တဖန် အဖမ်းခံရပြန်သည်။ ထောင်ထဲတွင် ယခင်က ကွန်မြူနစ်ပါတီ ခေါင်းဆောင်တစ်ယောက်ဖြစ်ခဲ့၍ နောင်တွင် ချန်ကေရှိုက်ဘက်သို့ ကူးသွားခဲ့သည့် ချင်ကွန်ထိုက် လာရောက်တွေ့ဆုံကာ ကွန်မြူနစ်ပါတီကို စွန့်လွှတ်ရန်တိုက်တွန်းသည်။ လျှို့ဝှက်ချီအား ထောင်ထဲတွင်ပတ်ရန် ကွန်မြူနစ်ပါတီ ကျမ်းများကို ပေးသည်။ လျှို့ဝှက်ချီသည် ထိုကျမ်းစာများကိုဖတ်ပြီး “လွန်စွာ စိတ်ထိခိုက် သွားသည်” ဟု ဆိုသည်။ ထို့နောက် ကွန်မြူနစ်ပါတီထံတွင် ကူမင်တန်သူလျှို့ဝှက်ချီ ဆောင်ရွက်မည်ဟူသော ဝန်ခံချက်ဖြင့် ပြန်လွတ်လာသည်။ ဤအဖြစ်အပျက်များ မည်ရွှေ့ မည်မျှ မှန်ကန်မည်ကိုမူ လျှို့ဝှက်ချီမှအပ မည်သူမျှ သိနိုင်မည်မဟုတ်။ သို့ရာတွင် ထိုအကြောင်းကို ပြန်ပြောသူများမှာ ယုံကြည်စိတ်ချရလောက်သူများဖြစ်သည်။ (တရုတ်အမျိုးသမီး စာရေးဆရာမ ဟန်ဆုယင်၏ တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်)

၁၉၂၈ ခုနှစ်၌ လျှို့ဝှက်ချီသည် ချန် တူ ရှူး ၏ ပါတီ လမ်းစဉ် ကို ထောက်ခံရာမှ ဆန့်ကျင်ဘက်ပြောင်းသွားကာ အရှေ့မြောက်ပိုင်းတွင် လျှို့ဝှက်လုပ်ငန်းလုပ်သည်။ မန်ချူးရီးယား ပါတီကော်မတီ၏ အတွင်းရေးမှူး ဖြစ်လာသည်။ ရုရှားတွင်ကျင်းပသည့် ကွန်မြူနစ်အင်တာနေရှင်နယ် အဖွဲ့ချုပ်အစည်းအဝေးများနှင့် မော်စကိုတွင် ကျင်းပသည့် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ ဆွေမကွန်ဂရက်သို့ တက်ခဲ့သည်။ ၁၉၃၀ ခုနှစ်တွင် မန်ချူးရီးယား ပါတီတစ်ခုလုံး အဖမ်းခံရသော်လည်း လျှို့ဝှက်ချီ လွတ်သွားခဲ့သည်။ ၁၉၃၁ ခုနှစ်တွင် ယူချင်း အခြေခံဒေသက တရုတ်ပြည်လုံးဆိုင်ရာ အလုပ်သမား သမဂ္ဂအဖွဲ့ချုပ်ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ဆောင်ရွက်သည်။ လျှို့ဝှက်ချီသည် ဝမ်မင်း၏ လက်ဝဲလွန်လမ်းစဉ်ကို ဆန့်ကျင်သည်ဟု ပြောကြသော်လည်း ဝမ်မင်းခေါင်းဆောင်သည့် ယာယီခေတ်လစ်ဗျူရီတွင် အဖွဲ့ဝင် တယောက် ဖြစ်ခဲ့သည်။ ထိုခေတ်လစ်ဗျူရီက မော်ဇီလမ်းစဉ်ကို ဆန့်ကျင်ကာ မော်ဇီဩဇာကို ဟန့်တားခဲ့သည်။

၁၉၃၄ ခုနှစ်တွင် လျှို့ဝှက်ချီသည် ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲတွင် ပါလာသည်။ ဆွန်ယု သို့ရောက်ပြီးနောက် မကြာမှီ ဒေသဖြူသို့ပြန်သွားကာ ယင်အန်းနှင့် ကူးချီသန်းချီလုပ်နေသည်။ ၁၉၂၇ ခုနှစ်တွင် လျှို့ဝှက်ချီက ကျွမ်းကျင်

ထောင်ထံ စာတစောင်ရေးခဲ့သည်။ ထိုစာ၌ ပါတီလမ်းစဉ်ကို “လက်ဝဲစွန့်စားရေး လမ်းစဉ်”ဟု ဝေဖန်ကာ ပထမညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစုကို ဆန့်ကျင်သည်။ တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီလုပ်သမျှ အမှားများဖြစ်သည်ဟုဆိုကာ ချန်ကေရှီထံ လက်နက်ချရန် တိုက်တွန်းခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် ဒေသနီများတည်ဆောက်ရေးနှင့် လယ်သမား လုပ်ရားမှများပေါ်ထုတ်ရေးတို့ကို ရှုတ်ချသည်။ ဖော် သွားတောက် ရေးရေးသဖြင့် သူ့ စာကို သူပြန်ရုပ်သိမ်းသွားခဲ့သည်။

လျူရှောက်ချီသည် ဒေသဖြူသို့ပြန်သွားကာ လျှို့ဝှက်လုပ်ငန်းများ လုပ်သည်။ ၁၉၃၉ ခုနှစ်တွင် မော်ဇီလမ်းစဉ်ကို လက်ခံကာ ယင်အန်းသို့ပြန်လာ ပြီး မတ်လိနင်ဝါဒသင်တန်းကျောင်းတွင် သင်တန်းပေးသည်။

ထို့နောက် “သစ္စာဖောက်သည်” ဆိုသော ကိစ္စပေါ်လာသည်။

ရဲဘော်ငယ်အချို့က လျူရှောက်ချီကို သစ္စာဖောက်အဖြစ် ဆိုစဉ် ကတည်းက ရှုတ်ချတိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ၎င်းတို့၏ ဝေဖန်ရေးကို လစ်လျူ ရှုခဲ့သည်။ လျူရှောက်ချီ၏သစ္စာဖောက်မှုသည် ၁၉၃၆ ခုနှစ်က ဖြစ်ပွားခဲ့သော် လည်း ၁၉၆၇ ခု ဧပြီလ ၁ ရက်နေ့ကျမှပထမဆုံး လူသိရှင်ကြားဖြစ်လာသည်။ ၎င်းတို့၏အဆိုအရ လျူရှောက်ချီသည် ကူမင်တန်အကျဉ်းသားဖြစ်ခဲ့စဉ် ထောင် ထဲသို့ ထောက်လာသည်။ ပါတီကော့ဒ်များအား အသတ်မခံလိုလျှင် ကွန်မြူနစ် ဝါဒကို စွန့်လွှတ်ကြဟု ညွှန်ကြားချက်ပေးခဲ့သည်။ ပိန်ကျင်း၊ လျူလန်တို့၊ အန်ဇူးဝင်း၊ ပိုအိပိုး စသူတို့သည် ဤနည်းဖြင့် လွတ်လာခဲ့ကြသည်။ လျူရှောက် ချီတို့ အပြင်သို့ထောက်လာသည့်အခါတွင် ထိုသူများကို အသုံးပြု၍ ပါတီထဲတွင် အုပ်စုဖွဲ့ခဲ့သည်။ ဤသို့ဖြင့် လျူရှောက်ချီသည် “နေရှင်ဌာနချုပ်” ကို ပါတီထဲတွင် တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ ၁၉၃၈ ခုနှစ်တွင် ပါတီကို တိုးချဲ့သောအခါ ပါတီဝင် သစ်အများအပြားသည် လျူရှောက်ချီ၏ဩဇာအောက်သို့ထောက်သွားကြသည်။ သို့တိုင်အောင် အများစုသည် လျူရှောက်ချီ၏အတိတ်နှင့် ခြေပန်းခတ်မှုများကို မသိကြ။ လျူရှောက်ချီသည် ပါတီအရေးကြီးသောနေရာတွင် သူ့လူများကို တာဝန်ပေးခဲ့သည်။

တခါက သစ္စာဖောက်ဖူးသူ၊ သို့မဟုတ် ပါတီကို စွန့်ခွါသွားဘူးသူတို့ကို ပါတီထဲသို့ပြန်ဝင်ခွင့်မပြုရန် မော်က ကန့်ကွက်သည်။ ၁၉၃၃ ခုနှစ်ကစ၍ ကွန်မြူနစ်ဝါဒကို စွန့်လွှတ်မည်ဟု လက်မှတ်ထိုးသည့် ကွန်မြူနစ်အကျဉ်းသမား များအား လွတ်ပေးသည့်နည်းကို ချန်ကေရှီထံသုံးခဲ့သည်။ ဤသို့ဖြင့် ချန်ကေ ရှီထံသည့် ကွန်မြူနစ်ပါတီထဲသို့ ၎င်း၏သူလျှို့ဝှက်များ သူလျှို့ ဖြစ်နိုင်သူ များ ဖြင့် စီပိုဝင်ထိုးပေးခံရသည်။ သက္ကမကွန်ဂရက်တွင် တင်သွင်းသည့်လျူရှောက်ချီ၏ အစီရင်ခံစာကို ဖတ်ကြည့်လျှင် လျူရှောက်ချီသည် ပါတီထဲတွင် လက်နက်ချသူ များ ပြု ဝင်နိုင်အောင် အခါပေးပေးသော အထောက်အကူပြုသူများကို တွေ့ရသည်။

“ပါတီ” မှသော မာသီကောင် မိတ်စ် နေရှင်ဖောက်ဖောက်တို့

ပြောင်းလဲခဲ့သည့်နေ့ရှင်ပေါက်စ ပါတီဝင်များကို အယူဝါဒရေးအရ ပြုပြင်ပေးခြင်းဖြင့် ရှေ့တန်းရောက် ပစ္စည်းမဲ့လူတန်းစား တိုက်ခိုက်ရေးသမားဖြစ်လာအောင် လုပ်ရမည်ဟု လျှို့ဝှက်ချက်ချက် ရေးခဲ့သည်။ ဤသည်မှာ လူ့သဘာဝနှင့် ပတ်သက်သည့် လျှို့ဝှက်ချက်၏ ဓနရင်ကမ္ဘာအခြေဖြစ်သည်။ မတ်ဝါဒမဟုတ်။

လျှို့ဝှက်ချက် “ဥပေပတိုင်းပြည်အချို့က လေလုပ်သမား လယ်သမား ပါတီအင်္ဂါ ချဲ့ လက္ခဏာချက်ကို အိမ်ပေါ်တီတော့ရဲ့ လူမှုရေးပွဲစဉ်းပုံက ဆုံးဖြတ်တာမဟုတ်သလို ကျွန်တော်တို့ပါတီရဲ့ လူတန်းစားလက္ခဏာချက်ကိုလည်း ပါတီဝင်တွေနဲ့ လူမှုရေးဖွံ့ဖြိုးစွာ ဆုံးဖြတ်တာမဟုတ်ပဲ ‘ဟုပြောခဲ့သည်။

ပါတီစည်းမျဉ်းဥပဒေ၌ လျှို့ဝှက်ချက် ပါတီဝင်များကို အမျိုးအစား လေးမျိုးခွဲထားသည်။ စတုတ္ထပါတီဝင်အမျိုးအစားမှာ အခြားသောနိုင်ငံရေး ယုံကြည်ချက်ကို လက်ခံ၍ အခြားအခြားသောပါတီများအများစုသို့ ဝင်ရောက်ခဲ့ဘူးသူဟုတ်မှတ်ထားသည်။ တနည်းဆိုရသော် ကူမင်တန်ပါတီသို့ ဝင်ခဲ့ဘူးသူများကိုလည်း ပါတီဝင်အဖြစ်လက်ခံနိုင်သည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရောက်သည်။ ထိုမျှမက အကြပ်ကိုင်မှုကြောင့် အခြားဘောနိုင်ငံရေးပါတီတရပ်သို့ ဝင်ခဲ့ဘူးသူများကိုလည်း ပါတီဝင်အဖြစ်လက်ခံနိုင်သည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။ “ပါတီကို စွန့်ခွာခဲ့ပြီးသူ ပါတီဝင်ကောင်းတယောက်က ပါတီသို့ ပြန်ဝင်ခွင့်တောင်းလျှင် ၎င်းအား စတုတ္ထပါတီဝင်အမျိုးအစားများ လိုက်နာရမည်ကိုင်ထားရမည်။ ပါတီဝင်ခွင့်ပြုရမည်။ ထိုပါတီဝင်သည် နိုင်ငံရေးအရ တွေ့ဝယ်မိမိယိုင်သဖြင့် အတွေ့အကြုံရှိပြီး ဝါရင့်ပါတီဝင်များ၏ ထောက်ခံမှုကိုရယူရမည်” ဟု ဆိုသည်။

ဤသည်မှာ တခါကသစ္စာဖောက်ခဲ့သူများကို တခါဖင့်ပေးလိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤသို့ဖြင့် လျှို့ဝှက်ချက်နှင့် သူ၏အုပ်စုသည် ပါတီဝင်ရေးချယ်ရာတွင် အရေးကြီးသည့်နေရာများကို ရယူကာ သူတို့လူများကို ပါတီထဲသို့သွတ်သွင်းခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့်လျှို့ဝှက်ချက်သည် ပါတီတွင်းတွင် နေ့ရှင်ဋ္ဌာနချုပ်တခုကို ထူထောင်ခဲ့သည်ဆိုသည့် စွတ်စွဲချက်သည် လက်လွတ်ပေးပေး စွတ်စွဲခြင်းမျိုး ဟုတ်ဟန်မတူ။

မော်ကမ္မ ပါတီကိုစွန့်ခွာသွားသူများအား ပါတီသို့ပြန်၍ဝင်ခွင့်ပြုခြင်းကို အပြင်းအထန်ကန့်ကွက်သည်။ သစ္စာဖောက်တို့အား ဘယ်တော့မှပါတီသို့ ပြန်ဝင်ခွင့်မပြုရဟု တောင်းဆိုသည်။ သို့ရာတွင် မော်သည် ပါတီထဲတွင်ရှင်ဘုရင်လိုကျင့်ကြခြင်းမပြု။ သဘောတရားရေးအရ အသာစီးရခြင်းသည် အာဏာရှင်ဆန်ဆန်လုပ်ခြင်းနှင့်မတူ။ နိုင်ငံရေးဆိုသည်မှာ တခါတရံတွင် ကိုယ်ဆန်ကျင့်ဘက်များ အနာဂါတ်ရန်သူများနှင့်လည်း လက်တွဲတန်တွဲရသည့် အတတ်ပညာတမျိုးဖြစ်သည်။

ဤသို့ဖြင့် လျှို့ဝှက်ချက်သည် ပါတီတွင်းတွင် တိတ်တန်းသို့ရောက်လာခဲ့သည်။ ပါတီချုပ်ကိုင်မှုကို အခြေခံကာ ခေါင်းဆောင်မှုကိုယူခဲ့သည်။ သို့ရာ

တွင် သတ္တမကွန်ဂရက်တွင်မူ လျှို့ဝှက်ချီသည် မော်စီတုန်းအတွေးအခေါ်ကို ချီးမွန်းခန်းဖွင့်ခဲ့သည်။ အလွန်အကျွံမြောက်ပင်ခဲ့သည်။ ဤသည်ပင်လျင် သူ့ အပေါ်သံသယရှိတယ်ဖြစ်လာသည်။

“မော်စီတုန်းအတွေးအခေါ်ဟာ မတ်လီနင်ဝါဒကို တရုတ်တော်လှန် ရေးရဲ့ တကယ့်လက်တွေ့ပဲ ပေါင်းစပ်ပေးလာနိုင်တယ်။ ဒီအတွေးအခေါ်ကိုကိုင်စွဲ ပြီး ကျွန်တော်တို့အလုပ်တွေမှာ လမ်းညွှန်အဖြစ်အသုံးပြုရမယ်။ ကျွန်တော်တို့ ပါတီဟာ ဒီအတွေးအခေါ်ရဲ့ လမ်းညွှန်အောက်မှာ ဘော်လရှ်တုံ့လမ်းစဉ်ဟာ ရပ်ကို ချမှတ်ပြီးပြီ။ ကျွန်တော်တို့ပါတီဟာ ကြိုမြတ်တဲ့ခေါင်းဆောင်ရဲတော် မော်စီတုန်းဦးဆောင်တဲ့ ပါတီဖြစ်တယ်။ ရဲဘော်မော်စီတုန်းဟာ ကျွန်တော်တို့ အမျိုးသားတွေ့ဒေါ်မူကို အမြင့်ဆုံးထောက်ခံအားပေး မြှင့်တင်ပေးခဲ့သူဖြစ်တယ်။ အဖိနှိပ်ပိတ်ပြည်သူများနဲ့အမျိုးသားများရဲ့ လုံးဝလွတ်မြောက်ရေးအတွက် တခု တည်းသော မှန်ကန်တဲ့လမ်းကိုညွှန်ပြခဲ့တယ်။ ဒီလမ်းဟာ မော်စီတုန်းလမ်းဘဲ ဖြစ်တယ်”ဟု ပြောခဲ့သည်။

သူပြောသည့်ကောင်းသည့် အမှန်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် လျှို့ဝှက်ချီသည် အမှန်စကားကို ရိုးသားစွာပြောခြင်းမဟုတ်။ မြောက်ပင်ပြောဆိုခြင်းသာဖြစ် သည်ဟု ယူဆတယ်ဖြစ်သည်။ မော်စီအောင်မြင်ချက်များကို အူလှိုက်သဲလှိုက် ချီးမွမ်းခြင်းမျိုးမဟုတ်။ အပေါ်ယံအသံကောင်းဟစ်ခြင်းမျှသာ ဖြစ်သည်။ “လျှို့ဝှက်ချီသည် မော်ကို ဘယ်တုန်းကမျှကြည့်ညှိလေးစားခဲ့သူမဟုတ်”ဟု သူ့မိတ်ဆွေကြီး ကျန်းကို ထောင်က ရေးခဲ့ဘူးသည်။

သတ္တမကွန်ဂရက်အပြီးတွင် မော်က မိန့်ခွန်းပြောသည်။ ထိုမိန့်ခွန်းထဲ၌ ပါတီထဲတွင် ပင်ပန်းဖြစ်နေသည့်အမှာညီနောင်လမ်းစဉ်နှစ်ရပ်တိုက်ပွဲသည် ရှိနေ သည်။ ပါတီတွင်းကတိုက်ပွဲသည် “တခုကို နှစ်ခုဖြစ်အောင်လုပ်ရေး”အသွင်ဖြင့် အမြဲရှိနေဦးမည်ဟု မော်က သတိပေးခဲ့သည်။

မည်သို့ဖြစ်စေ သတ္တမကွန်ဂရက်သည် ညီညွတ်သည့် ကွန်ဂရက်၊ အောင် ပွဲခံသည့်ကွန်ဂရက်ဖြစ်သည်ဟု မော်ယူဆသည်။ ပါတီသည် အင်အားတောင့် တင်းနေပြီ။ အဆင့်သစ်သို့ရောက်လာပြီ။

ကွန်ဖရင့်နားချိန်များ၌ ပျော်ပျော်ပါးပါးနေတတ်သည့် မော်သည် ရဲ တော်များနှင့် ပင်ပေါင်ကစားသည်။ လမ်းလျှောက်သည်။ ဗဟိုကော်မတီရုံး အထက်တောင်စောင်းကုန်းများရှိ လယ်သမားများထံသွား၍ စကားပြောသည်။ ပို၍ဝသာပြီး ဆံပင်ပိုထိုလာသည်။

နောက်ဆုံး၌ တရုတ်တော်လှန်ရေးကို အဆုံးအဖြတ်ပြုမည့်သူမှာ ကြီးမြင့် လှိုစိတ်ရှိသူ လူတစ်ဦးမဟုတ်။ တရုတ်အကျယ်သမား လယ်သမားသာဖြစ်ကြောင်း သိင်္ခါက သက်သေပြခဲ့ပြီ။

အာဏာသိမ်းပွဲနိဒါန်း

“မန္တက သူတို့နိုင်ငံကိုဖြန့်မဲ့ အမေရိကန်နှစ်ယောက်ကို ကျွန်တော်ပြောလိုက်တယ်။ အမေရိကန်အစိုးရက ကျွန်တော်တို့ကိုဖျက်သိမ်းချင်တယ်။ ဒါကို ကျွန်တော်တို့ခွင့်မပြုဘူး။ ချန်ကေရှိတ်ကိုကူညီပြီး ကွန်မြူနစ်ဆန့်ကျင်တဲ့ အမေရိကန်အစိုးရပေါ်လစီကို ကျွန်တော်တို့ဆန့်ကျင်တယ်။ ဒါပေမဲ့ ယထာမ အနေနဲ့ ကျွန်တော်တို့ဟာ အမေရိကန်ပြည်သူနဲ့ သူတို့ရဲ့အစိုးရကိုခွဲခြားကြည့်တယ်။ ဒုတိယအနေနဲ့ အမေရိကန်အစိုးရထဲက ပေါ်လစီချမှတ်သူတွေနဲ့ အောက်ချေရုံသာမန်အမှုထမ်းတွေကို ခွဲခြားကြည့်တယ်” (“ယွဲ့ကုံးတောင်ဖြိုခြင်း” စာတမ်း လက်ရွေးစင်ကျမ်း၊ အတွဲ ၃)

ဤသို့ဖြင့် မော်သည် အမေရိကန်အစိုးရအပေါ် ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ သဘောထားက ဖော်ပြလိုက်သည်။

ယခုယင်အန်းမှ ဒက္ကစီမစ်ရှင်ပြန်ရုပ်သွားပြီ၊ လေ့လာရေးအဖွဲ့ဝင်များနှင့် အမေရိကန်သတင်းစာဆရာများကိုလည်း ပြန်ခေါ်သွားပြီ၊ ၎င်းတို့အနက် အချို့က အမေရိကန်အစိုးရကဖမ်းလိုက်သည်။ အချို့ကိုပင်စင်ပေးလိုက်သည်။ အချို့ကိုထူးချွန်သည်။ ဥပမာ လေ့လာရေးအဖွဲ့ဝင် ဂျွန်ဆားဗစ်ကိုကွန်မြူနစ်လိုလားသူဟုဆိုကာဖမ်းသည်။ ဗိုလ်မှူးကြီးဘားရက်မှာ ကွန်မြူနစ်တို့အား ဂျပန်ကိုတိုက်ဖို့လက်နက်ထောက်ပံ့ရန် ထောက်ခံချက်ပေးသဖြင့်၊ ပင်စင်ပေးလိုက်သည်။ ဂျွန်ပေတန်ဒေးဒီးစ်ကိုမူ ကွန်မြူနစ်တို့ကောင်းကြောင်း အစီရင်ခံစာရေးသဖြင့် ထူးချွန်ချလိုက်သည်။

၁၉၄၅ခု ပြီလ ၂ရက်နေ့ ဝါရှင်တန်သတင်းစာ ကွန်ဖရင့်တွင် အမေရိကန်သံအပတ်ဟာလေက မိမိတို့သည် တရုတ်ကွန်မြူနစ်များနှင့်ဆက်လက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်တော့မည်မဟုတ်ဟု ကျေညာကာ ချန်ကေရှိတ်၏ “ဒီမိုကရေစီ” အစိုးရကို ချီးမွန်းခန်းဖွင့်သွားသည်။ ပြီလ ၃ ရက်နေ့တွင် ချန်ကေရှိတ်၏အစိုးရသည် တရုတ်ပြည်သူများအားလုံးကို ကိုယ်စားမပြုနိုင်တော့ကြောင်း၊ ချန်းကေရှိတ်သည်တရုတ်ပြည်သူများ၏ အောက်ခံမှုကိုမရမချင်း တရုတ်ပြည်တွင်အမျိုးသားညီညွတ်ရေးကို မတည်ဆောက်နိုင်မချင်း မိမိတို့က ချန်ကေရှိတ်အားအကြွင်းမဲ့ ကူညီနိုင်တော့မည်မဟုတ်ကြောင်းဖြင့် နိုင်ငံခြားရေးဌာနက ကျေညာပြန်သည်။ အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေးဌာနနှင့် အမေရိကန်သံအမတ်ဟာလေတို့ တသစ်ထွက်နေပြီ။ ဟာလေသည် ဤသို့တသံထွက်ကာ ချုံကင်းသို့ပြန်လာပြီး ချန်ကေရှိတ်ကိုခြေစုံပစ်ထောက်ခဲ့သည်။

ချန်ကေရှိတ်ကလည်းငြိမ်မနေ။ ပြည်သူကိုမျက်လှည့်ပြရန်အတွက် အမျိုးသားအတိုင်ပင်ခံကွန်ဖရင့်နှင့် ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကို ဆင့်ခေါ်လိုက်သည်။ ဤအစည်းအဝေးများခေါ်ရန် မော်စီတန်းကတိုက်တွန်းခဲ့ဘူးသည်။ ထိုအစည်းအဝေးများသို့ ကူမင်တန်ပါတီ၊ ကွန်မြူနစ်ပါတီနှင့် တရုတ်ဒီမိုကရက်တစ်အဖွဲ့ ကိုယ်စားလှယ်များတက်ရောက်ရမည်ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။ ဇူလိုင်လတွင် ကွန်မြူနစ်တို့ကထပ်မံတိုက်တွန်းပြန်သည်။ သို့ရာတွင် ဟာလေကသဘောမတူ။ ကန့်ကွက်သည်။ ထိုအချိန်တွင် တရုတ်ပြည်တွင်ဟာလေသိက္ခာကျနေပြီ။ ကွန်မြူနစ်မဟုတ်သည့်ကြားလူများနှင့် ပြည်သူများကပါ လိုလားနေသည့် လွှတ်တော်ကိုဟာလေက တံခါးပိတ်နေသဖြင့် ဟာလေကိုမကျေမနပ်ဖြစ်နေကြသည်။ နိုဝင်ဘာလထဲတွင်မူ ချန်ကေရှိတ်က “ပြည်သူ့ကိုပြန်၍ အာဏာအပ်ရန်” ဟုဆိုကာ လွှတ်တော်အစည်းအဝေးခေါ်သည်။ သို့ရာတွင် ချန်ကေရှိတ်၏လွှတ်တော်တွင် ကူမင်တန် စိတ်ကြိုက်ရွေးသည့် ကိုယ်စားလှယ်များသာ ဖြစ်သဖြင့် ကျန်ပါတီများက လွှတ်တော်ကိုသပိတ်မှောက်ကြသည်။ ဟာလေက “ချန်ကေရှိတ်တကယ်ပြုပြင်နေပြီ” ဟု ပြောသော်လည်း သူ့စကားကို မည်သူကမျှ မယုံကြ။ သူကိုယ်တိုင်လည်း ယုံကြည်ဟန်မရှိ။

ချန်ကေရှိတ်က လွှတ်တော်ကို ခေါ်ယူခြင်းမှာ ကွန်မြူနစ်များကို ချုပ်ကိုင်ရန်နှင့် တပ်နိုတော်ကို သူ့ခြေဖဝါး အောက်သို့ သွင်းရန်သာ ဖြစ်သည်။ ချန်ကေရှိတ်က တပ်နိုတော်ပြန်ဖွဲ့ရေးအတွက် အမေရိကန်တဦး အပါအဝင် သုံးဦးကော်မတီတရပ် ဖွဲ့ရမည်ဟု ဆိုသည်။ သို့ရာတွင် ကွန်မြူနစ်ပါတီ တရားဝင် တည်ရှိခွင့်ရရေးအတွက် ၎င်း၏တပ်များကို သူ့လက်သို့အပ်ရမည်၊ ထိုသို့တပ်များကို လွှတ်တော်ပြီးမှ လွှတ်တော်တက်ခွင့် ပေးမည်ဟု ဆိုသည်။

၁၉၄၅ ခု ဇူလိုင်လတွင် မော်က ဤသို့ရေးခဲ့သည်။

“တရုတ်ပြည်ဆိုင်ရာ အမေရိကန်သံအမတ်ဟာလေ ကိုယ်စားပြုတဲ့ အမေရိကန်တို့က တရုတ်ပြည်အပေါ် ကျင့်သုံးတဲ့ပေါ်လစီဟာ တမုတ်ပြည်တွင်းစစ်တိုက်အောင် ဖန်တီးနေတယ်ဆိုတာ ကြာလေထင်ရှားလေဘဲ။ ...ကျယ်ပြန့်တဲ့ တရုတ်ပြည်သူများနဲ့ ရန်ဘက်ဖြစ်နေတဲ့ဟာလေရဲ့ ပေါ်လစီမျိုးကို မပြောင်းလဲဘဲ ဆက်လက်ကျင့်သုံးသွားမယ်ဆိုရင် အမေရိကန်အစိုးရနဲ့ အမေရိကန်ပြည်သူတွေအဖို့ အတိုင်းမသိ ကြီးလေးတဲ့ ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးများကို ဆောင်ကြဉ်းလာပြီး အတောမသတ်တဲ့ ဘေးဒုက္ခများနဲ့ တွေ့လာရလိမ့်မယ်” (“ဟာလေပေါ်လစီ၏ အန္တရာယ်နှင့်ပတ်သက်၍ ဝေဖန်ချက်” လက်ရေးစင်ကျမ်း၊ အတွဲ ၃)

တရုတ် ကွန်မြူနစ်ပါတီသည် ပြည်တွင်းစစ်ကို မတိုက်ချင်။ တိုက်ရလျှင် ထိုပြည်တွင်းစစ်သည် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီက မတိုက်ချင်ဘဲတိုက်ရသည့်စစ်ပွဲ ဖြစ်လိမ့်မည်။ တရုတ်-ဂျပန်စစ်ပွဲတွင်းတုန်းက ချန်ကေရှိုတ်သည် တရုတ် ကွန်မြူနစ်တပ်များနှင့် ဂျပန်တို့တိုက်ကြသည်ကို လက်ပိုက်ကြည့်ပြီး သူ့အင်အားကို ချိုထားခဲ့သည်။ ပြည်တွင်းစစ်တိုက်ရန် အားစုနေသည်။ တောင်ထိပ်ပေါ်မူရပ်၍ ကျားနှစ်ကောင် ကိုက်သည်ကို ကြည့်နေသည်။ ယခု ချန်ကေရှိုတ်အဖို့ ပြည်တွင်းစစ်တိုက်ရန် အဆင်သင့်ဖြစ်နေပြီ။ အမေရိကန်အစိုးရကိုလည်း သူ့ဘက်က ထောက်ခံရန် ဟာလေမှတဆင့် သိမ်းသွင်းပြီးပြီ။

၁၉၄၅ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ကမ္ဘာစစ်ကြီးပြီးသွားကာ အန်မြူခေတ် သို့ရောက်လာသည်။ ဆိုဗီယက်ယူနီယန်က ဩဂုတ်လ ၈ ရက်နေ့တွင် ဂျပန်ကို စစ်ကျေညာသည်။ ရုရှားတပ်များသည် မန်ချူးရီးယားထဲသို့ ဝင်လာကာ ဂျပန်တပ်များကို လက်နက်ဖြုတ်သည်။ မြို့ကြီးများကို သိမ်းသည်။ ဩဂုတ်လ ၁၀ ရက်နေ့တွင် တရုတ်ပြည်ရှိ အမေရိကန်တပ်များက ချန်ကေရှိုတ်စစ်တပ်များကို ကူတိုက်ပေးကာ တရုတ်ပြည်မြောက်ပိုင်းက မြို့ကြီးများနှင့်မိုးရထားလမ်းများကို သိမ်းသည်။ ဩဂုတ်လ ၁၁ ရက်နေ့တွင် ချန်ကေရှိုတ်က ကွန်မြူနစ်တပ်များ လှုပ်ရှားခြင်းမပြုရန်၊ ဂျပန်တပ်များ လက်နက်ချခြင်းကို လက်မခံရန် ကွန်မြူနစ် စစ်သေနာပတိချုပ် ချူတေးထံ ကြေးနန်းရိုက်၍ တားလိုက်သည်။ ဤသည်မှာ ချန်ကေရှိုတ်က ပေါ့စဒမ် ကွန်ဖရင့်ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ဆန့်ကျင်၍လုပ်ခြင်းဖြစ်သည်။

မော်စီတုန်းက ချူတေးထံပေးသည့် ချန်ကေရှိုတ်၏အမိန့်ကို လုံးဝငြင်းကာ ချန်ကေရှိုတ်၏အမိန့်သည် တရားမဝင်၊ ပေါ့စဒမ်ကွန်ဖရင့်တွင် ဂျပန်ခံခံရေး တပ်များ အားလုံးသည် ရန်သူလက်နက်ချလာလျှင် လက်ခံနိုင်သည့် အခွင့်အရေးရှိသည်ဟု ဆုံးဖြတ်ပြီးဖြစ်ကြောင်း၊ ထို့ကြောင့် တပ်နီတော်သည် အခြားသော ဂျပန်ခံခံရေး တပ်များကဲ့သို့ပင် ရန်သူလက်နက်ချခြင်းကို လက်ခံပိုင်ခွင့်ရှိသည်ဟု အကြောင်းပြန်ကြားသည်။

ဩဂုတ်လ ၁၃ ရက်နေ့တွင် မော်က အရေးကြီးသည့် ကျေညာချက် ၂ စောင်ထုတ်လိုက်သည်။ “စစ်အောင်ပြီး အခြေအနေနှင့် ကျွန်တော်တို့လမ်းညွှန်”

ဟူသောစာတမ်းနှင့် “ချန်ကေရှိတ်က ပြည်တွင်းစစ်ဖြစ်အောင် ဆွဲပေးနေသည်” ဆိုသည့်စာတမ်းများဖြစ်သည်။ “ချန်ကေရှိတ်က ဝါးသွေးနေတယ်။ ကျွန်တော် တို့ကလဲ ကိုယ့်ခါးကို သွေးကြရမယ်” ဟု မော်က တပ်လွန်ခဲ့သည်။

ဩဂုတ်လ ၁၄ ရက်နေ့တွင် ဂျပန်ပြည်ရှိ အမေရိကန်စစ်သေနာပတိချုပ် မက်အာသာက ဂျပန်လက်နက်ချခြင်းကိုလက်ခံရန် ချန်ကေရှိတ်စစ်တပ်များကို သာ အသိအမှတ် ပြုကြောင်း ကျေညာသည်။ ဂျပန် မြို့စောင့် တပ်များ သည် ကူမင်တန်တပ်များထောက်လာမှ လက်နက်ချကြရမည်ဟု အမိန့်ထုတ်လိုက်သည်။

ဩဂုတ်လ ၁၉ ရက်နေ့တွင် ဟာလေသည် ယင်အန်းသို့ လေယာဉ်ပျံဖြင့် ထောက်လာကာ ချုံကင်းသို့လာ၍ ချန်ကေရှိတ်နှင့်ဆွေးနွေးရန် မော် ကိုဖြောင်းဇေ့ သည်။ ချန်ကေရှိတ်ကလည်း ကြေးနန်းရိုက်၍ဖိတ်သည်။ မော်က ဩဂုတ်လ ၂၄ ရက်နေ့တွင်လာမည်ဟု အကြောင်းပြန်သည်။ အမေရိကန်များက မော်၏ လျှို့ဝှက်ရေးကို တာဝန်ခံသည်။ ဩဂုတ်လ ၂၆ ရက်နေ့တွင် အမေရိကန် သံအမတ် ဟာလေသည် မော် ကို စောင့်ကြပ်၍ ချုံကင်းသို့ ခေါ်လာခဲ့သည်။ မော်နှင့် အတူ ချုံအင်လိုင်းလည်းပါသည်။ ယင်အန်းတွင် လျူရှောက်ချီက ပါတီဥက္ကဋ္ဌ အဖြစ် တာဝန်ယူကျန်ရစ်သည်။ ဤသို့ရှိစဉ် ကူမင်တန်ဗိုလ်ချုပ် ဟူဆန်နန်းက ယင်အန်းကိုရုတ်တရက် ဝင်တိုက်သည်တွင် ရွာ ၄၁ ရွာအကျယ်ရှိ နယ်မြေတချို့ ပါသွားသည်။ မော်က ပြန်တိုက်၍ သိမ်းယူသည်။

မော် ဘာကြောင့် ချုံကင်းသို့ သွားသနည်း။ တရုတ်ပြည်သူ သန်းပေါင်း များစွာ တို့သည် စစ်ကြောင့် ပင်ပန်းနေကြ သည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးကို တောင့်တနေကြသည်။ ကူမင်တန်အုပ်စိုးရာ ဒေသက ပြည်သူအများစုကြီးသည် ကွန်မြူနစ်တို့အကြောင်းကို ဗလုံးဗထွေး သိနေကြ သည်။ ကွန်မြူနစ်များသည် ချန်ကေရှိတ်ကို တမျိုးတဖုံ ပြောင်းသွားအောင် လုပ်နိုင်လိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်နေကြသည်။ ကွန်မြူနစ်ပါတီတွင်း၌လည်း အချို့ လမ်းစဉ်ပြဿနာ မရှင်းမလင်း ဖြစ်နေကြသည်။ မော်ကိုယ်တိုင်ကလည်း ပင်ပန်း နေသော သူတပ်များကို နားစေချင်သည်။ ချန်ကေရှိတ်နှင့် ပူးပေါင်းနိုင်လိမ့်မည် ဟု သူကိုယ်တိုင် စိတ်ကူးမယဉ် သည့်တိုင် ချန်ကေရှိတ်၏ ဖိတ်ကြား ချက်ကို ငြင်းပယ်ခြင်းသည် သူ့အကြိုက်ဖြစ်သွားလိမ့်မည်။ သူကဖိတ်ပါလျက်နှင့် ကိုယ် ကမလာခြင်းမှာ စစ်မာန်တက်နေသောကြောင့်ဟု ချန်ကေရှိတ်က ထောက်ပြ ကာ လူထုထဲတွင် ဖွင့်ချစရာ ဖြစ်နေလိမ့်မည်။

ဤသည်မှာ မော် ချုံကင်းသို့သွားရသည့် ပြည်တွင်းဆိုင်ရာအကြောင်း များ ဖြစ်သည်။ ပြည်ပအကြောင်းများလည်း ရှိသေးသည်။

ရုရှားသည် ကူမင်တန် ကွန်မြူနစ် ပြည်တွင်းစစ် ဖြစ်လာလျှင် သူပါဒွေး ထေ့ယုက်တင် ပါဝင်ရတော့မည်ကိုမြင်သဖြင့် ကူမင်တန်-ကွန်မြူနစ်ညီညွတ်ရေး ကို တိုက်တွန်းနေသည်။ ဥရောပတွင် ဆိုဗီယက်ဆန့်ကျင်ရေး ဆော့ဂါထနေခြင်း၊

မြတ်သောသံတမန်များနှင့် နာဇီဘဝမှူးကြီးများ စေ့စပ်ဆွေးနွေးနေခြင်း၊ မိမိ တွင် အနုမြူပုဒ်မရှိသေးခြင်း၊ စစ်ဒဏ်ချက်များကို ခံစားနေရသည့် တိုင်းပြည်ကို ထူထောင်ရန် လိုအပ်နေခြင်းစသည်တို့ကြောင့် စတာလင်က မော်အား ကူမင်တန် နှင့် ညီညွတ်ရေးရအောင် တိုက်တွန်းနေသည်။

“ကျွန်တော်တို့ ပါတီထဲက ရဲဘော်တချို့ဟာ ဒီငိုင်းရေကြောကို သိပ် အသင်ကြီးနေကြတယ်။ ဒီငိုင်းရေကြောထဲမှာရှိတဲ့ ပြဿနာတွေကို ဖြေရှင်းနိုင်လိမ့် မယ်လို့ ထင်နေကြတယ်”ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။

မည်သည့် “ရဲဘော်များ” ကို မော် ဆိုလိုသနည်း။ မော်က သူနှင့် အမေရိကန်ကိုယ်စားလှယ် ဘားရက် တို့တွေ့ဆုံပုံကို ပြောပြသည်။ အမေရိကန် ကိုယ်စားလှယ် ဘားရက်သည် ထိုတွေ့ဆုံပုံကို ဘယ်တော့မျှမပေ။ သူ့အလိုနှင့် ဆန့်ကျင်၍ လုပ်ခဲ့ရသည့် ဆွေးနွေးပွဲ မဟုတ်လော။

“အမေရိကန်တယောက်က ‘ဟာလေ့ရှိ စကားကို ခင်ဗျားတို့နားထောင် ကြခမ်းပါ။ ကူမင်တန်ဆီကို လူတချို့ လွှတ်ပြီး အဆုတ်လုပ်ကြစမ်းပါ’ လို့ ကျွန်တော် ကိုပြောခဲ့ဖူးတယ်။ ‘ခြေတွေလက်တွေ အတုပ်ခံရတဲ့ အရာရှိမျိုး လုပ်ဘို့ဆိုတာ ကျုပ်တို့အဖို့ မလွယ်တဲ့အတွက် မလုပ်နိုင်ဘူး။ အနှောင်အဖွဲ့ ကင်းကင်းနဲ့ လွတ်လွတ်လပ်လပ် လုပ်ရမှ ကျုပ်တို့လုပ်မယ်။ ဆိုလိုတာက ဒီမို ကရေကိုအခြေခံပြီး ညွှန်ပေါင်းအစိုးရဖွဲ့စည်းရမယ်’ လို့ ကျွန်တော်က ပြန်ပြော လိုက်တယ်။ ‘မလုပ်ရင်တော့ မကောင်းဘူး’လို့ သူက ဆိုတယ်။ ‘ဘာဖြစ်လို့ မကောင်းရမှာလဲ’လို့ ကျွန်တော်ကမေးတော့ ‘ပထမအချက် အမေရိကန်တွေက ခင်ဗျားတို့ကို ဆဲကြလိမ့်မယ်။ ဒုတိယအချက် အမေရိကန်က ချန်ကေရိတ်ကို အကူအညီပေးလိမ့်မယ်’လို့ သူက ပြောတယ်။ ‘ခင်ဗျားတို့ဟာ ပေါင်မုန့်ကို ဗိုက်ကားအောင်စား၊ အိပ်ရေးဝအောင်အိပ်ပြီး လူတွေကို ဆဲလိုဆဲ၊ ချန်ကေရိတ် ကို အကူအညီပေးလိုပေး လုပ်တာဟာ ခင်ဗျားတို့ကိုစွန့် ကျုပ်ဝင်မစွက်လိုပါ ဘူး။ ခုဆိုရင် ကျုပ်တို့မှာ လူးဆတ်နဲ့ ရိုင်ဖယ်သေနတ်တွေဘဲရှိတယ်။ ခင်ဗျား တို့မှာတော့ ပေါင်မုန့်နဲ့ အပြောက်တွေရှိတယ်။ ခင်ဗျားတို့က ချန်ကေရိတ်ကို ကူညီချင်ဘယ်ဆိုရင် ကူညီကြပေါ့။ ခင်ဗျားတို့ ဘယ်လောက်ကြာကြာ ကူညီ နိုင်မှာလဲ။ ကူညီချင်သလောက်ကူညီကြပေါ့။ ဒါပေမဲ့ တခုတော့ရှိတယ်။ တရုတ်ပြည်ဟာ ဘယ်သူ့ တရုတ်ပြည်လဲဆိုတာ မှတ်ထားရမယ်။ တရုတ်ပြည်ဟာ ဘယ်နည်းနဲ့မှ ချန်ကေရိတ်ရှိတရုတ်ပြည် မဖြစ်နိုင်ဘူး။ တရုတ်ပြည်ဟာ တရုတ် ပြည်သူတွေရဲ့ တရုတ်ပြည်သာဖြစ်ရမယ်။ ခင်ဗျားတို့ကူညီလို့မရတဲ့ နေ့ကိုတော့ ရောက်လာမှာဘဲ’လို့ ကျွန်တော်ပြောလိုက်တယ်” (“စစ်အောင်ပြီး အခြေအနေ နှင့် ကျွန်တော်တို့ လမ်းညွှန်” လက်ရွေးစင်ကျမ်းအတွဲ ၄)

မော်က အနုမြူပုဒ်ကိုကြောက်နေကြသကဲ့သို့ ပါတီထဲက “ရဲဘော်” များ ကိုလည်း ဝေဖန်သွားသည်။ “အနုမြူပုဒ်က ဖမ်းပို့ခံခဲ့ရဖူးတာလို့ ထင်

နေကြတာဟာ အမှားတကာ အမှားဘဲ”ဟု မောင့်ဘက်တန်ကြောင့်ကြောင်းဖြင့် မော်က ကိုးကားကာ “အနုမြူပု”ကို ကြောက်နေကြတဲ့ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ဘော်တွေဟာ မောင့်ဘက်တန်ထက်တောင် ခေတ်နောက်ကျနေသေးတယ်။ အနုမြူပု”ဟာ တကယ်အံ့ဘွယ်သူကြီးလို့ ကျွန်တော်တို့ ရဲ့ဘော်တွေ ဘာကြောင့် ထင်နေကြသလဲ။ ဓနရှင်ဩဇာလှမ်းမိုးနေလို့ဖြစ်တယ်။ လက်နက်ဟာ အရာထုကို ဆုံးဖြတ်တယ်ဆိုတဲ့ စစ်ရေး အမြင်သက်သက်ကြောင့် ဖြစ်တယ်။ ဒီအမြင်ဟာ လူထုနှုန်းကင်းကွာတဲ့ ဗျူရိုကရက်လုပ်ဟန်ဖြစ်တယ်။နေရှင်ဩဇာလှမ်းမိုးမှုဖြစ်တယ်”ဟု ပြောခဲ့သည်။

မော်သည် မည်သူ့ ကိုရည်ရွယ်၍ ပြောသနည်း။

တရုတ်ပြည်ညီညွတ်ရေးနှင့် ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေးအတွက် ချန်ကေရှိတ်နှင့် ဆွေးနွေးရန် ချဲ့ကင်းသို့ မော် သွားခဲ့သည်။ အခြေအနေမှာ ညွန့်ပေါင်းအစိုးရ ဖွဲ့နိုင်လျှင်ဖွဲ့၊ မဖွဲ့နိုင်လျှင် ပြည်တွင်းစစ်ဖြစ်မှာ သေချာနေပြီ။ သို့ရာတွင် ဖွဲ့မည့် ညွန့်ပေါင်းအစိုးရသည် လက်နက်ချညွှန်ပေါင်း မဖြစ်စေရ။ မော်သည် ချဲ့ကင်းသို့ သွားမည်သာ သွားရသော်လည်း မျှော်လင့်ချက် သိပ်မရှိ။ သို့ရာတွင် တရုတ်ဖောက်ပြန်ရေးသမားများ၏ ပြည်တွင်းစစ်ခင်းရန်အကြံကို ချေဖျက်ရန်အတွက် ပြည်သူတို့၏ အခြေခံအကျိုးစီးပွားကို မထိခိုက်သော လိုအပ်သည့်အလျော့ပေးချက်များကို လုပ်နိုင်သည်။ လျော့ပေးရမည့်ကိစ္စများမှာ လွတ်မြောက်ပြီးဒေသများ၏ နယ်မြေကို ကျုံ့ပစ်ရန်၊ တပ်နိုတော်၏ အင်အားကို လျော့ပစ်ရန်၊ လွတ်မြောက်ပြီးဒေသတွင် ကွန်မြူနစ်တို့၏ ဝေ့ဝေ့ထုတ်ဝေမှုကို ရပ်စဲရန် စသည်တို့ဖြစ်သည်။ ဤအလျော့ပေးချက်များ မလုပ်နိုင်လျှင် ကူမင်တန်၏ ပြည်ထွင်းစစ်ခင်းရန်အကြံကို ဖောက်ခွဲပစ်နိုင်မည်မဟုတ်ဟု မော် ယူဆသည်။ သို့ရာတွင် ကိုယ်ဘက်က ဤမျှအလျော့ပေးသည့်တိုင် ချန်ကေရှိတ်သည် ဤမျှနှင့်ကျေနပ်မည် မဟုတ်ကြောင်းကို မော်ကောင်းကောင်းသိသည်။ ချန်ကေရှိတ်လိုချင်သည်က လုံးဝလက်နက်ချရေး ဖြစ်သည်။ ချန်ကေရှိတ်သည် ချက်ကောင်းပေါ်သည်နှင့် သူ့ ဂတိချိုးဖောက်မည်မှာ သေချာသည်။ “ကျွန်တော်တို့ဘက်က ပြည်သူလူထု၏ အရင်းခံအကျိုးစီးပွားများကို မထိခိုက်စေဘဲ လိုအပ်သည့် လိုက်လျောမှုများကို ပြုလုပ်ရန် အဆင်သင့် ပြင်ထားသည်။ ဤကဲ့သို့ လိုက်လျောမှုများ မပြုလုပ်ပါက ကျွန်တော်တို့သည် ကူမင်တန်၏ ပြည်တွင်းစစ်လုပ်ကြံမှုကို တိုက်ဖျက်နိုင်လိမ့်မည်မဟုတ်။ နိုင်ငံရေးအရ လက်ဦးမှ ရနိုင်လိမ့်မည်မဟုတ်။ ကျွန်တော်တို့ပါတိ၏ တရားဝင်နေရာအဆင့်ကို ရနိုင်လိမ့်မည်မဟုတ်။ ပြိုမီးချမ်းသော အခြေအနေကို ရနိုင်လိမ့်မည်မဟုတ်ချေ” (“စေ့စပ်ဆွေးနွေးရန် ပါတီမဟီ၏ အကြောင်းကြားစာ” လက်ခွေးစင်ကျမ်း၊ အတွဲ ၄)

မော်သည် ဤသို့ဖြင့် ပယ်ပစ်၍ ဘက်အသီးသီးကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာပြသည်။ သို့သော် မော်သည် အကျိုးပြုကိုမထင်၍ ဖော့ဦးထုပ်ကိုဆောင်းကာ ချူအင်

လိုင်း၊ ဝမ်းကျိပေ၊ ပက်ထရစ်ဟာလေတို့နှင့်အတူ ချုံကင်းသို့ လေယာဉ်ဖြင့် ထွက်လာခဲ့သည်။

ထိုအချိန်တွင် ချန်ကေဂျိတ်သည် သူ့တပ်များကို အမေရိကန်လေယာဉ်များ၊ သင်္ဘောများဖြင့် တရုတ်ပြည်မြောက်ပိုင်းသို့ ပို့နေသည်။ ချန်ကေဂျိတ်က တရုတ်ပြည်တောင်ပိုင်းနှင့် မြောက်ပိုင်းက မြို့ကြီးများ၊ ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းများကို သိမ်းထားသည်။ တပ်နီတော်က အလတ်စားမြို့ ၁၇၅ မြို့နှင့် တရုတ်ပြည်ကျေးလက် ၂၀ ရာနှုန်းကို သိမ်းထားသည်။

မော်သည် ယခင်ကထက် ပို၍သွားသည်။ သို့ရာတွင် သူ့အမူအရာသည် တည်ငြိမ်သည်။ အေးဆေးသည်။ မြင်ဆင်မှုအားလုံး လုပ်ပြီးပြီ။

ချုံကင်းသို့ မော် ရောက်လာခြင်းသည် အရေးကြီးသည့် အဖြစ်အပျက်ကြီးတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ အောင်ပွဲကြီးတစ်ခုဖြစ်သည်။ ချန်ကေဂျိတ်၏ ပုလိပ်များက တားသော်လည်း မော်ရောက်လေရာရာတွင် မော်ကို လာကြည့်သူ လူအုပ်ကြီးတွေ ပြည့်နေသည်။ ရုန်းရင်းဆန်ခတ်ဖြစ်ကြသည်။ မော်၏ အသွင်အပြင်သည် ရိုးသားသည်။ အမူအရာက ချိုသာသည်။ မော်သည် ပြုံးခဲသော်လည်း သူ့အပြုံးသည် နူးညံ့သည်။ နိမ့်ချသည့်အမူအရာပေါ်သည်။ သူ့အမူအရာသည် စစ်ဘိနပ်သံပြင်းသော ကူမင်တန်အရာရှိများ၏ အမူအရာနှင့် ခြားနားနေသည်။

၁၉၄၅ ခုဩဂုတ်လ ချုံကင်းသို့ မော်ရောက်နေသည့်အချိန်တွင် တပ်သား ၁၂၀,၀၀၀ နှင့်ကေဒါ ၃၀,၀၀၀ ပါသည့် တပ်နီတော်တပ်များသည် လားဝန်တင်များ၊ မြင်းဝန်တင်များဖြင့် မန်ချူးရီးယားဘက်သို့ ချီတက်လာလျက်ရှိသည်။ လမ်းတလျှောက်လုံးတွင် ပြည်သူများကကူညီကြသည်။ တပ်နီတော်နှင့်အတူလိုက်လာကာ ဂျပန်တို့သိမ်းပိုက်ထားသည့် ကိုယ့်မြို့ကိုယ်ရွာကိုပြန်တည်ဆောက်ကြသည်။ တပ်နီတော်တပ်သားများသည် တနေ့လျှင်မိုင် ၄၀ မှ ၆၀ အထိ ရွေ့လျင်အပြင်းချီကြသည်။ ၁၉၄၂ ခုနှစ်ကတည်းက ပြောက်ကျားနီများသည် မန်ချူးရီးယားပြည်ထဲသို့ စီမံဝင်ခဲ့ကြသည်။ အစတွင် သူတို့လက်နက်ကောင်းကောင်းမရှိ။ သို့ရာတွင် ဂျပန်တပ်သား ၅၉၄,၀၀၀ တို့လက်နက်ချသဖြင့် သူတို့လက်သို့ လက်နက်များ ရောက်လာခဲ့ကြသည်။

မော်သည် ချုံကင်းတွင် ၄၃ ရက်ကြာသည်။ ထိုအတောအတွင်း လူတော်တော်များများ မော်ကို တွေ့ဘို့ကြိုးစားကြသည်။ ရာပေါင်းများစွာသော ပြည်သူများက မော်ကိုမြင်ဘူးချင်သဖြင့် စောင့်ကြည့်ကြသည်။ မော်ထွက်အလာကို စောင့်ကြည့်နေသူ ထောင်ပေါင်းများစွာတို့သည် နေပူကြွကြွတွင် ကြိတ်ကြိတ်တိုးနေသည်။ ပညာတတ်များ၊ ကျောင်းဆရာများ၊ အလုပ်သမားများက မော်

ဘာဝတ်သည် ဘာစားသည် စသဖြင့် မော်အကြောင်းကို တယောက်နှင့်တယောက်သတင်းဖလှယ်ကြသည်။ ဖောက်သယ်ချကြသည်။ မော်သည် လေယာဉ်ပေါ်တွင် ကဗျာတပုဒ်ရေးခဲ့သည်။ ပညာရှင်များ၊ စာရေးဆရာများထံမှ ကဗျာရသည်တွင် မော်ကလည်း ကဗျာရေး၍ပြန်ပို့သည်။ မော်က ချန်ကေရှိတ်နှင့်အတူရုပ်ကာ စေ့စပ်ဆွေးနွေးပွဲအောင်မြင်ရန် ခွက်မြောက်ဆုတောင်းသည်။ ဧည့်သည်တော်တွင် သူ့ရန်သူတော်ဟောင်း စစ်ဘုရင် ဗန်ယုသိုင်နှင့်တွေ့သည်တွင် တယောက်နှင့် တယောက် လက်မှတ်ချင်းလဲကြသည်။ ဝုဟန်ညွန့်ပေါင်းအစိုးရတည်ထောင်တုန်းက သူနှင့်အတူအလုပ်လုပ်ခဲ့သော စိုက်ပျိုးရေးဝန်ကြီးဟောင်း တန်ပိန်ရှန်းနှင့်တွေ့သည်။ (တန်ပိန်ရှန်းက ထိုအချိန်တွင် ပါတီတခုထောင်ကာ ကြားအင်အားစုအဖြစ် ရပ်သည်။) သူတို့နှစ်ယောက်သည် ၁၉၂၇ ခုနှစ်တုန်းက ချန်ကေရှိတ်သတ်ခဲ့သည့် လူသတ်ပွဲကြီးကို သတိရကြသည်။ သို့ရာတွင် ထိုအကြောင်းကို တခွန်းမျှ မပြောကြ။

မော်နှင့်ချန်ကေရှိတ်တို့၏ ဆွေးနွေးချက်များကို ထိပ်တန်းလျှို့ဝှက်ချက်အဖြစ်ထားသည်။ ချန်ကေရှိတ်နှင့်သူ့အကြံပေးအရာရှိများသည် မော်၊ ချူအင်လိုင်း၊ ဝမ်ဂျီပေ တို့နှင့်ကျိတ်၍ဆွေးနွေးသည်။ သို့ရာတွင် အမေရိကန်များကိုမူ ကုမင်တန်တိုက်တလုံးမကျန်အသိပေးသည်။ အမေရိကန်များက ကွန်မြူနစ်တို့၏ ရိုးသားမှုကိုယုံကြည်သွားကြသည်။ ကွန်မြူနစ်များကိုမုန်းသော်လည်း သူတို့၏ စေ့စပ်သေချာမှု၊ ကျွမ်းကျင်မှု၊ လက်တွေ့ကျကျဆောင်ရွက်မှု၊ ရိုးသားမှုတို့ကိုမူ လိုက်မမှီအောင်ဖြစ်နေသည်။ ကွန်မြူနစ်တို့သည် ပြဿနာကို တကယ်ဖြေရှင်းလိုသောဆန္ဒရှိသည်ဟု ယုံကြည်သွားကြသည်။ မော်က တပ်နီတော်တပ်များကို တောင်ပိုင်းဒေသများမှ ရုပ်သိမ်းပေးမည်ဟုဆိုကာ နန်ကင်းနှင့်ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းမြို့များတစ်ခုမှ တပ်များကိုရုပ်ပေးသည်။ ယခင်တောင်းဆိုချက်များကိုလည်း လျော့ချပေးသည်။ နိုင်ငံရေးအတိုင်ပင်ခံ ကွန်ဖရင့်ကို ချန်ကေရှိတ်ခိတ်ကြိုက်လူများချည်း ရွေးခေါ်ခြင်းမပြုရ။ ပါတီစုံမှုကိုယ်စားလှယ်များပါရမည်။ ညွန့်ပေါင်းအစိုးရဖွဲ့ဖို့ အမျိုးသားပြဿနာများကို ဆွေးနွေးရမည်။ မိမိတို့ဘက်က တပ်မကြီး ၂၀ သို့မဟုတ် တပ်သား ၂၀၀,၀၀၀ သာထားမည်။ ဤသည်မှာ ချန်ကေရှိတ်၏ လက်ရွေးစင်တပ်များ၏ ၁၀ ပုံတပုံသာရှိသည်။ ချန်ကေရှိတ်အောက်တွင် စစ်ဘုရင်များ၏အခြားတပ် သုံးသန်းရှိသေးသည်။ ထိုအချိန်တွင် တပ်နီတော်အင်အားစုစုပေါင်း ၉၁၀,၀၀၀ သာရှိသည်။

ကွန်မြူနစ်တို့က ဤသို့လိုက်လျော့သည်တိုင် ကုမင်တန်ထဲကလက်ျာဂိုဏ်းသားများကမူ ကွန်မြူနစ်ကိုမရိုးသား၊ ၎င်းတို့ကို အပြုတ်တိုက်ပင်ရမည်ဟုကြော်ကြော်သည်။ ဟာလေစသည့်အမေရိကန်များကလည်း ကွန်မြူနစ်တို့၏မျှလိုက်လျော့လာခြင်းမှာ အားနည်းသောကြောင့်ဖြစ်သည်ဟု တလွဲအမှပွယ်ကောက်ကြသည်။

စေ့စပ်ဆွေးနွေးပွဲသည် ၄၁ ရက်ကြာသည်။ ဆွေးနွေးပွဲအပြီးတွင် ထမင်းစားပွဲဖြင့် ရုပ်သိမ်းသည်။ အောက်တိုဘာလ ၁၀ ရက် သဘောတူညီချက်ဟူသော စာတမ်းတစောင်ကို ထုတ်ပြန်သည်။

ချန်ကေရှိုတ်က ပါတီစုံကိုယ်စားလှယ်များပါသည့် အမျိုးသားညီလာခံတခုခေါ်ရန် သဘောတူသော်လည်း ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ ဘုရားဝင်အဆင့်နေရာနှင့် လွတ်မြောက်ပြီးဒေသများတွင် တည်ထောင်ထားသည့် အစိုးရအဖွဲ့များကို အသိအမှတ်ပြုရန်ငြင်းဆိုသည်။ အရေးကြီးသည့်ပြဿနာဖြစ်သည့်တပ်များကိစ္စနှင့် ပတ်သက်၍မူ ဘာမျှသဘောတူညီချက်မရှိ။ နောက်ထပ်ဆွေးနွေးပွဲမလုပ်မချင်း တပ်များကို ယခုအတိုင်း ဆက်လက်ထားရှိနိုင်သည်ဟူသာ သဘောတူကြသည်။ (စေ့စပ်ဆွေးနွေးပွဲကာလတွင် ချန်ကေရှိုတ်၏တပ်အချို့က ကွန်မြူနစ်တပ်များကို ဆက်၍တိုက်နေကြဆဲဖြစ်သည်။) တပ်များအားလုံးကို အမျိုးသားတပ်များဖြစ်လာရေးအတွက် ကွန်မြူနစ်-ကူမင်တန် နှစ်ဖက်ကိုယ်စားလှယ်များပါသည့် ကော်မတီတရပ်က စီစဉ်မည်ဟု သဘောတူကြသည်။ အပေါ်ဖက်အားဖြင့်ကြည့်လျှင် စေ့စပ်ဆွေးနွေးပွဲသည် အလားအလာကောင်းနေသည်။ သို့ရာတွင် ထိုအတောအတွင်း ဖြစ်နေသည့် စစ်ရေးအခြေအနေကိုကြည့်လျှင်မူ အလားအလာသိပ်မရှိလှ။

ဆွေးနွေးပွဲကိုခြုံကြည့်လျှင် ကွန်မြူနစ်တို့က လိုက်လျောလိုသော သဘောကိုပြုသည်။ ကူမင်တန်တို့က လေသတင်းသည်။ ဤအတွင်း ချန်ကေရှိုတ်သည် ဆိုဗီယက်ယူနီယန်နှင့် ချစ်ကြည်ရေးစာချုပ်တခု ချုပ်လိုက်သည်တွင် မိမိ၏ သံတမန်ရေးရာအောင်ပွဲဟူယူဆသည်။ ကွန်မြူနစ်တို့တွင် နိုင်ငံရေးထုတ်စစ်ရေးပါ အားနည်းနေသည်ဟုလည်း ယူဆသည်။ သို့ အထင်ကို အမေရိကန်သံအမတ်ဟာလေကလည်း ထောက်ခံသည်။ ထို့ကြောင့် ချန်ကေရှိုတ်သည် စစ်ပြင်ဆင်မှုများကို တွန်းလှုပ်လာသည်။

ဆွေးနွေးပွဲပြီးသည့် အောက်တိုဘာလလယ်လောက်၌ ချန်ကေရှိုတ်၏ အင်အားသည် တကယ်လည်း တောင့်တင်းနေသယောင်ရှိသည်။ ချန်ကေရှိုတ်၏ တပ်များသည် အမေရိကန်အကူအညီဖြင့် မြောက်ပိုင်းကမြို့ကြီးများကို သိမ်းပိုက်ပြီးဖြစ်နေသည်။ မန်ချူးရီးယားတွင် ရုရှားတို့က ၎င်းတို့သိမ်းပိုက်ထားသော မြို့များကို ကူမင်တန်သို့လွှဲပြောင်းပေးမည်ဟု ပြောထားသည်။ ဆိပ်ကမ်းမြို့ဖြစ်သည့် ဆင်တောင်မြို့ကို အမေရိကန်က ရေတပ်စခန်းလုပ်ထားသည်။ ချန်ကေရှိုတ်အတွက် ဆိပ်ကမ်းမြို့များ၊ လေဆိပ်များ၊ ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းများကို ကာကွယ်ရန် အမေရိကန်ကမ်းတက်တပ်သား ၉၀,၀၀၀ ဟုရင်မြေပေါ်သို့ ထောက်နေကြသည်။ လက်နက်ချလှုပ်နှံစစ်တပ်များအား နေရာချထားရန် ချူတေးက ဟာလေထံ အမေရိကန် ဒေါ်လာသန်း ၂၀ ချေးသည်။ ဟာလေက ငြင်းလိုက်သည်။ သို့ရာတွင် ချန်ကေရှိုတ်ကိုမူ အမေရိကန်ဒေါ်လာသန်းတထောင်

ငါးရာ ချေးသည်။ စတာလင်ကို မိမိကတိုက်တွန်းသောကြောင့် ချန်ကေဂျိတ်နှင့် မဟာမိတ်စာချုပ်ချုပ်ခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဟာလေကကြားသည်။ ကွန်မြူနစ်တို့ အကြောင်း အကောင်းအစီရင်ခံစာသည် အမေရိကန်သံတမန်အရာရှိအားလုံးကို ချုံ့ကင်းမှုပြန်ခေါ်သွားသည်။ အမေရိကန်အစိုးရ၏ပေါ်လစီသည် ချန်ကေဂျိတ် ဆင်နွှဲလိုသော ပြည်တွင်းစစ်ကို အားပေး၍ ၎င်း၏အကူအညီသည် ပြည်တွင်းစစ် အရှိန်ကို မြှင့်ပေးလိုက်သည်။ ချုံ့ကင်းစေ စပ်ဆွေးနှေးပူအပြီးတွင် ချန်ကေဂျိတ်က ဒေသနိများကို ထိုးစစ်ဆင်ရန် အမိန့်ပေးလိုက်သည်။

ဟာလေ၏ ထောက်ခံမှုဖြင့် ချန်ကေဂျိတ်၏ဘပ် ၅၀၀,၀၀၀ က အရေးကြီးသည့် မြို့ကြီးများကို ဝင်သိမ်းသည်။ အမေရိကန် ကမ်းဘက် တပ်များက ပိုက်င်း တီယန်စင်စသည့်မြို့များတွင်လာ၍ တပ်စွဲကြသည်။

ဤသည်မှာ ချန်ကေဂျိတ်၏ အရှုံးနိဒါန်းဖြစ်သည်။ ကူမင်တန်တပ်များသည် မြို့များတွင် သောင်းကျန်း ချင်တိုင်း သောင်းကျန်း ကြသည်။ ကူမင်တန် သိမ်းပြီး နှစ်လအကြာတွင် လူထုများက မခံမရပ်နိုင် ဖြစ်လာကြသည်။ ချန်ကေဂျိတ်၏တပ်များသည် ဂျပန်ထက်ပင်ဆိုးသည်ဟု ပြောလာကြသည်။ တာကွန် ပါအိုသတင်းစာက “ပြည်သူများသည် ဂျပန်ကိုအောင်ပွဲရစဉ်က အပျော်ကြီး ပျော်ခဲ့ကြသည်။ ယခု အသက်ကလေးတချောင်း မဆုံးရှုံးအောင် ကြံပန်နေရ ကြသည်အဖြစ် ရောက်နေပြီ” ဟု ရေးလိုက်သည်။

ထိုအခါအတွင်း ကွန်မြူနစ်တို့သည် လူထုထောက်ခံမှုရလာကြသည်။ ချုံ့ကင်းမှူးပင်လျှင် သူတို့ဩဇာသည် တဖြည်းဖြည်းကြီးလာသည်။ ကွန်မြူနစ် တို့သည် တတ်နိုင်သမျှ လိုက်လျောခဲ့ကြသည်။ ရိုးသားကြသည်။ ကျိုးကြောင်း ညီညွတ်ကြသည်။ အမြော်အမြင်ရှိသည်ဟု လူထုကပြောကြသည်။ ကွန်မြူနစ် တို့က သူတို့တပ်များကို ဖျက်မပေးဟု ပြောသည့်အတွက် လူထုက ကွန်မြူနစ် များကို အပြစ်မပြောကြ။ ယုတ္တိရှိသည့် အပြေဖြစ်သည်ဟု လက်ခံကြသည်။ ချန်ကေဂျိတ်ကမူ အမေရိကန်၏ လက်နက်အား ငွေအားထောက်ပံ့မှုဖြင့် ထိုးစစ် ကြီးများ ဆင်နေပြီ။

ဤအချိန်တွင် အမေရိကန် နိုင်ငံခြားရေးဌာနနှင့် ဟာလေတို့ သဘောကွဲ ကြသည်။ ဟာလေက ချန်ကေဂျိတ်ကို ချွင်းချက်မရှိ အကူအညီ ပေးချင်သည်။ သမ္မတ ထရူမင်က ချွင်းချက်ထားလိုသည်။ ဤတွင် ဟာလေ သံအမတ်အဖြစ်မှ နုတ်ထွက်သွားသည်။ ဟာလေ နုတ်ထွက်သွားသည့် အခါတွင် အမေရိကန် နိုင်ငံ ခြားရေးဌာနက “ဟာလေနုတ်ထွက်ခြင်းသည် အနိတို့၏ ခြေပုန်းခတ်မှုကြောင့် ဖြစ်သည်” ဟု ဆင်သေကိုဆိတ်ရေဖြင့်ဖုံးသည်။ ဟာလေကမူ တရုတ်ပြည်တွင် သူ့ပေါ်လစီ ကျဆုံးခြင်းသည် အမေရိကန် သံတမန်အချို့ တရုတ်ကွန်မြူနစ် တို့ဘက်သို့ ပါသွားသောကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု စုတ်စွဲသည်။ ဟာလေနေရာတွင် အမေရိကန် သံအမတ်အဖြစ် ဂျော့မာဂျယ် ရောက်လာသည်။ ဂျော့မာဂျယ်

နောက်တွင် လေတန်စတူးဝပ် ရောက်လာသည်။ သို့ရာတွင် မည်သူ့လာလာ အမေရိကန် အစိုးရ၏ ပေါ်လစီသည် တရုတ်ပြည်တွင်းရေးတွင် စွက်ဖက်ရေး၊ ပြည်တွင်းစစ်တွင် ချန်ကေရှိတ် ထောက်ခံရေးသာ ဖြစ်သည်။

ထိုကာလများအတွင်း ချူအင်လိုင်သည် အမေရိကန်များနှင့် စိတ်ရှည် လက်ရှည် ဆွေးနွေးသည်။ ချန်ကေရှိတ်ကို လက်နက်အား ငွေအားထောက်ပံ့ရေး ခြင်း သည် တရုတ် ပြည်သူများနှင့် အမေရိကန် ပြည်သူများ ချစ်ကြည်မှုတွင် ကြီးစွာသော အတားအဆီးကြီး ဖြစ်နေသည်ဟု ထပ်တလဲလဲ ထောက်ပြသည်။ ၁၉၄၅ ခု ဒီဇင်ဘာလတွင် ကူမင်တန် အုပ်စိုးသည့် ဒေသက ပြည်သူများသည် ကူမင်တန်ကို ဒေါသအမျက် ချောင်းချောင်း ထွက်နေကြပြီ။ ၎င်းတို့က ပြည်သူ့ ပစ္စည်းများကိုသိမ်းကြသည်။ လုကြသည်။ အမျိုးသမီးများကို အမွေကျင့်ကြ သည်။ သတ်ဖြတ်ကြသည်။ ငွေစက္ကူဖောင်းပွသည်။ ရိက္ခာရှားပါးသည်။

ချန်ကေရှိတ်နှင့် အမေရိကန်များသည် မြေပုံကိုကြည့်ကြသည်။ မြေပုံတွင် မြို့ကြီးများအားလုံး သူတို့လက်တွင်ရောက်နေသည်။ မြေပုံ၌ကျေးလက်ဒေသများ သည် မြို့ကြီးများ၏နယ်ထဲတွင် ပါနေသည်။ ထို့ကြောင့် ကျေးလက်သည်လည်း သူတို့လက်ထဲတွင်ရှိသည်ဟု ထင်ကြသည်။ သူတို့သည် မြေပုံပေါ်က ကွက်လပ် များကိုသာ ကြည့်ကြသည်။ ထိုကွက်လပ်များပေါ်တွင် လူထုများရှိနေသည်ကို သူတို့မသိ။ သတိမထားမိကြ။

မန်ချူးရီးယားကိုသိမ်းထားသည့် ရုရှားပြည်သိမ်းတပ်များက သူတို့ကတိ အတိုင်း မန်ချူးရီးယားကို ချန်ကေရှိတ်ထံအပ်မည်ဟုဆိုကာ ချန်ကေရှိတ်ထံလွှဲ အပ်ရန် အချိန်စောင့်ကြသည်။ ချန်ကေရှိတ်၏ တောင်းပန်ချက်အရ လွှဲအပ်ရန် ကိုစွဲကို နှစ်ကြိမ်ရွှေ့ဆိုင်းလိုက်သည်။ သူတို့တပ်များဆုတ်သွားလျှင် တရုတ်ကွန် မြူနစ်များဝင်သိမ်းမည်ဟု ဆိုငယ်ကသံအမတ်က ချန်ကေရှိတ်ကို သတိပေးခဲ့ သေးသည်။ ချန်ကေရှိတ်၏သား ချန်ချင်ကောက ရုရှားသံအမတ်ထံသွားကာ မိမိတို့အဆင်သင့်မဖြစ်သေးသဖြင့် ရုရှားတပ်များက မန်ချူးရီးယားကို ဆက် သိမ်းထားရန် ပြောခဲ့သည်။ သို့ဖြင့် ရုရှားတပ်များသည် ၁၉၄၆ ခုနှစ်အထိ ချန် ကေရှိတ်က မန်ချူးရီးယားတွင် တပ်ခွဲရန် တပ်သားသစ်တန်း စုပြီးသည်အထိ မန်ချူးရီးယားတွင် တပ်စွဲနေခဲ့သည်။

၁၉၄၅ ခု ဩဂုတ်လနှင့် အောက်တိုဘာလများအတွင်း၌ ကွန်မြူနစ် တပ်များက ဂျပန်နှင့် ဂျပန်ရုပ်သေးတပ်သား ၂၂၀,၀၀၀ ကို ဖမ်းမိကာ မြို့ ငယ်ပေါင်း ၁၉၇ မြို့နှင့် လူဦးရေ ၁၉ သန်းရှိ နယ်များကို သိမ်းခဲ့ကြသည်။ ဤ သို့ဖြင့် တရုတ်ပြည်မြောက်ပိုင်း မန်ချူးရီးယားနှင့် အခြေခံဒေသန်များ ဆက်မိ သလောက်ဖြစ်သွားကြသည်။

မန်ချူးရီးယားသည် စစ်ရေးအရ အချက်အချာကျသောနေရာ ဖြစ်လာ သည်။ မန်ချူးရီးယားတွင် တရုတ်ပြည်လူဦးရေ၏ ကိုးပုံဘပုံရှိသည်။ စက်မှုလုပ်

ငန်းကလည်း ကျန်တပြည်လုံးစက်မှုလုပ်ငန်းထက် လေးဆကြီးသည်။ အမေရိကန်လက်ဝါးကြီးအုပ် အရင်းရှင်ကြီးများသည် တရုတ်ပြည်ထဲသို့ ငွေလုံးငွေရင်းများကို ကိုင်ကာ လိုမ့်ဝင်လာကြသည်။ ချန်ကေရှိုတ်ကလည်း ကြည်ကြည်ဖြူဖြူ တံခါးဖွင့်ပေးသည်။ ဤသို့ဖြင့်ချန်ကေရှိုတ်၊ အမေရိကန်အစိုးရနှင့် အမေရိကန်ဘဏ္ဍာအရင်းရှင်ကြီးများသည် သုံးပွင့်ဆိုင်ကြီးစိုးမှုကို ထူထောင်လာကြသည်။

“ပြဿနာကိုကြည့်တဲ့အခါ အဖက်ဖက်ကကြည့်ရမယ်။ တဖက်ထဲကြည့်လို့မရဘူး။ ချန်ကေရှိုတ်ဟာ ကလိမ်ရှင်ကြီး ယုံရတာမဟုတ်ဖူး။ သူ့စေ့စပ်ဆွေးနွေးလို့ ဘာအကျိုးသက်ရောက်မှုမှ ရနိုင်တာမဟုတ်ဘူးလို့ ချဲ့ကင်းမှာ လူကချို့က ယူဆကြတယ်။ ကျွန်တော်နဲ့တွေ့ခဲ့တဲ့ လူအမြောက်အများက ဒီလိုဘဲပြောကြတယ်။ ဒီအထဲမှာ ကူမင်တန်ပါတီဝင်တွေတောင်ပါတယ်။ ခင်ဗျားတို့ပြောတာ မှန်တယ်။ အထောက်အထားခိုင်လုံတယ်လို့...ပြန်ပြောခဲ့တယ်။ ကူမင်တန်နဲ့ကွန်မြူနစ်ပါတီစေ့စပ်ဆွေးနွေးလို့ ဘာအောင်မြင်ချက်မှ ရမှာမဟုတ်ဖူး။ စစ်တိုက်ကြမှာ သေချာတယ်။ ကွဲကြမှာသေချာတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒါဟာ ကိစ္စရဲ့ ဘက်တဖက်သာဖြစ်တယ်” (“ချဲ့ကင်းဆွေးနွေးပွဲ” လက်ရွေးစဉ်ကျမ်း၊ အတွဲ ၄)

ချဲ့ကင်းဆွေးနွေးပွဲ၏ရလဒ်ကို မော်က ဤသို့ပြောခဲ့သည်။ ကွန်မြူနစ်ပါတီဘက်က ပြုလုပ်ခဲ့သော လိုက်လျောချက်များကိုလည်း ရှင်းပြသည်။ ၁၉၄၆ ခု ဇန်နဝါရီလတွင် ချန်ကေရှိုတ်က ချဲ့ကင်းဆွေးနွေးပွဲတွင် ကွန်မြူနစ်တို့ တောင်းဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ပြည်သူ့အတိုင်ပင်ခံကွန်ဖရင့်ကို ခေါ်ပေးခဲ့သည်။ ထိုကွန်ဖရင့်သို့ ကူမင်တန်၊ ကွန်မြူနစ်၊ ဒီမိုကရက်တစ်အဖွဲ့ချုပ်နှင့် အခြားသီးခြားပါတီမှ ကိုယ်စားလှယ်များ ပါဝင်သည်။ ဤအခင်းအတွင်း အမေရိကန်သံအမတ် ဂျော့မာရှယ်နှင့် ချူအင်လိုင်းတို့ ဆွေးနွေးကြသည်။ သဘောတူညီချက်ရသင့်သလောက် ရကြသည်။ ညွန့်ပေါင်းအစိုးရဖွဲ့ရန် အလားအလာကောင်းနေသည်။

အမေရိကန်သံအမတ် ဂျော့မာရှယ် အမြူးနေသည်။ သူ့တွက်ကိန်းက ညွန့်ပေါင်းအစိုးရဖွဲ့ဖြစ်လျှင် ကွန်မြူနစ်တို့က အစိုးရအဖွဲ့ထဲတွင် အနုစုသာဖြစ်သည်။ ချန်ကေရှိုတ်က အသာစီးရနေသည်။ ထို့ကြောင့် ကွန်မြူနစ်တို့ကို ချည်ပြီးတုတ်ပြီးသားဖြစ်နေမည်။ ချန်ကေရှိုတ်သည်လည်း ကွန်မြူနစ်တို့ရှိနေသဖြင့် သူ့ထက်တိုင်း မရမ်းနိုင်။ ဤသို့ဖြင့် နာမည်ပျက်နေသော ကူမင်တန် သိဒ္ဓါဘက်လာမည်။ “သန့်ရှင်း” လာလည်မှာ တွက်ရမည်။

သို့ရာတွင် အမေရိကန်တို့အဖို့ ခေါင်းကိုင်ဧရာဝတီ ကြုံလာသည်။ ချွဲကင်းတွင် ကွန်မြူနစ်တို့ သိက္ခာတက်နေသည်။ လွတ်လပ်သည့် ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပလျှင် ကွန်မြူနစ်ကိုယ်စားလှယ် အများစုနေရာရမည့် အလားအလာရှိသည်။ ဤတွင် အမေရိကန်အဖို့ အကြပ်အတည်းတစ်ခုကို ရင်ဆိုင်လာရသည်။ ရွေးကောက်ပွဲလုပ်လျှင် ကွန်မြူနစ်တို့ အာဏာရမည်။ ရွေးကောက်ပွဲမလုပ်လျှင် ချွန်ကေရှိတ်ကို သင်ရာစိုင်းဘို့ တယောက်တည်း လွှတ်ပေးသလို ဖြစ်မည်။

ပြည်သူ့ အတိုင်ပင်ခံ ကွန်ဖရင့်က နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားစဉ် တစ်ခုကို ချလိုက်သည်။ ဤသည်ကို ချွန်ကေရှိတ်နှင့် အမေရိကန်များ ရင်တမမဖြစ်နေကြသည်။ ထိုလှုပ်ရှားစဉ်အရ တရုတ်ပြည်တွင် ချွန်ကေရှိတ်တို့၏ လူ့စဉ်း အာဏာရှင် စနစ် အဆုံးသတ်ရန်၊ အစိုးရအဖွဲ့ကိုပြင်ဖွဲ့ရန်၊ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေကို ပြင်ရန်၊ လွတ်လပ်သည့် ရွေးကောက်ပွဲများဖြင့် ညွန့်ပေါင်းအစိုးရဖွဲ့ရန် စသည်တို့ ဖြစ်သည်။

အမေရိကန် စစ်အကြံပေးအဖွဲ့သည် ချွန်ကေရှိတ်၏တပ်များကို လက်နက်ဖြည့်တင်းကာ တပ်မကြီး ၃၉ တပ်ကို လေ့ကျင့်ပေးနေသည်။ ချွန်ကေရှိတ်သည် ဤနည်းဖြင့် အားကောင်းလာသည်။ ဂျော့မာရှယ်၏ “ဖြန်ဖြေရေး” ဆိုသည်မှာ အတုအယောင် ဖြစ်လာသည်။ ဤသည်နှင့်ပတ်သက်၍ မော်က

“အမေရိကန် အစိုးရရဲ့ ပေါ်လစီဟာ ချွန်ကေရှိတ်ကို အင်အားကောင်းအောင် အဖက်ဖက်ကလုပ်ပေးဘို့၊ ချွန်ကေရှိတ်ရဲ့ သတ်ဖြတ်ရေး ပေါ်လစီကို အသုံးပြုပြီး တရုတ်ပြည်ဒီမိုကရေစီ အင်အားစတော့ကိုဖိနှိပ်ဖို့၊ အဲဒီနည်းနဲ့တရုတ်ပြည်ကို အမေရိကန်ရဲ့ ကိုလိုနီဖြစ်အောင်လုပ်ဖို့ ‘ဖြန်ဖြေရေး’ ဆိုတာကို မှိုင်းလုံးအဖြစ် သုံးနေတာပါ။ ဒီပေါ်လစီကို ဆက်ကျင့်သုံးနေရင် တရုတ်ပြည်ဘဝန်းလုံးက နိုင်ငံချစ် ပြည်သူတွေ အားလုံးဟာ အုံကြွလာပြီး ပြတ်ပြတ်သားသား ဆန့်ကျင်ကြမှာဘဲ” ဟု ပြောခဲ့သည်။ (“အမေရိကန် ‘ဖြန်ဖြေရေး’၏ အဖြစ်မှန်နှင့် တရုတ်ပြည်တွင်းစစ် အလားအလာ” အမေရိကန်သတင်းထောက် အေတီစတီးနှင့် ဆွေးနွေးချက်။ လက်ရွေးစင်ကျမ်း၊ အတွဲ ၄)

ထိုအခါအတွင်း ချွန်ကေရှိတ်၏ လျှို့ဝှက်ပုလိပ်တပ်ဖွဲ့သည် အမေရိကန် ထောက်လှမ်းရေး (နောင်တွင် စီ-အိုင်-အေ) ၏ အထောက်အပံ့ဖြင့် အင်အားကြီးလာသည်။ လျှို့ဝှက်ပုလိပ်များသည် လစ်ဘရယ်များ၊ ဒီမိုကရက်တစ်အဖွဲ့ချုပ်ဝင်များကို အစုလိုက်အပြုံလိုက် ဖမ်းဆီးကာ အစိုးရကို မကျေနပ်ကြောင်း ထုတ်ဖော်ပြောဆိုသူများကို လှုပ်ကြံသတ်ဖြတ်ခဲ့သည်။

မော်စီထူး ထင်သည့် အတိုင်း ချွန်ကေရှိတ် သည် ပြည်သူ့ကို မီးကုန် ယမ်းကုန် ဖိနှိပ်နေသည်။ သို့ရာတွင် ကွန်မြူနစ်ပါတီထဲက ချွန်ကေရှိတ်နှင့် အလုပ်ဖြစ်နိုင်သည်ဟု မျှော်လင့်နေသူများ ရှိနေသေးသည်။ ဇူလိုင်လ ၁၀ ရက်နေ့တွင် အင်အားမတိုက် အဖမ်းအခတ်ရပ်စဲရန်အမိန့်ထုတ်ခဲ့သည်။ “ငြိမ်းချမ်း

ရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီရေး အဆင့်သစ် တခုသို့ ရောက်ပြီ” ဟု ကျေညာ ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ဖေဖော်ဝါရီလ ထဲ၌ ချန်ကေရှီတ်က အပစ်အခတ် ရပ်စဲရေးကို ချိုးဖောက်ကာ ထိုးစစ်ဆင်လာသည်။ ဤအခြေအနေတွင် လျှို့ဝှက်ချက်ချိက ဗဟိုကော်မတီ ကျေညာချက်ကို ကိုးကားကာ “ပါတီ၏ အဓိကတိုက်ပွဲပုံသဏ္ဍာန် သည်... ခြိမ်းချမ်းသော ပါလီမန်တိုက်ပွဲ ပုံသဏ္ဍာန် ဖြစ်သည်” ဟု ရေးခဲ့သည်။ သူက “ပါတီသည် စစ်ဘပ်များအား တိုက်ခိုက်ကွင်းခြင်းကို ရပ်ဆိုင်းကာ ၎င်းတို့အား ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနအောက်တွင် ထားရမည်။... ငါတို့ ပါတီ သည် အတိုက်အခံပါတီတရပ် မဟုတ်တော့။ အရေးရာ ပါတီတခု ဖြစ်လာပြီ။ ငါတို့ပါတီဝင်အချို့ သည် ဗဟိုအစိုးရအဖွဲ့တွင် အရာထမ်းများ ဖြစ်လာတော့မည်။ ... ၁၉၂၇ ခုနှစ်ကလည်း ဤသို့ ဖြစ်ခဲ့ဖူးသည်။ ... သို့ရာတွင် အခြားဘက် တဖက်က လက်နက်ကိုင် တိုက်ခိုက်ခဲ့သည့်အတွက် ပျက်ပြားခဲ့ရသည်။ ... ယခု ဤအဖြစ်မျိုး အဖြစ်မခံရ” ဟု ရေးခဲ့သည်။

သို့ရာတွင် ထိုအဖြစ်မျိုး ထပ်မံဖြစ်အောင် မည်သည့် အာမခံချက်ရှိပါ သနည်း။ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကို ချိုးဖောက်သူမှာ ချန်ကေရှီတ် ဖြစ်သည်ဟု ကျော့မာရှယ်ကိုယ်တိုင်က ဝန်ခံခဲ့သည် မဟုတ်လော။

၁၉၄၆ ခု ပထမနှစ်ဝက်အတွင်းတွင် မော်သည့် စစ်ပွဲအတွက်ပြင်ဆင် သည်။ ခြိမ်းချမ်းရေးကို မည်သည့်နည်းဖြင့်ရရ ယူဆမည်ဟု ပါတီတွင်းတွင် စိတ်ကူးယဉ်မနေကြရန် ဆော်ကြသည်။ “ပြည်တွင်းစစ်ဟာ တကွဲဖြစ်ရပ် ဖြစ် နေပြီ။ ကျွန်တော်တို့ရဲ့အလုပ်က ရှိသမျှအင်အားစုကို စုစည်း၍ ဖြစ်တယ်” ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။

၁၉၄၆ ခု မတ်လတွင် ကူမင်တန်က ထိုးစစ်ကြီးတရပ် စတင်ဆင်သည်။ ဤတွင် မော်ကလည်း စစ်ပြင်ဆင်မှုများကို ဇောက်ချလုပ်သည်။ ကူမင် တန် ထိုးစစ်ကို တုံ့ပြန်ရန် လူထုများကို လှုံ့ဆော်သည်။ သီးစားခလျော့သည်။ ကုန်ထုတ်လုပ်ရေးကို တွန်းတင်သည်။ မြေယာပြုပြင် ပြောင်းလဲရေးကို လုပ် သည်။ မန်ချူးရီးယားတွင် အခြေခံဒေသများ ခိုင်မာရေးကို အသေးစိတ်လုပ် သည်။ တပ်သားသစ်များ စုဆောင်းကာ တပ်နိုတော်ကို ပြည်သူ့လွတ်မြောက် ရေးတပ်မတော်ဟု ပြင်ဖွဲ့သည်။ စစ်သားစုဆောင်းရေးကြောင့် ကောက်ပဲသီးနှံ အတွက်မလျော့ရန် ကွပ်ကဲသည်။

“တရုတ်ပြည်မြောက်ပိုင်းက ကျွန်တော်တို့ ပြည်သူ့တွေဟာ ဒီမိုကရေစီ အကြောင်းကို နားလည်သွားကြပြီ။ အခုအချိန်ကစပြီး ဘယ်မင်းဆိုးမင်းညစ်မှ ပြည်သူတွေကို ညှဉ်းပမ်းနှိပ်မှုာ မဟုတ်တော့ဘူး” ဟု ချူတေးက အင်နာလူပီ ဇေလထောင်းကို ပြောခဲ့သည်။ ချန်ကေရှီတ်သည် ချေးအေးပွဲပြီးသည့်နောက် လပြည်လုံးတွင် ပြည်တွင်းစစ်ကြီးကို စတင်တင်ပြခဲ့သည်။

အမေရိကန်သတင်းစာဆရာမ အင်နာလူဝီစထရောင်းကို တွေ့ဆုံ၍ အနံ့မြူဗုံးကို စက္ကူကျားဟု ပြောလိုက်သည်မှာ ထိုအချိန်ဖြစ်သည်။ မော်ဒါစကားသည် ပြည်တွင်းပြည်ပ၊ ချန်ကေရှိတ်နှင့် အမေရိကန် နှစ်ဦးစလုံးကို ရည်ရွယ်ပြောခြင်းဖြစ်သည်။

“အနံ့မြူဗုံးဟာ အမေရိကန် ဖောက်ပြန်ရေးသမားတွေက လူတွေကို ခြောက်လှန့်တဲ့ အသုံးပြုတဲ့ စက္ကူကျားဖြစ်တယ်။ ပုံပန်းက ကြောက်စရာပဲ။ တကယ်တော့ ကြောက်စရာမဟုတ်။ အနံ့မြူဗုံးဟာ လူတွေကို အစုလိုက် အပြုံလိုက်သတ်ဖြတ်နိုင်တဲ့ လက်နက်တမျိုးဖြစ်တာတော့မှန်တယ်။ ဒါပေမဲ့ စစ်ရဲ့ အရှုံးအနိုင်ကို သစ်ဆန်းတဲ့ လက်နက်တခု နှစ်ခုက ဆုံးဖြတ်နိုင်တာ မဟုတ်ဖူး။ ပြည်သူတွေကသာ ဆုံးဖြတ်နိုင်တယ်။

“ဖောက်ပြန်ရေးသမားအားလုံးဟာ စက္ကူကျားပဲ။ အသွင်ကြည့်ရင် ဖောက်ပြန်ရေးသမားတွေဟာ ကြောက်စရာပဲ။ အမှန်ကတော့ သူတို့ဟာ ဒီလောက်အင်အားရှိတာ မဟုတ်ပါဘူး။ အမြော်အမြင်ရှိရုံနဲ့ ပြဿနာကိုကြည့်ရင် တကယ်အင်အားကြီးမားတာဟာ ဖောက်ပြန်ရေးသမားတွေ မဟုတ်ဖူး။ ပြည်သူတွေသာဖြစ်တယ်” ဟု မော်က ပြောသည်။ (“အမေရိကန်သတင်းထောက် အင်နာလူဝီစထရောင်းနှင့် ဆွေးနွေးချက်” လက်ရွေးစင်ကျမ်း၊ အတွဲ ၄)

ထိုအချိန်က အမေရိကန်သည် ဆိုဗီယက်ယူနီယန်ကို တိုက်လိမ့်မည်ဟု ကမ္ဘာ့ကွန်မြူနစ်များက ထင်နေကြသည်။ တကယ်လည်းအမှန်ဖြစ်သည်။ အိမ်ပြုတော်တွင် ဆိုဗီယက်ယူနီယန်ကို တချိတ်တည်းကိစ္စတုံးပစ်လိုသည် “သိမ်းငှက်” များကြီးစိုးနေကြသည်။ တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီထဲတွင်လည်း တရုတ်ပြည် ပြည်တွင်းစစ်ပွဲမှ ကမ္ဘာစစ်ကြီးတခုဖြစ်လာနိုင်သည်ဟု စိုးရိမ်နေသူများရှိသည်။ ပြည်တွင်းစစ်ပွဲတွင်တဖက်ကအမေရိကန်ပါလာလျှင် တဖက်ကဆိုဗီယက်ယူနီယန်ပါလာမည်ဟု တွက်ထားကြသည်။ ဆိုဗီယက်ယူနီယန်က ချန်ကေရှိတ်နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ရန် မော်ကို တိုက်တွန်းနေပုံကို ထောက်သော် ဆိုဗီယက်ယူနီယန်ကိုယ်၌ကလည်း ဤအဖြစ်မျိုးကို ရှောင်ကွင်းလိုဟန်တူသည်။

မော်ကကျိစိုးရိမ်ချက်များကို ချေပကာ အခြေအနေကိုတွက်ပြသည်။ “အမေရိကန်နဲ့ ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုကြားမှာ အလွန်ကျယ်ပြန့်တဲ့ နယ်မြေကြီးခြားနေတယ်။ ဒီနယ်မြေကြီးပေါ်မှာ ဥရောပ၊ အာရှ၊ အာဖရိက ဆိုတဲ့ တိုက်ကြီးသုံးတိုက်က အရင်းရှင်နိုင်ငံတွေ၊ ကိုလိုနီ ကိုလိုနီတမျိုးနိုင်ငံတွေ အများကြီးရှိတယ်။ အမေရိကန်ဖောက်ပြန်ရေးသမားတွေအနေနဲ့ ဒီနိုင်ငံတွေကို ကျိုးနွံအောင်မလုပ်နိုင်သေးခင်မှာ ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုကို ထိုးစစ်ဆင်ဘို့ဆိုတာ မဖြစ်နိုင်သေးပါဘူး။... ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပြီးလို့ မကြာသေးခင်မှာ အမေရိကန်ဖောက်ပြန်ရေးသမားတွေက အမေရိကန်နဲ့ ဆိုဗီယက်စစ်ဖြစ်ပယ်လို့ သံကွန်ဟစ်ပြီး ဝချွန်းသွန်းကားဖြစ်အောင် ဖန်တီးနေလေတော့ သူတို့ခွဲတကယ်ရည်

ရွယ်ချက်ဟာ ဘာလဲဆိုတာ ကျွန်တော်တို့စဉ်းစားရမယ်။ အမွန်စင်စစ် သူတို့ဟာ ဆိုဗီယက်ဆန့်ကျင်ရေးကြေးကြော်သံကို ဘန်းပြုပြီး အမေရိကန်အလုပ်သမားတွေနဲ့ ဒီမိုကရေစီသမားတွေကို အဂ္ဂုးအမူးတိုက်ခိုက်နေကြတယ်။...အမေရိကန်ပြည်သူတွေနဲ့ အမေရိကန်ကျူးကျော်ခြိမ်းခြောက်မှုကိုခံနေရတဲ့ နိုင်ငံအားလုံးက ပြည်သူတွေဟာ အမေရိကန်ဖောက်ပြန်ရေးသမားတွေနဲ့ နိုင်ငံအသိ သူနဲ့ သူ့နောက်လိုက်ခွေးတွေရဲ့ထိုးစင်ကို တစည်းတလုံးထဲ ခုခံတိုက်ခိုက်နိုင်တယ်လို့ ကျွန်တော်ထင်တယ်။ ဒီတိုက်ပွဲအောင်မြင်ပါမို့ တတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးကိုစားနိုင်မယ်။ နို့မဟုတ်ယင် တားနိုင်မှာမဟုတ်ဖူး” (၄၄:စာတမ်း)

ထို့နောက်တွင် ထင်ရှားသည့်တရုတ်ပညာတတ် လစ်ဘရယ်တဦးဖြစ်သည့် ပါမောက္ခဝမ်အိထိုသားအဖ ပီကင်းတက္ကသိုလ်အဝတွင် အသတ်ခံရသည်။ ချန်ကေရှိုတ်၏လူများက ချောင်းမြောင်းပစ်သတ်သွားခြင်းဖြစ်သည်။ ဤသည်နှင့်ပတ်သက်၍ အမေရိကန်သမ္မတ ထရူးမင်းက “ဤကိစ္စကိုမသိကျိုးကျ ပြုနေလျှင် လူများက အစိုးရကို အယုံအကြည်ကင်းမဲ့ လာကြလိမ့်မည်” ဟု ကြေးနန်းရိုက်သည်။ ချန်ကေရှိုတ်ကလည်း သူ့ယုတ္တိဗေဒနှင့်သူ ဖြစ်သည်။ အမေရိကန်တို့က ဤအရာမျိုးကို မလိုလားလျှင် ဘာကြောင့် သူ့ကို လက်နှက်တွေ့ထုတ်ပေးနေသနည်း။ ငွေတွေ့ချေးနေသနည်း။ ချန်ကေရှိုတ်က “အောက်လက်ငယ်သားများ မှားယွင်းမှု” ဟု အကြောင်းပြန်သည်တွင် ထရူးမင်းလည်း ငြိမ်ကျသွားသည်။

စက်တင်ဘာလတွင် ချူအင်လိုင်းက အမေရိကန်သံအမတ်ပျော့မာရှယ်နှင့် တွေ့ဆုံရာတွင် ကူမင်တန်သည် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက်ကို ချိုးဖောက်ပြီးနောက် ကွန်မြူနစ်ထိုအား တပ်သား ၁,၇၄၀,၀၀၀ ရှိသည့် တပ်မကြီး ၁၀၀နှင့် တပ်မ ၂၀၆ ခုဖြင့် ထိုးစစ်ဆင်ခဲ့သည်ဟု ပြောခဲ့သည်။ အောက်တိုဘာလတွင် မာရှယ်ကတိုက်ခိုက်မှုများမရပ်လျှင် ထွက်မည်ဟု ချန်ကေရှိုတ်ထံ အကြောင်းကြားခဲ့သည်။ ချန်ကေရှိုတ်က “ကွန်မြူနစ်တိုက်စစ်” များကို လက်ညှိုးထိုးပြသည်။

အမေရိကန်အစိုးရက ချန်ကေရှိုတ်ကို အစွမ်းကုန်ထောက်ပံ့ရန် စိတ်ဒုန်းဒုန်းချပြုသည့်နောက် ပြဿနာကို ဖြေရှင်းရေးမှာ ပြည်တွင်းစစ်မှတစ်ပါး အခြားလမ်းမရှိတော့။

အာဏာသိမ်းပွဲ

ပြည်တွင်းစစ်နှင့် အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးစစ်ပွဲ

၁၉၄၆-၄၉

ပြည်တွင်းစစ်၏ နိဒါန်းအဖြစ် ချန်ကေရှိုတ်က ကျန်စု-အန်ဝေးဒေသကို တပ်သားပေါင်း ၁၂၀,၀၀၀-(တပ်မ ၁၈ ခု)ဖြင့်ထိုးစစ်ဆင်သည်။ ဇူလိုင်လ ၂၀ ရက်နေ့တွင် မော်ရေးသည့်ညွှန်ကြားချက်ကို ဗဟိုကော်မတီကထုတ်ပြန်သည်။ ထိုညွှန်ကြားချက်မှာ “ချန်ကေရှိုတ်၏ထိုးစစ်အား ကိုယ်ကိုယ်ကာ ကွယ်သောစစ်ဖြင့်ချေမှုန်းကြ” ဆိုသည့်စာတမ်းဖြစ်သည်။ “ကျန်တော်တို့သည် ချန်ကေရှိုတ်ကိုအနိုင်တိုက်နိုင်သည်။ ဤအချက်ကိုတပေါ်ထိုင်း တင်းပြည့်ကျပ် ပြည့်ယုံကြည်ရမည်”ဟု ဖော်ပြထားသည်။

ခွဲရေးစစ်သေနင်ဗျူဟာကို မော်ကိုယ်တိုင် အသေးစိတ်ရေးဆွဲသည်။ မော်သည် ချန်ကေရှိုတ်အကြောင်းကို ကောင်းကောင်းသိသည်။ ချန်ကေရှိုတ် စစ်တိုက်ပုံကိုသိပြီးသားဖြစ်သည်။ စင်စစ် ချန်ကေရှိုတ်သည် သေနင်ဗျူဟာမှူး တယောက်မဟုတ်။ ကွန်မြူနစ်တို့၏တိုက်ပွဲစဉ်များသည် စစ်ပွဲသက်သက်မဟုတ်။ လူမှုတော်လှန်ရေးဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် မော်သည် စစ်ပရိယာယ်ပြုသနာများ ကိုသာမက မြေယာပြုပြင်ရေး၊ ဘဏ္ဍာရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ဝါဒဖြန့်ချိရေးတို့ နှင့်ပတ်သက်၍လည်း စာတမ်းများရေးသည်။ အထူးသဖြင့် ထိုလုပ်ငန်းများ သည်လွတ်မြောက်ပြီးမရှိမျိုးရိုးယားပြည့်နယ်တွင် များစွာအရေးကြီးသည်။ မော်က တည်ငြိမ်သည့်အခြေခံဒေသများ တည်ဆောက်ရန် ထိုဒေသများကိုမြို့ကြီး

များနှင့် ထောက်ပံ့ရေးလမ်းကြောင်းများအနီးတွင်မဟုတ်ဘဲ လုံခြုံသည့်ဒေသများတွင် တည်ဆောက်ရန်ပြောခဲ့သည်။

“စစ်အခြေအနေတရားအား ညွှန်ကြားသည့်တရားရုံးကို ဆည်းပူးလေ့လာသည့်အခါ နက်နက်နဲနဲတွေ့တော့ကြုံဆုံဖြစ်မည်။ အကြောင်းမူ အခြေအနေတရားနှင့်ဆိုင်သော အရာများကို မျက်စိဖြင့်မမြင်နိုင်၊ နက်နက်နဲနဲတွေ့တော့ကြုံဆုံခြင်းမူအပ အခြားနည်းလမ်းများဖြင့် မသိနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။သေနင်္ဂဗျူဟာပြဿနာများမှာ ရန်သူနှင့်ကျွန်တော်တို့ဆက်စပ်နေမှုကိုထောက်ရှုရေး၊ တိုက်ပွဲကြီးတခုနှင့်တခု ဆက်စပ်နေမှု သို့မဟုတ် စစ်ဆင်သည့်အဆင့်များ တခုနှင့်တခုဆက်စပ်နေမှုကို ထောက်ရှုရေး၊ အခြေအနေတရားနှင့်ဆက်ဆိုင်သည့်အစိတ်အပိုင်းအချို့ တို့ကိုထောက်ရှုရေး၊ အခြေအနေတရားထက်တူးခြားချက်များကို ထောက်ရှုရေး၊ ရှေ့တန်းစစ်မျက်နှာနှင့် စစ်နောက်ပိုင်းဒေသတို့၏ ဆက်စပ်နေမှုကိုထောက်ရှုရေး။

“ဆုံးပါးမှုနှင့်ပြည့်တင်းမှု၊ တိုက်ခိုက်မှုနှင့်အနားယူမှု၊ စုစည်းမှုနှင့်ဖြန့်ခွဲမှု၊ ထိုးစစ်နှင်းခဲစစ်၊ အတက်နှင့်အဆုတ်၊ ဖုန်းကွယ်ခြင်းနှင့်မဖုန်းကွယ်ခြင်း၊ အဓိကတိုက်မည့်ဘက်နှင့် အရံတိုက်မည့်ဘက်၊ စုစည်းညွှန်ကြားမှုနှင့် ဖြန့်ခွဲညွှန်ကြားမှု၊ ရေရှည်စစ်နှင့် အမြန်ဆုံးအဆုံးသတ်စစ်၊ နေရာယူစစ်နှင့်လှုပ်ရှားစစ်၊ ကိုယ့်တပ်နှင့်မဟာမိတ်တပ်၊ ဤတပ်မျိုးနှင့်ထိုတပ်မျိုး၊ ခေါင်းဆောင်နှင့်လက်အောက်လယ်သား၊ ကေဒါများနှင့်စစ်သားများ၊ စစ်သားဟောင်းနှင့်စစ်သားသစ်၊ အဆင့်မြင့်ကေဒါနှင့်အဆင့်နိမ့်ကေဒါ၊ ဝါရင့်ကေဒါနှင့် ဝါရင့်ကေဒါ၊ ဒေသနီနှင့် ဒေသမြူ၊ ဒေသဟောင်းနှင့်ဒေသသစ်၊ ဗဟိုဒေသနှင့်အစွန်အဖျားဒေသ၊ ပူအိုက်သောရာသီနှင့် ချမ်းအေးသော ရာသီ၊ အနိုင်နှင့်အရှုံး၊ တပ်ဖွဲ့စုကြီးနှင့် တပ်ဖွဲ့စုကလေး၊ အမြဲတမ်းတပ်နှင့် ပြောင်းကျားတပ်၊ ရန်သူကိုသုတ်သင်ချေမှုန်းခြင်းနှင့် လူထုထောက်ခံမှုရခြင်း၊ တပ်နီတော်ကို ထိုးချဲ့ခြင်းနှင့် ခိုင်မြဲအောင် လုပ်ခြင်း။ စစ်ရေးလုပ်ငန်းနှင့် နိုင်ငံရေးလုပ်ငန်း၊ အတိတ်တာဝန်နှင့် ပစ္စုပ္ပန်တာဝန်၊ ပစ္စုပ္ပန်တာဝန်နှင့် အနာဂတ်တာဝန်၊ အတည်တကျ စစ်ကြောင်းနှင့် ရွေ့လျားနေသော စစ်ကြောင်း၊ ပြည်တွင်းစစ်နှင့် အမျိုးသားစစ် စသည့် ပြဿနာများ အကြားရှိ ကွဲပြားခြားနားမှုနှင့် ဆက်စပ်မှုတို့ကို ထောက်ရှုရေး” (“တရုတ်ပြည်တော်လှန်ရေး စစ်ပွဲ၏ သေနင်္ဂဗျူဟာ ပြဿနာများ” လက်ရွေးစင်ကျမ်းအတွဲ၊ ၁)

ဇူလိုင်လတွင် ချန်ကေရှိုတ်သည် အမေရိကန်ထံမှ ဂေါ်လာသန်း ၅၀၀ နှင့်ဂေါ်လာသန်း ၅၀၀ ဘိုး လက်နှက်များရသည်။ ချန်ကေရှိုတ်သည် ဖုန်ချူးရီးယားတွင် စခန်းချနေသည့် သူ့တပ်များကို ထိုးခွင့်များဖြင့် ထောက်ပံ့သည်။ သို့ရာတွင် ပြည်သူ့တိုက် ရထားလမ်းများကို ဖျက်ကြသည်။ သံလမ်းများကို ဖြတ်ကာ ဟော့ပေါ့သို့ ယူသွားကြသည်။ ချန်ကေရှိုတ်တွင် ပါကစ္စတန်များရှိ

သော်လည်း သံလမ်းများ မရှိ။ ချန်ကေဂိုတ်သည် သူ့တပ်မှူးများကိုလည်း သူ
မယ့်၊ တပ်မှူးများက အမိန့်တမျိုးထုတ်၍ သူကတမျိုးထုတ်သည်။ သူဖြတ်ချင်
သူကို ဖြတ်၍ သူခန့်ချင်သူကို ခန့်သည်။ ထို့ကြောင့် မည်သည့်အရာကိုမျှ ရဲရဲ
ဝံ့ဝံ့ မလုပ်ရကြ။ သူ့တပ်များသည် ယခုတိုင် စည်းကမ်းမရှိ။ ငတ်ပြတ်နေကြ
သူများဖြစ်သည်။ တောက လယ်သမားများကို လက်ပြန်ကြီးချဉ်း၍ စစ်ထဲသို့
သွင်းကာ စစ်သင်တန်း ပေးကြသည်။ တချို့လမ်းတွင် ငတ်၍ သေကြသည်။

မော်က ပြည်တွင်းစစ် တိုက်ရင်း ဝါဒဖြန့်ချိရေးလုပ်ငန်း လုပ်သည်။
ဖမ်းမိသော သို့မဟုတ် ပန်းများကို ကောင်းစွာပြုစုသည်။ သို့ဖြင့် ကူမင်တန်တပ်သား
များစွာ တပ်နဲ့တော်ထဲသို့ ဝင်လာကြသည်။ မော် ဘက်တွင် တပ်မှူးကောင်း
များရှိသည်။ ပြည်သူရှိသည်။ ကွန်မြူနစ်ပါတီရှိသည်။ ပါတီသည် ညီညွတ်သော၊
စည်းကမ်းရှိသော၊ ရိုးသားသော ပါတီဖြစ်သည်။ မော်က ၁၉၄၆ ခုနှစ်သည်
“သေနင်္ဂဗျူဟာခံစစ်” ကာလဟု သတ်မှတ်သည်။ နည်းပရိယာယ်မှာ လှုပ်ရှား
စစ်ပွဲ နည်းပရိယာယ်ဖြစ်သည်။ ချန်ကေဂိုတ်က မြို့ကြီးများသိမ်းလျှင် သိမ်း
ပစေ။ ခွင့်ပြုထားသည်။ လူ့အင်အားနှင့် လက်နက်အင်အားကို ချောတရမည်၊
ယာယီစွန့်လွှတ်မှုများသည် ရှောင်လွှဲမရရှိမျှမက လိုလည်း လိုအပ်သည်ဟု မော်
ယူဆသည်။ ထို့ကြောင့် မြေပုံကိုကြည့်၍ စစ်အခြေအနေကို လေ့လာနေသည်။
ကမ္ဘာကြီးအဖို့ မြို့ကြီးများသိမ်းပိုက်ထားနိုင်သည့် ချန်ကေဂိုတ်ကို ကြည့်ကာ
ချန်ကေဂိုတ် အနိုင်ရနေပြီ၊ ကွန်မြူနစ်တွေ ချွံ့နေပြီဟု ထင်စရာ ဖြစ်နေသည်။
ဤသို့ထင်စရာ ဖြစ်အောင်လည်း မော်က တမင်ဖန်တီးထားသည်။

သေနင်္ဂဗျူဟာ ခံစစ်ကာလ ပထမနှစ်တွင် မော်သည် စီးပွားရေး
လုပ်ငန်းကိုသာ အဓိက စဉ်းစားနေသည်။ ကိုယ်ဖာသာ ဖူလုံရန် ကုန်ထုတ်
လုပ်ရေးကို တွန်းတင်ရမည်။ စားနပ်ရိက္ခာနှင့် အဝတ်အထည် လုံလောက်အောင်
လုပ်ရမည်။ အိမ်တိုင်း ချည်ငင်ရမည်ဟု ဆော်သြသည် ။ ၁၉၄၆ ခုနှစ်တွင်
“ကျွန်တော်တို့ဟာ နယ်ချဲ့နိုင်ငံများနဲ့ ရန်သူရဲ့ စစ် စက်မှု လုပ်ငန်းတွေကို မှီခို
နေရတယ်။ လက်နက်တွေကို ရန်သူရဲ့ ထောက်ပံ့ ယာဉ်တွေနဲ့ ရနေတယ်။ ဒါဟာ
လေးနက်တဲ့ အမှန်တရားဖြစ်တယ်။ ရယ်စရာမဟုတ်ဖူး” ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။
ပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေး တပ်မတော်သည် ဤနည်းကို ကျင့်သုံးသည်။ ဂျပန်
ခုခံရေး စစ်ပွဲများကဲ့သို့ ပြည်တွင်းစစ်ပွဲတွင်လည်း ရန်သူလက်နက်ကို ကိုယ်လက်
နက်ဖြစ်အောင် လုပ်သည်။ အခမရှိကန်တိုက် မီးရထား၊ လေကြောင်းဖြင့် ပို့
သော လက်နက်များသည် ကွန်မြူနစ်တို့ လက်ထဲသို့ ရောက်ကုန်ကြသည်။ ပထမ
နည်းနည်းပါးပါးရောက်သည်။ နောက်စုပြုရောက်သည်။ အခမရှိကန်အစိုးရ၏
ရှိသမျှလက်နက်ဓါးသုံးပုံတပ်သည် မန်ချူးရီးယားရှိ ချန်ကေဂိုတ်တပ်များထံ
ရောက်သည်။ ထိုလက်နက်များအားလုံးသည် နောင်သုံးနှင်အကြာတွင် ပြည်သူ့
လွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော်လက်ထဲသို့ ရောက်ကုန်သည်။

တရုတ်ပြည်ပြည်တွင်းစစ်ပွဲသည် အမေရိကန်ချန်ကေရိုတ်ကိုကူညီထောက်ပံ့နေခြင်းကြောင့် ဖြစ်ရသည်ဟု မော်ယူဆသည်။ ထို့ကြောင့်အမေရိကန်ကို မော်ကန်ကွက်ရှုတ်ချသည်။ သို့ရာတွင် မော်သည် အမေရိကန်အုပ်စိုးသူနှင့်အမေရိကန်ပြည်သူများကို တကန့်စီခွဲကြည့်သည်။

၁၉၄၆ ခုနှစ်ကုန်တွင် အမေရိကန်သံအမတ် မာရှယ်ပြန်သွားသည်။ ချန်ကေရိုတ်၏အခြေအနေကို သူလည်းမကယ်နိုင်။ မာရှယ်ခိဘ်ခါတ်ကျသွားပြီ။ သူ့နေရာတွင် လေတန်စတူးဝပ်ရောက်လာသည်။ သူလည်းသည်ပုတ်ထဲကသည်ပဲ သာဖြစ်သည်။ ဘာမျှမတတ်နိုင်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ်အထိ ချန်ကေရိုတ်ကိုဒေါလာသန်း ၄၅,၀၀ ဖွံ့ဖြိုးပြီ။ သို့ရာတွင်ချန်ကေရိုတ်၏ ကိုယ်လုံးသေးသေးကလေးကို ဤမျှများပြားသော ဒေါလာများဖြင့် ဖို့သော်လည်း လောက်သည်ဟုချီမရှိ။ ၁၉၄၆ ခုနှစ်ကုန်တွင် ကူမင်တန်ဒေသများ၌ အဓိကရုဏ် များ၊ ဆန္ဒပြပွဲများ အနှံ့အပြားဖြစ်နေသည်။ ကွန်မြူနစ်အုပ်ချုပ်သည့်ဒေသများတွင် အနည်းနှင့်အများ တည်ငြိမ်နေသည်။ ဖွံ့ဖြိုးနေသည်၊ မှောင်ခိုမရှိ။ မြေယာပြုပြင်ရေးကြောင့် ကုန်ထွက်နှုန်းတိုးလာသည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် ဆန္ဒပြပွဲများ အဓိကရုဏ်များသည် ချန်ကေရိုတ်ကို ဆန့်ကျင်ရုံမျှမကတော့၊ အမေရိကန်ကိုပါဆန့်ကျင်လာသည်။ ဤသည်မှာ အမေရိကန်က တရုတ်ပြည်၏ နိုင်ငံရေး စီပွားရေးတွင် လက်ဝဲကြီးအုပ်လာခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ အမေရိကန်စစ်သားများသည် တရုတ်ပြည်သူများအပေါ်တွင် ကိုလိုနီခေတ်စစ်သားများကဲ့သို့ ပြုကျင့်ကြသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းက ပိုလှူ့ ပစ္စည်းများကို အမေရိကန်က တရုတ်ပြည်သို့ရောင်းခဲ့ရာတွင် ကွန်မြူနစ်မဟုတ်သည့် သတင်းစာများက “လိမ်ရောင်းသည်”ဟု ရေးခဲ့ကြသည်။ နှစ်နိုင်ငံကုန်သွယ်ရေးစာချုပ်သည် တရုတ်ကုန်သည်များထက် အမေရိကန်ကုန်သည်များကို အသာစီးပေးထားသည်။ ဤတွင် တရုတ်ကုန်သည်များကလည်း အမေရိကန်ကုန်သည်များကို ဒေါသထွက်ကြသည်။ အမေရိကန်စစ်သားလေးယောက်က နှေးခင်းကြောင်တောင်တွင် တရုတ်ကျောင်းသူကလေးတဦးကို ပန်းခြံထဲဆွဲခေါ်၍ အဓမ္မကျင့်သည့်အခါ၌ သန်းပေါင်းများစွာသော ကျောင်းသားများ ပညာတတ်များက ကန့်ကွက်ကြသည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ်အောက်တိုဘာလထဲတွင် တရုတ်လစ်ဘရယ်ပညာတတ်များက ကန်ကွက်စာတစောင်ကို ကုလသမဂ္ဂသို့ ပို့လိုက်သည်။ ထိုကန်ကွက်ချက်တွင် အမေရိကန်၏ထောက်ပံ့ငွေများသည် ပြည်တွင်းစစ်ရိုက်ကို မြှင့်နေကြောင်း၊ တပက်သတ်စာချုပ်များကြောင့် တရုတ်ပြည်သည် အမေရိကန်၏ ကိုလိုနီတခု ဖြစ်နေကြောင်း၊ ချန်ကေရိုတ်မျက်နှာကိုသာ ထောက်ထားနေလျှင် အမေရိကန်သည် အတတ်ပြည်သူလူထု၏ ချစ်ကြည်မှုကို ဆုံးရှုံးမည်ဖြစ်ကြောင်းဖြင့် ပါရှိသည်။

၁၉၄၆ ခုနှစ်အထိ ကွန်မြူနစ်ပါတီသည် အရှုံးဘက်တွင် ရောက်နေသည် ထင်ရသည်။ စစ်မျက်နှာတွင် အောင်ပွဲကြီးကြီးကျယ်ကျယ်မရသေး။ သို့ရာတွင် ချန်ကေရှိတ်တပ်များကိုချွေ၍ ချေမှုန်းပစ်ရန်ရည်ရွက်ချက်ကိုကား မိမိရသတိပေးထားသည်။ မော်က သာလွန်ကြီးမားသော အင်အားဖြင့် ရန်သူ၏ပျော့ကွက်ကို မညှဉ်မတက်တိုင်း နှက်ရမည်ဟု ပြောခဲ့သည်။ ၁၉၄၆ ခုအောက်တိုဘာလတွင် ရေးသည့် “သုံးလုံးဂိုးချုပ်” စာတမ်းတွင် မော်က ကုမင်တန်တပ်မ ၁၉၀ အနက် တပ် ၂၅ ခုကို လုံးဝ ချေမှုန်း ပစ်ခဲ့သည်။ တပ်မ ၁၉၀ အနက် တဝက်ကျော်မှာ ၎င်းတို့ သိမ်းထားသည့် မြို့များတွင်မြို့စောင့်တပ် တာဝန် ယူဆရသည်ဟု မော်က ပြောသည်။ ဤအတွက် မော်တိုဘက်မှ အလတ်တန်းစား မြို့များကို စွန့်လွှတ်ရသည်။ သို့ရာတွင် ကိစ္စမရှိ။ ထိုမြို့များကို မကြာမှီ ပြန်သိမ်းနိုင်လိမ့်မည်ဟု မော်က တာဝန်ခံသည်။ ဤသည်မှာ လှုပ်ရှားစစ်တွင် စစ်ကြောင်းများ ရွေ့လျားရေးကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးခြင်း ဖြစ်သည်။

“ချန်ကေရှိတ်ရဲ့ တပ်သား ၆၀,၀၀၀ကို ဟာလာဟင်းလင်းဖြစ်နေတဲ့ မြို့ကလေး ၁၇ မြို့နဲ့ ပေးဝယ်ခဲ့ရတယ်” ဟု တပ်နိုဗိုလ်ချုပ် လျူပိုချင်းက အင်နာလူဝိစထရောင်းကို ပြောခဲ့သည်။ (ထိုဗိုလ်ချုပ်မှာ ဇော်ချစ်ပြည်နယ်တွင် လူမျိုးစုအကြီးအကဲများနှင့် အတူ ကြက်လည်ချောင်းသွေးကို ဖောက်သောက်ခဲ့သူ ဖြစ်သည်။) မြေယာပေါ်လစီနှင့် ပြည်သူများ၏ သက်မွေးမှု လုပ်ငန်းတည်ငြိမ်အောင် လုပ်ပေးရေး ပေါ်လစီကြောင့် ကွန်မြူနစ်ပါတီနိုင်ရမည်ဟု မော်ယံကြည်သည်။ မြေယာပြုပြင် ပြောင်းလဲရေးကို မှန်ကန်စွာ ပြုလုပ်နိုင်သည့် ဒေသများတွင် လယ်သမားများက ပါတီကို ထောက်ခံကြသည်။ တပ်နိုတော်က ရန်သူ ၁၀,၀၀၀ ကို သုတ်သင်ခဲ့သော်လည်း ကိုယ့်ဘက်က ထိခိုက်ကျဆုံးသူမှာ ၂၀၀၀ ခန့်သာရှိသည်။ ၁၉၄၆ခု မေလတွင် လယ်သမားများ၏ တောင်းဆိုချက်အရ ပါတီ၏ မြေယာပေါ်လစီကို ပြင်လိုက်သည်။

မော်သည် စစ်ဆင်ရေး စီမံကိန်းများကိုလည်း ကိုယ်တိုင် ဆွဲသည်။ သူတပ်မှူးအချို့က မိမိတို့ရုံး၌ ချန်ကေရှိတ်က အနိုင်ရ နေချိန်ဖြစ်သဖြင့် ပြောက်ကျားစစ် ပရိယာယ်ကို အသုံးပြုရန် အကြံပေးသည်။ မော်က ပြောက်ကျားစစ်အဆင့် ကုန်သွားပြီဟု ယူဆသည်။

“ကျွန်တော်တို့ကို မုချအောင်စေ၍ ချန်ကေရှိတ်ကို မုချ ရှုံးစေမည့် အခြေခံအကြောင်းဖြစ်သော ချန်ကေရှိတ် မကျော်နင်းနိုင်သော နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေး အခြေခံပင်ပက္ခများအပြင် စစ်ရေးတွင် ချန်ကေရှိတ်တပ်အဖို့ စစ်ကြောင်း ကျယ်ပြန့်လွန်းခြင်းနှင့် တပ်အင်အား မလုံလောက်ခြင်းတို့ အကြား ပိုပင်ပက္ခသည်လည်း ပြင်းထန်လာသည်။ ထိုပင်ပက္ခသည် ကျွန်တော်တို့ကို အောင်စေ၍ ချန်ကေရှိတ်ကို ရှုံးစေမည့် တိုက်ရိုက်အကြောင်းရင်း မုချဖြစ်လာလိမ့်မည်” (“သုံးလုံးဂိုးချုပ်” စာတမ်း။ လက်ရွေးစင်ကျမ်း။ အတွဲ ၄)

ပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေး တပ်မတော်သည် မကြာမီတွင် သေနက် ဗျူဟာ လက်ဦးမှကို ရယူနိုင်လိမ့်မည်၊ ကူမင်ကန်နှင့် ကွန်မြူနစ်ပါတီတို့၏ စစ်အင်အား အချိုးအစားသည် ပြောင်းသွားလိမ့်မည်ဟု မော်က နိမိတ်ဖတ် သည်။ သို့ရာတွင် စစ်သည်ကြော့ရှည်လိမ့်မည်။ စီမံကိန်း ရေးဆွဲရေး၊ တက္ကသိုလ်၊ ကုန်ထုတ်လုပ်ရေး၊ ထောက်ပံ့ရေး စသည့် ကိစ္စများတွင် ခေ့စွဲသေချာရမည်။ ရေရှည်တိုက်ပွဲအတွက် ချွေတာရမည်။ လူ့အင်အား လက်နက်အင်အားတို့ကို ချွေတာရမည်။ စိတ်ဓါတ်သည် အရေးကြီးဆုံး ဖြစ်သည်။ စစ်တပ်သည် တိုက် ခိုက်ရေးအင်အားစု အလုပ်လုပ်သည်အင်အားစု၊ ကုန်ထုတ်လုပ်ရေး အင်အားစု ဖြစ်ရမည်ဟု မော်က ဆိုသည်။

မော်သည် ရဲဝံ့ပြတ်သားသည့် ခြေလှမ်း ဟုလှမ်းကိုသည်၊ လှမ်းလိုက် သည်။ ယင်းမှာ မြို့တော်နီ ယင်အနီးကို လက်လွှတ်ရန် ဆုံးဖြတ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ချန်ကေရှိုတ်သည် အလုပ်နှစ်ခုကို လုပ်လိမ့်မည်။ တခုမှာ သူ့စိတ်ကြိုက် ကိုယ်စားလှည်များပါသော အမျိုးသား ညီလာခံအတိုင်း ခေါ်ဆိုရေးဖြစ်ပြီး တခုမှာ ယင်အနီးကို သိမ်းပိုက်ရေး ဖြစ်သည်ဟု ၁၉၄၆ခု နိုဝင်ဘာလတွင် မော်က ဟောကိန်းထုတ်သည်။ ထိုအချိန်က ချန်ကေရှိုတ်သည် ကွန်မြူနစ်တို့ ထံမှ မြို့ပေါင်း ၁၆၀ ကို သိမ်းပိုက်ပြီး ဖြစ်သည်။ ဤအလုပ် နှစ်ခုကို လုပ် လျှင် ချန်ကေရှိုတ်သည် သူ့ပျက်စီးရာ ပျက်စီးကြောင်းကို လုပ်မိလျက်သား ဖြစ်လိမ့်မည်ဟုလည်း မော်က သတိပေးသည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ်ဦးတွင် ချွေစစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ မြို့ခစောင့်တာဝန် များကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကွန်မြူနစ်များထံ လက်နက်ချခြင်းကြောင့်လည်း ကောင်း ချန်ကေရှိုတ်တပ်များ၏လှုပ်ရှားနိုင်စွမ်းသည် လျော့နည်းသွားသည်။ ထို့ကြောင့် ချန်ကေရှိုတ်သည် စစ်မျက်နှာအားလုံးတွင် ထိုစစ်ကြီးများဆင်နွှဲရန် အကြံကို စွန့်လွှတ်လိုက်ရသည်။ ချန်ကေရှိုတ်ကရှင်တောင်းနှင့် မြောက်ပိုင်းရှန်စီး ပြည်နယ်ကို အဓိကထား၍ထိုးသည်။ ထိုပြည်နယ်များရှိ ကွန်မြူနစ်တပ်များကို ဂဏန်းလက်မသဏ္ဍာန်ညှပ်၍တိုက်သည်။

နိုဝင်ဘာလ ၁၅ ရက်နေ့တွင် ချန်ကေရှိုတ်က သူ့စိတ်ကြိုက်ကိုယ်စား လှည် ၂၀၀၀ တက်သည့် အမျိုးသားညီလာခံကို ပြန်၍ကျင်းပသည်။ ထိုညီ လာခံသို့ ကွန်မြူနစ်ကိုယ်စားလှည်များ မတက်ရောက်ကြ။ “တပါတီအမျိုးသား ညီလာခံ” ဖြစ်သည်ဟု ချူအင်လိုင်ကကျေညာသည်။ စေ့စပ်ဆွေးနွေးပွဲတံ ခါးပိတ်သွားပြီဟုဆိုကာ ချူကင်းမွယင်အန်းသို့ပြန်သည်။

၁၉၄၇ ခုဖေဖော်ဝါရီလတွင် မော်က “တရုတ်ပြည်တော်လှန်ရေး ဒီ ရေမြိုင်သစ်ကို ကြိုဆိုကြ”ဟု တိုင်းပြည်သို့ကျေညာစာတမ်းတစောင် ထုတ်လိုက် သည်။

“ချွန်ကေရှိုတ်အစိုးရက ဖောက်ပြန်သော စီးပွားရေးနှင့်တက္ကသိုလ်ပေါ် လစ်များကို အချိန်ကြာမြင့်စွာကျင့်သုံးလာခဲ့ခြင်း၊ ချွန်ကေရှိုတ်၏မျှော်ရက် လက်ဝဲခံအရင်းသည် ကျော်ကြားသောနိုင်ငံ ရောင်းစားသည့်စာချုပ်ဖြစ်သော တရုတ်-အမေရိကန် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးစာချုပ်အရအမေရိကန်နယ်ချဲ့အရင်း နှင့် ပေါင်းစပ်လာခဲ့ခြင်းတို့ကြောင့် ဆိုးဝါးသည့်ငွေဖောင်းပွမှုများ လျင်မြန် စွာကြီးကျယ်လာသည်။ တရုတ်အမျိုးသားစက်မှုလုပ်ငန်းနှင့် ကုန်သွယ်မှုလုပ်ငန်း တို့မှာ နေ့စဉ်နှင့်အမျှ ချွတ်ခြုံကျလာသည်။ လုပ်သားထူနှင့် အစိုးရအမှုထမ်း များ၊ ကျောင်းဆရာများ၏စားဝတ်နေထိုင်မှုမှာ တနေ့ထက်တနေဆိုးဝါးလာ သည်။ အလယ်အလတ်တန်းမှ လူအများစု၏ စုငွေများဆုံးရှုံးပြီး မွဲပြာကျလာ သည်။ သို့ဖြစ်သည့်အတွက် အလုပ်သမားသပိတ်၊ ကျောင်းသားသပိတ်နှင့် အခြားတိုက်ပွဲများမှာ အဆက်မပြတ်ဖြစ်ပေါ်နေသည်။ တရုတ်ပြည်တွင်မကြုံဘူး သည့် စီးပွားရေး အကြပ်အတည်းသည် ပြည်သူလူထု အလွှာအားလုံးကို ခြိမ်း ခြောက်နေပြီ” ဟု မော်က ရေးသည်။

ချွန်ကေရှိုတ်ကထုံးစံအတိုင်း “ငြိမ်းချမ်းရေး စေ့ စပ်ဆွေးနွေး” ရန် နောက် တကြိမ်ဖိတ်ခေါ်ပြီး ဖိတ်ခေါ်ချက်ကို ချက်ချင်းပြန်ရပ်သိမ်းလိုက်သည်။ ချွန် ကင်းရှို ကွန်မြူနစ်ပါတီဆက်သွယ်ရေးကိုယ်စားလှယ် အဖွဲ့ဝင်များကို ချွန်ကင်း မှုထွက်ခွါရန် တောင်းဆိုလိုက်သည်။ ထို့နောက် ဗိုလ်ချုပ်ဟူဆန်နန်း၏ကွပ်ကဲ မှုဖြင့် ယင်အန်းကိုတပ်သား ၂၃၀,၀၀၀ ဖြင့်တိုက်၍ ရှန်တောင်ကို တပ်သား ၄၅၀,၀၀၀ ဖြင့်တိုက်သည်။

၁၉၄၇ ခုမတ်လ ၁၆ ရက်နေ့တွင် ကွန်မြူနစ်တို့က ယင်အန်းမှဆုတ် ပေးလိုက်သည်။ ယင်အန်းမှကွန်မြူနစ်တပ်တို့ ပြောင်းရွှေ့ပေးပုံကို အင်နာလူဝီ စတရောင်းက အသေးစိတ်ရေးသည်။ ဥမင်များကို ဟာလင်ဟင်းလင်းထားခဲ့ကြ တည်။ ဆေးရုံမှလူမမာများကို တမ်းစင်များဖြင့် ပထမဆုံးရွှေ့သည်။ အမျိုး သမ်းများ၊ ခလေးများ၊ ကျောင်းသားများကို ဒုတိယရွှေ့သည်။ မော်နှင့် ချူအင် လိုင်းတို့က နောက်ဆုံးမှထွက်ခွါကြသည်။ မြို့ကိုစွန့်ခွါခြင်းသည် ပဓာနမဟုတ်။ “အိုးခွက်ပန်းကန်များ” ကိုစွန့်ခွါခြင်းမျိုးသာဖြစ်သည်။ ဤသည်ကိုခလေးများ ပင်နားလည်သည်။

“မြို့ကို လက်လွှတ်ရမလား၊ သိမ်းထားရမလားလို့ မေးလာရင် မြို့ကို သိမ်းထားနိုင်တာက ပိုကောင်းတာပေါ့လို့ ပြောရမှာပဲ။ ဒါပေမဲ့ မြို့ကိုလက် လွှတ်ရသည့်တိုင်အောင် ကျွန်တော်တို့ မှန်ပါတယ်။ ပြည်သူ့ စပီတီတရပ်ရဲ့ အနိုင် အရှုံးကို မြို့ကိုသိမ်းထားနိုင်သလား၊ လက်လွှတ်ရမလားဆိုတဲ့အချက်က မဆုံး ဖြတ်ပါဘူး။ မြေယာပြဿနာကို ဖြေရှင်းနိုင်သလား၊ မဖြေရှင်းနိုင်ဘူးလားဆိုတဲ့ အချက်ကသာ ဆုံးဖြတ်တယ်” ဟု မော်က အင်နာလူဝီထံထုတ်ဖော်ရေးကို ရပြောခဲ့ သည်။

ကုမ္ပဏီတို့ကိုယ်တိုင် ဟု ဆန်းစစ်သည် ယင်အန်းကို သိမ်းပြီးနောက် သူ့
လက်ထပ်ပုံကိုကျင်းပသည်။ (ဟု ဆန်းစစ်မှုမှာ ယင်အန်းကို မသိမ်းနိုင်သေးသမျှ
မိန်းမ မယူဟု သစ္စာဆိုခဲ့သူဖြစ်သည်။) ချန်ကေရှီတိ၏အမည်သည် ကမ္ဘာ
သတင်းစာများတွင် စာလုံးမဲကြီးဖြင့် ပါလာသည်။ ကမ္ဘာက သူ့ကို အောင်နိုင်
သူဟု ဩဘားပေးကြသည်။ သို့ရာတွင် ချန်ကေရှီတိသည် မြောက်ပိုင်းတွင်
ပိးဂုထားလမ်းတလမ်းကိုမျှ မဖွင့်နိုင်။

မော်သည် မြောက်ပိုင်း ရှန်စီအခြေခံဒေသမှ မခွာ။ ချူအင်လိုင်း၊ လျင်
ပေရှီ၊ ဝမ်တုန်ရှင်းတို့နှင့်အတူ အခြေခံဒေသ လူထုများထဲတွင် လှည့်နေသည်။

မထင်မရှားရွာကလေးများမှနေ၍ စစ်ဆင်ရေးများကို ကွပ်ကဲသည်။ ဆက်
သားများလွှတ်သည်။ သူ့ဇနီး ချန်ချင်းလည်းပါသည်။ အားလပ်ချိန်များ၌
မော်သည် ဟင်းသီးဟင်းရွက်စိုက်သည်။ မြေပေါက်သည်။ မော်နှင့် ချူအင်
လိုင်းသည် နာမည်ဝှက်များဖြင့် တရွာပြီးတရွာ ပြောင်းနေကြသည်။ မော်က
လိတေ့ရှန်ဟု နာမည်ပြောင်းထားသည်။ ချူအင်လိုင်းက ဟူပီချင်း ဟု အမည်ခံ
သည်။ ကုမ္ပဏီတပ်သား ၂၃၀,၀၀၀ က သူတို့ကို ဘီးစိတ်တိုက်သလို လိုက်
ရှာနေကြသည်။ တခါတရံတွင် သူတို့သည် ကုမ္ပဏီတပ်များနှင့် ၁၂ မိုင်လောက်
သားဝေးသည်။ သို့ရာတွင် မော်သည် ပြည်သူလူထုကို ယုံကြည်သည်။ သူ့လိုရှိ
ရေးအတွက် ဘာမျှ ပူပင်ခြင်းမရှိ။ လယ်သမားများက မော်သည် နွားကျောင်း
သား နွားကို နဖားကြိုးဆွဲလာသလို ချန်ကေရှီတိကို နဖားကြိုးတပ်၍ ဆွဲလာသည်
ဟု ပြောစမှတ်ပြုကြသည်။

မော်သည် မြောက်ပိုင်းစစ်မျက်နှာက စစ်ဆင်ရေးစီမံကိန်းများကို ကိုယ်
တိုင်ကွပ်ကဲသည်။ ကုမ္ပဏီတပ်တို့ကို ဟု ဆန်းစစ်မှုကို မောအောင်လုပ်သည်။
ရွှေက ပြေးပြကတဖန်နောက်သို့ပြန်လှည့်သည်။ ရန်သူတပ်ကို အကွဲအပြား
ပြားဖြစ်နေအောင် လုပ်သည်။ ရန်သူတပ်ကို တောတောင်လျှိုမြောင်တွေထဲသို့
မြှူခေါ်ကာ ဝိုင်း၍တိုက်သည်။ တောတောင်ထဲတွင် ရန်သူတပ်များ အစာငတ်
ရေငတ် ဖြစ်ကြသည်။ မောပမ်းနွမ်းနယ်ကြသည်။ လူထုထောက်ခံမှုမရဘဲ
အထီးကျန်ဖြစ်ကြသည်။ ဤသို့လုပ်ပြီးမှ မော်သည် ရန်သူတပ်ကို တပိုင်းစီချေပစ်
သည်။ “ဟု ဆန်းစစ်မှုက လက်သီးဆုပ်ပြီး ဝင်လာတယ်။ ကျွန်တော်တို့က သူ
လက်ဝါးဖြန့်အောင်လုပ်ပြီး လက်ချောင်းတွေကို တချောင်းစီဖြတ်ပစ်တယ်” ဟု
မော်က ပြောသည်။

ဗဟိုကော်တီ၏ လုပ်ငန်းတွင်ကျယ်စေရန် ဗဟိုကော်မတီအလုပ်အဖွဲ့တခု
ဖွဲ့ပြီး ရန်သူထိုးစစ်နှင့်ဝေးရာ ရှန်စီမြောက်ပိုင်းသို့ ပို့လိုက်သည်။ လျူရှောက်ချီ
က အလုပ်အဖွဲ့၏ အတွင်းရေးမှူးဖြစ်သည်။ မော်၊ ချူအင်လိုင်း၊ လျင်ပေရှီနှင့်
ဝင်တုန်ရှင်းတို့က အခြေခံဒေသတွင် နေရပ်ခိုကြသည်။ ဗဟိုကော်မတီကို ဤသို့
ခွဲလိုက်ခြင်းမှာ အလုပ်တွင်ကျယ်စေရန်ဖြစ်သည်။ ကိုအလုပ်အဖွဲ့နှင့်အတူ ချူထေး

လည်းပါသွားသည်။ အလုပ်အဖွဲ့သည် ဟိုဒေပပြည်နယ်ထဲသို့ ရွှေ့သွားသည်။ ထိုဒေသတွင်လည်း အခြေခံစခန်းများ တည်ဆောက်ပြီးသားရှိသည်။ မြေယာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကို တပိုင်းတစ လုပ်ပြီးဖြစ်သည်။ လျှို့ဝှက်ချီ ထောက်လာ သည့်အခါတွင် ထိုမြေယာပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းကို ဆက်လုပ်သည်။ ဤ ဒေသက မြေယာပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းသည် နောင် မော်-လျူ ပရိယတ္တိနှင့် ပြဿနာတရပ်ဖြစ်လာသည်။ ၁၉၄၇ ခု ဧပြီလနှင့် မေလများတွင် တိုက်ပွဲကြီး များဖြစ်ပွားရာ ထိုတိုက်ပွဲများတွင် ကွန်မြူနစ်တို့က အနိုင်ရလိုက်သည်။ ရန်သူ လက်နက်ခဲယမ်းမီးကျောက်များ၊ ရိက္ခာများ၊ ယူနီဖောင်းများ ရလိုက်သည်။

၁၉၄၇ ခု ဇူလိုင်လတွင် ဗဟိုကော်မတီဘိုးချဲ့အစည်းအဝေးကို မြောက် ပိုင်းရှန်စီးတွင် ကျင်းပရာ မော်က သဘာပတိလုပ်သည်။ ဤအစည်းအဝေးသို့ တပ်နဲ့တော်တပ်မှူးကြီးများလည်း တက်ကြသည်။ စသနဂ်ဗျူဟာခံစစ်မှ သေနဂ် ဗျူဟာထိုးစစ်သို့ ပြောင်းပြီဟု မော်က ကျေညာသည်။ ထိုနှစ်တနှစ်လုံး ဟူဆန် နန်းသည် မော်ကို နောက်က ထပ်ချပ်လိုက်သည်။ မော်က အိမ်ခြံမပျက်။ ရွှင်လန်းနေသည်။ လယ်သမားများနှင့် စကားပြောသည်။ နိုင်ငံခြားဘာသာ တခုကိုပင် သင်လိုက်သေးသည်။ မော်က ဥပင်ဝတွင် ချူအင်လိုင်းနှင့်အတူ ထိုင်ကာ ခေဒီယိုနားထောင်တတ်သည်။ လယ်သမားများလည်း လာတတ်သည်။ လယ်သမားများအား ခေဒီယိုလျှပ်စစ်လှိုင်းများ အကြောင်းကို ရှင်းပြတတ် သည်။

မော်က ယူတပ်သားများအား ရွာသားများကို ကူညီရမည်ဟု အမိန့် ထုတ်သည်။ ထင်းခေ့ပေးသည်။ ရေတွင်းတူးပေးသည်။ ကောက်ရိတ်ပေးသည်။ “ပြည်သူများဟာ သံမဏိတံတိုင်းကြီး ဖြစ်တယ်” ဟု မော် ပြောလေ့ရှိသည်။ ၁၉၄၇ ခု စက်တင်ဘာလတွင် မော်က သေနဂ်ဗျူဟာထိုးစစ်နှင့် ပတ်သက်၍ ကျေညာချက်တစောင်ထုတ်သည်။ ယခုအထိ ကွန်မြူနစ်တို့ဘက်က တပ်သား ၃၀၀,၀၀၀ ထိခိုက်ကျဆုံး၍ နယ်မြေအများအပြား ဆုံးရှုံးခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ကူမင်တန်တို့ အကျအဆုံးက ပိုများသည်။ တပ်သား ၁,၁၂၀,၀၀၀ ချေမှုန်း ခံရသည်။ ယခင်က တိုက်ပွဲများမှာ အခြေခံဒေသအတွင်းပိုင်းတွင် ဖြစ်ပွားခြင်း ဖြစ်သည်။ ယခုသေနဂ်ဗျူဟာထိုးစစ်အခင်းတွင် တိုက်ပွဲများသည် အပြင်ပိုင်း သို့ပြောင်းရွှေ့သွားသည်။

ကူမင်တန်နယ်မြေများထဲသို့ဝင်၍ အခြေခံဒေသများတည်ဆောက်သဖြင့် ကူမင်တန်တပ်များ ပို၍ပြန့်လာရသည်။ စစ်ကြောင်းများပိုရှည်လာသည်။ ချန် ကေရှိတ်တွင်ရှိသည့်စစ်သားဖြင့် မလုံလောက်တော့။ ထို့ကြောင့် ချန်ကေရှိတ်က နောက်ထပ်တပ်သား တသန်းစုသည်။ အဘင်းအစုစစ်တပ်တို့ ချောဆွဲခြင်း၊ အငှားခေါ်ခြင်းတို့ကြောင့် ကူမင်တန်တပ်သားများ စွန့်ခွာထွက်ခွာပြေးကြသည်။ သာယွန်သည့်အင်အားဖြင့် ရန်သူကို စုပြီးတိုးနှက်ခြင်း၊ အထီးကျန်ဖြစ်အောင်

လုပ်ခြင်းတို့အပြင် ယခုအဆင့်တွင် အလယ်အလတ်မြို့များကို သိမ်းပိုက်ရေးလည်း ပါလာသည်။

ကွန်မြူနစ်များအဖို့ လက်နက်ရောလူပါ ကူမင်တန်တို့ထံမှ ရလာသည်။ အခြေခံဒေသသစ်များတွင်လည်း မြေယာပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်သည်။ စစ်ဆင်ရေးများ၏အခြေခံအဖြစ် လူမှုတော်လှန်ရေးကို ဆင်နွဲ့သည်။

အမေရိကန်ဗိုလ်ချုပ် ဝေဒီမီယာသည် စစ်သားကောင်းတစ်ယောက် ဖြစ်သည်။ အတွေ့အကြုံရှိသူဖြစ်သည်။ “လွတ်မြောက်ရေးစစ်” ခုတိယနှစ်အတွက် သေနတ်ပျံဟာလမ်းညွှန်” ဟူးသာ စာတမ်းကို မော်ထုတ်ပြီးသည့်နောက်တွင် ဗိုလ်ချုပ်ဝေဒီမီယာအခြေအနေကို အကဲခတ်မိပြီ။ သမတ ထရမ်းမင်း၏ညွှန်ကြားချက်အရ သုံးလအတွင်းစစ်ရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးအခြေအနေကို လေ့လာသုံးသပ်ပြီးနောက် “ပုလိပ်ညှင်းပမ်းမှုများ၊ အစိုးရအရာရှိများ၊ အကျင့်ပျက်မှုများ၊ အုပ်ချုပ်ရေးညံ့ဖျင်းမှုများ၊ စီးပွားရေးချွတ်ခြုံကျမှုများ၊ စစ်တပ်၏ တိုက်စွမ်းရည်မဲ့မှုများ၊ လူထုထောက်ခံမှုမရသည့် သာဓကများသည် ပုံးကွယ်၍မရတော့” ဟု အစီရင်ခံလိုက်သည်။ အစိုးရသည် ဘဏ္ဍာရေးကို မနိုင်နိုင်တော့။ ကုန်ဈေးနှုန်းများကလည်း ကြောက်စရာကောင်းအောင် ထိုးတက်နေသည်။ လက်နက်နှင့်လူအင်အားသာလွန်သည့်တိုင် စစ်ရေးကလည်း အခြေအနေဆိုးနေသည်။ သို့ရာတွင် အမေရိကန်အစိုးရသည် အမှန်ကိုအမှန်အတိုင်း အစီရင်ခံသည့် အမေရိကန်အရာရှိများ ကိုယ်ထုတ်ခဲ့သည်။ အမှန်ကိုပုံးကာ အမေရိကန်ပြည်သူများကို နှစ်ပေါင်းနှစ်ဆယ်မျှ လိမ်လည်လှည့်ပျားခဲ့သည်။

မော်ဒါရေးသားချက်များတွင် စစ်ရေးစစ်ရာများအပြင် မြေယာပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍လည်း အများအပြားပါသည်။ မော်ဒါ နိုင်ငံရေးသေနတ်ပျံဟာသည်စစ်သေနတ်ပျံဟာကဲ့သို့ပင် ထွန်းပြောင်သည်။ တော်လှန်ရေး၏နည်းနာတရပ်ဖြစ်သည်။

ယခင်ကယင်အန်းတွင် သီးစားလျော့ပေါ့ရေး လုပ်ငန်းစဉ်ချမှတ်ခဲ့ရာ ၁၉၄၆ ခုတွင် မြေယာပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးဥပဒေကို ပြင်လိုက်သည်။ မော်က မြေယာစနစ်ပြောင်းလဲရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ဂရုတစိုက်ဆောင်ရွက်ရမည်၊ တဖက်စောင်းနှင်းဖြစ်မှုများကို ပြင်ရမည်ဟု ညွှန်ကြားသည်။

“...ဆင်းရဲသည့်လယ်သမားနှင့် လယ်ကူလီတို့ကိုအမျိုးမျိုးလျက် အလတ်တန်းစားလယ်သမားနှင့် ခိုင်မြဲစွာပူးပေါင်းကာ ပဒေသရာဇ်ခနစ် သုတ်သိမ်းပစ်ရေးလမ်းစဉ်ကို ဝါဒဖြန့်ကြား ဆင်းရဲသည့်လယ်သမားနှင့် လယ်ကူလီလမ်းစဉ်ကိုသာ တဖက်စောင်း ဝါဒဖြန့်ကြားသည်။ ပစ္စည်းမဲ့ လူတမ်းစားသည် ခင်မိမိ

သောလုပ်သားပြည်သူ၊ အမျိုးသားနေရင်လူတန်းစား၊ ပညာတတ်နှင့်အခြားနိုင်ငံချစ်ပုဂ္ဂိုလ်များ (၎င်းတွင်မြေယာစနစ်ပြောင်းလဲရေးကို မဆန့်ကျင်သည့်အပြောအမြင်ရှိသော လူတန်းစားများပါဝင်သည်။)တို့ပူးပေါင်းကာ နယ်ချဲ့စနစ်နှင့် ပဒေသဆိုင်စနစ်၊ ဗျူရိုကရက်ဆီလီယံစနစ်တို့၏ အုပ်စိုးမှုကိုတန်းလှည့်ပြီး တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံတော်နှင့် ပြည်သူ့ ဒီမိုကရေစီအစိုးရပုံစံသည် ရန် ဝါဒပုဂ္ဂိုလ်ကြီးကြီး၊ ဆင်းရဲလယ်သမားနှင့် လယ်ကူလိတို့ကသာ တနိုင်ငံလုံးကို သိမ်းပိုက်အုပ်စိုးရမည် ဟူသည့် အမြင်မျိုးကို တဖက်စောင်းနင်းဝါဒဖြန့်ကြဲသည်။” ဟု မော်ကရေးခုံသည်။ (“မြေယာစနစ်ပြောင်းလဲရေးအတွက် ဝါဒဖြန့်ရာတွင် ‘လက်ဝဲ’ အမှားကိုပြုပြင်ကြ” လက်ရွေးစင်ကျမ်း၊ အတွဲ ၄)

မော်က ခရီးရှည်ချီတက်ပုံမှတိုင်မှီကလုပ်ခဲ့သော စုံစမ်းလေ့လာမှု နည်းလမ်းများကို ရေးဆွဲသည်။ ထိုနည်းလမ်းများကို မြေယာစနစ်ပြောင်းလဲရေးတွင် တာဝန်ကျသည့် တပ်နီတော်တပ်သားများကို ပို့ချသည်။ ဦးနှောက်ထဲတွင် ကိန်းဂဏန်းများကို မှတ်ရမည်ဟု အကြံပေးသည်။ လူတန်းစားအသီးသီး၏ရသင့်သည့်မြေယာနှုန်း၊ လူတန်းစားအသီးသီးပိုင်သည့် မြေယာနှုန်း စသည်တို့ဖြစ်သည်။ အလယ်အလတ်တန်းလယ်သမားနှင့် ချမ်းသာသည့်လယ်သမားကို ဂရုတစိုက်ခဲ့ခြားရန် သတိပေးသည်။ “တရုတ်ပြည်သူ့အဖွဲ့အစည်း လူတန်းစားခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာချက်” စာတမ်းကို ထပ်မံခွဲခြားဖတ်ရှုစေရမည်။ မြေယာပြောင်းလဲရေးစနစ်သည် လွတ်မြောက်ပြီးဒေသက လူဦးရေ ၁၄၅ သန်း၏ ဘဝပြဿနာဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်အမှားအယွင်းမရှိအောင် သတိထားရမည်ဟု သွန်သင်သည်။ တပ်သားသစ်များ စုဆောင်းရာတွင် ကုန်ထုတ်လုပ်ရေးအတွက် လိုအောက်သည့် လုပ်သားများ ချန်ရစ်ခဲ့ရမည်။ စစ်တပ်သည်ကုန်လုပ်စွမ်းအားကို ထိခိုက်စေခြင်းမရှိစေရ။ သမဝါယမများကို အားကိုးရမည်။ ဒေသအခြေအနေကို ကောင်းစွာနားလည်ရမည်ဟု မော်ကပြောသည်။

၁၉၄၇ ခုစက်တင်ဘာနှင့် အောက်တိုဘာလများတွင် မြေယာစနစ်ပြောင်းလဲရေးနှင့် အခြားကိစ္စများအတွက် ကွန်ဖရင့်များကို မြောက်ပိုင်းရှန်စီပြည်နယ်တွင် ကျင်းပခဲ့သည်။ ထိုကွန်ဖရင့်များ၌ မော်က စစ်အခြေအနေကို သုံးသပ်ပြသည်။ ချန်ကေရှိုက်ပြုတ်ကျတော့မည်။ ကွန်မြူနစ်တို့အဖို့ အောင်ပွဲရဖို့ သေချာနေပြီ။ မော်က အကောင်းဘက်ကိုတင်ပြကာ တဖက်တွင် တပ်နီတော်ထံတွင် စည်းကမ်းလျော့ရဲလာသည်ဟု မဝဖန်သည်။ တပ်နီတော်တွင် တပ်နီတော်ဘက်မှကျော်ပြောင်းလာသူများ တပ်သားသစ်များဖြင့် ပွားယောင်းလာသည့်အတွက် ဤသို့ဖြစ်ရသည်မှာ သဘာဝကျသည်။ ထို့ကြောင့် မော်က “စည်းကမ်းကြီးသုံးရပ်နှင့် သဘိပြုရန်အတွက်စွမ်းအား” ကို ထပ်မံထုတ်ပြန်ကာ တပ်တွင်းလုပ်ဟန်ပြုပြင်ရေး လုပ်ရှားပူလုပ်သည်။ ဤသည်တို့ကို သုံးခုခံလုပ်ဟန်ဟု ခေါ်သည်။

စဉ်းကမ်းကြိုချိမ်းပုံများ

- (၁) အားကိုးလုပ်ရပ်ပေးပို့ကို နှာခံရမည်။
- (၂) လူပုဂ္ဂိုလ်များ အင်အားချင်းချည်တမျှင်မျှမယူရ။
- (၃) အင်အားအပြည့်များကို အများပိုင်ပစ္စည်းအဖြစ် အပ်ပေးရမည်။

အပိုင်ပြုမှုအခြေအနေအထားများ

- (၁) စတားပြောချင် ချို့ချို့သာသာပြောရမည်။
- (၂) ရေပူထပ်ထပ် ထုံးစံတင့်တိုးပေးရမည်။
- (၃) ငါ့အဖွဲ့အစည်းများကို ပြန်ပေးရမည်။
- (၄) ပျက်စီးစွာသောပစ္စည်းများအတွက် လျှော်ကြေးပေးရမည်။
- (၅) ဖန်တီးမှုကို မဆံ့ဆိုရ။
- (၆) စေ့စပ်မှုများကို မဖျက်ဆီးရ။
- (၇) အပိုင်အပိုင်များကို အသရေပျက်အောင်မလုပ်ရ။
- (၈) သုံးပုံများကို မညှင်းဆဲရ။

ထိုနှစ် ဆောက်တိုဘာလတွင် မော်က “တရုတ် ပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေး တပ်မတော်ကျေညာစာတမ်း” ကိုထုတ်ပြန်ကာ အဆုံးတိုင်တိုက်ပွဲဝင်သွားရ ဆော်ဩသည်။ တရုတ်ပြည်သစ်စီးပွားရေး အဆောက်အအုံကို တော်ပြုရာတွင် မော်က “ကျွန်ုပ်တို့လုပ်ငန်းကို တိုးတက်အောင်လုပ် စီးပွားရေးချောင်ချိမှုကို တင်ပြည်သူနှင့်ပုဂ္ဂလိကအကျိုးစီးပွားကိုစဉ်းစား” ဟု ဆိုသည်။ တော်လှန်သောလူ တန်းစားအားလုံး ပါဝင်သည့် ချန်ကေရှိုက်ဆန့်ကျင်ရေး ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်း စုတရပ် လိုအပ်ကြောင်းကို အလေးတင်ပြောသွားသည်။

သို့ရာတွင် မြေယာစနစ်ပြောင်းလဲရေးတွင် ထိုစဉ်က ပါဝင်မှုတွင် သဘောကွဲနေပုံရသည်။ ထိုကိစ္စတွင် လမ်းစဉ်နှစ်ရပ်တို့ကိုပင် ပေါ်ပေါက်နေသည်။ လမ်းစဉ်တရပ်ကို ရှုဖွဲ့စီးမြောက်ပိုင်းတွင် ကျန်ရစ်ခဲ့သည့် မော်၊ ချူအင်လိုင်နှင့် ဂျင်ပေရှိုတို့က ကိုယ်စားပြုသည်။ အခြားလမ်းစဉ်တရပ်ကို ဟိုပေပြည်နယ်အခြေခံခန်းတွင် ဇေကီနေသည့် လျူရှောက်ချီက ကိုယ်စားပြုသည်။

၁၉၄၇ ခုစက်တင်ဘာလတွင် လျူရှောက်ချီဦးစီး၍ မြေယာကွန်ဖရင့် တရပ်ကို ဟိုပေပြည်နယ်တွင်ကျင်းပခဲ့သည်။ ထိုကွန်ဖရင့်က မြေယာဥပဒေတရပ်ပြဋ္ဌာန်းဆရာတို့ကို ဥပဒေသည် ၁၉၄၆ ခု မေလအပြည့်အစုံ ပြုစုထားပေးဒေထက်ပင် “လက်ခံ” ထိမ်းစောင်းနေသည်။ ထိုဥပဒေက အလယ်အလတ်တန်း လယ်သမားများကို အကျိုးရှိ ပြုသွားချက်မပါသဖြင့် လျူရှောက်ချီတို့ပြင်

ကုန်သည်။ မော်ကဏ္ဍီအချက်ကိုထောက်ပြကာ အလတ်တန်းလယ်သမားများ အား ရန်သူလိုသဘောမထားသင့်ဟု ပြောခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် အချို့နေရာများတွင် ဤ“လက်ဝဲ” အလွန်အကျွံ အများကြောင့် အလတ်တန်းလယ်သမားများ ကွန်မြူနစ်ကိုဆန့်ကျင်လာကြသည်။

“အလတ်တန်းစားလယ်သမားများအပေါ် မည်သည့်မိုက်ရှူးရဲပေါ်လစီကိုမျှ မကျင့်သုံးမိအောင် ရှောင်ရှားရမည်။ အလတ်တန်းစားလယ်သမားများနှင့် အခြားအလွှာမှလူများကို ဘာလူတန်းစား၊ ညာလူတန်းစားဟူ၍ တလွဲတချော် သတ်မှတ်မိပါက မှန်အောင်အားလုံးပြန်ပြင်ရမည်။ ဝေခြမ်းပြစ်လိုက်သောသူတို့ ပစ္စည်းများကို အတတ်နိုင်ဆုံးပြန်ပေးရမည်။ လယ်သမားကိုယ်စားလှယ်များနှင့် လယ်သမားကော်မတီများတွင် အလတ်တန်းစားလယ်သမားများကို ဝိုင်းပယ်ထားသော သွေဖီမှုနှင့် မြေယာစနစ်ပြောင်းလဲရေးတွက်ပွဲတွင် ဆင်းရဲလယ်သမားနှင့် လယ်ကူလိတို့ကို အလတ်တန်းစားလယ်သမားနှင့် အတိုက်အခံဖြစ်စေသော သွေဖီမှုတို့ကိုပြုပြင်ရမည်။..... ချောင်လည်သောအလတ်တန်းစား လယ်သမားများ၏မြေယာများကို သူတို့သဘောမတူဘဲမဝေခြမ်းရ။

“...စက်မှုလုပ်ငန်းပိုင်ရှင်နှင့် ကုန်သည်အလတ်စား၊ အငယ်စားတို့အပေါ် မည်သည့်မိုက်ရှူးရဲပေါ်လစီကိုမျှ မကျင့်သုံးမိအောင် ရှောင်ရှားရမည်။ လွတ်မြောက်ပြီးဒေသအသီးသီးတွင် အတိတ်ကကျင့်သုံးသော စီးပွားရေးအတွက် အကျိုးရှိသည့် ပုဂ္ဂလိကစက်မှုနှင့် ကုန်သွယ်ရေးလုပ်ငန်းမှန်သမျှကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင်၊ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်အားပေးသော ပေါ်လစီများသည် မွန်ကန်သည်။ နောက်နှောင်တွင်လည်း ဆက်၍ကျင့်သုံးသွားရမည်။

“.....ကြီးလေးသောအမှားများ ကျူးလွန် သည့် ကေဒါ အချို့နှင့် ပါတီဝင်အချို့ကိုလည်းကောင်း၊ အလုပ်သမားလယ်သမားထုထဲမှ လူ့ဆိုးအချို့ကိုလည်းကောင်း ဝေဖန်ရမည်။ တိုက်ပွဲဆင်ရမည်။ ဝေဖန်သည့်အခါတိုက်ပွဲဆင်သည့်အခါ မွန်ကန်သောနည်းဖြင့် ဝေဖန်ရမည်။ အကြမ်းပတမ်းမလုပ်ရန် လူထုအား ဖျောင်းဖျရမည်” (“ပါတီ၏လက်ရှိပေါ်လစီမှ အရေးကြီးသောပြဿနာအချို့” စာတမ်း လက်ရွေးစင်ကျမ်း၊ အတွဲ ၄)။

မော်သည် ဤစာတမ်းဖြင့် မြေယာစနစ်ပြောင်းလဲရေးအတွင်းက “လက်ဝဲ” အမှားများကို ဝေဖန်သည်။ ဤစာတမ်းသည် ပါတီထိပ်တန်းအဆင့်ရှိသူများ၊ ဗဟိုကော်မတီများသို့ ရည်ရွယ်သည့်အညွှန်းဖြစ်သည်။ ထိုအထဲတွင် လျှို့ဝှက်ချီးစီးသည့် ဗဟိုကော်မတီအလုပ်အဖွဲ့လည်း ပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင်မော်က “လက်ဝဲ” လက်ျာသွေဖီရေးသမားနှစ်မျိုးလုံးကို ရည်ရွယ်ခြင်းဖြစ်သည်။ “လက်ဝဲ”နှင့်လက်ျာသည် အစွန်းနှစ်ဖက်ဖြစ်သော်လည်း၊ လူတို့ကိုယ်တည်းတွင်ပေါင်းစည်းနေတတ်သည်။ “လက်ဝဲ”အလွန်အကျွံ သမားသည် တကယ်အားဖြင့်လက်ျာသမားပင်ဖြစ်သည်။

“.....ရန်သူအင်အားကို အလွန်အကျွံ ပို၍ခန့်မှန်းခြင်းအား ကျွန်တော် တို့ဆန့်ကျင်သည်။ ဥပမာ အမေရိကန်နယ်ချဲ့သမားကြောက်ရွံ့ခြင်း၊ ကူမင် တန်နယ်ထဲသွား၍စစ်တိုက်ရမည်ကို ကြောက်ရွံ့ခြင်း၊ လက်ဝေခံပဒေသရာဇ်စနစ် ကိုသုတ်သင်ပစ်ရမည်ကိုကြောက်ရွံ့ခြင်း၊ မြေရှင်များ၏မြေယာများကို ဝေခြမ်း ပစ်ရမည်ကိုကြောက်ရွံ့ခြင်း၊ ဗျူရိုကရက်များ၏အရင်းအနှီးများကို သိမ်းယူ ရမည်ကိုကြောက်ရွံ့ခြင်း၊ ကာလရှည်ကြာခွဲစိတ်ခွဲစိတ်ရမည်ကို ကြောက်ရွံ့ခြင်း စသည်တို့ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့အားလုံးမမှန်ကန်ချေ။

မော်ဂီ ချန်ကေရှိုတ် ဆန့်ကျင်ရေး ညီညွတ်ရေး တပ်ခေါင်းစုပေါ်လစီ သည် လူသက်သည့် “လက်ဝဲ” စွန့်စားရေး ပေါ်လစီများကြောင့် အန္တရာယ်နှင့် ကြုံတွေ့လာရသည်။ မော်က မြေရှင်ပဒေသရာဇ်စနစ်ကို သုတ်သင်ခြင်းသည် မြေရှင်များကို လူတန်းစားတစ်ခု အနေဖြင့် သုတ်သင်ခြင်းဖြစ်သည်။ လူကိုသုတ် သင်ခြင်း မဟုတ်။ မြေယာဥပဒေနှင့်အညီ မြေရှင်များကို သာမန်လယ်သမား ထက်မပိုသော ကုန်လုပ်ကိရိယာများ အသက်မွေးမှု နည်းလမ်းများ ပေးရမည် ဟု ပြောခဲ့သည်။

မော်ဂီ ဝေဖန်ချက်များသည် သွယ်ဝိုက်ဝေဖန်ထားခြင်း ဖြစ်သော် လည်း ဝေဖန်ရေး၏ ပစ်ကွင်းမှာ လျှို့ဝှက်ချီဖြစ်သည်။ လျှို့ဝှက်ချီသည် နိုင်ငံတကာရေးရာ အမြင်တွင် လက်ျာသို့တိမ်းပြီး မြေယာစနစ် ပြောင်းလဲရေး တင် “လက်ဝဲ” သို့တိမ်းနေသည်။ မော်ကသူ ရဲဘော်ရင်း ဂျင်ပေရို ကိုလွှတ်၍ ဟိုပေ့က အခြေအနေကို စုံစမ်းသည်။ ၁၉၄၇ ခု ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၄ ရက်နေ့ တွင် မော်က မြေယာစနစ်ပြောင်းလဲရေးနှင့် ပတ်သက်သည့် ကြေနန်းတင်စာစောင် ကို လျှို့ဝှက်ချီထံ တိုက်ရိုက်ပို့လိုက်သည်။ တပြိုင်နက်ထဲမှာပင် “လက်ဝဲ” သွေဖီရေးကိုဝေဖန်သည့် စာတမ်းတစောင် ထုတ်သည်။ ယင်းမှာ “မြေယာစနစ် ပြောင်းလဲရေးအတွက် ဝါဒဖြန့်ရာတွင် ပေါ်ပေါက်လာသည့် ‘လက်ဝဲ’တိမ်း စောင်းမှုအများကို ပြုပြင်ကြ” ဆိုသည့် စာတမ်းဖြစ်သည်။ ထိုစာတမ်းတွင် “လက်ဝဲ” အများများကိုအသားပေးဖော်ပြကြသည့် ပါတီသတင်းစာများသတင်း ဌာနများသို့ ရည်ညွှန်းထားသည်။

“အချို့ဒေသများတွင် အလောတကြီးလုပ်မှုကို ချီးကျူးသော အချက် များကို ထုတ်ဖော်ကြေညာသည့်အထိ လုပ်ကြသည်။ ခေါင်းဆောင်နှင့် လူထု ဆက်ဆံမှုတွင် နောက်မြားဆုံးဝါဒကိုလည်း ဆန့်ကျင်ရမည်။ အမိန့်ပေးဝါဒကို လည်း ဆန့်ကျင်ရမည်ဟူသည့် ဝါဒဖြန့်ချက်ကို အချို့ဒေသတွင် ဂရုစိုက်ကြ သော်လည်း ဒေသများစွာတွင်မူ လူထုလုပ်စေချင်သည့်အတိုင်း လုပ်ပေးရ မည် ဆိုသည်ကို အလေးတင်ကာ လူထုထဲတွင် ပေါ်နေသည့် ထင်မြင်ချက် အများများကို လိုက်လျောသမှု ပြုကြသည်” (၎င်းစာတမ်း) ဟု မော်က ထောက် ပြသည်။ ဤအများသည် “လက်ဝဲ” တိမ်းစောင်းမှုဖြစ်သည်။ နောက်မြားဆုံးဝါဒ

ဖြစ်သည်။ သယံဇာတဝါဒဖြစ်သည်။ ထိုတိမ်းစောင်းမှုကြောင့် သေးဖွဲ့သည့် အမှားကို ကျူးလွန်ခဲ့မိသည့် ကေဒါငယ်များကို အပြစ်ပေးထုတ်၍ ကြီးလေးသော အပြစ်ဒဏ် ပေးမိလျက်သားဖြစ်ကာ တာဝန်ရှိ ခေါင်းဆောင်များမှာ ပြစ်ဒဏ်မှ လွတ်နေကြသည်။ “ဆင်းရဲလယ်သမား မဆင်းရဲစေရ။ မြေရှင်ထံတွင် ဘာဟူသည့် မှားယွင်းစေရ” ဆိုသည့် ကြီးကြော်သံသည် အလွန်အကျွံ ကျင့်မျှပက အကြံပေး တန်းတူညီမျှမှုကို တောင်းဆိုနေသည်။ ဤတိမ်းစောင်းမှုကြောင့် အကြမ်းဖက်မှုတန်းကားလာကာ အလတ်တန်းစား လယ်သမားများကို သတ်ဖြတ်ခြင်းပျားပင် ရှိလာသည်။ ဤသည်တို့ကို ပြင်ရမည်ဟု မော်က တောင်းဆိုသည်။

“...ပါတီတော်တိုင်း ကြံ့ခိုင်ရေး ပြဿနာတွင် လူတန်းစား ဗီဇအား လစ်လျူရှုခြင်းကို ဆန့်ကျင်ရမည်။ လူတန်းစားဗီဇအား အဓိကထားခြင်းကို လည်း ဆန့်ကျင်ရမည်ဟုသည်တို့နှင့် ပတ်သက်၍ ဝါဒဖြန့်ရာတွင် တချို့ဒေသတွင် မထိရောက်ရုံမျှမက လူတန်းစား ဗီဇသာလျှင် အဓိကဖြစ်သည်ဟု မှားယွင်းစွာ ဝါဒဖြန့်ကြသည်။ ...ထိုအမှားများသည် လက်ခံလွန်ကဲကြသည်။ မတ်လီနင်ဝါဒနှင့် ရပ်တည်ချက်ကို လုံးဝကျောခိုင်းကြသည်” (၎င်းစာတမ်း)

၁၉၄၀ ခု ဇူလိုင်လ ၁၅ ရက်နေ့တွင် မော်က ဗဟိုကော်မတီသို့ ညွှန်ကြားချက်တစောင်ပို့လိုက်သည်။

“လောမဂြိုးပါနဲ့...မြေယာစနစ် ပြောင်းလဲရေးတွင် တိုက်ခိုက်ရမည့် ဦးရေစုစုပေါင်းသည် ယေဘုယျအားဖြင့် အိမ်ထောင်ပေါင်း၏ ၈ ရာခိုင်နှုန်း ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းထက် မကျော်စေရ။ ...ပေါက်ပြန်ရေးသမားကို နှိပ်ကွပ်ရမည်။ သို့သော် အရမ်းသတ်ခြင်းကို တင်းကြပ်စွာ တားရမည်။ လူ့သတ်တာ နည်းလေ ကောင်းလေ ဖြစ်သည်” (“လွတ်မြောက်စေသော မြေယာစနစ် ပြောင်းလဲရေး လိုရင်းအချက်များ” လက်ရွေးစင်ကျမ်း အတွဲ ၄)

မော်ကသည် ဤ “လက်ဝဲ” တိမ်းစောင်းမှု အမှားများကို ပြုပြင်ရေး၊ ပါတီတွင်း၌ လုပ်ဟန်ပြုပြင်ရေးအတွက် လှုပ်ရှားမှုတစ်ရပ်ကို လုပ်ပြန်သည်။ လယ်သမားအသင်းများတွင် လယ်သမားများထံမှ ဝေဖန်ချက်များ၊ အကြံဉာဏ်များ တောင်းယူသည်။ ပါတီသည် ပါတီဝင်သစ်များဖြင့် ဖောင်းဖူးလာသည်။ ပါတီတွင်းသို့ အချောင်သမားများ၊ “တောကြောင်” များ လိုခိုင်လာသည်။ ၁၉၄၅ ခုနှစ်တုန်းက ပါတီဝင်ပေါင်း ၁,၂၁၁,၁၅၀ ရှိခဲ့ရာ ၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် ၂,၂၀၀,၀၀၀ ရှိလာသည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ်အကုန်တွင် ၂,၇၅၉,၄၅၇ ရှိလာသည်။ ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် ပါတီဝင် သုံးဆန်းရှိလာသည်။ လုပ်ဟန်ပြုပြင်ရေး လှုပ်ရှားမှုဖြင့် နောက်ပိုင်း ၁၉၄၈ ခုနှစ် တနှစ်လုံးတွင် ပါတီဝင်သစ် ၆,၅၀၀,၀၀၀ ကိုသာ လက်ခံခဲ့သည်။ သို့တိုင်အောင် ထိုစဉ်က ပါတီထံသို့ ခိုး

ဝင်ခဲ့သည့် ကူမင်တန်သူလျှို့များကို ယဉ်ကျေးမှု တော်လှန်ရေးကာလကျမှ တွေ့ရှိခဲ့သည်။

ပြေလတွင် မော်သည် ရှန်စီးအခြေခံဒေသက ကေဒါများအား၊ ၎င်းတို့၏ “လက်ဝဲ” တိမ်းစောင်းမှုအများကို ပြင်ခဲ့ကြသည့်အတွက် ချီးကျူးစကား ပြောသည်။ ထိုမိန့်ခွန်းတွင် လျှို့ရှောက်ချီသည်လည်း ၎င်း၏အများကို ပြင်ခဲ့သည် ဟု သွယ်ဝိုက်၍ ပြောခဲ့သည်။ ၁၉၄၀ ခု မတ်လတွင် မော်သည် ချူအင်လိုင်း၊ ဂျင်ပေရှိုးတို့နှင့်အတူ မြစ်ဝါမြစ်ကို ဖြတ်ကူးကာ လျှို့ရှောက်ချီနှင့် ဗဟိုကော်မတီအလုပ်အဖွဲ့ရှိရာ ဟိုပေပြည်နယ်ထဲသို့ ရောက်လာသည်။ မော်သည် ဟိုပေပြည်နယ်ထဲတွင် ကူမင်တန်ဗိုလ်ချုပ် ဟူးဆန်နန်း၏ တပ်မကြီးများကို ချေမှုန်းလိုက်သည်။ ပြည်တွင်းစစ် သေနင်ပျူဟာထိုးစစ် ပထမအဆင့်ကို ရှေ့သို့တွန်းတင်သည်။ ပါတီတွင်း “လက်ဝဲ” အလွန်အကျွံ တိမ်းစောင်းမှုကို ပြင်နိုင်ခဲ့သည်။ ပါတီနှင့် တပ်မတော်ထဲတွင် လုပ်ဟန်ပြုပြင်ရေးလှုပ်ရှားမှုကို စတင်ခဲ့သည်။

• ၁၉၄၀ ခု ပြေလတွင် ယင်အန်းကို ပြည်သူ့ လွှတ်မြောက်ရေးတပ်မတော်က ပြန်သိမ်းလိုက်သည်။ ကူမင်တန်ဗိုလ်ချုပ် ဟူးဆန်နန်းနှင့် ၎င်း၏တပ်သား ၂၃၀,၀၀၀ တို့သည် “သမိုင်းအမှိုက်ခြင်း” ထဲသို့ ရောက်သွားကြသည်။

တရုတ်ပြည်တဝှမ်းလုံးတွင် ပြည်သူ့ လွှတ်မြောက်ရေးတပ်မတော်များသည် ရှေ့သို့ တဟုန်ထိုးချီတက်နေကြသည်။ ရန်သူတို့ကို ရှင်းလင်းကြသည်။ နောက်ဆုံးတိုက်ပွဲကို ဆင်နွှဲကြသည်။ ဩဂုတ်လ၌ ပြည်သူ့ လွှတ်မြောက်ရေးတပ်မတော် မြေပြင်တပ်မတော်သည် မြစ်ဝါမြစ်ကို အတင်းဖြတ်ကူးကာ လွန်တိုင်းမီးရထားလမ်းနှင့် ဟာပေ တောင်ဘန်းကြီးကို ဖြတ်ကျော်ပြီးနောက် တရုတ်ပြည်အလယ်ပိုင်းသို့ လှိုမ့်ဆင်းလာခဲ့သည်။ အခြားတပ်မတော်ကြီးသုံးခုက ဂဏန်းလက်မသဏ္ဍာန် ညှပ်ကာ ကူမင်တန်တပ်များ၊ ၎င်းတို့၏ ထောက်ပံ့လမ်းကြောင်းများအားလုံးကို ရှင်းလင်းဖြတ်တောက်ခဲ့ကြသည်။ မန်ချူးရီးယား ပြည်နယ်မှ တပ်နီတော် ၃၄၀,၀၀၀ တို့လည်း ဆင်းလာကြသည်။

ထိုအချိန်၌ မန်ချူးရီးယားတွင် မြေယာပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းပြု၊ ပြည်သူ့အစိုးရတရပ်ကို ထူထောင်ပြီးပြီ။ ချန်ကေရှိုတ်၏တပ်မ ၂၄၀ ခုသည် ပြိုကွဲနေပြီ။ ကျန်တပ်များသည် မြို့စောင့်တာဝန်ယူနေသည်။ ချန်ကေရှိုတ်တွင် နောက်တပ် အရံစစ်တပ်မရှိတော့။ ထိုအထဲတွင် ကူမင်တန်တပ်သား အမြောက်အများသည် ကွန်မြူနစ်တို့ဘက်သို့ ကူးပြောင်းလာကြသည်။ ပြည်သူ့ လွှတ်မြောက်ရေး တပ်မတော်ကမြို့များမှ ဆက်သွားပေးကာ ဝန်းကျင်ဒေသများကို

သိမ်းထားကြသည်။ ချန်ကေရှိတ်၏တပ်များသည် မီးရထားလမ်းတဖက်တချက်
စကြိုန်တလျှောက်တွင်သာ ရှိတော့သည်။ နောက်ဆုံး ထိုးစစ်ကြီးဆင်သော
အခါတွင် ချန်ကေရှိတ်ကားမျှမတတ်နိုင်တော့။

၁၉၄၈ ခု ဇန်နဝါရီလတွင် မန်ချူးရီးယားပြည်နယ်မှ ပြည်သူ့လွတ်
မြောက်ရေးတပ်မတော်များသည် မုကဒင်မြို့ကို အဆက်အသွယ်ဖြတ်တောက်ကာ
ဝိုင်းပိတ်ထားလိုက်ကြသည်။ မုကဒင်မြို့စောင့်တပ် ငတ်နေပြီ။ အမေရိကန်က
လေယာဉ်ပျံဖြင့် ရိက္ခာချပေးရသည်။ ချန်ကေရှိတ်က မုကဒင်မြို့စောင့်တပ်မှူးကို
ထုတ်ပစ်ကာ ၎င်းနေရာတွင် ဗိုလ်ချုပ်ဝေလီဟန်ကို အစားထိုးသည်။ ဗိုလ်ချုပ်
ဝေလီဟန်က ပို၍ စိတ်ချရအောင်ဆိုကာ အပိုင်းခဲနေရသည့်အတွက် ရိက္ခာပြတ်
နေသော မုကဒင်မြို့ထဲသို့ နောက်ထပ်စစ်တပ်များကို လေယာဉ်ဖြင့် ထပ်ဖြည့်
သည်။ ဤတွင် တပ်နီတော်က စစ်တပ်များကက်လင်ဖြစ်သွားသည့် ကျန်မြို့ကြီး
များကို တဖြည်းဖြည်း တိုက်သိမ်းသည်။ ဤ သို့ဖြင့် လက် ချောင်း များ ကို
တချောင်းပြီးတချောင်း ဖြတ်ပစ်သည်။

ချန်ကေရှိတ်၏ လက်ရုံးကြီးများဖြစ်ကြသည့် ဗိုလ်ချုပ် ဝေလီဟန်နှင့်
ဗိုလ်ချုပ် တူယူမင်းတို့ မော် ဘက်ဆွဲကူးပြောင်းလာကြသည်။ ဤတွင် မော်သည်
တိုက်ပွဲစဉ်ကြီးနှစ်ခုကို ပြင်သည်။ တခုက ပိကင်းနှင့် တီယန်ဆင်မြို့များကို သိမ်းရန်
ဖြစ်ပြီး ကျန်တခုက ဝိုင်ဟိုင်မြေပြန့်ဒေသကြီးကို သိမ်းရန်ဖြစ်သည်။ ဤဒေသကို
သိမ်းမိလျှင် ယန်စီချိုင်ဝမ်းကိုရကာ ချန်ကေရှိတ်၏မြို့တော် နန်းကင်းသို့ လမ်း
ပွင့်သွားမည်ဖြစ်သည်။

အောက်တိုဘာလထဲတွင် မုကဒင်မြို့ကျသွားသည်။ တပ်နီတော်က ဆက်
တိုက်တောင်ဘက်သို့ လှည့်ဆင်းလာသည်။ မန်ချူးရီးယားတိုက်ပွဲစဉ်၌ ချန်ကေ
ရှိတ်ဖက်က တပ်သားသုံးသိန်းကျသည်။ “တပ်များဆုံးရှုံးခြင်းသည် အရေးနိမ့်
ခြင်း၏အစပင်ဖြစ်သည်” ဟုချန်ကေရှိတ်၏ အမေရိကန်စစ်အကြံပေးအရာရှိဗိုလ်
ချုပ်ဒေးဗစ်ဘားရ်ကရေးသည်။ “ထိခိုက်ဒါက်ရာရ၍ ဆုံးရှုံးသည့်ဦးရေထက်
ထွက်ပြေးသည့်ဦးရေကများသည်”ဟု အမေရိကန်သံအမတ် လေတန်စတူးဝပ်က
အစီရင်ခံသည်။

တပ်နီတော်သည် ဝူ ဝိုင်ဟိုင်တိုက်ပွဲစဉ်နှင့် ပိကင်းတိုက်ပွဲစဉ်နှစ်ခုကို တ
ပြိုင်နက်ဆင်သည်။ ဤဘက်တွင် ချန်ကေရှိတ်၏တပ်သည် မန်ချူးရီးယားမှာ
ထက်ညံ့သည်။ “တပ်များတွင် ထိုးစစ်ကိုခုခံနိုင်သည့် စိတ်ဝါတ်မရှိတော့။ စစ်တပ်
ဟုခေါ်နိုင်ရုံသာ ကျန်တော့သည်။ ကမ္ဘာတွင် အညံ့ဖျင်းဆုံးသောခေါင်း
ဆောင်မှုနှင့် စိတ်ဝါတ်ပျက်ပြားဘွယ် အခြားအကြောင်းများကြောင့် တိုက်စိတ်
ခိုက်စိတ်မကျန်စေဘဲ”ဟု ဗိုလ်ချုပ်ဒေးဗစ်ဘားရ်က သမတထုဋ္ဌာန်းမင်းထံ အစီရင်
ခံသည်။

ထိုအတွင်း မော်က ပိကင်း-တီယန်စင်းတိုက်ပွဲကြီးကို ကိုယ်တိုင် ညွှန်ကြားသည်။ ပိကင်း-မြို့စောင့်တပ်မှူး ဗိုလ်ချုပ်ဖွဲ့စိုးရဲလက်နက်ချသည်။ (၎င်းမှာ နောင်တွင် ပြည်သူ့ သမတနိုင်ငံအစိုးရအဖွဲ့တွင် ဝန်ကြီးတစ်ဦးဖြစ်လာသည်။) အခြားကူမင်တန်တပ်သား ၂၀၀,၀၀၀ ကိုသုတ်သင်လိုက်သည်။ အချို့လက်နက်ချ၍ အချို့အိမ်ပြန်ကြသည်။ ၁၉၄၉ ခု မတ်လ ၂၅ ရက်နေ့တွင် မော်ပိကင်း သို့ဝင်သည်။ မြို့သူမြို့သားများက သောင်း-သောင်းဖျေဖျက်ကြသည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် ကူမင်တန်တပ်သား ၇၀၀,၀၀၀ တပ်နိုတော်ဘက်သို့ကူးလာကြသည်။ ၁၉၄၉ ခုနှစ်တွင် နောက်ထပ် ၇၀၀,၀၀၀ ကူးလာသည်။ ထိုနှစ်ဇူလိုင်လမှနှစ်ကုန်အထိ နောက်ထပ်တသန်းကူးလာသည်။ ၎င်းတို့ကို မော်မည် သို့အသုံးပြုရမည်နည်း။ အောင်မြင်မှုရသော်လည်း ထိုအထဲမှာပင်အသုံးရှိနေသည်။ တပ်နိုတော်သည် နိုင်ငံရေးလေ့ကျင့်မှုမရှိသော ကူမင်တန်တပ်သားများဖြင့် ဖောင်းပွနေသည်။

မော်မည် သူ၏နည်းဟောင်းအတိုင်း လူထုနည်းကိုသုံးသည်။ လူထုကို ဓားကိုးသည်။ တပ်တွင်းဒီမိုကရေစီ လှုပ်ရှားမှုလုပ်သည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် တပ်ခွဲအဆင့်အထိ တပ်သားကော်မတီများဖွဲ့သည်။ “ကေဒါတွေထဲကလူဆိုးတွေ သူတို့ရဲ့အမှားတွေကို ဝေဖန်ဘို့အတွက် တပ်သားထုကို အခွင့်အရေးပေးရမယ်”ဟု မော်ကပြောသည်။ စစ်ဘုရင်ဝါဒသစ်တမျိုး မပေါ်ရလေအောင် တပ်သားကော်မတီများကို တပ်သားများကိုယ်တိုင်ရွေးကောက်စေသည်။ တပ်သားကိုယ်စားလှယ်များက တပ်ခွဲခေါင်းဆောင်မှုကို ကူညီရန်၊ ရိက္ခာဝေငှရေး၊ ဘဏ္ဍာငွေခန့်ခွဲရေးတို့တွင် ကူညီရန်၊ လာဘ်စားမှုကိုဟန့်တားရန်ဖြစ်သည်။ “စစ်ဆေးရေးသုံးမျိုး”နှင့် “သန့်ရှင်းရေး ၃ မျိုး” လှုပ်ရှားမှုကိုပြုလုပ်သည်။

“စစ်ဆေးရေး ၃ မျိုး”ဟူသည် နယ်ဘက်ကလူများအဖို့ လူတန်းစားဗီဇ၊ စစ်ဆေးခြင်း၊ တွေးခေါ်မှုစစ်ဆေးခြင်းနှင့် လုပ်ဟန်စစ်ဆေးခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။ တပ်တွင်း၌ လူတန်းစားဗီဇစစ်ဆေးခြင်း၊ အလုပ်စစ်ဆေးခြင်းနှင့် တိုက်စိတ်ခိုက်စိတ်စစ်ဆေးခြင်းဖြစ်သည်။ “သန့်ရှင်းရေး ၃ မျိုး”မှာ အဖွဲ့အစည်းသန့်ရှင်းရေး၊ တွေးခေါ်မှုသန့်ရှင်းရေး၊ လုပ်ဟန်သန့်ရှင်းရေးတို့ဖြစ်သည်။ ဤနည်းဖြင့်တိုက်ခိုက်ရေးစိတ်ဓါတ်ကို ရှင်းသန့်စေသည်။ ကူမင်တန်တပ်သားဟောင်းများထံမှ ကူးစက်လာသောရောဂါကိုတားသည်။

သို့ရာတွင် ထိုထက်ခက်သည့်ပြဿနာတရပ်ရှိသေးသည်။ ယင်းမှာ ပါတီတွင်းက ခေါင်းဆောင်မှုပြဿနာဖြစ်သည်။ ယင်းအနီးကိုပြန်သိမ်းမိပြီး ကူမင်တန်တပ်များ တဖွဲ့ဖွဲ့လက်နက်ချနေသည့်တိုင် ပါတီတွင်းမှအချို့သူများသည် ချန်ကေရှိုတ်ကို အထင်ကြီးနေကြဆဲဖြစ်သည်။ ပါတီထဲတွင် “လက်ဝဲ”အလွန်အကျွံလိမ်းစောင်းမှုမှလွတ်ကင်းစောင်းမူသို့ခွင့် လာသူများရှိနေသေးသည်။ ပါတီကသာကာသိမ်းဘို့ဆိုလျှင် ထိုလိမ်းစောင်းမှုများကို တိုက်ရိုက်မည်။ ပါတီထဲသို့

မြေရှင်များ၊ ချမ်းသာလယ်သမားများ လျှိုဝင်လာခဲ့ကြသည်။ အချို့ပြည်နယ်များတွင် ၎င်းတို့သည် ပါတီ၊ အစိုးရနှင့် လူထုအဖွဲ့အစည်းများတွင် အာဏာ ရနေကြသည်။

၁၉၄၈ ခု စက်တင်ဘာလ ၈ ရက်နေ့တွင် ပါတီဗဟိုကော်မတီ တိုးချဲ့စုံညီ အစည်းအဝေးကို ဟိုပေပြည်နယ်တွင်ကျင်းပသည်။ ပေါလပ်ဗူရီဝင် ၇ ဦး၊ ဗဟို ကော်မတီနှင့် အရပ်ဘက်ကော်မတီဝင် ၁၄ ဦးအပြင် အရေးကြီးသော ခေါင်းဆောင်ရဲဘော်များ တက်ကြသည်။ ဤအစည်းအဝေးက ပါတီဝင်များအား ခေတ်မှီဆက်သွယ်ရေးပစ္စည်းများကို တတ်ကျွမ်းအောင်လုပ်ရန်၊ မြို့ကြီးများနှင့် စက်မှုလုပ်ငန်းများကို အုပ်ချုပ်တတ်အောင်လုပ်ရန်၊ ပါတီ၏ လုပ်ငန်းကို ကျေးလက်မြို့ကြီးများသို့ တဖြည်းဖြည်း ရွှေ့ရန်တို့ကို ဆော်ကြခဲ့သည်။

စက်တင်ဘာလ ၂၀ ရက်နေ့တွင် မော်က

“ပါတီဘက်မှတစ်ဖက်သည် စုပေါင်းခေါင်းဆောင်မှုရှိအောင် အာမခံသော၊ အလုပ်ကိစ္စများကို တဦးတည်းလက်ဝါးကြီးအုပ်လုပ်ခြင်းမျိုးကို တားဆီးသော၊ ပါတီ၏အရေးကြီးသောစနစ် ဖြစ်သည်” ဟု ဗဟိုကော်မတီသို့ ညွှန်ကြားချက်တစ်စောင်ထုတ်သည်။ (“ပါတီကော်မတီစနစ် ကြံ့ခိုင်ရေးစာတမ်း” လက်ရွေးစင်ကျမ်း၊ အတွဲ ၄)

မော်က ပါတီညီညွတ်မှု တောင်တင်းရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီဗဟိုဦးစီးစနစ် ထွန်းကားရေးအတွက် သူ့ကိုယ်တိုင်လည်း ဤနည်းကိုကျင့်သုံးသည်။ ပြဿနာကို တယောက်တည်းသဘောဖြင့် ဘယ်တော့မျှ မဆုံးဖြတ်။ အများနှင့်ညှိနှိုင်းသည်။ ဤလုပ်ဟန်ကျင့်သုံးမှုကို အခွင့်ကောင်းယူကာ လျှို့ဝှက်ချီသည် ပါတီတွင်းတွင် သူ့ဩဇာကို တိတ်တဆိတ်ထူထောင်ခဲ့သည်။

လျှို့ဝှက်ချီက တိုက်ပွဲကြီးများကို ရှေ့ဆက်မတိုက်လို့၊ ယန်စီမြစ်ကို ဖြတ်ကူးခြင်းမပြုလို့၊ ဤတွင် စစ်နားလိုသည်။ ချန်ကေရှိုတ် ဒေသများတွင် ပြောက်ကျားစစ်ဆင်နွဲ့၍ အားစာသိမ်းလိုသည်။ မော်က ရှေ့ဆက်၍ အဆုံးတိုင် ဆင်နွဲ့လိုသည်။ ဝူင်ဟိုင်းတိုက်ပွဲစီမံကိန်းကို မော်ကိုယ်တိုင် ရေးဆွဲခြင်းဖြစ်သည်။ ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် ချန်ကေရှိုတ်ကြီးစိုးသည့် ဒေသများတွင် အတော်ပြဿနာကြီးလာသည်။ လူထုကဆင်းရဲတော်ပြတ်နေကြသည်။ ဒေါသပူပန်ထနေကြသည်။ ငွေစက္ကူအရမ်းဖောင်းပွနေသည်။ အမေရိကန် တဒေါ်လာကို တရုတ်ဒေါ်လာ ၁,၇၀၀,၀၀၀ တန်နေသည်။ ဆန်တဒေါ်လာကို တရုတ်ဒေါ်လာ ၁၀ သန်းပေးရသည်။ ဤသည်မှာ လွန်ခဲ့သည့်သုံးနှစ်ကထက် အဘဘသောင်း ထက်လာခြင်းဖြစ်သည်။ ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် ချန်ကေရှိုတ်သည် ကုမ္ပဏီတို့ပါတီထဲတွင် သူနှင့် အတိုက်အခံဖြစ်သော လီစန်ဂျင်းကို ဒု-သပတေးမြစ် လက်ပံပိုင်ရသည်။ လီစန်ဂျင်းကို ကုမ္ပဏီတန်တပ်ထဲက လစ်ဘရယ်ဂိုဏ်းသားများက ရွေးခြင်းဖြစ်သည်။

အခြေအနေက ဆိုးနေပြီ။ ဤသည်ကို လီစင်ဂျန်းသိသည်။ နိုင်ငံခြား သံရုံးများကလည်း သိကြသည်။ သံရုံးအစီရင်ခံစာများက “စစ်ရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ ဝိပျားရေးအခြေအနေသည် ယိုယွင်းလျက်ရှိသည်” ဟု အစပြုတတ်သည်။ ဩဂုတ်လတွင် ချန်ကေရှိတ်က ဆန္ဒပြမှုများမလုပ်ရဟု ပိတ်လိုက်ကာ သူ့သား ချန်ချင်ကောကို ဝိပျားရေးပြုပြင်မှုများလုပ်ရန် တာဝန်ပေးသည်။ အမေရိကန်တို့ ဒါလာလျင် တရုတ်လေးဒေါ်လာတန်သည်ဟု သတ်မှတ်သည်။ အမေရိကန်တို့ ဒါလာသည် တရုတ်ဒေါ်လာ ၁၂ လန်းခမျှ ဖြစ်သွားသည်။

လီစင်ဂျန်းကတတ်နိုင်သမျှ အပတ်ဆယ်ရန် ကွန်မြူနစ်များနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးကမ်းလှမ်းသည်။ အမေရိကန်ကထောက်ခံသည်။ ချန်ကေရှိတ်က သူ့သိက္ခာမကျရန် ထိုကိစ္စကို အမေရိကန်များနှင့် လီစင်ဂျန်းကို လှုံ့ပြောနေသည်။

ချန်ကေရှိတ်သည် တရုတ်လူမျိုးနှင့် နေသော်လည်း အပြောမလျော့။ သူ၏နှစ်သစ်ကူးမိန့်ခွန်းတွင် ချန်ကေရှိတ်က “အခြေအနေတနေတခြားကောင်းမွန်လာကြောင်း၊ ကွန်မြူနစ်များဘက်က ငြိမ်းချမ်းလိုသည်ဆိုလျှင် မိမိဘက်က သဘောထားကြီးကြီးဖြင့် စဉ်းစားမည်ဖြစ်ကြောင်း” ဖြင့်ပြောသည်။ လူထုက အစင်းသိဖြစ်နေပြီ။ ချန်ကေရှိတ်၏စကားကိုနားထောင်၍ ရယ်ကြသည်။

မော်က ချန်ကေရှိတ်၏မိန့်ခွန်းကို မြန်ကြားသည့်အနေဖြင့် ပြည်သူ့လွှတ်မြောက်ရေးတပ်မတော်၏ အောင်ပွဲများကိုသုံးသပ်ပြသည်။ တပ်နိုးတတ်သည် ယခင်ကချန်ကေရှိတ်ထက် ၄ ချိုး ၁ ချိုးအင်အားရှိသော်လည်း ယခုအင်အားသာလှန်နေပြီ။ တရုတ်ပြည်သူများသည် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီနောက်တွင် ရှိနေပြီဟုဆိုသည်။ မော်၏စကားသည်ကြားလုံးမဟုတ်။

မော်က ပြည်သူ့လွှတ်မြောက်ရေးတပ်မတော်သည် ၁၉၄၉ ခုနှစ်တွင် ယန်စီမြစ်ကိုဖြတ်ကူးမည်၊ ဖောက်ပြန်ရေးသမားများမပါသော နိုင်ငံရေးအတိုင်ပင်ခံကွန်ပရင့်တရပ်ကျင်းပမည်၊ ပြည်သူ့သမတနိုင်ငံကိုထူထောင်မည်၊ ဗဟိုအစိုးရအဖွဲ့ကိုဖွဲ့စည်းမည်ဟု ပြောခဲ့သည်။

သို့ရာတွင် ပါတီတွင်း၌ တော်လှန်ရေးကို အဆုံးတိုင်ဆင်နွှဲလိုသည် မော်လမ်းစဉ်ကို ဆန့်ကျင်သူများရှိသေးသည်။ ဤသူများကို အမေရိကန်နှင့် ချန်ကေရှိတ်တို့ကထောက်ခံသည်။ အမေရိကန်သံအမတ် လော့ဒ်စတူးဝပ်က ထိုနောက်ဆုံးအချိန်၌ပင် ညွန့်ပေါင်းအစိုးရဖွဲ့ရန် စေ့စပ်နေသည်။ “အမေရိကန်နှင့် ချန်ကေရှိတ်၏သူလျှို၊ အသားထဲကလောက်ကောင်၊ အလုပ်သမားအကျိုးရောင်းဝားသူလျှိုရှောက်ချီသည် ပါတီထဲတွင်ပုန်းနေရာမှ ရှေ့တန်းသို့ ခုန်ထွက်လာကာ ထောက်ခံခဲ့သည်” ဟု တရုတ်အစိုးရသတင်းစာများက ၁၉၆၇ ခု နှစ်တွင် ဤအကြောင်းကိုပြန်ရေးကြသည်။

၁၉၄၉ ခု ဇန်နဝါရီလတွင်မော်က ငြိမ်းချမ်းရေးအေးအေးရန် ကြိုတင်စည်းကမ်းချက်များအဖြစ် အချက် ၈ ချက်ပါသောကျေညာချက်တခု ထုတ်

လိုက်သည်။ (“လက်ရှိအခြေအနေနှင့်ပတ်သက်သည့်ကြေညာချက်” လက်ရွေးစင်ကျမ်း၊ အတွဲ ၄) သို့ရာတွင် ချန်ကေဂျိတ်ကလက်မခံဟု မော်သီပြီးဖြစ်သည်။ ဇန်နဝါရီလ ၂၁ ရက် နေ့တွင် ချန်ကေဂျိတ်ပင်စင်ယူကာ လီစန်ဂျင်းတက်လာသည်။ ကွန်မြူနစ်ကိုယ်စားလှယ် ချူအင်လိုင်နှင့် ၁၉၄၉ ခု မတ်လအထိ ဆွေးနွေးကြသည်။ ပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေး တပ်မတော်တပ်များက နားထားကာ သိပ်သည်းအောင်လုပ်သည်။ မော်ကထိုတပ်များအား ကုန်ထုတ်လုပ်သည့် အလုပ်အဖွဲ့များဖြစ်အောင်လုပ်သည်။ တပ်သားများကသေနတ်တဖက် ပေါက်ပြားတဖက်ဖြင့် ပြည်သူ့ကိုကူညီကြသည်။

“အတွေးအခေါ်ပညာပေးရေးနှင့်စစ်လေ့ကျင့်ရေးကို ရဲဘော်တို့ဖိစီးစိုးလုပ်နေခြင်းမှာ ကောင်းလှပါသည်။ မလျော့တမ်း ဤအတိုင်းဆက်လုပ်သွားစေလိုပါသည်။ သို့သော် စစ်ရေးတွင်လည်း ဆက်၍ပညာပေးလေ့ကျင့်ရမည်ဖြစ်သည်။ မြို့ကြီးမြို့ကြီးများအား သိမ်းပိုက်ရန်နှင့် အုပ်ချုပ်ရန်ပေါ်လစီကို အမြဲလေ့လာထားရမည်။ လွန်ခဲ့သည့် အနှစ် ၂၀ က ကျင့်သုံးခဲ့သည့်ကျေးရွာပြီးမှ မြို့ပြဟူသောလုပ်နည်းနှင့်မတူတော့ဘဲ မြို့ပြပြီးမှကျေးရွာဟူသော လုပ်နည်းကို ယခုမှစ၍ကျင့်သုံးရလိမ့်မည်။ စစ်တပ်သည် တိုက်ခိုက်ရေးတပ်ဖွဲ့ မျှသာမဟုတ်၊ အဓိကအားဖြင့်အလုပ်အဖွဲ့လည်းဖြစ်သည်။ စစ်ခေတ်အားလုံး မြို့ပြများကိုသိမ်းပိုက်တတ် အုပ်ချုပ်တတ်အောင်လေ့လာဆည်းပူးရမည်။ မြို့ပြများတွင် နယ်ချဲ့သမား ကူမင်တန်ပေါက်ပြန်ရေးသမားနှင့် ရင်ဆိုင်တိုက်ခိုက်တတ်ရမည်။ ခေ့ရှင်လူတန်းစားနှင့် ရင်ဆိုင်တိုက်ခိုက်တတ်ရမည်။ အလုပ်သမားများကိုခေါင်းဆောင်တတ်ရမည်။ လူငယ်များကို လှုံ့ဆော်စည်းရုံးတတ်ရမည်” (“စစ်တပ်ကိုအလုပ်အဖွဲ့ဖြစ်အောင်ပုံသွင်းရေး” လက်ရွေးစင်ကျမ်း၊ အတွဲ ၄)

၁၉၄၈ ခုနှစ်လည်တွင် ပါတီဝင်ပေါင်း ၃ သန်းကျော်နေပြီ။ ၁၉၄၉ ခုနှစ်ကုန်တွင် ၄.၅ သန်းရှိတော့မည်။ ပါတီဝင်သစ်များ အရည်အချင်းနည်းခြင်း၊ ကူမင်တန်သူလျှိုများ စိမ့်ဝင်လာခြင်းတို့အတွက် မော်စိုးရိမ်မက်င်းဖြစ်ရသည်။ ပါတီဝင်သစ်များအား သေ့ကျင့်ပေးရဦးမည်။ လေ့ကျင့်ပေးမည့်ကေဒါဦးရေက နည်းနေသည်။ ထို့ကြောင့် စစ်တပ်ကို နိုင်ငံရေးလုပ်ငန်းလုပ်စေရဦးမည်။ တပ်မတော်က တရုတ်ပြည်တောင်ပိုင်းကို စစ်ဆင်သည့်အခါ နိုင်ငံရေးကေဒါ ၅,၇၀၀၀ သာ ပါသွားသည်။ ထိုအရည်အတွက်သည် နယ်မြေနှင့်စာလျှင် နည်းနေသည်။ တပ်မတော်တွင် နိုင်ငံရေးကေဒါများလိုနေသည်။ ကိုယ်တပ်တွင်းမှ ကေဒါများ မွေးထုတ်ရလိမ့်မည်။

“တပ်မတော်ဟာ ကျောင်းကြီးတကျောင်း ပြင်ဇာယ်။ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ စစ်မြေပြင် တပ်မတော်များဟာ ထောင်ပေါင်းများစွာခေသာ တက္ကသိုလ်များ၊ အထက်တန်းကျောင်းများနဲ့ ညီမျှတယ်။ ကေဒါတွေကို မွေးထုတ်ပေးတဲ့ တပ်မတော်ကို အဓိကအားထားရမယ်”ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။ အာကာသယိုးကာစ

တွင် ကေဒါပြဿနာသည် အရေးကြီးပြဿနာ ဖြစ်သည်။ ၁၉၄၇ ခု ဗဟို ကော်မတီစုံညီအစည်းအဝေးက ကေဒါသစ်များ မွေးထုတ်ရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။

“ကေဒါများကို...ကူမင်တန်စိုးမိုးသည့် မြို့ကြီးများမှလည်း သိမ်းသွင်းရန် သတိပြုရမည်။ ကူမင်တန်နယ်မြေရှိ မြို့ကြီးများမှ အလုပ်သမားနှင့် ပညာတတ် အမြောက်အများသည် ကျွန်တော်တို့ အလုပ်များတွင် ပါဝင်လုပ်ကိုင်နိုင်သည်။ သူတို့၏ပညာအရည်အချင်းမှာ လွတ်မြောက်ပြီး ဒေသစတားမှ အလုပ်သမား၊ လယ်သမားများ၏ ပညာအရည်အချင်းထက် ယေဘုယျအားဖြင့် ပိုမြင့်ကြသည်။ ကူမင်တန်၏ စီးပွားရေး၊ ဘဏ္ဍာရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ပညာရေးဆိုင်ရာဌာနများရှိ အမှုထမ်းများထဲမှ ဖောက်ပြန်သူများကိုယ်၍ ကျန်လူ အမြောက်အများကို ကျွန်တော်တို့ အသုံးချရမည်” (“စက်တင်ဘာ အစည်းအဝေးနှင့် ပတ်သက်၍ အကြောင်းကြားချက်” လက်ရွေးစင်ကျမ်း၊ အတွဲ ၄)

ထိုအချိန်တွင် အောင်ပွဲကြီးများကို ဆက်တိုက်ရနေသည်။ အမေရိကန် များ မြို့ကြီးများမှ စတင်ရွှေ့နေကြပြီ။ ချန်ကေရှီတီ၏ အမြဲတမ်းစစ်တပ်တွင် တပ်သားတသန်းသာရှိတော့သည်။ တပ်နီတော်တပ်များက ပြေလ ၂၁ နေ့တွင် ယန်စီမြစ်ကို ဖြတ်ကူးလာသည်။ တပ်သား ၃၀၀,၀၀၀ က လှေငယ်များ၊ ဘော့ များ၊ ဖောင်များ၊ သမ္ဗန်များဖြင့် ယန်စီမြစ်ကို တညတည်း ဖြတ်ကူးသည်။ ပြေလ ၂၅ ရက်နေ့တွင် မော်က တရုတ်ပြည်သူ့ လွတ်မြောက်ရေး တပ်မတော်၏ ကျေညာချက်ကို ထုတ်ပြန်သည်။ တော်လှန်ရေး စစ်ကော်မရှင် ဥက္ကဋ္ဌအနေဖြင့် ရေးခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုကျေညာချက်က ပုဂ္ဂလိကပြည်သူများ၏ အသက်အိုးအိမ်ကို ကာကွယ်ပေးမည်။ အမျိုးသားနေရှင်များ၏ စက်မှု၊ ကုန်သွယ်နှင့် လယ်ယာ လုပ်ငန်းများကို ကာကွယ်ပေးမည်ဟု ဂတိပေးသည့်ပြင် အခြားသော အချက် များကိုလည်း အာမခံသည်။ ချန်ကေရှီတီကဲ့သို့သော စစ်ရာဇဝတ်ကောင်များမှ အပ ကျန်ကူမင်တန်အရာရှိများကိုလည်း ကာကွယ်မည်ဟု ဂတိပေးသည်။ ဤ ကျေညာချက်ကြောင့် ကူမင်တန်အုပ်ချုပ်ရေးအောက်တွင် အလုပ်လုပ်ခဲ့ကြသည့် အမှုထမ်း ၃ သန်းကျော်တို့ ဝင်ရောက်အမှုထမ်းကြသည်။

၁၉၄၉ ခု ပြေလ ၂၇ ရက်နေ့တွင် ချန်ကေရှီတီမြို့တော် နှစ်ကင်းကျ ဆုံးသည်။ ကူမင်တန်အင်အားကိုပြုတ်ချကာ အလန်ကိုလွှင့်တင်လိုက်သည်။ ပြည်သူ များက ပြည်သူ့ လွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော်ကို ကြိုကြိုသည်။

၁၉၄၉ ခု မတ်လနှင့် ဇွန်လများတွင် ပြောကြားသည့် မော်စီမိန်ခွန်း များသည် တရုတ်ပြည်သူ့ သမတနိုင်ငံ၏ ပေါ်လစီများကို နားလည်ရေးတွင် အဓိကကျသော မိန့်ခွန်းများဖြစ်ကြသည်။ ဒီမိုကရေစီသစ်အဆင့်မှ ဆိုရှယ်လစ် အဆင့်သို့ ကူးပြောင်းရေးအတွက် အခြေခံဖြစ်သည်။ မြို့ပြများကနေရှင် လူတန်း စားကို အားထားသည့် ပုံစံများ၊ ဆိုရှယ်လစ်အဆင့်သို့ မသွားချင်သေးဘဲ ဒီမိုကရေစီအဆင့်ဖြင့် တင်းကိမ်နေသည့် ပုံစံများ ရှိသည်ဟုဆိုကာ လူတို့ကို

မော်က ဝေဖန်သွားသည်။ ဤရဲတော်များမှာ အခြားသူများမဟုတ်။ လျှို့ဝှက်ချိ၏ ဂိုဏ်းသားများဖြစ်ကြသည်။ လျှို့ဝှက်ချိက မိမိသည် ဒီမိုကရေစီသစ် အဆင့်တို့ နေလိုသည်ဟု ၁၉၄၉ ခုနှစ်ကတည်းက ပြောခဲ့သည်။

ထိုနှစ်မတ်လနှင့် ပြေလတွင် လျှို့ဝှက်ချိသည် တီယန်ဆင်းသို့သွားကာ စက်မှုလုပ်ငန်းဝင်းများနှင့် တွေ့ဆုံသည်။ စက်မှုလုပ်ငန်းရှင်ကြီးများ၏ လုပ်ငန်းများကို လည်ပတ်အောင် မိမိကူညီမည်ဟုဆိုကာ အလုပ်သမားများ၏ တောင်းဆိုချက်များကို ပယ်ထုတ်ခဲ့သည်။ ကုန်ထုတ်လုပ်ရေးသည် အဓိက၊ လူတန်းစားတိုက်ပွဲသည် ဒုတိယဟု ပြောခဲ့သည်။ ဒီမိုကရေစီသစ်စနစ်ကို ကြာရှည်ထိမ်းသိမ်းထားရမည်ဟု ပြောခဲ့သည်။

မော်ကမူ တရုတ်ပြည်၏ ခေတ်မှီစက်မှုလုပ်ငန်းအနက် ၁၀ ရာနှုန်းသာ အမျိုးသားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းဖြစ်ပြီး ၉၀ ရာခိုင်နှုန်းသည် နယ်ချဲ့သမား၊ သူ့နောက်လိုက်ခွေးများနှင့် ဗျူရိုကရက်အရင်းရှင်များ၏လက်တွင် စုပြုံနေသည်ဟု ထောက်ပြသည်။ ထို့ကြောင့်၎င်းတို့ကို ချက်ချင်းသိမ်းယူရမည်။ ပြည်သူပိုင်ကဏ္ဍကို တိုးချဲ့ရမည်။ ပုဂ္ဂလိကအရင်းရှင် စက်မှုလုပ်ငန်းကို အချိန်ပိုင်းတခုအတွင်း ချုပ်ပြုမည်။ သို့ရာတွင် တရုတ်ပြည်တွင် အရင်းရှင်စနစ်တည်ရှိခြင်းတို့နှင့် မှုကို အကန့်အသတ်မရှိ ဖြစ်ထွန်းခွင့်မပြုနိုင်။ ပုဂ္ဂလိကအရင်းရှင်စနစ်သည် ဆိုရှယ်လစ်စနစ်သို့ ချိတ်ကပ်သော တရုတ်ပြည်သူ့ သမ္မတနိုင်ငံ၏စီးပွားရေးပေါ်လစီနှင့် စီမံကိန်း၏ဘောင်အတွင်းသာရှိရမည်ဟု ထောက်ပြသည်။

တရုတ်တော်လှန်ရေးက တည်ထောင်မည့် ပြည်သူ့ ဒီမိုကရေစီအာဏာရှင်စနစ်သည် ပါတီဝင်မဟုတ်သော ဒီမိုကရက်များနှင့် ရေရှည်ပူးပေါင်းနိုင်ရန် ရည်ရွယ်သည်။ ကွန်မြူနစ်မဟုတ်သောပါတီ ၇ ခုနှင့် လက်တွဲသည့် ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစုမှတဆင့် ပြည်သူ့ ကွန်ဂရက်ကျင်းပရန် ဖြစ်သည်။

လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးနှင့် ပတ်သက်၍ မော်က လယ်ယာကိုအများပိုင် လုပ်ရမည်။ တဖြည်းဖြည်း တဆင့်ပြီးတဆင့် လုပ်ရမည်။ မူလရည်ရွယ်ချက်ကို မပျောက်အောင် ဆုပ်ကိုင်ထားရမည်ဟု ညွှန်ပြသည်။

“အောင်ပွဲရခါနီးပြီဆိုပြီး မားနုကြီးလာတတ်တယ်။ ကိုယ့်ကိုယ်ကို သူရဲကောင်းထင်လာတတ်တယ်။ ဇီမိန့်နေပြီ ရှေ့တိုးတက်မှုရအောင် မကြိုးစားချင်ဘဲ ဖြစ်လာတတ်တယ်။ ခက်ခက်ခဲခဲ ပင်ပင်ပမ်းပမ်းနေရမှာကို ကြောက်လာကြတယ်။ ရန်သူရဲ့ကျည်ဆံတွေကို ခံနိုင်ပေးမဲ့ သကြားလုံး ကျည်ဆံတွေကို မခံနိုင်ဘဲ ဖြစ်သွားတတ်တယ်” ဟု မော်က သတိပေးသည်။

“ကျွန်တော်တို့ဟာ ကျွန်တော်တို့မသိတဲ့အရာကို လေ့လာဆည်းပူးရမယ်။ ကမ္ဘာ့ဟောင်းကို ဖျက်ဆီးတဲ့နေရာမှာ ကောင်းသလို အသစ်ကိုတည်ဆောက်တဲ့နေရာမှာလဲ ကောင်းရမယ်” ဟု မော်က အဆုံးသတ်သည်။

၁၉၄၉ခု မေလ ၂၇ ရက်နေ့တွင် ရန်ပဲကိုသိမ်းသည်။ ဝူဟန်ကိုမေလ ၁၆ရက် နေ့တွင်သိမ်းသည်။ ချန်ကေရှိုတ်သည်ချုံကင်း၊ ထိုမှချင်တူး၊ ထိုမှကန်တုန် ထိုမှ တိုင်နန်ကျွန်းနှင့် နောက်ဆုံး တိုင်ဝမ်သို့ထွက်ပြေးသည်။

နိုလ ၁၅ရက်နေ့တွင် မော်က နိုင်ငံရေးအတိုင်ပင်ခံကွန်ဖရင့်ပြုဆင်ရေး ကော်မတီ၊ အစည်းအဝေးတွင် မိန့်ခွန်းပြောသည်။ ကော်မတီသို့တော်လှန်သော ကူမင်တန်ပါတီဝင်အပါအဝင် ပါတီစုမှကိုယ်စားလှယ်များတက်ကြသည်။ မဒမ် ဆွန်ချင်လင်းနှင့် ဒေါက်တာလျောင်ချွန်းခိုင်၏ဇနီးတို့လည်း တက်ကြသည်။ ဆွန်ချင်လင်းသည် တရုတ်ပြည်သူ့သမတနိုင်ငံ၏ ဒုတိယသမတဘဦးဖြစ်လာ သည်။ ချန်ကေရှိုတ်၏ဒုတိယသမတ လီစွန်ဂျင်းသည် ၁၉၄၈ခု ဒီဇင်ဘာလတွင် မကျန်းမာသဖြင့် အခမရကန်သို့ဆေးကုထွက်သွားကာ ၁၉၆၅ခု နှစ်တွင် မိသားစုနှင့်အတူ ပိကင်းသို့ပြန်လာသည်။ မော်ကကောင်းမွန်စွာဂုဏ်ပြုဆီးကြို သည်။ ၁၉၆၈ခု နှစ်တွင် လူကြီးရောဂါဖြင့် ပိကင်းတွင်ကွယ်လွန်သည်။

ပြည်သူ့နိုင်ငံရေးအတိုင်ပင်ခံကွန်ဖရင့်သို့ ပါတီအဖွဲ့အစည်းနှင့် အစု ပေါင်း ၂၃ခုတို့မှ ကိုယ်စားလှယ်များတက်ကြသည်။ ၁၉၄၉ခု စက်တင်ဘာလ ၉ရက်နေ့သည် ဆောင်းဦး ကောက်ရိတ်ချိန်ပုန်ကန်မှုမှစ၍ မော်လက်နက်ကိုင် တိုက်ပွဲကိုဆင်နွှဲခဲ့သည့် တပ်နီတော်ကို တည်ဆောက်၍ အာဏာနီကိုတည် ဆောက်ခဲ့သည့် ၂၂နှစ်မြောက်နေ့ဖြစ်သည်။

အောက်တိုဘာလ ၁ရက် နေ့တွင် မော်သည် ဆီထင်းမန်းယင်ပြင်တွင် ရပ်ကာ “တရုတ်ပြည်သူတို့ထရပ်လိုက်ကြပြီ”ဟု ကျေညာခဲ့သည်။

ထိုနောက် မော်သည် လူထုပင်လယ်ကြီးကိုကြည့်သည်။ သူတို့၏ကောင်းချီး ဩဘာသံကိုနားထောင်သည်။ ညတွင် မီးရှူးမီးပန်းတို့ဖောက်လွှတ်ကြသည်ကို ကြည့်သည်။ သို့ရာတွင် မော်၏စိတ်တွင် ဘဝင်မမြင့်။ မာနမကြီး။ နိမ့်ချသည့် စိတ်သာရှိသည်။ သူ့ရှေ့တွင်ကြီးမားခက်ခဲသည့် လုပ်ငန်းကြီးတွေရှိသေးသည်။ ပြီးခဲ့သမျှသည် ရှေ့လာမည့်ခရီးရှည်ချိတက်ပွဲကြီးအတွက် ပထမခြေလှမ်းသာ ရှိသေးသည်ဟု မော်ယူဆသည်။ တိုက်ပွဲဝင်ခဲ့ရသည့်ကာလများ၊ စွန့်လွှတ်ခဲ့ရ သည့်အသက်များသည် နိဒါန်းမျှသာရှိသေးသည်။ အနာဂါတ်ကိုတည်ဆောက် ရဦးမည်။

ထိုနေ့ညက လဘက်ရည်ကြမ်းသောက်၍ မီးရှူးမီးပန်းများကိုကြည့်ရင်း အတိတ်ကရုပ်ပုံကားချပ်များသည် မော် မျက်စေ့မှ တဖြည်းဖြည်းဖွင့်ဝါသွား ကြသည်။ အနာဂါတ်၏ရုပ်ပုံကားချပ်များသည် တချို့တခုပေါ်လာကြသည်။ ပြဿနာသစ်များ၊ ပိုမိုပစ္စည်းများကိုတွေ့ရှိခဲ့တော့မည်။

အမေရိကန်သည် တရုတ်နယ်မြေပေါ်မှဆုတ်သွားပြီ။ သို့ရာတွင် အမေရိကန်ဆုတ်ခွါခြင်းသည် အင်အားကြီးနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ဆုတ်ခွါခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။ အရှက်တက်ဆုတ်ခွါခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။ အခဲကြေမည်မဟုတ်။

မော်စီတန်း၏ပတ်ဝန်းကျင်တွင် သူနှင့်အတူလိုက်ခဲ့သူများရှိသည်။ သူ့ကို တိုက်ခဲ့သူများရှိသည်။ သူတို့အားလုံးသည်တစ်ဘက်တည်းမဟုတ်ကြပေ။ အချို့သည် သူ့ကိုဆန့်ကျင်ကြဦးမည်။ တကြိမ်၊ နောက်တကြိမ်ဆန့်ကျင်ကြဦးမည်။ သို့ရာတွင် ကိစ္စမရှိ။ သူတို့၏ထင်မြင်ချက်များသည် တော်လှန်ရေး၏အကျိုးစီးပွားကို မထိခိုက်သေးသရွေ့ သူတို့နှင့်အတူလက်တွဲနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် သူတို့၏အမြင်၊ သူတို့၏လုပ်ရပ်သည် တော်လှန်ရေး၏အကျိုးကို ထိခိုက်လာသည်ဆိုလျှင်ကား မော်မညာနိုင်။

သူ့ရှေ့တွင်လူတွေ့ရပ်နေကြသည်။ လျှောက်နေကြသည်။ သန်းချီရှိ ရှိသည်။ သူတို့အတွက်အများကြီး လုပ်ရဦးမည်။ သူတို့သည်ဆင်းရဲကြသည်။ ခေတ်နောက်ကျကြသည်။ သူတို့ပြည်သည် အပျက်အစီးဖြင့် ပြည့်နေသည်။ လူတွေက စာရိတ္တပျက်နေသည်။ ငတ်နေသည်။ သူတောင်းစားတွေ ပြည့်နေသည်။ သို့ရာတွင် မော်သည် ပြည်သူ့ကိုယ်ကြည်သည်။ ကိုးစားသည်။ သူတို့သည် သမိုင်းကို ရေးသူများဖြစ်ကြသည်။ သူတို့သည် တိုင်းပြည်နှင့်စိတ်ခါတ်ကို ပြန်၍တည်ဆောက်ကြလိမ့်မည်။ ပျော်ရွှင်မှုကိုဖန်တီး ကြလိမ့်မည်။ မော်သည်သူတို့နှင့်အတူ အမြဲတန်းတိုက်မည်။ သူတို့သည် အသက် သွေးကိုပေးလှခဲ့ကြသော လူထုကိုခွင့်ကုသခြင်းဖြစ်သည်။ မော်သည် သူတို့အပေါ် တွင် ဘယ်တော့မျှအရှင်သခင်မလုပ်။ “ပြည်သူ့ကိုအကျိုးပြုကြ”ဟု တဖွဲ့ဖော် သြခဲ့သည်မဟုတ်လော။

မော်သည် ယင်အန်းတွင် ပါတီသတ္တမကွန်ဂရက်အပြီးတုန်းက သူပြောခဲ့သည့်ပုံပြင်ကလေးကို သတိရနေလိမ့်မည်။ အနိုင်ယူရဲသလားဟု ထိုစဉ်က သူ မေးခဲ့သည်။ မော်သည် သူ့မိန့်ခွန်းများတွင် ပုံတိုပတ်စကလေးတွေ ညှပ်၍ပြော တတ်သည်။ သူ့ကိုယ်တိုင်ကလည်း နားထောင်ချင်သည်။

“ရှေးတုန်းက တရုတ်နိုင်ငံမြောက်ပိုင်းမှာ အဖိုးအိုတယောက်ရှိသတဲ့... ထိုက်ရှန်းတောင်နဲ့ ဝမ်ဇူတောင်လို့ခေါ်တဲ့ တောင်ကြီးနှစ်လုံးက ငံတောင်ဘက်ကို မျက်နှာမူနေတဲ့ သူ့အိမ်တံခါးဝရေ့မှာ အသွားရခက်အောင်ကာဆီးနေတယ်။ ဒါကြောင့်သူဟာ သူ့သားတွေကိုဦးစီးပြီး ဝေါက်တူးကိုယ်ဝိနဲ့ ဒီတောင်နှစ်လုံးကိုတူးဖြိုတယ်”

သူ့မိတ်ဆွေ အိမ်နားနီးချင်းက တောင်မြို့သည့် သူ့တုန်းကိုကြည့်၍ လှောင်သည်။ သားအဖတတွေ့လောက်ဖြင့် ဤတောင်ကြီးများကိုဖြိုရသလောဟု ရယ်သွမ်းသေးကြသည်။ မိုက်သည်းကုရုတ်ချကြသည်။ သူ့တုန်းက တောင်ကြီး များကိုဖြိုဖြိုသည်။ သူ့သေလျှင် သူ့သားနဲ့သူ့မိန်းမများက အကျိုးပြုကြလိမ့်

မည်။ သူတို့သေလျှင် သူတို့သားတွေမြေးတွေကဆုတ်ပြန်ကြလိမ့်ဦးမည်။ သို့ဖြင့်တ
နေ့တွင် ဤတောင်ကြီးတွေပြိုရမည်ဟုဆိုသည်။

“ဒီအဖြစ်ကိုသိကြားမင်းသိတော့ စိတ်ထိခိုက်သွားတယ်။ နတ်သားနှစ်
ပါးကို တောင်တွေကို ရွှေခိုင်းလိုက်တယ်တဲ့”ဟုမော်ကပြောသည်။ (“ယွဲ့ ကုန်း
တောင်ပြိုခြင်း” လက်ရွေးစင်ကျမ်း၊ အတွဲ ၃)

ဤသည်မှာ မော်ပေးသောသင်ခန်းစာဖြစ်သည်။

“လျှင်တော်တို့ဟာ မုချင့်နဲ့လုပ်သွားကြရမယ်။ မုချအဆက်မပြတ်လုပ်
ကြရမယ်။ ကျွန်တော်တို့လုပ်လို့ သိကြားမင်းစိတ်ထိခိုက်လာလိမ့်မယ်။ ဒီသိကြား
မင်းဟာ တခြားမဟုတ်ဖူး။ တရုတ်တနိုင်ငံလုံးက ပြည်သူလူထုကြီးဖြစ်တယ်။
ပြည်သူလူထုကြီးတရပ်လုံး အံ့ကြပြီး ကျွန်တော်တို့နဲ့အတူ ဒီတောင်နှစ်လုံးကိုပြို
ရင် ဘာကြောင့်မပြိုရမှာလဲ”

တောင်ကြီးနှစ်လုံးဆိုသည်မှာ နယ်ချဲ့စနစ်နှင့် ပဒေသဆိုင်စနစ်တို့ကို ဆို
ခြင်းဖြစ်သည်။

ယခုတရုတ်ပြည်တွင် ဤတောင်ကြီးနှစ်လုံးကိုပြိုပြီးပြီ။ သိကြားမင်းစိတ်
ထိခိုက်သွားပြီ။ သို့ရာတွင် ယခုမှအစရှိသေးသည်။ နောင်ထပ်ပြိုရမည့် တောင်ကြီး
တွေကျန်သေးသည်။ ယင်းတို့မှာခေတ်နောက်ကျခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်းစသည်တို့ဖြစ်
သည်။

လူထုများသည် မော်စီတုန်း၏သိကြားများ ဖြစ်နေကြလိမ့် ဦးမည်။

၁၉၄၉ ခုနှစ် မော်သည်အသက် ၅၄ နှစ်ရှိနေပြီ။ သူ့ဘဝသည် ယခုမှ
အစရှိသေးသည်။ နောင်တွင် သည်ထက် သည်ပြင်းထန်သည့်တိုက်ပွဲကြီးများကို
တွေ့ရလိမ့်ဦးမည်။

အသက်မကြီးခင် ထောင်တွေကို အများကြီးကျော်ရဦးမည်။